

l'auteur se réserve la propriété et la traduction

PRAXIS

JUXTA RITUM ROMANUM

IN MISSÆ CELEBRATIONE
OFFICII RECITATIONE ET SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONE SERVANDA

CURA

P. J. B. DE HERDT

CANONICI ECCLESIAE METROPOLITANS MECHLINCENSIS, SACRÆ LITURGIÆ
ACADEMIÆ ROMANS CENSORIS.

TOMUS III

COMPLFCTEXS PARTEM V DE PROPRIO DE TEMPORE, DE SAXCTIS
ET DE COMMEM MISSAIJS ET BREVIARI; AC PARTEM VI DI. SACRAMEXTORVM ADMIXISTAATIOXE
DE EXF.QÜHS, BKXEDICTI0MDUS, PROCESSIONBLS AUISQUE IX RITUALI PRXSCRIPTIS.

EDITIO NONA

LOVANII

EXCUDEBAT JOSEPHUS VANLIN TH O.U T

UNIVERSITATIS TYPOGRAPHVS»

1894.

PARS V.

PROPRIUM DE TEMPORE.

DE TEMPORE ADVENTUS.

1 • “ Adventus Domini celebratur (et incipitur) semper die dominico, qui propinquior est testo s. Andreae apostoli, nempe a die 27 Novembris inclusive usque ad diem 3 Decembris inclusive : ita ut littera dominicalis currens, quæ reperitur in kalendario a die 27 Novembris usque ad diem 3 Decembris indicet dominicam primam adventus » (1).

Sicut quadragesima praecedit festum paschatis, sic tempus adventus festum nativitatis Domini, ut fideles per poenitentiam et opera pietatis ad hoc festum rite celebrandum praeparentur. Unde in signum poenitentiae adhibetur color violaceus, omittitur hymnus *Gloria*, in missis de feria omittitur *Alleluja* et versus sequens, non adhibentur dalmaticae nisi in dominica tertia *Gaudele*, et quando ejus missa intra hebdomadam extra quatuor tempora repetitur, et nisi in vigilia nativitatis Domini; item vascula cum floribus et similia ornamenta ab altari removenda sunt.

Tempus tamen adventus non ita, ut quadragesimae, dolori et poenitentiae destinatum est, ut omnia signa laetitiae removeantur; et sic retinetur *Alleluja* in missis dominicarum, initio officii et alibi.

(1) Ita breviarium.

SufTragia communia in laudibus et vesperis toto tempore adventus omittuntur (i).

Feriæ adventus, licet sint majores et de iis, si non fiat officium, ubique commemoratio sit facientia, propriam tamen missam non habent, sed in illis repetitur missa dominicæ præcedentis, cum præfatione communi, sine *Credo*, et omit-
tendo post graduate *Alleluja* et versum sequentem.

De vigiliis in adventu nihil fit in officio. Missa autem diei, si festum 9 lectionum non occurrat, et sit extra quatuor tempora, dicitur de vigilia cum commemoratione feriæ adventus; in quatuor autem temporibus dicitur de feria cum commemoratione vigiliæ, sed sine ejus evangelio in fine missæ (2) : si festum 9 lectionum, non 10° classis, occurrat, missa dicitur de festo cum commemoratione vigiliæ, sed post commemorationem feriæ adventus; et si sit extra quatuor tempora, evangelium vigiliæ legitur in fine missæ festivæ. In missa votiva non legitur evangelium vigiliæ in fine, sed similiter fit commemoratio vigiliæ post commemorationem feriæ (3).

In adventus officio plura, ut *Rorate cæli QlEmitte agnum Domine etc* recitantur quasi adhuc futura, quæ tamen nunc etiam velificantur retrahendo ejusmodi preces ad tempora Prophetarum, Christi incarnationem ardenti desiderio expectantium (4).

A die 17 Decembris cessant quæcumque octavæ, incipiuntur antiphonæ majores ad *Magnificat* in vesperis et assignantur antiphonæ propriae in laudibus feriæ : pro his rubricæ brevii notandæ sunt.

Idem est evangelium sabbati quatuor temporum, et sequentis dominicæ quartæ adventus atque dominicæ secundæ quadragesimæ, ex antiqua consuetudine, qua missa ordinationis in sabbato ad vesperam incipiebatur, et in die dominica absolvebatur, eralque loco missæ de dominica.

(1) Gavantus in ruh. brev. s. 6. c. 1, n. 1.

(2) S. R. C. 11 Jul. 1857, n. 5248. 2.

(3) Vid. tom. I, n. 22. et tom II. n. 239 ad VI.

(4) Benedict. XIV, de sac. miss. sect. 1, § 164.

DE

2. Si vigilia nativitatis Domini occurrat in Dominica quarta adventus; tunc quamvis officium non fiat de dominica sed de vigilia, vesperæ tamen sabbati fiunt de sabbato et a capitulo de dominica quarta adventus (1). Idem igitur etiam dicendum est, si in sabbato fiat de festo semiduplici, scilicet quod a capitulo fieri debeat de dominica quarta adventus cum commemoratione festi semiduplicis. In his vesperis nihil fit de vigilia, quia officium vigiliæ tantum incipit ad matutinum. In vigilia nativitatis Domini in dominica occurrente non legitur nona lectio homiliæ dominicæ, neque ejus evangelium

n

In missis vigiliarum nativitatis Domini et epiphaniæ in dominicis occurrentium dicitur *Credo* ratione dominicæ (3).

3. In festo nativitatis Domini cuilibet sacerdoti tres missas celebrare permittitur (4) in memoriam triplicis nativitatis Christi Domini, scilicet : i° ab æterno in sinu Patris per tertiam missam, in cujus epistola et evangelio de æterna generatione agitur; 2° in tempore ex utero Virginis per primam missam, quæ de nocte celebratur, ad recolendam memoriam temporis, quo Salvator noster natus est; 3° in justorum animis, in quibus innascitur, et inhabitat per fidem, per secundam missam, quæ in aurora celebratur, quaque recolitur memoria illius nuntii, quod ab angelo de nato Christo pastoribus allatum est; atque ita Christi nativitas in animis justorum celebratur (5). Nullus tamen sacerdos, neque etiam parochus, per se tres missas celebrare tenetur, modo absit scandalum; sed prout libet, quisque semel, bis (6),

(1) S. R. C. 22 Sept. 1703, n. 3515-3664, 8.

(2) Rub. gen. miss. tit. XIII, η. 2.

(3) S. R. C. 7 Sept. 1816, n. 4376-4526, 30.

(4) Vid. tom. I, n. 284.

/5) Bened. XIV, de festis Dom. § 668.

(6) S. R. C. 19 Junii 1875, n. 5610.

aut ler celebrare potest, quia tres missas hac die celebrare est privilegium, et non praeceptum. Fideles etiam non tres, sed unam audire tenentur. Sacerdos, qui unam tantum-celebrat, legere debet missam, quæ respondet circiter horae juxta rubricas peculiares ejusdem diei (1); ita ut, si celebretur in nocte, dicatur prima: si in aurora, secunda; et si in die, tertia. Quæcumque autem celebratur, semper dicenda est eo modo, quo in missali præscribitur; ita ut in secunda fiat commemoratio s. Anastasiæ, et evangelium epiphaniae in fine tertiae legatur, sed non in aliis; privatorum enim non est, aliquid omittere, addere aut mutare.

Notandum hic est, sacerdotem, qui facultatem binandi habet, non ideo hac die sexties, sed tantum ter celebrare posse, quia nulla est necessitas (2).

4. Inter has missas prima valde solemniter, secunda minus solemniter, et tertia solemnissime est celebranda. Subdiaconus in secunda et tertia missa patenam de more sustinere debet, etiamsi ipsa calici nondum purificato superposita fuerit (3).

In secunda missa fit commemoratio s. Anastasiæ, in cujus ecclesia Romæ hac die fit statio, et secunda missa celebratur, in qua istius sanctæ, quia ejus dies festus occurrit, fit commemoratio : unde hic usus ad alias ecclesias transiit : hæc tamen commemoratio non tantum Romæ, sed ubique facienda est (4).

Sacerdos, qui tres missas privatim celebrat, eas dicere potest immediate unam post aliam, vel etiam cum interruptione spatium aliquod interponendo, dummodo non celebret primam ante auroram, nec tertiam post meridiem.

5. Tempus, quo tres missæ solemnes sunt celebrandæ, per rubricas generales missalis (5) determinatur, scilicet prima

(1) S. R. C. 19 Jun 1875, n. 5609.

(2) Merati tom. I, p. 4, tit. III, η. XIV.

(3) S. R. C. 11 Sept. 1847, n. 49⁰-5111, 6.

(4) S. R. C. 12 Mart. 1678, n. 2710-2859, 1.

(5) Tit. XV, n. 4.

post mediam noctem, secunda in aurora, et tertia in die. Unde media nox seu hora duodecima noctis pro tempore primæ missæ communiter assignatur : non tamen inchoare licet nisi dato mediæ noctis signo. Notanda sunt sequentia :

1° Haec dispositio rubricarum quoad designationem temporis, quo missæ solemnes sunt celebrandæ, tantum directiva est (1). quatenus pro circumstantiarum diversitate locum relinquit alicui moderationi ab Apostolica Sede obtinendæ, quia in rubricis additur, nisi *aliter ex dispensatione apostolica disponatur*. Sic a S. R. C. (2). Episcopo Gerunden. responsum fuit, ut “ matutinum cum prima missa et laudibus dicatur summo mane, si adsit impedimentum canendi « prope mediam noctem. » Item Leo XII induisit capitulo cathedralis Tiburt. ut secundum sacrum solemne juxta rubricas persolvendum in aurora, protrahi possit ad unam alteramve horam post solis ortum (3).

2° Hæc dispositio temporis, quo missæ sunt celebrandæ, spectat tantum ad missas conventuales, seu ad ecclesias cathédrales, collegiatas, aliasque, in quibus officium publice agitur, non autem ad ecclesias parochiales et alias, in quibus officium publice non agitur. In his tamen ecclesiis tres missæ solemnes eodem tempore laudabiliter celebrantur; lex enim non prohibet; adeoque horæ statutæ laudabiliter servantur : in pluribus tamen locis prima missa solemnis celebratur summo mane, scilicet hora quarta aut quinta, ad obviandum pluribus malis et excessibus, qui occasione missæ in media nocte non raro committuntur.

3° Hæc dispositio rubricarum de missa celebranda prope mediam noctem, spectat tantum ad unicam primamque missam conventualem seu solemnem aut cantatam (4). ita ut, licet plures auctores aliter sentiant, nullo tamen modo liceat, et omnino prohibitum sit, aliam missam sive solemnem, sive

(1) Gardellini ad dec. n. 4453-1603, 1.

(2) 3 Ap. 1830, n. 4507-4656.

(3) 30 Mari. 1824, n. 4453-4603 in fine.

(4) S. R. C. 22 Jul. 1848, n. 4978-5139.

privatam, unam aut plures, celebrare ante auroram, prout tom. I, n. 102 explicatur, juxta decreta S. R. C. (1), quæ ligant omnes sacerdotes sæculares et regulares, non habentes privilegium in contrarium 2). Unde declaratur, ante auroram in nocte nativitatis missam privatam absque induito Sedis Apostolicæ celebrare non licere, et contrariam consuetudinem esse abusum per Episcopum abscindendum (3).

6. Pariter sine speciali induito nullo modo licet, et omnino prohibitum est, in nocte nativitatis Domini sacram communionem distribuere, sive in prima missa solemni, sive postea (4). Quæ prohibitio spectat ad sæculares et moniales, pro quibus permissio, licet sæpius a S. R. C. petita, negata tamen fuit (5). Quod prohibeatur infra ipsam primam missam solemnem, constat ex permissione negata monialibus, quæ simpliciter petebant facultatem communicandi, non post missam cantatam, sed in nocte nativitatis, sive infra, sive post missam. Ille etiam obesse non debet desiderium s. Concilii Trid. (6), ut fideles in singulis missis communicent, quia cum fidelibus non ter sed semel communicare liceat, expectare possunt et debent usque ad secundam missam in aurora decantandam (7).

7. Qui prope mediam noctem primam missam celebrat, per sex circiter horas jejunos esse debet, non quidem de præcepto, sed ex convenientia. Qui in prima aut secunda missa ablutionem inadvertenter sumit, aut per errorem aquam loco vini consecrat et sumit; per se loquendo aliam

(1) 20 Ap. 1611, n. 1172-1319; 7 Dec. 1641, n. 1213-1360; 31 Maji 1642, n. 1244-1391; 14 Nov. 1676, n. 2654-2806; 22 Nov. 1681, n. 2820-2969; 3 Dec. 1701, n. 3458-3607; 28 Ap. 1703, n. 3499-3648.

(2) S. R. C. 23 Mart. 1686, n. 2956-3105.

(3) S. R. C. 18 Sept. 1781, n. 4255-4404. Decretum 7 Sept. 1850, in Ruppelen, in collect, auth. non invenitur.

(4) Dec. cit. n. 1172-1319; 1213-1360; 3458-3607 ; 3499-3648.

(5) 9 Aug. 1760. n. 4146-4295; 9 Dec. 1760, n. 4148-4297 ; 10 Dec. 1768, n. 4197-4346; 16 Feb. 1781, n. 4252-4401, 7 et 8,-

(6) Sess. XXII. c. VI, de sac. missæ.

(7) Cav&lieri torn. 4, dec. 58.

missam post hanc defectu jejunii naturalis celebrare non potest (1).

8. Infra octavam nativitatis Domini et in festis occurrentibus rubricæ particulares bene notandae sunt : plura enim praeter regulas generales facienda praescribuntur : scilicet vespere usque ad capitulum infra octavam quotidie sunt de nativitate ritu duplici vel semiduplici, prout exigit festum occurrens, in majorem solemnitatem octavae nativitatis, quæ festa sanctorum non excludit, prout octavæ epiphaniæ, paschatis et pentecostes; dominicæ occurrentes sæpe sunt vacantes, ut dictum est tom I, n. 20; in festis s. Joannis et ss. Innocentium fit commemoratio octavarum, et contra in 1 vespere festi circumcisionis non fit commemoratio duplicis præcedentis, etc.

i). Quid agendum est, si patronus vel titularis infra octavam nativitatis Domini occurrat?

R. 1° Si s. Steplianus sit patronus, nihil est immutandum.

2° Si patronus sit s. Joannes apostolus aut ss. Innocentes, primæ et secundæ. vespere ut alias sunt de nativitate, et a capitulo de patrono cum commemoratione primum de præcedente aut sequente festo, et deinde de octava nativitatis. Ubique fit commemoratio nativitatis, sed commemoratio aliarum octavarum omittitur. Infra octavam fit commemoratio octavæ patroni post commemorationem octavæ nativitatis ante commemorationes aliarum octavarum.

Not. si ss. Innocentes sint patroni, juxta Gavantum (2) in illorum officio posse dici *Te Deum*, et in missa rubeo ■ colorem cum suis consequentiis adhiberi, uti fit, dum hoc festum in dominica occurrit.

3° Si patronus sit s. Thomas Ganluariensis, s. Silvester, vel alius sanctus; vespere similiter sunt de nativitate ritu duplici, et a capitulo de patrono. Si patronus sit s. Silvester vel alius sanctus 31ⁿ Decembris occurrens, dubitatur, an secundæ vespere adhuc sint de nativitate, an integræ de

(1) Merati tom. I, p. IV; tit. III, n. 12.

(2j) Sect. 6, c. 6, n. 7.

patrono : alii (1) censent secundas vespervas non amplius esse de octava nativitatis jam terminata, sed integras de patrono cum commemoratione circumcisionis; alii autem (2) tenent easdem esse de octava nativitatis, et a capitulo de patrono cum commemoratione circumcisionis tantum juxta rubricam positam ad vespervas s. Stephani. In festo patroni lit tantum commemoratio illorum, quæ locum in festis 1 cl. inveniunt. Patronus in casu non habet octavam, sicut nec etiam, si 2, 3, 4 aut 5 Januarii occurrat.

4° Si in occurrentia patroni festum s. Stephani, s. Joannis, ss. Innocentium, s. Thomae aut s. Silvestri sit impeditum : ad annum tamen sequentem sine speciali induito transferri nequit. In decretis S. R. C. (3) quidem declaratur, festum s. Thomæ Cantuar, impeditum, in regnis Hispaniae in vigiliam epiphania) transferendum esse, sed ex speciali privilegio, ut patet ex decretis citatis. Adeoque ubi tale indultum non habetur, de hoc et aliis supradictis festis impeditis fieri debet, quod dictum est tom. II. n. 282. Notandum tamen est, diem 30 Decembris, si sit sabbatum, in quo officium fit de octava nativitatis, non esse diem impeditam pro officio duplici translato, ut tom. II, n. 274 dictum est.

1 (>• Officium diei epiphaniae ad matutinum absolute incipitur a psalmis ex antiquo ritu, quo olim officium ita inchoabatur. Quando psalmus *Venite exullemus* cum reliquis initio matutini introductus fuit, hic psalmus in hoc festo ad teitium nocturnum, ubi recitari solebat, relictus fuit, ususque retentus matutinum in hoc festo inchoandi a psalmis.

In nonnullis ecclesiis causa verborum evangelii : *Per aliam viam reversi sunt in regionem suam*, inverso itinere processiones fiunt : hoc fit praeter rubricas, adeoque consuetudo, ubi non existit, certo non est introducenda.

(1) Gavanius sect. G, c. 6, n. 9, et Merati ibidem.

(2) Cavalieri tom. 2, dec. 122, n. 8, et Guyetus lib. 4, c. 18, q. 5.

(3) 12 Nov. 1806, n. 4351-4501, 4, et 20 Sept. 1806, n. 4353-4503, 2.

II. DE DOMINICA SECUNDA POST EPIPHANIAM.

Rnb. In fine missæ diei octavæ epiphaniæ. *Si Dominica Septuagesimæ venerit, sequenti Dominica post Octavam Epiphaniæ, in præcedenti Sabbato, si non est impeditum festo Semiduplici, dicitur Missa de Dominica secunda post Epiphaniam cum commemoratione festi Simplicis, si in eo occurrat. Si vero Sabbatum fuerit impeditum festo Semiduplici, tunc prima die post Octavam Epiphaniæ, in qua non sit festum Duplex, dicitur Missa de secunda Dominica, et de Festo Semiduplici in ea occurrente fit tantum commemoratio.*

Ex Breviario in fine officii diei octavæ epiphaniæ. *Quando Septuagesima venerit in I Dominica post Octavam Epiphaniæ, tunc in primo Sabbato post Octavam non impedito Festo IX Lectionum, alioquin prima die post Octavam, fd Officium de Feria, in qua ponuntur Responsoria I Nocturni Dominicæ II post Epiphaniam, et tres Lectiones leguntur de Ilomilia ejusdem Dominicæ, cum ejus Anliphona ad Benedictus et Oratione, De Festo vero semiduplici in ea occurrente fit tantum commemoratio in utrisque vesperis et laudibus.*

I. Si dominica septuagesimæ venerit in prima dominica post octavam epiphaniæ, ita ut dominica secunda post epiphaniam impediatur; hujus tamen oilicium numquam transfertur post dominicam 23 post pentecosten, sed semper fit ante septuagesimam; 1° ut servato ordine historico de vita Christi, primum ejus miraculum in Cana Galilææ factum post ejus baptismum legatur, antequam quidquam aliud in sequentibus dominicis de eo narretur; et 2° ut oilicium dominicarum post epiphaniam semel proprio loco ponatur.

II. Oilicium dominicæ secundæ post epiphaniam impeditum ob dominicam septuagesimæ faciendum est in sabbato

I ante septuagesimam non impedito festo duplici vel semi-
 I duplici : alioquin si prædictum sabbatum festo duplici vel
 I semiduplici sit impeditum, faciendum est in prima die post
 ; octavam epiphaniæ non impedita festo duplici; et de festo
 ; semiduplici ea die occurrente fit tantum commemoratio in
 [ulisque vesperis et laudibus (1). Adeoque quando plura festa
 semiduplicia in hebdomada occurrunt, et sabbatum festo
 semiduplici est impeditum; officium dominicæ non est facien-
 [dum in sabbato licet impedito solo semiduplici, sed in primo
 occurrente semiduplici post octavam epiphaniæ (2); nisi in
 sabbato occurrat festum ad libitum s. Ganuti, quod in casu
 omittendum est, et ejus loco officium dominicæ faciendum (3).
 I Si octava celebretur in hebdomada, et occurrat dies, in qua
 fit de octava, uti esse potest occurrente festo s. Canuti in
 sabbato ante septuagesimam, quod omittitur infra octavam,
 < ut dictum est tom. II, n. 284; eo casu officium dominicæ
 I faciendum est in dicta die infra octavam, licet alia festa
 semiduplicia infra eamdem hebdomadam occurrant (4).

I Officium in casu dominicæ anticipatæ recitandum est de
 feria occurrente ut in psalterio, cum commemoratione sim-
 plicis, si occurrat, cum precibus et suffragiis etiam de cruce;
 post nocturnum 12 psalmorum leguntur tres lectiones homi-
 ; liæ dominicæ secundæ post epiphaniam cum tribus respon-
 | soriis primi nocturni ejusdem dominicæ, sine *Te Deuni* : alia
 | dicuntur ut in officio feriali diei occurrentis cum antiphona
 tamen ad *Benedictus* et oratione præfatæ dominicæ, sed cum
 versu de feria. Oratio dominicæ dicitur etiam in parvis horis.
 In primis et secundis vesperis nihil fit de dominica antici-
 I pala. Missa ut in aliis feriis dicitur de dominica, sine *Gloria*
 I' *et Credo*, cum secunda oratione *Fidelium*, cum præfatione
 I communi et *Benedicamus* in fine. Post recitatum officium
 I dominicæ anticipatæ, in sequentibus diebus leguntur lectio-

I (1) R,ub. supra positæ, et S. R. G. 10 Jan. 1693, n. 3152-3301, 16.

I (2) S. R. G. 7 Dec. 1844, n. 4849-4995.

I (3) S. R. C. 4 Ap. 1705, n. 3569-3718, 5; Halden p. 1, tit. 4, pet. 4.

■ (4) S. R. C. 27 Mart. 1824, n. 4452-4602, 4.

nes primi nocturni de dominica anticipata et de sequentibus feriis hujus hebdomadæ (1). Si sit infra octavani, tunc officium faciendum est sine commemoratione octavæ, cum precibus et suffragiis etiam de cruce, et missa celebranda est in colore viridi, sine *Gloria et Credo*, cum tribus orationibus, quarum secunda *Deus qui salutis*, et tertia *Ecclesiæ* vel pro Papa, nisi occurrat commemoratio simplicis, cum præfatione communi vel de octava, si propriam habeat (2).

III. Si omnes dies post octavam epiphaniæ usque ad sabbatum ante septuagesimam impediti sint festis duplicibus, tunc in sabbato legenda est nona lectio horniliæ dominicæ secundæ post epiphaniam ; et de ea facienda est commemoratio in laudibus cum antiphona et oratione dominicæ sed cum versu de feria, et etiam in missa, in cujus fine evangelium dominicæ legitur (3). Item in hoc festo, si proprias lectiones primi nocturni non habeat, lectiones primi nocturni dominicæ anticipatæ leguntur. Responsoria autem dominicæ hoc anno omittuntur.

De dominicis 3, 4, 5 et 6 post epiphaniam anticipandis aut transferendis vide tom. II, n. 237.

DE TEMPORE A SEPTUAGESIMA USQUE AD DOMINICAM PASSIONIS.

12. Dominica septuagesimæ occurrere non potest ante 18 Januarii, paschale cadente in 22 Martii, neque post 21 aut 22 Februarii in anno bissextili, paschale cadente 25 Aprilis.

Dominicæ septuagesimæ, sexagesimæ et quinquagesimæ ita vocantur respective ad quadragesimam : scilicet sicut prima dominica temporis quadragesimalis dicitur quadrage-

(1) Vid. tom. II, n. 237, in not. post. 2.

(2) S. R. C. 27 Mart. 1824. n. 4452-1602, 1.

(3) S. R. C. 17 Sept. 1853, n. 5197.

sima, sic ordine retrogrado prima dominica ante quadragesimam dicitur quinquagesima, secunda sexagesima, et tertia septuagesima.

A septuagesima usque ad quadragesimam est tempus pœnitentiæ, inserviens praeparationi jejunii quadragesimalis. Unde in signum pœnitentiæ adbibetur color violaceus; legitur liber Genesis, ubi lapsus Adæ refertur, ut homo ad cor redeat, et considerando proprias miseras, sese humiliet, atque ad poenitentiam disponatur; item plura alia fiunt in signum pœnitentiæ, ut ex dicendis patebit.

13. In vesperis sabbati sive de tempore sive de festo ante dominicam septuagesimæ ad *Benedicamus Domino* adduntur duo *Alleluja*, et similiter ad *Deo gratias*, ad maiorem significationem et emphasim temporis terminati; deinceps autem usque ad pascha *Alleluja* ubique omittitur, et nihil ejus loco additur praeterquam initio horarum, ubi ejus loco dicitur *Laus tibi Domine* etc. In missa dicto graduali cum versu sequente omittuntur duo *Alleluja* cum versu et sequente *Alleluja*, et eorum loco dicitur tractus in dominicis, missis festivis et votivis, atque in feriis secundis, quartis et sextis quadragesimæ ob populi concursum, qui olim illis feriis fiebat, uti iisdem etiam feriis dicuntur officium defunctorum, psalmi graduates et pœnitentiales (1). Tractus autem omittitur in aliis feriis quadragesimæ, et in missis feriarum a septuagesima usque ad Ierem quartam cinerum, in quibus graduate tantum dicitur, dum repetitur missa dominicæ præcedentis. In missa de tempore omittitur *Gloria*, et loco *Ite Missa est* dicitur *Benedicamus Domino*. Item loco hymni *Te Deum* in officio de tempore dicitur nonum responsorium.

In dominicis septuagesimæ, sexagesimæ et quinquagesimæ invitatorium est *Præoccupemus faciem Domini, et in psalmis jubilemus ei*. In primo igitur versu psalmi *Venite, exaltemus* omittuntur verba *Præoccupemus faciem ejus in confessione, et in psalmis jubilemus ei*; et eorum

(1) Oavantus toni. 1, p. IV, tit. VI, n.-7.

loco repetitur invitatorium *præoccupemus faciem Domini, el in psalmis jubilemus ei*; quo semel dicto, sequitur *Quoniam Deus magnus* etc.

14. Feriae a septuagesima usque ad feriam quartam cinerum sunt minores, et de iis fit officium, ut in feriis per annum : habent tamen antiphonas proprias ad *Magnificat*, exceptis feriis sextis, in quibus a capitulo fit de s. Maria, et excepta sola feria quinta hebdomadae sexagesimae, in qua dicitur ultima in praecedentibus feriis ejusdem hebdomadae ob festum occurrens praetermissa, et si omnes in praecedentibus feriis sint recitatae, sumitur de psalterio (1). A feria autem quarta cinerum toto tempore quadragesimali omnes feriae sunt majores. In feria quarta cinerum et tribus sequentibus usque ad vespervas sabbati omnia dicuntur ut in feriis per annum, praeter orationem et antiphonam ad *Magnificat* et *Benedicius*, et praeter preces flexis genibus dicendas, quia hae quatuor feriae olim ad quadragesimam non spectabant. A capitulo vespervarum sabbati ante dominicam primam quadragesimae incipitur officium quadragesimale, cujus rubricae breviarii et missalis in dominicis et feriis bene notandae sunt.

1 Vesperae a sabbato ante dominicam primam quadragesimae usque ad sabbatum sanctum inclusive infra hebdomadam tam in festis quam in feriis in choro dicuntur ante comestionem seu meridiem, quia jejunium olim in quadragesima hora coenae post vespervas tantum solvebatur; et licet hora comestionis nunc anticipetur ad meridiem, usus tamen vespervas dicendi ante comestionem retentus est. Diebus autem dominicis dicuntur post meridiem, quia in illis non jejunatur. Extra chorum non datur obligatio vespervas ante meridiem recitandi, easdem tamen pro majori conformitate tempore statuto recitare convenit.

1G. 1° Incipiendo a feria quarta cinerum, quando officium fit de feria, dicuntur ad omnes horas preces flexis genibus, de quibus vide tom. II, n. 3G6. 2° In officio festivo cujuscumque ritus dicitur nona lectio homiliae. et fit commemo^

(1) Rub. brev. ibidem.

ratio feriæ in vesperis, laudibus et missa cum evangelio feriæ in fine. In missa votiva fit etiam commemoratio feriæ, sed in fine semper legitur evangelium s. Joannis. 3° Præfatio quadragesimalis dicitur a feria quarta cinerum usque ad dominicam passionis in omnibus missis de tempore, atque in festivis et votivis, quæ propriam non habent. 4° Post conclusionem ultimæ postcommunione dicitur *Oremus. Humiliate capita vestra Deo*, et deinde oratio super populum, usque ad feriam quartam majoris hebdomadae, sed in missa de feria tantum (i). 5° In missa de feria genuflectitur in choro ad orationes ante epistolam, dicto per celebrantem *Saucius* usque ad *Pax Domini*, et ad orationes post communionem et super populum (2). 6° Quando sacerdos in tractu legit versum *Adjura nos*. flectit uno genu tantum ad prima verba, et statim surgit, ut lectionem commode proseguire possit; in missa autem solemni, dum idem versus cantatur, celebrans, si non legat, flectit utroque genu in superiori gradu seu in medio suppedanei, hinc inde pariter flectentibus ministris, usque ad finem versus. 7° A feria quarta cinerum cessant et prohibentur octavæ (3).

1 * Diaconus et subdiaconus in missa solemni de tempore a septuagesima usque ad quadragesimam ministrant cum dalmatiea et tunicella; sed a feria quarta cinerum per totam quadragesimam, excepta missa dominicæ *Lætare*, assistunt in minoribus ecclesiis sine dalmatiea et tunicella in albis, et in cathedralibus et præcipuis ecclesiis utuntur planetis plicatis (4).

1 8. Si festum ss. 40 martyrum venerit feria quinta post cineres, tunc secreta pro commemoratione feriæ quæ eadem est cum secreta ss. martyrum, mutanda est et sumenda ex missa feriæ sexlæ sequentis; et similiter si hoc festum venerit feria tertia post dominicam primam quadragesimæ, post-

(1) Tom I, n. 290.

*/(2) Tom I. n. 1-16.

(3) Toni. II, n. 2-11.

(4) Toni. I, n. 159.

communio feriæ mutanda est, et sumenda ex missa feriæ quartæ sequentis (1). In collecta dominicæ sexagesimæ; fit mentio s. Pauli, et similiter ss. Cosmæ et Damiani feria quinta post dominicam tertiam quadragesimæ ratione stationis; nihilominus in oratione A *cunctis* exprimendum est nomen s. Pauli, et pariter ss. Cosmæ et Damiani, ubi sunt patroni.

19. Dominica quarta Quadragesimæ, dicta *Lætare* ab introitu missæ. cum quadam solemnitate peragitur, ut fideles a jejunio paululum respirent, et novo fervore recreentur; in quem finem organa infra missam hac die pulsantur, diaconus et subdiaconus cum dalmatiea et tunicella ministrant, atque altaria floribus, imaginibus reliquiisque ornantur, quod aliis quadragesimæ diebus non convenit, in quibus sola crux cum candelabris super altaria collocanda est.

20.

DE FERIA QUARTA CINERUM.

Rub. missalis. *Ante Missam benedicuntur Cineres facti de ramis olivarum, sive aliarum arborum, præcedenti anno benedictis, hoc modo.*

Finita Nona, Sacerdos indutus pluviali violaceo, vel sine casula, cum ministris similiter indutis, procedit ad benedicendum cineres in vase aliquo super Altari positos. Et primo cantatur a Choro sequens Antiphona Exaudi nos, etc.

Deinde Sacerdos in cornu Epistolæ, non vertens se ad populum, manibus junctis (quod servatur etiam in orationibus omnium benedictionum quoad manus junctas), dicit Dominus vobiscum, etc.

Postea Celebrans, imposito incenso in thuribulo, ter aspergit cineres aqua benedicta, dicendo Antiphonam Asperges, sine cantu et sine Psalmo, et ter adolet incenso.

(1) Ita missale Ronite editum 1845.

Deinde dignior Sacerdos ex Clero accedens ad Altare, imponit cinerem Celebranti non genuflexo. Si vero non adsit alius Sacerdos, ipsemet Celebrans, genibus flexis coram Altari, sibi ipsi cineres imponit in capite, nihil dicens : et cantatur statim a Choro Antiphona Immute-mur etc.

Sacerdos cero, dum cantantur Antiphona et Responso-rium, detecto capite, primo imponit cineres digniori Sacerdoti, a quo ipse accepit, deinde ministris paratis, genibus flexis coram Altari, dicens : Memento homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris. Postea veniunt alii, primo Clerus per ordinem, deinde populus, et genibus flexis ante Altare singulatim recipiunt cineres a Sacerdote, ut dictum est de ministris. Completa cinerum im-positione, Sacerdos dicit : Dominus vobiscum est.

Hæc feria sic dicitur a cineribus, qui fidelium capitibus imponuntur, ut ipsi reminiscantur originis et finis sui.

Quæ hic de benedictione et distributione cinerum dicenda sunt, fere eadem sunt, quæ num. 22 et seq, de benedictione palmarum dicuntur : adeoque brevitatis causa ad illa remittuntur et hic sequentia tantum annotantur *Vid. praxis Pontif.* tom. II, n. 302 308.

1 Cineres ponuntur in vase argenteo vel ex alia pulchra materia inter missale et cornu epistolæ (1). 2° Faciendi sunt de ramis olivarum, palmarum, vel aliarum arborum præcedenti anno in dominica palmarum benedictis. 3° Aridi et in modum pulveris esse debent, non autem in modum luti (2). Cineres in modum luti adhibere, est abusus omnino tollendus : 1° quia inde alliciuntur pueri, non devotionis, sed risus et delectationis causa, ita ut opus vere puerile dici queat; 2° quia iude avertuntur maiores ob respectum humanum, ne

(1) Mem rit. pro min. eccl tit. II, c. 1, n. 3.

(2) S R. C. 23 Maji 1603, n. 51-1^7, 6.

derideantur; 3° quia in aliquibus locis occasionem potationibus aliisque excessibus præbet. Adhibeantur igitur cineres aridi; nullus abusus habebitur, caeremonia sancta nulli contemptui exponetur, et salutare suos effectus operabitur.

2. Celebrans induitur amictu, alba, cingulo, stola et etiam pluviali, si habeatur, violacei coloris; diaconus et subdiaconus amictu, alba, cingulo, et diaconus etiam stola violacea, non autem manipulis neque dalmaticis. In cathedralibus et præcipuis ecclesiis diaconus et subdiaconus utuntur planetis plicatis. Celebrans manet indutus pluviali infra distributionem cinerum.

3. Celebrans ascendens ad altare, illud in medio ut initio niissæ osculatur; deinde in cornu epistolæ manibus junctis et absque signatione legit antiphonam *Exaudi nos*. Tum in eodem cornu epistolæ, non vertens se ad populum, cantat in tono feriali *Dominus roldscum* et sequentes orationes, junctis semper manibus ante pectus, ut dicetur n. 23. Dum cineres benedicit, sinistram ponit super altare (1). Infra antiphonam et subséquentes orationes diaconus a dextris et subdiaconus a sinistris celebranti assistunt.

4. Completa benedictione, antiphonæ infra distributionem sine interruptione cantantur, et si non sufficient, repetuntur. Celebrans cum ministris, accedit ad medium altaris, ibique se sistit medius inter diaconum a dextris tenentem dextra vas cinerum et subdiaconum a sinistris, pluviale elevantes. Interim tempestive accedit dignior ecclesiæ, ut dicetur n. 23 ad 5, in habitu choralis et sine stola, cum debitis reverentiis altari et celebranti faciendis; consistens in gradu ante suppedaneum, cineres accipit, et celebranti, stanti capite inclinato, imponit; deinde in eodem loco genuflexus. nisi sit Praelatus vel canonicus ecclesiæ cathedralis, cineres a celebrante recipit; quibus receptis, surgit, et cum reverentiis debitis recedit.

5. Si alius non adsit sacerdos, tunc cineribus in medio altaris positis, ipsemet celebrans, genuflexus super suppe-

ti) Rub, ritu celeb, in. tit. III, η. 5.

daneum facie ad altare conversa, sibi ipsi cineres imponit, nihil dicens, quasi a Christo illos recipiat. Diaconus autem, etiamsi sit sacerdos, celebranti cineres non imponit, quia in actuali ministerio inferior est.

6. Celebrans a digniori sacerdote cineres accipit stans renibus versis ad medium altaris, capite inclinato et manibus junctis : et similiter eos distribuit stans, aperto capite, eos accipiendo inter pollicem et indicem dextræ manus, eosque spargendo in modum crucis juxta verticem capitis super capillos, dicendo *Memento homo*. Mulieribus etiam imponendi sunt super capillos, qui apparent juxta frontis extremitatem. Usus autem invaluit in his locis, ut clericis imponantur intra tonsuram, et laicis utriusque sexus in fronte. Ad accipiendos cineres omnes bini accedunt, eosque accipiunt genibus flexis (exceptis canonicis ecclesiæ cathedralis), capite inclinato et manibus junctis, sed sine osculis, quia id commode fieri nequit.

7. Quoad ordinem vide num. 23 hoc excepto, quod magistratus et officiales ac alii laici cineres accipiant post omnes de clero (1).

Cum diaconus accedit ad cineres accipiendos, tradit vas cinerum in manum Cæremoniarii vel acolythi, et eo deficiente, super altare deponit, acceptisque cineribus illud recipit.

8 Completa cinerum impositione, celebrans manus lavat ad cornu epistolæ, et deinde medius inter diaconum et subdiaconum cantat in tono feriali et manibus junctis orationem ex missali : qua absoluta cum ministris in planum ad cornu epistolæ descendit, ibi exuit pluviale, accipitque manipulum et casulam ad missam celebrandam ; simulque diaconus et subdiaconus manipulum accipiunt.

9 Si solus sacerdos sine diacono et subdiacono cineres benedicat et distribuat, eadem legit, cantat et facit : aliquis minister elevat pluviale, si eo utatur, et alter vel ipse sacerdos sinistra tenet vas cinerum.

(I) Cærem. Ep. lib. 2, c. 18, n. 11 et 12.

10. In ecclesiis, in quibus benedictio cinerum sine cantu peragitur, vel ubi populus usque ad missam solemnem expectare non potest, cineres privatim benedici possunt etiam suinmo mane, omnia legendo in missali, etiam antiphonam *Immulemur habiht* post aspersos et incensatos cineres, vel post impositionem cinerum ipsimet sacerdoti, deinde distribuendo. praesentibus, et in fine legendo *Dominus robiscim* et orationem *Concede* lidemque cineres benedicti deinde ab aliis sacerdotibus adhiberi possunt ante, post, vel extra missam; sed ante missam solemnem novi siint benedicendi.

Cineres residui in sacrarium projiciendi sunt.

DE DOMINICA ET TEMPORE PASSIONIS.

21. I. Ante vespervas sabbati dominicae passionis, sive sint de festo sive a capitulo de dominica, juxta rubricas missalis ante dominicam passionis et caeremonialis Ep. lib. 2, c. 20, velandae sunt omnes cruces et imagines, non tantum Domini nostri Salvatoris, sed etiam quorumcumque sanctorum (1), et non tantum in altaribus, sed etiam per totam ecclesiam (2). Velatae manere debent quocumque occurrente festo, etiam titularis aut dedicationis (3), cruces scilicet usque ad feriam sextam parasceves post detectionem crucis in officio, imagines vero usque ad *Gloria in excelsis* in sabbato sancto, si tunc commode detegi possint, et alias usque post officium ejusdem diei (4). Velum debet esse violaceum absque ulla in eo depicta cruce vel imagine, etiam repraesentante passionem Domini. Id fit ad luctum fidelibus inspirandum, vel quia divinitas tunc fuit abscondita et velata in Christo (5);

(1) S. R. C. 4 Aug. 1663, n. 2094-2241, 2.

(2) Cærem. Ep. loco cit.

(3) S. R. C. 16 Sept. 1649, n. 1466-1613, 2 et 3; 3 Ap. 1876. n. 5660.

(4) S. R. C. 20 Nov. 1662, n. 2017-2194, et 22 Jul. 1848, n. 4965-5126, 3.

(5) Durandus lib. 1, c. 3, n. 34.

permisit enim se capi et flagellari ut homo, tanquam non habens in se virtutem divinitatis : unde in evangelio dominica? passionis dicitur : *Jesus autem abscondit se, et exivit de templo*. Item hoc tempore nullæ sanctorum imagines super altare poni possunt.

II. Tempore passionis omittuntur suffragia communia. In missa dicitur præfatio de cruce, nisi propriam habeat. Omittitur psalmus *Judica* in missa, et a completorio ante dominicam passionis inclusive *Gloria Patri* in omnibus responsoriis. invitatorio matutini, introitu missæ. post psalmum *Lavabo* et ad *Asperges* (non autem in fine aliorum psalmorum) ad imitandam antiquam officii simplicitatem, quæ officio passionis maxime congruit : psalmus tamen *Judica* et *Gloria Patri* tantum omittuntur in officio et missis de dominica et de feria, non autem in officio et missis festivis neque in votivis, etiamsi dicantur de cruce vel passione Domini, quæ fiunt et dicuntur ut ante tempus passionis. Si in sabbato ante dominicam passionis aut palmarum, vel feria secunda post dominicam passionis celebretur festum duplex, in responsorio brevi completorii sabbati et dominicae dicitur *Gloria Patri* quia officium est de duplici; si autem iisdem diebus celebretur semiduplex, omittitur, quia officium saltem a capitulo vesperrarum est de dominica (i).

III. In psalmo *Venite, exultemus* ad quartum versum omittuntur *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*, et post invitatorium semel dictum, incipitur *sicut in exacerbatone*. Item in fine ejusdem psalmi omittitur *Gloria Patri*, ut supra dictum est, et cum eo pariter omittitur pars sequens invitatorii *Nolite obdurare corda vestra*; ita ut post versum *Quadraginta annis* etc. integrum invitatorium : *Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra* bis dicatur, sed nihil ultra. In choro ultima repetitio fit : 1° parlim a chorista, et 2° partim a choro (2).

(1) Merati tom. 2, de dom. pass. u. III ; Guyetus lib. 4, c. 18, q. 26.

(2), S. R. C. 24 Jul. 1683, n. 2880-3029, 1, et 18 Dec. 1694, n. 3198-3347.

IV. In missis dominicæ passionis et feriarum temporis passionis duæ tantum dicuntur orationes, etiam occurrente commemoratione festi simplicis, quia in eo casu oratio *Ecclesiæ* vel pro Papa omittitur (1). In occurrentibus tamen semiduplicibus tres dicuntur (2) et similiter in votivis, scilicet secunda feriæ, et tertia *Ecclesiæ* vel pro Papa. In ecclesiis autem cathedralibus et collegiatis, in quibus occurrente semiduplici duæ cantantur missæ, in utraque tantum duæ dicuntur orationes, omissa illa *Ecclesiæ* vel pro Papa in missa semiduplicis, si commemoratio simplicis occurrat (3).

22.

DE BENEDICTIONE PALMARUM.

Rub. missalis. *Completa Terlia, et facta aspersione aquee more solito. Sacerdos indutiis pluviali violaceo, vel sine casula, cum ministris similite?' indutis, procedit ad benedicendum ramos palmarum, et olivarum, sive aliarum arborum, in medio ante Altare, vel ad cornu Epistola? positos. El pïmo cantatur a Choro antiphona Hosanna filio David etc. Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolce, non vertens se ad populum, dicit in tono Orationis Missæ feriatis Dominus vobiscum etc.*

Postea Subdiaconus in loco solito cantat... Lectionem in tono Epistolce, el in fine osculatur manum Sacerdotis.

Dum cantatur responsorium, Diaconus ponit librum Evangeliorum super Altare : et Sacerdos, ministrante Diacono naviculam, ponit incensum in thuribulo. Deinde Diaconus dicit : Munda cor meum, accipit librum de Altari, petit benedictionem a Sacerdote : postea Subdiacono librum tenente, medio inter duos Acolythos tenentes candelabra accensa, signat Ubmcm, incensal, et cantat

(1) S. R. G. 13 Sept. 1692, n. 3142-3291, et 15 Sept 1736, n. 3905-4054, 1.

(2) Rub. gen. miss. tit. IX, η. 5.

(3) S. R. C. 10 Jan. 1693, n. 3152-3301, 15.

Evangelium... more consueto : quo finito, Siibcliaconus defert librum osculandum Sacerdoti, qui et inccnsatur a Diacono.

Post hæc benedicuntur rami. Sacerdos stans in eodem cornu Epistolæ, dicit in tono Orationis feriatis Dominus vobiscum etc.

(Finitis orationibus) Celebrans ponit incensum in thuribulum, deinde ter aspergit ramos aqua benedicta., dicendo Antiphonam, Asperges me, sine cantu, et sine Psalmo, et Ier adolet incenso. Postea dicit Dominus vobiscum etc.

Completa benedictione, dignior ex Clero accedit ad Altare, et dat ramum benedictum Celebranti, qui non genuflectit, nec osculatur manum dantis. Postea Celebrans stans ante Altare versus ad populum distribuit ramos, primum digniori, a quo ipse accepit, deinde Diacono et Subdiacono paratis, et aliis Clericis singidatim per ordinem, idlimo laids : omnibus genufledentibus, et ramum ac manum Celebrantis osculantibus. exceptis Prælatiis, si adsint. Et cum in eo?perit distribuere, a choro cantantur sequentes antiphonce : Pueri Hebræorum etc. Quæ si non suffidant, repetantur, quousque ramorum distributio finiatur. Deinde Sacerdos dicit Dominus vobiscum, etc.

Postea fit Processio. Et primo Celebrans imponit incensum in thuribulum : et Diacomis vertens se ad populum, dicit : Procedamus in pace. Et Chômes respondet : In nomine Christi. Arnen. Præcedit thuriferarius cum thuribulo fumigante : deinde Subdiaconus paratus, deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum candelabris accensis : sequitur Clerus per ordinem, ultimo Celebrans cum Diacono a sinistris, omnes cum ramis in manibus : et cantantur sequentes Antiphonce. vel omnes, rei aliquæ, quousque durat Processio : Cum appropinquaret, etc.

In reversione Processionis, duo vel quatuor Cantores intrant in Ecclesiam, et clauso ostio, stantes versa facie ad Processionem, incipiunt V. Gloria, laus, et decantant

■*duos primos versus. Sacerdos vero cum aliis extra Eccle-*
 •*Siam repetit eosdem. Deinde qui sunt intus, cantant alios*
versus sequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur,
et qui sunt extra, ad quoslibet duos versus respondent,
Gloria, laus, sicut a principio.

*Postea Subdiaconus hastili Crucis percutit portam :
 qua stalim aperta, Processio intrat Ecclesiam, cantando
 Resp. Ingremente Domino.*

Generaliter prænotanda sunt sequentia : 1° Benedictio pal-
 Harum in hac dominica, cinerum feria quarta cinerum, et
 candelarum 2 Februarii, regulariter fieri potest et debet in
 unaquaque ecclesia, uti declaratur per S. R. G. (1), quoad
 ecclesias monialium (2), regularium (3), confraternitatum (4),
 salvis tamen conventionibus, pactis, constitutionibus syno-
 dalibus, consuetudine (5). In ecclesiis tamen regularibus
 palmae, cineres et candelae benedictae in ecclesia tantum a
 populo recipiendæ sunt; inde autem ad domus habitantium
 sub parochia transmitti nequeunt (6).

2° Benedictio palmarum, cinerum pt candelarum fieri debet
 per celebrantem missam sequentem (7).

3° Ad faciendam hanc benedictionem, non est necesse, ut
 ss. Sacramentum e tabernaculo removeatur. Si ss. Sacra-
 mentum sit expositum in precibus 40 horarum; benedictio
 palmarum (cinerum et candelarum) facienda est in alio sacello
 laterali, quo magis fert ecclesiae structura, distante ab ara

(1) 31 Mart. 1640, n. 1061-1208.

(2) 6 Sept. 1663, n. 2104-2251.

(3) 8 Ap. 1702, n. 3477-3626.

(4) 10 Dec. 1703, n. 3521-3670, 5.

(5) Gavalieri tom. 4, dec 194.

(6) S R. C. 9 Jun. 1668, n. 2290 el 2293-2441 et 2444, 1; Lucius Fer-
 raris candela, n. 1-3.

(7) S. R C 22 Mart. 1653, n. 1516-1663; 17 Mart. 1663, n. 2057-2204;
 1 Sept. 1838, n 4692-4838.

maxima, in qua ss. Sacramentum est expositum, servatis omnibus cæremoniis in missali præscriptis, sed absque processione (1). In ecclesiis autem, in quibus unicum tantum altare habetur, vel non tale sacellum, ut in decreto requiritur, expedit potius, ne periculum scandali et irreverentiae præbeatur, ut benedictio omittatur (2) : quod in civitatibus absque incommodo fieri potest, cum in aliis ecclesiis palmæ, cineres, et candelæ benedicantur. Si unica tantum ecclesia, in qua dictæ fiunt benedictiones, habeatur; ss. Sacramentum competenti velo occultari potest, ut fiant benedictiones, omittendo tamen processionem, et cavendo, ne terga ss. Sacramento vertantur.

In aliis expositionibus ss. Sacramentum in tabernaculum reponendum est, eo fine, ut fiant omnes cæremoniæ præscriptæ, et etiam processio, qua finita ss. Sacramentum rursus exponi potest. Et notandum idem fieri posse in expositione ss. Sacramenti, quæ in his locis fieri solet per tres dies continuos adinstar orationis 10 horarum, ss. Sacramento de nocte reposito; quia decretum citatum agit de continua oratione 40 horarum diu noctuque : ita ut, sicut ss. Sacramentum de nocte reponitur, et oratio interrumpitur, sic etiam reponi possit ad faciendas benedictiones et cæremonias in missali præscriptas. Idem dicendum est de adoratione perpetua, quæ sicut a fidelibus diu noctuque sive in ecclesia sive in domibus continuatur, ss. Sacramento per diem tantum exposito, sic etiam a fidelibus continuari potest, etiamsi ss. Sacramentum tempore benedictionis reponatur.

4° In altari infra solemnem benedictionem et distributionem palmarum, cinerum et candelarum sex accenduntur candelæ, prout infra missam.

23. Pro benedictione palmarum : 1° altare simpliciter præparandum est sine floribus et sine imaginibus. Palmæ benedicendæ ponuntur super mensam in medio ante altare vel ad cornu epistolæ prope inferiorem gradum lateralem collo-

(1) ha S. R. C. 17 Sept. 1822, n. 4440-4590, 10.

(2) Gardellini in dec. cit.

catam. Crux processionalis praeparatur in loco apto prope
•credentiam.

2° Celebrans indutus esse debet amictu, alba, cingulo, stola, et etiam pluviali si habeatur, violacei coloris, sed sine manipulo, etiamsi solus, aut sine pluviali officium faciat (1). Diaconus autem et subdiaconus induuntur amictu, alba, cingulo, et etiam manipulo, quia epistolam et evangelium cantant, sed sine dalmatica et tunicella : in cathedralibus et praecipuis ecclesiis utuntur planetis plicatis. Diaconus etiam stolam assumit.

3° Sacerdos semper stat in cornu epistolæ, ibique omnia agit, legit et cantat, etiam evangelium, præfationem et omnes orationes usque ad distributionem palmarum. Dicens *Dominiis robiscum* non vertit se ad populum. *Dominus vobiscum*, orationes, præfationem et omnia alia legit aut cantat junctis ante pectus manibus, easque non disjungit ad *Dominus robiscum* et *Oremus*, sed caput tantum inclinatur ad *Oremus* et ss. nomen *Jesu*, dum occurrit.

4° In orationibus nihil est mutandum, licet benedicantur rami non palmarum, nec olivarum, sed aliarum arborum (2). Dum in orationibus rami sunt signandi, sacerdos sinistram super altare ponit (3).

5° Finitis orationibus, sacerdos in cornu epistolæ imponit incensum, et benedicit more solito, dicens *Ab illo benedicaris* : ramos aspergit 1er 1° in medio, 2° a dextris eorum, et 3° a sinistris eorum, dicens *Asperges me, Domine, hyssopo* etc. et deinde eodem modo thurificat, nihil dicens.

6° Completa benedictione, sacerdos a cornu epistolæ ad medium altaris accedit, eique debita facta reverentia, se vertit ad populum in medio suppedanei, ita ut qui palmas accepturi sunt, super illius extremitatem genuflectere possint, nisi suppedaneum sit nimis angustum, quo casu super alterum gradum genuflectere possunt.

(1) Merati p. 4, tit. 7, n. 11.

(2) Gavantus, tom. I, p. 4, tit. 7, n. 11.

(3) Rub. ritu celeb. M. tit. III, n. 5.

Si aliquis adsit sacerdos, et si plures dentur, dignior illius ecclesiæ, tempestive accedit in habitu choralis, sine stola, et cum debitis reverentiis altari et celebranti faciendis; ascendit ad gradum proximiorē suppedaneo, ubi stans, accepta palma de manu ministri, eam dat celebranti pariter stanti, cum osculo palmæ ab utroque facto, sed non manus. Celebrans acceptam palmam vel super altare deponit, vel ministro tradit servandam. Tum alter sacerdos genuflexus super suppedaneum, palmam a celebrante cum osculo palmæ et manus accipit (1); deinde surgit, et cum debita reverentia recedit. Si non adsit sacerdos, aliquis clericus vel minister post iucensatas palmas, easdem pro celebrante et ministris super medium altaris collocat : et celebrans accedens ad medium, facta cruci reverentia, flectit utroque genu super suppedaneum facie ad crucem versa, et genuilexus accipit pro seipso ex altari palmam, quam osculatur in inferiori parte, et statim reponit, vel ministro tradit servandam. Diaconus autem, etiamsi sit sacerdos, palmam celebranti non tradit quia rubricæ qualitatem sacerdotis exigunt, et diaconus in actuali ministerio inferior censetur; ita ut celebrans in hoc casu palmam ab altari accipiat, ac si alius non adsit sacerdos.

Deinde celebrans, stans in suppedaneo, ut supra dictum est, ministrante ministro, palmas distribuit, primo clericis secundum ordinem dignitatis, deinde magistratibus et nobilibus (magistratibus autem et officialibus majoribus etiam fieri potest ante presbyteros et clericos, nisi laudabilis adsit consuetudo (2), ut clerici ante illos accipiant), ultimo laicis, primo viris, deinde feminis. Laicis autem palmæ congruentius distribuuntur ad cancellos. Si populus sit numerosus, alius sacerdos superpelliceo et stola indutus, laicis palmas distribuere potest (3). Si adsit Prælatus, vel loco dignioris

(1) Ruh. supra; S. R. C. 14 Feb. 1705, n. 3561-3710, 6; Merati p. 4, lit. 6, η. XVI.

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. 16, n. 10.

(3) Gavantus p. 4, tit. 7, rub. 14, liti. h.

sacerdotis ad celebrantem accedit, eique palmam tradit, vel postquam celebrans palmam a digniori acceperit, prælatus ante eundem digniorem palmam ad altare a celebrante recipit; et si ad altare non accedat, aliquis sacerdos designatus palmam ipsi cum debitis reverentiis defert (1).

Celebrans palmas distribuit stans et aperto capite. Palmas accipientes omnes bini accedunt (2) cum debita reverentia facienda primum altari ante ejus infimum gradum, et deinde celebranti stantes ante eum; Ium flectunt utroque genii super suppedaneum, et osculantes prius ramum et deinde manum celebrantis (3) palmas accipiunt : deinde surgentes, adhuc stantes ante celebrantem, eidem reverentiam renovant, et descendentes de altari, huic etiam ante infimum gradum renovant reverentiam, et discedunt. Prælati et canonici ecclesiæ cathedralis stantes inclinati, et cum osculo palmæ, sed non manus, palmas accipiunt (4). Nec etiam convenit, ut mulieres osculentur manum sacerdotis, sed palmam tantum.

7° In processione omnes, præter thuriferarium et acolythos cum candelabris, palmas deferunt, dextra ab iis, qui sunt a dextris, et sinistra ab iis, qui sunt a sinistris. Cruci processions in summitate ramusculus ex palmis benedictis prævie alligatur.

Processio exire debet extra ecclesiam ; si autem exire nequeat, fieri potest intra ambitum ecclesiæ, et eo casu quod ante portam agendum est, in vestibulo ecclesiæ vel alio loco opportuno fieri potest. In reversione processions duo vel quatuor ecclesiam intrans; clauso ostio, stantes facie versa ad portam, incipiunt *Gloria, laus* etc. et dicunt duos primos versus usque ad *Hosanna pium*; deinde qui sunt extra ecclesiam, eosdem versus repetunt : tum qui sunt intus, alios duos versus sequentes cantant, et qui sunt extra, iterum respondent *Gloria, laus* : et sic successive omnes vel aliqui

(1) Merati p. 4, ut. 7, n. 19 et 20, item lit. 14, n. 12.

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. 17, n. 2 et 3.

(3) S R C. 16 Sept. 1865, n. 5353

(4) Cærem. Ep. lib. 2, c. 17, n. 2.

tanlum versus cantantur, prout expedire videtur (i). Extra ecclesiam crucifer se sistit ante portam, post eum celebrans, et reliqui stant in duas partes divisi, vel per gyrum. Dictis vel cantatis versibus omnibus vel aliquibus, crucifer calce hastilis crucis semel percutit imam partem ipsius portæ, ita ut fragor intus audiatur; qua statira aperta ab iis, qui sunt intra ecclesiam, processio intrat cantando responsorium *In-grediente Domino*.

In processional! jussu Rmi et Ulmi D. M. Hovii, Archiepiscopi Mechl. edito in usum provinciæ Mecbliniensis post decantatos versus cantici *Gloria, laus*, etc. in ecclesiis, in quibus adest consuetudo, addenda permittuntur *Attollite portas* etc. Notandum autem hæc non haberi in missali neque in rituali Romano : cum tamen aperte non repugnent rubricis missalis, neque bullæ s. Pii V, cum fiant extra missam; ubi adest consuetudo, laudabiliter addi posse videntur (2).

24. In ecclesiis, in quibus palraæ solemniter benedicuntur : 1° celebrans procedit ad altare, præcedentibus ceroferariis cum candelis accensis, medius inter diaconum et subdiaconum, si pluviali sit indutus : et alias unus post alium. Ad altare debite reverentia facta, ceroferarii candelabra deponunt; et facta aspersione aquæ, celebrans ad altare ascendit, illud ut initio missæ osculatur, deinde ad cornu epistolæ accedit, ubi stans medius inter diaconum et subdiaconum, manibus junctis et se non signando, legit antiphonam *Hosanna*, quæ interim cantatur a choro.

2° Sacerdos finita antiphona, cantat in tono feriali *Domine vobiscum* et orationem, ut supra dictum est, legit lectionem et graduate; cantata lectione a subdiacono, præbet ei manum osculandam, eique benedicit uti post epistolam; et deinde se inclinando versus crucem altaris in eodem cornu

I
«
;
?
i

(1) Missale romance edit. 1845 et 1861; Rituale Rom.; mem. rit. pro min. ecc.; Cavalieri t. 4, dec. 218, 5.

(2) Vid. Grancolas comm. hist, in brev. lib. 2, c. 53; Cavalieri tom. 4 dec. 218, n. 8.

Opistolæ legit *Munda cor, Jube, Dominus sil in corde meo* etc. atque evangelium more solito, sed sine osculo libri (i).

Subdiaconus, dum celebrans piimam cantat orationem, vadit ad scamnum vel credentiam, ibi planetam. si ea utatur, exuit, accipit missale, et cantata oratione, cantat lectionem eodem modo ac epistolam in missa. Cantata lectione, et facta in medio altaris debita reverentia, accedit ad osculum manus celebrantis; deinde librum ministro vel diacono tradit, planetam resumit, librum non defert, sed ad dextram celebrantis accedit, eique assistit et respondet ad evangelium.

Diaconus infra lectionem celebranti assistit, respondet *Deo gratias*, et deinde deposita prius planeta plicata, si ea utatur, de more defert librum evangeliorum super medium altaris. Tum celebrans, lecto evangelio, more solito incensum in thuribulum cum benedictione imponit ministrante diacono et invitante ad benedictionem. Deinde diaconus genuflexus super suppedaneum ante medium altaris, capite inclinato recitat *Munda cor*, librum de altari accipit, et genuflexus in suppedaneo versus celebrantem, petit benedictionem, quam celebrans conversus ad diaconum in cornu epistolæ, dat more solito cum osculo manus. Diaconus accepta benedictione, accedit cum subdiacono, thuriferario et acolythis cum candelabris, ad cantandum evangelium loco et more solito ut in missa solemui : quo finito subdiaconus librum defert osculandum ad sacerdotem, qui interea dicit *Per Evangelica dicta*, et deinde a diacono incensatur. Postea diaconus planetam plicatam, si ea utatur resumit, et accedit ad dextram celebrantis, et subdiaconus ad ejus sinistram.

3° Ad orationem sequentem post evangelium, præfationem et subséquentes orationes, diaconus a dextris et subdiaconus a sinistris celebranti assistunt.

Sanctus post præfationem cantatur a choro, et a celebrante simul cum diacono et subdiacono recitatur, versus crucem.

(1) De Gonny, liv. 2, cb. 13.

altaris sese inclinando, ad *Benedictus* sese erigendo et signando ut in missa.

Diaconus pluviale elevat, dum rami sunt signandi, aspergendi et thurificandi; item ministrat incensum, aspersorium, et thuribulum cum solitis osculis.

4° Completa benedictione, et celebrante ad medium altaris accedente ad palmas distribuendas, diaconus remanens ad cornu epistolæ, stat a sinistris celebrantis, eique et sacerdoti digniori porrigit palmas distribuendas a ministro allatas, osculando illas in parte inferiori, sed non manum celebrantis; subdiaconus autem stat a dextris celebrantis, et pluviale elevat.

Diaconus et subdiaconus bini accedentes accipiunt palmas Celebranti a ministro traditas, immediate post digniorem sacerdotem. In ecclesiis cathedralibus et collegiatis diaconus et subdiaconus aliique ministri parati, si sint canonici, palmas etiam accipiunt post digniorem sacerdotem ante omnes alios; si autem non sint canonici, easdem post illos accipiunt.

Dum incipitur distributio, cantantur antiphonæ *Pueri Illebræorum*, ita ut cautus infra totam distributionem perseveret, antiphonæ repetantur, si non sufficiant, et etiam semper sint, qui cantant.

5° Finita distributione, sacerdos manus in cornu epistola? lavat, et deinde stans in eodem cornu, medius inter diaconum et subdiaconum, cantat *Dominus vobiscum* et ultimam orationem; qua cantata, diaconus et subdiaconus suos manipulos ministro tradunt, et celebrans cum iisdem accedit ad medium altaris, ibique debita facta reverentia, incensum in thuribulum more solito imponit. Deinde diaconus accipit palmam celebrantis, eique cum solitis osculis offert; tum sua accepta, adhuc stans in suppedaneo altaris, se vertit ad populum, et cantat *Procedamus in pace*; quo cantato ad altare revertitur. Responso *In nomine Christi. Arnen*, celebrans cum ministris debitam altari facit reverentiam, et descendit in planum; ubi altari renovata reverentia, subdiaconus aperto capite crucem processionalem accipit, et medius inter duos ceroterarios, præcedente thuriferario, celerius procedit; post

subdiaconum sequitur clerus per ordinem, et ultimo celebrans cum diacono a sinistris, pluviale non elevante. Solus celebrans cum diacono in ecclesia, et extra eam omnes caput cooperiunt.

6° Cum processio redierit ad altare, subdiaconus deponit crucem, quæ a ministro ad sacristiam statim defertur; ceroferarii candelabra loco solito deponunt; et celebrans cum ministris, facta altari reverentia, palmam et pluviale in plano ad cornu epistolæ deponit, et paramenta ad missam celebrandam accipit. 17rZ. *Praxis Pontif. tom. II, n. 331-337.*

25. In minoribus ecclesiis parochialibus, in quibus defectu ministrorum benedictio palmarum solemniter fieri nequit, servandum est parvum memoriale rituum Benedicti XIII pro minoribus ecclesiis editum, additum in fine appendicis ad rituale Romanum.

1° Celebrans, præcedente clerico seu ministro cum vase aquæ benedictæ, medius inter duos alios clericos seu ministros, more solito ad altare accedit. Facta aspersione aquæ, ascendit ad altare, illud osculatur in medio, et deinde in cornu epistolæ alta voce recitat antipbonam *Hosanna* manibus junctis et absque signatione, ut supra dictum est n. 2.3 ad 2; tum eadem alta voce consequenter dicit *Dominus vobiscum*, orationem, lectionem et graduate; deinde manens in cornu epistolæ, sed inclinatus versus crucem altaris, submissa voce recitat *Munda cor, Jube*, et *Dominus sit in corde meo*; tum erectus alta voce legit evangelium, cum *Dominus vobiscum* ante illud, signatione solita, et osculo libri in fine dicendo *Per Evangelica dicta*, sed sine incenso. Tum manibus semper junctis dicit *Dominus vobiscum*, orationem, præfationem, ad *Sanctus* se inclinando versus crucem altaris, ad *Benedictus* se erigendo et signando ut in missa. Deinde subjungit quinque alias orationes.

2° Aspersis et incensatis palmis, ut supra n. 23 ad 1 dictum est, dicit *Dominus vobiscum* et sequentem orationem, qua recitata sermonem solemnitali congruum habere potest.

3° Deinde sacerdos accepta palma ex altari vel ab alio sacerdote, si adsit, et huic palma data, ut dictum est supra

η. 23 ad 5, accedit ad cornu epistoiæ, et recitat antiphonas *Pucri Hebræorum*; quibus dictis ad medium altaris regreditur, facta cruci inclinatione se vertit ad populum, et palmas distribuit. Completa distributione lavat manus ad cornu epistolæ, et deinde ibidem dicit *Dominus vobiscum* et ultimam orationem.

4° Recitata oratione palmam accipit, ad medium altaris accedit, facia cruci inclinatione, vertit se ad populum, et in medio altaris dicit *Procedamzis in pace*; descendit in planum, ibi altari reverentiam renovat, et bireto se cooperiens, procedit ad processionem; in qua præcedit crucifer, et deinde sequitur sacerdos, medius inter duos clericos seu ministros, alta voce et alternatim cum iisdem, si fieri possit, antiphonas recitans. In processione servantur eadem, quæ supra n. 23 ad 6 dicta sunt. Ad portam ecclesiæ duo clerici seu ministri intrant in ecclesiam, ibique alta voce recitando, omnia peraguntur ac in aliis ecclesiis. Cum processio redierit ad altare, sacerdos facta altari reverentia, ad planum in cornu epistoiæ accedit, ibi palmam et pluviale deponit, et accipit manipulum et casulam ad missam celebrandam, in cuius fine legit evangelium s Joannis.

5° Si in minoribus Ecclesiis cantores adsint, possunt cantare antiphonam *Hosanna*, graduate, *Sanctus*, antiphonas *Pueri Hebræorum* infra distributionem palmarum, et ea, quæ infra processionem præscribuntur. Eo casu sacerdos similiter cantat orationes, lectionem, evangelium et præfationem, sed omnia in cornu epistoiæ. Antiphonas autem *Pueri Hebræorum* eo casu recitare non debet, ita ut post acceptam suam palmam, easdem aliis immediate distribuere

DE MISSA PRIVATA ET SOLEMNI IN DOMINICA PALMARUM.

2<>. 1. In omnibus missis sive privatis sive solemnibus una tantum dicitur oratio, omissa imperata, et etiam commemo-

ratione simplicis, si in officio facta fuerit. Si missa celebretur coram ss. Sacramento exposito, hujus commemoratio in missa privata omitti, et in solemni sub unica conclusione fieri debet.

2. In missis privatis et etiam solemnibus, quibus non prae-mittitur benedictio palmarum, in fine legitur evangelium^{fi} benedictionis palmarum *Cum appropinquassel*; in illis autem, sive privatis, sive solemnibus, quibus benedictio palmarum prae-mittitur, in fine evangelium s. Joannis dicitur.

3. In missa privata tota passio ad cornu evangelii est legenda (1). Ædeoque sacerdos, lectis gradualibus et tractu, facta in medio altaris debita reverentia et praetermisso *Mundacor* etc. mox ad cornu evangelii accedit, ibique manibus junctis, omissis *Dominus vobiscum* et *Sequentia* etc., absolute incipit *Passio Domini nostri* etc. non signando librum neque seipsum : et non respondetur *Gloria tibi Domine*. Ubi notatur esse genuflectendum, flectit utroque genu cum capitis inclinatione, facie ad librum conversa, tempore unius orationis dominicae, meditando mortem Domini. Cum pervenerit ad partem, quæ in missa solemni tono evangelii est cantanda, accedit ad medium altaris, ibique more solito recitat *Mundacor, Jube, et Dominus sil* etc. deinde redit ad missale. et absolute incipit reliquam partem *Altera autem die*, in cujus fine librum osculatur, scilicet ad initium hujus ultimæ partis, dicit *Per Evangelica dicta*, et respondetur *Laus tibi Christe*.

4. Post benedictionem palmarum infra processionem rami benedicti et ornati inter candelabra altaris poni possunt.

5. In missa solemni, dum subdiaconus in epistola cantat *Ut in nomine Jesu* etc. genuflectunt omnes, etiam celebrans cum diacono nisi legat, et permanent genuflexi usque ad *Infernorum* inclusive (2).

G, iidem debent esse diaconus et subdiaconus in benedic-

ti) S. R. C. 26 Nov. 1644, n. 1375-1523, et 4 Aug. 1663, n. 2094-2241, 1.

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. 21, n. 13. Vid. tom. I, n. 116 et 117.

I tionc palmarum et missa sequente, etiamsi palmarum bene-
II dictio pontificaliter fiat (1).

27. Passio in missa solemni a tribus diaconis seu sacer-
dotibus diaconorum vice fungentibus, distinctis a diacono et
r subdiacono missae, cantanda est (2). Ubi tres diaconi seu
' sacerdotes non inveniuntur, tunc a celebrante, diacono et
, subdiacono cantari potest, uti auctores censent (3), usus in
f pluribus ecclesiis obtinet, et ex sequente casu recte deduci-
tur : si enim celebranti et duobus aliis, qui non sunt ministri
sacri, cantari liceat; idem celebranti, diacono et subdiacono
permitti dicendum est, etiamsi subdiaconus in ordine diaco-
natus vel sacerdotii non sit constitutus. Defectu sacrorum
ministorum cantari permittitur a celebrante et duobus (4)
cantoribus, qui, licet in majoribus constituti non sint ordi-
nibus, clerici tamen et superpelliceo induti esse debent : ab
organista autem, etiamsi sit clericus vel etiam subdiaconus
cantari non potest (5); et passionem, vel ejus solam turba-
rum partem a laicis cantari, tanquam abusus a S. R. C.
reprobatur (6). In minoribus ecclesiis passio quandoque a
celebrante tantum legitur, diacono cantante solam partem,
i quæ in tono evangelii est cantanda. Circa hæc notanda sunt
sequentia.

1. Si passio cantetur a tribus diaconis, hi, dum epistola
et tractus cantantur, induunt amictum, albam, cingulum,
manipulum et stolam ordinariam transversam violacei colo-
ris, et circa finem tractus ad altare accedunt : antecedit
I cæremoniarius, sequitur ille, qui evangelistæ personam agit,
deinde qui turbarum, et ultimo qui Christi; omnes cum mis-
ti salibus ante pectus, si quisque suo utatur, nisi ad altare
parata habeantur, vel solus evangelista cum missali, si om-

I

U S R. C. 25 Sept. 1852, n. 5180, 1.

I

(2, Cærem. Ep. 1, 2. c. 21, n. 14.

I

(3) Meraii p. 4, lit. 7, n. 30, in fine, aliique.

(4) S. R. C. 10 Jan. 1852, n. 5166, 2.

(5) S. R. C. 22 Martii. 1862, n. 5318, 10.

r

(6) 16 Jan. 1677, n. 2659-2811, 8, et 17 Jun. 1706, n. 3596-3745.

nes eodem utantur; sequentibus tribus acolythis manibus junctis. Ad altare genuilectunt, qui evangelistæ personam gerit, a dextris; qui Christi, in medio; et qui turbarum, a sinistriis; et acolythi post illos : non dicunt *Munda cor*, nec petunt benedictionem, sed facta geouflexione, sine ceroferariis accedunt ad locum, ubi evangelium cantari solet : ibi •stant in linea recta, qui evangelistæ personam refert, a dextris; qui Cbristi, in medio; qui turbarum, a sinistris, saltem si tribus libris utantur; si autem uno eodemque libro utantur, tunc ille, qui evangelistæ personam gerit, medium locum tenere potest, quia plura cantare debet, et dextrum, qui Christi personam refert (i). Acolythi tenent libros, et stant facie ad diaconos conversa; si unus tantum liber adhibeatur, eundem alternatim tenere possunt : si libri super legilia ponantur, eorum quilibet manus ad respectivum legile apponit, quasi librum tenens. Ilis dispositis, ille, qui evangelistæ locum tenet, non præmittendo *Dominus vobiscum*, et absque incensatione et signatione, absolute incipit *Passio Domini nostri* etc., et cantat cornnia signata littera C, qui Christi personam gerit signata t, et qui turbarum signata littera S. Dum cantatur *Emisit spiritum*, omnes, etiam acolythi, genuilectunt utroque genu tempore unius orationis dominicæ in loco suo, diaconi versus suum librum, si liber super legile ponatur, et reliqui versus crucem altaris. Primo surgente evangelista, omnes surgunt. Absoluta passione usque ad partem, quæ a diacono missæ est cantanda, tres diaconi cum acolythis discedunt eodem ordine et modo, quo venerunt.

Dum passio a diaconis cantatur, celebrans eamdem in cornu epistolæ submissa voce legit, aliquantulum conversus ad diaconos passionem cantantes, assistantibus diacono et subdiacono ut ad introitum missæ. Dubitatur, an celebrans cum assistantibus genuilectere debeat, dum legit *Emisit spiritum* (2) : quisque usum suæ ecclesiæ sequi potest : sed

(1) Vid. Merati p. 4, tit. 7, n. 30; Cavalieri tom. 4, dec. 261, n. 9.

(2) Vid. Gavalieri tom. 4, dec. 263, n. 6 et 7.

quamvis celebrans cum suis assistentibus genu flectat, omnes tamen alii tantum genuflectunt, dum prædicta in passione cantantur. Lecta passione a celebrante usque ad partem quæ a diacono missæ cantanda est (1), celebrans cum assistentibus se vertit ad cantantes passionem, et se sistunt celebrans ut in missa, dum cantatur evangplium, diaconus ad sinistram celebrantis, et subdiaconus ad sinistram diaconi. Dum cantatur *Emisit spiritum*, genuflectunt in locis suis (2), scilicet in cornu epistolæ, facie ad altare conversa, celebrans in loco in quo consistit, diaconus a dextris ejus, et subdiaconus a dextris diaconi.

Dum passio et evangelium cantantur, omnes stant detecto capite et cum palmis in manibus dextris, exceptis cantantibus passionem et acolythis ex silentio cæremonialis Ep. (3).

Celebrans, diaconus et subdiaconus palmam etiam tenent, scilicet sinistra, dum celebrans passionem legit, et deinde dextra, altera super pectus posita (4); cantata autem passione usque ad illam partem, quæ a diacono cantatur, palmam deponunt. Deinde cum diaconus incipit evangelium *Altera autem die*, omnes, et etiam celebrans eam resumunt exceptis diacono, subdiacono et acolythis, qui sunt impediti. Alibi, neque infra consecrationem, neque in accessu ad altare aut discessu palmæ tenentur (5).

2. Si passio a celebrante, diacono et subdiacono cantetur, celebrans cantat signata f in cornu evangelii (6), et quæ ab aliis cantantur, submissa voce legit; diaconus a dextris, et subdiaconus a sinistris diaconi, se sistunt juxta se invicem in plano ad cornu evangelii, et eodem modo ut alias evangelium cantari solet; diaconus cantat signata littera C. et subdiaconus signata littera \$. Si diaconus et subdiaconus

(1) Merati p. 4, tit, 7, n. 31.

(2) Cærem. Ep. Hb. 2, c. 21, n. 16.

(3) Lib. 2, c. 21, n. 15; Merati tom. 1, p. 4, tit. 7, n. 31.

(4) Merati loco cit.

(5) Cærem. Ep. lib. 2, c. 21, n. 20.

(6) S. R. C. 12 Mart. 1836, n. 4628-4777, 2.

utantur planetis plicatis, eas ante passionem deponunt; diaconus autem stolam latiore[m] assumere non debet, sicut nec tres diaconi cantantes passionem, qui tantum stola ordinaria utuntur. Subdiaconus, si in ordine diaconatus aut presbyteratus sit constitutus, stolam more diaconali induere potest. Post verba *Emisit spiritum*, omnes versus suos libros genuflectunt.

3. Ubi passio non cantatur, sed a celebrante, assistentibus diacono et subdiacono, tantum legitur, diacono cantante solam ultimam partem in tono evangelii; passio in cornu evangelii legenda est, tum quia hæc missa quoad hoc assimilatur missæ privatæ quam solemni, tum, quia, si a celebrante in cornu evangelii sit cantanda, ut jam dictum est, pariter hoc casu in cornu evangelii legenda esse videtur. Idem dicendum est, si solus sacerdos missam cantet. Eo casu tractus infra lectionem passionis a cantoribus, si habeantur, cantari solet.

28. Absoluta passione usque ad illam partem, quæ in tono evangelii est cantanda, celebrans ad medium altaris accedit, et recitat *Munda cor, Jube domine, Dominus sit* etc.; subdiaconus librum transfert, si tribus diaconis passionem cantantibus, celebrans passionem in cornu epistolæ legerit; et celebrans in cornu evangelii (i) legit ultimam partem ut in missa privata, sine osculo libri in fine. Interim diaconus, deposita planeta plicata, si ea utatur, et assumpta stola latiori, ponit librum evangeliorum super altare; deinde ministrat incensum more solito, recitat *Munda cor*, petit benedictionem, et cantat reliquam partem passionis, ut alias evangelium; non tamen præmittit *Dominus vobiscum*, neque *Sequentia*, neque signat seipsum aut librum, incensat autem librum, antequam incipiat, et in fine celebrantem ut alias. Celebrans interea stat in cornu epistolæ, in fine librum in initio hujus ultimæ partis osculatur, et dicit *Per Evangeliea dicta*. Respondetur etiam *Laus tibi Christe*. Acolythy

(1) s. R. C. 28 Sept. 1630, n. 732-879, 3.

ut alias infra evangelium, sed sine luminaribus, manibus junctis assistunt.

Prædicta etiam servantur aliis diebus, in quibus passio legitur aut cantatur.

Convenit, non autem requiritur, ut omnes versus tractus in choro cantentur (1).

DE OFFICIO DIVINO IN TRIDUO SACRO MAJORIS HEBDOMADÆ.

29. In postremo triduo majoris hebdomada? ecclesia exequias mortis Christi Domini celebrat (2). Quapropter in hoc officio idem fere servatur ordo, ac in officio defunctorum. Omittuntur *Deus in adjutorium*, invitatorium, hymni, *Gloria Patri* etc., non tam mysterii causa quam ratione servandi antiquam divini officii formam, cujus simplicitas maxime convenit passioni et morti Christi celebrandæ.

Altare infra oilicium hujus tridui floribus, imaginibus aut sanctorum reliquiis ornari nequit; et super illud nihil aliud præter crucem et sex candelabra ex materia obscura cum candelis ceræ communis ponere licet; feria sexta altare et pavementum etiam penitus denudata esse debent. Ad matutinum tenebrarum sex candelæ altaris sunt accendendæ : item quædam candelæ accenduntur infra parvas horas feriæ quintæ et vespertas cujusque diei ; non autem infra parvas horas feriæ sextæ et sabbati, neque infra completorium nisi sabbati sancti (3).

Si in altari, ad quod fit oilicium tenebrarum, sit tabernaculum ss. Sacramenti, illud ad aliud sacellum, si commode fieri possit, ante matutinum tenebrarum est transferendum. In hoc sacello lampas continuo ardere debet. Oslum taber-

(1) Merati tom I. p. 4, tit. 7, n. 31.

(2) Rupertus et alii post eum.

(3) Gavanlus torn. 2, sect. VI, c. 13, n. 29.

naculi, a quo ss. Sacramentum amovetur, apertum relinquendum est, ne adoretur, quod ibi non est. Prima tantum die finito matutino in tabernaculum reponitur (1).

30. In officio hujus tridui ante initium omnium horarum usque ad nonam sabbati signum crucis ad prima verba antiphonæ vel psalmi formatur, ut alias fit ad *Deus in adiutorium*.

Si matutinum feriæ quintæ immediate dicatur post completorium feriæ quartæ, tunc bis dicenda sunt *Pater, Ave* et *Credo*, semel pro fine completorii et semel pro initio Matutini feriæ quintæ (2); duobus autem sequentibus diebus semel tantum dicitur ad initium matutini : in fine enim horarum hujus tridui non dicitur *Dominus vobiscum*, nec *Pater noster*, nec quidquam aliud, quia nulla rubrica id significat, etquæ dicenda sunt, satis aperte describuntur (3). Ante officium tamen oratio *Aperz Domine*, et post illud *Sacrosanctæ* ut alias dicitur.

Oratio horarum dicitur ab officium faciente, non stante ut alias, sed genuflexo et capite aliquantulum inclinato, ad imitandum Christum Dominum in horto (4). *Pater, Ave ei Credo* ante initium horarum, item *Pater* ante lectiones, et similiter versus et cantica *Magnificat ei Benedictus* dicuntur stando; psalmi cum anliphonis et lectiones sedendo; in fine cum incipitur *Christus factus est*, omnes genuflectunt usque ad finem horæ, quæ dicitur (5). Psalmi et antiphonæ terminantur cum modica inflexione vocis. Ad primam autem, tertiam, sextam, nonam et completorium omnes psalmi successive dicuntur, ac si essent unus et idem psalmus.

31. Officium matutinum hujus tridui dicitur *tenebrarum* a teuebris noctis, qua olim oilicium fiebat : nunc autem matutinum feriæ quintæ dicitur in choro feria quarta, postquam

(1) Merati torn. 2, s. VI. c. 13, n. 1 et 8.

(2) S. R. C. 3 Sept. 1672, n. 2444-2596.

(3) Gavautus tom. II, sect. 6, c. 13, n. 20.

(4) Cærem. Ep. lib. 2, c. 22, n. 14; Gavautus loco cit.

(5) Vid. tom. II, n. 575 et seq.

sol suum medium cursum inter meridiem et occasum perfecit, et duobus sequentibus diebus sole occidente (1). Hujus anticipationis ratio habetur in desuetudine vigiliarum plebis raris enim cessantibus, officium tenebrarum anticipatum est, ut populus eidem intéressé posset.

Ad officium tenebrarum parandum est candelabrum triangulare et ligneum ante altare in cornu epistolae, seu ubi epistola cantatur, cui quindecim candelae ex cera communi pro numero psalmorum matutini et laudum imponuntur : quæ candelae, si fieri possit, quotidie renovandae sunt. Post finem cuiusque psalmi una extinguitur in candelabro triangulari, incipiendo ab inferiori in cornu evangelii, et deinde a cornu epistolæ alternatim. Sex candelae super altare positæ extinguuntur, dum canticum *Benedictus* dicitur, incipiendo a versu *Ut sine timore* etc. (2), et ad quemlibet versum unam extinguendo candelam, inchoando a cornu evangelii, et deinde alternatim a cornu epistolae, ita ut in ultimo versu ultima extinguatur candela. Pariter infra *Benedictus* lampades et luminaria per ecclesiam extinguuntur, praeterquam ante tabernaculum ss. Sacramenti. Dum antiphona post *Benedictus* repetitur, suprema candela, accensa in candelabro relictæ, sub altari in cornu epistolae vel retro altare absconditur, ita ut lumen non appareat : incepto fragore statim profertur, et adhuc accensa super candelabrum reponitur; deinde paulo post extinguitur, et candelabrum removetur. Haec candelarum extinctio considerari potest ut vestigium antiquitatis, quando, cum officium de nocte fieret, lumina erant necessaria, quæ qua proportionem luciscebant, exstinguebantur praeter unum, quod ardebat ante ss. Sacramentum : mystice autem significatur cæcitas judæorum, derelictio Christi, etc. Item candela abscondita denotat Christum sepultum, et ejus revelatio Christi resurrectionem.

In fine laudum finita orationis conclusione fit levis et modestus fragor seu strepitus, manu scabellum seu librum ||

(1) cætera. Ep. lib. 2, c. 22, o. 3 et 17.

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. 22, n. 11.

■percutiendo, primo a cæremoniario et alias a faciente officium, et tum similiter ab aliis, sed a solis clericis, in signum discessus; producta autem candela accensa omnes cessare debent. Per hunc fragorem mystice significatur naturæ motus in morte Christi.

32. De reverentia cruci altaris triduo sacro facienda varii varia scripserunt. Manifestum est, illis, qui alio tempore ante crucem genu flectunt, ut tom. I, n. 119, dictum est, hoc triduo esse genuflectendum. Plures etiam censuerunt, omnes qui cæteroquin cruci profundam tantum faciunt reverentiam, prout Episcopus, canonici ecclesiæ cathedralis, celebrans etc. hoc triduo genuflectere debere : genuflexio quidem improbanda non est, ubi est in usu; censuit autem S. R. Congregatio (1) Episcopo, canonicis et celebranti tantum esse *genuflectendum cruci ab initio adorationis feria sexta in parasceve usque ad nonam sabbati sancti inclusive*.

33. In hoc triduo sacro retinenda est consuetudo rem<L-vendi aquam benedicta n e vasis ecclesiæ (2).

UBI ET QUA SOLEMNITATE OFFICIUM TRIDUI SACRI EST PERAGENDUM.

34. Praenotandum hic tantum agi de officio missae, missae præsanctificatio, processio, benedictionis ignis, cerei paschalis, fontis, etc.; non autem de officio horarum canonicarum, quod hoc triduo sicut omnibus aliis diebus fieri debet in omnibus ecclesiis, in quibus officium publice agitur, et in aliis ecclesiis, ut parochialibus, non debet, sed fieri potest ad libitum.

1. In ecclesiis, in quibus ss. Sacramentum non asservatur, non licet feria quinta in cœna Domini missam celebrare, nec

(1) 9 Maji 1857, n. 5241, 5.

(2) S. R. G. 12 Nov, 1831, n. 4520 4669, 60.

in sepulchro ss. Sacramentum asservare (i), nec sequentibus diebus reliquas peragere functiones.

2. Officium prædictum solemniter fleri potest et debet in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, conventualibus et parochialibus, modo habeatur sufficiens numerus ministrorum. *Solemniter*, id est, cum cantu, cum assistentibus diacono et subdiacono, et cum tribus aut quatuor clericis seu acolythis aliisque ministris in missali requisitis. Quod ita sit, dubium esse nequit quoad ecclesias cathédrales, collegiatas et conventuales; neque dubium esse debet quoad ecclesias parochiales, quandoquidem servitium ecclesiæ parochialis ejusque populus subditus non tantum exigunt, ut officium hujus tridui fiat, sed et rubricæ missalis præscribunt, ut solemniter fiat, nec alicujus arbitrio permittunt, ut minus solemniter peragatur, ut ex dicendis patebit : cum enim Bened. XIII permittat, ut in ecclesiis parochialibus, in quibus defectu ministrorum solemniter fleri nequit, servetur memoriale rituum pro minoribus ecclesiis parochialibus editum, supponit etiam, in ecclesiis parochialibus, habito sufficiente numero ministrorum, officium solemniter esse peragendum.

In aliis ecclesiis nec cathedralibus, nec collegiatis, nec conventualibus. nec parochialibus, aut aliis, in quibus officium publice non agitur, officium hujus tridui non quidem fieri debet, sed potest; nihil enim obstare videtur, modo fiat solemniter et cum sufficiente numero ministrorum.

3. In ecclesiis parochialibus, in quibus prædicto modo solemniter officium hujus tridui defectu ministrorum peragi nequit, sed haberi possunt tres quatuorve saltem clerici, sacrae functiones feriis quinta et sexta ac sabbato peragendæ sunt, servata forma parvi ritualis S. M. Bened. XIII anno 1725 jussu editi (2). Hoc autem per se non permittitur in ecclesiis non parochialibus neque in oratoriis regularibus (3).

(1) S. R. C. 14 Juo. 1659, n. 1843-1990.

(2) S. R. C. 28 Jul. 1821, n. 4433-4583, 1; 23 Maji 1846, n. 4904-5050, 1; 4 Sept. 1875, n. 5623.

(3) S. R. C. 16 Mart. 1876, n. 5652.

Quoad alias parochias, quæ clericis destituuntur, locorum ordinarii indulgere valent ob populi commoditatem, ut parochi (petita quotannis venia) feria quinta in coma Domini missam lectam celebrare possint, priusquam in cathedrali vel matrice conventualis incipiat, quamvis ob clericorum defectum reliquæ ecclesiasticas functiones præscriptæ eadem et sequentibus feriis peragi nequeant (1). Notandum autem, prædictam facultatem præcipue concessam esse intuitu communionis paschalis, ut nempe parochiani infra missam de manu celebrantis communicare valeant, adeoque verosimiliter non extendi ad ecclesias, in quibus communio paschalis non percipitur. Sic S. R. Congregatio (2) rescripsit, quod in ecclesiis, ubi functiones majoris hebdomadæ fieri nequeunt, feria quinta in coma Domini missa lecta celebrari non possit : et si hujusmodi ecclesiae sint regulares, superior celebret in privato oratorio ad ministrandam religiosis communionem; et si desit oratorium, fiat in ecclesia januis clausis. Aliæ autem functiones ecclesiasticæ in ecclesiis, in quibus tres aut quatuor clerici haberi nequeunt (3), absque speciali induito Apostolico nec fieri debent, nec possunt : quia desunt ea, quæ ad solemnitatem aut saltem decentiam requiruntur. Adeoque ibidem neque ss. Sacramentum in sacello asservatur, neque feria sexta fit missa præsanctificationum, neque sabbato sancto benedicatur ignis, cereus, fons baptismalis, aut missa celebratur (4). In hoc casu aqua baptismalis benedicta ex ecclesiæ matricis fonte est suscipienda (5).

Solus parochus ægrotans in die Cænæ Domini, et celebrare non valens, non potest feria sexta parasceves, si melius se habuerit, uti sacra Hostia alio die præconsecrata (6).

(1) Dec. cil. 28 Jul. 1821, approbat, et confirmat, a SSmo D. Pio VII, 31 Jul. 1821.

(2) 31 Aug. 1839. n. 4724-4870, 1 et 2.

(3) S. R. C. 1 Sept. 1838, n. 4691-4837.

(4) Dec. gen. 12 Feb. 1690, η. 3053-3202; 11 Mart. 1690, η. 3055-3204; item 13 Jul. 1697, n. 3284-3433, 1.

(5) S. R. C. 12 Ap. 1755, n. 4103-4252, 3.

(6) S. R. G. 20 Aug. 1870, n. 5453.

35. An ministri et cantores laici numerum et officium clericorum supplere possunt?

R. Rubricæ missalis, cæremonialis, et memorialis ministros guide ^{III} vocant acolythos et clericos, sed sicut ex communi usu laici in missa oificioque solemni munere acolythorum fungi solent; ita eadem ratione ministri laici hæc officia clericorum supplere posse videntur. Quod si ita non esset, officium hebdomadæ sanctæ in plerisque ecclesiis parochialibus ob defectum clericorum cum magno fidelium detrimento in his locis praetermittendum foret, oportet autem ut tres, quatuorve ministri adsint et ad hoc bene instructi. Cantores laici esse possunt.

DE FERIA QUINTA IN CÆNA DOMINI.

36. Missæ privatae in hac feria quinta nullatenus permittuntur (1), exceptis : 1° una in ecclesiis minoribus, de quibus num. 34 dictum est; 2° una propter infirmos praeter solemnem, sed arbitrio Episcopi Jrântum (2); 3° casu, quo occurrit festum de praecepto, de quo vide tom. II, n. 280. Decet enim, ut sacerdotes a sacrificando abstineant, sacramque communioeirTmorè^icorum accipiant in memoriam, quod Christus Dominus hac die manu propria apostolos communicaverit, et praeceperit, ut idem in ejus commemorationem fieret. Præter casus exceptos unica tantum missa solemnis secundum dicta num. 34 fieri potest et debet in unaquaque ecclesia, in qua officium publice agitur, aut quæ subditam plebem habet.

Licet omnes fideles non amplius ut olim ex præcepto secundum antiquum canonem *In çæna Domini. De Conse-*

(1) S. R. C. 19 Dec. 1654, n. 1599 1746; 20 Mart. 1762, n. 4160-4309; 22 Dec. 1770, n. 42044353.

(2) S. R. C. 27 Mart. 1773, n. 42124361, 9.

*erat. (list. II. Can. XVII, hac die communicare teneantur; exigit tamen religio et recolendi mysterii sanctitas, ut omnes sacerdotes et clerici, sicut etiam qui accedunt fideles laici, sacram communionem in hac missa de manu celebrantis accipiant. Sic S. R. Congregatio (1) statuit, ut * antiquus « mos; communionis cleri in missa solemn! ejus diei... nullatenus omittatur. »* Quinimo sacerdotes, diaconi et subdiaconi missæ pontificali et sacrorum oleorum benedictioni assistentes, licet non sint de gremio ecclesiae cathedralis (2), item quicumque adscript! alicui ecclesiae in eadem s. communionem in coena Domini de manu celebrantis sumere tenentur (3). Clerici tamen alicui ecclesiae non adscript!, ad communicandum in missa cænæ Domini obligati esse non videntur, tum quia decreta tantum agunt de adscriptis, tum quia, sicut iisdem liberum est ad missam in coena Domini accedere, sic etiam iis liberum est communicare vel a communione abstinere.

37. Missa. Color paramentorum officii hujus diei est violaceus, color autem missæ albus : adeoque oportet ut paramenta altaris infra solam missam sint alba, sed pretiosiora, uti convenit. Velum crucis altaris, processions, lotionis pedum si tunc adhibeatur, violacei coloris esse debet (4); velum autem crucis altaris, in quo missa celebratur, albi coloris (5), nisi sit consuetudo colorem veli non mutandi (6). Candelæ albæ ad altare infra missam adhibendæ sunt. Violacea anlipendia minorum altarium usque ad denuationem post missam relinqui possunt. *Vid. Praxis Pontif. tom. III, n. 48.*

Diaconus et subdiaconus in hac missa utuntur dalmatica

(1. Dec. gen. 13 Sept. 1692, n. 3140-3289, et 12 Sept. 1716. n. 3743-3893.

(2) S. R. C. 15 Sept. 1657, n. 1699-1846, et 23 Sept. 1837, n. 4666-4815, 1.

(3) Dec. gen. 12 Sept. 1716, n. 3743-3893; item 27 Sept. 1608, n. 4204-4353; 19 Sept. 1654, n. 1587-1734, 1, et 22 Dec. 1770, n. 4204-4353.

(4) S. R. C. 16 Nov. 1649, n. 1466-1613, 4.

(5) S. R. C. 20 Dec. 1783, n. 4265-4414, n. 4.

(6) S. R. C. 11 Feb. 1764, n. 4173-4322, 2.

et tucicella, quia planetæ plicatæ non sunt in usu, nisi in colore violaceo et nigro.

Ante missam super patenam duæ magnæ ponendæ sunt hostiæ; utraque est consecranda, sed alterutra reservanda in feriam sextam sequentem. Super credentiam præter alia requisita alter præparandus est calix amplus et pretiosus cum palla et patena, alboque et pulchriori velo coopertus; item pulcherrimum velum humerale præter illud subdiaconi, si fieri possit, ad tegendos humeros celebrantis in processione.

In missa omittitur ps. *Judica*, item *Gloria Patri* ad introitum et *Lavabo*. Ad offertorium utraque hostia cum patena elevatur, et offertur : facta oblatione, hostia reservanda ponitur inter calicem et alteram hostiam, ibique relinquitur, donec post sumptionem in calicem ponitur (1). *Communicantes*, *Hanc igitur*, et *Qui pridie* propria dicuntur. *Agnus Dei* et tres orationes consuetæ ante communionem recitantur more solito, sed pax non datur in detestationem osculi Judæ : adeoque diaconus et subdiaconus, dicto *Agnus Dei*, loca statim permutant.

Infra *Gloria* omnes pulsantur campanæ majores et minores; et deinceps campanæ et organa (2) silent usque ad intonationem ejusdem hymni in sabbato .-ancto. Neque interea campanula est pulsanda ad *Sanctus* et elevationem. Populus tamen ad Officia convocatur instrumento ligneo seu crotalo : quo instrumento pariter utendum est ad signum salutationis angelica» (3); hoc in pluribus ecclesiis adhibetur ad *Sanctus* et elevationem feria quinta et sexta, et similiter ad processionem : Cavalier! (4) id laudat ad elevationem, ut excitetur attentio ; juxta plures tamen signum crotali infra officia potius omittendum est, quia talis fragor est inconcinnus, et risum provocal, populusque his diebus satis attentus suppo-

(1) Ruh. ritu celeb, m. tit. II, n. 3.

(2) S. R. C. 30 Dec 1881. n. 5830, 10.

(3) Memoriale rituum.

(4) Tom. 4, dec. 1, n. 4.

nitur, ac similis praxis omittendi signum præscribitur in instructione Clementina pro precibus 10 horarum; id etiam conforme videtur missali quod nihil dicit de ciotalo, et memoriali rituum, quod præscribit crotalum pro convocatione populi et salutatione angelica, et non pro aliis (1). Silent campanæ in signum luctus mortis Domini; et cum campanæ prædicatores significant, mystice figuratur silentium et fuga apostolorum in passione Domini. Notandum regularibus et proinde etiam rectoribus minorum ecclesiarum, ne eorum campanæ post silentium Campanarum parochialis vel matricis ecclesiæ pulsantur (2).

3S. *Missa aci communionem.*

Rub. missalis. *Sacerdos... ante ablutionem digitorum ponit Hostiam reservatam in alio Calice, quem Diaconus palla et patena cooperit, et desuper velum expandit. et in medio Altaris collocat. Deinde fit Communio, et completur Missa, Sacerdos autem genu/lectil, quandocumque accedit, vel recedit a medio Altaris, rei transit ante Sao 'amentum' iii Calice reservatum : et cunrdneërTTî^t Dominus vobiscum, non vertit se ad populum in medio Altaris, ne terga vertat Sacramento, sed a latere Evangelii, et in /'me ibidem dat benedictionem, et non per[Icit circulum.*

S. Sanguine diligentius sumpto, ne aliquid circa labium calicis remaneat, celebrans calicem super corporale versus cornu evangelii deponit, et subdiaconus eum palla cooperit. Tum diaconus ad dextram celebrantis accedit, et subdiaconus ad sinistram ejus. Interim cæremoniarius vel alius sacer minister, et horum defectu subdiaconus affert alium calicem de credentia. Eodem deposito super altare ante diaconum, hic ab eo aufert velum, pallam et patenam. Deinde ab omnibus genuflexione facta, diaconus dextra eundem calicem ante celebrantem super medium corporalis sustinet; et celebrans, sinistra super corporale posita, dextra in eundem s. Hostiam

(1) Merati lom. 1, p. IV, tit. VIII, η. IV ; Bauhlrv p. 4, c. 9, ai t. 2, n. 3.

(2) S. R. C. 19 Dec. 1671, n. 2422-2574, 6, et 9 Maji 1705, n. 3573-3722,3.

reservatam reverenter reponit : deinde diaconus calicem deponit super corporale in medio versus tabellam, ut locus pyxidi relinquatur; omnes genuflectunt; et celebrante paululum e medio recedente, diaconus stans in medio altaris, calicem prius palla, deinde patena inversa, et tum velo albo cooperit. Hic ordo, qui a Merati et aliis proponitur, tanquam conformis rubricis praefatis missalis, caeremonialis Ep. (i) et memorialis rituum, servandus est. Notandum tamen : 1° Collectionem particularum cum patena super corporale fieri non posse ante sumptionem calicis, s. Hostia reservanda adhuc super corporale posita; sed esse faciendam, postquam s. Hostia in alium calicem missa, seu distributio sacrae communionis facta sit (2); et si quæ fuerint fragmenta, haec in calicem missæ mittenda esse; 2° anteriorem plicaturam corporalis non esse revolvendam, licet calix velo cooperiatur, ut locus pyxidi remaneat, sed velum calici prudenter esse imponendum, ne attingat locum, ubi s. Hostiæ positæ fuerunt. Si altare vel corporale non sit salis amplum, calix facta communione velo tegi potest. Cum diaconus calicem cooperuerit, collocat pyxidem ante calicem versus cornu epistolæ, eamque aperit, et iit communio. Deinde missa absolvitur uti exposito ss. Sacramento

39. *Locus pro asservando s. Calice.*

Hub *Hodie paretur locus aplos in aliqua capella Ecclesiae rei Altari, et decenter, quoad fieri potest, ornetur cum relis et luminibus, ubi Culix cum Hostia ut supra reservata reponatur.*

Locus ille juxta consuetudinem vocatur sepulchrum ; infi a ecclesiam esse debet, sed distinctus ab altari, in quo celebratur, ad faciendam processionem præscriptam. Super altare illius loci ponenda sunt : 1° corporale extensum, 2° sex candelabra cum cereis albis, et 3° in medio candelabrorum in eminenti loco capsula, interius exteriusque eleganter elaborata, cum corporali in ejus fundo extenso, ad recondendum s. Cali-

(1) Lib. 2. c. 23, n. 5 et 6.

(2j Rub. miss, ritu celeb, m. lit. X, n. G.

cem. Antipendium et omnia ornamenta alba esse debent. Locus et altare ornanda sunt, quo pulchrius magnificentiusque fieri potest, cum velis seu cortinis albis, multis luminibus seu lampadibus, non arboribus, sed quidem floribus, qui tamen ita sunt disponendi, ut ideam viridarii seu horti nullo modo invisentibus præstent (1). Apponenda autem non sunt crux, neque velum album, quod e magna cruce descendens cooperiat Eucharistiam (2), neque sanctorum reliquiæ aut imagines, quamvis repræsentantes cœnam, passionem aut sepulchrum Christi Domini (3); ne mentes fidelium distrahantur, et ab adoratione avertantur; neque adhibendi panni nigri, qui ss. Sacramento non conveniunt (4) : locus enim non nisi abusive sacrum sepulchrum appellatur, et proprius dicitur altare Sacramenti, vel expositionis, est enim repræsentativum non sepulturæ Domini, sed potius institutionis Sacramenti, et Christus ibidem non ut mortuus repræsentatur, sed ipsi quasi thronus erigitur, ut a Christianis honoretur et adoretur iisdem diebus, quibus a judæis maximis allectus est opprobriis (5).

Notandum : 1. has rubricas esse de præcepto, ita ut nec etiam missam solemnem in cœna Domini celebrare liceat in ecclesia, in qua ss. Sacramentum in aliquo altari vel alio loco decenti non reponitur, nec asservatur (6). Si locus a prædonibus in nocte non satis tutus esset, sacer calix circa vesperam in tabernaculum solitum deferri, et mane feria sexta ad sacellum referri posset.

2. Curandum esse parochis, ut assidue adsint, qui orent ante ss. Sacramentum in sacello, ulque decens cereorum numerus in eo colluceat (7).

(1) S. R. C. 14 Maji 1887, n. 5986, 3.

(2) S. R. C. 8 Aug. 1835, n. 4617-4766, 1.

(3) S. R. C. 26 Sepi. 1868, n. 5404 ; 14 Maji 1887, n. 5986, 3.

(4) S. R. C. 21 Jan. 1662, n. 1999-2146.

(5) S. R. C. Romana 14 Maii 1887, n. 5986. Cfr. Ephem. liturg. I, fol. 374.

(6) S. R. C. 28 Mart. 1775, n. 4229-4378, 17.

(7) Memoriale rit. pro min. eccl. tit. IV, c. 2, § IV, u. 11.

3. Sacrum calicem juxta sequentes rubricas missalis, cæremonialis Ep. (1) et decretum S. R. C. (2) in capsulam, quæ clauditur et clave obseratur, reponendum esse. Attamen bis rubricis non servatis, calix velo coopertus in bis locis communiter exponi solet, et ubi de nocte vigiliæ non aguntur, ad vesperam in tabernaculo clauso reconditur.

1. In Sacello, in quo ss. Sacramentum asservatur, reliquiam s Crucis publicæ venerationi exponendam non esse (3).

40. Processio.

Rub. *Finita Missa, accenduntur inlorlicia, et fit Processio more solito, (dico tamen Subdiacono jiaralo Crucem ferente. Celebrans indutus Pluviali albo, stans ante Altare, imponit incensum in duobus thuribulis absque benedictione; deinde in medio genuflexus, cum allero incensal ler Sacramentum : et accepto Calice cum Sacramento de manu Diaconi stantist et cooperio extremitatibus ceti (pio ejus humeri teguntur, procedit medius inter eundem Diaconum a dextris, et Siibdiaconum a sinistris sub baldachino, duobus Acolythis Sacramentum continue incensanlibus usque ad locum pra.\paratum, ubi pro crastino serrandum est. Interea dum flt processio, cantatur hymnus, Pange lingua gloriosi Corporis mysterium. Cum autem ventum fuerit ad locum paratum, Diaconus genuflexus a Sacerdote stante accipit Calicem cum Sacramento. et ponit illum primo super Altare, ubi a Sacerdote genuflexo incensalur. ut supra : deinde reponit in capsula.*

Finito evangelio in fine missæ, celebrans, diaconus et subdiaconus ad medium altaris accedunt, flectunt unico genu, et Ium unus post alium, praecedente subdiacono, per gradus laterales cornu epistolæ in planum descendunt, ubi omnes deponunt manipulum, et celebrans, deposita etiam casula, pluviali albo induitur. Deinde celebrans aperto capite et junc-

ti) Lib 2, c 33. n. 13.

(2) 14 Feb. 1705. n. 3561-3710, 7.

(3, S R C. 12 Mart. 1836, n. 4628 4777, 5.

tis inanibus, medius inter diaconum et subdiaconum pluviale elevantes, per planum accedit ad medium altaris ante infimum gradum ubi genuflexione utriusque genu cum capitis inclinatione facta, surgit, et stans paululum versus cornu evangelii, imponit incensum sine benedictione in duo thuribula vel simul, vel in unum post alterum, ministrante diacono sine osculis : tum genuflexus cum alterutro ex duobus thuribulis ss. Sacramentum triplici ductu incensat. Ineensatione facta, celebranti per diaconum vel cæremoniarium imponitur velum humerale, quod ligaminibus vel aciculis firmatur, ne decidat. Tum omnes surgentes, ad altare ascendunt, celebrans cum subdiacono a sinistris flectit utroque genu in supremo gradu seu suppedaneo altaris; diaconus autem usque ad altare progreditur, flectit unico genu, mox surgit et calicem accipit sinistra infra nodum et dextra ei imposita, ne quid decidat : tum se vertit, per partem quæ cornu evangelii respicit, ad celebrantem, cui ipse diaconus stans reverenter tradit calicem, quem celebrans adhuc genuflexus accipit sinistra ad nodum et dextra posita super calicem, super quem diaconus extremitates veli humeralis extendit. Deinde diaconus ante ss. Sacramentum genuflectit, et mox erectus, accedit ad dextram celebrantis, qui, diacono et subdiacono pluviale elevantibus, ascendit ad planum suppedanei, ubi cum iisdem ministris, qui simul ascendunt, se vertit ad populum. Alter subdiaconus indutus amictu, alba, cingulo et tunicella, et ejus defectu clericus superpelliceo indutus, accepta cruce, medius inter duos ceroferarios, tempestive pergit ad planum in medio chori, ubi in loco ab altari remoto, facie ad altare conversa, expectat, donec processio inchoetur. Dum celebrans cum ss. Sacramento surgit, cantores statim hymnum *Pange lingua* incipiunt, et procedunt ad sacellum, primo subdiaconus cum cruce medius inter ceroferarios, deinde clerici bini et bini cum candelis accensis præmissa genuflexione utroque genu ante ss. Sacramentum, post eos duo thuriferarii ss. Sacramentum continuo incensantes, et postremo celebrans sub baldachino, deferens calicem ante faciem seu superiorem partem pectoris elevatum,

medius inter diaconum et subdiaconum, pluviale elevantes. Tenditur ad Sacellum per viam longiorem, sed non extra ecclesiam. Si hymnus *Pange lingua* non sufficiat, retentis duabus ultimis strophis, praecedentes repeti possunt. Cum ad sacellum perventum est. subdiaconus cum cruce et ceroferarii se sistunt in loco distante ab altari, aliquantulum e medio recedentes, ut alii transire queant : clerici se dividunt in duas partes; juniores, seu qui ante alios in processione incedunt, prope crucem remanent; alii autem ordine quo incedunt, propius ad altare accedunt : stant omnes facie ad se invicem conversa, et ad adventum sacramenti flectunt utroque genu præter subdiaconum cruciferum et ceroferarios, qui non genuflectunt. Postquam omnes transierint, subdiaconus et ceroferarii se collocant e regione sacelli; tunc omnes faciem ad altare vertunt, et cantant *Tantum ergo* et *Genitori*, dum interea ss. Sacramentum incensatur et reponitur. Celebrans, diaconus et subdiaconus ascendunt ad altare; diaconus flectit utroque genu in plano suppedanei versus cornu epistolæ facie ad celebrantem conversa, subdiaconus flectit utroque genu in supremo gradu altaris a sinistris celebrantis, et celebrans consistens in gradu ante suppedaneum tradit calicem diacono genuflexo, remotis prius per eundem diaconum veli humeralis extremitatibus. Diaconus accepto calice surgit, et conversus ad celebrantem paululum expectat, donec celebrans genuflexus utroque genu ss. Sacramentum adoraverit : deinde diaconus calicem devote collocat super corporale in medio altaris extensum juxta præfatas rubricas missalis, vel in capsulam juxta cæremonialem Ep. (1). Celebrans interea et subdiaconus ante infimum gradum descendunt, et in eodem flectunt utroque genu: ac statim per subdiaconum vel cæremoniarium velum humerale amovetur, et per ministrum loco opportuno deponitur. Diaconus deposito calice et facta genuflexione unico genu, pariter descendit, et a dextris celebrantis genuflectit. Deinde celebrans cum ministris surgit, stans paululum versus cornu

(1) Lib. 2, c. 23, n. 13. Vid. Mera'i p. 4, tit. 8, n. 16.

evangelii, incensum in alterutrum thuribulum sine benedictione imponit, ministrante diacono sine osculis, et iterum genuflexus ss. Sacramentum ter incensat. Postea diaconus ad altare ascendit, genuflectit, calicem accipit, et in capsulam ponit: iterum genuflectit, et capsulam claudit ac obserat : si vero calix ab initio in capsulam positus fuerit, facta genuflexione capsulam claudit et obserat. In fine oratio de ss, Sacramento non cantatur, neque benedictio cum ss. Sacramento sive ante, sive post, sive infra processionem datur. Capsula clausa, et diacono ad celebrantem regresso, omnes adhuc genuilexi aliquantulum orant, et deinde surgentes, flectunt utroque genu in plano, et via breviori recedunt, præcedentibus thuriferariis, deinde subdiacono cum cruce in medio ceroferariorum, et sequentibus aliis ordine, quo venerunt.

Post processionem vel post vespas pyxis, in qua ss. Sacramentum in tabernaculo conservatur, reverenter defertur vel ad sacellum, in quo s. Calix asservatur, ut cum eo in capsula retro post calicem recondatur (1), vel[^]ræsertim in ecclesiis majoribus, in quibus sacrum Viaticum ad infirmos sæpius deferendum esQ potius ad aliud ,tabernj£ulum in sacello separato aut in sacristia, ne adoratio per viatici administrationem, si accadat, perturbetur (2). Deinde lampades ecclesiæ extinguuntur, exceptis iis, quæ sunt in sacello ss. Sacramenti

11. Denudatio altarium

Rub. *Postea in Choro dicuntur Vesperæ sine cantu. Et Sacerdos cum ministris denudet Altaria, legendo Antiphonam Psalm. 21. Diviserunt sibi vestimenta mea : et super vestem meam miserunt sortem, cum toto Psalmo : Deus, Deus meus, respice in me.*

Olim quotidie post sacrificii celebrationem altaria denudabantur; nunc autem ex præscripto ecclesiæ id tantum fieri

(1) Memoriale rit. pro minoribus eccl. de cœi.a Dom. c. 2, § III.

(2) S. R. C. 15 Maji 1745, n. 4021-4170; 4 Maji 1877, n. 5691; Cavalier! tom, 4, dec. 9, η. 1.

debet feria quinta in cœna Domini, finitis vesperis (1), et ubi vesperæ non dicuntur, finita processione. Significatur denudatio Gtiristi crucifixi.

Ad hanc cæremoniam celebrans, diaconus et subdiaconus manent induti albis, sed sine manipulis; celebrans autem et diaconus etiam stolam violaceam assumunt. Praecedentibus acolythis sine candelabris, cooperto capite procedunt ad altare, unus post alium, ad altare bireta deponunt, et debita facta reverentia, celebrans in plano inchoat, et dicit totam antiphonam *Diviserunt* (2), deinde cum ministris alternatim totum psalmum recitat, et in fine antiphonam repetit. Interea omnes stant in choro, et antiphonam et psalmum proseguuntur. Celebrans et ministri incepta antipherna, ad altare ascendant, illudque psalmum simul recitando denudant, amovendo mappas, antipendium et omnia alia ornamenta, relicta tantum cruce cum candelabris. Denudato summo altari, eodem ordine procedunt ad alia altaria denudanda. Psalmus tamen non est repetendus, licet multa sint altaria, sed morose est recitandus, ut non finiatur, quousque omnia altaria sint denudata. Si inulta sint, tunc alii sacerdotes alba et stola induti, alia eodem tempore denudare possunt, psalmum eodem modo recitando. Acolythis et ministri omnia ex choro, credentia et altari tollunt, nihil relinquentes nisi crucem cum candelabris. Altaria nuda manent usque ad mane in sabbato sancto.

Altarium denudationem sequitur in quibusdam ecclesiis lotio eorumdem altarium, qui ritus a rubricis non est praescriptus, valde tamen antiquus est (3), et laudabiliter ac faciliter, cum nuda sint altaria, fieri potest : hoc tamen notato quod celebrans et ministri sacri ex praescripto rubricarum missalis altaria denudare, et interea psalmum recitare debeant, non autem lavare; quod si facere velint, postea sit peragendum, vel ab aliis faciendum.

(1) Cteretn. Ep. lib. 2, c. 23, n. 13.

(2) Merati p. 4, tit. 8, n. 17.

(3) Bened. XIV, de festis Dom. § 175 et 176; Grancolas comm. hist, in brev. lib. 2, c. 61; Merati tom. 1, p. IV, iit. 8, n. 17.

4. *Lolio pedum.* Dicitur mandatum a mandato Christi Domini, vel quia prima antiphona incipit per *Mandatum novum*. Licet dicitur esse mandatum Domini, inde tamen non sequitur, illud per omnes et ubique esse adimplendum, sed sufficere, ut fiat per aliquos aut in præcipuis ecclesiis, ut praxis ecclesiæ satis demonstrat. In omnibus tamen fieri potest ecclesiis : quinimo licet sanctimonialibus sibi invicem lavare pedes, sicut homines faciunt, quia praeceptum Christi non tantum ad masculos, sed etiam ad feminas pertinet, ut constat ex responso Zachariæ Pontificis ad s. Bonifacium Mogunt. Fieri non debet in ecclesiis minoribus, ut patet ex memoriali rituum pro minoribus ecclesiis, in quo hæc caeremonia prætermissa est (i).

Ad faciendam hanc caeremoniam, celebrans, diaconus et subdiaconus ad locum præparatum de more accedunt, præcedentibusthuriferario et ceroferariis cum candelis accensis. Si fiat ad altare, ei debita facta reverentia, celebrans cum diacono et subdiacono ad illud ascendit, illudque in medio osculatur. Deinde diaconus, accepto libro evangeliorum, eundem ad altare de more defert; incensum more solito imponitur, et reliqua fiunt ut ad evangelium in missa, omisso *Munda, cor*. In fine celebrans in cornu epistolæ, ministris post eum a Istantibus, dicit *Paler noster* etc. *Vid. Praxis Ponti/, tom. 3, η. 72.*

Lavandi sunt pedes 13 hominum (2); in hoc autem numero Ecclesia Romana, nihil aliud significare et imitari videtur, quam exemplum Christi lavantis pedes apostolorum (3).

DE SACRIS RITIBUS FERIÆ QUINTÆ IN CÆNA DOMINI
SERVANDIS IN MINORIBUS ECCLESIIS.

43. Ut ritus ac sacræ caeremoniæ, quibus alma mater

(1) Vid. Bened, XIV, de festis Domi. § 177.

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. 24.

(3) Merati tom. 1, p. 4, lit. 8, n. 2G. Vid. Bened. XIV, de testis Dom. § 182, 183 et 184.

Ecclesia præstanliora nostræ redemptionis indixit recolenda mysteria, in minoribus ecclesiis parochialibus almæ Urbis-exacte ac uniformiter exerceantur; ex decreto particularis congregationis a ss. Dom, Benedicto XIII indictæ die 4 Dec. 1721, et a Sanctitate sua confirmato, rectoribus ipsis memoriale rituum pro minoribus ecclesiis editum, proponitur observandum. Similiter a S. R. C. (1) decretum est “ ut
 * locorum Ordinarii, quoad paroecias, in quibus haberi
 ” possunt tres quatuorve saltem clerici, sacras functiones
 * feriis V et VI ac sabbato majoris hebdomadae peragi stu-
 - deant, servata forma parvi ritualis S. M. Benedicti XIII
 „ anno 1725 jussu editi. * Quod decretum ss. Dom. Pius VII
 “ adprobavit, confirmavitque, atque ut ab omnibus servetur,
 » typis evulgari praecepit, die 31 Jul. 1821. » Cum autem
 hoc memoriale editum et approbatum sil pro solis minoribus
 ecclesiis parochialibus, sine induito adhiberi nequit in aliis
 ecclesiis non parochialibus aut oratoriis, sive regularibus
 sive secularibus (2). Ex hoc memoriali proponuntur sequentia,
 et quæ desiderantur, videri possunt num. præc.

Prænotandum est, memoriale tantum præsci ibere ut omnia

(1. 28 Jul. 1821, n. 4433-4583, 1.

(2) « Memoriale Rituum jussu Benedicti XIII editum permittitur adhi-
 » benduin pro aliquibus præslantioribus sacris functionibus persolvendis
 - in minoribus ecclesiis parochialibus In Dioecesi autem Mechliniensi
 » plures existunt ecclesiæ non parochiales et oratoria regularium, fratrum
 " religiosorum et mouialium seu heminarum religiosarum, in quibus ob
 » defectum, sive ministrorum, sive paramentoruii officia hebdomadas
 * sancite aliaque similia solemniter celebrari nequeunt, convenienter vero
 « persolvi possunt juxta præfatum parvum Memoriale Rituum, prout in plu-
 " ribus ex dictis ecclesiis et oratoriis etiam fieri solent. Porro nonnullis
 " dubitantibus, num sibi eo Memoriali uti liceret, et dubia sua expo-
 « nentibus compositori kalendarii Dicecesani. ipse ad quæstionem diri-
 * mendam, approbante Emo et Rmo Domino Cardinali Archiepiscopo, ad
 * Sacram Congregationem recurrit, et humiliter ab eadem exquisivit. An
 * in dictis minoribus ecclesiis non parochialibus et oratoriis officia hebdo-
 * madæ sanctæ aliaque similia juxta Memoriale Rituum Benedicti XIII
 * persolvi possint? Sacra porro eadem Congregatio re mature accurateque
 * perpensa rescribendum censuit : *Negative*. Die 16 Martii 1876, n. 5652. *

legantur; si tamen cantores habeantur, laudabiliter omnia cantabuntur, uti in aliis ecclesiis.

44. I. *Missa* : 1° Tres clerici seu ministri, ut dictum est num. 35, superpelliceis induuntur. Ad *Gloria* pulsantur campanæ.

2° Dum celebrans orationes ante communione dicit, primus clericus calicem vacuum, palla, patena et velo albo coopertum ex credentia ad altare in cornu epistolæ defert. Celebrans sumpto s. Sanguine, calicem missæ palla cooperit, et alterum calicem ponit in medium corporalis, eumque de- tegit : deinde genuflectit, et alteram hostiam consecratam reponit in calicem, eum cooperit palla et patena inversa, et velum desuper expandit, iterumque genuflectit. Deinde iit communio, qua facta, et dicto *Quod ore sumpsimus*, celebrans se purificat, et missam prosequitur, ac si ss. Sacramentum esset expositum. Sumpta ablutione digitorum, calix missæ a primo clerico ad credentiam defertur. Si vero ministri sint laici, ille in altari relinquitur.

Si unus tantum calix habeatur, tunc s. Hostia reservanda tantum in calicem post ejus ablutionem et extersionem ponitur. Pollex et index in alio vase deinde abluendi sunt (1).

3° In fine missæ cerei in sacello sepulchri accenduntur, baldachinum seu umbella disponitur, et cerei sodalibus vel cultioribus de populo distribuuntur.

II. *Processio* : 1° Celebrans completa missa, ad medium altaris accedit, genuflectit et per viam breviorē ad planum epistolæ descendit : ibi casulam et manipulum deponit, et pluviale albi coloris accipit; quod si non habeatur, manet in alba cum stola, vel etiam casulam retinet, deposito tamen manipulo (2).

2° Celebrans paratus accedit per planum ante medium altaris; ibi genuflexus in inferiori gradu aliquantulum orat; deinde thus in thuribulum sine benedictione imponit, et ss. Sacramentum incensat; adhuc genuflexus accipit velum

(1) Baldeschi iol. 386, nota 3, edit. Casternian 1851.

(2) Merati p. 4, tit. 8, n. 27; Bauldry p. 4, c. 9, ari. 6, n. 5.

humerales, quo accepto accedit ad altare, genuilectit, et calicem accipit sinistra ad nodum et dextra posita super calicem, super quem clericus ambas extremitates veli humeralis extendit.

3° Si non habeantur cantores, ipsemet celebrans ad populum conversus, incipit legere hymnum *Pcmge lingua*, et statim procedunt : 1° deferens vexillum consuetum in delatione ss. Viatici, 2° sodales alicujus confraternitatis, vel pii viri cum luminibus, 3° clericus cum cruce, 4°thuriferarius, 5° celebrans sub baldachino vel umbella, et a sinistris ejus clericus recitans cum celebrante hymnum *Pange lingua*.

4° Cum pervenerint ad sacellum, omnes se disponunt per duas paries, ita ut thuriferarius et celebrans per medium transire possint. Celebrans calicem super altare deponit, et cum debitis reverentiis descendens, velum humerale deponit, thus imponit, et ss. Sacramentum incensat, clericis interea recitantibus *Tantum ergo* et *Genitori*. Deinde calicem in capsulam ivcondit, eamque claudit, et post brevem orationem in gradu inferiori altaris, medius inter clericos via breviori revertitur. Indutus adhuc pluviali, statim s. Pyxidem e tabernaculo altaris ad sacellum ss. Sacramenti defert, eamque in capsula retro post calicem recondit.

III. *Denudatio altarium*. Celebrans deposito pluviali stolam violaceam in modum crucis ante pectus aptatam assumit. et cum clericis ad altare accedit, illudque denudat, ut dictum est num. 41, antiphonam et psalmum cum clericis recitando.

DE FERIA SEXTA IN PARASCEVE DOMINI.

15. Rub. Missalis. *Finita Nona, Sacerdos et ministri induti paramentis nigri coloris, sine luminaribus et incenso procedunt ad Altare : et ante illud prostrati aliquamdiu orant. Inierim Acolythi unam lanium tobalcam evlendant super Altare. Sacerdos cum ministris Jacta oratione ascendit ad Altare, et osculatur illud in medio :*

deinde lector accedit ad legendum Prophetiam in loco, ubi legitur Epistola, et incipit eam sine titulo; quam etiam Sacerdos legit submissa voce apud Altare in cornu Epistolæ.

1° Hac die non offertur missæ sacrificium, quia non decet, ut Christi passio mystice repræsentetur, dum recolitur, prout realiter peracta est; fit autem missa præsanctificationum, sic dicta, quia in ea non habetur consecratio, sed communio s. Hostiæ pridie consecratæ.

2° Altare, scamnum et pavementum penitus denudata esse debent; et in altari nihil apponi potest præter crucem coopertam velo violaceo, et præter candelabra materiæ obscuræ et non argenteæ cum cereis communibus, qui non accenduntur, nisi circa finem adorationis crucis; tres tamen cussini simplices et violacei poni possunt super secundum gradum altaris (1). Convenit, ut crux altaris sit lignea, ut verbis *Ecce lignum Crucis* correspondent (2).

3° Celebraris, diaconus et subdiaconus (3) induuntur omnibus paramentis ad missam requisitis, etiam mahipulo; diaconus autem et subdiaconus sine dalmaticis, vel cum planetis plicatis. More solito ad altare accedunt, præcedentibus acolythis sine candelabris : cum ad altare pervenerint, celebrans profundam facit reverentiam, et omnes alii flectunt unico genu in plano; deinde in plano super pavementum se prosternunt. sic ut caput et brachia quiescant super cussinum positum in secundo gradu altaris. Interea omnes alii genuflectunt, méditantes Christi passionem. Prostrati manent tempore unius *Miserere*, donec una mappa et missale super altare posita sunt. Postea tolluntur cussini.

4° Celebrans ascendens ad altare, illud osculatur, sed non genuilectit, deinde accedens ad cornu epistolæ, recitat lectiones, tractus et orationem ut in missa : ita etiam cantat *Oremus* manus extendendo et jungendo, caputque cruci

(1) Memoriale rit. pro minoribus eccl. tit. V, c. 1.

(2) Memoriale rit. ibid. S. R. C. 12 Nov. 1831, n. 4520-4669, 59.

(3) Vid Praxis Pontif. tom. 3, n. 125.

inclinando, sed non genuflectendo ad *Flectamus genua*. Si velit, cum ministris saciis infra tractum sedere potest : non est tamen necesse, licet conveniat, ut totus tractus cantetur (1).

5° Celebrante ascendente ad altare, diaconus et subdiaconus simul ascendunt, et cruci genuilectunt unico genu, uti per totum officium facere debent. Infra lectionem et tractum sequentem stant ut ad introitum missæ. Finito tractu a celebrante, vadunt retro post celebrantem, ut infra orationes missæ. Diaconus cantans *Flectamus genua*, primus genuflectit ; et subdiaconus respondens *Levate* primus surgit. Subdiaconus cantat epistolam more solito, sed in fine non accedit ad osculandam manum ; et non respondetur *Deo Gratias*. Si diaconus et subdiaconus planetis plicatis utantur, subdiaconus suam deponit ante epistolam, et cantata epistola resunit ; similiter completis orationibus eam deponit, dum celebrans casulam deponit, factaque crucis adoratione resunit : diaconus autem suam deponit, et sumit nigram stolam latiore, antequam ultimam partem passionis in tono evangelii cantet, ac planetam tantum in fine post communione celebrantis resunit.

6° Passio recitatur, et cantatur ut in dominica palmarum, his exceptis : 1° quod celebrans in cornu epistolæ continuatim legat passionem, etiam ultimam partem, quam cantat diaconus (2), huic ultimæ parti præmittendo *Munda cor.* sine *Jube* et *Dominus sil*, manendo tamen in cornu epistolæ, et sese inclinando versus crucem altaris : 2° quod diaconus recitato *Munda cor.* non petat benedictionem : 3° quod neque celebrans neque liber incensetur ; celebrans in fine non osculetur librum ; neque respondeatur *Laus tibi Christe*. Legilia, si adhibeantur, nuda esse debent.

7° Post passionem celebrans in cornu epistolæ, diacono et subdiacono stantibus retro post illum, junctis inanibus cantat *Oremus dilectissimi*, cui subjungit *Oremus*, manus interea extendendo et jungeido, simulque caput cruci inclinando, ut

(1) Merati tom. 1, p. 4, tit. 9, n. 18.

(2) Cæreiu. Ep. lih. 2, c. 26, n. 5.

in missa, sed non genuflectendo : diaconus primus genuflectens cantat *Flectamus genua*, et subdiaconus pariter genuflectens ac primus surgens respondet *Levate* : deinde celebrans cantat in tono feriali orationem extensis manibus ut in missa. Hic modus servatur in omnibus subsequentibus monitionibus et orationibus.

Not. 1° Si Sedes Pontificia xacet, omittitur oratio pio Papa. 2° Monitio cum oratione pro imperatore Romano ut antea in missalibus excudenda est, ob sublatum autem Romanum imperium non amplius recitanda (1). 3° Nulla alia oratio praeter eas quæ in missali habentur, etiam ob immemorabilem consuetudinem addi potest (2j. 4° Ante orationem pro judæis omittitur *Oremus, Flectamus genua*, in detestationem irrisionum, quibus judæi Hexis genibus Christo illuserunt.

46. *Adoratio crucis.*

Rub. *Completis orationibus, Sacerdos deposita casula accedit ad cornu Epistolæ, et ibi in posteriori parte anguli Altaris accipit a Diacono Crucem jam in Altari præparatam : quam versa facie ad populum, a summitate parum discooperit, incipiens solus Antiphonam Ecce lignum Crucis, ac deinceps in reliquisjuvatur in cantu a Ministris usque ad Venite adoremus. Choro autem cantante Venite adoremus, omnes se prosternunt, excepto Celebrante. Deinde procedit ad anteriorem pariem anguli ejusdem cornu Epistolæ : et discooperiens brachium dextrum Crucis, et caput flguræ Crucifixi, elevansque eam paulisper, altius quam primo, incipit Ecce lignum Crucis, aliis cantantibus, et adorantibus, ut supra. Deinde Sacerdos procedit ad medium Altaris : et discooperiens Crucem totaliter, ac elevans eam, tertio allizis incipit Ecce lignum Crucis, aliis cantantibus, et adorantibus, ut supra.*

Postea Sacerdos solus portat Crucem ad locum ante Altare præparatum, et genuflexus ibidem eam locat :

(1) Dec. Urbis et Orbis 23 Sept. 1860, initio missalis.

(2, S R. C. 7 Aug. 1875, u. 5622, II.

mox depositis calceamentis, accedit ad adorandam Crucem, ter genua flectens, antequam eam deosculetur. Hoc facto revertitur, et accipit calceamenta et casulam. Post modum ministri Altaris, deinde alii Clerici, et laici, bini et bini, ter genibus flexis, ut dictum est, Crucem adorant. Interim, dum fit adoratio Crucis, cantantur impropria, et alia, quæ sequuntur, vel omnia, vel pars eorum, prout multitudo adorantium, vel paucitas requirit.

Circa finem adorationis Crucis accenduntur candelæ super Altare : et Diaconus accipiens bursam corporalem, extendit corporale more solito, et juxta illud. ponit purificatorium : et finita adoratione, Crucem reverenter accipit, et reportat ad Altare.

¶ Dura ultimæ dicuntur orationes, ministri extendunt tapete vel pannum violaceum ante gradus altaris vel presbyterii, ubi celebratur, non autem ante altare sacelli ss. Sacramenti, sic ut pars superior sit in primis gradibus, super quos ponunt pulvinar amplum violacei coloris, et super pulvinar velum album serico violaceo contextum.

2º Finitis orationibus, celebrans, diaconus et subdiaconus per gradus laterales cornu epistolæ in planum descendunt, ubi omnes deponunt manipulum (1), celebrans etiam casulam, et subdiaconus planellam plicatam. Deinde diaconus per planum ad medium ante altare accedit, ubi genuflexione facta in infimo gradu, expectat, donec crux sibi tradatur a sacrista vel cæremoniario, qui propterea facta pius genuflexione, eamdem de altari devote accipit; vel in detectu sacristæ aut cæremoniarum, ipse diaconus ad altare ascendit, et facta ibidem coram cruce genuflexione, eamdem de altari accipit. Acceptam crucem, coopertam velo violaceo, cum imagine Crucifixi ad se conversa, reverenter defert per planum ad celebrantem, sed sine genuflexione et sine osculis. Celebrans interea cum subdiacono a sinistris, accedit ad cornu epistolæ in inferiori gradu altaris; ibi se sistit facie ad populum conversa, crucem a diacono accipit, eam-

que usque ad transversum crucis discooperit, ita tamen ut Crucifixi caput non appareat; et tunc eam cum imagine versus populum, ambabus manibus elevatam tenens usque ad oculos, cantat *Ecce lignum Crucis* etc. Diaconus assistit a dextris celebrantis, et subdiaconus a sinistris facie ad crucem conversa; et aliquis minister tenet missale coram eis apertum. Choro cantante *Vende adoremus*, omnes se prosternunt versus crucem, id est, flectunt utroque genu cum profunda capitis inclinatione, præler celebrantem. Responso *Vende adoremus*, omnes surgunt, et celebrans suppidantum altaris ascendit; ibi stans in loco, ubi introitus dicitur, facie ad populum conversa, medius inter diaconum et subdiaconum, brachium dextrum etcaput Crucifixi discooperit, magisque elevans crucem et vocem, secundo cantat *Ecce lignum* etc. Deinde procedens ante modium altaris, sine reverentia ei facienda, totam crucem discooperit, tradens velum diacono, et tertio crucem et vocem adhuc altius elevans cantat *Eccc lignum* etc.

3° Post tertium responsum *Venite adoremus*, solus celebrans sine diacono et subdiacono, et sine ulla reverentia altari facienda, per latus evangelii descendit, et ambabus manibus crucem cum imagine versus populum elevatam tenens, illam portat ad locum ante altare præparatum; ubi genuflexus utroque genu, crucem cum pedibus versus populum super cussinum collocat, firmans eam chordulis, si opus sit Deinde surgit, et iterum facta genuflexione, recedit ad scamnum in cornu epistolæ, deponit calceamenta, et mox accedit ad adorandam crucem, primo se constituens in aliqua a cruce distantia, ubi flexus utroque genu et capite inclinato, secreto recitare vel mente revolvere potest : *Adoramus te, Christe, et benedicimus tibi, quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum*. Deinde surgens, similiter genuflectit, et adorat in loco medio inter crucem et primam adorationem; atque similiter tertio ante crucem, ubi facta adoratione, solos pedes Crucifixi ex humilitate osculatur. Deinde surgit, et denuo facta cruci genuflexione, sine alia reverentia altari facienda ob sublationem crucis, mox ad scamnum revertitur; ubi calceos resumit, manus lavat, si sordes contraxerit, manipulum et casulam induit, et deinde sedet.

4° Dum celebrans crucem defert, diaconus et subdiaconus in suppedaneo altaris et reliqui omnes in suis locis manent genuilexi utroque genu, facie ad crucem conversa, donec celebrans crucem super pulvinar deposuerit. Tunc cum omnibus surgunt, et accedunt ad scamnum in cornu epistolae, ibique permanent usque ad adorationem crucis. Cum celebrans crucem osculatus fuerit, diaconus et subdiaconus bini eodem modo cum trina genuflexione et adoratione accedunt ad crucem adorandam; pedes autem Crucifixi prius osculatur diaconus, et deinde subdiaconus. Simul surgunt, et accedunt ad celebrantem; ubi assumunt manipulum, et subdiaconus etiam planctam, si ea utatur, diaconus autem manet cum stola latiori. Induti sedent cum celebrante. Interim celebrans cum iisdem impropria recitat, diacono et subdiacono missale tenentibus, vel alio ministro illud sustinente.

5° In adoratione idem servandus est ordo, sicut feria quarta cinerum in accipiendis cineribus (1). Adoratio ita ordinate facienda est, ut, dum primi ultimo loco ante crucem genulectunt, alii secundo loco genuflectant, et alii primo loco; nec posteriores ab adoratione surgant, antequam priores a sua adoratione recedant. Secundum cæremoniale Ep. (2) et memoriale rituum (3) clericis calcei deponendi sunt, quod, quamvis missale celebranti tantum praescribat, laudabiliter tamen fieri potest; juxta decretum autem S. R. G. (4) servanda est consuetudo.

Ubi magna populi datur multitudo, alia crux vel etiam plures in loco apto super tapetum et cussinum apponi possunt, quæ tamen omnes ante processionem, si inde impediatur officium, removendae sunt; finito autem officio reponi possunt.

Apponi potest lanx ad dextram adorantium, in qua ponuntur pecuniæ, quæ cruci offeruntur.

Cruce a celebrante denudata, omnes cruces per ecclesiam a sacrista vel aliis denudantur, si commode fieri possit, et alias post officium.

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 25, n. 27. Vid. n. 20, ad 7.

(2) Lib. 2, c. 26, n. 12.

(3) Pro min. eccl. tit. 5, c. 2, § 2, n. 15.

(4) 23 Sepi. 1837, n. 4666-4815, XIV, q. 5.

G^o Circa finem adorationis diaconus surgit, stante interim etiam subdiacono, et accipiens de credentia bursam nigri coloris, ut cum aliis paramentis et velo, quo calix in fine officii tegitur, concordet, eamdem cum purificatorio desuperposito, ut in missa sob mni defert ad altare per viam breviorē a cornu epistolae. cruci ante altare positæ genu flectendo, sed altari nullam reverentiam faciendo, quia supponitur crucem sublatam esse, et tabernaculum esse vacuum : corporale more solito extendit. Interea candelae super abare accenduntur, et missale ad cornu evantrelī defertur Diaconus, extenso corporali, si adoratio cessaverit, immediate ex altari per cornu evangelii descendit ad crucem, ei facta genuflexione unico genu, eam reverenter accipit, et ambabus manibus elevatam tenens, cum imagine ad altare conversa, nemini faciens reverentiam, ad altare defert, suoque loco deponit. Interea omnes, etiam celebrans, genulectunt utroque genu (1). Si adoratio nondum cessaverit, tunc diaconus, cum corporale extenderit, descendit ab altari ad celebrantem, et sedet ut antea, donec adoratio finiatur, quando prædicto modo crucem portat ad altare' Diaconus deposita cruce, genulectit unico genu, et redit ad celebrantem. Finita adoratione, ministri tapetum et cussinum amonent.

-S^{ca}. *Processio.*

Hub. *Postea ordinatur Processio ad locum, ubi pridie Sacramentum repositum fuerat Præcedit Subdiaconus cum Cruce inter duos Acolythos deferentes candelabra cum cereis accensis, et Clerus per ordinem, rdlimus Sacerdos cum Ministris. Cum perventum fuerit ad locum Sacramenti, accenduntur intorticia, quæ non extinguuntur nisi post sumptionem Sacramenti : et Sacerdos (genuflectit ante Sacramentum, orat aliquantulum. Diaconus inierim aperit capsulam, in qua reconditum est Corpus Domini. Postea Sacerdos surgens absque benedictione imponit incensum in duobus thuribxdis. Diacono naviculam ministrante, el genuflexus incensal Sacra-*

(1) Caerem. Ep. lib. 2, c. 25, n. 28.

mentum : tum Diaconus extrahens Calicem cum Sacramento de capsula, dat ad manus Sacerdotis, et tegit extremitatibus veli, quod humeros illius circumdat : et procedunt ordine quo venerunt : defertur baldachinum super Sacramentum, et duo Acolythy cum thuribulis continue Sacramentum incensant : inierim cantatur hymnus Vexilla regis prodeunt.

Ad processionem celebrans cum diacono et subdiacono accedit ante infimum gradum altaris, ubi genuflexione facta incensum in thuribulum sine benedictione et sine osculis imponit (1). Tum ab omnibus, etiam a celebrante, cruci altaris genuflexione facta, exceptis crucifero et ceroferariis, qui non genuflectunt, via breviori ad locum ss. Sacramenti procedunt : 1° duo thuriferarii; 2° alter subdiaconus paratus amictu, alba, cingulo, sine manipulo et sine dalmatica, vel cum plancta plicata nigra, cum cruce detecta, medius inter duos ceroferarios; 3° alii suo ordine; 4° subdiaconus inseruiens cum manipulo, sine dalmatica vel cum planeta plicata; deinde diaconus cum manipulo et stola nigra, sed sine dalmatica et sine plancta plicata; ultimo celebrans cum manipulo, stola et casula nigra; unus post alium. Si alter subdiaconus desideretur, clericus superpelliceo indutus crucem deferre potest. Velum humerale et baldachinum alba et ad sacellum ante adventum processionis parata esse oportet. In sacello omnia lumina ardere debent. Quo cum pervenerint, omnes ante fores sacelli caput detegunt, nisi nudo capite accesserint, se constituunt uti feria præcedente, omnesque genuflectunt utroque genu, exceptis crucifero et ceroferariis : celebrans, diaconus et subdiaconus primo genuflectunt in plano capellæ, et surgentes genuflectunt utroque genu in infimo gradu altaris, ac aliquantulum orant. Inierim intorticia accenduntur, et diaconus ad altare ascendit, facta ibidem genuflexione capsulam aperit, ex qua calicem non extrahit, sed repetita genuflexione, descendit ad dextram celebrantis. Tum celebrans cum ministris surgens, et

(2; Cærem. Ep. lib. 2, c. 25, n. 20, et memoriale rit. Iit, 5, c. 2, § 3. n. 1.

aliquantulum versus cornu evangelii recedens, incensum induo thuribula sine benedictione imponit, ministrante diacono sine osculis. Deinde celebrans cum ministris iterum genuflexus, ss. Sacramentum ter incensat. Quo facto velum humerale per diaconum vel cæremoniarium ei imponitur. Mox surgentes, ad altare ascendunt, celebrans et subdiaconus a Sinistris genuflectunt in supremo gradu ; et diaconus pergit usque ad altare, ubi facta genuflexione unico genu, calicem de capsula extrahit, eumque tenens sinistra infra nodum et dextra ei imposita, ne aliquid decidat, se convertit ad celebrantem per partem, quæ cornu evangelii respicit, et stans calicem tradit celebranti genuflexo, qui eundem sinistra recipit ad nodum, et super eundem ponit dextram, quam cum calice diaconus extremitatibus veli humeralis cooperit. Mox diaconus genuflectit unico genu ante ss. Sacramentum; et surgentes, celebrans et subdiaconus ascendunt suppedaneum, ubi celebrans medius inter diaconum a dextris et subdiaconum a sinistris se vertit cum ss. Sacramento ad populum. Statim ac celebrans ad populum conversus est, cantores incipiunt hymnum *Vexilla Regis*, et omnes, prae-missa genuflexione utroque genu, ad altare per viam longiorem eodem procedunt ordine, quo venerunt, exceptis thuriferariis, qui immediate ante ss. Sacramentum praecedunt, et celebrante, qui medius inter diaconum et subdiaconum incedit. In accessu ad altare subdiaconus deponit crucem ad cornu epistolae, et acolythi candelabra super credentiam, et genuflectunt utroque genu, ut reliqui omnes hinc inde in gyro usque ad finem officii in plano genuflectunt. Thuriferarii in accessu ad altare cessant a thurificatione, et genuflectunt, unus in latere epistolae, et alter in latere evangelii.

Not. 1° Si pyxis in capsula recondita fuerit, extracto calice, statim est claudenda ; si autem ibidem recondita non fuerit, aperta relinquenda est.

Not. 2° In choro genuflectunt omnes, dum celebrans et ministri ante officium prostrati jacent : sedent infra lectiones et tractus; stant infra orationem, passionem et subséquentes orationes, genuflectendo ad *Flectamus genua*; post pro-

cessionem infra reliquum officium genuilectunt, ut supra dictum est.

4S. Rub. *Cum venerit Sacerdos ad Altare, posito super illud Calice, genuflexus rursum incensat, et accedens deponit Hostiam ex Calice super Patenam, quam Diaconus tenet; et accipiens Patenam de manu Diaconi, Hostiam sacram ponit super Corporale, nihil dicens. Si tetigerit Sacramentum, digitos abluat in aliquo vase. Interim Diaconus imponit vinum in Calicem, et Subdiaconus aquam, quam Sacerdos non benedicit, nec dicit super eam Orationem consuetam : sed, accipiens Calicem a Diacono, ponit super Altare, nihil dicens : et Diaconus illum cooperit palla : deinde imponit incensum in thuribulo absque benedictione, et incensat oblata et. Altare more solito, genuflectens ante et post, et quandocumque transit ante Sacramentum.*

1° Cum celebrans ad altare venerit, sacer calix in altare super corporale deponitur, ut in cœna Domini ad sacellum. Post triplicem incensationem ss. Sacramenti in infimo gradu altaris faciendam, alteruter thuriferarius discedit, et celebrans medius inter diaconum et subdiaconum ascendit ad altare, ibidem genuflectendo unico genu. Deinde diaconus velum a calice amovet, patenam super corporale versus cornu epistolæ et pallam loco solito deponit. Tum diaconus patenam resumens, ambabus manibus eam paululum elevatam tenet super corporale coram celebrante, qui calice invertit super patenam, quam diaconus tenet, ut s. Hostia super eandem decidat, cavens ne s. Hostiam tangat; et si tangat, digitos in vase praeparato statim abluere debet, eam abluitionem sumendo post communionem. Celebrans calice super corporale versus cornu epistolæ deposito, patenam ambabus manibus de manu diaconi accipit, s. Hostiam in locum solitum absque signo crucis deponit, et deinde patenam super corporale versus cornu epistolæ collocat. Tum diaconus accipiens calicem a celebrante depositum, eum tenet super altare elevatum ob particulas sacras forte in eo relictas, infundit vinum, et deinde subdiaconus, qui interea

cum genuflexione ad dextram diaconi accessit, immiscet parum aquæ, ut alias fit in missa, sed sine extersione calicis ante infusionem et post eam, et sine invitatione ad benedictionem aquæ. Celebrans non benedicit aquam, nec dicit super eam orationem consuetam, sed calicem a diacono sine osculis accipiens, eundem deponit super corporale loco solito, nihil dicens et absque signo crucis, et diaconus illum palla cooperit. Subdiaconus patenam non sustinet, et proinde post infusionem aquæ cum genuflexione ad sinistram celebrantis accedit.

2° Deinde celebrans altare more solito incensat, sed non benedicit incensum, nec dicit *Per intercessionem* etc. Antequam incenset oblata, genuflectit; dum eadem incensat, dicit *Incensum istucl* etc.; iisque incensatis, iterum genuflectit: deinde non est iterum incensandum ss. Sacramentum, sed ciux altaris (i) stando, et dicendo *Dirigatur Domine* etc.? incensata cruce, celebrans iterum genuflectit, et tum incensationem altaris more solito prosequitur, genuflectendo, quodcumque transit per medium altaris (2). Nec celebrans nec alii incensantur.

3° Celebrans, in cornu epistolæ thuribulo reddito, descendit per gradus laterales aliquantulum extra altare, cavens ne tergum ss. Sacramento veitat, et facie versa ad populum. manus integras lavat, nihil dicens. Manibus abstersis, statim redit ad medium altaris, ibidem genuflectit, et deinde junctis manibus super altare positis, et mediocriter inclinat, recitat orationem *In spiritu humilitatis* submissa sed intelligibili voce (3). Recitata hac oratione, celebrans osculatur altare, genuflectit unico genu, et ad populum in cornu evangelii conversus, mediocri voce dicit *Orate fratres*, reliqua proferens secreta voce, et mox per eamdein viam revertitur, non perficiens circulum, iterumque genuflectit. Non respondetur *Suscijiat*. Postea junctis manibus cantat

(1) S. R. C. 13 Aug. 1697, n. 3287-3436.

(2) S. R. C. 5 Jul. 1698, n. 3329-3478; Memoriale rit. pro min. eccl. tit. V, c. 2, § 4, n. 8.

(3) Cærem. Ep. lib. 2, c. 26, n. 19.

Oremus. Præceptis salutaribus monili etc. Ad *Pater noster* manus extendit, easque entensas tenet usque ad finem orationis *Libera nos*, patenam relinquendo super corporale, eam non extergendo neque sustinendo, neque se signando ad *Da propitius*. Post *Pater noster* responso *Sed libera nos a malo*, sacerdos secreto dicit *Arnen*; et deinde in tono orationis missæ ferialis cantat *Libera nos* manibus adhuc extensis, ut supra dictum est.

•1° Finita oratione *Libera nos* usque ad *Per omnia secula saeculorum. Amen* inclusive, celebrans cum ministris genuflectit unico genu : deinde dextra et ope indicis sinistiae manus patenam (eam antea non extergendo) supponit s. Hostiæ, uti fit in missa; et mox sine nova genuflexione patenam sinistra accipit, et tum sola dextra inter pollicem et indicem s. Hostiam accipiens, eamdem elevat, ita ut ab omnibus videri possit, cavens ne limites corporalis excedat : sinistra super corporale retenta, interca patenam super corporale tenet. Patena non elevatur, neque s. Hostia incensatur, sed signum cum crotalo dari potest, si talis adsit consuetudo, ut dictum est num. 37. Post sufficientem s. Hostiæ elevationem, diaconus surgens, calicem discooperit, et celebrans e sinistra patenam deponens super corporale, s. Hostiam demittens, eamdem non reponit super patenam, sed immediate declinat super calicem, et more solito in tres partes dividit, nihil dicens, quarum duas paries maiores ponit super patenam, et reliquam minorem mittit in calicem, sed nihil dicendo, et non faciendo cruces cum particula in calicem mittenda (1). Sacra particula in calicem missa, diaconus calicem cooperit, et deinde celebrans et ministri genuflectunt.

5° Deinde celebrans manibus junctis et super altare positis atque corpore mediocriter inclinato, recitat orationem *Perceptio corporis tui* etc., et reliqua facit ut in missa usque ad sumptionem s. Hostiæ inclusive : qua sumpta, et deinde

(1, S. R. C. 7 Aug 1627, η. 560-707, 5.

brevi meditatione facta (i), subdiaconus calicem discooperit; tum genuflectunt omnes; et deinde celebrans, nihil dicendo, more solito reliquias colligit : quibus collectis et in calicem missis, nihil dicens neque se signans cum calice, sumit particulam s. Hostiæ cum vino, patenam mento supponendo : omissis autem calicis purificatione consueta et oratione *Corpus litum Domine*, more solito sed nihil dicens digitos super calicem cum vino et aqua abluit. Interim omnes surgunt, et cerei processionis extinguuntur. Sumpta ablutione, celebrans tergit os et calicem, ut in missa, subdiacono calicem ulterius extergendum et vestiendum relinquens ; et deinde inclinatus et manibus ante pectus junctis, dicit *Quod ore sumpsimus* : quibus dictis, erectus junctis manibus expectat.

G^o Diaconus et subdiaconus celebranti infra incensationem altaris assistunt, et cum eo genuflectunt ut alias; infra orationem *In spiritu humilitatis* et *Orate fratres* stant post celebrantem, ut in missa, sed post *Orate fratres* diaconus ascendit ad librum, et celebranti assistit usque ad *Pater noster*. Deinde diaconus et subdiaconus manent post celebrantem usque ad finem orationis *Libera nos*; qua finita, genuflectunt cum celebrante, deinde ad suppedaneum ascendant, ibique diaconus a dextris et subdiaconus a sinistris celebrantis infra elevationem s. Hostiæ genuflectunt utroque genu, non elevantes casulam, sed manibus junctis et capite inclinato. Quando celebrans s. Hostiam demittit, subdiaconus accedit ad sinistram celebrantis, et diaconus tempestive ad ejus dextram, ut calicem discooperiat Particula s. Hostiæ in calicem missa, et genuflexione facta, diaconus accedit ad sinistram celebrantis et subdiaconus ad dextram ejus. Infra *Domine non sum dignus*, et sumptionem s. Hostiæ sacræque particulæ cum vino stant inclinati ut in missa. Post sumptionem ablutionis, dum celebrans dicit *Quod ore sumpsimus*, diaconus claudit librum, resumitque planetam plicatam, si ea usus fuerit; et subdiaconus in cornu epistolæ

(1) Memoriale rit pro min. eccl. tit. V, c. 2, § IV, n. 21.

calicem extergit, de more vestit, velo nigro cooperit, et ad credentiam defert. Subdiacono regresso, celebrans, diaconus et subdiaconus descendunt in planum, et facta etiam a celebrante genuflexione, cooperto capite discedunt in sacristiam praecedentibus acolythis sine candelabris.

Deinde altare ab acolythis sine alia caeremonia denudatur..

DE OFFICIO FERLE SEXT.E IN PARASCEVE DOMINI
IN MINORIBUS ECCLESIIIS.

49. Celebrans indutus omnibus paramentis nigris ad missam requisitis, accedit ad altare manibus junctis, capite tecto, et praecedentibus tribus clericis seu ministris sine candelabris. Cum pervenerit ad altare, detecto capite, debitam facit reverentiam, et deinde solus procumbit super pulvinum, positum in secundo gradu, et orat spatio unius *Miserere*; interim minister extendit mappam super altare, et missale pollocat in cornu epistolae. Tum ascendens ad altare, illud osculatur, et accedens ad cornu epistolæ legit lectionem cum tractu; deinde dicit *Oremus* et etiam *Flectamus genua* genulectens cum omnibus aliis, cui clericus primo surgens respondet *Levate* : tum celebrans subjungit orationem, et deinde legit secundam lectionem et tractum, ac successive passionem in eodem cornu epistolæ, ibidem inclinatus versus crucem altaris legendo *Munda cor*, et passionem proseguendo usque ad finem. Finita passione, nisi sermo de passione habendus sit, immediate in eodem cornu epistolæ incipit monitiones et orationes ut in missali, cum *Flectamus genua* ut supra. In hoc officio omnia tantum leguntur, vel si cantores habeantur, etiam cantari possunt, prout in missa sine assistentia diaconi et subdiaconi omnia etiam cantari possunt.

2 Circa finem orationum ministri extendunt tapete ut num. 46 dictum est. Illis completis celebrans casulam et

manipulum in plano ad cornu epistolæ deponit; deinde accedens ad medium altaris, genuflectit, accipit crucem, et accedens ad angulum posteriorem cornu epistolæ, facie versa ad populum manu dextra detegit summitatem crucis, uti n. 46 dictum est; et crucem ambabus manibus aliquantulum elevans, clerico missale coram ipso sustinente, gravi voce legit *Ecce lignum Crucis*, proseguendo cum clericis *In quo salus*, et genuflectentibus omnibus praeter celebrantem, iidem clerici subjungunt *Vem Ve adoremus*. Idem fit secunda et tertia vice, uti numero 46 dictum est; vocem et crucem qualibet vice alius elevando. Post tertiam vicem celebrans descendens per cornu evangelii, devote portat crucem ambabus manibus elevatam ad locum praeparatum: ibi genuflexus crucem collocat, surgit, et facta iterum genuflexione, vadit ad planum in cornu epistolæ, ibique sedens calceamenta deponit: quibus depositis procedit ad adorationem crucis, uti num. 46 dictum est; deinde redit ad scabellum in plano epistolæ, et resumit calceamenta, sed non casulam neque manipulum. Postea eodem modo adorant clerici, deinde viri, et ultimo mulieres, omnes bini, devote ac graviter. Primus clericus post suam adorationem assistit adorantibus, secundus autem et tertius accedunt ad celebrantem et alta et clara voce cum eo impropria recitant. Circa finem adorationis minister accendit cereos altaris, alter portat bursam cum corporali et purificatorio ad altare, et tertius missale transfert. Completa adoratione celebrans crucem ad altare cum dehitis genuflexionibus reportat, et corporale explicat, si ministri clerici non fuerint. Interim ministri tapete amovent. Deinde celebrans facta genuflexione, descendit per gradus laterales in planum ad cornu epistolæ, casulam et manipulum resumit et aperto capite per planum ad medium ante altare accedit.

3. Celebrans ad altare facta genuflexione, incensum sine benedictione imponit, et repetita genuflexione, statim ad sacellum ss. Sacramenti per viam breviorē procedunt: 1° deferens vexillum, 2° sodales seu pii viri, 3°thuriferarius, 4° deferens crucem denudatam, 5° celebrans cum clerico

ante ipsum a sinistris. Cum pervenerint ad sacellum, celebrans, facta prius genuflexione in plano capellae, genuflectit utroque genu in infimo gradu altaris, ibique, aliquantulum orat. Facta oratione ascendit ad capsulam, eamque aperit; genuflectit, descendit, incensum sine benedictione imponit, et ss. Sacramentum incensat; deinde iterum ascendit, et facta genuflexione calicem extrahit, eumque ponit super altare; genuflectit, claudit capsulam, si pyxis in ea reperiatur, iterum genuflectit, et descendit; genuflexus velum humerale accipit, et deinde accedens ad altare, facta genuflexione, stans accipit calicem, quem clericus velo cooperit. Conversus ad populum, si non adsint cantores, alta voce inchoat hymnum *Vexilla Regis prodeunt*, quem cum clerico prosequitur. Ad altare per viam longiorem revertuntur : 1° deferiens vexillum, 2° sodales seu pii viri cum cereis accents, 3° crucifer, 4° Iherusalem, 5° celebrans sub baldachino vel umbella cum clerico ante se a sinistris. Cum pervenerint ad altare, celebrans ascendens, calicem super corporale deponit, et facta genuflexione descendit, velum humerale deponit, incensum imponit, et genuflexus ss. Sacramentum incensat. Pii viri tenent cereos accensos usque ad finem officii.

4° Incensato ss Sacramento, celebrans accedit ad altare, genuflectit, velum a calice amovet, patenam ponit super corporale, et pallam loco solito : tum calicem accipiens, deponit s. Hostiam super patenam, calicem super eam invertendo; et deinde ambabus manibus patenam accipiens, cavendo ne digitis s. Hostiam tangat, collocat s. Hostiam super corporale in loco solito, et patenam versus cornu epistolæ, sed super corporale. Tum facta genuflexione, accipit calicem, et accedens versus cornu epistolæ, calicem sinistra tenens, imponit vinum et aquam sine extersione calicis et sine benedictione aquæ : relinquens calicem in latere corporalis, redit ad medium altaris, genuflectit. reponit calicem in locum solitum sine signo crucis, eumque palla cooperit Incensat oblata, crucem et altare, uti num. 48 dictum est. Deinde omnia prosequitur, ut in missali praescribitur, et num. 48 expli-

catum est, hoc notato, quod post genuflexionem ante elevationem s. Hostiæ calicem prius discooperiat, ut s. Hostiam post ejus elevationem, immediate super calicem declinare et frangere possit. In fine ipse celebrans calicem componit et velo nigro cooperit, et deinde inclinatus et manibus junctis ante pectus, secreto dicit : *Quod ore sumpsimus.*

Depositis paramentis accipit stolam albam, et cum debitis-reverentiis s. pyxidem e capsula defert in tabernaculum alicujus remotioris capellae in ecck-sia, vel congruentius in sacristiam; si autem non adsit locus decens in aliqua capella aut sacristia, tunc pyxis relinquitur in capsula, ante quam lampas jugiter ardere deb-t

IN SABBATO SANCTO NOTANDA CIRCA IGNEM,
ARUNDINEM, GRAN/k INCENSI, CEREUM, BENEDICTIONEM FONTIS,
ET MISSAM

50. Lumen olim quoti lie, nocte adveniente, cum precibus accendebatur, quia ecclesia nihil umquam adhibuit sine præcedente benedictione; sed singulis sabbatis solemniori ritu, et solemnissimo in paschalis pervigilio id peragebatur, quia ignis e silice excussus Christi resurrectionem significat : hinc ecclesia hoc antiquitatis vestigium retinuit (i).

51. Ajjindo_yera esse debet, et non alius baculus; decem circiter palmorum ; floribus aliisque ornari potest, sed ita tamen, ut arundo ex aliquâ^parte^fpparêat; cum Tribus albis candelis in summitate, ita ut in infima parte in unam candelam desinant, et deinde distinguantur in ties quasi ramos aequaliter inter se distantes, et in summitate triangulum

(1) De miraculosa accensione ignis in templo Jerosolymitano ad Domini septiIchrum vid. Morali Iorn. I, p. IV, tn. X, n 12, et Bened. XIV, de festis Dom. § 397, et quid hodieum fiat, in descriptione itineris Jerosolym. per M. J. Du Geramb Epiât. 33, 23 Ap. 1832.

efformantes juxta rubricas num 60 positas (adeoque nun in formam crucis), ad designandam Trinitatem divinarum personarum in unitate divinæ essentiæ (i). Post missam hujus sabbati arundo amovetur, et candelæ non amplius accenduntur (2).

52. Grana incensi significant aromata a mulieribus empta, ut ungerent Corpus Domini; quinque autem cereo infigenda, quinque Christi vulnera repræsentant. Hæc vera grana incensi seu thuris esse debent, ut expresse in rubricis præscribitur (3), in quibus simpliciter dicuntur grana seu globuli incensi. Oportet ut magna sint (4), integra et non contrita; et convenit, ut pulchre sint elaborata ad formam nucis pineæ, ferreisque clavis suffulta, ut cereo infigi possint, et in extremitate inaurata, modo tamen plus thuris appareat quam alterius rei (5). Pro his granis incensi clavi cerei adhiberi nequeunt, uti in pluribus locis fieri solet; quique originem suam duxisse videntur ex frustulis ceræ, quibus forte olim foramina granorum incensi occludebantur, et quæ successu temporis clavorum formam induerunt. Hæc praxis clavos pro granis incensi adbibendi dupliciter distingui potest : vel enim non clavi cerei, sed sola quinque grana incensi separatim benedicuntur; et in cereo paschali quinque clavi super grana incensi tantum implantantur : hæc praxis certo est præter rubricas, quæ horum clavorum nec mentionem faciunt, et in numero præ se etiam fert falsitatera, cum Christus Dominus tantum tribus aut quatuor clavis cruci sit affixus. Vel incensum admiscetur ceræ, et sic efformatur, ut formam clavi referat, et ita quinque clavi loco granorum

(1) Bauldry p. 4 c. 11, art 1, n. 12; Merati p. 4, lit. 10, n. 1.

(2) S. R. C. 12 Nov. 1831, u. 4523-4672, 19, et 7 Dec. 1844, n. 4840-4986,5

(3) Missale in Sabb. sabbato, Cæremoniale Papale lib. 2 de sabb. s. Gæremoniale Ep. lib. 2 c. 27, n. 1 et 10, et c. 28, n. 1. Memoriale Rit. pro minoribus eccl. tit. 6, c. 1, n. 3 et c. 2, § 2, n. 7.

(4) Cæremoniale Papale loco cil.

(5) Bauldry p. 4, c. 11, art 1. n. 13; Bissus S. n. 63, § 10; Merati p. 4, (lit. 10, n. 1; Memoriale Rit. pro minoribus eccl. Vit. 8, c. 1.

incensi benedicuntur, et cereo paschali infiguntur : hæc autem praxis aperto est contra rubricas, quæ grana incensi requirunt; quinimo si clavi ex majori parte ceræ quam incensi componerentur, invalida dicenda esset benedictio et istorum clavorum, cum benedictio tantum cadat in incensum, et isti clavi non incensum sed cera dicendi sint; et etiam cerei paschalis in sententia, quod cereus paschalis tantum benedicatur infixione quinque granorum incensi benedicti; prout invalida dicenda est benedictio vini loco aquæ : effectus enim benedictionis non solum dependet ab intentione benedicentis, sed præcipue ab institutione et mente ecclesiæ (1).

53. Cereus paschalis debet esse : 1° novus seu non benedictus; vel saltem totaliter reffectus, sicut vasa sacra fusa et paramenta totaliter refecta benedictionem amittunt, iterumque benedici possunt et debent; vel etiam non reffectus, modo nova addatur cera, et hæc parte benedicta major sit, secus enim si minor sit, quia major pars trahit ad se minorem : quidam etiam censent, eundem cereum absque ulla refectione vel additione sæpius benedici posse : hoc quidem admittendum foret, si ageretur de benedictione quæ dicitur invocativa, qua solum extrinsecum divinæ protectionis munimen applicatur, prout res comestibiles, domus, ensis benedicuntur; non tamen de illa, quæ constitutiva vocatur, qua res benedictæ, sacræ et licentur, sic ut ad usus profanos amplius converti nequeant, qualiter benedicuntur ecclesiæ, vestes sacerdotales et procul dubio etiam cereus paschalis, quorum benedictio, quamdiu ipsæ res integræ existunt, iterari nequit (2) : 2° tota ex cera, et non ex ligno depicto, cujus superiori parti candela imponitur; nam grana incensi in cereum, non autem in lignum, immittenda sunt, et in fontis benedictione cereus, et non lignum, in fontem demitti

(1) Vid. Romsée tom. III, de sabb. saucto § 2.

(2) Vid. Quarti de beued. tit. I, sect. 1, dub. 2, et tit. 2, sect. 6, dub. 2; Cuppius ¶1, η. 17; Merati tom. 1, p. 4, tit. 10, η. 27; Cavalieri tom. 4» dec. 345, n. 12; *Revue théol.* 1858, fol. 429.

debet (i) : 3° ex cera albi coloris : 4° magnus, pro ecclesie scilicet facultate, ita tamen ut cæremoniis exercendis sit accommodatus : 5° cum quinque foraminibus in modum crucis in medio cerei vel paulo inferius, ad quinque grana incensi infigenda : 6° ornari potest depicta crucis effigie ad loca granorum, deinde effigie Chi isti resurgentis, s. titularis etc. aliisque insignibus.

Olim ordo divini officii totius anni, qui a paschate incipiebatur, huic cereo inscribebatur : postea hic ordo chartæ inscriptus ad cereum appendebatur : tandem autem multiplicatis officiis, et inventa impressione, hic usus desiit : nihilominus ecclesia cerei paschalis usum ob alios fines mysticos retinuit; in præterito enim repræsentat columnam nubis et ignis, quæ hebræos in deserto præcedebat; et in præsentī Christum a morte ad vitam gloriose resurgentem, ideoque cereus prius extinctus manet ad Christi mortem denotandam, dum adhuc est extinctus, quinque grana incensi infiguntur, et postea accenditur, ad Christi resurrectionem significandam.

Cereus paschalis ponendus est super distinctum candelabrum in plano a cornu evangelii (2), et - regulariter accenditur ad missas et vespas solemnes in tribus diebus paschæ, « sabbato in albis, et in diebus dominicis usque ad festum ascensionis Domini, quo die cantato evangelio extinguitur; " et in aliis diebus et solemnitatibus etiam solemniter celebratis non accenditur, nisi adsit consuetudo, quod durante tempore paschali accendatur, quæ servanda esset (3) .. Item juxta memoriale rituum (4) etiam accenditur in festis Domini et sanctorum de præcepto. Præterea juxta Gavantum (5) laudabilis est consuetudo, eum accendendi per totam octavam paschalis; et juxta Merati (6) conveniens videtur

(1) Romsée loco cit. q. 3a; Geiger de sabb. s.

(2) S. R. C. 14 Jun. 1845, n. 4867-5012, 2.

(3) S. R. C. 19 Maji 1607, n. 204-351, 13.

G) Pro min. eccl. tit. VI, c. 2, § 7, n. 6.

(5) P. 4, tit. X, n. 48.

(6) Tom. I, p. 4, tit. X, n. 67.

usus eum accendendi in festis apostolorum, patroni ac titularis, et dedicationis ecclesiæ, item in festis sanctorum solemniter celebratis, in missa parochiali etiam non solernni ii. die dominica, et in votivis solemnibus, dummodo in colore violaceo non celebrentur. Non autem est accendendus in missis rogationum, aliisque in quibus violaceus adhibetur color, et multo minus in missis defunctorum, a quibus signa lætitiæ removentur. Post missam solemnem in festo ascensionis amovetur, et non amplius accenditur, nisi in sabbato pentecostes ad benedictionem fontis.

5-1. Fontis benedictio * fieri potest in omnibus ecclesiis « habentibus fontem baptismalem fixum (1) » nisi desit copia ministrorum, ut dictum est num. 34 circa finem.

In hac benedictione cereus paschalis adhibendus est; si autem ejus magnitudo eum asportare non permittat, alius etiam cereus adhiberi potest, modo hic benedictus sit, et in eo infixæ sint quinque grana incensi (2).

Haec benedictio non tantum in sabbato sancto, sed etiam in vigilia pentecostes fieri debet, non obstante quacumque contraria consuetudine, quæ omnino eliminari debet (3), etiamsi nullus in fonte baptizatus fuerit, quia Ecclesia sine distinctione præcipit, ut nova aqua in his vigiliis benedicatur. Si parochus plurius ecclesiis parochialibus præficiatur, alium sacerdotem ad aquam benedicendam delegare debet, vel aquam benedictam ex una ecclesia ad alteram deferre potest. Si aqua baptismatis lota defecerit, corrupta sit, vel ex alia causa extra dicta tempora non habeatur; nova benedicenda est juxta formam in lituali Romano præscriptam.

In ecclesiis non habentibus fontem baptismalem, fieri non potest benedictio aquæ in sabbato sancto et vigilia pentecostes, licet sine infusione olei sancti (4) : hoc tamen intel-

(1) S. R. C. 1 Mart. 1636, n. 890-1037.

(2) S. R. C. 23 Ap. et 19 Junii 1875, n. 5607, 1, et 5614.

(3) S. R. C. 12 Ap. 1755, n. 1103-4252, 1; 7 Dec. 1844, n. 4847-4993; 13 Ap. 1874, n. 5584.

(4) S. R. C. 13 Jul. 1697, n. 3284-3433, .?.

ligendum est de benedictione solemni cum cæremoniis in sabbato sancto aut vigilia pentecostes præscriptis : nam privata aquæ benedictio cum forma in fine missalis præscripta in sabbato sancto et vigilia pentecostes fieri potest, sicut aliis omnibus diebus (1).

55. In benedictione fontis præscribitur, ut ante infusionem sacrorum oleorum aqua in aliquo vase ex fonte accipiatur ad aspergendum in domibus aliisque locis. Cum autem fons tam amplus esse non soleat, ut magna inde aquæ copia hauriatur, et fideles nihilominus hanc aquam benedictam habere cupiant; inquiri potest, quo medio eorum desiderio satisfieri queat : 1° Certum est, aquam in fonte baptismati benedicendo, non benedici aquam in alio vase extra conspectum celebrantis vel extra distantiam competentem positam. 2° Neque etiam aqua in alio vase coram celebrante posito simul cum aqua in fonte benedici posse videtur, quia actiones requisitæ in pluribus simul vasis nec convenient[^] nec licite fiunt. 3° Medium aptum datur per responsum S. R. C. ad sequens dubium : *Sabbalho Sancto, necnoii Sabbalho in Vigilia Pentecostes in benedictione Pontis plerumque, si non semper, Pons Baptismatis non potest capere aquam sal. capiosam ut Christifideles recipere queant in vasis (ante Olei infusionem,) de hac aqua benedicta, ad eum. habendam in suis domibus, cubiculis etc Igitur quæritur an liceret dolium, vel aliud vassal amplum aqua refertum juxta fontem ponere, et aquam in ea contentam benedicere secundum ritum præscriptam Sabbalho Sancto usque ad effusionem Sancti Olei exclusive, et peracta hac prima parte benedictionis, de dicta aqua benedicta in fontem baptismatis fundere, et tum supra ipsum fontem prosequi benedictionem, uti in Missali legitur, relictæ aqua, qua' remanet in dolio usui fidelium?* Cui dubio S. R. C. respondit : *Affirmative, id est licet perficere in uno tantum vase extra fontem posito*

(1) S. R. G. 31 Aug. 1872, n. 5510 et 5511.

benedictionem aquæ deinde fundendae in fontem ipsum ante immixtionem Sancti Olei (1).

56. In benedictione ionlis baptismatis oleum et chrisma feria quinta in coena Domini eodem anno benedicta adhiberi debent (2). Quapropter prescribit rituale Romanum ut .. curet parochus, ut ea suo tempore quamprimum habeat. * *Suo tempore*, id est, ante fontis benedictionem, nisi prius haberi nequeant ob locorum distantiam, viarum difficultatem, aeris temporumque vicissitudinem et intemperiem (3). Si nova olea non habeantur, vetera anno praecedente benedicta adhibenda sunt, ut probatur ex rescripto S. R. C. (4), in quo petitur, *quomodo sese gerere debeant parochi in benedictione fontis baptismatis in sabbato sancto peragenda; quo casu ob magnam parochiae ab urbe Episcopali distantiam sacra olea praecedenti feria V in cena Domini ab Episcopo consecrata in promptu habere nequeunt... Utrum Udem parochi servare debeant decretum diei 12 Aprilis 1755 in Lucana ad dubium III, juxta quod fontis benedictio fieri posse in casu videtur absque sacris oleis, privatim subinde ac separalim infundendis, postquam luerint recepta : an potius aliud decretum in Oriolen. diei 23 Sept. 1837, ubi praescribitur benedictionem fontis id casu celebrandam cum infusione sacrarum oleorum anni praecedentis? Sacra porro R. Congregatio... respondendum censuit : Servandum in casu postremum Sacrae Congregationis decretum in Oriolen. die 23 Sept. 1837.* Cum autem vetera olea juxta Rituale Romanum ultra annum adhibenda non sint, nisi necessitas cogat; cumque hoc rescriptum, ut responsum indicat, agat de *casu* speciali magnæ distantiae a civitate episcopali; non liquet, S. R. Congregationem hic regulam generalem praescribere, et decretum in *Lucana* revocare voluisse; sed dicendum est

(1) S. R. C. 4 Sept. 1880 in Briocen. n. 5818, ad V.

(2) Cap. *Si quis*, de consec. diet. 4.

(3) Gardelliui in dec. n. 4474-4623, lilt f.

(4) 19 Sept. 1859, n. 5294.

juxta hoc decretum in *Lucana*, si nova olea in benedictione fontis nondum habeantur, eodem autem die vel saltem ante casum administrandi baptismi habenda sint, sacerdotem fontem in sabbato sancto benedicere posse omittendo sacrorum oleorum infusionem, ipsumque nova subinde recepta olea in fonte privatim admiscere, prout in missali praescribitur. Vid. p. 6, n. 155.

Not. nova recepta sacra olea non esse solemniter in ecclesiam introducenda, sed a sua receptione privatim in ecclesia loco solito deponenda, et continuo veteribus combustis nova adhibenda (1).

57. Missæ prjvalæ sine speciali induito Sedis Apostolicæ (2) prohibentur in sabbato sancio, etiamsi festum de praecepto occurrat (3) Unica tantum missa conventualis seu sollemnis simul cum officio ejusdem sabbati sancti permissa et præcepta est.

Idem debent esse celebrans, diaconus et subdiaconus pro benedictione ignis, granorum incensi, cerei et fontis, atque pro prophetiis et missa, ut clare patet ex rubricis missalis, quæ semper de iisdem loquuntur: tum quia prædicta omnia simul sumpta unum idemque officium constituunt, et proinde qui incepit, idem perficere debet (-fi. Nisi igitur adsit necessitas vel ratio sufficiens, iidem debent esse celebrans, diaconus et subdiaconus pro toto officio : data tamen necessitate vel ratione sufficiente, quandoque aliter fieri potest : sic S. R. C. (5) censuit in ecclesia Garpensi functiones « esse *» divisibiles, et posse ab uno fieri benedictionem fontis, ab alio missam cantari ; et ideo consuetudinem dictæ ecclesiæ in hoc servandam esse censuit, ita ut archipresbyter

¶1 S. R. C. 16 Dec 1826, n. 4474-4623, V, ia Gandaven. Vid. Gardellini in idem dee.

(2) S. R. C. 31 Jul. 1821, n. 4433-4583; 22 Jul. 1848, n. 4971-5132.

(3) Dec. gen. 12 Feb. et 11 Mart 1690, n. 3053, et 3055-3202 et 3204; 31 Jul. 1821, n. 4433-4583, 3, Giraldi de off. et potest, parochi p. I, c. 11, n. 50. Vid. tom II. n. 280.

(4) S. R. C. 1 Sept 1838, n. 4692-4838, et 22 Jul. 1848, n. 4965-5126, 4.

(5) 14 Juo. 1608, n. 239-386.

benedictionem fontis faciat, et postea si noluerit, vel non « potuerit celebrare, missa cantetur ab alio canonico. « Similiter pro ecclesia Tiburtina dispensatum est, ut alius diaconus in praeconio adhibeatur (1), quod tamen ecclesiae Pisanae negatum est (2).

CÆREMONI/E SABBATI SANCTI.

58. *Præparanda ante officium.* Summo mane omnia altaria pretiosioribus ornamentis albis vestiuntur et ornantur sine sanctorum tamen reliquiis et imaginibus : ad altare majus duplex apponendum est antependium, album subtus et violaceum desuper, quod ante missam facile removeri potest. Candelæ altaris usque ad initium missæ extinctæ manent, et omnes lampades et lumina per ecclesiam ante officium extinguuntur.

In credentia præter solita, libri pro canendis praeconio *ExuUel* et prophetiis; una vel plures candelulæ pro lampadibus accendendis; item si fons benedicendus sit, candelabra acolythorum cum candelis extinctis; si autem fons benedicendus non sit. relinquuntur in sacrislia.

In loco, in quo evangelium a diacono cantari solet præparandum est legile seu pulpitum velo albo coopertum; post legile cereus paschalis benedicendus in aliquo magno candelabro condecenti; atque prope dictum candelabrum pes ligneus vel marmoreus ad sustinendam arundinem.

In plano a cornu epistolæ paranda sunt casula et manipulus pro celebrante, duo manipuli pro diacono et subdiacono, omnia violacea, item tres cussini capitibus celebrantis et ministrorum supponendi.

In sacrislia præter tres amictus, albas et cingula paranda sunt pro officio ante missam pluviale et stola violacea pro

(1) S. R. C. 30 Mart. 1824, n. 4453-4603, 2; 2 Ap. 1875, n. 5594.

(2) 12 Nov. 1831, n. 4523-4672, 8.

celebrante, stola violacea pro diacono, et planetae plica!»
pro diacono et subdiacono, si his utantur : pro missa casula,
stola et manipulus pro celebrante, dalmatiea, stola et mani-
pulus pro diacono, tunicella et manipulus pro subdiacono,
omnia albi coloris Item crux processionalis.

Extra portam principalem ecclesiae vel in ipso aditu prae-
paranda est mensa, cooperta mappa munda, sed sine ciuce
et sine candelabris, super quam ponenda sunt : 1° legile cum
missali in medio, nisi minister librum ante celebrantem
teneat, 2° manipulus, stola et dalmatiea albi coloris pro
diacono, 3° arundo cum tribus candelis, 4° candela accen-
denda de novo igne, ad candelas arundinis accendendas,
5° pelvis cum quinque granis incensi, 6° thuribulum vacuum
cum navicula incensi, et vas aquae benedictae, nisi haec ab
acolythis in accessu deferantur. Item prope mensam tripes
cum foculo, carbonibus accendendis et materia facile com-
bustibili; ligna sulphurata, instrumenta ad ignem excutien-
dum, forcipes ferreae ad ignem in thuribulum ponendum.

Vid. *Praxis Pontif* tom. III, n. 169.

59. *Benedictio ignis et granorum incensi.*

Rub. *Ilora competenti cooperiuntur Altaria, et dicun-
tur Iloræ, candelis Altaris extinctis usque ad principium
Missæ Interim excutitur ignis de lapide foris Ecclesiam,
et ex eo accenduntur carbones.*

*Dicta nona. Sacerdos indutus amictu, alba, cingulo,
stola, et pluviâ violacea, vel sine casula, astantibus sibi
ministris cum Cruce, aqua benedicta, et incenso, ante
portam Ecclesiae, si commode potest, vel in ipso aditu,
Ecclesiae, benedicit novum ignem, dicens : Dominus vobis-
cum, etc.*

*Deinde benedicit quinque grana incensi, ponenda in
cereo, dicens absolute hanc orationem : Veniat, quaesu-
mus etc.*

*Dum benedicit grana incensi, Acolythus assumens de
carbonibus benedictis ponit in thuribulo : et finita ora-
tione supradicta, Sacerdos de navicula ponit incensum
in thuribulo, benedicens illud more solito : deinde præ-*

dicla grana incensi, et ignem ter aspergit aqua benedicta, dicens : Asperges me Domine, sine cantu et sine Psalmo, et ter adolet incenso. Inierim omnia luminaria Ecclesiæ extinguimur, ut de igne benedicto postrnodum accendantur

Ad locum, in quo novus ignis est benedicendus, procedunt: 1° tres acolythi cum aqua benedicta, thuribulo vacuo et navicula incensi, atque pelvicula cum quinque granis incensi, nisi hæc in mensa parata habeantur; 2° subdiaconus in albis vel cum planeta plicata violacea, crucem deferens, sine ceroferariis; 3° clerus per ordinem; 4° et ultimo celebrans indutus amictu, alba, cingulo, stola et pluviali violacei coloris, cum diacono a sinistris, induto amictu, alba, cingulo et stola violacea, atque planeta plicata, si ea utatur, sed sine manipulo. In defectu pluvialis celebrans stola super albam induitur, et in hoc casu diaconus stola super albam indutus, procedit ante celebrantem.

Ignis e silice a sacrista vel alio ministro tempestive est excutiendus, et carbones accendendi, ut adveniente celebrante, novus ignis reperiatur accensus : non enim ipse celebrans ignem excutere, et carbones accendeie debet, ut supra patet ex rubricis missalis (1).

Ad mensam subdiaconus se sistit a parte portæ ecclesiæ, vertens faciem suam et Crucifixi imaginem versus celebrantem; clerus se ita disponit in duas lineas vel per gyrum, ut juniores sint cruci et seniores celebranti viciniore; celebrans stat apud mensam facie ad crucem seu portam ecclesiæ conversa; diaconus stat juxta celebrantem, et acolythi post illos. Celebrans sine cantu seu tantum voce intelligibili (2), detecto capite, et junctis manibus legit tres orationes ad ignem benedicendum, et deinde quartam sine *Oremus* ad benedicenda quinque grana incensi, acolytho sustinente pelviculam cum granis coram celebrante ; aspergit et incensat grana et carbones in vase restantes vel simul, vel successive. Diaconus

(1) Cavalieri tom. 4, dec. 344, n. 8.

(2) Cærem Ep. lib. 2, c. 28, n. 1; Paris Crassus, l. 2, c. 48.

incensum cum invitatione ad benedictionem ministrat, sicut etiam aspersorium et thuribulum cum solitis osculis. Thuriferarius recepto thuribulo, ponit carbones restantes in illud.

60. *Processio ad allare. Lumen Christi.*

Rub. *Tum diaconus indutus dalmatica albi coloris, accipit arundinem cum. iribus candelis, in summitate illius triangulo distinctis. Præcedit thuri/orarius cum Acolyθο deferente in vase quinque grana incensi : sequitur Subdiaconus cum Cruce, et Clerus per ordinem : deinde Diaconus cum arundine, post eum Celebrans. Cum Diaconus ingressus est Ecclesiam, inclinat arundinem, et Acolythus deferens candelam accensam de novo igne, accendit unam, exiliis Iribus candelis desuper positis : et Diaconus elevans arundinem, genuflectit, similiter et omnes alii cum eo, præter Subdiaconum Crucem ferentem, et cantat solus : Lumen Christi. R. Deo gratias.*

Et procedens ad medium Ecclesiæ, ibi accenditur alia candela : et iterum genuflexus, ut supra, altius cantat : Lumen Christi.

Tertio procedit ante Allare, ubi accenditur tertia candela : et rursum genuflexus, ut prius, adhuc altius dicit : Lumen Christi.

Facta benedictione ignis et granorum, acolythus candelam de novo igne accendit, eamque, si opus sit, lanternæ includit, ne per ventum extinguatur; et diaconus depositis supermersam paramentis violaceis, manipulum, stolam, et dalmaticam albi coloris assumit. Tum celebrans incensum more solito imponit. Deinde diaconus aperto capite, arundinem ambabus manibus accipit; et ordinatur processio, ut supra in rubricis, in qua ad sinistram diaconi incedit acolythus cum candela accensa, et thuriferarius cum thuribulo in dextra et navicula in sinistra, a sinistris acolythi deferentis grana incensi.

Post discessum processionis, ignis, aqua benedicta et reliqua amoveantur; paramenta autem violacea diaconi juxta altare ad cornu epistolæ deferuntur, ut cantato praeconio eadem ibi recipere possit.

Dum diaconus et etiam celebrans ecclesiam sunt ingressi, omnes subsistunt, et acolythus candelam accensam deferens, unam ex tribus candelis arundinis accendit. Indifferens autem est, quænam prius accendatur. Accensa candela, diaconus genuflectit utroque genu, et similiter omnes genuflectunt, excepto crucifero. Diaconus genuflexus elevat arundinem, et cantat *Lumen Christi*, in fine vocem deprimendo Hoc cantato, omnes surgunt, et eodem tono respondent *Deo gratias*. Idem fit secunda vice in medio ecclesiæ, et etiam tertia vice ante gradus altaris, arundinem autem et vocem qualibet vice altius elevando. Ad tertiam vicem thuriferarius cum acolytho se sistit ante gradus altaris, et post eos subdiaconus cum cruce : reliqui se sistunt in duas lineas : diaconus cum acolytho et post illos celebrans, vel post clerum subsistunt, vel per medium usque ad subdiaconum transeunt; ibi tertia candela accenditur, et reliqua fiunt, ut supra dictum est. Celebrans singulis vicibus, antequam genuflectat, caput detegere debet.

61. Benedictio cerei paschalis.

Rub. *Deinde Celebrans ascendit ad Altare in cornu Epistolæ, et Diaconus dat arundinem uni Acolytho : et accipiens librum. petit a Celebrante benedictionem, ut fit <ul Evangelium, Sacerdote dicente : Dominus sil in corde tuo, et in labiis tuis : ut digne et competenter annunties suum Paschale praeconium : in nomine Patris, et Filii, y et Spiritus sancti. Arnen.*

Postea vadit ad pndpitum, et ponit super eo librum, et incensal. A dextris Diaconi stent Subdiaconus cum Cruce et thuriferarius : a sinistris, duo Acolythi, ille qui tenet arundinem, et alius tenens in vase quinque grana incensi benedicti figenda in cereo. Tunc surgentibus omnibus, et stantibus, ut fit ad Evangelium, Diaconus cantat : Exultet etc.

Cum diaconus ultima vice cantaverit *Lumen Christi*, omnes surgunt, et responso *Deo gratias*, ad locum suum discedunt. Subdiaconus, thuriferarius alique acolythi e medio altaris recedunt, ut celebranti et diacono locum cedant.

Celebrans deposito bireto ad altare ascendit, illud in medio de more osculatur, deinde ad cornu epistolae accedit, ibique stat conversus ad altare, donec diaconum benedicat. Non imponitur novum incensum. Diaconus, arundine acolytho tradita, omisso *Munda cor*, accepto libro, genuflexus in suppedaneo seu supremo gradu altaris, petit benedictionem, dicens *Jube Domne benedicere*, uti alias ad evangelium : tum celebrans ad eundem conversus, dicit : *Dominus sit*, eumque signat : manum vero super librum non ponit, neque diaconus eam osculatur (1).

Diaconus, accepta benedictione, descendit, ante altare cum aliis ministris genuilectit, exceptis crucifero et ministro de arundine, et vadit ad pulpitem seu locum præparatum in plano ad cornu evangelii. Præcedit thuriferarius cum acolytho deferente grana incensi a dextris, deinde subdiaconus crucifer cum acolytho deferente arundinem a sinistris, et ultimo diaconus cum missali clauso anie pectus. Ibi in linea recta se constituunt, ut supra in rubricis præscribitur, ita ut diaconus sit in medio, omnes faciem versus librum vertant, et latera dextra versus altare habeant. Crucifixi imago etiam versus librum vertenda est. His dispositis, diaconus librum ut ad evangelium incensat, et deinde incipit *Exullet*, neque se neque librum signans. Celebrans, dum diaconus cantare incipit, ad eundem se convertit, et stat, manibus junctis in cornu epistolae, audilque diaconum præconium cantantem, quod ipse non legit. Omnes etiam in choro stant facie ad diaconum conversa.

Post verba *Curvat imperia*, diaconus cantum interrumpit, et cum acolytho deferente grana incensi accedens ad cereum, *infigit quinque grana incensi benedicti in cereo in modum crucis*, 1° in suprema parte, 2° in media, 3° in infima, 4° a

1

dextris cerei, et 5° a sinistris cerei, hoc modo : 4 2 5. Quo
3

facto, diaconus canium prosequitur; et acolythus pelviculam

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 27, n. 9.

super credentia in deponit, acceptaque candelula non accensa, ad pristinum redit locum.

Cum diaconus cantaverit *Rutilans ignis accendit*, accipit arundinem, et *accendit cereum cum una ex tribus candelis in arundine positis*, acolytho eum deponente, si opus sit.

Cantato *Apis mater eduxit*, diaconus cessat a cantu, donec acolythus, cum candelula accepto lumine de cereo vel arundine, lampadem vel lampades proximas accenderit. Remotiores ab alio accendi possunt. Cum lampas coram ss. Sacramento semper ardere debeat, hic tantum videtur extinguenda, et de novo igne statim accendenda.

In fine nomen Papæ, et Episcopi proprii etiam ab exemptis exprimendum est (1). Sede Romana vacante, verba *Beatissimo Papa nostro*, et sede Episcopali vacante, sequentia *Et Antistite nostro* omittuntur. Cum imperium Romanum sublatum sit, omittuntur omnia verba a *Respice etiam* inclusive, usque ad *Per eundem* exclusive (2).

Not. has expressiones *O necessarium Adæ peccatum*, *O felix culpa*, dici non in se, sed respective ad Incarnationem Filii Dei, quatenus non venisset, si Adam non peccasset.

(2. Prophetice.

Rub. *Completa benedictione cerei, Diaconus depositis albis, sumit violacea paramenia, et vadit ad Celebrantem : qui exuitur pluviali, et sumit manipulum et casulam violacei coloris. Postea leguntur Prophetice sine titulo, nec in earum fine respondetur Deo gratias : et Celebrans legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistolæ. In fine Prophetiarum dicuntur orationes modo subscripto. Ante vel inierim dum Prophetice leguntur, Presbyteri calechizent catechumenos baptizandos, et præparent ad Baptismum.*

Finito praeconio, diaconus librum claudit, acolythus arundinem super pedem, ibi præparatum deponit, et legile remo-

ti) S. R. C. 8 Ap. 1690, n. 3059-3208, 2. Vid. tom. I, n. 240.

(2) S. R. C. 7 Dec. 1844, u. 4839-4985, 6, et dec. Urbis et Orbis 23 Sept. 1860, initio missalis.

velur. Tum ab omnibus, excepto crucifero, genuflexione ante altare facta, thuriferarius thuribulum deponit, et diaconus et subdiaconus accedunt ad planum in cornu epistolae, quo etiam celebrans descendit. Ibi subdiaconus crucem deponit, et manipulum, accipit (1); diaconus depositis paramentis albis, manipulum, stolam et planetam plicatam, si ea utatur, assumit; similiter celebrans, deposito pluviali, manipulum et casulam induit; omnia violacei coloris (2) Interea missale ponitur super altare in cornu epistolæ, et legile nudum cum alio missali in medio presbyterii.

Ilis dispositis celebrans cum diacono et subdiacono per planum ad altare cum debilis reverentiis accedit, ascendens ad allare, illud in medio osculatur, deinde ad cornu epistolæ accedit, ibique prophetias legit depositis manibus, assistentibus diacono et subdiacono, ut ad introitum missæ, in fine autem non respondentibus *Deo gratias*. Ad orationes post prophetias diaconus et subdiaconus accedunt post celebrantem, et stant, unus post alium, ut infra orationes missæ. Celebrans cantat in tono feriali *Oremus* manus extendendo et jungendo caputque cruci inclinando, et orationes extensis manibus ut in missa. Post *Oremus* diaconus singulis vicibus, præterquam ante ultimam orationem, primus genuflectens cantat *Flectamus genua*, omnibus genuilectentibus, excepto celebrante, qui non genuflectit; et subdiaconus primus surgens respondet *Levate*. Dum celebrans ad cornu epistolæ accedit, ad legendas prophetias, clericus ducente cæremoniarario, ad legile in medio presbyterii accedit, ibique manibus libro vel legili appositis prophetiam cantat; et sic successive aliæ ab aliis cantantur, primum a junioribus, et deinde a senioribus seu dignioribus. Prophétisé voce intelligibili, sed et expedita, cantandæ sunt, 'ne celebrans nimis diu expectare teneatur; celebrans tamen, si velit, cum diacono et subdiacono post lectionem cujusque prophetiæ per gradus laterales ad sedes accedere, et per eandem breviorẽ viam tempestive

(1) Merati p. 4, iit. 10, n. 11.

(2) Cærem. Ep. hb. 2, c. 28, n. 4.

redire potest. Si clerici ad cantandas prophetias non habeantur; tunc nec etiam a diacono et subdiacono cantandæ videntur; sed sufficit, ut a celebrante alta voce legantur. Clerus sedet infra prophetias, et stat infra orationes. Lectis prophetiis legile amovetur.

63. *Benedictio fontis.*

Rub. *Ilis expletis, Si Ecclesia habuerit fontem baptismalem, Sacerdos benedicturus fontem, accipit pluviale violaceum; et præcedente Cruce cum candelabris, et cereo benedicto accenso, descendit cum Clero et ministris paratis ad fontem : et interim cantatur sequens tractus : Sicut servus etc.*

Fons prius rite mundandus et lavandus, atque limpida aqua replendus est; residua autem aqua benedicta in sacarium effundenda.

In baptisterio præparanda sunt : 1° legile cum missali, nisi minister librum coram celebrante teneat, 2° mensa cooperta albo mantili ad imponenda sequentia, 3° ampullae chrismatis et olei catechumenorum, 1° pelvicula cum bombaceo et mica panis ad manus tergendas post attactum sacrorum oleorum, 5° vas ad manus lavandum, et manutergia, 6° vas aliquod decens ad aquam e fonte hauriendam, et duo vasa ad aquam benedictam infundendam, unum cum aspersorio ad populum aspergendum, et alterum implendum pro aspersionedomorum.

Oialione post ultimam prophetiam completa, cerei in candelabris super credentiam pro acolythis accenduntur. Celebrans cum diacono et subdiacono in planum ad cornu epistolæ descendit, ubi omnes deponunt manipulum, et celebrans etiam casulam, assumitque pluviale violaceum. Interea aliquis clericus accipit crucem ad cornu epistolæ depositam (subdiaconus enim (i) hic crucem non defert), alius cereum paschalem, et ceroferarii candelabra, et se constituunt in medio presbyterii, facie ad altare conversa, et ordine, quo procedere debent. Antequam procedant, omnes cruci altaris debitam faciunt reverentiam, exceptis deferente

(1) Cæreni. Ep. lib. 2, c. 2S, n. 7, ei Merati p. 4, lit. 10, n. 35.

cereum paschalem, crucifero et ceroferariis. Procedunt ad fontem : 1° deferens cereum paschalem, 2° crucifer medius inter ceroferarios, 3° clerici bini, 4° celebrans tecto capite et junctis manibus, medius inter diaconum et subdiaconum, pluviale elevantes, et aperto capite incedentes. Infra processionem cantatur *Sicut cervus* etc.

Cum pervenerint ad baptisterium, crucifer medius inter ceroferarios se sistit prope fontem seu ante cancellos, cum facie et Crucifixi imagine versus celebrantem; clerus hinc inde in duos choros, vel per gyrum pro loci capacitate; celebrans autem cum diacono et subdiacono transiens per medium, se sistit ante ingressum fontis facie ad crucem conversa, et detecto capite ac junctis manibus legit sine cantu, vel cantat in tono feriali orationem ex missali, libro posito super legile vel aliquo ministro eum sustinente. Recitata hac oratione, celebrans cum diacono et subdiacono baptisterium ingreditur, praecedentibus acolytho cum cereo paschali et crucifero cum ceroferariis, si loci capacitas sinat. In baptisterio celebrans medius inter diaconum et subdiaconum, se sistit facie ad orientem conversa, si nihil impediat, et crucifer cum ceroferariis e regione celebrantis, facie et crucifixi imagine ad eundem conversis. Celebrans junctis manibus cantat *Domine vobiscum, Oremus*, orationem (1) et præfationem (2). Omnia in missali notata exacte servare debet. Dum effundit aquam versus quatuor mundi partes id facit : 1° versus orientem, 2° versus occidentem, 3° versus aquilonem, et 4° versus

1

austrum, hoc modo : 3 4 (3) : effusio tantum modica esse

9

debet Dum aliquid peragit, diaconus et subdiaconus pluviale elevat. Cereus de aqua extractus abstergendus est. Præfatione finita, antequam sacra olea infundantur, aliquis acolythus aquam e fonte haurit, et in vas pro aspersione populi

(1) Omittitur *Ejusdem* in conclusione juxta missale 1SG1.

(2) S. R. C. 25 Sept. 1706, n. 3605-3754, 11 ; missale 1861.

(3) Memoriale rit pro min. eccl. tit. VI, c. 2, § 4, n. 4.

effundit : tum celebrans, aspersorio de manu diaconi accepto, intinctoque in aqua fontis, aspergit sect circumstantes : deinde reddito aspersorio, alius sacerdos superpelliceo et stola violacea indutus, comitante acolytho cum vase aquæ benedictæ, reliquos de clero et populum per ecclesiam aspergit. Interim in alio vase aqua de fonte accipitur, ad aspergendum in domibus aliisque locis. His peractis celebrans infundit et permiscet sacra olea in fonte, ut in missali præscribitur : postea tergit manum cum bombacio et mica panis, manusque lavat. Ablutio in sacrarium effunditur (1).

64L *Litanice.*

Rub. *Deinde revertentibus Sacerdote et ministris ad Altare, cantantur Litanie a duobus Cantoribus, et Chorus idem simul repetit, ut dicitur infra.*

Ubi vero non est fons baptismatis, finita ultima Prophetia cum sua Oratione, Celebrans casulam deponit, et cum ministris ante Altare procumbit : et aliis omnibus genufiexis, cantantur Litanice in medio Chori a duobus Canioribus, utroque Choro idem simul respondente. Cum autem perventum fuerit ad v. Peccatores, te rogamus, Sacerdos et ministri surgunt, et accedentes ad sacristiam, induuntur paramentis albi coloris pro Alissa solemniler celebranda : et inierim accenduntur laminaria in Altari. In fine Litaniarum cantantur solemniler Kyrie eleison, et repetuntur, ut in Alissa moris est.

Completa benedictione fontis, et collato baptismo, si opus sit, ad altare eodem revertuntur ordine, quo venerunt. Litanie sunt incipiendae, dum a fonte discedunt, et proseguendæ, dum ad altare procedunt (2). Cum ad altare pervenerint, ceroferarii candelabra deponunt, cereus paschalis in proprio candelabro ad cornu evangelii figitur, crux ad cornu epistolae deponitur, et celebrans, diaconus ac subdiaconus, facta prius

(1) Significationes caeremoniarum benedictionis fontis vide apud Gavantum p. 4, tit. 10, n. 22-28, et Quarti de benedictionibus tit. 2, sect. 7, prrelud. 2, n. 128.

(2) S. R. C. 7 Sept. 1861, n. 5315, 11.

altari reverentia, ad planum in cornu epistolæ se retrahunt, ibique pluviale et planetas plicatas deponunt; deinde celebrans, diaconus et subdiaconus per planum ad altare redeunt, et procumbunt, ut mox dicetur.

Ubi non est fons baptismalis, tunc oratione post ultimam prophetiam finita, celebrans, diaconus et subdiaconus per gradus laterales in planum ad cornu epistolæ descendunt, et deponunt casulam, manipulos (1) et planetas plicatas, retentis stolis. Acolythy interea ties cussinos super secundum gradum altaris deponunt. Deinde celebrans, diaconus et subdiaconus per planum ad altare accedunt, ibique debita facta reverentia, procumbunt, ut feria sexta ante oilicium; litanias autem recitare non debent (2). omnes reliqui non procumbunt, sed in suis locis genuflectunt utroque genu. Litaniae duplicantur, seu iidem versus, qui a cantoribus cantati sunt, a choro repetuntur. Post s. Joannem Baptistam addendus est s. Joseph. si non apponatur. Si Sedes Apostolica vacet, omittuntur hæc verba *Domnum Apostoliaum*, et tantum dicitur : *Ut omnes ecclesiasticos ordines*. Ad versum *Peccatores, te rogamus*, celebrans et ministri surgunt, et facta altari reverentia discedunt, tecto capite junctisque manibus, unus post alium. Deinde cussini tolluntur, et antependium violaceum amovetur. In fine litaniae lente cantantur, ne inter has et missam mora intercedat.

Not. has litanias extra sabbatum sanctum et vigiliam pentecostes in votiva aliqua functione cantari non posse (3).

65. Missa celebratur more solito exceptis sequentibus ; non dicitur introitus, sed incensalus celebrans in cornu epistolæ, ibidem dicit *Kyrie eleison*, et deinde ad medium altaris accedit. Ad *Gloria* pulsantur campanæ, uti feria quinta. Epistola cantata, et benedictione subdiacono data, ter cantatur Alleluja, ut in missali. Ad evangelium incensum adhibetur, benedictio petitur, acolythy manibus junctis sine candelabris

(1) Memoriale rit. tit. 6, c. 2, § 3, n. 4.

(2) Cavalieri torn. 4, dec. 347, η. 6.

(3) S. R. C. 3 Mart. 1674, η. 2529-2681, 17 Aug. 1833, η. 4565-4714, 1.

assistunt, et reliqua fiunt more solito. Non dicitur *Credo* neque offertorium. Præfatio, *Communicantes* et *Hanc i(ji- /«/•*sunt propria. Non dicitur *Agnus Dei*, neque pax datur : adeoque post *Pax Domini*, et factam genu flexionem cum celebrante, diaconus accedit ad sinistram celebrantis, et subdiaconus ad ejus dextram. Dicuntur tamen tres consuetæ orationes arte communionem. Non dicitur communio, sed ejus loco cantantur vesperæ.

Oilicium pro cujusque rectoris arbitrio celebrandum et incipiendum est; cavendum autem sæcularibus et regularibus, ne campante in turri pulsentur, nisi postquam campanæ cathedralis vel matricis seu dignioris ecclesiæ pulsari inceperint (1). Campanulas intra ecclesiam ad *Gloria* quidem pulsari possunt et debent, sed non exittentes in campanili seu turri, quæ postea solemniter pulsandæ sunt, dum in cathedrali vel matrice pulsantur, etsi longe post decantatum *Gloria* fieri contingat. Hoc autem alio tempore, ut pro pulsatione ad oilicium et salutationem angelicam, servari non debet (2).

GG. *Vesperæ*. Sumpto s. Sanguine a celebrante, pro vesperis stalim cantatur antiphona *Alleluja*. Celebrans sumpta purificatione digitorum, accedit ad cornu epistolæ; ibi diacono et subdiacono stantibus ut ad introitum missæ, omnibus missæ paramentis retentis, recitat anliphonam *Alleluja*, et deinde psalmum *Laudate* alternatim cum ministris; post psalmum anliphonam repetit. Finito cantu, celebrans intonat anliphonam *Vespere autem sabbati*, choro reliquum cantante, dum interim celebrans cum ministris eam submissa voce prosequitur. Deinde dum a choro inchoatur *Magnifleet*, celebrans cum diacono et subdiacono ad medium allai is

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 27, n. 2.3; S. R. C. 20 Jul. 1593, n. 57; 1-1 Nov. 1615, n. 367-514; 3 Jun. 1617, n. 393-510, etc ; Oavanlus p. 4. lit X. n. 31; Merati ibidem n. 52; Cavalieri torn 4, c. 21, dec. VIII et IX, in ordine 349 et 351.

(2) S. R. C. 24 Sept. 1638, n. 945-1092; 21 Nov. 1671, n. 2417-2569; 22 Feb. 1687, n. 2981-3130, 3.

accedit, incensum imponit et benedicit, ac altare incensat, ut initio missæ ante introitum. Diaconus incensato celebrante, incensat chorum et subdiaconum, ut alias ad offertorium; deinde se sistit juxta celebrantem ut ad introitum missæ. Celebrans incensalus, se convertit ad librum, recitat canticum *Magnificat* alternatim cum subdiacono stante a dextris ejus, et in fine antiphonam repetit, sed eam intonare non debet. Finiente antiphona post *Magnificat*, ad medium altaris redit ad cantandum *Dominus robiscum*, missamque more solito absolvendam.

Extra missam vespere dicuntur ut in breviario notatur: et similiter completorium dicitur, ut in breviario distincte praescribitur, in cujus fine adduntur *Divinum auxilium, Pater, Ave* et *Credo*, ut ibi salis subintelligitur.

Finita missa, } > y x i s s s. Sacramenti ad tabernaculum soli defertur.

CEREMONIE SABBATI SANCTI IN MINORIBUS ECCLESIIS.

67.1. *Benedictio ignis et granorum incensi.* Praeparanda sunt eadem, quæ in majoribus ecclesiis, exceptis iis, quæ spectant ad diaconum et subdiaconum. Quatuor clerici (1) seu ministri superpelliceis induti adesse debent. Celebrans induitur amictu, alba, cingulo, stola et pluviali violacei coloris et in defectu pluvialis sola stola violacea super albam. Procedunt ad locum, ubi ignis est benedicendus, 1° clericus inanibus junctis, 2° clericus cum cruce, 3° celebrans inter duos clericos. Extra portam crucifer se sistit in limine portae, renes eidem vertens, facie Crucifixi ad celebrantem versa; et celebrans stans ante mensam collocatam inter se ipsum et crucem, benedicit ignem et grana incensi, ut num. 59 dictum est. Omnia tantum leguntur, nisi habeantur cantores,

(1) S. R. C. 12 Ap. 1755, n. 4103-4255, 2.

qui omnia ut in aliis ecclesiis cantare possunt, ut notatum est num. 49.

II. *Processio ad altare.* Facta benedictione ignis et granorum celebrans pluviali et stola violacei coloris depositis, accipit manipulum, stolam more diaconorum et dalmaticam albi coloris; et in defectu dalmaticæ solum manipulum et stolam diaconalem (1). Deinde incenso cum benedictione imposito procedunt ad altare : 1° clericus cum granis incensi a dextris, etthuriferarius a sinistris, 2° clericus cum cruce, 3° celebrans cum arundine, et reliquus clericus cum candela accensa a sinistris. Celebrans eadem facit, quæ alias a diacono facienda sunt. Qualibet vice dum accenditur candela arundinis, dicit *Lumen Christi*, et clerici respondent *Deo gratias*; secunda autem et tertia vice vocem et arundinem alius elevat.

III. *Benedictio cerei paschalis.* Tertia candela ante gradus altaris accensa, et responso *Deo gratias*, celebrans dat arundinem clerico, et ab eodem accipit missale, quod tenens in manibus, gènuflexus in infimo gradu altaris, omisso *Munda cor*, recitat : *Jube Domine benedicere. Dominus sit in corde meo, et in labiis meis, ut digne et competenter annuntiem suum paschale præconium. Amen.* Deinde surgit, et facta ab omnibus coram altari genu flexione, ad legite in plano ad cornu evangelii paratum accedunt : 1°thuriferarius habens a dextris clericum cum granis incensi, 2° crucifer habens a sinistris clericum cum arundine, et 3° celebrans cum missali. Ibi se omnes disponunt in linea recta; crucifer se sistit a dextris celebrantis, etthuriferarius a dextris cruciferi; clericus autem cum arundine a sinistris celebrantis, et clericus cum granis incensi a sinistris arundinis. Antequam celebrans incipiat, missale incensat, et deinde clara et hilari voce incipit *Exullet*, beneque observat notata in missali, de quibus num. 61 dictum est.

IV. Finito praeconio, celebrans librum claudit, crux ad cornu epistolæ deponitur, et arundo in sua basi collocatur.

(1) Romsée tom. 3 de sabb. sancio § 1, η. IV.

Dein le celebrans, facta altari genuflexione, cum clericis in sacristiam revertitur, vel ad planum in cornu epistolæ accedit, ubi depositis paramentis albis, manipulum, stolam et casulam violacei coloris accipit. Deinde accedit ad altare, debitaque ante gradus altaris reverentia facta, ascendit, illudque in medio osculatur; tum ad cornu epistolæ accedit, et prophetias cum orationibus legit, ut num 62 dictum est, genuflectens cum omnibus, dum ipsemet dicit *Flectamur genita*, cui clericus respondet *Levate*.

Completis prophetiis, celebrans facta in cornu epistolæ cruci reverentia, ibidem in planum descendit, et casulam et manipulum deponit; et si ecclesia fontem non habeat, sine casula ante altare accedit ad litanias recitandas, ut infra ad VI dicetur; si autem fontem habeat, tunc depositis casula et manipulo, pluviale violaceum accipit.

V. *Benedictio fontis*. Facta altari reverentia, et celebrante alta voce incipiente tractum *Sicut servus*, procedunt ad fontem : 1° clericus cum cereo paschali, 2° clericus cum cruce, 3° celebrans inter clericos, tecto capite, tractum recitans. Ante cancellos fontis et in ipso baptisterio crucifer et deferens cereum semper stant ante faciem celebrantis; celebrans vero medius inter clericos facie ad crucem versa. Celebrans manus semper tenet junctas, et omnia peragit, ut in missali notantur, et ut num. 63 explicatum est, etiam attollendo vocem, licet non cantet, et ipsemet populum cum aqua, quam benedixit, aspergit.

VI. *Lilianæ*. Completa benedictione fontis, revertuntur ad altare eodem ordine, quo venerunt, inierim litanias cantando, si canlores habeantur. Cum pervenerint ad altare, cereus ponitur in candelabro, et crux ad cornu epistolæ; alque celebrans pluviale deponit, et ante altare procumbit, ut dictum est num. 64. Si autem canlores non habeantur, in silentio a fonte revertuntur, ne litanie ad deponendum pluviale interrumpantur; et celebrans, deposito pluviali, non procumbit, sed genuflexus ipsemet litanias recitat ex missali posito super scabellum ante seipsum, clericis respondentibus et repetentibus omnia, quæ celebrans dicit. Litanias

prosequitur usque ad *Christe exaudi nos* inclusive, omisso *Kyrie eleison*, quando ad sacristiam revertitur, et paramenia alba accipit, ad missam celebrandam.

VII. *Missa et vesperae*. Sublato antipendio violaceo, et accensis candelis, celebrans ad altare accedit, missamque celebrat, ut dictum est num. 65, sed omitting incensationem etiam in vesperis. Post orationem *Aufer a nobis*, immediate dicit in medio altaris *Kyrie eleison*, cum introitus non legatur. Ad *Gloria* pulsantur campante. Celebrans post epistolam ter dicit *Alleluja*, vocem gradatim elevando, etiamsi non cantet; et clerici qualibet vice in eodem tono illud repetunt.

Pro vesperis celebrans in cornu epistolæ dicit antiphonam *Alleluja*, cum clericis prosequitur ps. *Laudate*, et in fine antiphonam repetit. Deinde dicit integram antiphonam *Vespere autem*, tum canticum *Magnificat* alternatim cum clericis, et repetita antiphona *Vespere autem* ad medium altaris accedit, missamque moro solito absolvit.

DE FESTO PASCHATIS ET TEMPORE PASCHALI.

68. Officium festi et octavæ paschalis in pluribus variatur; ideoque ejus rubricæ in breviario bene notandæ sunt : multum etiam abbreviatur, quia olim officium sabbati usque ad noctem dominicæ protrahebatur, ita ut tempus longiori officio non suppetaret; quo modo autem officium in ipso festo facium erat, eo modo etiam continuabatur infra octavam, quæ est ejusdem festi continuatio.

Infra octavam a feria quarta et deinceps in missa dicitur secunda oratio *Ecclesiæ* vel pro Papa tantum, nisi facienda sit commemoratio festi simplicis vel simplificati, quia tunc illa *Ecclesiæ* vel pro Papa omittenda est (i).

(1) S. R. C. 15 Sep*. 1736, n. 39054054, 1.

A sabbato sancto usque ad sabbatum in albis inclusive duplex *Alleluja* in missa ad *Ite Missa est* additur, et similiter ad responsum *Deo gratias* : pariter duplex *Alleluja* in officio additur ad *Benedicamus Domino*, et etiam ad responsum *Deo gratias*, sed in laudibus et vesperis tantum; a vesperis autem sabbati in albis inclusive omittitur. Notandum vero est, cum hic ritus octavæ paschalis proprius sit, illud duplex *Alleluja* ad *Ite Missa est* non addi in votiva, quæ infra octavam paschatis celebratur; item in missa votiva infra octavam paschatis quidem dici præfationem, *Communicantes* et *Hanc igitur* de octava paschalis, non autem graduale, sed quatuor *Alleluja* et versus, ut tempore paschali (1).

In completorio quatuor *Alleluja* post psalmos consuetos dicuntur; sed dicto *Alleluja* post *Deus in aajulorium*, aliud *Alleluja* pro anlipha ante psalmos non additur, uti deinde fit tempore paschali, quia infra octavam paschalis horæ sine anlipha dicuntur.

G9. Tempore paschali officium et missa de dominicis et feriis dicuntur, ut in proprio de tempore notatur in sabbato in albis, dominica in albis, et feria secunda sequente; item in festis apostolorum et evangelistarum, atque unius aut plurium martyrum fiunt ut in propriis locis vel ut in eorundem communi tempore paschali : in festis vero B. M. V., confessorum pontificum, et non pontificum, virginum et non virginum, dedicationis, et aliorum non habentium officium particulare tempore paschali, officium et missa recitantur ut alio tempore; sed ad invitatorium, omnes antiphonas, versus nocturnorum et reliquarum horarum (exceptis versibus precum in prima et completorio, quibus *Alleluja* nunquam additur), et in responsoriis post lectiones nocturnorum ante versum unum *Alleluja* additur, modo prævie non apponatur, nam tunc aliud non adjungitur.

Nocturna, sive unum ut in feriis et simplicibus, sive tria ut in dominicis, duplicibus et semiduplicibus recitentur, dicuntur tantum sub una et prima anlipha istius nocturni.

(1) Merati loin. 1, de die pasch. η. VI.

Laudes in feriali officio dicuntur ut in dominicis, cum capitulo ut in laudibus dominicæ notatur, et anliphona propria ad *Benedictus*. Similiter prima in feriali officio recitatur ut in dominicis, sed cum tribus tantum psalmis, ut in festis, In prima dominicæ psalmus *Confitemini* omittitur, *Quicumque* autem dicitur.

In vesperis dominicæ et feriæ omnes psalmi dicuntur sub una tantum anliphona *Alleluja*; in festis autem antiphonæ pro quolibet psalmo ut alio tempore dicuntur.

Responsoriis brevibus omnium horarum, etiam primæ et completorii, additur duplex *Alleluja*. quod etiam inservit repetitioni partis responsorii ante *Gloria*, *Patri*, et unum eorumdem versiculis (1).

Hymni ejusdem metri in quolibet officio usque ad ascensionem Domini exclusive concluduntur : *Deo Patri sit gloria, et Filio, qui a mortuis surrexit, ac Paraclilo, in sempiterna sæcula*; item in responsorio brevi ad primam dicitur : *Qui surrexisli a mortuis* : nisi officium quod recitatur hæc propria habeat (2).

Quando non est duplex aut infra octavam, preces dominicales in prima et completorio dicuntur, ut alio tempore, et fit commemoratio crucis, ut feria secunda post dominicam in albis præscribitur; communia autem suffragia non dicuntur.

In missa duplex additur *Alleluja* in introitu ante psalmum, et in fine offertorii et communionis unum, si prævie non habeatur : omisso graduale, duo dicuntur versus cum quatuor *Xlleluja*, qui versus si in proprio non habeantur, de communi sumuntur. In omni missa præiatio paschalis dicitur, nisi propria habeatur. Prædicta etiam in missa votiva servanda sunt.

70. Quando ultra officium diei aliud de aliquo sancto ex fundatorum voluntate recitatur; tunc si tempus currat paschale, ritum temporis imitari convenit, addendo antiphonis, versiculis et responsoriis *Alleluja*, uno excepto B. M. V.

(1) Rub. brev. ante doni, in albis.

(2) Vid. tojn. II, n. 322 et 355,

officio parvo, in quo nullum additur *Allcluja* secundum peculiarem illius rubricam (1).

Versibus in precibus imperatis et similibus, quæ tempore paschali recitantur, *Allcluja* non adjungitur, sicut juxta rubricas generales breviarii tit. XXIV, n. 4 nec versibus precum in prima et completorio, nec in litaniiis rogationum additur.

Si fiat translatio alicujus festi a tempore non paschali ad paschale officium et missa dicuntur prout tempore paschali; et si fiat translatio a tempore paschali ad non paschale, recitantur prout tempore non paschali.

Si festum martyris ad tempus paschale transferatur, et proprium evangelium habeat, idem evangelium etiam tempore paschali dicendum est (2). Si proprium habeat introitum, et etiam proprium vel evangelium vel epistolam, tunc idem recitandus est introitus, secus autem, si nihil aliud proprii habeat (3). Si festum martyris transferatur extra tempus paschale, officium de communi martyrum extra tempus paschale dicendum est, retentis lectionibus, oratione, et si quid aliud in proprio habeatur: in hoc autem casu liberum non est, lectiones et missam de primo vel secundo loco pro libitu recitare, sed prout evangelium vel oratio de communi ex primo vel secundo loco sumpta sunt, ex eodem quoque loco lectiones et missa sumendæ sunt (4).

DE FESTO S. MARCI ET TRIBUS FERIIS ROGATIONUM.

71. Litaniae seu rogationes fiunt, ut Deus peccatis populi sui propitietur, et ab eo ilagella iræ suae avertere dignetur;

(1) Tit. XXXVII. n. 2; S. R. C. 26 Aug. 1752, n. 4078-4227, 2.

(2) S. R. C. 29 Nov. 1738, n. 3931-4080, 2.

(3) S. R. C. ibidem 1.

(4) S. R. C. 11 Sept. 1841, n. -1784-4930, VI, VII; 16 Ap. 1853, n. 5183,

pacem et aeris salubritatem concedat; ut fructus terræ dare et conservare dignetur, omnibusque necessitatibus suorum fidelium benigne prospiciat (1). Quæ fiunt in festo s. Marci, dicuntur majores, quia sicut a principio majori solemnitate sunt institutæ et celebratæ (2), sic etiam nunc ex praescripto cæremonialis Episcoporum majori solemnitate sunt celebrandæ : aliae autem in tribus diebus ante ascensionem Domini, quia remissius sunt celebrandæ, minores dicuntur.

Hic notanda sunt 1° circa festum s. Marci, 2° circa jejunium, 3° circa litanias et processionem, et 4° circa missam et officium, sequentia.

72. Festum s. Marci, si infra octavam paschatis occurrat aut alio modo impediatur, in ecclesia universalis suo ordine transfertur in primam diem non impeditam secundum rubricas. Si festum s. Marci et simul illud ss. apostolorum Philippi et Jacobi sit transferendum, illud s. Marci prius reponendum est (3). Nunquam tamen transferuntur litiariæ seu processio, nisi occurrant in die paschatis, a quo in feriam tertiam sequentem transferuntur (4).

In provincia autem Mechliniensi, prout erat anno 1607, ex decreto III concilii provincialis Mechl. a summo Pontifice approbati (5), « festum s. Marci, si in hebdomada paschæ, * vel in dominica *Quasi modo* venerit, celebretur feria * quarta post *Quasi modo* tam a clero quam a populo. Si » vero in aliam dominicam inciderit, festum quidem servetur *r* ipsa die dominica, sed processio, abstinencia a carnibus « per totum diem, et jejunium usque ad prandium, serventur « die sequenti. Quod si vero in feriam quartam post dominicain *Quasi modo* translatum, cum festis ss. Philippi et * Jacobi aut s. Crucis concurrerit; celebritas quidem a * populo illis ipsis diebus servabitur, sed dicta processio»

(1) Quarti de process, sect 2, p. X.

(2) Quarti loco cit. p. IX; Lucius Ferraris Litiariæ η. 5.

(3) Dec. gen. 17 Jul. 1706, η. 3599-3748.

(4) Rub. inissalis in festo s. Marci.

(5) Tit. XIII, c. VI, Syn. Belg. tom. I, p. 359 et 386.

» abstinencia et jejunium sicut in diebus rogationum, in * feriam quintam transferentur (1). » Notandum quoad hanc ultimam partem decreti, si festum ss. Philippi et Jacobi aut s. Crucis feria quarta post dominicam in albis occurrat, certum esse 1° celebritatem seu feriacionem festi s. Marci in primo concilio prov. Mechl. Iit. 5, c. i et 2 praeceptam, sed nunc abrogatam, in hoc casu servandam fuisse feria quarta post dominicam in albis, et 2° processionem cum reliquis faciendam esse feria quinta post eandem dominicam; hæc autem ultima praesentis decreti dispositio nihil statuit, ut patet, circa recitationem officii s. Marci in casu, quo festum ss. Apostolorum aut s. Crucis feria quarta occurrit : secundum concilium prov. 1574 (2) quidem præscribit, ut festum s. Marci translatum celebretur feria quarta vel quinta post *Quasi modo* una cum litiis et reliquis, ita ut in casu praedicto vi hujus decreti secundi concilii officium s. Marci una cum processione in feriam quintam transferendum esset, quia feria quarta festo æqualis aut majoris dignitatis impeditur : sed cum secundum concilium prov. a summo Pontifice non sit approbatum (3), et habitum sit post datam bullam s. Pii V 1566, in provincia Mechliniensi publicatam et acceptatam (4), post quam locorum ordinarii circa officium divinum nihil amplius possunt; dicendum est, officium s. Marci, si festum ss. Apostolorum aut s. Crucis feria quarta

(1) Hoc decretum tertii concilii prov. Mechl. adhuc servandum est : nam Paulus V acta hujus synodi non tantum approbat, sed et hortatur, atque apostolica auctoritate jubet, *ut ejus synodi decreta omnia ab omnibus quam diligentissime et inviolate serrentur*. Obstare nequeunt sequentia S. R. C. decreta 14 Feb. 1705, n. 3561-3710, 5, quia hoc Galliam respicit : 27 Feb. 1847, n. 4918-5071, 3, in Mechliuën, quia in petitione antiquæ consuetudinis et feriacionis quidem fit mentio, sed non tertii concilii prov. a Pontifice approbati, et contrarium disponentis, quod necessario exprimendum erat; 11 Sept. 1847, n. 4951-5115, 1, quia ibidem decretum concilii prov. prout datum fuit, non referlur.

(2) Sub tit. de jejuniis cap. 2, Syn Belg. tom. 1, p. 220.

(3) Syn. Belg. tom. 1, fol. 223.

(4) Ut patet ex I conc. prov. 1570, tit. 4, c. 16.

occurrat, secundum rubricas in primam diem non impeditam transferendum esse, uti observatum fuit in directorio archidiœcesis Mechl. 1848, 1878. 1889.

73. Quoad jejunium servanda est consuetudo loci (1). In primo concilio provinciali Mechl. 1570, tit. 6, c. 2, et in tertio, loco supra citato, praecepta est abstinencia a carnibus per totum diem, et jejunium usque ad prandium; hoc autem jejunium usque ad prandium suppressum est, sicut plura alia jejunia, per decretum Card. Caprara Leg. 21 Jun. 1804 : manet tamen obligatio abstinentiae a carnibus per totum diem, circa quam in praefato decreto nihil immutatur, nisi induito Apostolico dispensetur (2).

74. 1. Litaniae, quae in fine breviarii ponuntur, cum suis precibus et orationibus in festos. Marci et triduo rogationum de praecepto recitandae sunt (3). Pridie recitari nequeunt, quia diebus praescriptis addictae sunt (4). Ab illis, qui non intersunt processioni, juxta rubricas dicuntur post laudes, dicto *Benedicamus Domino* omissis versu *Fidelium anima*? (5) et antiphona finali B. M. V. (6) quae antiphona in eo casu etiam post litanias non dicitur. Si tamen litaniae a laudibus ex causa rationabili separentur, quia v. g. matutinum et laudes pridie, et litaniae die sequente, in qua occurrunt, recitantur; laudes more solito concludendae sunt. Litaniae non duplicantur nisi in processione (7), sed extra eam convenienter flexis genibus recitantur (8).

2. Episcopi et alii ecclesiarum rectores omnino curare tenentur, ut processiones in diebus rogationum celebrentur, et quidem sub gravi obligatione, quia iisdem incumbit obligatio suas regendi ecclesias, et consequenter curandi, ne

(1) S. R. C. 14 Feb. 1705, n. 3561-3710, 5.

(2) Vid. Merati toni. 1, p. 4, tit. XI, η. XI.

(3) S. R. C. 12 Mart. 1836, n. 4628-4777, 9.

(4) S. R. G. 28 Mart. 1775, n. 4229-4378, 16.

(5) Rub. brev. tit. XXX, n. 3.

(6) Rub. brev. tit. XXXVI, n. 3.

(7) S. R. G. 7 Maji 1853, n. 5185, 2.

(8) Gavantus tom. 2, s. 6, c. 16, n. 3.

sacræ magni momenti omittantur functiones, præsertim publicæ, ne debitus Deo subtrahatur cultus, ne fidelium minuatur devotio et utilitas inde illis proveniens, et ne tali omissione populo offensionis et scandali occasio detur (i). Id tamen limitandum est, si commode fieri possint, et tantum intelligendum est de principali loci vel civitatis ecclesia, si plures dentur, ad cujus processionem in diebus rogationum omnes aliarum ecclesiarum istius loci vel civitatis ecclesiastici convenire debent (2).

3. Processio prius fieri debet, et deinde missa celebrari (3); Sacra autem R. Congregatio (1) induisit, ut missa rogationum ante processionem cantari possit pro commoditate populi, qui matutino tempore frequentior esse solet; et juxta Merati () etiam infra processionem celebrari peimittitur.

4. Processio sic fieri debet : clerici superpelliceis induti et populus in ecclesia congregati contrito et humili corde Deum flexis genibus paulisper precenlur (6). Sacerdos induitur amictu, alba, cingulo, stola et pluviali violacei coloris (7) vel saltem superpelliceo tt stola violacea (8). Diaconus et sub liaconus, si assistant, induuntur dalmatica et tunicella (9), modo sacerdos pluviali sit indutus. Sacerdos accedit ad altare, præcedente crucifero inter duos acolythos cum cereis accensis. Cantores, omnibus stantibus, cantant *Exurge Domine* sine *Alleluja* in fine juxta rituale Romanum : repetita antiphona, omnes genuflectunt, et duo cantores ante altare genuflexi, devote litanias cantare incipiunt, cæteris singulos versus repetentibus (io), vel juxta rituale Romanum eadem

(1) Quarti de process, sect. 3, p 2, q. 1.

(2) Vid. n. 319.

(3) Cæremoniale Ep. 1. 2, c. 32, n. 6; Putuate Rora, et dec. S. R. C. 5 Maji 1736, n. 3804-4044, alia dubia ad 3.

(4) 23 Juo. 1736, n. 3895-4044, 24, io Eiusiiden.

(5) Tora. 2, sect. 6, c. 16, n. 4.

(6) Rituale Rora.

(7) Merati lora 2, sect. 6, c 16, o. 4.

(8) Rituale Rotu.

(9) Rub. gen. missadis tit. XIX, n. 5.

(10; S. R. G. 16 Sept. 1865, n. 5348.

voce respondentibus (1) : circa quod standum est locorum consuetudini, habita ratione longioris vel brevioris viæ (2).

Cum cantatum est *Sancta Maria,, ora pro nobis*, omnes surgunt, et præcedente cruce cum ceroferariis, procedunt, ut n. 321 dicitur. Si processio ob temporis inclementiam extra ecclesiam procedere nequeat, congruentius est rubricis si ecclesia capax sit, ut intra ejus ambitum fiat (3).

In litaniiis post nomen s. Joannis Baptistæ addendus est s. Joseph, si non apponatur : item addendi sunt duo versus sequentes : A *flagello terree motus*, et A *peste, fame et bello* post versum A *fulgure et tempestate* (4). Præter hæc litanix sine ulla additione aut mutatione recitandæ sunt; ita ut addi nequeant nomina sanctorum, quorum reliquiæ in ecclesia asservantur, neque sanctorum ordinis, neque titulariura ecclesiæ aut patronoium loci, præter descriptos in ipsis litaniiis (5). S. R. Congregatio (6) quidem censuit, in quodam casu posse tolerari additionem s. fundatoris; hoc autem in illo casu particulari permissum est, et ad alium non est extendendum, nisi de privilegio seu induito constet (7) : nam per decretum generale (8) prohibitum est, litaniiis aliquæ || versiculum addere. Si Sedes Apostolica vacet, omittuntur *Domnum Apostolicum*, versus *Oremus pro Pontifice*, et oratio correspondens; dicitur tamen versus *Ut omnes ecclesiasticos ordines* etc. (9).

Hac occasione notari potest, similiter litaniiis lauretanis. B. M. V. aliquid addere non licere nisi ex induito aposto-

(1) Barufdklus in rit. tit. 79, n. 32.

(2) Gavantus tom. II, sect. 6, c. 16, n. 5.

(3) S. R. C. 14 Aug. 1858, n. 5262, 1.

(4) S. R. C. H Sept. 1847, n. 4950-5111, 1.

(5) S. R. C. 8 Mart. 1631, n. 759-906; 20 Jun. 1654, n. 1561-1708;. 29 Jan. 1656, c. 1635 1782; 16 Ap. 1831, n. 4516-4665; 27 Sept. 1873, n. 5564.

(6) 16 Jun. 1674, n. 2550-2702.

(7) S. R. C. 24 Jul. 1683, n. 2876-3025, 3.

(8) 3 Ap. 1821, n. 4428-4578, 8.

(9) Gavanlus s. 9, c. 4, n. 11 ; Cavalicri t. 4, dec. 347, n. 7.

lico (]). Ex brevi S. P. N. Leonis XIII, die 10 Decembris 1883, post invocationem : *Regina sine labe originali concepta*, addendum est : *Regina sacratissimi Rosarii, ora pro nobis* (2).

Si processio sit longior, litaniae repeti possunt, vel litanis absolutis usque ad preces exclusive, dici possunt aliqui psalmi ex pœnentialibus aut gradualibus, non autem hymni vel cantica lætitiæ, quæ huic processioni non conveniunt (3). Si ad unam aut plures ecclesias in via sit divertendum, earuradem ecclesiarum campanæ festivo sonitu pro consuetudine pulsantur (4); clerus ecclesiæ, in quam processio ingreditur, ubi ita consuetum est, obviam procedit, usque extra portam ecclesiæ, ibique stans eam recipit (5), aliquo sacerdote, superpelliceo sine stola induto, aspergente aqua benedicta ingredientiæ ecclesiam, sacerdoti autem pluviali induto eandem dante per contactum (6); ad ingressum processionis organa pulsantur, et litaniae vel psalmi intermittuntur; si autem organa non pulsantur, cantus continuatur, donec celebrans ad altare pervenerit. Tunc ab omnibus debitis factis reverentiis, stando (7) cantatur antiphona titularis illius ecclesiæ ritu paschali (8) cum versu et oratione, quæ dicitur pro suffragiis. Deinde in egressu litaniae vel psalmi resumuntur. Cum perventum fuerit ad ecclesiam, in qua processio terminatur, dicuntur preces ut in breviario, genuflexis omnibus, etiam celebrante, qui tamen solus ad orationes surgit : quibus absolutis celebratur missa rogationum (9). Addit Me-

ti) S. R. C. 2 Aug. 1631, n. 785-932; 24 Jul. 1683, n. 2876-3025, 3; 3 Ap. 1821, n. 4428-4578, 8; 3 Aug. 1839, n. 4711-4857, 3; 8 Ap. 1865, n. 5347.

(2) Rituale Rom. Edit, typ. Ratisb. 1884. S. R. G. 10 Dec. 1883, n. 5897.

(3) S. R. G. 9 Maji 1857, n. 5233, 5.

(4) Idem dec. ad 3.

(5) Cæremoniale Ep. lib. 2, c. 32, n. 3.

(6) S. R. C. 12 Sept. 1699, n. 3381-3530, 1; 9 Maji 1857, n. 5233, 4.

(7) S. R. G. 13 Aug. 1667, n. 22GS-2419, 5.

(8) S. R. C. 9 Maji 1857, n. 5233, 1 et 3.

(9) Bauldry, p. 2, c. 17, n. 5; Merati, s. 6, c. 16, n. 4.

rati, ubi mos est, ut in ecclesia, ad quam processio dirigitur, statim Missa rogationum decantetur, et processio tantum terminetur in prima ecclesia, unde discesserat, celebrata missa, litanias seu psalmos resumere, donec perveniatur ad ecclesiam, in qua processio cum precibus terminatur.

75.1. In festo s. Marci, seu in die, in quam litaniae majores transferuntur, et tribus feriis rogationum, si fiat processio, pro missa processionis de praecepto celebranda est missa rogationum, etiam in dominicis, infra octavam paschatis, et quocumque occurrente festo, quamvis una tantum missa cantetur, etiam in ecclesia parochiali, in qua eadem missa in dominica a parrocho pro populo applicari potest ac debet (1) : nisi missa processionis celebretur in ecclesia, in qua festum titularis vel patroni occurrit, sive sit s. Marcus sive alius sanctus, in quo casu missa processionis de titulari seu patrono celebranda est (2), et in eadem facienda est commemoratio rogationum cum oratione diei sub unica conclusione (3). In ecclesiis, in quibus non fit processio, in festo s. Marci et etiam tribus feriis rogationum, si festum duplex occurrat, celebranda non est missa de rogationibus, sed de festo cum commemoratione rogationum (4). Hæc tamen commemoratio rogationum in festo s. Marci in principali tantum facienda est missa, quæ cantatur aut legitur, ut patebit ex infra dicendis ad 3.

2. Missa processionis in festo s. Marci et tribus feriis rogationum celebranda est, ut in missali præscribitur post dominicam quintam post pascha, in colore violaceo, sine *Gloria* et *Credo*, etiam in dominicis et infra octavam pas-

(1) S. R. G. 5 Maji 1736, n. 3894-4044, alia dubia ad 3; 12 Nov. 1831, n. 4520-4669, 37; 23 Maji 1835, n. 4597-4746, 12; 12 Mart. 1836, n. 4628-4777. 10; 14 Aug. 1858, n. 5262, 2; 5 Dec. 1868, n. 5417, 2.

(2) Cæremoniale Ep. lib. 2, c. 32, n. 6; S. R. C. 23 Maji 1603, n. 48-194; 27 Feb. 1847, n. 4929-5082, 1 et 2. Sed vid. 16 Ap. 1853, n. 5183t dub. XII, et 26 Mart. 1859, 5288.

(3) Dec. cit. 27 Feb. 1847, 3.

(4) Dec. cit. 12 Nov. 1831.

chatis (1); cum tribus orationibus in missa rogationum praescriptis, sine commemoratione festi duplicis, semiduplicis, et simplicis occurrentis, dominicae aut octavae paschalis juxta rubricas missalis ante missam rogationum positas, nisi unica tantum missa cantetur aut legatur, in quo casu facienda est commemoratio festi occurrentis, cum sola tertia oratione, quae secundo loco in missa rogationum praescribitur (2); semper cum praefatione paschali in cantu feriali, cum *Benedicamus Domino* et evangelio s. Joannis in fine. Si sit infra octavam paschatis, recitanda sunt *Communicantes* et *Hanc igitur* propria, item praefatio paschalis ut infra octavam; *Alleluja* autem ad *Benedicamus* non est addendum. Si octava propriam praefationem habens occurrat, et in missa rogationum, quae unica celebratur, octavae commemoratio fiat, praefatio octavae quoque dicenda est (3). Congruentius est rubricis, hanc missam cantari, nempe in cantu feriali, stricte tamen cantari non debet, nisi agatur de ecclesiis, ubi missa conventualis quotidie est cantanda (4).

3. Aliae missae praeter illam processionis in festo s. Marci vel alia die, in quam litaniae majores transferuntur, celebrandae sunt de officio currente sine commemoratione rogationum, cum haec commemoratio nullibi praescribatur, nisi non fiat processio, quo casu commemoratio rogationum in missa principali facienda est, ut dictum est supra.

7<>. 1. Feria secunda rogationum est major : de ea fit officium, nisi officium novem lectionum, etiam translatum, occurrat. Si festum simplex occurrat, officium fit de feria rogationum cum commemoratione simplicis, sed sine ejus lectione; et missae similiter dicuntur de feria cum commemoratione simplicis, excepta missa processionis, in qua commemoratio simplicis omittitur, ut dictum est supra. Si

(1) S. R. C. 3 Jan. 1657, n. 1663-1810; 25 Sept. 1688, n. 3021-3170; 5 Jul. 1698, n. 3328-3477, 17.

(2) S. R. C. 23 Maji 1846, n. 4904-5050, 2.

(3) S. R. C. 17 Dec. 1853, n. 5196, 5.

(4) S. R. C. 14 Aug. 1858, n. 5262, 2 et 3.

festum novem lectionum, etiam duplex 1 cl. occurrat, officium iit de festo cum commemoratione feriæ rogationum in laudibus et missis ante commemorationem simplicis, si occurrat, et cum nona lectione homiliæ, ejusque evangelio in fine missæ. In primo nocturno festi occurrentis' lectiones de communi sumuntur, nisi lectiones s. Scripturæ dominicæ præcedentis dictæ non fuerint, in quo casu initium epistolæ primæ beati Petri legendum est.

2. Feria tertia rogationum est minor. Si festum etiam simplex in ea occurrat, officium fit de festo sine commemoratione feriæ : si festum occurrens sit novem lectionum, omnes missæ præler illam processionis dicuntur de festo cum commemoratione rogationum post commemorationem simplicis, si occurrat : si autem sit festum simplex, tunc juxta Gavanlum et Merati (1) missæ dici possunt de festo simplici cum commemoratione rogationum, vel de rogationibus in colore violaceo cum commemoratione simplicis, de quo fit officium; sed juxta Guyetum (2) liberum non est, missas dicere de festo simplici vel de rogationibus, sed de festo cum commemoratione rogationum dicendæ sunt : hæc opinio Guyeti rubricis conformior videtur. In lioc casu occurrenti» festi simplicis duæ missæ in ecclesiis cathedralibus et collegiatis canlandæ non sunt (3). Si festum neque simplex occurrat, officium fit de ea, ut in breviario, cum oratione dominicæ præcedentis ; omnes autem missæ dicuntur de rogationibus in colore violaceo sine *Gloria*, licet in officio dictum sit *Te Deum*, et cum oratione ut in missa rogationum, sine commemoratione feriæ, licet in officio dicta sit oratio dominicæ præcedentis (4). Similiter si fiat de ea, et votiva celebretur missa, fit commemoratio rogationum, sed non officii, sicut missa diei de rogationibus sine commemoratione officii dicitur.

(1) Tom. I, p. IV, tit. XI, n. 13.

(2) Lib. 4, c. 3, q. 2.

(3) S. R. G. 5 Jul. 1698, n. 3328-3477, 3.

(4) S. R. C. 25 Sept. 1706, n. 3605-3754, 5.

Feria secunda et tertia rogationum, si festum duplex aut semiduplex occurrat vel concurrat, vespere sunt de eodem sine commemoratione ferie aut rogationum. Si festum simplex tantum sequatur, vespere sunt feriales; feria autem secunda fiunt a capitulo de simplice sine commemoratione ferie; feria autem tertia totae vespere sunt feriales cum commemoratione simplicis tantum (1) : si festum non occurrat vel concurrat, vespere sunt feriales, ut in breviario notatur.

3. Feria quarta si festum novem lectionum, etiam translatum, occurrat, officium fit de eodem cum nona lectione vigiliæ, ejusque commemoratione in laudibus et missa, atque evangelio vigiliæ in fine missæ. Si festum novem lectionum non occurrat, fit de vigilia, ut in breviario et missali notatur cum commemoratione simplicis, si occurrat, sed sine ejus lectione; et missæ dicuntur de vigilia in colore albo et cum (*Horia*, quia in officio dictum est *Te Deum*. In officio nihil fit de rogationibus, in missa autem earumdem fit commemoratio post commemorationem vigiliæ et simplicis, si occurrat. Si festum novem lectionum hac feria quarta occurrat, tres missæ in ecclesiis cathedralibus et collegiatis dicuntur, et in unaquaque secunda oratio, si dicenda sit, de B. M. V., tertia *Ecclesiæ* vel pro Papa (2).

Hoc triduo rogationum in missis privatis seu non conventualibus, festivis aut votivis, sive lectis sive cantatis, fit commemoratio rogationum, etiamsi missa rogationum in eadem ecclesia cantetur, aut officium etiam fiat de duplice secundæ classis. Si duplex primæ classis occurrat, feria secunda exinde nihil est immutandum ; feria autem tertia et quarta omittenda est commemoratio rogationum (3), sicut etiam in festo primæ classis nihil fit de vigilia ascensionis (4).

In hoc triduo rogationum, si officium fiat de ea, non dicuntur preces feriales, sed dominicales tantum ad primam

(1) Rub. gen. tit. XI, n. 10.

(2) Gavantus p. 4, tit. XI, n. 14.

(3) S. R. G. 16 Ap. 1853, u. 5183, XII; 23 Ap. 1875, n. 5G07, V.

(4) Rub. brev. til. VI, n. 2.

et completorium. Color officii hujus tridui est albus, et solius missæ processionis atque rogationum violaceus ; ideoque omnia altaria officio conformia in colore albo esse debent, excepto summo altari infra missam processionis in colore violaceo.

DE FESTIS ASCENSIONIS, PENTECOSTES, ALIISQUE USQUE AD
FESTUM SS. CORPORIS CHRISTI.

77. Matutinum ascensionis Domini cum singulis antiphonis ad unumquemque psalmum dicitur, licet tempus paschale adhuc currat, ad majorem officii solemnitatem : in occurrentibus tamen festis infra octavam nocturna sub una antiphona ritu paschali, ut ante ascensionem, dicuntur. Omnes hymni ejusdem metri terminantur *Jesu tibi sit gloria, qui rictor*, et in responsorio brevi ad primam dicitur *Qui scandis super sidera*, usque ad pentecosten, etiam in officiis occurrentibus, nisi hæc propria habeant.

78. In feria sexta post octavam ascensionis et vigilia pentecostes officium est semiduplex ut infra octavam, et recitatur ut in breviario notatur, omissis precibus et commemoratione crucis.

Si in feria sexta aut vigilia pentecostes festum simplex occurrat, de eo nona recitatur lectio, et fit commemoratio in primis vespers et laudibus, ac etiam in missis feriæ sextæ, non autem in missis licet privatis vigiliæ pentecostes, in quibus unica tantum oratio dicitur.

Si octava titularis celebretur, officium in feria sexta de die infra octavam agendum est (1) ; si autem eadem feria sexta festum duplex vel semiduplex occurrat (2), fit de festo cum commemoratione feriæ sextæ in laudibus, missa et

(1) S. R. C. 17 Sept. 1853, n. 5196, 4; 23 Ap. 1875, *Venezuela* IX, n. 5607.

(2) S. R. C. 11 Aug. 1691, n. 3095-3244, IO.

secundis vesperis, sine nona lectione homiliæ et sine ejus evangelio in fine missæ, nisi illud festum sit 1 aut 2 classis(1) : quo casu, si festum sit 1 classis, nihil fit de hac feria sexta, neque in secundis vesperis; si autem sit 2 classis, nihil pariter de eadem fit in laudibus et missis, ejusdem tamen commemoratio fit in secundis vesperis, quia in sabbato sequenti de eodem fit officium, sicut de die infra octavam, ad cujus normam officium hujus feriae sextæ celebratur, non fit commemoratio in festis 1 et 2 classis, nisi in vesperis festi 2 classis, si officium die sequenti de octava sit faciendum (2). Si festum semiduplex hac feria sexta celebretur, juxta Gavantum (3) et plures alios secundæ vesperæ sunt integræ de festo cum commemoratione feriae, quia est potius occurrentia festi et feriae, quam concurrentia cum sabbato sequenti; sed juxta Guyetum et Gavalieri (4) a capitulo fit de feria cum commemoratione festi semiduplexis, quia, cum hæc feria sexta et sabbatum sequens se habeant adinslar dierum infra octavam, iis tantum exceptis, quæ in oppositum expresse sancita sunt, vesperæ feriae sextæ tanquam de diebus infra octavam etiam disponendæ sunt : utraque hæc opinio est probabilis, et casu occurrente, eligi potest

*!). Color officii vigiliæ pentecostes est albus usque ad nonam inclusive; sed ad prophetias, benedictionem fontis et litanias violaceus, et in missa solemni et omnibus privatis rubeus. Paramenta altarium debent esse alba, officio conformia, excepto summo altari infra prophetias et reliqua in violaceo, et infra missam solemnem in rubeo.

Ubi et qua solemnitate officium vigiliæ pentecostes fieri debeat, vid. num. 34 et 54; quæ enim ibi dicuntur de sabbato sancto, eadem ratione de vigilia pentecostes sunt intelligenda.

Ad officium hujus vigiliæ canelæ altaris non accenduntur

(1) Rub. particul. brev. S. R. C. 4 Ap. 1705, n. 3569-3718, 6.

(2) Rub. gen. brev. tit. IX, n. 6; Guyetus lib. 4, c. 3, q. 3; Cavalieri! tom. 2, dec. 162, n. 19.

(3) S. 6, c. 17, n. 7; Halden p. 1, tit. 28.

(4) Loc. cit.

nisi ante principium missæ. Si fons benedicendus non sit, candelabra acolythorum relinquuntur in sacristia; si ille autem benedicendus sit, collocantur cum cereis extinctis super credentiam; ibique circa eam præparantur crux processionalis et cereus paschalis extinclus. Celebrans induitur amictu, alba, cingulo, manipulo, stola et casula violacei coloris; diaconus et subdiaconus amictu, alba, cingulo, et manipulo; diaconus etiam stola; et in cathedralibus ac præcipuis ecclesiis planetis plicatis. More solito ad altare accedunt, præcedentibus acolythis manibus junctis. Ad altare facta reverentia, celebrans illud in medio osculatur, et deinde in cornu epistolæ legit prophetias, ut dictum est n. 62; sed post lectiones singulas respondetur *Deo gratias* juxta rub. gen. tit. X, n. 1, et ante orationes non dicitur *Flectamus genua*. Ad ultimam lectionem cereus paschalis et candelæ in candelabris super credentiam accenduntur. Ultima oratione finita, celebrans, diaconus et subdiaconus descendunt in planum ad cornu epistolæ, ubi omnes manipulum deponunt, et celebrans etiam casulam, ipseque pluviale violaceum assumit. Deinde fons benedicitur, ut dictum est n. 63, et litanie cantantur ut n. 64. In subsequent! missa solemni non dicitur introitus ut in sabbato sancto. Ad *Gloria* pulsantur campanæ. Ad evangelium incensum adhibetur, non autem portantur luminaria, sed acolythi junctis manibus assistunt. Chorus ad orationem non genuilectit. Vid. Praxis Pontificalis tom. III, η. 187-191, et pro minoribus ecclesiis hoc tomo n. 67.

Introitus pro missis privatis in vigilia pentecostes in fine missæ assignatur. Per missas autem privatas hic intelliguntur omnes, quibus prophetie et litanie non præmittuntur.

80. In festo et per octavam pentecostes hymnus *Veni creator* ad tertiam dicitur, quia Spiritus sanctus hora tertia super apostolos descendit; et proinde congruit, ut Spiritus sanctus hymno longiori, proprio et solemniori invocetur.

Infra octavam pentecostes, occurrente commemoratione simplicis aut simplificati, tertia oratio non dicitur ut dictum est tom. I, n. 76, annot. 6.

Lectio *Innumeris Unguis* in oratione *Communicantes* pentecostes est conformis missali ab Urbano VIII recognito, adeoque retinenda (1).

81. Circa festum ss. Corporis Christi notandum est decretum Cardinalis Legati 11 Jun. 1804 quoad ordinem servandum in celebratione divinorum officiorum in festis translatis in republica Gallicana, in quo ad 8 habetur : “ Processiones ss. Corporis Christi incipientur in dominica « in qua solemnitas ejusdem festi refertur, et in dominica « sequentifinem habebunt. » Cum autem hoc decretum, sicut etiam induit pro reductione festorum 9 Ap. 1802, præter translationem solemnitatis in Dominicam et prædictam translationem processionis, nihil aliud statuatur aut immutetur quoad celebrationem divinorum officiorum, sequitur, missas solemnes et laudes vespertinas, quæ per octavam Corporis Christi decantari solent, inchoari posse et debere ab ipso festo prout ante reductionem festorum, et non a dominica, in quam solemnitas transfertur.

PROPRIUM SANCTORUM.

DE FESTIS MENSE DECEMBRI.

82. Prænotandum est, brevitatis causa hic tantum agi de illis festis, quæ speciales annotationes exigunt.

29 iVov. *Vigilia s. Andreæ*. Si hæc vigilia ante adventum veniat, vel in dominica prima adventus occurrat, ita ut in sabbatum præcedens sit anticipanda : officium et missa fiunt de vigilia ut alio tempore, terminando officium vigiliæ ad nonam, licet in sabbatum anticipetur : si autem in adventu occurrat, tunc in officio nihil fit de vigilia; sed missa, si festum

(1) S. R. C. 13 Mart. 1804» n. 4342-4491, 11.

novem lectionum non occurrat, dicitur de vigilia cum commemoratione feriæ ; et si festum novem lectionum occurrat, in missa fit commemoratio vigiliæ post commemorationem feriæ,, et in fine missæ evangelium vigiliæ legitur (1).

83. 8 *Decembris Festum Immaculatæ Conceptionis B.M. V.* SS. D. Pius IX (2) * officium proprium officioque » respondentem missam, et ulterius (pro locis, ubi est concessa) missam de vigilia Immaculatæ Conceptionis appro- «bavit, præcepitque, ut unicum hoc officium et missas » quicumque de clero sæculari et regulari (ipsis non exclusis ■ sanctimonialibus) ad horas canonicas persolvendas quo- ¶ cumque titulo obligati, assumere amodo teneantur... sub - poena onus divini officii non adimplendi... jussitque ut in » novis editionibus breviarii et missalis hoc unicum appo- » natur officium in corpore breviarii, et missa imprimatur • in corpore missalis 8 Decembris. » Et SS. Dominus Noster Leo XIII per decretum Urbis et Orbis 30 Nov. 1879 « man- » davit, ut festum ac officium Immaculatæ Conceptionis in • posterum sub ritu duplici primæ classis una cum missa » vigiliæ, in universa Ecclesia celebretur, servatis rubricis, • aliisque de more servandis. » In die octava hujus festi in primo nocturno leguntur lectiones de libro Genesis, ut in festo; si dies octava in feriam quartam quatuor temporum incidat, nona lectio homiliæ feriæ omittitur, et in fine missæ non legitur evangelium feriæ, sed s. Joannis *In principio* (3). In missis votivis Immaculatæ Conceptionis loco vocabuli *solemnitate* in secreta dici debet *commemoratione* (4).

84. 18 *Decemb. Festum expectationis partus B. M. V. aliquibus locis indultum.* Octava benedictio in matutino est : *Cujus festum colimus, ipsa Virgo virginum* etc. (5). In præfatione dicendum est *El te in expectatione B. M.* etc.

(1) S. R. C. 16 Feb. 1781, n. 4252-4401, 4.

(2) 27 Aug. 1863, n. 5327 et 5328.

(3) S. R. C. 16 Sept. 1865, n. 5350.

(4) S. R. C. ibid. n. 5352.

(5) S. R. C. 3 Mart. 1761, n. 4150-4299, 8.

omittendo vocem *partus* (1). Omnes hymni, etiam *Verbum supernum* ad matutinum, concluduntur : *Virtus, honor, laus, gloria*, ut in dominica prima adventus, et in responsorio brevi ad primam dicitur : *Qui venturus es in mundum* (2) Si hoc festum in feria quarta quatuor temporum adventus occurrat, non legitur nona lectio feriæ, sed loco homilia feriæ, quæ in festo assignatur, leguntur tres lectiones de homilia feriæ quartæ quatuor temporum cum responsoriis in festo positis : et in fine missæ non dicitur evangelium feriæ, quod idem est cum evangelio festi, sed evangelium s. Joannis (3).

20 Dec. *Vigilia s. Thomæ* In officio nihil fit de hac vigilia : sed si festum novem lectionum non occurrat, et sit extra quatuor tempora, missa de vigilia cum commemoratione feriæ dicitur; si festum novem lectionum occurrat, in missa fit commemoratio vigiliæ post commemorationem feriæ. et si sit extra quatuor tempora, evangelium vigiliæ in fine missæ legitur; si occurrat in quatuor temporibus, et festum novem lectionum non occurrat, missa dicitur de feria quatuor temporum cum commemoratione vigiliæ et sine hujus evangelio in fine (4).

26 Dec. *Commemoratio omnium sanctorum martyrum.* In Belgio Austriaco ex brevi Clementis XIV, 22 Jun. 1771 (5), et in toto territorio reipublicæ Gallicanæ ex induito pro reductione festorum 9 Ap. 1802 in festo s. Stephani facienda est commemoratio omnium sanctorum martyrum in utrisque vespers, laudibus et omnibus missis solemnibus et privatis, per antiphonam et versum de communi martyrum, et orationem *Deus qui nos annua* etc. mutando *solemnitate* in *commemoratione*, uti praescribitur in breviario Romano in

(1) Dec. cit. ad 9.

(2) S. R. C. 21 Jun. 1670, n. 2354-2506; 26 Nov. 1735, n. 3889-4039, 4; 23 Maji 1835, n. 4597-4746, 13.

(3) Rub. brev. et missalis Rom. in hoc festo,

(4) S. R. C. 16 Feb. 1781, n. -1252-4401, 4.

(5) Sya. Belg. lom. 2, p. 507.

proprio pro clero Romano (1) et in brevi Clementis XIV, semper autem sub distincta conclusione (2), et post commemorationem octavæ nativitatis (3). Ubi s. Stephanus est patronus loci, hæc commemoratio tantum in festo s. Stephani, et non etiam in dominica, in quam solemnitatis s. Stephani transferatur, est facienda (4). Notandum est, ad hanc commemorationem teneri non tantum saeculares sed etiam regulares, tum quia in induito pro reductione festorum Sanctitas Sua hanc præcipit omnibus, qui ad horas canonicas tenentur (5); tum quia hæc commemoratio in locum festorum de præcepto substituitur, et proinde sicut regulares a præcepto feriationis absolvuntur, sic ad commemorationem ejus loco impositam tenentur (6).

Not. hanc commemorationem, ut ex supradictis patet, sine speciali induito fieri non posse per antiphonas, versus et orationem, quæ a quibusdam propria referuntur : nihil enim in officio divino recitare licet, nisi constet, illud non tantum a sede apostolica esse approbatum, sed etiam pro hoc loco concessum, ut dictum est tom. II, n. 232.

DE FESTIS MENSE JANUARIO.

85. *Festum ss. nominis Jesu* de præcepto ab omnibus celebrandum est dominica secunda post epiphaniam (7), etiam ab iis, qui illud 14 Januarii antea celebrare solebant (8, nisi postea specialem facultatem obtinuerint.

(1) Edit. 1843 et 1877, et typica Ratisbonenst 1886.

(2) S. R. C. 23 Maji 1846, n. 4903-5049, 1.

(3) S. R. G. 31 Aug. 1867, n. 5381, 14.

(4) S. R. G. 23 Maji 1835, n. 4597-4746, 14, q. 3.

(5) Vid. tom. II, num, 230, ad 3.

(6) S. R. C. 31 Aug. 1867, n. 5381, 14; 4 Januarii 1877, in Actis s. Sedis vol. XI, fol. 207.

(7) Dec. 29 Nov. 1721.

(8) S. R. C. 28 Nov. 1722, n. 3803-3953.

Si dominica secunda post epiphaniam occurrente dominica septuagesimae impedita sit, festum ss. nominis reponendum est quoad officium in diem 28 Januarii tanquam in sedem propriam, translato quovis alio festo, si alicubi occurrat et transferri valeat, nisi altioris sit ritus : et tunc omittitur *Alleluja*, ubicumque occurrit, et legitur nona lectio de s. Agnete secundo, de qua fit commemoratio in laudibus et missis privatis tantum. De festo duplici minori vel de semiduplici occurrente fit tantum commemoratio in utrisque vesperis et laudibus, ac missa etiam solemni, cum nona lectione historica, omissa lectione nona de s. Agnete (i). Ratio est, ne hujusmodi festum solemne in quadragesima celebretur. Quid sit faciendum, si dies 28 Januarii festo altioris ritus impedita sit, rubricae non determinant; unde si casus occurrat, ad S. R. C. est recurrendum : hæc quidem declaravit pro Hispania, ubi festum s. Juliani celebratur sub ritu dup. 2 cl. cum octava, * officium ss. nominis reponendum esse ab episcopo in aliam diem infra eamdern octavam, translato quocumque alio festo, nisi sit altioris ritus » (2). Cum autem hoc decretum pro Hispania tantum datum sit, et cum rubricis breviarii, quæ in eo casu 28 Januarii festo ss. nominis præferentiam concedunt, non conveniat, ad alios casus non est extendendum.

Si dominica secunda post epiphaniam sit impedita festo **i** classis, patroni seu tituli loci aut ecclesiæ, festum ss. nominis transferendum est, ut alia festa, in primam diem non impeditam post dominicam secundam post epiphaniam (3). Quod si dies libera ante quadragesimam non occurrat, reponendum est ut supra in diem 28 Januarii, eo anno omittendo officium s. Juliani, ubi sub ritu semiduplici ad libitum celebratur. Vid. tom. II, n. 277 et 284.

86. 4 *Jan. Natalis s. Titi* † cujus festum sub ritu duplici

(1) Rubricae brev. ante festum ss. nominis; S. R. C. 5 Maji 1736r n. 3894-4044, ad tit. de transi, d. 1; 3 Mart. 1761, n. 4150-4299 1.

(2) 11 Sept. 1790, n. 4293-4442, 1; Urgellen. 18 julii 1885, n. 5944 ad IV

(3) S. R. C. 22 Maji 1841, n. 4774-4921, 3.

« minori SS. D. N. Pius IX Pontifex Maximus recolendum
 « mandavit in universa Ecclesia die prima, quæ libera vacas-
 « set post pridie nonas Januarii, servatis rubricis, quibus-
 * cumque in contrarium disponentibus minime obstantibus,
 « 18 Maji 1854. » Cum hoc festum in perpetuum transfe-
 ratur, fixa ei assignanda est dies, quæ tamen esse nequit
 19a Januarii in festo ad libitum s. Canuli, neque 28a Januarii,
 neque 3a Februarii. In kalendario breviarii et missalis pro
 Ecclesia universali assignata est sexta Februarii; in archi-
 diœcesi autem Mechliniensi 12a Februarii, prima dies libera;
 et si in particulari ecclesia hæc dies 12a Februarii impedita
 sit per aliud festum in perpetuum in hanc diem translatum,
 tunc festum s. Titi in hac ecclesia ad aliam primam die
 liberam in perpetuum transferendum est (1).

11 *Jan. S. Ililarii*. Ex decreto S. R. C. 29 Mart. 1851 a
 SSmo Domino Nostro Pio IX approbato et confirmato 4 Ap.
 eodem anno, hic sanctus in universa Ecclesia cum titulo
 doctoris et sub ritu duplici celebrandus est. Antiphona igitur
 ad *Magnificat* in utrisque vesperis dicenda est *O doctor*. In
 primis vesperis, quæ sunt de die octava epiphaniæ, habet
 tantum commemorationem, juxta rubricas post tabellam con-
 currents. Lectiones primi nocturni de s. Scriptura occurrente
 dicuntur (2).

21 *Jan.* celebratur festum s. Agnetis sub ritu duplici et
 28 ejusdem sub ritu simplici ob ejusdem sanctæ apparitionem.
 Ubi festum s. Agnetis celebratur cum octava, dicitur in die
 octava oratio ex festo s. Agnetis secundo per totum oflicium,
 in primis vesperis antiphona *Stans a dextris*, et in secundo
 nocturno prima lectio *Beata Agnes* (3).

23 *Jan. Desponsatio B. M. Γ.* pro *aliquibus locis*. In
 officio notatur commemoratio s. Joseph, quæ tamen tantum
 fieri potest ab iis, quibus specialiter est concessa (4); si autem

(1) S. R. C. 6 Feb. 1858, n. 5256, 1; 14 Aug. 1858, n. 5264, 1; 26 Mart.
 1859, n. 5282. Vid. tom. II, n. 277.

(2) Dec. Urbis et Orbis 10 Jan. 1852.

(3) Merati ad festum s. Agnetis.

(4) S. R. C. 5 Maji 1736, n. 3894-4044, ad tit. 9; 23 Juu. 1736, n. 3900-
 4049, 3; 16 Feb. 1737, n. 3907-4056, 3.

fiat, facienda est in utrisque vesperis, laudibus et missis, atque ante alias quascumque commemorationes.

29 Jan. S. *Franciscus Salesius*, 16 Novembris 1877 universalis Ecclesiæ Doctor declaratus est. Lectiones primi nocturni leguntur de communi *Sapientiam*. Ad sextam lectionem adjungenda sunt : *Et a Summo Pontifice Pio Nono, ex Sacrorum Rituum Congregationis consulto, universalis Ecclesiæ Doctor fuit declaratus*. Lectiones tertii nocturni sunt de communi Doctorum, missa *In medio* cum *Credo*, oratio propria.

DE FESTIS MENSE FEBRUARIO.

87. 2 Feb. *Purificatio B. M. ,V.* Si hoc festum venerit in dominicis septuagesimæ, sexagesimæ vel quinquagesimæ, Hunt benedictio et distributio candelarum, atque processio, quæ non transferuntur, et missa dicitur de dominica. Officium vero festi purificationis transfertur in feriam secundam immediate sequentem, translato quocumque festo etiam æqualis, non tamen altioris ritus, in eam incidente, si transferri valeat, alioquin de eo fit tantum commemoratio (1). Cum juxta rubricas in feriam secundam tanquam in sedem propriam transferatur, in eadem etiam cuicumque festo 1 cl. translato præferendum est. Ut locus maneat reponendo festum purificationis, dies tertia Februarii festo perpetuo translato assignari nequit (2). Si dies tertia Februarii occurrente festo 1 cl. sit impedita, officium purificationis transferendum est in diem quartam Februarii, tanquam in sedem propriam, ne continuatio mysterii Dominicæ Incarnationis diu protrahatur (3). Quamvis autem officium purificationis transferatur, non tamen transfertur feriatio, sed hæc diei

(1) Rub. brev. et miss, et dec. geU. S. R. C. 20 Jul. 1748, n. 4018-4197.

(2) S. R. C. 9 Aug. 1681, n. 2812-2961,2;23 Maji 1835, n. 4597-4746, 15.

(3) S. R. C. 7 Sept. 1850, n. 5151, 1.

secundæ Februarii annexa manet; item licet transferatur purificatio, in fine tamen completorii secundæ Februarii dicendum est *Ave regina* (1). In missa vero dominicæ 2' Februarii orationes dicuntur ut ante purificationem juxta rubricas in dominica septuagesimæ positas.

Excipiendum est, si B. M. V. sit titularis sub titulo purificationis; tunc enim festum purificationis juxta rubricas generales breviarii in dominicis septuagesimæ, sexagesimæ aut quinquagesimæ celebrari potest et debet : hoc tamen locum non habet, si B. M. V. sit titularis sub alio titulo, v. g. assumptionis, nativitatis, conceptionis, etc. (2).

88. *Benedictio candelarum et processio.*

Rub. *Finita. Tertia, Sacerdos indutus pluviali violaceo, ai sine casula, cum ministris similiter indutis, procedit ad benedicendum Candelas, in medio ante Altare, vel ad cornu Epistolæ positas, et ipse ibidem stans versus ad Altare, dicit manibus junctis in tono Orationis Missæ Feriatis, Dominus vobiscum, etc.*

Finitis Orationibus, Celebrans ponit incensum in thuribulum, deinde Ier aspergit Candelas aqua benedicta, dicendo Anliphonam Asperges me, etc. sine cantu, et sine Psalmo : et te?' aclolet incenso. Tum dignior ex Clero accedit ad. Altare, et ab eo Celebrans accipit Candelam non genu/ledens nec osculans manum illius. Postea Celebrans stans in medio ante Altare, versus ad populum distribuit Candelas, primum digniori, a quo ipse acceperat : deinde Diacono et Subdiacono paratis, et aliis Clericis singulatim. per ordinem, ultimo laicis : omnibus genu/lcelentibus, Candelam et manum Celebrantis osculantibus, exceptis Prælatis, si adsint. Et cum inceperit distribuere Candelas, a Choro cantatur Anliphona : Lumen ad revelationem, etc.

Deinde Sacerdos dicit : Oremus. Et si fuerit post Sep-

(1) Dec. gen. 11 Jan. 1681, η. 2789-2938.

(2) S. R. C. 1 Sept. 1612, η. 31-1-461, el 9 Aug. 1681, η. 2812-2961, 1.

luagesimam, el non in die Dominica, Diaconus dicit ; Flectamus genua, etc.

Deinde fit Processio. El primo Celebrans ponit incensum in thumbulum : postea Diaconus vertens se ad populum, dicit : Procedamus in pace. Et Chorus respondet : In nomine Christi. Arnen.

Præceditthuriferarius cumthuribulo fumigante : deinde Subdiaconus paratus, deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum candelabris accensis : sequitur Clerus per ordinem, ultimo Celebrans cum Diacono a sinistris, omnes cum candelis accensis in manibus : et cantantur Antiphonæ sequentes : Adorna thalamum, etc.

Finita Processione, Celebrans et ministri, depositis violaceis, accipiunt paramenia alba pro Missa. El candelæ tenentur in manibus accensae, dum legitur Evangelium, et iterum ad elevationem Sacramenti usque ad communionem. Si vero Missa fleret de Dominica, candelæ non accenduntur.

Hac die, nisi benedictio candelarum fiat in dominica privilegiata, altare vestiendum est antependio albo, sed immediate ante benedictione ■ candelarum alterum coloris violacei apponitur, quod ante missam facile amoveri potest. Candelæ benedicendæ debent esse ex cera alba, et poni super mensam mappa candida cooperiam, in medio ante altare vel ad cornu epistolæ prope infimum gradum lateralem collocatam. In credentia præter consueta pro missa solemni præparantur vasa pro lotionem manuum post distributionem candelarum ac manutergium Crux processionalis, paratur in loco opportuno circa credentiam. Celebrans induitur amictu, alba, cingulo, stola atque pluviali violaceo ; diaconus et subdiaconus similiter amictu, alba et cingulo, et diaconus etiam stola violacea, sed sine dalmaticis vel cum planetis plicatis; omnes autem sine manipulis. Paramenta missalia præparantur super scamnum ad cornu epistolæ, vel potius huc afferuntur infra processionem.

Candelæ post benedictionem ante distributionem accendi possunt vel non, juxta consuetudinem loci, sed ante proces-

sionem accendi debent. Post processionem extinguuntur : et ante evangelium accenduntur, tenenturque accensae usque ad finem evangelii, etiam a celebrante in missa solemni, dum evangelium a diacono cantatur, aliquo ministro illam afferente post benedictionem diaconi, et resumente ante osculum libri Deinde rursus extinguuntur, et ad elevationem accenduntur, accensæque tenentur usque post communionem, genuflectendo infra elevationem, et postea stando. Si vero missa fiat, non de festo purificationis, sed de dominica, candelæ non accenduntur, nisi infra processionem, et infra missam non tenentur. Non deferuntur a celebrante et assistentibus eundo ad altare et redeundo, neque ab assistentibus infra missam tenentur.

Ad solemnem benedictionem candelarum celebrans, diaconus et subdiaconus ad altare accedunt, ut dictum est n. 24 pro benedictione palmarum. Celebrans, facta aspersione aquae in colore violaceo, si sit dominica, ascendit ad altare, medius inter diaconum et subdiaconum, illud osculatur, et deinde in cornu epistolæ cantat *Dominus vobiscum* et orationes, manibus semper junctis, et numquam se vertens ad populum, caput tamen cruci inclinans ad *Oremus* et nomen *Jesu*, assistentibus diacono a dextris et subdiacono a sinistris. In choro omnes stant. Aspersio, incensatio et distributio candelarum fiunt eodem modo et ordine, ut aspersio, incensatio et distributio palmarum, sicut n. 23 ad 5 et 6 dictum est. Si in longiori distributione anliphona et canticum non sufficient, repetuntur. Completa distributione, sed non prius, cantatur *Exurge Domine*, et interim celebrans, si distributio ad altare terminetur, lavat manus stans in suppedaneo ad cornu epistolæ; si autem distributio facta sit ad cancellos, lavat manus in plano ad cornu epistolæ, et per gradus laterales ad altare in cornu epistolæ ascendit. Ibi recitare non debet antiphonam *Lumen ad revelationem* nec canticum *Nunc dimittis*, sed *Exurge Domine* etc. et consequenter orationem, assistentibus diacono et subdiacono ut supra a dextris et a sinistris, et ad *Flectamus genua*, si dicendum sit, accedentibus post tergum celebrantis. Ad

Flectamus genua celebrans non genuflectit, sed diaconus illud cantans, primus genuflectit, et subdiaconus respondens *Levate*, primus surgit. Processio instituitur et ordinatur ut in dominica palmarum, omnibus, exceptis subdiacono crucifero et thuriferario, candelas accensas manu extrema ferentibus. Si processio longior sit, et antiphonæ non sufficiant, eadem repetuntur. In reversione processionis ingrediendo ecclesiam, vel presbyterium si processio non exeat extra ecclesiam, cantatur responsorium *Obtulerunt*. Reliqua hic dicenda vide num. 22 et 24, et in Praxi Pontif. tom. II, n. 272-282.

89. In minoribus ecclesiis, in quibus defectu ministrorum solus celebrans candelas benedicit, ipse indutus amictu, alba, cingulo, stola violacea, et etiam, si habeatur, pluviali violaceo, more solito ad altare procedit; facta reverentia altari, et aspersione aquæ benedictæ, si sit dominica, ascendit ad altare, illud osculatur, et in cornu epistolæ cantat, si adsint cantores, vel si non adsint, recitat orationes manibus junctis, ut supra dictum est. Completa ultima oratione, incensum cum benedictione imponit, et candelas ter aspergit, atque incensat. Deinde sermonem ad populum de institutione hujus solemnitatis, atque mysteriis et utilitate candelarum benedictarum habere potest. Tum minister e mensa candulam pro celebrante accipit, et nisi adsit sacerdos, qui illam celebranti dabit, eam in medio altaris collocat; quam celebrans, facta reverentia in medio altaris, et deinde genuflexus super suppedaneum facie ad crucem conversa, ex altari cum osculo accipit, et postea ministro tradit servandam, ut dictum est n. 23 ad 6. Deinde ad cornu epistolæ accedit, et antiphonam et canticum alternatim cum clericis recitat, nisi adsint cantores, qui eadem infra distributionem cantant : quibus finitis, candelas distribuit, ut de palmis dictum est loco cit. Post distributionem et lotionem manuum in cornu epistolæ, alta voce legit *Exurge Domine* cum oratione sequente. Si dicendum sit *Flectamus genua*, ipse celebrans cum omnibus aliis genuflectens illud dicit, et minister primus surgens, respondet *Levate*. Completa oratione, ad medium altaris accedit,

ibi candelam accensam accipit, vertensque se ad populum, dicit *Procedamus in pace*, et ministri respondent *In nomine Christi. Arnen*. Tum reverentia altari facta procedunt ad processionem intra vel extra ecclesiam juxta consuetudinem, primo crucifer, et deinde celebrans tecto capite, medius inter clericos seu ministros, cum iisdem antiphonas recitans. Finita processione, celebrans in plano ad cornu epistoiæ accipit paramenta ad missam celebrandam. Celebrans non tenet candelam ad evangelium; clerici autem eam ad evangelium et ab elevatione usque ad communionem tenent.

90. 23 *Februarii. Vigilia s. Mathiæ*. Si sequens dies fuerit feria quarta cinerum, ita ut festum s. Mathiæ transferatur; secundæ vesperæ sunt feriales cum precibus flexis genibus ratione vigiliæ et cum oratione dominicæ præcedentis (1).

25 *Februarii*. In anno bissexfili officium particulare assignatum pro die 25 Februarii, nisi sit tituli aut patroni, transferendum est ad primam diem officio novem lectionum non impeditam (2). Id autem etiam de aliis officiis occurrentibus in sequentibus diebus Februarii intelligendum est, ita ut si officia novem lectionum in his diebus occurrant, tunc illud, quod est assignatum pro die 25, in anno bissextili sit proprium pro die 26; quod est assignatum pro die 26, sit proprium pro die 27; et assignatum pro die 27, sit proprium pro die 28, etc. ita ut singula officia in sequentem diem ponantur, licet etiam dies vacuus inter unum et alterum intercedat (3).

DE FESTIS MENSE MARTIO.

91. 10 *Martii. Festum 40 martyrum*. Si hoc festum venerit feria quinta post cineres, tunc in missa pro secreta

(1) Rub. brev. tit. XXXIV, n. 5.

(2) S. R. C. 7 Sept. 1680, n. 2179-2928, 9.

(3) S. R. C. 1 Mart. 1681, n. 2794-2943, 6; 11 Jan. 1884, d. 5904 ad VI, eIUJun. 1884, n. 5913 ad V.

feriæ legitur secreta feriæ sextæ sequentis, ne eadem bis dicatur : et si venerit feria tertia post dominicam primani quadragesimæ, tunc pro postcommunione feriæ legitur postcommunio feriæ quartæ sequentis (1).

12 *Mart. Festum S. Gregorii* si transferatur in diem nona lectione carentem, lectiones tertii nocturni dividuntur prout in octavario Romano quinta die in communi doctorum.

19 *Mart. Festam S. Joseph* Per decretum Urbis et Orbis 8 Decembris 1870 S. Joseph solemniter declaratus est *Catholica? Ecclesiæ patronus*, illiusque festum 19 Martii occurrens sub ritu duplici primæ classis celebrandum est, attamen sine octava ratione quadragesimæ. Ejus igitur festum in dominicis quadragesimæ, quæ sunt secundæ classis, celebrari potest et debet. Si autem in Dominica Passionis occurrat, transfertur in Feriam secundam immediate sequentem, et quoties inciderit in Majorem Hebdomadam, reponitur in Feria quarta post Dominicam in Albis, tamquam in sede propria: servato rubricarum præscripto quoad translationem festorum iisdem diebus occurrentium. Ita juxta decretum S. R. C. 15 Aug. 1892. Circa quod decretum sequens dubium propositum fuit Cardinali Sacræ Rituum Congregationi Præfecto, nimirum : *An festum s. Joseph, Sponsi B. M. K, quum transfertur in feriam II, post Dominicam Passionis, rei ad feriam IV, post Dominicam in Albis tamquam in sedem propriam, præferri debeat tam in occurrentia quam in concurrentia festis primæ classis etiam Patroni loci, Tituli et Dedicationis Ecclesiæ in præfatis diebus occurrentibus?* Die 27 Junii 1893 Emi ac Rmi Patres sacris tuendis Ritibus præpositi ita rescribere rati sunt, videlicet : *Festum s. Joseph in casu transferendum ad normam Decreti lati de festo Sanctissimi Cordis Jesu, nempe locum cedat tantummodo Duplicibus primæ classis, ceu Dedicationis, ac Titularis Ecclesiæ, locique Patroni, quando heec sub duplici præcepto fiant; quibus in casibus die immediate sequenti illud reponatur.* Nullibi autem

(1) Miss. Rom. edit. Rom. 1845,

transfertur feriatio, ubi hæc adhuc existit (i). Juxta litteras Apostolicas 7 Julii 1871 in festo natali 19 Martii alioque ejus festo Patrocinii dicendum est symbolum; in oratione *A cunctis* post B. Mariam V, et ante quoscumque alios sanctos patronos, exceptis Angelis et S. Joanne Baptista, addenda est commemoratio S. Joseph per verba *cum beato Joseph*; atque inter suffragia sanctorum ad vespervas et laudes, hoc ipso ordine servato apponenda est commemoratio ejusdem S. Joseph. Etsi autem SS. Bom. Pius IX natale festum S. Joseph 19 Martii occurrens sub ritu duplici primæ classis celebrari mandaverit, abstinuit tamen a redintegrando in eodem festo duplici præcepto pro locis, in quibus abrogatum erat (2).

S. Joseph putatur Belgii patronus, uti ab aliis affirmatur, ab aliis vero negatur (3). Solemnitas tamen hujus festi in dominicam sequentem non transfertur, ut dictum est tom. II, n. 296.

92. 25 Mart. Annuntiatio B. M. V. Si annuntiatio sit titularis, celebratur in dominicis quadragesimæ, quæ sunt 2cl. (4). Hoc autem casu excepto, 1° si in dominicis quadragesimæ ante dominicam palmarum occurrat, feriatio diei 25 Martii annexa manet, sed officium transferendum est in feriam secundam immediate sequentem, translato quocumque festo etiam æqualis non tamen altioris ritus in eam incidente si transferri valeat, alioquin de eo fit tantum commémoration). Cum transferatur in feriam secundam tanquam in sedem propriam. in liac feria præfertur cuicumque festo etiam duplici

(1) Vid. dec. gen. S. R. C. 13 Sept. 1692, n. 3140-3289; Cavalieri torn. 2, dec. 267, XI; tom II, η. 280.

(2) Epistola circularis 8 Dec. 1870. Apud Acta S. Sedis, vol. VI, fol. 193, 191 et 324.

(3) Vid. dec. S. R. G. 15 Nov. 1679, et 31 Aug. 1680, apud Analecta juris Pontii, sér. VIII, fol. 1224, η. 2115 et 21-13; Janssens p. 1, append, ad tit. 11; Cavalieri tom. 1, dec. 30, n. 5 et 73; AWZ. *thiol.*, ser. 6, fol. 137-141; Bouvry tom. 1, 19 Mart.

(4) S. R. C. 1 Sept. 1612, n. 314-461.

(5) Rub. brev. miss, et dec. gen. 20 Jul. 1748, u. 1048-419,.

1 cl. prius translato, quod ad aliam diem est protrahendum,

2° Si feria sexta parasceves aut sabbato sancto occurrat, in ecclesia universali una cum praecepto audiendi missam et vacandi ab operibus ad feriam secundam post dominicam in albis transferendum est, et locum tantum cedit Duplicibus primæ classis, ceu Dedicationis, ac Titularis Ecclesiæ, locique Patroni, quando hæc sub duplici præcepto fiunt : quibus in casibus, die immediate sequenti Festum annuntiationis reponitur (i). Not. festo annuntiationis occurrente in feria sexta parasceves, non posse parari neque ornari ecclesias aut altaria, licet dicata annuntiationi B. M. V., cum ob dolorosa ^H mortis D. N. recordationem tenendæ sint coopertæ sacræ imagines et altaria spoliata (2).

3° Si in hebdomada majori vel paschali, extra feriam ^H sextam vel sabbatum sanctum occurrat, in ecclesia universali pariter in feriam secundam post dominicam in albis transfertur (3), sed quoad officium tantum, non quoad feriatiōnem, quæ diei 25 Martii annexa manet (4). Hoc casu præfertur cuicumque festo duplici 2 cl. occurrenti in feria secunda post dominicam in albis, et etiam (5) festo alicujus sancti duplici 1 cl. translato, sed non duplici 1 cl. in dicta feria occurrenti (6). Festum feria secunda post dominicam in albis occurrens, juxta rubricas transferendum est. Not. Si festum annuntiationis feria quinta in cœna Domini occurrat, aliquas missas privatas ante solemnem celebrari posse et debere, ut fideles præcepto Ecclesiæ, ubi tale est, satisfacere queant (7).

4° Festum annuntiationis translato in feriam secundam post dominicam in albis, ratione tituli vel specialis indulti

(h) S. R. C. Decretum gen. 27 Junii et 2 Julii 1893,

(2) Dec. Clem. XI, 15 Mart. 1712, in ind. Merati tom. 1, n. 620.

(3) Dec. gen. 20 Jul. 1748, n. 4048-4197.

(4) S. R. G. 23 Jun. 1703, n. 3504-3653, et dec. gen. 27 Sept. 1716, n. 3743-3893.

(5) S. R. C. 8 Mart. 1879, n. 5772

(6) S. R. C. 2 Sept. 1741, n. 3970-4119, 1; et dec. gen. 20 Jul. 1748, n. 4048-4197, item 7 Dec. 1844, n. 4842-4988, 2.

(7) Dec. gen. cit. 27 Sept. 1716. Vid. tom. II, n. 280.

celebratur cum octava integra, ac si feria illa secunda esset dies propria, si translatio fiat cum præcepto audiendi sacrum; si vero solius officii translatio fiat, nihil agendum est de octava, nisi forte infra octavam transferatur, in quo casu de ea fieri potest et debet iis diebus, qui de octava supersunt. Per octavam lectiones 1 nocturni sunt de Scriptura occurrente; 2 nocturni ex octavario Romano pro alio quolibet festo B. M. V. et 3 nocturni de homilia in evangelium *Missus esi* ex festo s. Gabrielis arch, vel expectationis partus, vel translationis almæ domus Lauretanæ : quinimo lectiones pro die festo assignatæ, tam in secundo quam in tertio nocturno etiam libere repeti possunt (1).

5° In provincia Mecbliniensi, uti erat anno 1607, servandum est decretum sequens tertii concilii provincialis, a Paulo V approbati (2) : « Festum annuntiationis B. M., si
« quando inter dominicam palmarum et dominicam in albis
« occurrerit, celebretur juxta receptam consuetudinem tam
« a populo quam a clero, feria tertia post dictam dominicam
« in albis; si vero in aliam quamlibet dominicam quadra-
- gesimæ, præterquam palmarum, inciderit, celebretur feria
- secunda proxime sequenti etiam a populo. - Hoc decretum
in provincia Mecbliniensi etiam servandum est in ecclesiis,
in quibus annuntiatio est titulus. Quod autem additur in 1
concilio provinciali (3) : « Et si aliud festum in hac feria
« tertia inciderit, illud in feriam quartam sequentem trans-
» feratur » intelligendum est, si feria quarta officio novem
lectionum occurrente vel prius translato non sit impedita :
nam cum primum concilium a summo Pontifice non sit
approbatum, festum feria tertia occurrens juxta rubricas
transferendum est.

93. Officia mysteriorum et instrumentorum Dominicæ Passionis ex speciali induito fiunt in pluribus locis feriis tertiis post dominicam Septuagesimæ) et Sexagésimæ ac feriis

(1) Dec. gen. 25 Mart. 1817, n. 4378-4528, 3 et 4; et 1 Sept. 1866a n. 5370.

(2) Tit. XIII, c. 5. Syn. Belg. tom. 1, p. 386.

(3) Tit. V, c. 5. Syn. Belg. tom. 1, p. 106.

sextis post feriam quartam cinerum et post dominicam primam, secundam, tertiam et quartam quadragesimæ sub ritu duplicis majoris. Hæc officia sine speciali facultate transferri nequeunt, sed omittenda sunt, quandocumque feriis assignatis impediuntur. Si facultas transferendi concessa sit, nunquam tamen ultra quadriagesimam transferri possunt, etiamsi nulla reperiatur dies libera ante quadragesimæ finem, ut dictum est tomo II, n. 287. Dum duo ex his officiis concurrunt, vespere integræ sunt de præcedente, et nihil de sequente (1). In his officiis adhibetur color rubeus (2), dicitur *Credo* et præfatio de cruce. Mutantur conclusiones hymnorum in officio commemorationis Passionis, nec non in officio Lanceæ et Clavorum. Ad primam iu responsorio brevi versus proprius dicitur in officiis commemorationis Passionis, Lanceæ et Clavorum, ac pretiosissimi Sanguinis.

Feria Ga post dominicam passionis, festum 7 dolorum B. M. V. Si hæc feria sexta fuerit impedita festo altioris ritus vel dignitatis seu solemnitatis, tunc festum septem dolorum transferendum est ad sabbatum immediate sequens, quocumque festo etiam æqualis, non tamen altioris ritus vel dignitatis seu solemnitatis in eo incidente, quod si in sabbato occurrat festum altioris ritus aut dignitatis seu solemnitatis, festum septem dolorum illo anno omittitur (3). Si hoc festum concurrat cum primis vel secundis vesperis annuntiationis B. M. V., tunc de festo septem dolorum non fit commemoratio (4). Si primæ vespere ob aliquam causam omittendæ sint, hymnus vesperarum *Stabat Mater* jungitur cum hymno *Sancta Mater* ad matutinum, ita ut post versum *Ut sibi complaceam* immediate subjungatur *Sancta Mater* usque ad finem. In officio dicendus est hymnus *Te Deum*, et in missa *Gloria*, atque albus adhibendus est color (5).

(1) 11 Apr. 1840, n. 4731-4878, 7 ; 16 Febr. 1856, n. 5223, III, 1. *

(2) S. R. C. 23 Apr. 1875, n. 5607, 2.

(3) Rub. brev. et miss, ad hoc festum; S. R. C. 26 Mart. 1859, n. 5276.

(4) Vid. tom. II, n. 307.

(5) S. R. C. 4 Mart. 1673, n. 2470-2622.

DE FESTIS MENSE APRILI.

94. 11 *Ap. Festum s. Leonis.* In antiquis missalibus-ponitur in festo s. Leonis missa propria cum introitu *Statuit*, epistola *Ecce Sacerdos*, et graduali, etc. de communi conf. pont. Dicenda autem est missa *In medio*, cum epistola *Iustus cor suum*, et graduali, tractu, aut versibus tempore paschali de communi doctorum. Evangelium est proprium *Venii Jesus*, offertorium *Inveni David*, communio *Beatus servus* (1).

13/1/). *Festum s. Ilermenegildi mart.* Tempore paschali dicitur missa *Protexisti*, et extra tempus paschale *In virtute*, sed cum orationibus propriis, et semper cum evangelio *Si (piis venit ad me* ex missa *Statuit*, sive tempore paschali sive non paschali celebretur (2'.

25 *Ap. s. Marci* (3). Si hoc festum sit transferendum post tempus paschale, missa dicitur ut in festo s. Lucæ 18 Octobris, præter orationes et epistolam, quæ dicuntur ut tempore paschali.

DE FESTIS MENSE MAJO.

95. Mensis Majus in pluribus ecclesiis in honorem B. M. V. maxima celebrari solet solenmitate. Quantumvis laudabile et salutare hoc dicendum sit exercitum, rubricarum equidem regulæ non negligendæ, sed servandæ sunt. Unde :

1° In imaginibus B. M. V. altaribus et ecclesiis ornandis servandum est, quod dictum est tom. I, n. 191.

2° Cum tabernaculum majusque altare principalia ecclesiæ sint objecta, quibus transeuntes reverentiam exhibere tenentur; sequitur horum conspectum per positionem aut ornatum imaginis B. M. V. nullatenus impediri posse.

(1) Miss. edit, typica Ratisbonre 1884.

(2) Dec. gen. 17 Jun. 1673, η. 2193-2645. Missale, edit, typica.

(3) Vid. n. 72.

3° Altare portatile occasione hujus exercitii in medio ecclesiæ positum, ordinarii arbitrio permittitur, dummodo ejus basis in circuitu et ab omni parte ita obstruatur, ut altaris portalilis imaginem præ se non ferat; caveatur ne sepulchre immineat; et cujuscumque irreverenliæ absit periculum, ut dictum est tom. I, n. 176.

4° Sicut sanctorum statuæ sub baldachino in processione deferri prohibentur, ut num. 322 dicitur; sic etiam prohibitum censendum est, imaginem B. M. V. in ecclesia sub baldachino exponere.

5° In altari, in quo B. M. V. imago maximo ornatu exponitur, simul ss. Sacramentum exponere minime convenit, non tantum quia omnes imagines ab altari, in quo Sanctissimum exponitur, removendæ sunt, ut dictum est tom. II, n. 25, sed præcipue quidem quia B. M. V. imago in hoc altari primum et sublimiorem locum occupare solet, et tanquam objectum principale proponitur; in humiliori autem loco ss. Sacramentum exponere certo non decet. Cultus enim est dogmatis expressio et professio; apprime igitur cultus et dogma sibi consentire debent: et licet imagines debito venerandæ sint cultu; venerabile tamen Sacramentum summo supra omnia honore colendum et adorandum est. Dicendum non est, talem expositionem fidelibus de cultu imaginum et reali Christi in Eucharistia præsentia instructis non nocere, sed eorum potius fovere devotionem; attendendum enim etiam est, quæ sensa infidelibus, hæreticis, et ipsis non lanium perversis sed et minus instructis infirmisque in fide christianis hic modus inspirare possit: num isti hoc videntes jure merito non peterent, an catholici sanctos majori cultu quam ipsum Deum venerentur? An imagines adorent? An realem Christi in Eucharistia præsentiam credant, etc.? Si igitur causa et licentia ss. Sacramentum exponendi occasione exercitii hujus mensis habeantur, non tantum expediret sed et oporteret, ut expositio ad suminum fieret altare, et ipsum agis quidem ornaretur quarn altare, in quo B. M. V. imago exponitur.

6° Si quædam in lingua vulgari cantentur, an hæc infra

missam aut exposito ss. Sacramento cantari possint, dictum est tom. I, n. 112.

96. Patrocinium s. Joseph, sponsi B. M. V. ex decreto Urbis et Orbis 10 Sept. 1847 (1) ab utroque clero Urbis et Orbis sub ritu duplici 2 cl. de præcepto celebrandum est cum officio proprio dominica tertia post pascha ; qua impedita alio officio potioris ritus vel majoris dignitatis seu solemnitatis, transferendum est ad primam diem liberam juxta rubricas (2). In hoc festo dicendum est symbolum, etiamsi transferatur extra dominicam, ut dictum est tom. 1, n. 90. Si post tempus paschale transferatur, missa legenda est, uti ordinata est pro tempore paschali, demptis solummodo *Alleluja*, sumptoque gradual! ex missa 19 Martii cum versiculo proprio : *Fac nos innocuam*, et tribus *Alleluja* dispositis juxta rubricas (3) : et in officio, omissis antiphonis nocturnorum pro tempore paschali assignatis, omnes ex festo 19 Martii sunt assumendae (4).

1. *Maji. SS. apostolorum Philippi et Jacobi.* Si festum sit transferendum post tempus paschale, tunc missa propria celebranda est, prout jacet in missali, demptis, in omnibus partibus ejusdem missæ *Alleluja* ratione temporis paschalis in eadem appositis (5), cum gradual! *Constitues* et versu *Pro Patribus* ex missa infra octavam ss. apostolorum Petri et Pauli, et cum ultimo versiculo *Tanto tempore robiscum sum* ex missa propria (6), prout eadem missa in missali editionis typicæ disponitur. Officium in casu translationis iit ut in communi apostolorum extra tempus paschale, retentis iis, quæ sunt festo propria, et omissis omnibus *Alleluja* (7).

Si alteruter sit patronus principalis, ita ut utriusque offl-

(1) N. 4937-5098.

(2) Vid. tom. II, n. 268.

(3) S. R. G. 27 Sept. 1860, n. 5309, 12; et missale Rom. edit. typica.

(4) S. R. G. 11 Sept. 1790, n. 4293-4442, 4.

(5) Dec. gen. S. R. C. 23 Jun. 1703, n. 3508-3657.

(6) Dec. gen. 25 Sept. 1706, n. 3605-3754, 4.

(7) S. R. C. 5 Maji 1736, n. 3894-4044, ad lit. 21, d. 6. Vid. Merati tom. 2, ad 1 Maji.

cium sit separandum; oratio *in* utriusque festo dici potest sed in singulari. In officio s. Philippi lectiones primi nocturni sunt de communi apostolorum ; secundi nocturni prima propria, secunda et tertia de communi; tertii noctuini ex festo : item antiphonæ ad *Magnificat*, ad laudes et ad *Benedictus*, ex festo, quia s. Philippo propriae sunt : reliqua dicuntur de communi : missa retinetur propria cum orationibus in singulari. In *officio* s. Jacobi lectiones primi nocturni sunt de ejus epistola ut in festo, secundi nocturni prima et *secunda* propria et tertia de communi apostolorum, tertii nocturni de communi apostolorum : missa dicitur *Protexisti de* communi martyrum tempore paschali, cum orationibus in singulari ex missa 1 Maji, et evangelio ex missa votiva ss. apostolorum Petri et Pauli (1).

3 *Maji. Festum inventionis s. crucis.* Si cum festo ascensionis Domini concurrat, iit tamen commemoratio s. crucis ob diversitatem mysterii (2). Si post tempus paschale transferatur, ad matutinum antiphonæ dicuntur de festo exaltationis s. crucis 14 Sept, præter primam primi et primam secundi nocturni, quæ dicuntur ut in festo inventionis : omittitur *Alleluja* præterquam ad secundam antiphonam tertii nocturni et ad tertiam antiphonam in laudibus, ubi in festo exaltationis etiam reperitur; in hymno *Vexilla Pegis* loco *Paschale quæ fers gaudium*, dicatur *In hac triumphi gloria*. In missa *Alleluja* ad offertorium dicitur, sed ad introitum et communionem omittitur; et graduate dicitur ut in missa exaltationis s. crucis (3).

6. *Maji. S. Joannis ante portam latinam.* Si hoc festum post tempus paschale transferatur, officium fit de communi apostolorum extra tempus paschale, retentis iis, quæ sunt propria, et omisso *Alleluja* ad antiphonam ante *Magnificat* : et missa dicitur ut iu festo s. Joannis 27 Decembris præter orationes et evangelium, quæ ex missa hujus festi dicuntur (4).

(1) Merati loco cit.

Ç2) Gavautus et. Merati.

(3) S. R. C. 16 Feb. 1 <54, n. 4092-4241, et missale cit.

(4) Missale cit.

8 *Maji. Apparitio s. Michaelis.* Si transferatur post tempus paschale, officium et missa dicuntur ut in ejusdem festo dedicationis 22 Septembris, exceptis lectionibus 2 et 3 nocturni, quæ dicuntur ut in hoc festo apparitionis (1).

18 *Maji. S. Venantii M.* Si festum celebretur post tempus paschale, dicitur missa *In virtute tua* cum orationibus propriis et evangelio *Si quis venit ad me* (2). Quando hymnus proprius in 1 vesperis dictus non fuit, jungitur cum hymno ad matutinum sub una conclusione *Sit laus Patri* (3). Si festum secundas vespertas integras habeat, hymnus proprius primarum vesperarum repetendus est in secundis vesperis (4).

25 *Maji. S. Gregorii VIE* In hoc festo dicenda est missa *Statuit* cum evangelio *Vigilate*, uti impressa est in missali Romano (5).

DE FESTIS MENSE JUNIO.

97. Festum ss. Cordis Jesu. Decretum S. R. Congregationis. “ Altero nunc elabente sæculo, ex quo Redemptoris
« nostri præcipua caritatis beneficia, sub Ipsius Sacratissimi
» Cordis Symbolo, cultu peculiari, mirifice in dies adaucto, a
» Fidelibus recoli cœpta sunt : enixas iteratasque preces
» Sanctissimo Domino Nostro LEONI PAPÆ XIII quamplurimi
- sacrorum Antistites, cleri etiam ac populi vota depro-
* mentes, undique porrexerunt, ut Festum SSmi Cordis Jesu,
« a fe. re. Pio Papa IX sub ritu Duplici majori univers»
” Ecclesiæ præscriptum (Decr. S. R. C. 23 Augusti 1856.
* *Ex quo*), deinceps ad ritum Duplicis primæ classis, citra
« obligationem festivi praecepti, elevare dignaretur.

» Porro Beatissimus Pater, cui nihil potius est quam ut
- Fideles *crescant in gratia et cognitione Domini Nostri*

(1) Ita missale cit. et brev. edit, typica.

(2) Missale cit.

(3) Brev. rom. et S. R. C. 12 Nov. 1831, n. 4520-4669, 47.

(4) S. R. C. 23 Maji 1835, n. 4597-4746, 8.

(5) S. R. C. 22 Maji 1841, n. 1774-4921, 5.

» *Jesu Christi, Ipsiusque sciant supereminentem scientia}*
 » *caritatem*, hujusmodi supplicia vota libentissime excepit :
 » eo praecipue animum Suum intendens, ut gliscentibus im-
 » pietatis conatibus, Fideles in hac saluberrima devotione
 « perfugium et munimen inveniant, et vehementiori erga
 * amantissimum Redemptorem amore inflammati, digna Ei
 * laudis et placationis obsequia persolvant, simulque pro
 « Fidei incremento et Christiani populi pace atque incolumi-
 » tate divinas miserationes ferventius implorent. Hisce per-
 « motus Beatissimus ipse Pater, Sacrorum Rituum Congre-
 « gationis audito consilio, de speciali gratia et privilegio,
 » decernendum censuit :

n Nulla facta immutatione relate ad eos, qui amplioribus
 » ex Apostolicæ Sedis Induito gaudent privilegiis, Festum
 « Sacratissimi Cordis Jesu ritu Duplicis primæ classis sine
 n Octava in universa Ecclesia amodo celebretur; absque
 « præcepto audiendi Sacrum, et a servilibus operibus absli-
 « nendi.

« Idem Festum feria VI post Octavam Corporis Christi,
 » tamquam in sede propria, recolatur; et nonnisi Solemnita-
 « libus ritus Duplicis primæ classis universalis Ecclesiæ,
 * nempe Nativitatis S. Joannis Baptistæ. ac SS. Apostolorum
 n Petii et Pauli, nec non Festis particularibus ejusdem ritus,
 « ceu Dedicationis, ac Titularis Ecclesiae, locique Patroni,
 « quando hæc sub duplici præcepto fiant, locum cedat : qui-
 « bus in casibus, die immediate ea Festa insequenti, veluti
 « in sede propria, reponatur.

* In concurrentia Festi SSmi Cordis Jesu cum die octava
 n Corporis Christi, Vesperae integrae fiant de eadem Octava,
 ~ sine ulla Commemoratione, attenta indole peculiari ulrius-
 - que Festi. Quoad concurrentiam vero cum Duplicibus
 - primæ classis, ambæ Vesperae ordinentur ad tramitem
 n rubricarum et decretorum Sacræ Rituum Congregationis.

n Insuper ad Fidelium pietatem erga Sacratissimum Cor
 « Jesu impensius fovendam, Sanctissimus Dominus Noster
 w libens ultro concessit, ut in cunctis Ecclesiis et Oratoriis,
 » in quibus die festo, sive proprio sive translato, ipsius Sacri

» Cordis Jesu, coram Sanctissima Eucharistia persolventur
 « divina Officia; clerus et populus, qui hisce Officiis intererit,
 « easdem lucretur Indulgentias, quas Fidelibus, divinis Offi-
 » ciis per Octiduum Corporis Christi adsistentibus, Summi
 « Pontifices elargiti sunt.

» In iis vero Ecclesiis et Oratoriis, ubi feria VI, quæ prima
 « unoquoque in mense occurrit, peculiaria exercitia pietatis
 - in honorem Divini Cordis, approbante loci Ordinario, mane
 - peragentur; Beatissimus Pater induisit, ut hisce exercitiis
 « addi valeat Missa votiva de Sacro Corde Jesu; dummodo
 n in illam diem non incidat aliquod Festum Domini, aut
 » Duplex primæ classis, vel Feria, Vigilia, Octava ex privi-
 « legiatis : de cetero servatis rubricis.

» Voluit demum Sanctitas Sua, ut super hoc Decreto expe-
 « dianur Litteræ Apostolicæ in forma Brevis. Die XXVIII
 * Junii, festo SSmi Cordis Jesu, anno MDCCCLXXXIX
 CAROLUS, Card LAURENZI, S. R. C. *Præfectus*. VIN-
 CENTIUS Nussi, S. R. C. *Secretarius*. Licet S. R. C. (1) decla-
 raverit hymnos in festo ss. Cordis terminandos esse ut in
 festis B. M. V ; postea tamen rescripsit, ac servari mandavit
 “conclusiones hymnorum non esse in casu variandas.” sci-
 licet in officio Ecclesiæ universalis, cui respondet missa
Miserebitur, in quo conclusiones hymnorum minime va-
 riandæ sunt, licet variandæ sint in officio particulari, cui
 respondet missa *Egredimini* (2). An commemoratio ss. Sacra-
 menti expositi in missa ss. Cordis sit facienda, vid tom. I,
 n 73, et quomodo missa votiva celebranda, ibidem n. 42.

9S. 1 *Jun. S. Francisci Caracciolo*. In hoc festo dicitur
 missa propria *Factum est cor meum* (3), eaque sola assi-
 gnatur in missali Romano non autem *Osjusti*.

5 *Junii. S. Bonifacii Episcopi et Martyris* Per decretu H
 Urbis et Orbis 11 Junii 1874 Sanctitas Sua “induisit, ut in
 universa Ecclesia officium et missa S. Bonifacii Episcopi et

[1) 1 Sept. 1838, n. 4696-4842, 8.

(2) 7 Sept 1850. n. 5151. 3; 12 Sept 1857, n. 5252, 2.

(3) S. R. C. 25 Nov. 1807, et 3 Aug 1839, n. 1713-4859, 5.

Martyris recitari et respective celebrari debeant juxta exemplar jam a Sacra Congregatione approbatum sub ritu duplici minori die quinta Junii in Martyrologio assignata; translato officium eidem diei affixo, dummodo non sit majoris ritus, in insequentem primam diem liberam in singulis kalendariis occurrentem; et dummodo rubricæ servantur. Contrariis non obstantibus quibuscumque. * Hoc officium cum missa et lectionibus propriis recipiendum est in toto orbe, ac etiam in locis, in quibus idem officium antea recitabatur juxta responsum S. R. C. 16 Nov. 1874, ut notatum est tom. II, n. 269.

11 *Junii. S. Barndbæ Apostoli.* Si hoc festum celebretur tempore paschali, missa dicitur, ut in festo s. Marci præter orationes, epistolam et evangelium, quæ ex missa propria sumuntur (1); officium autem fit de communi apostolorum tempore paschali cum oratione et lectionibus propriis

19 *Jun. S. Julianæ de Falconeriis.* Si hoc festum secundas vesperas habeat, hymnus proprius vesperarum etiam dicendus est in secundis vesperis (2).

23 et 28 *Junii.* De vigilia s. Joannis Baptistæ occurrente in festo ss. Corporis Christi, et jejunio vigiliæ ss. Petri et Pauli, vide tom. II, n. 239 ad I et V.

24 *Jun. Nativitatis s. Joannis Bapt.* Si occurrat in festo ss. Corporis Christi, transferenda est in sequentem feriam sextani, quæ non sit impedita Duplici primæ classis cum feriatiōe, tunc enim transfertur iterum in sequentem diem similiter non impeditam, ut dictum est tom. II, n. 273. In die octava s. Joannis Bapt. lectiones tertii nocturni sumuntur ex secunda die infra octavam, quæ ob occursum festi s. Gulielmi abbatis impediuntur, et in breviariis Romæ editis 1818 et 1857 et editione typica Ratisbonensi in die octava ponuntur, ut dictum est tom. II, n. 347.

99. 29 *Jun. Festum ss. apostolorum Petri et Pauli.* Hac die in pluribus locis commemoratio omnium ss. apostolorum facienda est, scilicet in Belgio Austriaco ex brevi

(1) Missale cit.

(2) S. R. C. 23 Maji 1835, n. 45Vi-4746, S, et Brev. edit, typica.

Clementis XIV, 22 Jun. 1771 (1), et in toto territorio reipublicæ Gallicanæ ex induito reductionis festorum 9 Ap. 1802. Hæc commemoratio est facienda, non per antiphonas proprias, nisi constet de speciali concessione (2), sed per antiphonas et versus de communi apostolorum, mutatis versibus, ne bis dicantur, et per orationes ut in festo ss. Simonis et Judæ 28 Octobris, omissis nominibus propriis, uti praescribitur in brevi Clementis XIV et in proprio pro clero Romano editionis breviarii 1843, in utrisque vesperis, laudibus, et omnibus missis solemnibus et privatis, semper autem sub distincta conclusione (3), et post commemorationem dominicæ ac octavæ ss. Corporis Christi, si occurrant (4). Hæc vero commemoratio fit tantum in die festi ss. apostolorum Petri et Pauli, et non in dominica, in quam solemnitas transfertur (5). Regulares ad hanc quoque commemorationem tenentur (6).

Ubi s. Petrus apostolus est patronus, officium et missa 29 Junii sine mutatione dicuntur.

100. 30 *Junii. Commemoratio s. Pauli.* Ubi s. Paulus est patronus principalis, ejus commemoratio 30 Junii celebratur sub ritu dup. 1 cl. sine speciali octava, eo modo, quo in breviario pro ecclesia propria notatur (7). Quod si ecclesia sub titulo conversionis s. Pauli dedicata sit, festum commemorationis ritu tantum duplicis minoris gaudet, nisi constet de speciali induito ritus elevationis (8).

Commemoratio s. Pauli ex decreto Urbis et Orbis 5 Julii 1883 elevata est ad ritum duplicis majoris pro universa ecclesia. Secundæ vesperæ integræ dicuntur de s. Paulo. Antiphonæ et psalmi ut in II vesperis de communi apostolo-

(1) Syn. Belg. tom. 2, p. 507.

(2) S. R. C. 12 Sept. 1840, n.4757-4904, 1.

(3) S. R. C. 23 Maji 1846, n.4903-5049, 1.

(4) S. R. C. 23 Maji 1846, n.4899-5045; 31Aug. 1867, n. 5381, 14.

(5) S. R. C. 23 Maji 1835, n.4597-4746, dub. 14, q. 2.

(6) S. R. C. 31 Aug. 1867, n. cit.; 4 Januarii 1877, in Actis s. Sedis vol. XI, fol. 207, dub. 1.

(7) S. R. C. 22 Mart. 1862, η. 5322, 1.

(8) S. R. C. 22 Maji 1841, η. 4773-4920, 1; 14 Aug. 1858, η. 5267.

rum, capitulum et reliqua ut in I vesperis in ecclesia propria. Deinde fit commemoratio s. Petri et octavæ s. Joannis, ut in I vesperis festi (1). Si secundæ vesperæ cum primis festi pretiosissimi Sanguinis D. N. concurrant, commemoratio ss. apostolorum Petri et Pauli facienda est per antiphonam *Petrus Apostolus*, versum et orationem iisdem communem (2).

■

I * kH

T

DE FESTIS MENSE JULIO.

101. 1 *Jul.* celebratur festum s. Rumoldi, patroni principalis archidiececesis Mechliniensis rub ritu dup. 1 cl. cum octava, ab universo clero sæculari ejusdem archidiœcesis, etiam in locis, in quibus alius loci patronus habetur, quia festo s. Rumoldi sub qualitate patroni in kalendario novorum officiorum assignatus fuit ritus dup. 1 cl. cum octava sine ulla restrictione, et illud kalendarium, sicut fuerat ad S. R. G. transmissum, sic totum ab eadem fuit approbatum, etiam quoad ritum festorum, eo modo, quo in exemplari jacebat, contrariis quibuscumque non obstantibus, die 20 Jul. 1838. Notandum, ne quid fieret contra decretum Urbani VIII (3) expressis terminis a Sancta Sede petatum fuisse, ut s. Rumoldum tanquam patronum dioecesis in posterum celebrare liceret.

Quoad translationem festorum s. Liberti martyris, et relationis et recollectionis reliquiarum s. Rumoldi vide tom. II, num. 287.

102. 2 *Jul.* *Festum visitationis B. M. V.* elevatum est ad ritum dup. 2 cl. decreto sequente : Quum sanctissimus
 * Dominus Noster Pius Papa IX ab exordio sui Pontificatus
 « præsentissimum ac validissimum Beatæ Mariæ Virginis
 * patrocinium fuerit expertus, dum ætate nostra Petri navis
 * undequaque et raro exemplo sævis tempestatum fluctibus

(1) Propria rubrica. Brev. Rom. edit, tjptica.

(·) S. R. C. 24 Mart. 1860, n. 5302, et iu Urgellen, 20 April. 1858, IV.

(3) 23 Mart. 1630, n. 705-852, de electione patronorum.

» jactaretur, et Ipse acerbitate temporum ab Urbe discedere
 „ coactus ad inultos menses ingemere debuit super immensa
 « errorum peste longe lateque impune grassante, et insa-
 « nienlium hominum congerie in ecclesiastici status loca
 « confluentium, ut et humana et divina jura pessum ipsi
 » darent; ac animo reputans sexto Nonas Julii superiore
 « anno, quo die ab Ecclesia peculiare recolitur festum visi-
 « tationis ejusdem Deiparæ, fuisse excussum occupantium
 « jugum ab Urbe, et aliquot post dies civilem Apostolicæ
 « Sedis principatum fuisse restitutum opibus, consilio, et
 » armis inclytarum Nationum et Principum, accito R^{mo} Gar-
 » dinali Aloisio Lambruchini Episcopo Portuensi, Sanctæ
 » Rufinæ, et Centumcellarum, Sacrorum Rituum Congre-
 » galionis Praefecto, Decessores suos s. Pium V et sa. me.
 » Pium VII æmulatus, Mentem suam esse significavit, ut ad
 * grati animi reddendum perenne testimonium gloriosissimæ
 » Virgini, quæ insperato Sibi et fideli populo Christiano in
 » adjutorium venit, hoc ipsum visitationis festum ducatur
 » in posterum per universum Orbem ritu duplici secundæ
 » classis. Atque hoc decretum in actu Sacrorum Rituum
 * Congregationis reponi, ac publici juris fieri mandavit,
 « pridie kalendas Junii anno 1850 - (1).

Si festa visitationis et pretiosissimi Sanguinis D. N. eadem die occurrant; visitatio celebratur et hoc pretiosissimi Sanguinis transfertur (2). Si visitatio cum festo pretiosissimi Sanguinis aut ss. Cordis sub eodem ritu concurrat, habet integras utrasque vespas (3).

103. Dominica prima Julii. Festum pretiosissimi Sanguinis D. N. J. C. concessum sequente decreto : * Re-
 « dempti sumus in Domini Nostri Jesu Christi Sanguine, qui
 « emundat nos ab omni iniquitate, et ideo beati, qui in hoc
 » lavant stolas suas. Quod Si Egypti domus agni sanguine

(1) N. 5144.

(2) Rubricæ brev. et missalis ad hæc festa. S. R. C. 29 Mart. 1851, n. 5157, 9, et 23 Juo. 1853, n. 5191, 1.

(3) S. R. C. 23 Jun. 1853, n. cit. et 26 Mart. 1859, n. 5278, 1.

- conspersæ ab ira Dei fuerunt salvæ, multo magis hanc iram
 « effugient, imo et miserationibus et gratiis erunt repleti,
 « qui peculiari devotione, et obsequio Servatoris nostri San-
 « guinem venerantur, et colunt.

» Hæc aliaque hujusmodi animo reputans Sanctissimus
 « Dominus Noster Pius Papa IX, ut fidelium corda hisce
 « præsertim miserrimis temporibus, quibus inimicus homo
 « in dominico agro superseminare zizaniam, et multos insi-
 « diis, fraudibus, erroribus, decipere, atque irretire cona-
 « tur, amore erga hoc redemptionis nostræ pretium magis
 « magisque excitentur et inflammentur, mandavit, ut non
 « solum in Urbe, sed et in Orbe universo omnes de clero
 *» tum sæculari, tum regulari, qui horas canonicas recitare
 « tenentur, missam et officium de pretiosissimo Sanguine
 « Domini Nostri Jesu Christi, jam a Sacrorum Rituum
 n Congregatione approbatum, et pluribus dioecesibus conces-
 » sum, dominica prima Julii singulis annis in posterum sub
 » ritu duplicis secundæ classis peragere valeant.

« Quod si in aliqua dioecesi, vel ordine regulari, vel eccle-
 » sia quacumque oflicium æqualis vel altioris ritus prædicta
 « dominica occurrat, statuit ut oflicium et missa de pretio-
 • sissimo Sanguine fiat tanquam in sede propria in proxima
 « die a festo primæ vel secundæ classis non impedita, trans-
 « ferendo juxta rubricas oflicium, quod nequit recitari in
 » propria die.

n Declaravit insuper, ut officium recitandum prima domi-
 ni nica Julii numquam omittatur, itemque ut firma et in suo
 • robore permaneant peculiaria indulta, et privilegia jam
 » concessa recitandi nempe oflicium hoc vel in quadragesima
 » vel alio anni tempore.

« Sanctitas Sua ea profecto spe nititur, ut per merita
 • hujus pretiosissimi Sanguinis fideles magis in dies fide
 • vivificati, spe corroborati, et charitate incensi vitam du-
 » eant ab omni iniquitate alienam, et premia assequantur
 » æterna. Datum Gajetæ hac die 10 Augusti 18-19 (1).

(1) N. 5143.

Annotandum est : 1° dominica prima Julii, qua festum pretiosissimi Sanguinis est celebrandum, est illa, quæ occurrit in kalendis seu prima die mensis, vel quæ illam sequitur, ut dictum est tom. II, n. 236, annot. 4.

2° Festum pretiosissimi Sanguinis transferri potest et debet, si impediatur, ut patet ex decreto. In casu translationis octava lectio incipit a verbis : *hic secundus Aciam*, ex septima lectione; et nona lectio a verbis : *Venit Redemptor*, ex octava lectione (1).

3° Impeditur officio *cequalis vel altioris ritus*, id est : 1° officio duplici 1 cl. cujuscumque sit dignitatis; 2° officio duplici 2 cl. ejusdem dignitatis, quod in aliqua dioecesi, vel ordine, vel ecclesia occurrit, juxta dicta tom. II, n. 268, reg. 3; 3° officio ejusdem ritus et minoris dignitatis, et specialiter festo visitationis B. M. V., quod postea ad ritum 2cl. elevatum fuit, ut dictum est n. 120. Circa hoc annotandum est, officium pretiosissimi Sanguinis esse festum tantum secundarium : non enim versatur circa peculiare mysterium, cujus specialis commemoratio facta non fuerit in statutis ab Ecclesia diebus; sed est veluti compendium aliarum festivitatum, in quibus diversa celebrantur mysteria, et memoria recolitur passionis Domini nostri (2). Si itaque sit festum secundarium, dicendum est, festum primum ejusdem ritus sed minoris dignitatis ei praeferri juxta dicta tom. II, n. 268, reg. 4. Id confirmatur ex decreto, quod declarat festum pretiosissimi sanguinis impediri officio *cequalis vel altioris ritus*, ita ut officium occurrens, modo sit æqualis ritus, licet inferioris dignitatis, sit præferendum, et illud pretiosissimi Sanguinis transferendum.

4° In quam diem festum pretiosissimi Sanguinis, si impediatur, sit transferendum, præscribit decretum, scilicet in proximam diem a festo primæ vel secundæ classis non impeditam, tanquam in sedem propriam. Juxta quosdam hæc pars decreti *Quod si in aliqua* etc. tantum intelligenda est da

(1) Brev. rom. editio typica.

(2) Ita Gardellini circa festum ss. Cordis u. 4-129-4579.

casu, quo in dominica prima in aliqua diœcesi, ordine aut ecclesia fixe celebratur aliquod festum 1 vel 2 cl., ita ut officium pretiosissimi Sanguinis perpetuo impediatur; et pars sequens decreti *Declaravit insuper* etc. juxta eosdem intelligenda est de occurrentia accidentali pro hac aut altera vice, ita ut in hoc casu occurrentiæ accidentalis officium pretiosissimi Sanguinis transferendum sit sine privilegio in primam diem juxta rubricas non impeditam: quia juxta illos 1° translatio tanquam in sedem propriam tantum obtinet in translationibus perpetuis; et 2° quia decretum distinguit inter translationem perpetuam per verba *Quod si in aliqua* et inter accidentalem per verba *Declaravit insuper*, quæ alias sensum non haberent. Attamen præferenda est sententia, quæ sustinet, verba *Quod si in aliqua* esse intelligente de quacumque occurrentia sive perpetua sive accidentali: 1° quia idem privilegium transferendi festum ob occurrentiam accidentalem in proximam diem tanquam in sedem propriam habent festa purificationis et annuntiationis B. M. V., natiuitatis s. Joannis Baptistæ, etc.: 2° quia impossibile est, officio pretiosissimi Sanguinis diem fixam assignare, quæ est proxima post dominicam, cum dominica a prima usque ad septimam Julii occurrere possit: 3° quia pars decreti *Declaravit insuper* de translatione accidentali proprie agere non videtur, sed praescribit, ut festum numquam omittatur, licet etiam alio anni tempore celebretur, aut sit affixum dominicæ, aut feria secunda festo 1 aut 2 classis impediatur: 4° quia non obstant verba decreti: *Quod si in aliqua dioecesi, rei ordine regulari, vel ecclesia quacumque officium æqualis vel altioris ritus prædicta dominica occurrat*, cum enim festum visitationis postea tantum elevatum sit ad ritum 2 cl., in kalendario Ecclesiæ universalis nullum festum 2 cl. occurrere poterat, cujus mentionem decretum facere debuisset.

Transferri igitur debet in feriam secundam, nisi hæc sit impedita festo 1 vel 2 cl. sive ejusdem sive minoris dignitatis. quia, modo sit 1 vel 2 cl., declaratur dies impedita: si feria secunda sit impedita in feriam tertiam, et sic deinceps, modo transferatur in primam diem post dominicam a festo

1 vel 2 cl. non impeditam. Aliud festum occurrens nullo gaudet privilegio, et de eo faciendum est sicut de aliis festis impeditis.

5° Si festa pretiosissimi Sanguinis et visitationis B. M. V. sive in primis sive in secundis vesperis concurrant, vesperæ integræ fiunt de visitatione cum commemoratione pretiosissimi Sanguinis ut dictum est num. 102.

6° In officio pretiosissimi Sanguinis hymnorum conclusio mutanda non est (2).

Missa pretiosissimi Sanguinis pro votiva recitari potest, quia in ea assignantur tractus post septuagesimam et versus tempore paschali, dicendi in missis votivis.

5 Julii. Festum ss. Cyrilli et Methodii confessorum et Pontificum, præceptum in universali Ecclesia pro die quinto Julii sub ritu duplicis minoris, 30 Septembris 1880. Circa hoc officium notanda est Rubrica, quæ in Breviario ponitur in fine communis Confessoris Pontificis, videlicet, si occurrat celebrari festum plurimorum Pontificum et Confessorum, officium fieri ut in communi unius Confessoris Pontificis, præter propria.

DE FESTIS MENSE AUGUSTO.

10-1. *2 Aug. S. Alphonsus Maria de Ligorio* per litteras Apostolicas 7 Julii 1871 declaratus est Doctor Ecclesiae « cum officio et missa jam concessis, addito *Credo*, antiphona ad *Magnificat* in utrisque vesperis *O Doctor*, ac lectionibus primi nocturni *Sapientiam*, et octavo responsorio *In medio Ecclesiæ*. « Item sextæ lectioni addenda sunt hæc : *tandem Pius IX Pontifex Maximus, ex Sacrorum Rituum Congregationis considio, universalis Ecclesiæ Doctorem declaravit* (3).

(1) S. R. C. 26 Sept. 1868, u. 5-107.

(2) Vid. Acta s. Sedis vol. 6, fol. 289-324.

S. Joachim, Dominica infra octavam assumptioni B. M. V. Hujus festum, una cum festo s. Annae, elevatum est ad ritum duplicem secundæ classis per decretum Urbis et Orbis 1 Augusti 1879. Celebratur igitur in die octava s. Laurentii et assumptionis B. M. V. cum commemoratione diei octavæ. Hoc festum cum alio ejusdem ritus et solemnitatis concurrens, vesperas dividit (1).

Infra octavam assumptionis B. M. V., quando fit officium de octava, leguntur in 1 nocturno lectiones assignatæ de canticis canticorum; sed quando officium fit de sanctis, leguntur de scriptura occurrente, juxta rubricam ante dominicam tertiam Augusti.

16 Aug. *Festum beati Rochi* licet servetur ex devotione, sine speciali tamen induito de eo officium recitari et missa celebrari nequit, nisi in ecclesiis eidem principaliter dicatis (2), et tunc sub ritu 1 cl. (3). In dioecesi tamen Boss, ubi colebatur ut patronus minus principalis, ejus officium sub duplici majori continuari permittitur (4).

24 Aug. *Festum s. Bartholomæi apostoli* celebrandum est 24, vel 25 Augusti secundum consuetudinem locorum (5). Si celebretur 25 Augusti, tunc festum s. Ludovici celebrandum est 26 Augusti.

25 Aug. Oratio s. Ludovici concludenda est non *per eumdem*, sed *qui tecum vivit* (6).

DE FESTIS MENSE SEPTEMBRI.

105. *Festum ss. Angelorum custodum* celebratur in Germania dominica prima Septembris sub ritu duplici 2 cl.

(1) S. R. C. 19 Dec. 1829, n. 4502-4651, 4.

(2) S. R. C. 20 Jun. et 4 Jul. 1629, n. 675-822 et 678-825; 2 Jul. 1639, n. 1020-1167.

(3) S. R. C. 10 Jan. 1693, n. 3152-3301, 10.

(4) S. R. C. 23 Mart. 1771, n. 4206-4355, 8.

(5) S. R. C. 12 Sept. 1671, n. 2412-2564.

(6) S. R. C. 16 Sept. 1673, n. 2504-2655, 5. Brev. Rom. edit typ

cum octava ex concessione Clementis IX 30 Jul. 1667 (1). Intelligitur autem dominica prima Septembris, quæ incidit in kalendas vel kalendas sequitur (2); si tamen hoc festum in dominica proximiori kalendis Septembris celebrari soleat, consuetudo servari potest (3). In die octava lectiones tertii nocturni leguntur ut in die festi; si vero aliquæ lectiones homiliæ infra octavam ob festum occurrens lectæ non fuerint, in die octava legi possunt illæ lectiones homiliæ, quæ primo post diem festi infra octavam impeditæ et omissæ fuerunt, ut dictum est tom. II, n. 347. Ubi hoc festum dominica prima Septembris cum octava celebratur, officium de eodem iterum non fit secunda Octobris (4).

106. *Festum ss. nominis B. iV. V. dominica infra octavam nativitatis B. M. F.* In hoc officio non est facienda commemoratio octavæ nativitatis B. M. V., neque in secundis vesperis nativitatis occurrentis in sabbato, facienda est commemoratio ss. nominis (5). Occurrente die octava nativitatis B. M. V. in dominica, officium faciendum est de ss. nomine sine commemoratione diei octavæ (6). Si autem festum ss. nominis occurrat in alia die octava, ut ss. Angelorum custodum, vel in alio festo digniori, ut exaltationis s. crucis, vel etiam in festo minus digno, modo sit primarium et ejusdem ritus, ad primam diem non impeditam tranferendum est (7). In casu translationis nona lectio sumenda est ex officio B. M. V. in sabbato mensis Septembris; si autem post Septembrem transferatur, dicenda est de mense, ad quem officium tranfertur (8).

(1) Vid. Cavalieri tom. II, dec. 241.

(2) S. R. G. 23 Maji 1835, n. 4597-4746, 11, et 24 Sept. 1842, n. 4802-4948. Vid. tom. II, n. 236, annot. 4.

(3) Dec. cit. 23 Maji 1835.

(4) S. R. C. 30 Sept. 1679, n. 2754-2903, 4.

(5) Dec. gen. 23 Sept. 1684, η. 2920-3069. Brev. Rom. edit, typica.

(6) S. R. C. 24 Sept. 1685, n. 3250-3399. Brev. citatum.

(7) S. R. C. 20 Jul. 1686, n. 2966-3115; 19 Jun. 1700, n. 3416 3565, 3[^] 9 Maji 1857, n. 5246, 1.

(8) S. R. C. 29 Mart. 1851, n. 5157, 3. Brev. citatum.

107. *Festum septem dolorum B. M. 7.* celebrandum dominica tertia Septembris, numerando a dominica, quæ cadit in kalendas, vel proxime sequitur. 1° Si in dominica tertia occurrat aliud festum sive B. M. V. sive altioris ritus 1 aut 2 classis, vel dies octava patroni, titularis, dedicationis, etc. tunc festum septem dolorum transferendum est in proximiorum dominicam, seu in primam ex sequentibus dominicis, etiamsi incidat cum duplici minori, de quo tunc faciendum est sicut de aliis festis impeditis. 2° Si in dominica, in quam festum septem dolorum transferendum est, occurrat festum duplex 1 aut 2 classis, aliqua dies octava, vel aliud festum B. M. V. sub eodem ritu duplici majori, v. g. de mercede, rosarii, puritatis, maternitatis, etc. tunc festum septem dolorum ulterius transferendum est in proximiorum dominicam similiter non impeditam. 3° Si omnes dominicæ usque ad adventum sint impeditæ, festum septem dolorum transferendum est juxta rubricas in primam diem non impeditam post dominicam tertiam Septembris (1). 4° Si festum s. Nominis B. M. V. sit titolare, et festum Septem dolorum in ejus die octava occurrat, servanda est regula assignata pro die octava nativitatis B. M. V. incidente in dominicam (2). 5° Si alicubi in dominica tertia Septembris vel alia, in quam festum septem dolorum est transferendum, occurrat festum duplex majus alicujus sancti, v. g. s. Raphaelis, ss. reliquiarum, quæ in quibusdam locis sub ritu duplicis majoris celebrantur; festum septem dolorum procul dubio celebrandum est, et aliud festum occurrens transferendum : nam, licet decretum generale 19 Aug. 1817, id tantum statuatur quoad festum duplex minus, non autem quoad duplex majus, quia nullum festum alicujus sancti sub ritu dup. maj. in kalendario ecclesiæ universalis occurrit; decretum tamen concessionis mandat, ut festum septem dolorum transferatur in primam

(1) Ita decretum concessionis 18 Sept. 1814, n. 4363-4513, et dec. gen. 19 Aug. 1817, n. 4391-4541; breviarium Rom. et missale edit. typ. Yid# etiam dec. 17 Sept. 1853, n. 5194.

(2) **SRC.** 12 Sept. IS 10, n. 47534900, 2.

exsequentibus dominicis, quæ non sit impedita officio ritus duplicis 1 aut 2 classis; adeoque dicendum est, illud celebrari et transferri posse atque debere in dominicam, in qua festum duplex majus occurrit, modo non sit festum B. M. V. vel majoris dignitatis seu solemnitatis.

DE FESTIS MENSE OCTOBRI.

108. *Solemnitas ss. rosarii* dominica prima Octobris, quæ occurrit in kalendis, vel post kalendas proxime sequitur, in ecclesia universali celebranda est. Hac dominica impedita, transferenda est ad primam diem non impeditam juxta rubricas (1). S. S. D. N. Leo Papa XIII per S. R. G. decretum Urbis et Orbis, die 11 Sept. 1887, solemnitatem prædictam et officium Deiparæ a Rosario, ecclesiastico ritu duplici secundæ classis in univorsa Ecclesia in posterum celebrari mandavit, ita ut non possit transferri ad alium diem, nisi occurrente officio potioris ritus : servatis rubricis (2). Et idem SS. D. N. per alterum S. R. G. decretum Urbis et Orbis, nonis Augusti 1888, sacrum festum ejusdem Rosarii solemnitatis officio proprio cum missa decoravit, illudque ab utroque clero in posterum recitari praecepit.

1 *Octob. S. Remigii.* Festum semiduplex ad libitum vel simplex de praecepto. Si de eo fiat sub ritu semiduplici, habet primas et secundas vespervas, vel saltem commemorationem in utrisque vesperis ut alia semiduplicia ; si autem in die proprio dominica, die infra octavam, etc. impediatur, nunquam transfertur, ut dictum est tom. II, n. 284, sed de eo fieri debet tanquam de simplice cum nona lectione et commemoratione in primis vesperis, laudibus et missa, non autem in secundis vesperis, quia officium simplicis ad nonam terminatur.

(1) S. R. G. 3 Mart. 1761, n. 4151-4300, 1.

(2) N. 5992.

15 *Octob. S. Theresice.* Lectiones primi nocturni in hoc festo sunt de Scriptura occurrente (1).

20 *Oclob. S. Joannis Cantii.* Si hoc festum secundas vespas integras non habeat, hymnus harum vesperarum anticipandus est in laudibus (2).

28 *Oclob. SS. Simonis et Juclæ.* Si eos separari contingat, quia alteruter est principalis patronus vel titularis; tunc in primo nocturno officii s. Simonis leguntur lectiones de communi, et in officio s. Judæ lectiones ejusdem epistolae. Lectio quarta, quia dividi non potest, legi potest in utriusque festo sicuti etiam evangelium cum homilia. Oratio in singulari legitur, etsi ratione occurrentiæ vel concurrents varianda sit, pro commemoratione facienda sumi potest oratio ex missa vigiliæ de communi apostolorum *Da quæsumus*, omittendo *Quam prævenimus*, quæ ponitur in vigilia s. Matthæi 20 Septembris (3).

DE FESTIS MENSE NOVEMBRI.

109. 2 *Novemb. Commemoratio fidelium defunctorum.* Si in dominica occurrat, juxta rubricas missalis et breviarii in (er)iam secundam sequentem transfertur : et idem faciendum est, si in festo de præcepto occurrat (4), uti decretum S. R. G. fieri debere supponit (5). Unde si in festo patroni loci occurrat, uti ubi s. Hubertus est patronus principalis loci, occurrente dominica in secunda Novembris; commemoratio defunctorum in diem post festum patroni, et in casu allato in diem quartam Novembris est transferenda. Huic non obstat, festum patroni in territorio reipublicæ Gallicanae

(1) S. R. C. 2 Sept. 1741, n. 3970-4119, 12.

(2) S. R. C. 23 Maji 1835, n. 4597-4746, 8; Brev. edit. typ.

(3) Vid. Gavantus sect. 7, c. 12, n. 28.

(4) Gavantus sect. 7, c. 13, n. 2; Cavalieri tom. III, c. 1, dec. 1, n. 2; Gardellini in dec. 4386-4536, in not. ad 10 et alii.

(5) 5 Oct. 1709, n. 3668-3817.

non amplius esse de præcepto, quia, suppresso præcepto, nihil aliud quoad ritum festorum mutatum fuit, ut dictum est tom. II, n. 301. Idem dicendum est de festo titularis seu patroni ecclesiæ tantum et non loci (1), quod non est, nec umquam fuit de præcepto in populo, sed ex devotione tantum servatur. Quod extendendum est ad alia quoque festa sine ferialione celebranda, dummodo sint ritus dup. 1 classis (2).

2° In commemoratione fidelium defunctorum tantum fieri potest officium duplex minus occurrens (3), nisi celebretur cum extrinseca aliqua solemnitate et concursu populi, in quo casu festum est transferendum, sive fidelium commemoratio fiat secunda, sive tertia Novembris (4).

3° In commemoratione defunctorum fieri nequit de translato duplici 1 aut 2 classis, neque de duplici majori (5), neque etiam de duplici minori, in eadem diem, sive secundam sive tertiam Novembris (6), fixe transferendo (7).

Omnes missæ, præter unam conventualem in ecclesiis cathedralibus et collegiatis, de *Requiem* in paramentis nigris celebrandæ sunt, etiamsi officium fiat de duplici (8). Pro missa sumitur prima ex quatuor pro defunctis cum unica oratione *Fidelium*; quæ tamen missa ad libitum sacerdotis applicari potest, vel pro omnibus fidelibus defunctis, vel pro aliquibus tantum (9). Occurrente autem die depositionis defuncti, præsentem cadavere, ultra missam de commemoratione defunctorum, ubi hæc obligat, unica missa cantanda est, ut

(1) S. R. C. 22 Aug. 1890 Utinen.

(2) Cfr. Ephein. Lit. IV Pag. 545 et seqq. *Revue thèol.* XXIII, 55 et seqq.

(3) S. R. G. 22 Mart. 1817, n. 4380-4530, 5, et 4 Jun. 1817, n. 4386-4536, 10.

(4) S. R. C. 5 Oct. 1709, n. 3668 3817, 11 Jul. 1716, n. 3737-3887; Gardellini in dec. 4386 4536, 10.

(5) S. R. C. 27 Mart. 1779, n. 4244-4393, 7.

(6) S. R. C. 14 Aug. 1858, n. 5264, 2.

(7) S. R. C. 24 Sept. 1842, n. 4801-4947, 1.

(8) S. R. G. 5 Oct. 1686, n. 2978 3127; 27 Mart. 1698, n. 3347-3496; 22 Mart. 1817, n. 4380 4530, 5, aliaque supra citata; 22 Januarii 1876, *Ruscana* 7 Pin Actis s. Sedis, vol. 9, fol. 218.

(9) S. R. C. 4 Aug. 1663, n. 2094-2241, 9, et 2 Sept. 1741, n. 3970-4119, 4.

in die obitus, aliæ autem missæ in hoc casu de commemoratione defunctorum dicendæ sunt (i). In die qua a regularibus generalis fit commemoratio defunctorum ordinis, occurrente duplice, de *Requiem* celebrare non licet, nisi speciale detur privilegium (2).

Occurrente oratione quadraginta horarum in commemoratione fidelium defunctorum, licet recitare officium defunctorum, et celebrare missam solemnem et etiam privatas de *Requiem*, pro arbitrio adhibendo paramenta violacei vel nigri coloris, praeterquam ad altare, in quo ss. Sacramentum exponitur, quod colore albo cooperiendum est, et ad quod officium et missa defunctorum in colore violaceo celebranda sunt (3). Idem dicendum erit occurrente adoratione perpetua, ut dictum est tomo secundo n. 25. Si ex pervetusta consuetudine in commemoratione fidelium defunctorum missa coram ss. Sacramento exposito celebretur, missa diei celebranda est, et missa de *Requiem* in hoc altari omnino prohibetur (4).

Alia officia, ut administratio sacrae communionis, concio, etc. in colore officii diei fieri debent.

In ecclesiis cathedralibus juxta caeremoniale Ep. (5) vespere et matutinum defunctorum immediate post vespas omnium sanctorum simul et junctim recitari possunt, etiam ante completorium (6); in aliis autem ecclesiis matutinum commemorationis defunctorum ipsa die festivitatis omnium sanctorum post completorium recitari nequit (7); sed recitandum est inane die secunda Novembris, nisi, ut populus commodius et frequentius illi interesse possit, contraria jam faceret consuetudo (8). Quæ consuetudo in his locis commu-

(1) S. R. C. 20 Sept. 1687, n. 3000 3149.

(2) S. R. C. 26 Mart. 1859, n. 5278, 3.

(3) S. R. G. 16 Sept. 1801, n. 4328-4177, et dec. gen. 27 Junii 1868, n. 5403.

(4) S. R. C. 14 Junii 1873, n. 5551.

(5) Lib. 2, c. 10, n. 1.

(6) S. R. C. 5 Jul. 1698, n. 3328-3477, 20.

(7) S. R. C. 19 Jan. 1743, n. 3987 4136, 5.

(8) S. R. C. 4 Sept. 1745, n. 4028-4177.

niter existit. Quoad privatam autem officii defunctorum recitationem in die commemorationis defunctorum, vespere defunctorum recitandæ sunt post vespas omnium sanctorum, et deinde recitatis completorio, matutino et laudibus diei sequentis, matutinum cum laudibus defunctorum pridie licite recitari potest (1). Quando officium defunctorum conjunctim cum officio diei recitatur, vespere defunctorum dicuntur post vespas diei dicto *Benedicamus domino*, et omisso versu *Fidelium anirnce*; et similiter matutinum et laudes defunctorum post laudes diei, dicto *Benedicamus*, et omisso versu *Fidelium* (2).

In commemoratione defunctorum licet longa conclusio in oratione officii dicatur, in absolutione tamen brevis tantum dicenda est, scilicet *Qui vivis et regnas in sæcula, etc.* (3).

Not. nemini licere facere octavas pro defunctis, præsertim infra octavam omnium sanctorum, sine speciali induito Sedis Apostolicæ (4). Censet tamen Cavalieri (5) tantum prohiberi octavas, quarum ratione singulis diebus, etiam in duplicibus missa de' *Requiem* cantaretur, vel quarum ratione officium diei currentis in cathedralibus et collegiatis omitteretur, ad cantandum officium defunctorum; non vero illas, quæ sine rubricarum læsione et absque officii diei præjudicio celebrantur.

1 IO. 3 *Novemb.* In his locis hac die communiter benedicitur panis in honorem s. Huberti : plures hujus benedictionis formulæ existunt; sed præferenda et sola sumenda est illa quæ a competente auctoritate est approbata ut dicetur n. 293.

Notandum hic est sequens decretum : « Si prima dies « post festum omnium sanctorum fuerit dominica, commemoratio omnium fidelium defunctorum fit sequenti feria

(1) Dec. cit 4 Sept 1745.

(2) Rub. gen brev. lit. XXX. η. 3.

(3) S. R. G. 5 Jul. 1698, η. 3328-3477, 4.

(4) S. R. C. 13 Aug. 1667, n. 2270 2421, et S Oct. 1695, n. 3223-3372.

(5) Tom. III, dec. 87.

« 2a juxta rubricas breviarii et missalis Romani; illa autem
 r die, quæ est 3a Novembris, in archidiœcesi Mecbliniensi
 « ritu duplici fit officium de s. Huberto, cujus festum in
 r pluribus ecclesiis celebratur cum magno populi concursu,
 r et non posset in sequentem diem transferri sine oblo-
 » quio, aliisve incommodis. Quæritur ergo utrum liceat,
 n casu occurrente, cantare in illis ecclesiis una ⁿ missam
 » de festo s. Huberti, dummodo cantetur etiam altera
 » missa de *Requiem* pro defunctis, ut præscribit rubrica
 » pro ecclesiis cathedralibus et collegiatis. Et quatenus ne-
 « gative, supplicatur Sacr. Rit. Congregationi pro conces-
 r sione hujus gratiae. Sacra vero Congregatio... rescribendum
 « censuit : *Affirmative* * (1).

111. *Festum Patrocinii B. M. V.* celebrandum in qui-
 busdam locis aliqua dominica Novembris. In antiphona ad
Magnificat in primis vesperis et in septimo responsorio
 dicendum est *Tuum sanctum patrocinium* (2). Si in domi-
 nica assignata die octava vel festo digniori seu solemniori
 impediatur, sine speciali induito non transfertur, sed omit-
 titur, nisi sit de præcepto (3). In archidiœcesi Mecbliniensi ex
 speciali induito transferri potest, ut tom. II, n. 287, notatum
 fuit. Si transferatur usque ad adventum, in missa et officio
 nihil immutandum est præter nonam antiphonam, cui subro-
 gatur, *Angelus Domini*, et loco versus gradualis *Post Par-*
tum sumitur versus ex missa votiva B. M. V. tempore adven-
 tus (4). In hoc festo pro pluribus locis concessæ sunt indulgentiæ
 plenariæ, ad quas lucrandas aliquando requiritur, ut missa
 solemnis celebretur de patrocinio B. M. V.; aliquando
 translato festo, transferuntur indulgentiæ (5); quandoque
 omisso officio, una missa solemnis de patrocinio concessa

(1) 7 Sept. 1850, n. 5151, 2 in Mechlinien.

(2) S. R. C. 25 Aug. ISIS, n. 4399-4549, VI.

(3) S. R. C. 13 Sept. 1692, n. 3146-3295, 2; Gardellini in dec. cit. 25 Aug. 1818.

(4) Dec. cil. 25 Aug. 1818; 30 Julii 1871, n. 5488, III.

(5) S. R. C. 11 Sept. 1790, n. 4293-4442, 5 et 6.

est (1). Unde forma concessionis indulgentiæ bene examinanda est pro casu, quo festum omittendu aut transferendum est.

112. 10 *Novemb. S. Andreæ Avellini.* Officium antea semiduplex, decreto generali ad ritum duplicis minoris pro Ecclesia universali elevatum (2).

17 *Novemb. S. Gregorii Thauralurgi.* Hujus officium celebrandum est sub ritu semiduplicis, et Romæ tantum ex privilegio sub ritu duplicis minoris (3). Hoc etiam pro quibusdam aliis festis notandum est, ut ss. Vincentii et Anastasii mart., quæ Romæ ex privilegio sub ritu dup. celebrantur.†

DE CONSECRATIONE SEU DEDICATIONE ECCLESIAE EJUSQUE ANNIVERSARIO.

113. Inter festa, quæ per annum celebrantur, tria specialem requirunt notitiam, scilicet festa dedicationis, patroni loci, et titularis ecclesiæ : de primo agetur hoc loco et de aliis num. 118 et seq.

1. Pridie dedicationis ecclesiæ reliquiæ sanctorum, altari consecrando includendæ, vasculo inclusæ, in aliqua proximiori ecclesia vel oratorio, vel sub tentorio parato et ornato inter luminaria exponuntur; et per totam noctem (4) coram eisdem *celebrandæ sunt vigiliæ et canendi nocturni, et malulinæ laudes in honorem sanctorum, quorum reliquiae recondendæ sunt*, juxta pontificalis rubricas. Pro his vigiliis, cantandum aut recitandum non est officium dedicationis, quod tantum incipit consecratione peracta; sed matutinum, laudes, hymni, cantica, et quæcumque alia coram reliquiis recitantur vel cantantur, de communi sanctorum,

»

(1) S. R. C. 16 Jun. 1663, n. 2076-2223, 1.

(2) S. R. C. 21 Jan. 1864, n. 5330.

(3) S. R. C. 11 Mart. 1837, n. 4657-4806, 2.

(4) S. R. C. 7 Aug. 1875, n. 5621, III.

quorum sunt reliquiae, recitanda vel cantanda sunt, cum simili oratione de communi sine expresso nomine (i).

2. Officium dedicationis inchoandum non est a primis vespers pridie consecrationis, sed consecratione peracta et completa, ab illa hora, in qua consecrationis actio jam est perfecta (2) : ita ut vespers pridie consecrationis, matutinum, laudes et prima consecrationem præcedentes recilandæ sint vel de feria vel de sancto, prout in ordinario seu directorio descriptum fuerit (3); et deinde omissio officio descripto in ordinario, officium dedicationis tantum inchoandum sit, peracta consecratione, ab hora minori tertia (4). Dies tamen octava dedicationis revoluta hebdomada celebratur ea die, qua dedicatio facta est. Officium illius diei, in qua ecclesia consecratur, hoc anno transferendum non est, quia factum est, licet non totaliter.

3. In die consecrationis ecclesiæ, ejusque die anniversario recitatur officium de dedicatione sub ritu duplici 1 cl. cum octava a clero illius ecclesiæ, ut dictum est tom. II, n. 220. Episcopus consecrans, etiamsi non sit ordinarius loci, in ipso die consecrationis idem officium ex congruentia recitare potest, sed non debet (5). Officium et missa semper de communi dedicationis, et non de B. M. V. neque de alio festo dicenda sunt, licet ecclesia eundem titulum habeat (6).

Si dedicatio occurrat in die impedita, ejus officium nullum privilegium præ aliis festis habet, sed transferendum est juxta rubricas (7). In casu translationis officium inchoandum est a primis vespers, quia Cit consecratione peracta.

(1) S. R. C. 23 Maji 1835, n. 4593-4742, 2, et in not.; 14 Jun. 1845, n. 4863-5008.

(2) S. R. C. 19 Jul. 1780, n. 4251-4400, 4, et 23 Maji 1835, n. 4593-4742, 1.

(3) Dec. cit. 19 Jul. 1780, ad 5»

(4) S. R. C. 7 Dec. 1844, n. 4833-4979. Vid. Gardellini in dec. cit. n. 4593-4742.

(5) S. R. C. 7 Maji 1746, n. 4032-4181, 8.

(6) S. R. C. 14 Nov. 1654, n. 1589-1736, et 24 Jan. 1660, n. 1886-2033,

O) Vid. tom. II, n. 267, resp. 1 et 2; né 268, reg. 4, 5 et S; n. 278.

4. Ex præscripto pontificalis Romani post factam consecrationem sollemnis celebratur missa vel ab ipso Pontifice consecratore, vel ab alio sacerdote, prout in missali in ipsa die dedicationis, cum oratione *Deus qui invisibiliter*, et cum commemorationibus occurrentibus, quæ locum habent infestis 1 cl. sed sine commemoratione officii, de quo matutinum est recitatum, quod eo ipso cessat et omittitur. Si consecratio fiat in diebus, in quibus officium dedicationis transferendum est, missa tamen sollemnis de dedicatione, omissis omnibus commemorationibus (1), celebranda est, nisi occurrat in diebus per rubricas generales missalis tit. VI exceptis (2). In diebus exceptis dicenda est missa officii currentis cum commemoratione dedicationis sub una conclusione, ut dictum est tom I, n. 29, de votiva solemni (3).

5. Aliæ missæ a clero ecclesiæ consecrandæ in eadem, ecclesia ante peractam consecrationem celebrari nequeunt, quia ecclesia ante consecrationem omni suppellectili denudata, ejusque altaria spoliata esse debent : adeoque ubi nulla alia est ecclesia vel capella idonea, sacerdotes celebrare debent post peractam consecrationem; sin minus ea die abstinere (4) : missam autem celebrare non tenentur, nec populus eandem audire, si sit dies ferialis (5). Si sacerdotes ante peractam consecrationem celebrent, missam conformem officio, de quo matutinum recitarunt, celebrant; si autem completa consecratione celebrent, missam de dedicatione dicere tenentur, ut patet ex dictis ad 2.

114. Anniversarium dedicationis celebrandum est ea die, qua consecratio fuit peracta, non quidem feria secunda aut tertia, sed in die mensis (6), nisi diebus impeditis occur-

(1) S. R. C. 23 Feb. 1884, n. 5907, 3. Vid. Ephemerid. Liturg. I, fol. 221 et 596 et seq.

(2) Cavalieri tom. I, dec. 1, n. 58 et seq.

(3) Merati tom. II, sect. 8, c. 5, n. 18; S. R. C. 23 Feb. 1884, n. 5907, 3.

(4) S. R. G. 19 Jul. 1780, n. 4251-4400, 6.

(5) Idem dec. ad 3.

(6) S. R. C. 16 Oct. 1604, α. 108-254; 9 Dec. 1634, η. 865-1012; 13 Mart. 1649, η. 1458-1605; 3 Mart. 1674, η. 2523-2575; 12 Sept. 1840, η. 4751-4898, 1.

rat, in quibus ad primam diem non impeditam transferendum est. Quamvis autem in diebus impeditis non occurrat, ob occursum tamen festi solemnis, octavæ paschæ et pentecostes, ob tempus adventus et quadragesimæ, ob votum populi aliasque rationabiles causas consecrator in actu consecrationis alium diem ad celebrandum anniversarium dedicationis decernere potest (1). Id tamen tantum potest in actu consecrationis, seu infra consecrationem, ab incepto officio consecrationis ante ejusdem finem, seu finita missa, licet per alium celebrata, quando populum solemniter benedicit, indulgentiam publicat, et diem anniversarium assignat (2). Extra actum autem consecrationis alium diem assignare nequit, inconsulta Sede Apostolica (3). Quando tamen constat ecclesiam esse consecratam, sed dies consecrationis ignoratur, dubium est, an ordinarius suo arbitrio certam diem assignare possit : nam licet id in variis decretis innuatur (4); in decreto tamen 13 Aug. 1667 (5) expresse declaratur id spectare ad S. R. G. (6).

In toto territorio reipublicæ Gallicanæ ex induito pro reductione festorum 9 Ap. 1802, et declaratione Emi Gard. Legati 21 Jun. 1801, anniversarium omnium ecclesiarum consecratarum celebrandum est in dominica, quæ diem octavam omnium sanctorum subsequitur : ita ut præterea nullum aliud anniversarium dedicationis sive cathedralis, sive alicujus ecclesiæ particularis celebrari possit, eo quod cujusvis particularis ecclesiæ dedicatio intelligatur comprehensa et celebrata in festo anniversarii consecrationis omnium ecclesiarum (7). Hæc dispositio comprehendit etiam

(1) S. R. G. 19 Sept. 1665, n. 2196-2343, 3.

(2) S. R. C. 24 Maji 1841, n. 4829-4976 Vid. Merati tom. II, sect. 8, c. 5, n. 8; Gavalieri tom. I, dec. 1, n. 18, item dec. 2; Guyetus lib. 2, c. 1, q. 2 et 3.

(3) S. R. C. 19 Nov. 1667, n. 2276-2427; 21 Jan. 1679, n. 2724-2873, 2; C Sept. 1834, n. 45864735, 1.

(4) Præseriim 3 Mart. 1674, n. 2523-2675.

(5) N. 226S-2419, 7.

(6) Vid. Gavalieri tom. I, dec. 5, n. 8 et seq.

(7) S. R. C. 31 Mari. 1821, n. 4431-4581,5; 16 Ap. 1842, n. 4795-4941,4.

ecclesias, quæ postea consecrantur; verba enim indulti et declarationis Cardinalis Legati generalia sunt (1). Hoc autem notandum est, anniversarium dedicationis non celebrari eodem anno, quo consecratio peracta est, sed anno sequente.

115. Ut anniversarium dedicationis celebrari possit et debeat, non sufficit, ut ecclesia sit benedicta, sed requiritur ut sit consecrata (2). Quamdiu autem existit, anniversarium ■ dedicationis ejus celebrandum est, etiamsi polluta fuerit (3). Attamen anniversarium dedicationis celebrari non potest, si sit dubium, ecclesiam esse consecratam (4); neque etiam de ecclesia destructa et profanata, seu loci sacri qualitate perpetuo amissa (5).

Si ecclesia successive et per partes reparetur, consecrationem non amittit, ejusque dedicationis anniversarium celebrandum est (6). Quinimo ecclesia vendita, usibus humanis destinata, conversa in stabulum aut horreum licet per plures annos, non videtur execrata sed profanata, neque igitur iterum est consecranda sed reconcilianda, ejusque præcedentis dedicationis anniversarium est recolendum.

De dedicatione capellarum, et oratoriorum consecratorum idem dicendum est sicut de titulari, de quo agetur num. 125.

11<>. Notandum circa officium dedicationis : in primo nocturno diei octavæ dedicationis semper repetendæ sunt lectiones, quæ jam in primo nocturno diei dedicationis lectæ fuerunt (7); et similiter repetendæ lectiones tertii nocturni,

(1) S. R. C. 31 Aug. 1872, n. 5516. Vid. tom. II. n. 220 et 226

(2) S. R. C. 21 Mart. 1795, n. 43114463, 1; Cavalieri tom. I. dec. 5, n. 3 et seq.

(3) S. R. C. 8 Ap. 1713. n. 3704-3853, 1.

(i) S. R. C. 18 Aug. 1629, n. 679-826, 1, et 7 Ap. 1832, n. 45394688. Quoad dubium tamen casum vid. dec. 22 Ap. 1780, n. 4247-4396; 15 Maji 1819, n. 4409-4559, et ibidem not. Gardellini; Cavalieri tom. I, dec. 4; Guyelus lib. I, c. 3, q. 6.

(5) S. R. C. 2 Jun. 1685, n. 2940 3089, 1; 15 Sept. 1815, n. 4366-1516, I; 30 Sept. 1817, n. 4392-4542, 6. Vid. etiam dec. 8 Ap. 1713, n. 3701-3853, 1; Gardellini in dec. 4437-4587, 1.

(6) S. R. G. 19 Sept. 1859; n. 5293; 16 Jan. 1886, n. 5959.

(7) S. R. G. 5 Maji 1736, n. 38944014, alia dubia ad 6, et 2 Sept. 1741, n. 3970, 4119, 12.

quæ in die dedicationis ponuntur : si vero aliquæ lectiones liomiliæ ob occurrentia festa non sint lectæ, tunc in die octava legi possunt illæ lectiones liomiliæ, quæ primum post diem festi dedicationis infra octavam impeditæ et omissæ fuerunt (1). Quando plura anniversaria dedicationis occurrunt aut concurrunt, tunc ad varietatem in orationibus inducendam, pro commemoratione sumitur oratio *Deus qui invù sibililer*, quæ alias in ipsa die dedicationis dicitur : et si secunda commemoratio fieri debeat, adhiberi potest oratio, quæ in missali pro die dedicationis altaris ponitur, in secreta et postcommunione mutando *altare* in *templum* (2).

117. Notandum : 1° jejunium pridie consecrationis ecclesiæ a pontificali Romano præscriptum esse strictæ obligationis pro episcopo consecrante, et pro iis tantum, qui ecclesiam sibi consecrari petunt (3). 2° S. R. Congregationem sæpius dispensasse pro ecclesiæ consecratione, etsi undique circumiri nequeat (4). 3° Duodecim cruces, quæ in dedicatione ecclesiæ super parietes pinguntur, vel inciduntur « omnino » perpetuis futuris temporibus remanere debere » in testimonium consecrationis ecclesiæ (5); et si destructæ fuerint, easdem iterum depingendas esse, omissa unctionis cæremonia (6). 4° Non licere « partem adhibere, quæ jacet subter * pavimentum ecclesiæ præsertim consecratæ, ut cellarium w et aliud hujusmodi, ad relinendum ibi vina et alias res * mere profanas, quamvis aditus ad prædicta loca sit extra * corpus sacri ædificii » (7).

(1) S. R. C. 27 Aug. 1836, n. 4638-4787, 5. Vid. tom II, n. 347. S. R. G. in Cuneen. 2 Jun. 1883, n. 5874 ad XIV.

(2) Cavalieri tom. I, dec. 19, η. 8 et seq.

(3) S. R. C. 29 Jul. 1780, n. 4251-4400, 1, et 12 Sept. 1840, n. 4761-4908.

(4) Vid. n. 299.

(5) S. R. C. 18 Feb. 1696, n. 3233-3382.

(6) S. R. C. 31 Aug. 1867, n. 5381, 5.

(7) S. R. C. ibid, ad 6.

DE TITULARI SEU PATRONO LOCI ET ECCLESIAE.

IIS. Patronus dicitur cum relatione ad superiorem, et proprie est persona creata, scilicet angelus vel sanctus; titulus autem generaliter significat quamcumque personam divinam aut creatam et quodcumque mysterium. Unde omnis patronus quidem titulus, non autem omnis titulus patronus dici potest. Patronus tamen et titulus sæpe confunduntur, licet tamen, ut patet, aliquando differant. Loquendo de ecclesiis, nomen tituli seu titularis sæpe adhibetur, quia ecclesia suum nomen seu titulum ab eo communiter derivat : et loquendo de locis nomen patroni usitatus est, licet tamen dentur loca, quæ mysterio dedicata inveniuntur, quo casu nomen tituli solum adhiberi potest.

119. Patronus seu titulus datur et per se debetur ecclesiae, regno, provinciæ (seu statui, ducatus, aut patriæ, quocumque nomine (1) vocetur), civitati, oppido, pago (2), et dioecesi. Dicitur *per se*, quia, quamvis patronus iisdem per se conveniat, dantur tamen loca, quæ patronum non habent. Ordini autem, congregationi religiosæ, et monasterio patronus per se non debetur, sed tantum datur ex congruentia et privilegio (3) : ita ut. si ordo, provincia religiosa, vel monasterium aliquem sanctum in patronum, vel mysterium in titulum assumant; sine speciali tamen induito oilicium de eo celebrari nequeat, vel non altiori ritu quam in kalendario notatur (4).

120. Patronus seu titulus ecclesiae in benedictione primarii lapidis pro ecclesia ædificanda eligitur ex privato etiam fundatorum vel aliorum, ad quos spectat, beneplacito; de facto autem in ipsa benedictione seu consecratione ecclesiae constituitur : ita ut festum sancti vel mysterii, in cuius honorem ecclesia benedicatur aut consecratur, eo ipso sit

(1) S. R. C. 22 Mart. 1817, n. 4382-4532.

(2) Constitutio Urbani VIII, 1642, n. 1264-1411.

(3) S. R. C. 16 Mart. 1658, n. 1723-1870, et 31 Mart. 1821, n. 4431-1581

2, in not.

(4) S. R. C. 22 Nov. 1710, n. 3684-3833, 2.

celebrandum tanquam de patrono seu titulo, et omnia illi convenient, quæ rubricæ patrono et titulo concedunt.

Quoad patronos locorum eligendos S. R. Congregatio, annuente SSmo Doin. Urbano VIII, 23 Mart. 1630(1) hunc ordinem servari mandavit, ita ut electio aliter facta nulla sit ipso jure (2), scilicet : * Quod de patrono civitatis electio « fieri debeat a populo mediante consilio generali illius « civitatis vel loci, non autem ab officialibus solum, et quod n accedere debeat consensus expressus Episcopi, et clerici illius civitatis : idemque servari debeat in patrono regni, « qui pariter eligi debeat a populo singularum civitatum » provinciæ, non autem a repræsentantibus regnum, nisi ad « hoc habeant speciale mandatum, et pariter cum consensu « Episcopi, et cleri dictarum civitatum. — Quod causæ electionis novorum patronorum debeant in S. R. Congregatione deduci, ac examinari : ac demum causa cognita ab « eadem Congregatione approbari, et confirmari » (3). Unde post hoc decretum 23 Mart. 1630, patroni locorum aliter eligi et constitui nequeunt sine speciali induito Sedis Apostolicæ. Olim autem ante hoc decretum ille ordo non requirebatur : ita ut plures tanquam patroni, et quidem legitime et de præcepto ex perpetuo usu et traditione a majoribus accepta colantur (4), sive hi patroni aliqua electione, sive alicujus arbitrio, aut tacito consensu constituti fuerint. Tales merito præsumuntur locorum patroni, qui, licet de illorum electione non constet, semper tamen seu ab immemorabili tempore tanquam tales habiti sunt (5).

Notandum, eadem quoad electionem patronorum minus principalium servanda esse (6).[¶]

(1) N. 705 852.

(2) 21 Aug. 1640, n. 1108-1255, et Gavaotus tom. IT, sect. 3, c. 12, n. 2.

(3) Quod decretum confirmatum est per aliud 13 Jan. 1631, n. 745-892, quod ponitur initio breviarii. Vid. dec. 12 Aug. 1854, n. 5207; Cavalieri tom. I, dec. 30, n. 45 et seq.

(4) S. R. C. 6 Ap. 1658, n. 1734-1881.

(5) Vid. Cavalieri tom. I, dec. 31.

(6) Gavantus sect 3, c. 12, n. 2; Guyetus lib. 2, c. 11, q. 1; Cavalieri tom. 1, dec. 30, n. 2.

Cognoscitur ergo titulus ecclesiæ ex facia ejus benedictione vel consecratione; et patronus loci ex legitima facta electione vel ex cultu immemorabili ante decretum 23 Mart. 1630.

i 21. Festum patroni et tituli celebrandum est in die propria, scilicet si sit mysterium, in die, qua ab Ecclesia recolitur, et si sit sanctus, in die, qua per decretum Apostolicum seu S. R. Congregationis assignatur, si ita non assignetur, in die, qua in martyrologio Romano notatur (1); si bis in martyrologio notetur, in die obitus (2). Si dies obitus seu natalis ex legitimo usu priorum locorum alius sit ab eo, qui in martyrologio designatur; potius standum est propriis cujusque loci usibus, quam temere quidquam innovandum, quia probabile est, indigenas in computando sanctorum suorum natali minus potuisse errare, quam longe positos (3). Si titularis sit ss. Salvator, festum titularis est transfiguratio Domini, adeoque 6 Augusti celebrandum (4), nisi alia sit legitima loci consuetudo (5). Si B. M. V. in patronam eligatur absque assignatione ejusdem festivitatis, vel absque adjuncta denominatione alicujus mysterii, de quo festum speciale celebratur; ejus festum in die assumptionis ejusdem B. M. V. celebrari potest et debet (6).

Quo ritu et a quibus festum patroni et tituli sit celebrandum, vid. tom. II, n. 218 et 220.

122. Plures ejusdem loci et ecclesiæ patroni seu tituli esse possunt : regulariter tamen loquendo, unus tantum principalis censetur, cui ritus 1 classis cum octava competit; et reliqui sunt minus principales, de quibus officium tantum

(1) S. R. C. 8 Aug. 1643, n. 1323-1470, 2.

(2) S. R. C. 3 Jun. 1662, n. 2023-2170; 19 Jan. 1743, n. 3987-4136. 6; 21 Jul. 1855, n. 5215, 2.

(3) Vid. Guyetus lib. 2, c. 2, q. 2, 4 et 11; Cavalieri tom. I, dec. 45» n. 15-21, dec. 97 et 100.

(4) S. R. C. 29 Nov. 1755, n. 4110-4259, 4, et 23 Maji 1835, n. 4589-4738, 2.

(5) S. R. G. 17 Sept. 1803, n. 4339-4488; 14 Junii 1873, n. 5552.

(6) S. R. C. 2 Maji 1654, n. 1556-1703; 14 Maji 1707, n. 3623-3772; 10 Mart. 1787, n. 4278-4427, 1.

sub ritu duplici minori aut majori sine octava celebratur, ut dictum est tom. II, n. 223 (1). Fieri tamen potest, ut plures sint patroni seu tituli æque principales, qui eodem ritu 1 classis cum octava celebrantur (2) : scilicet : 1° plures esse possunt per modum unius, ut si ecclesia dedicata sit ss. apostolis Petro et Paulo, ss. Gervasio et Protasio, etc. 2° Si ecclesia principaliter dedicata sit in honorem plurium sanctorum, ut patet ex decreto sequente : “ An in ecclesia » ordinis benedicta sub titulo ss. conceptionis Deiparæ, et « s. Paschalis, etiam officium s. Paschalis titularis recitari » debeat sub ritu duplicis 1 classis cum octava? S. R. C. » respondendum censuit : *Affirmative* » (3). 3° Tales esse possunt ex speciali induito Apostolico (4). 4° Ex consuetudine, de qua vid. supra n. 120 et tom. II, n. 210 et seq. Hujusmodi tamen patroni principales locorum, qui ex induito Apostolico aut ex consuetudine celebrantur, non omnes cum festo in populo colendi sunt, sed unus tantum, qui censetur principalior (5). 5° Plures esse possunt patroni loci, unus universalis totius regni aut provinciae, et alter particularis civitatis, oppidi aut pagi (6); et tunc uterque eodem ritu celebrandus est (7).

123. Patronus loci et titularis ecclesiæ, legitime electi et constituti, sine induito et facultate apostolica neque immutari (8) neque extinguere possunt, nisi forte consuetudine

(1) S. R. C. 2 Jun. 1685, n. 2940-3089, 4.

(2) S. R. G. 16 Ap. 1853, n. 5183, II, 5; 29 Nov. 1856, n. 5230, 4; 14 Ap. 1877, n. 5687, 111.

(3) 23 Feb. 1839, n. 4703-1849, 2; 17 Dec 1875, n. 5647.

(4) S. R. C. 20 Ap. 1822, n. 4437-4587, 1, 2, 3 et 4; 11 Mart. 1843, n. 4808-4954.

(5) Dec. Urbani VIII, 1642, n. 1264-1111.

(6) Dec. cit. Urbani VIII.

(7) Vid. Gardellini in dec. 4437-4587, 1-, item 4586-4735, 2; Guyelus lib. 1, c. 4, q. 3; Cavalieri tom. I. dec. 27, n. 16 et seq. et dec. 36, n. 7 et seq.

(8) S. R. C. 6 Ap. 1658, n. 1734-1881; 11 Mart. 1843, n. 4808-4954; Gardellini in dec. 4437-4587, in not. ad 1; in dec. 4586-4735, in not. ad 2; in dec. n. 4650-4799; Guyetus lib. 1, c. 4, q. 4.

contraria cessaverint (1). Unde : 1° si ecclesia polluatur, licet exercitium cultus impediatur, et ecclesia sit reconcilianda; manet tamen idem ecclesiæ titulus, et de eo officium sub ritu duplici 1 classis cum octava fieri debet (2). Si autem ecclesia totaliter destruat, aut in perpetuum profanetur, loci sacri qualitate amissa, ita ut de novo sit benedicenda aut consecranda; perit etiam titulus, et de eo nihil amplius fieri debet, quamdiu ecclesia destructa aut profanata est (3). Maxime quidem æquum est. ut sub eodem titulo restituatur; et tunc ecclesia iterum benedicta aut consecrata, titulus reviviscit; si autem sub alio titulo erigatur, tunc priori amisso, de posteriori tantum fieri debet (4). 2° Si priori patrono aut titulo alius adjungatur, non cessat neque perit jus prioris, licet posterior novam ecclesiæ tribuat denominationem, tantaque solemnitate extrinseca celebretur, ut prioris quasi videatur oblitterata memoria : unde posterior patronus aut titulus, dummodo cætera concurrant, tantum celebrari potest ut secundarius, nisi auctoritate apostolica ut principalis addatur (5).

Not. Supra dictum est, patronum et titularem immutari non posse *sine induito et facultate apostolica* : ex induito enim et facultate apostolica patroni et titulares quandoque suppressi et mutati fuerunt, uti factum fuit per novam circumscriptionem diœcesium et parochiarum in toto territorio reipublicæ Gallicanæ per bullam pi. me. Pii VII 29 Nov. 1801 *Qui Christi Domini vices*, et decretum Cardinalis a Latere 9 Ap. 1802 (6). Ibi enim a Summo Pontifice generalis concessa est facultas ecclesiarum titulos extinguendi, et novos titulos assignandi ecclesiis, quæ in cathédrales et parochiales erant erigendæ : ita ut, si in erectione ecclesiæ cathedralis,

(1) Conferentiæ eccl. dicec. Mechlinien. 1873, fol. 54.

(2) S. R. C. 8 Ap. 1713, n. 3704-3853, 1.

(3) S. R. C. 21 Jul. 1855, n. 5214.

(4) S. R. C. 2 Maji 1626, n. 481-628; 29 Mart. 1760, n. 4135-4284; 23 Maji 1846, n. 4896-5042, 4.

(5) S. R. C. 20 Ap. 1822, n. 4437-4587, 1, 2, 3, 4 et in not.

(6) Vid. lilt. past. diœc. Meehl, tom. I, fol. 16, 38 et 68.

parocchialis seu succursalis alius titulus assignatus fuerit, prior titulus sit suppressus et extinctus, et de eo nihil amplius fieri debeat; novus autem titulus sub ritu titularibus competente celebrandus sit (1). Hic tamen notandum est, si titularis ecclesiæ esset etiam loci patronus, tunc si in erectione ecclesiæ alius titulus assignatus sit, et proinde prior titulus quatales extinctus sit; manere tamen patronum loci, cujus suppressimendi facultas in citata bulla Pii VII et decreto Cardinalis Legati concessa non fuit. Qui tituli singulis ecclesiis archidiocesis Mechliniensis assignati fuerint, videri potest in collectione epistolarum pastoralium dicec. Mechl. tom. I, fol. 71.

Quid fieri oporteat in casu accessionis et separationis locorum, a variis circumstantiis dependet. Videri possunt decreta apud Gardell. n. 4455-4605, 4461-4611, 5304, 5608.

124. Not. “ quod eligi possint in patronos ii solum, qui
 « ab Ecclesia universali titulo sanctorum coluntur, non
 » autem beatificati dumtaxat » (2). Ita S. R. Congregatio (3) I
 declaravit, * non licere... Pontificio induito nequaquam mu-
 » nitis, assumere in titularem ecclesiæ beatam..., titulum
 « sic assumptum debere supprimi, et alium pro eo de sancio
 » jam canonizato substitui. » Item decrevit, patronum seu
 titularem ritu I classis cum octava coli non posse, si ejus
 nomen in calendario aut martyrologio Romano non inve-
 niatur, licet in aliquo pago cultu religioso colatur, et ex
 consuetudine immemorabili alicujus ecclesiæ sit titularis (4). I
 Hoc tamen tantum intelligendum est de electione in posterum
 facienda, non autem de illa, quæ ante decretum Urbani VIII
 facta fuit (5). De beato Rocho vid. n. 101.

125. Patroni seu titulares cappellarum et oratoriorum, I

(1) S. R. C. 11 Mart. 1843, n. 4808-4954.

(2) Dec. Urbani VIII, 23 Mart. 1630, n. 705-852; dec. Alexandri VII, I
 27 Sepi. 1659, n. 1855-2002; S. R. C. 1 Sept. 1804, n. 4345-4495, 6;
 11 Ap. 1840, n. 4744-4890. I

(3) 23 Jan. 1740, n. 3952-4101. I

(4) S. R. C. 1 Sept. 1804, n. 4345-4495, G. I

(5) Vid. Cavalieri tom. I, dec. 23, n. 42 et seq. item dec. 30, n. 1, I
 usque ad 44.

sive sint privata aut publica, sive benedicta aut etiam consecrata, sive clerus sit adscriptus sive non, ritu patronis competente colendi non sunt, ut dictum est tom. II, n. 219, sed illo tantum ritu, qui in kalendario seu directorio assignatur; in publico tamen oratorio consecrato vel saltem benedicto missa in festo titularis de eodem cantari potest sub ritu dup. i classis cum *Gloria*, *Credo* et commemorationibus occurrentibus, quæ in festis 1 classis admittuntur, omnibus diebus non tantum, quibus permetteretur officium, si fieri deberet, sed etiam quibus missam de titulari juxta tit. VI, rub. gen. missalis cantare licet, ut tom. II, n. 219, dictum est.

De titulari altaris vel capellæ in ecclesia existentis officium fieri nequit, nisi sub ritu in kalendario descripto (1). Si in kalendario non notetur, de eodem neque missa recitari potest, nisi in ejus die missa votiva permittatur : quo casu, suppositis aliis requisitis, de eodem missa votiva privata celebrari potest cum tribus orationibus et cum *Gloria* propter diem festivum, sed sine *Credo*, nisi missa solemnis cantetur cum extraordinario populi concursu, in quo casu missa cum unica oratione, *Gloria* et *Credo* tanquam votiva solemnis cantari potest (2).

DE COMMUNI SANCTORUM.

126. In communi sanctorum non licet pro libitu lectiones aut missam sumere de primo vel secundo loco, prout quis maluerit; sed recitandæ sunt lectiones et missa, quæ in breviario et missali assignantur, ita ut nemini liberum sit alia assumere (3). Ita in festis ss. martyrum, pro quibus missale assignat missam *In virtute* cum alio evangelio, v. g. in festo s. Wenceslai 28 Septembris, in cujus festo missale assignat missam *In virtute* cum evangelio S? *quis vult*, dici non

(1) S. R. C. 28 Aug. 1628, n. 622-769; 14 Aug. 1858, n. 5268.

(2) S. R. C. 1 Ap. 1662, n. 2011-2158. Vid. tom. I, n. 69; Merati tom. I, tit. 1, in fine, et tom. II, sect. 3, c. 12, n. 5.

(3) S. R. C. 11 Sept. 1841, n. 4784-4930, 1.

potest evangelium *Nolite arbitrari* ex inissa *In virtute*, nec consequenter in officio legi aliqua homilia octavarum Romani in evangelium *Nolite arbitrari*, puta homilia s. Hieronymi, quæ incipit *Supra dixerat*; sed missa *In virtute* dicenda est evangelio *Si quis vult*, prout in missali assignatur (1), Item dum missale pro nec virgine nec martyre assignat missam *Cognovi*, nihil indicando de epistola, dicenda est epistola *Mulierem fortem*, non autem pro libitu *Viduas honora*, nisi aliter ex concessione constet (2). Missale in communi unius martyris tempore paschali et extra tempus paschale quidem permittere videtur, ut epistola et evangelium, quæ in una missa de eodem communi ponuntur, in aliis missis de eodem communi dici possint; sed id, ut ex decretis citatis patet, intelligendum est de solis casibus, pro quibus missa cum alia epistola vel evangelio in missali assignatur, vel in quibus votiva legitur de sancto, pro quo missa in missali non assignatur, in cuius honorem missam de communi primo vel secundo loco positam legere licet, prout placuerit, et devotio suggesserit, vel etiam missam cum epistola et evangelio ex alia missa de eodem communi juxta rubricas citatas. Quæ hic dicenda essent de lectionibus in communi 1 et 2 loco positis, vide tom. II, n. 246, 343 et 344.

In communi sanctorum plura dicuntur in plurali de uno, ut in communi apostolorum et in communi martyrum tempore paschali, et etiam quædam in singulari de pluribus, ut in communi apostolorum et virginum, dum de pluribus fit officium; quæ tamen in plurali numero posita veridcantur eo sensu, quatenus officium sanctorum ad ipsum Deum ultimate dirigitur, et Deus in sanctis suis laudatur; ita ut, dum festa sanctorum celebrantur, totus sanctorum coetus consideretur, et unius festum celebrando, alii non excludantur; et contra in singulari posita pluribus etiam conveniunt, quatenus de unoquoque seorsum dicta enuntiantur. Sic dum de pluribus confessoribus officium fieri debet, fit ut de uno,

(1) Dec. cit. ad III.

(2) Idem dec. ad V.

et datur tantum facultas orationem et sermonem secundi nocturni dicendi in plurali, excepto sermone s. Gregorii *Deridetur justi simplicitas*, qui proprie non est sermo de sancto, sed expositio libri Job (1).

In communi confessoris non pontificis legendum est in capitulo *Nec speravit in pecunia et thesauris*, non autem *In pecuniæ thesauris* : item in communi virginum in tertia antiphona primi nocturni *Revertere Sunamilis*, non autem *Svlamilis* (2).

In communi virginum in missa *Vultum tuum* post septuagesimam, dicto versu post graduale, non est iterum repetendum *Audi filia, et vide, et inclina aurem tuam*, ne bis dicatur; sed proseguendum est *Quia concupivit* etc. (3), seu integer versus post graduale *Audi filia* etc. cum *Alleluja* et versu sequenti est omittendus, et deinde tractus incipiendus est a verbis *Audi filia* (4).

DE OFFICIO DEFUNCTORUM.

127. In officio defunctorum rubricæ servandæ sunt, non tantum ubi in choro cantatur prima cujusque mensis die non impedita, et unaquaque feria secunda adventus et quadregesimæ, sed etiam dum recitatur in die depositionis, diebus tertio, septimo, trigesimo et anniversario, atque aliis diebus pro temporis opportunitate (5). Publicum enim officium fit et valet in nomine Ecclesiæ; ut autem ab Ecclesia acceptetur, ejusque nomine fiat, dicendum est, illud esse faciendum, prout ab Ecclesia præscribitur vel saltem permittitur.

2. Officium defunctorum publice cantari seu recitari potest :

(1) Cavalieri toni. II ; sect. 8, c. 3, n. 5.

(2) S. R. C. 11 Sept. 1841, n. 4784-4930, IX, et X.

(3) S. R. C. 7 Sept. 1816, n. 4376-4526, 24.

(4) S. R. C. 11 Sept. 1841, n. 4790-4936.

(5) S. R. C. 11 Nov. 1641, u. 1204-1351; 9 Jul. 1678, n. 2715-2864, 5; 24 Nov. 1703, u. 3520-3669.

1° pro generali defunctorum suffragio extra tempus paschale prima cujusque mensis die, et feriis secundis adventus et quadragesimae extra majorem hebdomadam, non occurrente festo novem lectionum (1). 2° In aliis casibus absque dubio cantari potest omnibus diebus, quibus missa de *Requiem* permittitur in casibus, propter quos recitatur aut cantatur. 3° In die obitus seu depositionis omni die cantari potest, licet missa exequialis ob occurrens festum differatur, excepto triduo sacro majoris hebdomadae, in quo preces et oilcium tantum privatim recitari permittuntur (2). In festis tamen solemnioribus hujusmodi officium laudabiliter differtur ad vesperam post expletum diei officium. 4° In diebus tertio septimo, trigesimo et anniversario, sicut missa die impedita differri debet, sic oilcium etiam differendum est (3). 5° In aliis casibus, in quibus oilcium defunctorum sive ex fundatione sive ex sola pietate cantandum occurrit, cantari potest etiam in diebus, quibus missa de *Requiem* non permittitur (4), ut in duplici minori et majori (5), exceptis tamen festis 1 et 2 classis et triduo majoris hebdomadae (6), dominicis, octavis privilegialis, vigiliis nativitatis Domini et pentecostes, atque tota hebdomada majori (7). Not. 1° non convenire, ut oilcium defunctorum cantetur coram ss. Sacramento exposito (8); 2° licet officium defunctorum, quibusdam diebus non sit cantandum, nihil tamen impedire, ut iisdem diebus circa vesperam cantetur pro anniversario alioque officio die sequente celebrando, sicut in festo omnium sanctorum pro commemoratione fidelium defunctorum die sequente facienda cantari solet.

(1) Rub. brev. ante off. def. et S. R. G. 11 Maji 1765, n. 4178-1327.

(2) S. R. C. 11 Aug. 1736, n. 3901-4051.

(3) S. R. G. 23 Maji 1603. n. 51-197, 5. et 16 Dec. 1828, n. 4496-4645, 7.

(4) S. R. C. 9 Mart. 1597, n. 112; 22 Aug. 1682, u. 2846-2995, 2; 7 Sept. 1850, n. 5146, 6.

(5) S. R. C. 23 Maji 1846, n. 4904-5050, 15.

(6) S. R. C. 22 Jan. 1689, n. 3031-3180; Gavantus sect. 9, c. 2, n. 20, Merati ibidem n. 8.

(7) Cavalieri tom. III, dec. 13 et 242.

(8) Vid. dec. S. R. C. 27 Mart. 1779, n. 4243-4392, Vid. tom. II, n. 25.

3. Vesperæ defunctorum pridie recitandæ sunt, quia sunt primæ vesperæ. Id certo fieri debet, quandocumque vi rubricarum recitantur, ut secunda Novembris, prima cujusque mensis die, et feriis secundis quadragesimæ et adventus (1). Similiter in die depositionis, anniversario aliisque diebus, si vesperæ dicantur, pridie recitandæ vel cantandæ sunt, et mane simul cum matutino dici nequeunt, sed omittendæ sunt, si pridie dici non potuerint (2). Ita rituale Romanum *de exequiis* præscribit officium defunctorum ab invitatorio in exequiis mane celebratis esse incipiendum. Cavalieri tamen (3), tum quia in die depositionis etiam nocturna, licet extra debitum tempus, dicenda præscribuntur, tum quia ceremoniale Ep. (4) apud cadaver Episcopi vespertas nocturnis præmittendas esse mandat, credit, quod in die depositionis hac in re potius ratio suffragii quam officii considerari queat; ac consequenter quod, qui in precibus abundare intendit, liberum illi sit, vespertas nocturnis præmittere, non autem postponere, ne defuncti secundas vespertas habere videantur, quibus mysticis de causis expoliati manent.

4. Pro matutino defunctorum, si unum tantum nocturnum recitetur, illud nocturnum, quod in breviario pro hac feria assignatur, dicendum est, excepta die depositionis corpore præsentem, in quo casu primum semper nocturnum cum invitatorio recitandum est (5).

5. Invitatorium dicitur in die commemorationis fidelium defunctorum, in die depositionis, diebus tertio, septimo, trigesimo et anniversario, ac regulariter quando tria nocturna dicuntur (6). Si autem tria nocturna non dicantur, invitatoriu

(1) Rubricæ posite 2 Novembria et ante officium def.; dec. 28 Maji 1603, n. 51-197, 4; Gavantus tom. II, sect. 9, c. 2, n. 15.

(2) Gavantus loco cit. u. 6; Barulialdus tit. 37, n. 6, 15 et 16; Lohner de boris cap. p. 4, § 8, n. 4.

(3) Tom. III, dec. 172, a. 1; Martinucci lib. 4, cap. IX, n. 2.

(4) Lib. 2, c. 38.

(5) Rituale Rom. de exequiis in fine.

(6) S. R. G. 9 Maji 1739, n. 3936-4085, 2.

semper omittitur (1), excepta die depositionis corpore præsente, in qua, ut supra dictum est, primum semper nocturnum cum invitatorio dicitur (2).

6. Antiphonæ duplicantur in commemoratione fidelium defunctorum, in die depositionis etiam absente corpore, in diebus tertio, septimo, trigesimo, et anniversario, etiamsi unum tantum nocturnum dicatur; aliis autem diebus nunquam duplicantur, licet duo aut tria nocturna recitentur : prout rituale Romanum ante officium defunctorum sine distinctione unius aut plurium nocturnorum præscribit (3).

7. Psalmi *Lauda anima* in vespers et *De profundis* h laudibus, non dicuntur in commemoratione fidelium defunctorum, neque in die obitus seu depositionis corpore præsente, etiamsi unum tantum nocturnum dicatur (4); aliis autem diebus, etiam in diebus tertio, septimo, trigesimo et anniversario semper dicendi sunt, sive unum sive tria nocturna, recitentur, sive officium ritu duplici sive simplici fiat (5). Item verisimiliter in exequiis corpore absente recitandi sunt, quia rituale Romanum illos tantum omittendos præscribit in exequiis corpore præsente, non autem, ubi agit de exequiis corpore absente : sicuti etiam dicendi sunt in die, qua post notitiam de obitu alicujus pro eodem officium recitatur (6). Pariter dicendi sunt in die, qua a regularibus fit commemoratio defunctorum ordinis, nisi speciale habeatur privilegium (7).

Not. preces cum dictis psalmis et orationes dicendas esse

(1) S. R. G. 20 Sept. 1806, n. 4355-4505, 4.

(2) Vid. Gardellini in dec. n. 4386-4536, 13.

(3) S. R. C. 8 Mart. 1738, n. 3923-4072, 3; Merati tom. II, sect. 9, c. 2, n. 4, aliique ab eodem citati.

(4) Rub. breviarii et ritualis Rom. de exequiis.

(5) S. R. C. 23 Jun. 1736, n. 3895-4044, 29, et 9 Maji 1739, n. 3936-4085, 1.

(6) S. R. C. 27 Mart. 1779, n. 4244-4393, 1. Vid. Cavalieri, tom. III, dec. 17, n. 3.

(7) S. R. C. 28 Aug. 1728; n. 4164-4313, et 14 Maji 1803, n. 4338-4487, 6[^]. 26 Mart. 1859, n. 5278, 3.

non tantum in laudibus, sed etiam in vespers, sive oilcium finiatur, sive matutinum subsequatur; sicut omnes horæ canonicæ cum suis precibus et oratione concluduntur, sive alia hora sequatur sive non : aliud enim pro officio defunctorum in breviario et rituali Romano non præscribitur, neque permittitur.

8. Versus, qui in vespers et laudibus in fine post *Pater noster* vel post ps. *Lauda anima* et *De profundis* usque ad orationem recitantur, dicuntur in singulari, si pro uno defuncto, et in plurali, si pro pluribus fiat officium ; reliqui autem omnes versus, scilicet *Requiem eternam* post psalmos, in responsoriis et post orationem in fine officii, item versus *Erue Domine* ante primam lectionem, et *Requiescant in pace* in fine post orationem, semper in plurali dicuntur, etiamsi pro uno fiat officium (1). Reliqua omnia, sive pro uno defuncto aut defuncta, sive pro pluribus officium recitetur, non mutantur, sed dicuntur eo modo, quo in breviario et rituali ponuntur.

128. Quomodo officium defunctorum publice recitandum sit, colligi potest ex parte 4, tom. II, n. 376 et seq.; facilitatis tamen causa sequentia adduntur (2). Officiū faciens induitur superpelliceo et pluviali nigro, vel saltem stola nigra (3). Omnes stant ad initium vespersarum, et incepto primo versu primi psalmi sedent usque ad *Magnificat*, quod dum incipitur, stant usque ad finem cantici. Infra *Magnificat* non fit incensatio (4). Dum antiphona post *Magnificat* repetitur, omnes sedent, eaque finita omnes genuilectunt sub precibus, etiam in commemoratione fidelium defunctorum et in die depositionis (5). Officiū faciens tamen surgit ad *Dominus vobiscum* ante orationem, reliqui autem manent

(1) Rit. Rom. de officio def. et dec. S. R. C. 7 Sept. 1816, n. 4376-4526, 41.

(2) Cæremoniale Ep. lib. 2, c. 10; Praxis Pontif. tom. II, n. 199.

(3) Cærem. loco cit. n. 10; S. R. C. 12 Aug. 1854, n. 5208, 5, 8, 9.

(4) Cærem. lib. 1, c. 23; n. 15.

(5) Cærem. Ep. lib. 2, c. 10, n. 3 et 4, et Rub. brev. in off. def.

genuflexi, et tantum surgunt ante *Requiescant in pace* post orationem (1).

Ad matutinum omnes stant infra invitatorium, genuflectendo ad Fenzie *adoremus et procidamus ante Deum*. Incepto primo versu primi psalmi omnes sedent per totum matutinum, tantum surgentes ad versus post psalmos cujuslibet nocturni, et deinde stantes infra *Pater noster*, et infra lectiones et responsoria iterum sedentes, exceptis cantantibus lectiones, qui stant.

Ad laudes omnes sedent usque ad *Benedictus*, quod dum incipitur, stant, et dum repetitur antiphona post *Benedictus*, iterum sedent : deinde sub precibus genuflectunt uti ad vespas.

Si aliquando matutinum separetur a laudibus, in fine ultimi responsorii dicitur *Pater noster*, cum reliquis precibus et oratione, ut ad vespas, sed sine psalmo in commemoratione fidelium defunctorum et die depositionis corpore præsente (2); aliis autem diebus psalmus *De profundis* laudabilius additur (3).

Versus *Requiem eternam* in fine psalmorum et in precibus dividitur, ut notatur in breviario et rituali.

Post officium defunctorum antiphona finalis B. M. V. nunquam dicitur, etiamsi sequatur post vespas aut laudes diei, ut dictum est tom. II, n. 372.

Dubitatur, an ante officium defunctorum et post illud recitandum sit *Pater noster* etc. Admittendum autem videtur cum Guyeto (4), illud non esse dicendum ante officium defunctorum si hoc cum vesperis aut laudibus diei conjungatur quia tunc rubricæ præscribunt, officium defunctorum absolute esse incipiendum; post officium autem esse dicendum, quia officium).vesperarum et laudum eo terminatur : si officium defunctorum seorsum recitetur, congrue addi posse, sed non ex obligatione, quia id nullibi præscribitur.

* (1)[^]Gavanius sect. 9, c. 2, n. 4.

(2)[^]Rit. Rom. de exepiis in fine; cærem. Ep. lib. 2, c. 38, n. 21.

(3) S-1R. C. 21 Jul. 1855, n. 5221, 5.

O) Lib.[^]4, c. 23, q. 21 et 22.

In hac editione in sequentibus tantum agitur de benedictione aquæ, et in parte sexta de aliis benedictionibus juxta ordinem ritualis Romani.

DE BENEDICTIONE ET ASPERSIONE AQUÆ.

129. Quando, ubi et cum quibus sacris vestibus aquæ benedictio facienda est?

R. 1° Est facienda singulis dominicis, et quandocumque opus fuerit, uti in missali, rituali Romano et cæremoniali Ep. (1) præscribitur, tum ad evitandam facilem ejus corruptionem et commixtionem cum sordibus, tum ob mysterium sacramenti baptismatis, cujus memoriam juxta auctores Ecclesia singulis dominicis renovare intendit. Dominicæ paschatis et pentecostes in missali tantum excipiuntur in ecclesiis, ubi est fons baptismalis, in quibus tunc fit aspersionem olei et chrismatis accepta (2).

2° Hæc benedictio juxta missale fit in sacristia, et juxta rituale Romanum in ecclesia, scilicet ad altare in cornu epistolæ, vel in sacristia. Quæ diversa dispositio conciliari potest, dicendo missale respicere solam benedictionem aquæ in diebus dominicis ante missam solemnem, et rituale quamcumque benedictionem sive in dominicis sive in aliis diebus, quandocumque opus fuerit : ita ut benedictio aquæ in dominicis ante missam solemnem juxta missale tantum in sacristia facienda sit, sive celebrans sive alius benedictionem faciat; in aliis autem occasionibus juxta rituale in ecclesia vel in sacristia fieri possit (3). Locus igitur benedictionis

(1) Lib. 1, c. 6, n. 2.

(2) Quarti de beued. tit. 3, sect. 1, dub. 4; Merati p. 4, iit. 19, n. 1; Cavalieri tom. IV, dec. 368, n. 2.

(3) Vid. Cavalieri tom. IV, dec. 368, n. 4-7; Kersten, *Journal historique* torn. XII, fol. 210.

aquæ est ecclesia vel sacristia; non tamen necessario ibidem fieri debet, sed ex causa rationabili etiam in domibus privatis et ubique terrarum fieri potest (1).

3° Si benedictio fiat a celebrante ante missam solemnem in dominica, albam et stolam colori missæ convenientem induit; si autem ab alio fiat ante missam solemnem aut alio tempore, tunc benedicens superpelliceum et stolam violaceam induere debet (2).

130. Notanda circa benedictionem aquæ : 1° sal, qui adhibetur, debet esse naturalis, albus et aridus, et aqua similiter naturalis, munda et pura ob dignitatem rei sacræ. 2° Quoties fit aquæ benedictio, toties sal non est exorcizandus, sed jam in alia benedictione exorcizatus, et in hunc usum servatus, adhiberi potest (3). 3° Ad commixtionem salis cum aqua tria signa crucis eflbrmanda sunt, primum ad *In nomine Patris*, secundum ad *et Filii*, et tertium ad *et Spiritus Sancti*. Hæ cruces fiunt non manu extensa, sed pugillo tenente salem, qui ad singulam cujusque crucis lineam et continuo in aquam mittitur, quousque signa crucis perdurant. 4° Plura aquæ vasa, quæ coram sacerdote posita sunt, unica benedictione valide et licite simul benedici possunt, modo ad singula accedat ad commixtionem salis cura aqua faciendam (4).

Christi fideles de aqua benedicta in vasculis suis accipere, et secunda deferre possunt, ad aspergendos ægros, domos, agros, vineas, et alia, et ad eam habendam in cubiculis suis, ut ea quotidie et sæpius aspergantur (5).

131. Ritus benedicendi et miscendi salem cum aqua desumptus est ex lib. IV Reg. 2, ubi Eliseus salis mixtione aquam sanasse legitur. Significatur, qualiter fideles se inte-

(1) Cavalieri loco cit.; Merati p. 4, tit. 19, n. 2; Baruffaldus tit. 45, n. 27.

(2) Rit. Rom.; Gavanlus p. 4, tit. 19, rub. 6; Cavalieri loco cit.

(3) S. R. C. 8 Ap. 1713, n. 3704-3853, 3.

I

(4) Quarti de benedict, tit. 3, sect. 1, dub. 3, n. 209; Conferentiæ eccl. diœc. Mechl. 1871, fol. 52.

(5) Rituale Rom. in fine hujus benedict.

rius purificare debeant : aqua enim a sordibus mundat; sal putredinem fugat : aqua nitorem præbet; sal exhibet sinceritatem : aqua fœcundat; sal a corruptione præservat. Aquæ igitur lustralis aspersione monentur fideles, ut aqua lacrymarum seu compunctionis animam a sordibus peccatorum mudent, et sale timoris Domini putredinem malitiæ fugent, petant a Deo aquam gratiarum, qua fœcudentur virtutibus, et salem sapientias, qua a corruptione præserventur (1). Sal prius benedicitur, quia per salem intelligitur amaritudo poenitentiae, et per aquam gratia sive in baptismo sive in sacramento poenitentiae percipienda; ideoque prius benedicitur, sicut cordis contritio præcedere debet baptismum et absolutionem sacramentalem, qua peccatorum remissio et simul gratia conferuntur.

Sal et aqua exorcizantur, ut dæmon expellatur, vel impediat, ne creaturas illas obsideat, earumque usum mortalibus noxium reddat. Exorcizare enim nihil aliud est, quam daemonem per divina adjurando expellere, ejusque potestatem excludere. Nam etsi omnes creaturæ Dei bonæ sint, non ignoramus tamen, dæmonem his ipsis saluti et incolumitati nostræ insidias struere posse : quam ob causam ex pervetusto Ecclesiæ ritu ante usum illas benedicimus : ad quam benedictionem ipse exorcismus refertur, ut si forte dæmon in usu illius creaturæ nobis nocumentum pararet, exorcismo seu adjuratione compulsus discedat. Communis etiam theologorum doctrina est, veterum patrum atque perpetuo Ecclesiæ usu innixa, hujusmodi res adjurari posse, non secundum se, sed in alio; quia cum adjuratio sit petitio seu obsecratio vel imperium, per se ad creaturas irracionales dirigi nequit, cum talium actionum percipiendarum non sint capaces. Sed dirigitur adjuratio ad Deum petendo et obsecrando, ut creaturas ipsas benedicat, expulsis inde dæmonis insidiis, et ut dæmonem impediatur, ne nobis per creaturas noceat. Aliquando exorcismus etiam terminatur ad dæmonem, sed pei' imperium; imperio enim cogendus est

(1) Vid. Quarti de bened. tit. 3, sect. 1, prælud. 2, η. 201.

dæmon, non autem precibus et obsecratione, ut hunc vel illum locum, hanc vel illam rem relinquat, et per eam mortalibus nocere desinat. Docet tamen Suarez (1) adjurationem per imperium etiam directe circa creaturas irracionales versari posse quoad efficaciam et effectum, non quatenus morale illud imperium percipiunt, sed quatenus efficacia et effectus imperii illis a Deo ita imprimuntur, quasi imperium ipsum intellexissent, prout Christus Dominus Matth. VIII imperavit ventis et mari, et facta est tranquillitas magna (2).

132. Quandonam, a quo, et cum quibus sacris paramentis aspersio aquæ benedictæ fieri debet?

R. 1° Omnibus dominicis ante missam principalem, uti in missali, rituali Romano et cæremoniali Ep. (3) præscribitur; ita ut omitti nequeat, quia in dominicis pertinet ad missæ principalis cæremonias. Exposito ss. Sacramento in altari, in quo celebratur, juxta Martinucci (4) omittenda est, juxta alios autem facienda. Excipiuntur missæ solemnes, quas ipse Episcopus in dominicis celebrat, ante quas episcopus ecclesiam ingrediens, facit aquæ aspersionem, quæ sufficit (5). In festis extra dominicam aliisque diebus facienda non est (6).

Fieri debet post tertiam, sed ante benedictionem palmarum et candelarum, si hæc in dominica occurrat (7).

In pluribus ecclesiis ruralibus aspersio aquæ benedictæ post finita officia fieri solet: licet hoc non sit reprobandum, fit tamen præter rubricas; et certo aspersionem in dominicis ante missam sole nem facere præstat.

2° Aspersio aquæ in dominicis fieri debet per celebrantem missam sequentem, etiamsi sit prima vel alia dignitas; et non per alium, et multo minus per diaconum, cui sicut non

(1) Tom. II, de relig. lib. 4, de adjurat c. 2, n. 14.

(2) Vid. Catalanus in rit. Rom. tit. 8, c. 2, § 2.

(3) Lib. 2, c. 31.

(4) Lib. 2, c. VIII, n. 38.

(5) Cærem. Ep. loco cit. n. 4; S. R. C. 11 Feb. 1702, n. 3465-3614, 3.

(6) S. R. C. 31 Jul. 1665, n. 2198-2345, 3.

(7) Gavanlus loco cit. n. 12, et Cavalieri loco cit. dec. 370, n. 2.

convenit populo benedicere, sic nec etiam eum aspergere, nec orationes in ecclesia cantare, non obstante consuetudine contraria, quæ potius corruptela quam consuetudo dicenda est, cum sit contra rubricas missalis et cæremonialis Ep. (1). Dicitur quidem in missali, quod alius aquam benedicere possit, non autem quod alius possit aspergere, sed quod *sacerdos celebraturus accedat ad altare*, ad aspersionem faciendam.

3° Sacerdos aspersionem aquæ faciens indutus esse debet amictu, alba, cingulo, stola aptata ante pectus ad modum crucis, et pluviali coloris missæ convenientis (2); et si pluviale non habeatur, amictu, alba, cingulo et stola, sine manipulo et casula (3).

133. Ad aspersionem aquæ in dominicis ante missam faciendam, sacerdos, facta benedictione aquæ, et sacris vestibus indutus, ad altare more solito accedit, capite cooperto, præcedente ministro cum vase aquæ benedictæ, ad januam autem sacristiæ aquam benedictam non sumens. Cum ad altare pervenerit, deposito bireto, debitam facit reverentiam; et deinde super infimum gradum altaris, etiam tempore paschali, genuilexus utroque genu, aspersorium madefactum accipit, et incipiens cantare antiphonam *Asperges me* vel *Vidi aquam*, quam chorus deinde prosequitur, cantando altare aspergit ter 1° in medio, 2° versus cornu evangelii, et 3° versus cornu epistolæ; et deinde adhuc genuilexus, aspergit seipsum, aspersorii summitatem suæ fronti applicando, vel motu dextræ aquam in se projiciendo : tum erectus aspergit ministrum adhuc genuilexum; et aperto capite, sine bireto in manibus, ac sinistra infra pectus posita, perlatus epistolæ discedens, nisi alia laudabilis ecclesiæ sit consuetudo, aspergit clerum et populum, interea submissa voce

(1) Lib. 2, c. 30 et 31 ; S. R. G. 5 Jul. 1631, n. 776-923, 1 ; 27 Nov. 1632, n. 821-968; 16 Nov. 1649, n. 1-166-1613, 1; 1 Dec. 1657, n. 1709-1856; 15 Sept. 1753, n. 4086 -1235, 13; 12 Nov. 1831, n. 4523 1672, 11; 11 Jul. 1857, n. 5247; Cavalieri tom. IV, dec. 370.

(2) Rub. missalis et cærem. Ep. lib. 2, c. 31, n. 3, atque dec. S. R. G. 30 Sept. 1679, n. 2754-2903, 8.

(3) Cavalieri tom. IV, dec. 371, n. 1 et 2.

prosequens totam antiphonam et psalmum *Miserere*. Rever-
sus ad altare per latus evangelii (i), altari debitam facit
reverentiam. Deinde stat ante infimum gradum, et repetita
antiphona integra, cantat versus et orationem junctis mani-
bus nisi librum tenere debeat. Postea vel sub debita reve-
rentia ab altari discedit ad planum juxta cornu epistolæ, aut
ad sacristiam, ubi pluviale exuit, et manipulum et casulam
ad missam celebrandam accipit; vel ante gradus in medio
altaris pluviale exuere, et casulam cum manipulo assumere
potest, dummodo casulam de altari non accipiat (2), et non
adsit Episcopus (3), neque SS. Sacramentum sit expositum.

In ecclesiis, in quibus missa cum assistentibus diacono et
subdiacono solemniter celebratur, hi induunt omnia para-
menta ac pro missa, excepto manipulo. Ad altare procedunt:
1° minister cum vase aquæ benedictæ, 2° duo ceroferarii,
3° cæremoniarius, et 4° celebrans medius inter diaconum et
subdiaconum, pluviale elevantes. Ad januam sacristiæ aquam
benedictam non sumunt. Cum ad altare pervenerint, omnes
deponunt bireta, et debitam faciunt reverentiam. Deinde
ceroferarii candelabra super credentiam deponunt, ibique
genuilectunt, donec ministri sacri surgunt. Reverentia ad
altare facta, celebrans omnesque ministri apud altare genu-
ilectunt utroque genu in locis suis, et minister de aqua
benedicta in plano a dextris diaconi; in choro autem non
genuilectunt, et stant ab initio usque ad finem. Tum diaco-
nus tradit celebranti aspersorium madidum cum solitis oscu-
lis. Celebrans antiphonam cantat, et altare aspergit, ut
supra dictum est; deinde post aspersionem sui ipsius surgit,
et erectus aspergit diaconum et subdiaconum adhuc genu-
flexos (4). Tum ad aspergendum clerum et populum, proce-
dunt primo cæremoniarius cum ministro deferente vas aquæ
benedictæ, et deinde celebrans, medius inter diaconum et

(1) S. R. C. 17 Jun. 1843, n. 4823-4971; 7 Dec. 1844, n. 4832-4978, 1.

(2) S. R. C. 4 Ap. 1699, n. 3367-3516, 3.

(3) S. R. G. 22 Mart. 1862, n. 5318, 4 et 5.

(4) Gavanlus, Merati et alii.

subdiaconum pluviale devantes, omnes detecto capite et sine bireto. Sacri igitur ministri celebrantem concomitari debent (i), nisi Episcopus sit præsens, quando tantum cæremoniarius et minister cum aqua benedicta comitantur, et diaconus et subdiaconus ad altare expectant (2). Celebrans juxta rubricas missalis alternatim cum diacono et subdiacono psalmum *Miserere* recitat, et revertens ad altare, aspergit acolythos stantes apud credentiam, et ipsum ministrum de aqua benedicta, nisi eos cum aliis clericis prius asperserit. Infra aspersionem celebrans ejusque ministri simul caput inclinant, ubi fieri debet. Facta aspersione, diaconus aspersorium cum osculis recipit, et ministro tradit. Ad versus et orationem diaconus et subdiaconus stantes tenent librum ante celebrantem, et deinde manipulum in eodem loco cum celebrante assumunt. Not. si celebrans ob defectum pluvialis tantum alba et stola sit indutus, diaconus et subdiaconus dalmaticam non assumunt, nisi post factam aspersionem. Item si celebrans pluviali non sit indutus, diaconus et subdiaconus in accessu ad altare ante celebrantem, unus post alium, incedunt.

In minoribus ecclesiis, in quibus Missa principalis vel parochialis cum cantu celebrari non solet, aquæ benedictæ aspersione ante Missam fieri non debet (3).

134. Notanda sunt sequentia : 1° excepto Episcopo, de quo vide tom. II, n. 45, aqua benedicta omnibus, etiam diacono et subdiacono, quibuscumque dignitatibus et canonicis, baroni, domino loci et similibus danda est per aspersione ■ et non per contactum seu offerendo aspersorium, ut ex eo aqua benedicta manu sumatur (4). Cavendum igitur est, ne consuetudo ministrandi aquam benedictam per contactum,

(1) S. R. G. 31 Jul. 1663, n. 2198-2345, 13 et Cærem. Ep. lib. 2, c. 31, n. 4.

(2) Cærem. loco cit. n. 3; Praxis Pontif. tom. 3, u. 198.

(3) S. R. C. 9 Dec. 1878, u. 5755.

(4) S. R. C. 2 Aug. 1698, n. 3332-3481; 27 Sept. 1698, n. 3344-3493, 1, 2 et 3; 12 Sept. 1699, n. 3381-3530, 1; 26 Ap. 1704, n. 3535 3684, 4; 11 Jul. 1857, n. 5247; Pougel Instit. cath. p. 3, sect. 2, c. S, § 10; Catal. in Cærem. Ep. 1. 1, c. 2, § 5, n. 6-8.

imprudentur introducatur; sed etiam, ne præcipue quoad laicos dominos, ubi est in usu, imprudenter abrogetur.

2° Juxta usum Communem satisfacit, dum scabellum altaris et non illius mensa aspergitur.

3° Canonici singulatim sunt aspergendi, et etiam reliqui clerici, si sint in parvo numero; si autem clerici sint in magno numero, omnes unico ictu et per gyrum aspergendi sunt (1). Si aspersio singulatim fiat, aspergens cuique ante et post aspersionem caput inclinatur; si autem per circulum fiat, unica sufficit inclinatio ante et post aspersionem. Clerici durante aspersione detecto capite stare, et dum aspergens ad illos accedit, illi caput inclinare, atque aspersionem aque reverenter suscipere debent.

4° Aspersio populi fit in aditu chori, eundem ibi aspergendo triplici ictu, in medio, a dextris populi, et a sinistris (2), exposito autem ss. Sacramento recedendo versus unam alteramve partem, ne tergum altari directe vertatur; vel si ea sit loci consuetudo, fieri potest procedendo per principalem navem ecclesiæ, incipiendo a cornu epistolæ, et per cornu evangelii redeundo (3). Non est necesse omnes in individuo aspergere, sed sufficit per modum unius, quo modo effectus aspersionis ad omnes extenditur. Dum aspergens in circumeundo medium altaris transit, illi semper debitam facere debet reverentiam.

5° Antiphona *Asperges me* aut *Vidi aquam* integra ante et post psalmum dicenda est a celebrante et a cantoribus (4), etiamsi officium diei non sit duplex, ut clare patet ex missali. In dominicis passionis et palmarum *Gloria Patri* post ps. *Miserere* omittitur. Tempore paschali, a dominica paschatis usque ad dominicam pentecostes inclusive, dicuntur antiphona *Vidi aquam* et psalmus *Confitemini*. In missali quidem non praescribitur, ut psalmus *Confitemini* sub aspersione

(1) S. R. G. 27 Sept. 1698, n. 3344-3493, 4.

(2) S. R. C. 27 Sept. 1698, n. cit.

(3) S. R. C. 22 Mari. 1862, n. 5322, 2

(4) S. R. C. 7 Julii 1876, n. 5666, V el VI.

a sacerdote submissa voce recitetur, eundem tamen recitare convenit, si sacerdos illum memoriter sciat.

6° Juxta Merati (1) princeps supremus et principissa in loco suæ jurisdictionis temporalis ante omnes alios sunt aspergendi cum debita inclinatione ante et post aspersionem. Item juxta quosdam quisque magnus princeps aspergendus est post ministros sacros ante choruin. Juxta Merati (2) etiam magistratus et minores domini asperguntur post chorum ante populum cum debita inclinatione. Optimum est in similibus receptam servare consuetudinem; hanc enim omittere, sæpe parit offensionem; huic autem honoris prærogativam addere præter aut etiam contra rubricas nec decet, nec semper licet. Quid si adsint Prælati, vid. Praxis Pontificalis tom. 3, η. 196.

135. Aspergitur altare, ad quod missa celebratur, ut locus sacrificii purificetur et sanctificetur, ac ab omni diabolico incursu liberetur. Id fit trina aspersione, ut totum altare aspergatur. Asperguntur sacerdos, clerus et populus, ut per applicationem orationum in aquæ benedictione dictarum, purificati et a dæmonis insidiis liberati, sacrificio attente et devote intersint. Idcirco dicitur ps. *Miserere*, qui optime convenit ad motus contritionis necessariae excitandos. Antiphona *Vidi aquam* desumpta est ex Ezech c. 47, et quantum ad aspersionem aquæ benedictæ intelligi potest de aqua baptismi, vel ejus effectu, aut de aqua, quæ fluxit de latere Christi, cujus passionis meritis omnes salvi fiunt. Oratio *Exaudi nos* olim composita est, ut diceretur in visitatione infirmorum aut alia occasione, et quamvis angeli ecclesiam inhabitent, nihil tamen obstat, quominus Deum oremus, ut angelum specialem, aut ad specialem custodiam mittat ad fideles in hoc habitaculo seu ecclesia congregatos.

DE BENEDICTIONE ET PULSATIONE CAMPANARUM.

136. In præcedentibus editionibus de hoc actum fuit ad
t i I Hi i

(1) P. 4, tit. 19, n. 21.

(2) Loco cit.

finem partis sextæ, quia campanarum benedictio in pluribus particularibus ritualibus reperitur; eu ^{hl} autem a sexta editione pars sexta Rituale Romanum singulariter respiciat, hoc loco de benedictione et pulsatione campanarum per modum appendicis agitur.

Ritus benedictionis campanæ non ponitur in rituali Romano, sed in pontificali tantum, quia campanam benedicere proprium est Episcopis.

Unde : 1° neque Abbates, etiam usum pontificaliū habentes, campanas benedicere possunt, nisi sanctæ Sedis habeant privilegium, et tunc dumtaxat pro usu suarum ecclesiarum vel monasteriorum (1).

Et 2° licet aliqui auctores (2) allegent, sed sine ulla fere ratione, Episcopum delegare posse sacerdotem ad benedictionem campanæ; Sacra tamen R. G. declaravit Episcopum, utendo ordinaria facultate, aliis non posse delegare potestatem benedicendi campanas sine induito Apostolico (3). Quapropter Benedictus XIV, cu [■] esset Episcopus Bononiensis, scribit : “ Ad nos unice spectat campanis benedicere, neque » alium loco nostro subrogare possumus, cum sancto christo » mate inungi debeant.

137. Campanæ benedictioni non obstat, ex qua materia ipsa fuerit, sive ex ordinario metallo, sive etiam ex puro ferro (4).

Campanæ quæ profanis usibus tantum inserviunt, benedicendæ non sunt benedictione in Pontificali Romano præscripta (5), uti nec eæ, quæ tantum pulsandæ sunt ad indi-

ti) S. R. C. 6 Jun. 1626, n. 489-636, 3; 27 Sept. 1659, n. 1856-2003, 19; 16 Maji 1744, n. 4010-1159, 1 et 2; 11 Aug. 1770, n. 4203-4352.

(2) Pouget Inst. cath. p. 3, sect. 2, c. 8, § 4; Gaume *Catéch. de persto.* totu. VU, lec. V, fol. 79; Romsée tom. IV, c. 1, ait. VI; J. B. E. Pascal cloches II.

(3) 16 Maji 1744, n. 4010-4159, 5 et 6; 9 Maji 1857, n. 5232, 2. Ita etiam Catalanus in rit. Rom. tit. 8, c. 21, n. 1; Lucius Ferr. campana n. 8; Quarti de bened. tit. 1, sect. 4. dub. 5, n. 32; Bened. XIV, instit. 47, § 4.

(4) S. R. C. 6 Feb. 1858, n. 5259.

(5) S. R. G. 16 Jul. 1594, n. 83, in supplem. 1 et 2 et 4 Martii 1892.

candas horas in horologiis publicis, nisi hæ etia ^{III} ad actiones sacras adhibendæ sint (1).

Campanæ vero, quæ ad usus sacros destinantur, *debent benedici, antequam ponantur in campanili*, juxta pontificale Romanum, quibus verbis necessitas, ac præceptum continetur (2); ita ut Episcopus prohibere possit, ne campanæ nondum benedictæ ad usus sacros pulsentur (3).

Pro omnibus campanis quæ ad usum sacrum non inseruiunt, si benedicantur, adhibenda est benedictio simplex, cujus formula, nuperrime adprobata (4), habetur in *Epheni. liturg.* tom. VI, fol. 475 et seq. et *Nouvelle Revue théol.* tom. XXIV, fol. 308 et seq.

138. Benedictioni campanæ, quæ ad usum Ecclesiarum vel sacellorum inservit, nomen baptismi conceditur, quod quidem Ecclesia non cooptavit, sed tantum æquo animo patitur, ut aliorum fidei et simplicitati indulgeat (5). Id ex eo potissimum dimanavit, quod populus in benedictione campanarum aquam adhiberi, nomen imponi, aliaque peragi perspiciat, quæ in administrando baptismo fieri solent : prout etiam in quibusdam locis, licet in pontificali non præscribatur, vir et femina, qui patrinus et matrina nuncupantur, assistunt (6).

Campanæ nomen imponitur : 1° ut eo nomine distinguatur a non benedictis, 2° ut illius sancti tutelæ commendetur, cujus nomine inscribitur, et 3° ut populus quasi voce alicujus sancti ad ecclesiam vocari videatur (7).

Ritus benedictionis campanæ absolvitur evangelio Luc. c. X, ubi dicitur, Martham Christum excepisse in domum

(1) S. R. C. 17 Sept. 1822, n. 4440-4590, 2.

(2) Bened. XIV loco cit.

(3) Vid. Luc. Ferraris canipana n. 5, G et 7; Cavalieri tom. III, dec. 114, n. 2 et 4.

(4) S. R. C. 4 Martii 1892.

(5) Bened. XIV, insiit. 47, § 4.

(6) Vid. Pouget inst. calh. p. 3, sect. 2, c. 8, § G; Billuart de Bapt. dissert. 3, art. 5, p. 7.

(7) Bened. XIV, loco cit. et Cavalieri tom. III, dec. 114, n. 2.

suam, et dum illa satagebat circa frequens ministerium, Mariam sedisse secus pedes Domini, ad audiendum verbum illius : qua lectione exprimitur, campanas ad hoc præcipue benedici, ut congregent populum Christianum ad audiendum in ecclesia verbum Dei, et sacrum cum Christo convivium agendum (1).

139. Virtutes et effectus Campanarum benedictarum continentur his versibus.

Laudo Deum verum, plebem voco, congrego clerum.

Defunctos ploro, pestem fugo, festa decoro.

1° *Laudo Deum.* Habent enim piam vocem, sicut instrumenta musica, quibus Dei laudem enarramus : in quem finem pulsantur infra processionem, consecrationem missæ, hymnum *Te Deum*, etc.

2° *Plebem voco, congrego clerum.* Sunt enim tubæ Ecclesiæ militantis, quibus populus et clerus convocantur ad orandum; ut ubicumque sonuerit hoc tintinnabulum, procul recedat virtus insidiantium, ac umbra phantasmatum; ut fideles festinantes ad piæ Matris Ecclesiæ gremium, precibus incumbant; crescat in eis devotionis augmentum, et quicumque ad sonitum convenerint, ab omnibus inimici tentationibus sint liberi (2).

3° *Defunctos ploro*, pulsantur scilicet campanæ pro defunctis tono lugubri, tum ut fideles excitentur ad orandum pro ipsis, tum ut ipsi viventes moriendi necessitatem meditentur.

4° *Pestem fugo*, scilicet : 1° pestem tempestatum, ut patet ex secunda oratione hujus benedictionis, in qua dicitur : *Cum melodia illius auribus insonuerit populorum, crescat in eis devotio fidei; procul pellantur omnes insidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempestatum; temperentur infesta tonitrua; ventorum flabra fiant salubriter, ac moderate suspensa; prosternat aereas potestates dextera luæ virtutis, ut hoc audientes tintin-*

(1) Pouget loco cit.

(2) Ita orationes benedictionis.

nabiilum contremiscant, et fugiant ante sanctæ crucis... in eo depictum vexillum. Et 2° etiam pestem morborum, ut dicitur in ultima oratione : *Dum hujus vasculi sonitus transit per nubila, Ecclesiæ luæ conventum manus conservet Angelica; fruges credentium, mentes et corpora salvet protectio sempiterna.*

5° *Festa decoro.* Quapropter campanæ in festivitibus et solemnitatibus sæpius diutiusque pulsantur ad excitandos animos ad lætitiā, fervorem, et devotionem.

Expendendum tamen est, quod admonuit Suarez : « ille » spiritualis effectus non expectatur nisi a Deo per orationes « Ecclesiæ, quæ in benedictione (campanæ) funduntur : et * licet quoad nos transire videantur, et in re benedicta » virtutem non relinquunt; semper tamen manent in divina » cognitione. Ideoque licet non semper infallibiliter obligeant effectus postulatos, sæpe nihilominus impetrant, » quando aliæ opportuna conditiones concurrunt; quia generaliter hoc promissum est justæ orationi, qualis maxime * censenda est illa, quæ nomine totius Ecclesiæ funditur. «

Campanæ in turri suspenduntur, ut eo longius personare valeant. In hujus summitate signum crucis ponitur ad indicandum ædificium Christo dicatum esse : ibique locatur gallus æneus et versatilis, non tam ad ventorum directiones indicandas quam ob rationem moralem; significat enim, qua de causa campanæ pulsantur, nempe ad fideles convocandos ad ecclesiam : nam sicut gallus cantu suo lucem propinquā præcinit, et somnolentos ad laborem excitat; ita campanæ eundem effectum sonitu suo producant. Præterea gallus in summitate turrium collocatur ad pastorum instructionem, quatenus ex officio eis incumbit, peccatores in summo peccati immersos excitare, et ad lumen veritatis reducere (1).

!4<). Campanæ benedictæ ex instituto Ecclesiæ pulsandæ sunt : 1° aliquot ictibus ad convocandos fideles, ut comitentur ss. Sacramentum, dum ad infirmos defertur.

(1) Durandus lib. 1, c. 1, n. 22; Bocquillpt, *Traité hist, de la lit.*, liv. II, ch. VI.

2° Pro unoquoque fidei campana per tres vices juxta rituale Romanum pulsatur, ut dicetur n. 241, 1° dum est in agone positus, quando, ubi pia viget consuetudo, campana parochialis ecclesiae pulsanda est, ad fidelibus instantem mortem expirantis ægroti significandam, ut pro eo Deum rogare possint. 2° Statim ac animam exhalavit, pro loci consuetudine, ut audientes pro ejus anima Deum precentur. Illud *pro loci consuetudine* intelligendum est, ut notat Cavalieri (1), non de ipsa pulsatione, sed de ejus modo, circa quem consuetudo servanda est, ut audientes cognoscant, quid illo sono significetur; pulsationem enim non esse omit- tendam, et si omitti soleat, hanc esse inducendam, pia ratio satis demonstrat, nisi forte decedentium multitudo aliter fieri suadeat. 3° Ad convocandos eos, qui funeri interesse debent, eo modo et ritu, quo in eo loco fieri solet. Hoc tamen 1° limitandum est (2) tempore pestis aut frequentis mortis, vel in similibus aliis casibus, in quibus ordinariorum pruden- tiæ committitur, per remedia opportuna ingruenti malo pro circumstantiis occurrere, ne videlicet propinquæ mortis periculique imminentis terror cæteros, licet fortes, invadat : et 2° limitandum etiam est in funeribus illorum, qui sepul- tura ecclesiastica indigni ex hac vita decedunt, pro quibus campanas pulsare non licet.

r l

3° Campanae pulsantur ad indicandas horas vesperrarum, matutinarum, et missarum, ac reliquarum horarum canonica- rum; cum ss. Sacramentum in missa majori elevatur; et ad dandum signum salutationis angelicæ singulis diebus matutino, meridiano ac vespertino tempore (3).

4° Infra processiones, præcipue in quibus ss. Sacramen- tum defertur, sive in processione ss. Sacramenti, sive dum in principalibus anni festis solemniter ad ægrotos defertur, pulsantur campanæ non tantum ab ecclesia, ex qua exit processio, sed etiam ab aliis ecclesiis et monasteriis, dum

(1) Tom. III, dec. 113, n. 2.

(2) Cavalieri loco cit. dec. 117g

(3) Cterem. Ep. lib. 1, c. 6, n. 3.

processio tain in eundo, quam in redeundo juxta ecclesiam aut monasterium transit (i).

5° Ad repellendam tempestatem pulsentur campanæ; inquit rituale Romanum (2), tum ut fideles ad orandum, et Dei misericordiam piis orationibus implorandam excitentur, tum ad tempestatem repellendam virtute orationum in Campanarum benedictione dictarum. Hoc in pluribus locis in desuetudinem abiit, et in quibusdam etiam a magistratu civili interdicitur (3).

6° Præterea campanæ pulsari possunt, ad convocandos pueros ad catechismum, populum ad laudes vespertinas, in receptione Episcopi, aliisque circumstantiis, modo causa sit sacra.

7° Jubente Ordinario, ut in quibusdam solemnitatibus vel in alio particulari casu campanæ omnium ecclesiarum pulsentur, omnes ecclesiæ, quantumvis exemptæ, ejus mandato parere tenentur (4).

8° Campanæ autem ex Ecclesiæ institutione pulsari prohibentur triduo sacro majoris hebdomadæ, ut dictum est n. 37 et 65, et tempore interdicti localis (5).

9° Campanæ benedictæ per se pulsari nequeunt ob tine **H** profanum, quia rebus benedictis uti non licet nisi in ordine ad finem, ad quem sunt benedictæ; qui finis in benedictione Campanarum est tantum in ordine ad functiones spirituales et ecclesiasticas. Quapropter pulsari nequeunt, nisi ad usus, quos recenset Glossa *Eoctr. quia eundos de offic. custode* qui usus continentur duobus versibus supra allatis : *Laudo Deum* etc. (6). Unde pulsandæ non sunt in adventu domini

(1) S. R. C. 7 Ap. 1598, n. 144, in supplem.; 10 Mart. 1787, n. 4279-4428; Gardellini in Inst. Clem. § 20, n. 5.

(2) De processione ad repellendam tempestatem.

(3) Vid. *Mêl. théol.* y 4 sér. fol. 634, II.

(4) S. R. C. 31 Mart. 1821, n. 4428-4578, 3.

(5) Vid. Lucius Ferraris campana n. 22-25.

(6) Dec. Cong. Ep. et Reg. 31 Jan. et 18 Mart. 1581, et 29 Jun. 1616, apud Cavalieri tom. III, dec. 113.

loci (1), neque in adventu baronum locorum (2), neque in adventu principis (3). Id tamen intelligendum est secluso consensu Episcopi (i). Nam « de consensu Episcopi campanæ » benedictæ pulsari possunt ad usus profanos, ad quos non » sequuntur causæ sanguinis, et præsertim si communitatis » expensis constructæ fuerint, quantumvis tale jus non sibi * reservasset » (5). Causæ sanguinis sunt, ad quas mors alicujus sequitur, ut dare signum alicujus decollandi, convocare ad arma, aliæque similes. In primo tamen casu juxta Cavalieri (6) tolerari potest, si signum detur, ad monendum populum, ut oret pro noxii anima; in secundo, si congressus fieri debeat contra Ecclesiæ hostes; et in omnibus similibus causis, si summa urgeat necessitas, cui cunctæ parent leges. Ad eas autem causas, quæ sanguinis non sunt, et bono publico utilitatem vel commoditatem conferunt, campanarum benedictarum usus cum consensu Episcopi permitti potest : tales causæ sunt incendium, inundatio, aliæque similes, quæ moram non patiuntur, quibus tamen spirituale charitatis subeat motivum; item congregatio communitatis ad consilium, indicatio horæ discessus vespertini, aliæque quæ ob necessitatem excusare possunt, cum communiter aliud desit remedium, quo similia indicentur : si enim campana non benedicta habeatur, hæc æque bene et commode ad præfatos usus pulsari potest. * Pro pulsatione campanarum ad præ- » latos usus necesse non est ab ordinario licentiam petere », toties, quoties pulsandæ sunt, sed sufficit eamdem semel » petere pro semper » (7). Locorum consuetudo etiam consensum Episcopi dumtaxat tacitum probat sufficere, quatenus nempe easdem pulsari cognoscit, nec tamen inhibet (8). Prout

(1) S. R. C. 10 Jul. 1638, n. 918-1065.

(2) S. R. C. 19 Feb. 1639, n. 979-1126.

1

(3) S. R. G. 16 Aug. 1642, n. 1260-1407.

(4) S. R. C. 10 Jul. 1638, n. 918-1065.

(5) Dec. cong. Ep. et reg. 31 Jan. 1589, apud Cavalieri tom. III, dec. 115,

(6) Loco cit.

(7) Cong. Ep. et Reg. 8 Jun. 1592, apud Cavalieri tom. III, dec. 116.

(8) Cavalieri ibid.

io his locis campanæ in festo regis et principum regalium, et in eorum transitu ex consuetudine pulsari solent.

Modernum Belgii jus civile *ari. org.* 48 circa concordatum 1801 præscribit : « L'Évêque se concertera avec le préfet - pour régler la manière d'appeler les fidèles au service › divin par le son des cloches. On ne pourra les sonner pour » toute autre chose sans la permission de la police locale. Adeoque ubi talis conventio Episcopum inter et magistratu **H** civilem existit, ut in diœcesi Tornacensi (i), hæc sequenda est; ubi autem non existit, Episcopus, et proinde etiam parochus juxta jus ecclesiasticum et civile prohibere possunt, ne campanæ benedictæ ad usus profanos pulsentur : jus enim ecclesiasticum prohibet, et civile in hoc casu nihil præscribit. Præterea campanæ sunt ecclesiæ proprietates, et in usum sacrum destinatae, prout alia ecclesiæ supellectilia. Parochus etiam jus habet retinendi claves campanilis, sicut illas ecclesiæ, quod jus in legibus civilibus etiam communiter ei tribuitur (2). Cavendum igitur est, ne mos pulsandi Campanas benedictas ad usus profanos imprudenter introducatur; sed ab altera parte non minus cavendum est, ne imprudenter abrogetur, neve negando difficultates cum magistratu civili excitentur. Prudentia enim plerumque exigit, non tantum ut consuetudines receptæ et toleratæ serventur, sed etiam ut usus campanæ in casu extraordinario permittatur, eo magis, quia juxta Quarti (3) abusus campanæ, secluso scandalo aut contemptu, peccatum tantum veniale videtur, quia non est nisi quædam indecentia, a qua prævisæ difficultates aliæque causæ excusare possunt.

Campanæ non benedictæ, si existant, ad usus profanos, ut per se patet, pulsari possunt et debent.

(1) 1 Oct. 1839, Kersten, *Journal hiat.* tom. VI, fol. 363.

(2) Vid. *Revue cath.* 1853-1854, fol. 614 et 695.

(3) De bened. lit. 2, sect. 12, dub. 2, n. 180.

PARS VI.

RITUALE ROMANUM.

De iis quæ in administratione Sacramentorum generaliter servanda sunt.

DE OBLIGATIONE ET AUCTORITATE RITUALIS ROMANI.

141. 1. Rituale Romanum est in usum totius Ecclesiæ catboilcæ, ut liquet ex litteris Apostolicis Pauli V Rituali præpositis.

2. Non est tamen per se de præcepto, quia Paulus V tantum hortatur, ut omnes rituali utantur, et nullum generale præceptum assignatur, quod universalem illius usum præscribit (1) : ita ut tempore quo prodiit rituale Romanum, Ordinariis locorum liberum fuerit, proprium rituale, si quod legitimum haberent, retinere, et hoc adhuc tempore retinere, modo, ut supponitur, et ut mox dicetur, proprium suum rituale hucusque incorruptum servaverint.

3. Ubi autem rituale Romanum est receptum, ibi etiam est de præcepto, et in aliud a nemine, neque ab ullo Episcopo permutari potest : nam Sacrosancta Tridentina Synodus sess. 7, can. 13, decrevit : *Si quis dixerit, receptos et approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in solemni sacra-*

(1) Fornici, p. 3, c. 3.

mentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libido omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit.

4. Ubi milium hucusque rituale in usu fuit, v g. in locis infidelium, qui ad fidem convertuntur, ibi rituale Romanum etiam est adhibendum.

5. Ubi particulare rituale, pastorale vel manuale adhibetur, cujus rijus in sacramentorum administratione post Concilium Tridentinum mutati sunt; hæc mutatio fuit illegitima, etiamsi Ordinarii auctoritate facta fuerit, utpote contra definitionem Concilii Trid. supra allatam : nam : 1° notum est in illa definitione per *ecclesiarum pastorem* intelligi Episcopum; ita ut nec soli parochi aliive sacerdotes, sed nec ipsi Episcopi, loci ordinarii, sacramentorum ritus mutare valeant; 2° Rituale Romanum editum est anno 1614; Concilium igitur Tridentinum non loquitur de ritibus ritualis Romani, quod nondum editum nec compositum erat, sed loquitur generaliter de receptis et approbatis Ecclesiæ catholicæ ritibus, qui tunc temporis in usu erant, et in singulis ecclesiis cum approbatione vel saltem consensu Ecclesiæ recipiebantur. Illi ergo ritus post Concilium Tridentinum amplius mutari non poterant; et. si tunc temporis mulari non potuerint, nec postea, nec nunc mutari possunt.

Si illa mutatio fuerit illegitima, sequitur illegitimum esse usum particularis illius ritualis, in quo talis facta est mutatio. Si usus ejus illegitimus, legitimum quod restat remedium est, rituale Romanum admittere, illudque unice adhibere.

6. Etiamsi particulare rituale, hucusque incorruptum servatum, sit legitimum, optandum equidem est, ut rituale Romanum ubique admittatur : 1° quia Paulus V, etsi non mandat, saltem tamen hortatur, ut omnes eo utantur. 2° Quia summo studio est elaboratum, a Pontifice approbatum, tradit doctrinam Ecclesiæ catholicæ, continet receptos et approbatos Ecclesiæ ritus, et proinde principem habet locum super omnia aliarum ecclesiarum ritualia, quemadmodum Romana Ecclesia cæteras omnes ordine, nobilitate, dignitate et pleni-

tudine potestatis antecellit. 3° Quia sicut una est fides unaque Ecclesia, sic etiam rituum optanda est uniformitas in iisdem administrandis sacramentis. Unitas fidei et Ecclesiæ cum variis quidem ritibus servari potest et etiam servatur; quo major tamen in his etiam est unitas, eo arctius ipsa fidei unitas constringitur, et difficilius rumpitur; et contra quo major in ritibus est difformitas, eo difficilius fidei quoque unitas servatur, prout Græcorum et quarumdam aliarum Europæ nationum historia probare potest.

142. Maxima ritualis Romani est auctoritas, tam quoad ritus et cæremonias quas præscribit, quam quoad doctrinam quam tradit : proponit enim, ut Paulus V in litteris Apostolicis 17 Junii 1614 testatur, *receptos et approbatos catholicos Ecclesiæ ritus*, editum est pro *publico Ecclesiæ Dei bono*, et continet ea, *quæ catholica Ecclesia, et ab ea probatus usus antiquitatis statuit*.

Quoad ritus et cæremonias ejusdem est auctoritatis, ac missale et breviarium, quatenus ab eadem auctoritate Apostolica est editum et approbatum, cum hac tamen differentia, quod S. Pius V in litteris Apostolicis de missali et breviario stricte præcipiat, et Paulus V in litteris de rituali tantum hortetur, sicut quilibet superior eadem auctoritate aliquando mandare, et aliquando tantum hortari potest, prout opportunum ei visum fuerit.

Rituale autem non tantum præscribit ritus et cæremonias in sacramentis et sacramentalibus servandas, sed tradit etiam ac docet, quæ sit materia sacramentorum, quæ forma, quis minister, etc. Hinc rituale differt a missali et breviario quæ communiter non continent nisi leges liturgicas et disciplinares. Quoad hanc doctrinam maxima etiam ritualis Romani est auctoritas; est enim a Summo Pontifice Paulo V approbatum, ejusque auctoritate pro publico Ecclesiæ Dei bono editum; hortatur præterea idem Pontifex *Patriarchas Archiepiscopos, Episcopos et parochos universos, ubique locorum existentes, ut in posterum tamquam Ecclesiæ Romance filii, ejusdem Ecclesiæ omnium matris et magistras auctoritate constituto rituali in sacris functioni-*

bus utantur, et in re tanti momenti, quæ catholica Ecclesia, et ab ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolate observent. Itaque Paulus V Rituale non tantum approbat, sed illud ad universalem dirigit Ecclesiam, et ubique observandum proponit. Doctrina autem, quæ ita observanda proponitur, summæ certo est auctoritatis (1).

143. Certa est rubricarum ritualis Romani obligatio in sacramentorum administratione. De his decrevit Concilium Tridentinum *¶ Si quis dixerit, receptos et approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in solemni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque ecclesiarum pastorem mutari posse; anathema sit.* In solemni igitur seu publica (2) sacramentorum administratione ritus in rituali Romano præscripti sine peccato omitti nequeunt. Hæc obligatio, cum sit in re gravi, est gravis in gravi materia, et levis in levi materia; sicut autem in missa et officio, sic etiam hic plures leves defectus coalescere, et materia *¶* gravem efficere possunt. In privata autem administratione particulares aliquæ cæremoniæ omitti possunt sine peccato, et de facto omittuntur in casu necessitatis (3).

Quid autem *¶* dicendum de aliis rubricis in rituali Romano præscriptis extra sacramentorum administrationem? Canon Concilii Tridentini de his non loquitur; Paulus *λ7* in litteris Apostolicis rituali præpositis, tantum hortatur; et si detur obligatio, aliqua lex seu præceptum existere debet. Juxta Clericatum (4) certum est apud canonistas et doctores, quod rituale Romanum sit liber habens vim legis, et quod ejus rubricæ obligent sub præcepto. Attamen si de rubricis extra sacramentorum administrationem lex non detur, hæc tantum directivæ dicendæ sunt, quæ per se non obligant aub pec-

ti) Vide Conferentias eccl. dime. Meehl. 1875 ex theol. dogm. III.

(2) Baruffaldus tit. 2, n. 12; Catalanus in rit. Rom. tit. I, § 2, n. 11.

(3) Baruffaldus loco cit.

(4) De Sacrificio m. decis. 50, n. 47; Baruffaldus, tit. 10, n. 50.

cato : circa quas tamen notat Gardellinus (1), quod nollet audire a sanctuarii ministris, quasi pro libito liceat a sanctissimis illis regulis declinare, quæ licet positivum præceptum non importent, sapienti tamen consilio datæ sunt. Etiam si autem hæ rubricæ non obligare dicantur per se sive quatenus a rituali Romano præscribuntur, aliunde tamen obligare possunt, scilicet : 1° quia plura continent, quæ a jure communi præcipiuntur, vel ex consuetudine ut obligatoria observantur; 2° quia earum omissio ratione contemptus et scandali potest transire in peccatum etiam mortale; et 3° quia communiter non deest culpa venialis ratione pravi finis vel molivi inducentis ad earumdem transgressionem, prout plurimum esse solet torpor animi, negligentia, vel nimia ad alias occupationes, præcipue vanas et sæculares, propensio (2).

DE MINISTRO SACRAMENTORUM EJUSQUE OBLIGATIONE.

Notandum : 1° hic tantum agi de quinque sacramentis, scilicet baptismi, pœnitentiæ, Eucharistiæ, extremæ unctionis et matrimonii, et 2° non agi de valida, sed de licita tantum administratione.

144. Cui sacramenta administrare licet?

R. Sacerdos juxta rituale hoc loco « fidelibus alienæ parochiæ sacramenta non ministrabit, nisi necessitatis causa, vel de licentia parochi seu Ordinarii. » In casu necessitatis licet cuicumque sacerdoti, quinimo charitas ad hoc sub gravi obligat; sed extra casum necessitatis tantum licet parocho et delegatis a parocho vel Ordinario, quia administratio horum sacramentorum proprie ad parochos pertinet (3). Hæc

(1) In dec. S. R. C. n. 4153-4603, 1.

(2) Quarti quæst. proætn. sect. 6, p. 1; Cavalieri toni. 5, c. 2, n. 2.

(3) Rituale hoc loco n. 14; Baruffaldus tit. 2, n. 18 et seq. item 77 et 78.

servantur quoad communionem infirmorum, baptismum, extremam unctionem et matrimonium. Sed quoad poenitentiam et Eucharistiam consuetudo multum derogavit; sic regulares ex privilegio in suis ecclesiis, excepto die paschatis, ss. Eucharistiam ministrare possunt (1); sacerdotes ex consuetudine vel communi consensu in propria ecclesia confessiones aliorum parochianorum excipiunt, eisque s. Eucharistiam ministrant; confessarii confessiones infirmorum in domibus alterius parochiæ excipiunt, ea tamen lege ut parochus de eo certior reddatur, saltem per scripturam apud infirmum relinquendam. Nulli tamen licet in aliena ecclesia confessiones excipere, nec s. Eucharistiam etiam in missa ministrare sine aliquo consensu, aut præsumpta et fundata voluntate illius cujus interest (2).

145. Quanta obligatione et diligentia inde resultante parochus sacramenta ministrare tenetur?

R. Tenetur per se sub gravi, ex jure naturali, divino et ecclesiastico, « atque omni temporis momento illum paratum esse oportet... Quacumque diei ac noctis hora ad sacramenta ministranda vocabitur, nullam officio suo præstando, praesertim si necessitas urgeat, moram interponat, - sive ob viarum asperitatem sive ob aeris intemperiem. * Ac propterea populum sæpe, prout sese offert occasio, praemonebit, ut cum sacro ministerio opus fuerit, se quam primum advocet, nulla temporis aut cujuscumque incommodi habita ratione » (3). Caveat parochus, ne sic vocantem durioribus verbis aut signis excipiat, vel a suis excipi patiatur.

Unde: 1° si sacerdos in necessitate vocetur, quidquid agit, relinquere debet (quid infra missam, vide tom. II, n. 177), omni possibili modo festinare, et etiam currere, si necessitas

(1) Quarti p. 2, tit. 10, s. 3, dub. 1, diff. 2.

(2) Quarti loco cit. diff. 1.

(3) Rituale Rom. Notandum est, citationem Ritualis Rom. communiter omitti hęc autem signa » » sine alia citatione indicare, ea desumpta esse ex Rituali in eo loco, de quo agitur.

urgeat, et possit sine indecentia, quam tamen necessitas ordinarie tollit, modo ss. Sacramentu ¶ non deferat (i).

2° Parochus vel delegatus a loco habitationis se nunquam absentare potest, nisi suis manifestet, ubi quocumque occurrente casu advocari possit; et extra parochiam ad notabilem distantiam nunquam discedere potest, nisi aliu ¶ idoneum sacerdotem substituat. Hæc distantia determinari nequit, sed variæ considerandæ sunt circumstantiæ, quæ quandoque, si parochia sit extensa, plures sint ægroti, tempus nocturnum, etc., exigunt ut parochus se non absentet, nisi alius adsit, vel saltem sit in loco maxime vicino; et contra quandoque in parochia non numerosa, ubi non dantur ægroti, saltem tempore diurno permittunt, ut parochus se absentet per semileucam, aut ad summum per leucam, nisi speciales circumstantiæ aliud exigant.

3° Parochus debet : 1° petentibus sacramenta ministrare, et 2° se etiam præsentare ad ea ministranda, uti se sistere in confessionalis, quandocumque sive consuetudo sive statuta synodalia seu diœcesana præscribunt. Extra hos autem casus vocandus est, et non tenetur nisi vocatus, uti deducitur ex verbo *vocabitur*’, quod ponitur in rituali Romano, nisi adsit necessitas vel præceptum puta paschale; in quibus casibus debet négligentes monere, et si de infirmis agatur, eos visitare et adhortari ad sacramenta suscipienda, quia necessitatis notitia habetur pro vocatione (2).

SERVANDA ANTE SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONEM,
IN IPSA ADMINISTRATIONS, ET POST EAM.

146. Ante administrationem sacerdoti servanda sunt :
1° ut sit in statu gratiæ. Qua ¶ obrem illud perpetuo curabit,

(1) Barufialdus tit. 26, n. 67, et seq.; Catalauus tit. 1, §5; Cavalieri tom. 4, dee. 74, n. q; Bissus E, n. 180, §5.

(2) Baruflaldus tit. 2, n. 40 et 41.

ut integre, caste, pieque vitam agat : nara, etsi sacramenta ab impuris coinquinari non possint, neque a pravis ministris eorum effectus impedi; impure tamen et indigne ea ministrantes, in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo, si fuerit peccati mortalis sibi conscius, quod absit, ad sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde pœniteat; sed si habeat copiam confessarii, et temporis locique ratio ferat, convenit confiteri. »

2° “ Ut sacra suppellex, vestes, ornamenta, linteamina et vasa ministerii integra, nitidaque sint et munda ” ac omnia parata.

3° Ut si opportunitas detur, paululum orationi et rei sacra peragendæ meditationi vacet, atque ejus cæremonias prævideat.

4° Ut habitu requisito induatur. Habitus duplex est, vulgaris et sacer : ad vulgarem requiritur, ut sit ecclesiasticus, decens et mundus; item ut induatur veste talari, saltem si id incommoda viarum patiantur. Si autem in necessitate de nocte vocetur, sufficit se vestibus necessariis induere, et relinquere omnia quæ non requiruntur ad necessarium vestitum, ut se lavare, pectere, etc. non tamen semivestitus ac sordidis manibus accedere debet; hoc enim decori ministri et ministerii repugnat. Si ss. Sacramentum deferendum sit, decentius se induere oportet (i).

Quoad habitum sacrum, rituale Romanum præscribit, ut sacerdos « in omni sacramentorum administratione superpelliceo sit indutus, et desuper stola ejus coloris, quem sacramenti ritus exposcit » ad excitandum in suscipientibus majorem devotionem et in adstantibus venerationem (2). Loco superpellicei rochettum adhiberi nequit, neque ab iis, qui alias usum rochetti habent (3). De sacramento pœnitentiæ dicetur loco proprio. Sacerdos induendo sacras vestes convenienter recitat, ad superpellicem *Dealba me Domine*, uti

(1) Baruflaldus loco cit. n. 35 et 36.

(2) Vid. tom, 1, n. 166 et Prax. Pontif. tom. 1, n. 30g

(3) Vid. loco cit.

dum albam ante missam induit, vel *Indue me Domine novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate veritatis*; et ad stolam *Redde mihi Domine stolam immortalitatis, quam etc.*

5° Ut lavet manus, dum ss. Sacramentum est ministrandu vel sacrum oleum adhibendum

6° Ut «omnes, qui sacramenta suscipiunt, loco et tempore opportuno moneat, ut remoto inani colloquio et habitu actuque indecenti, pie ac devote sacramentis intersint, et ea, qua par est, reverentia suscipiant. » Publicæ autem admonitiones semper in genere, et nunquam in specie tali vel tali personæ faciendæ sunt, ne plus obsint quam prosint.

147. In ipsa sacramentorum administratione sacerdoti servanda sunt : 1° adhibere debet « unum saltem, si habeat, vel plures clericos, prout loci et sacramenti ratio postulat, decenti habitu et superpelliceo pariter indutos » qui sacerdoti ministrare, ipsique nomine totius Ecclesiæ respondere valeant. Si clericus desit, adhiberi potest laicus idoneus seu custos ecclesiæ, superpelliceo indutus (1), nunquam tamen femina, quæ si in necessitate adhibeatur, ut apud moniales sub claustro viventes, tanquam socia comitari ac etiam respondere, non autem ministrare potest (2).

2° « In sacramentorum administratione eorum virtutem, usum ac utilitatem, et cæremoniarum significationes, ubi commode fieri potest, diligenter explicabit » uti Concilium Trid. faciendum præcipit pro suscipientium captu, et etiam lingua vernacula, si opus sit (3). Ad hoc non sufficit, ut id fiat in catechismo et instructionibus, sed mens Concilii Trid. aliorumque conciliorum et omnium ritualium est, ut id fiat ante, infra vel post administrationem juxta temporis et loci circumstantiam. In pluribus ritualibus tales instructiones inseruntur; non est tamen necesse, ut singulis vicibus omnia

(1) Vid. tom. I, n. 162.

(2) Baruffaldus tit. 2, n. 57 et seq. Caialanus in Rit., lit. 1, § 8. Vid. tom. I, n. 298.

(3) Sese. 24 de reform., c. 7; III conc. prov. Mechl., tit. 2, c. 3.

dicantur, sed ex iis desumi possunt, vel alia dici, quæ loco, tempori et personis convenire judicantur.

3° “Ad ministrandum procedens, rei quam tractaturus est, intentus sit, nec de iis, quæ ad ipsam non pertinent, quidquam cum alio colloquatur; in ipsaque administratione actualem attentionem habere studeat, vel saltem virlualem, cum intentione faciendi, quod in eo facit Ecclesia. »

4° “Dum sacramentum aliquod ministrat, singula verba, quæ ad illius formam et ministerium pertinent, attente, distincte, et pie, atque clara voce pronuntiabit. Similiter et alias orationes et preces devote ac religiose dicet; nec memoriæ, quæ plerumque labitur, facile confidet, sed omnia recitabit ex libro. Reliquas praeterea caeremonias ac ritus, ita decenter, gravique actione peraget, ut adstantes ad coelestium rerum cogitationem erigat, et attentos reddat. »

5° “Illud diligenter caveat, ne in sacramentorum administratione aliquid quavis de causa vel occasione, directe vel indirecte exigat, aut petat; sed ea gratis ministret, et ab omni simoniæ atque avaritiæ suspicione, nedum crimine, longissime absit; » qualis suspicio merito intervenire censeatur, si investiget, num aliquid fuerit præparatum, et maxime si is, qui aliquid offerre praetermisit, velut avarus vel inhumanus verbo aut facto arguatur. « Si quid vero nomine cleemosynæ aut devotionis studio, peracto jam sacramento, sponte a fidelibus offeratur, id licite pro consuetudine locorum accipere poterit, nisi aliter Episcopo videatur. - Quidquid autem datur, grato semper animo recipiendum est. Quod vero ad jura attinet, quæ auctoritate superiorum aut legitima consuetudine sunt statuta, hæc etiam exigere possunt; ex eorum tamen negatione ministerium spirituale negari, vel plus æquo differri nequit (1).

1 IS. Post sacramenti adrnistrationem sacerdoti servanda sunt : 1° Deo gratiæ sunt agendæ, eique administratio per pias preces commendanda.

(1) Synodus diœc. Meehl. 1G09, iit, 2, c. 3.

2° Pro aliquibus sacramentis describenda sunt nomina, sicut in fine ritualis præscribilur. Id in his locis hodiedum adhuc servandum est, quia, quamvis hi libri in foro civili non amplius valeant, equidem in foro ecclesiastico requiruntur. Notandum autem, hæc acta describenda esse in ipso registre, et abusum esse, hæc scribere in charta aliqua volante, etsi paulo post in ipsum registrum referenda.

De Sacramento baptismi rite administrando.

DE MATERIA BAPTISMI.

1-19. Quamvis quæcumque aqua vera et naturalis ad baptismi valorem sufficiat; ex Ecclesiæ tamen præcepto, extra necessitatem, in omni baptismo solemni sola aqua eo anno benedicta in vigiliis paschalis et pentecostes adhibenda est (i). Si baptismus in necessitate a sacerdote conferatur, hic etiam adhibere debet aquam baptismalem solemniter benedictam, quam de sacro fonte secum deferat, vel quæri jubeat, quæ, collato baptismo, ad ecclesiam deferatur, et in sacrarium effundatur; si autem solemniter benedicta ad manum non habeatur, et necessitas afferri non permittat, aquam simplicem seu non benedictam adhibet (2). Si laicus vel clericus diacono inferior in necessitate baptizet, ei baptizare non licet in aqua baptismali, sed in aqua communi, vel benedicta pro aspersione fidelium.

Aqua in fonte inundo nitida et pura conservanda est: 1° quia reverentia sacramenti id exigit; 2° quia immunda nocere posset infantibus (3); 3° quia impura parentibus, patrinis

(1) Quani de benedict, tit. 2, s. 7, dub. 1, η. 130. Vid. η 54.

(2) Baruflaldus tit, 11, η. 61.

(3) Baruflaldus lit. IV, η. 16.

aliisque adstantibus ingenerare posset nausea ■ et etiam aversionem ab Ecclesiæ cæremoniis et ab ipso baptismo. Quando nova benedicenda est, antiqua in ecclesiæ vel potius baptisterii sacrarium est effundenda; tuncque fons primum lavandus et mundandus est, ac deinde aqua limpida implendus. Valde convenit, ut hæc ab ipso parocho, uti rituale hoc loco innuit, vel ab alio sacerdote fiant.

Si aqua in sabbato paschæ aut pentecostes solemner benedicta non sufficiat, alia non benedicta admisceri potest, sed in minori quantitate, quæ mixtione tota iit benedicta, quia major pars trahit ad se minorem : ideoque hæc mixtio etiam sæpius fieri potest, modo unaquaque vice fiat in minori quantitate, licet quantitas aquæ in diversis vicibus addita quantitatem benedictam superet : rituale enim id non determinat ad unam aut aliquas vices, sed sub sola permittit conditione, ut in minori fiat quantitate (1).

Si aqua baptismatis corrupta fuerit aut effluxerit, aut quovis modo defecerit, extra sabbata paschalis et pentecostes nova juxta formam in rituali Romano præscriptam benedicenda est. Hæc benedictio fieri nequit forma benedictionis aquæ pro aspersione fidelium, quia Ecclesia aliam exigit et præscribit; et minus convenit forma benedictionis aquæ in sabbato paschalis et pentecostes præscripta, ut patet non tantum ex mente Ecclesiæ aliam in rituali Romano præscribentis, sed etiam ex præscripto adhibendi cereum paschalem, qui extra tempus paschale non adhibetur; quapropter omnino fieri debet forma in rituali Romano præscripta in fine *de sacramento baptismi*.

Si aqua congelata sit, curetur ut liquefiat; sin autem ex parte congelata sit aut nimium frigida, poterit parum aquæ naturalis non benedictæ calefieri, et admisceri aquæ baptismati in vasculo, ne infantulo noceat; vel potest aqua baptismalis calefieri in vasculo, illud immittendo in aquam calidam vel admovendo ad ignem.

(1) Vid. infra de additione sacrorum oleorum n. 156.

DE FORMA BAPTISMI.

150. Ad formam baptismi non additur *amen*, licet aliqui auctores hoc addendum putaverint, quia non additur in rituali Romano, neque in decreto Eugenii IV seu instructione Armenorum, neque in Concilio Tridentino sess. 7, de bapt. can. 4. Quapropter S. R. Congregatio nomine Sanctitatis respondit, strictim servandum esse rituale Romanum in quo *arnen* omittitur (1).

Si sub conditione baptizetur, hæc verba *si non es baptizatus* alta voce pronuntianda sunt, uti reliqua verba formae, prout in rituali hoc loco expresse praescribitur, ne sacerdos adstantibus rebaptizare videatur.

151. Cavendum est, ut rituale hoc loco præscribit, ne aqua ex infantis capite in fontem defluat : 1° quia *aqua in /onle mundo nitida et pura diligenter* conservanda est, quod fieri nequit, si aqua ex capite infantis in fontem refluat : 2° quia periculum contagii, quod subesse potest, omnino cavendum est : 3° quia tum decentia, tum dignitas administrationis sacramenti id exigit; non enim decet, ut aqua, quæ in fontem refluendo inevitabiliter fit immunda, et quam vir honestus in usum profanum adhibere nollet, in baptismo adhibeatur : 4° si aqua, ita immunda facta, adhiberetur, inde sumi posset occasio cæremoniam baptismi contemnendi, calumniandi, et eo etiam prætextu baptismum infantum differendi et omittendi. Hæ rationes tanti sunt momenti, ne cautela præscripta ullo in casu omittatur.

Quoad ritus *de ministro baptismi, de baptizandis parvulis* et *de patrinis* nihil hoc loco notandum est.

DE TEMPORE ET LOCO ADMINISTRANDI BAPTISMUM.

152. Sabbatum sanctum et sabbatum pentecostes juxta

(1) 9 Jun. 1853, Cochinchioæ 2, n. 5188.

rituale duo sunt dies, in quibus hoc sacramentum administrari maxime convenit. Quapropter cæremoniale Ep. lib. 2, cap. 27, n. 18, præscribit, ut *per octo dies ante in ipsa ecclesia, nisi periculum immineat, nullus infans baptizetur*. Juxta rituale autem id maxime convenit, et quatenus commode fieri potest, in adultis baptizandis retineri decet.

153. Baptismus administrari debet in ecclesia (1) in qua est fons baptismatis : 1° excepta necessitate, sine qua oportet. ut Episcopus non concedat facultatem baptizandi extra ecclesiam (2). Necessitas occurrit in locis missionum, ubi catholici procul ab ecclesiis et oratoriis habitant, et ubi baptismus in privatis domibus ministrari potest cum omnibus cæremoniis, servato ritu Ecclesiæ consueto (3).

2° Exceptis filiis regum aut magnorum principum, qui non agnoscunt superiorem (4). Illi filii in eorum capellis baptizari possunt. Requiritur tamen : 1° ut reges aut principes licentiam ab Ordinario impetrent, prout liquet ex verbis ritualis *id ipsis ita deposcentibus*; 2° *dummodo id fiat in eorum capellis seu oratoriis*; 3° ut fiat *in aqua baptismati de more benedicta*; 4° ut serventur omnes cæremoniæ, tam antecedentes quam consequentes. Hoc quartum requisitum in rituali non exprimitur, sed supponitur, ut probari potest ex rationibus sequentibus : 1° quia absque necessitate permitti nequit, ut baptismus a consuetis ecclesiæ cæremoniis disjungatur (5); 2° sicut rituale requirit, ut id fiat in capellis et in aqua baptismati, similiter requiri dici oportet, ut reliquæ serventur cæremoniæ. quæ pro solemni baptismo præscribuntur; 3° rituale agens de baptismo ex necessitate, præscribit, ut infans, ubi convaluerit, ac ecclesiam deferatur, et omnia omnia suppleantur; cum autem nihil tale

(1) S. R. C. 27 Ap. 1877, n. 5688.

(2) S. R. G. 16 Julii 1757, n. 4121-4270, 7; Bened. XIV, Instit. 98.

(3) S. R. C. 4 Feb. 1871, n. 5469, III.

(4) S. Alph. de Lig. de bapt. n. 118 ad III; Baruffaldue, tit. 9, n. 17; *Hcr. thiol.* 1856, fol. 274.

(5) Bened. XIV. Instit. 98.

præscribat de filiis regum et principum in eorum capellis baptizatis, supponit baptismum cum omnibus cæremoniis fuisse collatum; dici enim nequit, rituale permittere, ut cæremoniæ omittantur.

Etiam si autem, ut supra dictum est, nomine principe; illi soli intelligendi sint, qui supremam exercent potestatem; non desunt tamen auctores, qui opinantur eorum nomine etiam venire alios magnates, et talis in pluribus forte locis introducta quoque est consuetudo. Licet s. Alphonso de Lig. probabilius videatur, intelligi tantum filios principum, absolutam potestatem habentium; putat tamen cum Croix, quod ubi introducta est consuetudo domi baptizandi filios magnatum, ipsa non facile sit improbanda (1).

154. Expedit, ut fons baptismatis habeatur in omnibus ecclesiis parochialibus: et generale est principium, quod cuilibet ecclesiae parochiali jus sit erigendi fontem, nisi habeantur ecclesiae matrices vel baptismales, quæ jam private fontem possideant (2). Episcopus, suadente necessitate vel utilitate, permittere et concedere potest, ut in ecclesiis filialibus erigatur (3). In ecclesia cathedrali, quæ non est parochialis, per se erigi non debet (4).

Locus, in quo fons baptismatis ponitur, esse debet decens, mundus et convenienter ornatus cum imagine s. Joannis Christum baptizantis, vel columbae Spiritum Sanctum repræsentantis, vel etiam cum altari s. Joanni dedicato, ubi commode fieri potest.

Baptisterium seu fons baptismatis debet esse in decenti forma; ex materia solida, ut marmore aliove lapide polito, quæ aquam bene contineat; decenter ornatus et cancellis circumseptus; decoro operculo tectus, sera et clave munitus, nisi ipse locus semper et bene clausus sit; atque ita obseratus, ut pulvis, insecta vel aliae sordes non penetrent. Si fons sit

(1) Loco citato. Vid. Instit. 98 Bened. XIV; *Revue thiol.* 1856, fol. 27&

(2) Acta s. Sedis vol. XI, fol. 241, V.

(3) Vid. Acta s. Sedis, vol. 7, fol. 560 et seq.

(4) S. R. G. 31 Aug. 1872, n. 5511.

æneus, stanno fusili ab interiori parte sit illitus, ne aqua aerugine inficiatur. Oportet, ut binæ sint claves, a parcho vel ejus vicario servandae. Ipse fons in duas partes dividi potest, quarum una aquam baptismalem continet, et altera vacua, in quam aqua e capite defluit, et in cujus fundo parvus est canalis, per quem aqua in sacrarium decurrit; vel juxta fontem a parte, qua infans sub baptismo tenetur, in eadem circiter altitudine parva statui potest piscina ad modum pelvis, in quam aqua e capite defluens excipitur, et in qua similiter parvus est canalis, per quem aqua in sacrarium defluit.

DE SACRIS OLEIS.

155. Sacrum Chrisma et sanctum Oleum catechumenorum ac similiter Oleum infirmorum eodem anno feria quinta in cœna Domini benedicta esse debent, nisi necessitas cogat, vel Summus Pontifex suprema sua auctoritate dispensaverit, prout 17 Februarii 1870 occasione Concilii Vaticani induisit (1); ita ut post benedictionem oleorum in coma Domini nova mox adhibenda sint.

Curet igitur parochus, ut ea suo tempore quamprimum habeat, Verumtamen cum nova in magnis dioecesibus post benedictionem statim ubique haberi nequeant, hoc *quamprimum* aliquam admittere debet latitudinem. Quapropter juxta Canones 123 et 121 *cie Consecrat, dist. 1* nova procuranda sunt ante paschæ solemnitatem seu ante diem paschæ, vel potius ante benedictionem fontis in sabbato sancto, cum Chrisma et oleum catechumenorum *suo tempore* in fontem infundenda sint (2); ante diem autem paschæ omnino comparanda sunt, nisi prius haberi nequeant ob locorum distantiam. viarum difficultatem, aeris temporumque vicissitudinem

(1) Acta s. Sedis, vol. 5, iol. 375.

(2) Baruffaldus tit. 10, n. 14; Cavalieri, lom. 4, cap. 26, dec. 1, n. 5; Giraldi expositio juris pontif. p. 1, sect. 599, fol. 422.

et intemperiem; dilationis vero causa peti non potest ab inducta consuetudine, quæ potius appellari debet abusus damnandaque corruptela (1).

Veteribus oleis, nisi necessità cogat, ultra annum non Mur. Hæc necessitas existit quamdiu nova olea, justa data ratione, non habentur. Sic S. R. Congregatio rescripsit (2), ubi olea sacra feria quinta in cœna Domini eodem anno benedicta haberi nequeunt, quia v. g. non sunt benedicta, nec aliunde obtineri possunt, uti accidit in Hispania tempore belli 1836, chrisma et oleum præcedentis anni in benedictione fontis adhibenda esse : item (3) in casibus, in quibus ob magnam parochiae ab urbe episcopali distantiam sacra olea præcedente feria in cœna Domini ab Episcopo consecrata in promptu haberi nequeunt, censuit in benedictione fontis baptismatis olea anni præcedentis adhibenda esse : similiter declaravit (4) in diœcesi, in qua olea ob defectum sacerdotum, diaconorum et subdiaconorum benedicta non fuerant, utendum esse oleo antiquo, donec novum recipiatur. Ita ut mixtio sacrorum oleorum in benedictione fontis baptismatis (5) et unctiones in administratione baptismi différend® non sint, sed in his aliisque, quorum eadem est ratio, vetera olea adhibenda sint, donec nova habeantur (6).

Quamprimum autem nova olea habentur, ea sunt adhibenda, et sacerdos utens veteribus graviter peccaret (7). Nova igitur olea recepta, non sunt domi retinenda (8,'); et multo minus solemniter in ecclesiam introducenda, non obstante consuetudine, ubi hæc existit, quæ non nisi ex crassa

(1) Ita Gardellini in dec. S. R. C. 16 Dec. 1826, n. 4474-4623, IV, 1.

(2) 23 Sept. 1837. *Oriolen*, n. 4672-1820, 1 et 2.

(3) 19 Sept. 1859. *Cadurcen*, n. 5294.

(4) 19 Jan. 1608. *Corcyren*, n. 222-369.

(5) Vid. n. 56.

(6) Vid. nota in dec. S. R. G. 16 Dec. 1826, n. 4474-4623, IV, 1.

(7) Canon 122. *Si quis de alio* do Consecrat, dist. 4; Baruffaldus, tit. 10, n. 7; Cavalieri tom. 4, c. 26, dec. 1, n. 7; Giraldis, exposit. Jur, Pont. p. 1, sect. 599, fol. 422.

(8) S. R. C. 16 Dec. 1826, n. 4474-4623, V, 1.

ac supina ignorantia inducta esse potest, et sacro oleo eum attribuit cultum, qui uni convenit ss. Eucharistiæ Sacramento (1); sed immediate post receptionem in ecclesia loco solito deponenda sunt, et casu occurrente, mox adbibenda

Novis habitis oleis, vetera in ecclesia comburenda sunt.
^U Si quod remanserat in ampullis, ponitur in lampadibus ecclesiæ ante Sacramentum, ut comburatur. Reliquum autem, quod est in pyxidibus sive capsulis, cum bombyce, » igne comburitur * (2). Ex bombyce prius exprimitur oleum in lampade, et postea bombyx comburitur, et cinis in sacrum projicitur. Vetera autem non comburuntur, nisi novis prius habitis, ne deficient pro administratione sacramentorum; et ideo duo quidem vasa laudabiliter habentur pro singulis oleis, unum nempe pro novis recipiendis, et alterum pro veteribus inierim custodiendis; licet tamen unum pro unoquoque sufficiat, dummodo, cum nova procurantur, vetera in decente aliquo vasculo interim asserventur (3).

1 5G. Si sacra olea' infra annum deficere videantur, et aliunde haberi nequeant, aliud oleum de olivis non benedictum adjiciendum est, sed in minori quantitate. Unde consulendum est, ut guttatim infundatur, ut semper quod infunditur minus sit oleo benedicto. Haec mixtio in casu necessitatis tantum permittitur (4); sæpius tamen etiam fieri potest, uti respondet p. mem. Pius VI (5) scilicet « posse oleo » benedicto adjungi non benedictum pluribus vicibus, ita ut
^{3>} oleum adjunctum consideratum separatim, et in unaquaque
^{y»} admixtione, sit in minori quantitate quam oleum benedictum, quamvis consideratis omnibus additionibus simul, fiat quantitas major non benedicti; quemadmodum resolutum fuit a S. G. Concilii die 23 Sept, anni 1682 „ (6).

(1) S. R. C. eodem loco ad 2.

(2) Pontificale de ccena Dom. in fine.

(3) Cavalieri tom. 4, cap. 26, dec. 1, n. 8.

(4) S. R. C. 7 Dec. 1844, n. 4854-5000, 4.

(5) 1 Ap. 1794, quæst. 13. Collect. Brevium.

(6) Vid. Quarti de benedict, tit. 1, sect. 2, dub. 5, n. 13 et 14; Fornici p. 3, c. 14; Bissui M, n. 107, § L-LVIII.

157. Olea sacra conservanda sunt in suis vasculis argenteis vel saltem stanneis (sed nullo modo æneis ob aeruginem, neque vitreis aut testaceis ob fragilitatem, neque ligneis aut marmoreis), bene obturatis et mundis; quæ vascula debent esse inter se distincta, et propriam unumquodque inscriptionem habere, majusculis litteris incisam, ne quis error committatur. Not. autem inscriptionem non ubique esse eamdem, et pro diverso loco diversa posse significare.

Ad usum quotidianum haberi debent minora vascula, sive separata sive etiam conjuncta, apte tamen distincta, et cum suis inscriptionibus ut supra, in quibus commodum erit bombacium vel quid simile habere, ut effusionis periculum caveatur.

Vascula sacrorum oleorum in loco proprio, honesto ac mundo, sub clave ac tuta custodia decenter asservanda sunt, ne ab aliquo nisi a sacerdote temere tangantur, aut eis sacrilege quisquam abuti possit. Adeoque in ecclesia conservanda sunt, scilicet in sacristia, in baptisterio aut in custodia alia, sed in loco proprio seu separato et decenter ornato atque sub sera (i), nunquam autem in tabernaculo ss. Sacramenti. Claves debent esse binæ, et a paracho servandæ (2).

Curandum est paracho, quantum fieri potest, ne per laicos, sed per se vel per alium sacerdotem, vel saltem per alium ecclesiæ ministrum hæc olea deferantur. Laici non absolute excluduntur ab eorum delatione (3); hoc tamen sine necessitate vel justa ratione fieri non convenit.

Cavendum etiam est, ne de sacris oleis quidquam ulli unquam tribuatur cujusvis rei prætextu.

(1) Vid. not. in deo. S. R. C. n. 4474-4623, ad III.

(2) Catalanus in rit. Rorn. tit. 2, c. 1, § 39.

(3) Nola in dec. S. R. C. 16 Dec. 1826, n. 4171-4623, ad V, 2.

DE PRÆPARANDIS ANTE BAPTISMI ADMINISTRATIONEM.

158. Cum baptismi sacramentum jam administrandum est, hæc in promptu esse debent :

1. Vascula sacri olei Catechumenorum et Chrismatis.

2. Vasculum cum sale benedicendo, vel jam benedicto in alio baptismo. Not. 1° Illud sal debet esse bene confractum et attritum adinstar pulveris, ne noceat infantulo, siccum et mundum, album vel aliud, sed naturale et non mixtum (1). 2° Non potest esse sal exorcizatum ad benedicendam aquam, sed benedictum sua peculiari benedictione, quæ in ordine baptismi administrandi præscribitur. 3° Sal ita benedictum nemini potest tradi, neque etiam reddi iis, qui id ad benedicendum attulerunt, sed quod superest, ad alios baptizandos est servandum aut in sacrarium adjiciendum. Si reddi soleat iis qui sal attulerunt, baptizans sumat modicum ex toto quod affertur, illudque tantum benedicat, et in os intantis immittat: quo modo cessat omnis difficultas. Si afferentes sal benedictum habere velint, sacerdos illud separatim benedicere potest benedictione, quæ habetur in rituali et fine missalis pro quocumque comestibili.

3 Vasculum seu cochlear, sive urceolus aut concha, ex argento, stanno aut alio metallo, nitidum, ad aquam fundendam super caput baptizandi, satis amplum ad sufficientem aquæ quantitatem hauriendam e fonte pro trina infusione, huic tantum usui destinatum (2). Adeoque quamvis baptismus manu conferri possit, aptius tamen et convenientius fit dicto vasculo, ne fontis aqua per successivum capitis et aquæ tactum aliqua sorde inficiatur (3).

4. Pelvis seu bacile ad excipiendam aquam ex capite defluentem, nisi ita constructum sit baptisterium, ut aqua statim in sacrarium defluat; omnino enim cavendum est, ne aqua e capite in fontem refluat, ut dictum est n. 151 et 154.

(1) Baruffaldus tit. 10, n. 33.

(2) Baruffaldus tit. 10, n. 39.

(3) Calalanus in Rit. tit. 2, c. 1, n. 45.

5. Gossipium seu bombacium aut stuppa ad abstergenda loca sacris oleis inuncta.

6. Stola duæ, ubi commode haberi possunt, una violacea adhibenda ab initio usque ad inunctionem factam oleo catechumenorum, et altera alba deinceps sumenda; sin minus, una saltem, ex una parte violacei, ex altera albi coloris (1).

7. Medulla panis ad abstergendum pollicem sacerdotis, antequam manus lavet, nisi virgula unctiones fecerit; et vas pro manuum lotionem post baptismum, quod huic tantum usui deservire decet, cujus lotionis aqua in sacrarium effundenda est.

8. Vestis alba in modum pallioli seu linteolum candidum infantis capiti imponendum : huic inservire potest strophium seu sudarium album (2), non autem illud quod adhibetur ad tergendum caput baptizati aut manus baptizantis, sed quidem cappula alba, qua induitur infans, aut velum quo tegitur.

9. Candela cerea baptizato ardens tradenda.

10. Rituale et registrum baptismale.

11. Linteolum ad tergendum caput infantis post ablutionem, huic tantummodo usui destinatum (3).

Hæc omnia super mensam seu credentiam, si commode fieri possit, collocanda et præparanda sunt.

ACCESSUS AD BAPTISMI ADMINISTRATIONEM.

159. Omnibus opportune præparatis, ut jam dictum est, sacerdos, lotis manibus, superpelliceo et stola violacea indutus, clerico saltem uno seu ministro superpelliceo pariter induto præcedente, cum gravitate et reverentia, tecto capite

(1) S. R. C. 26 Mart. 1859, n. 5285, VII.

(2) Baruffaldus tit. 10, n. 44.

(3) Baruffaldus tit. 11, n. 44.

et junctis manibus, accedit ad limen ecclesiæ, ubi foris expectant, qui infantem detulerunt. Juxta plura particularia ritualia infans ad locum baptisterio vicinum afferri potest, ne ex frigore aerisque intemperie patiat; si autem ecclesia commodum habeat atrium, ibidem expectare debent (1).

Ibidem sacerdos in lingua vulgari facit interrogationes, quæ in rituali praescribuntur, nisi de his bene sibi constet, videlicet, an sit suæ parochiæ, masculus an femina, an domi baptizatus, etc. qui patrini, quod nomen imponendum. Monet etiam præsentes, ut pie ac decenter assistant. Item opportune fieri potest explicatio virtutis, usus et utilitatis baptismi ejusque cæremoniarum, ut dictum est n. 147.

Quoad patrilinos notandum hic est, quod præcipit Concilium Trid. (2) ut “ parochus antequam ad baptismum conferendum » accedat, diligenter ab eis, ad quos spectabit, sciscitetur, » quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de s. fonte suscipiant; et eum, vel p o s tantum ad illum suscipiendum » admittat; et in libro eorum nomina describat; doceatque [†] eos. quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla « excusari valeant. ” Et si qui alii ad tangendum infantem instar palrinorum se ingerant (quod tamen non est concedendum), declaretur aperte ante baptismum, nec eos nec alios printer descriptos aut designatos, ullam cognationem spiritualet contrahere (3).

ORDO BAPTISMI PARVULORUM.

160• 1. Sacerdos stat in limine a parte interiori ecclesiæ vel baptisterii, patrilinus ad dextram baptizandi, et malrina ad sinistram ejus. Infans collocatur super brachium dextrum

(1) Barufilajdus lit. 10, n. 55.

(2) Sess. 24, cap. 2, de reform, raatriip.

(3) Cone. Trid. loco cit.; tertium Cone. prov. Meehl. lit. 3, c. 2.

illius, qui eum defert, quia brachium dextrum reputatur nobilius, et baptizans sic facilius operari potest.

Sacerdos interrogat, exprimendo nomen baptizandi, *quid petis etc.* et si plures simul baptizentur, *quid petitis*. Patrinus vel matrina, vel uterque simul respondet *fidem*. Hæc interrogatio semper facienda est, etiamsi sacerdoti de hoc bene constet, quia in rituali ita præscribitur, ut significetur Ecclesiam neminem cogere, et baptismum esse gratiam, quam petere oportet.

Hæc sicut et aliæ interrogationes, quibus patrinus in baptismi administratione respondere debet, in lingua latina faciendæ sunt, prout in rituali ponuntur juxta sequentia S. R. G. decreta : - Utrum in collatione baptismi interrogationes possint fieri vernacule, vel saltem vernacule iterari, postquam latine factæ fuerint? *Negative quoad utramque partem*. 12 Sept. 1857. *Molinen*. n. 5251, 17. An in administratione baptismi interrogationes, quibus respondere debet patrinus infantis, fieri possint vernacula lingua, quandoque dictus patrinus latinam ignorat; an saltem interrogatio sermone latino facta, ut fert rituale, illico in vulgarem transferri possit? *Negative ad utrumque juxta decretum in Molinen, diei 12 Sept. 1857, ad 17 - 31 Aug. 1867. Ambianen*. n. 5382. 1. Ut sacra liturgia incorrupta servetur, Ecclesia non permittit, ut ipsæ interrogationes in linguam vulgarem privatim transferantur; ut autem inconvenientiæ ratio caveatur, mandat, ut cæremoniæ explicentur præsertim in ipsa sacramentorum administratione. Sacerdos igitur in hunc vel similem modum procedere potest, susceptores in lingua vulgari alloquendo, ut sequitur : Ecclesia neminem cogit, Sacramenta volentibus administrat; ideoque ante administrationem interrogare debeo, quæ sit petitio vestra; et consequenter latine addit, *quid petis etc.* Minister autem, susceptores adjuvando, eisque innuendo, ut idem dicant, respondet *Fidem*. Idem vel similis modus in aliis interrogationibus servari potest(1). Interrogationes tamen

(1) Baruffaldus tit. 11, n. 2; *Analecta juris Pontificii*, 3, ser. fol. 312; *Revue des sciences ecclésiastiques*, t. 9, fol. 575.

in lingua vulgari fieri possunt : 1° si habeatur indultum, quale aliquibus dioecesibus a S. R. C. concessum legitur (1); et 2° si legitima adsit consuetudo.

2. *Exsufflat in faciem infantis*, videlicet *ter* ut præscribitur, et *leniter*, ut fiat decenter, et ne noceat infanti. Non videtur faciendum in modum crucis, quia hoc neque in rituali, neque ab auctoribus requiritur; potius autem ore angusto seu compressis labiis, quam ore aperto per modum halantis, hoc enim fovientis est, non expellentis; uti confirmari potest ex ordine baptizandi adultos, ubi *exsufflare* et *halare* distinguuntur.

3. *Pollice facit signum crucis in fronte et in pectore*. Istæ aliæque cruces, quotiescumque partes signandæ nominantur, fieri debent solo pollice dextro, extensis et junctis reliquis digitis, uti fit ad evangelium missæ : partes signandæ, si sint detectæ, immediate tanguntur, et si non sint detectæ, sufficit supra vestes seu pannos.

Reliquæ cruces, dum partes signandæ non nominantur, faciendæ sunt dextra, extensis et junctis digitis, non tangendo infantem.

4. *Oremus. Preces nostras. Oremus* et oratio aliæque sequentes dicuntur manibus junctis, nisi impeditæ fuerint. Ad litteram N. exprimitur nomen infantis. Si femina sit baptizanda, dicitur *electam tuam* in genere feminino, quod similiter servatur in orationibus sequentibus.

5. *Imponit manum super caput infantis*, infra integram orationem *Omnipotens sempiterne Deus*. Hæc manus impositio fit dextra, extensis et junctis digitis; sufficit autem, ut fiat moraliter, et caput non tangatur (2).

6. *Deinde sacerdos benedicit sal, quod semel benedictum, alias ad eundem usum deservire potest*. Quapropter hæc benedictio salis omittitur, si habeatur sal in alio baptismo exorcizatum.

(1) *Revue des sciences ecclésiastiques*, tom. 10, fol. 104.

(2) Barufialdus, tit. 11, η. 9.

Ad illius benedictionem sacerdos se ad illud vertit; illo benedicto, modicum pollice et indice dextro accipit, et in os infantis immittit, in minima tamen quantitate, ne ulceret palatum infantis; sufficitque minimum granum (i).

7. *Imponit manum super caput infantis, et dicit Oremus. Ælemam ac justissimam.* Ita habetur in editione typica.

Hæc manus impositio fit ut supra ad 5.

8. *Postea sacerdos imponit extremam partem stolæ super infantem, et introducit eum in ecclesiam.* Sola sinistra stolæ pars imponitur, ut ita sacerdos sit a dextris, et a dextris incedat, infantem quasi ducens, et trahens in templum Dei (2).

9. *Cum fuerint ecclesiam ingressi, sacerdos procedens ad fontem cum susceptoribus conjunctim clara voce dicit Credo.* Sacerdos ea latino idiomate recitare debet, ut notatur in rituali, susceptores autem vernaculo recitare possunt (3).

10. *Deinde antequam accedat ad baptisterium, dicit Exorcizo.* Cum sacerdos ad cancellos fontis devenerit, antequam ingrediatur, subsistit humeris ad fontem versis, reliquis coram eo stantibus.

11. *Postea sacerdos digito accipit de saliva oris sui, et tangit aures et nares.* Hæc cæremonia ab exemplo Christi Domini desumpta, omni cum decentia et reverentia est facienda, ne adstantibus contemptum pariat. Sacerdos solo digito seu pollice dextro (4) accipit de saliva oris sui, et immediate tangit aures et nares, dicens ad dextram aurem *Ephphela*, ad sinistram *quod est adaperire*, et ad nares *in odorem suavitatis*. Hic attactus non iit per modum crucis, quia id non præscribitur.

12. *Postea interrogat baptizandum nominalim... Abrenuntias.* Circa has interrogationes eadem notanda sunt, ac supra ad 1.

(1) Barufaldus ibidem, n. 20.

(2) Memoriale rit. pro minoribus ecclesiis, tit. 6, cap. 2, § 5, n. 4.

(3) S. R. C. 30 Dec. 1881, *Urgellen*, XVIII, n. 5830.

(4) S. R. C. 4 Sept. 1875, n. 5627, III.

13. *Deinde sacerdos... infantem ungit in pectore et inter scapulas.* Hæc unctio olei catechumenorum fit : 1° in pectore et inter scapulas aut inter humeros, 2° unica forma pro utraque unctione, 3° in modum crucis, 4° pollice, non autem virgula, nisi in necessitatis causa seu in casu morbi contagiosi, ut dicetur de unctionibus extremæ unctionis. Pollex ita intingitur in oleo sacro, ut ejus summitas tantum oleo sit Intincta, et semel pro utraque unctione. Uctione facta, ipsemet sacerdos, vel minister si est in sacris, non autem laicus, pollicem et loca inuncta abstergit bombacio vel re simili, quæ comburenda est, ejusque cineres in sacrarium projiciendi sunt.

14. Uctione præcedente facta, sacerdos deponit stolam violaceam, et assumit albam, vel si stola sit bicolor, eam vertit in partem, quæ alba est, ut supra dictum est. Deinde accedit ad fontem (i), et si nihil obstat, se sistit facie ad orientem seu ad altare majus conversa.

15. Quoad susceptores sollicitus esse debet sacerdos, ut baptizandum physice tangant, teneant, manum apponant aut supponant.

16. In Baptismo infans tenetur, ita ut habeat faciem pro-nam versus vas, in quod defluit aqua e capite decidens (2), non enim frons, sed vertex capitis ablui debet. Infusio fit vasculo, ut supra dictum est, et quælibet in modum crucis.

Si infans sit capillatus, sacerdos digilis sinistrae manus cæsariem ejus discriminat, dum dextra aquam infundit; vel efficit, ut aqua super frontem aliquantulum fluat : quod etiam faciendum est, dum caput infantis aliqua scabie oper-tum est (3).

Sacerdote aquam infundente, minister supponere debet pelvim ad excipiendam aquam a capite defluentem, eamque in sacrarium effundere, nisi fons ita constructus sit, ut aqua immediate in sacrarium defluat.

(1) Memoriale Rit. pro minoribus ecclesiis, tit. 6, cap. 2, § 5, n. 7; Martinucci lib. 4, cap. 1, n. 29.

(2) Baruffaldus tit. II, n. 42.

(3) Pastorale Brugense.

Leprosorum aut peste aliove morbo contagioso infectorum infantes non supra fontem baptismalem, sed supra piscinaⁿ vel alium locum separatum baptizandi sunt (1).

Baptizato infante, sacerdos qui baptizavit, leniter et suaviter tergit caput aqua humefactum, adhibendo linteolum candidum ad hunc usum tantummodo destinatum.

Ubi est consuetudo baptizandi per immersionem, sacerdos ambabus manibus accipit infantem, et advertens ne lædatur, caute ter ejus caput immergit, semel dicens *Ego te baptizo*»

17. Si baptismus sub conditione conferatur, hæc verba *Sinon es baplizalus* alta voce pronuntianda sunt, uti reliqua verba formae, prout in rituali præscribitur, ne sacerdos adstantibus rebaptizare videatur.

18. Unctio chrismatis fit in modum crucis, in vertice seu summitate capitis, non autem in fronte neque inter frontem et verticem. Pollex et locus inunctus abstergendi sunt, ut supra ad 13 dictum est.

19. Vestis alba, de qua vide n. 158 ad 8.

20. Candela accensa ab initio adhibenda non est, quia non præscribitur. In fine autem accensa danda est baptizato, si possit, et alias in manus susceptorum.

21. Postremo sacerdos lavat manus suas, cujus lotionis aqua in sacrarium effundenda est.

22. Omnibus absolutis, nomina accurate describenda sunt, et admonendi sunt susceptores, ut hoc loco in rituali præscribitur.

DE PLURIBUS SIMUL BAPTIZANDIS.

1(> 1. Rituale Romanum necessitatem non requirit, ut plures simul baptizentur : in fine enim ordinis baptismi parvulorum simpliciter dicit *Si jierint plures baptizandi*, nulla addita conditione. Sine justa tamen ratione id faciendum esse

(1) Pastorale Mechliniense^{r * r}.. r

non videtur : quinimo auctores (1) censent, quod non nisi urgentissima de causa id faciendum sit, nempe in casu conversionis multarum familiarum, tempore alicujus suspicionis, invasionis, incendii, vel alicujus magni periculi; quod extra hos vel similes casus sacerdos illicite faceret, imo peccaret, si hæc solummodo faceret, ut citius se expediret : quia alias ad nihil pene reducitur singularitas formæ et administrationis, et pauca sunt quæ in plurali numero fieri possunt; adeo dici possit, quod exceptio hic regulam firmet.

Si plures simul baptizentur, masculi ponendi sunt ad dextram, feminæ ad sinistram, et omnia dicenda ut alias in proprio genere et numero plurali. Verum prima nominis interrogatio, exsuillatio, crucis impressio vel signatio, impositio salis, tactus aurium et narium cum saliva, abrenuniationis interrogatio, unctio olei catechumenorum, interrogatio de fide, ipse baptismus, inunctio chrismatis, candidæ vestis impositio ac candelæ accensæ traditio singulariter singulis et primum masculis fieri debent. Cum impositio manus inter hæc in rituali Romano non numeretur, sequitur, eam simul pro omnibus fieri posse.

Plures simul sub eadem forma sacramentali baptizare numquam licet, nisi in mortis periculo, *et* ubi tempus non patitur, ut singuli separatim baptizentur (2),

DE BAPTISMO IN NECESSITATE.

162. In necessitate si laicus vel clericus diacono inferior baptizet, ab omnibus cæremoniis abstinere debet. Si autem sacerdos vel diaconus baptizet, tunc si infans ad ecclesiam delatus tam graviter ægrotet, ut periculum immineat, ne moriatur, antequam baptismus perficiatur; solum interro-

(1) Barutl'aldus iit. 11, n. 56 et 57 ; Bissus B, n, 17, § 47,

(2) Rit. Rom. de baptizandis parvulis, n. 20,

gare debet, si tempus detur, an aliquid circa baptismum attentatum sit, et mox, omnibus aliis omissis, absolute vel conditionate illum baptizare in aqua baptismali, et si bæc parata non habeatur, in aqua communi, ter vel etiam semel, si necessitas urgeat, aquam infundendo super caput in modum crucis. Deinde si infans supervivat¹ eum ungit chrismate in vertice, imponit vestem albam, et præbet candelam accensam², ut alias. Quibus peractis,³ si adhuc vivat, supplendæ sunt cæremoniæ, quæ baptismum præcedunt; repetendæ autem non sunt duæ infusiones omissæ, si baptismus una infusione collatus sit. Sacerdos vero cavere debet quidquam dicere, aut facere, ubi infantem prorsus mortuum viderit, quia cæremoniæ baptismi pro vivis tantum et non pro mortuis institutæ sunt. *n* *p*

Si sacerdrein necessitate extra ecclesiam baptizet, oimv tere debet opines cæremonias, quæ baptismuni præcedunt, etiamsi infans umdiu victurus videatur; collato autem baptismo ut supra, infantem in vertice ungit chrismate si habeat, imponit vestem albam, et candelam accensam præbet. Cum autem convaluerit infans, præsentandus est in ecclesia; ibique, et numquam extra ecclesiam, supplendæ sunt cæremoniæ omissæ, quæ baptismum præcedunt (i).

CÆREMONIARUM BAPTISMI SIGNIFICATIO.

163. 1. Adhibentur patrini : 1° ut nomine infantis respondeant, abrenuntient, fidem profiteantur : 2° quia baptismus est spiritualis regeneratio, per quam filii Dei nascimur; ut igitur homo indiget nutrice et pædagogo, quorum ope educetur et doctrina ac bonis artibus erudiatur; ita etiam necesse est, ut baptizati alicujus curæ committantur, a quo religionis christianæ præcepta haurire, atque ad omnem pietatis rationem institui possint (2).

(1) S. R. C, 23 Sept. 1820, n. 4422-1572; Baruffaldus tii. 11, n. 59.

(2) Catech, Rom. de bapt. XXV.

2. Imponitur nomen alicujus sancti, ut baptizatus hujus patrocinii adjuvetur, ejusque exemplis ad pie vivendum excitetur.

3. Statio ante fores ecclesiae significat, non baptizatum esse extra ecclesiam, regnum coelorum ei clausum esse, atque indignum esse, qui domum Dei ingrediatur, antequam facto exorcismo, dispositus sit ad baptismum et fidem suscipiendum.

4. Exsufflatur in faciem baptizandi in contemptum daemonis, quasi rem vilissimam fugare vellemus; ut discedat, et in ejus locum succedat Spiritus Sanctus, quem Christus Dominus insullatione apostolis tribuit.

5. Signa crucis formantur et toties repetuntur, ut, cum omnis salus a cruce et passione Christi Domini nobis proveniat, baptizandus virtute crucis a servitute daemonis liberetur, contra tentationes muniatur, ejus sensus aperiantur ac roborentur, ut Deum excipere, ejusque praecepta intelligere et servare valeat.

6. Manus imponitur, ut oratio fiat verbis et actione exemplo ducto a Scriptura sacra (1), ubi manuum impositio significat communicationem benedictionis et donorum Spiritus Sancti.

7. Sal ori imponitur ad significandum, baptizatum fidei doctriua, quae est sal sapientiae, et gratiae dono consecuturum esse, ut a peccatorum putredine liberetur, saporem bonorum operum percipiat, et divinae sapientiae pabulo delectetur.

8. Fit exorcismus ad expellendum diabolum, cujus servituti subjecti omnes nascuntur, ejusque vires frangendas et debilitandas, ne impediat baptismi susceptionem ejusque effectum.

9. Impositio stolae fit modestiae causa, quasi sacerdos sic ducat et trahat baptizandum in templum.

10. Aures et nares saliva liniuntur, exemplo sumpto a Christo Domino (2), ut aures ad audiendam coelestem doc-

ti) Gen. XLVIII, 14; Num. XXVII, 18; Deut. XXXIV, 9; Matth. XIX, 13; Act. VIII, 17, etc.

(2) Marc. VII, 33, Joan. IX, 6.

trinam, et nares ad percipiendum rerum divinarum odorem aperiantur.

11. Fit abrenuntiatio satanæ et professio fidei, quia qui nomen Christo daturus est, hoc primum sancte et religiose polliceri debet, se diabolum et peccata pro omni tempore deserere, et credere in Deum viva fide; quibus duabus spon-
sionibus omnis christianæ legis vis et disciplina continentur.

12. Ungitur oleo catechumenorum, in pectore ad signifi-
candum, intimos animæ morbos curari, mentemque virtute divina corroborari; et inter scapulas ad significandum, gra-
tiam conferri ad portandum jugum Christi, fortiterque cer-
tandum contra hostes, militum instar, qui olim ungebantur, priusquam in certamen descenderent.

13. Petitur an velit baptizari, quia, quemadmodum homo, sua voluntate serpenti obediens, merito damnatus est, ita Dominus neminem in suorum numerum nisi voluntarium militem adscribi voluit.

14. Vertex chrismate inungitur, ad significandum, bapti-
zatum ab eo die Christo, capiti, tamquam membrum con-
junctum esse, atque ejus corpori insitum, et ea re Christia-
num a Christo appellari; 2° ad significandum Spiritus sancti
descensum in illum, et ejus charismatum dona; 3° ad deno-
tandum baptizatum fieri quodam sensu regem et sacerdotem,
quatenus passionibus imperare, et seipsum hostiam viventem
Deo immolare debet.

15. Vestis alba imponitur ad significandum resurrectionis
gloriam, ad quam per baptismum nascimur; nitorem et pul-
chritudinem, qua dilutis peccatorum maculis anima in bap-
tismo ornatur; atque innocentiam et integritatem, quam in
omni vita baptizatus servare debet.

16. Cereus ardens traditur ad ostendendam charitatem
seu fidem vivam charitate inflammata, quæ in baptismo
accipitur, quæque in corde jugitur ardere debet, et bonis
operibus continuo alenda est (1).

(1) Vid. Catech. Roni. de bapt. n. 60; Grancolas comm. hist, in brev.
lib. 2, c. 69.

DE BAPTISMO ADULTORUM.

164. Si quis adultus sit baptizandus, bene notanda sunt omnia, quæ hoc loco in rituali Romano præscribuntur.

Adulti, de quibus hic agitur, sunt « qui adulta ætate sunt, * et perfectum rationis usum habent » (1); quæ ætas adulta intelligitur septennio expleto (2).

Non raro autem accidit, quod aliquis adultus, e parentibus catholicis ortus, et in fide catholica instructus, omnique sectæ vel impiæ pravitati alienus, baptizandus sit, eo quod incuria parentum infans baptizatus non fuerit, vel quod subsit probabilis dubitatio de validitate baptismi : uter in hoc casu adhibendus est ordo, an baptismi parvulorum, vel potius baptismi adultorum? Eo casu S. R. Congregationi (3) proposito, responsum fuit, recurrendum esse ad sacram universalem Inquisitionem. Nescio, an hoc factum, et quod responsum datum fuerit. In toto autem ordine baptismi adultorum, neque in cæremoniis, neque in precibus aliquid obstat, quatenus in hoc casu ordo baptismi adultorum adhibeatur, omittendo scilicet *Horresce*, etc., quæ in rituali conditionate præscribuntur, et igitur prætermittenda sunt, si baptizandus ex idololatriis, hebræis, mahumetanis aut hæreticis non fuerit.

Si probabiliter dubitetur, an adultus valide baptizatus fuerit, debet sub conditione baptizari; collato baptismo, præteritæ vitæ peccata integre confiteri, et ab iis sub conditione absolvi (4). Ad maiorem tamen functionis ecclesiasticæ facilitatem, ante baptismi administrationem peccata confiteri potest, et deinde post collationem baptismi sub conditione, a

(1) Catecb. s. cone. Trid. de bapt. cap. XXXV.

(2) Baruffaldus tit. XII, η. 4 et seq.

(3) 31 Aug. 1867, η. 5382, 2.

(4) S. R. et U. l. 17 Junii 1715 et 17 Dec. 1868. Acta s. Sedis, vol 4 fol. 320.

confessario iterum reassumptis per summa capita cum pœnitente iis de quibus jam accusationem fecerit, sacramentaliter absolvendus est pariter sub conditione (1).

ORDO SUPPLENDI CÆREMONIAS BAPTISMI.

165. 1. Mortale est omittere caeremonias baptismi aut aliquam ex eis notabilem (2), a quo tantum excusat mortis periculum, vel alia cogens necessitas juxta rituale Romanum in ordine supplendi omissa super infantem baptizatum: ut persecutio, perturbatio publica, aliave causa, quæ administrationem periculosam et quasi impossibilem reddit; non autem absentia patrini, aliæve causæ similes. Ubi non adest ecclesia parochialis, neque fons baptismalis, missionarii uti possunt et tenentur illis caeremoniis, quibus uti possunt (3).

Unde extra necessitatem, de qua n. 162 dictum est, nunquam sine caeremoniis baptizare licet, quaecumque persona id postulet, ut infans certioretur, caeremoniis postea supplendis, saltem sine expressa ordinarii licentia; hac autem obtenta, aliqui auctores (4) baptizare permittunt omissis caeremoniis, postea in ecclesia supplendis, sed in aqua baptismali allata et in loco honesto, oratorio aut capella privata.

2. Baptismo sine caeremoniis collato, omissae caeremoniae, quam primum fieri potest, in ecclesia ex præcepto supplendæ sunt: quia, quamvis baptizatus jam gratiam sanctificantem receperit, istae tamen caeremoniæ et preces valent ad uberiorem gratiæ effectum tota vita percipiendum, et auxilia conferunt opportuna contra infestationes daemonum, quibus fideles tota vita impugnantur (5).

(1) S. G. Nov. 1875 apud Konings theol. mor. tom. II, pag. 414, not.

(2) S. Alph. de Lig. lib. 6, n. 141; Bened. XIV, Instit. 98.

(3) Instructio s. Officii fer. IV, die 15 Sept. 1869.

(4) Maurel, *Guide pratique de Lit. rom.* 2 p. 2 s. ch. 2, art. X; Gousset, *Instruct, sur le rituel*, tom. 6, fol. 251; Braunman de bapt. art. 1; Pastorale Brugese de suppl. cærem.

(5) Vid. Catalanus in rit. Rom. tit. 2, c. 5, § 1.

3. Dum cæremoniæ supplentur, si certo constet baptismum valide esse collatum, omittenda sunt interrogatio an baptizari velit, forma baptismi et ablutio; et statim post professionem fidei facienda est unctio chrismatis cum reliquis, nisi hæc facta sint, ut dictum est n. 162. Item in orationibus et exorcismis quædam mutanda sunt, prout in rituali hoc ^{lwi} notatur, et sicut in posterioribus ritualis editionibus totus ordo supplendi cæremonias describitur.

Si autem certo constare non possit, baptismum valide fuisse collatum, nihil omittendum aut mutandum est, præter formam sacramentalem, quæ dicenda est sub conditione : & *non es baptizatus, ego le* etc.

Pro adulto catholico, valide quidem, sed omissis cæremoniis baptizato, adhibendæ sunt cæremoniæ et preces, quæ pro baptismo infantum assignantur (1). Si vero adultus ab hæresi conversus, baptizandus sit sub conditione; tunc quatenus cæremoniæ supplendæ sunt, et supplendæ creduntur juxta Rituale Romanum *de baptismo adultorum*, illi» supplendæ sunt, quæ pro adultorum baptismo sunt præscriptæ (2).

RITUS SERVANDUS, CUM EPISCOPUS BAPTIZAT.

166. 1. Iste ritus hoc loco in rituali Romano compendiose refertur, totaliter autem describitur in supplemento Pontificalis Romani, ad quod in casu recurrendum est.

2. Omnia sicut alias in accessu Episcopi ad ecclesiam, præparantur ad tabernaculum, ad altare majus, etc. Si Episcopus paramenta apud altare assumere voluerit, eadem super altare more solito præparantur.

3. Gapellani, presbyteri vel clerici, qui assistunt, et minis-

O) S. R. G. 27 Aug. 1836, n. 1631-4780, 3.

(2) Idem decretum ad 4.

trant, superpelliceis induuntur, ut in rituali notatur, adeoque paramenta sacra non assumunt. Si canonici Episcopo ministrent, in habitu canonical! assistere possunt; quia, licet ipsi, si sacramenta ministrent, superpelliceum assumere teneantur, nullibi tamen prohibentur in habitu canonical! Episcopo assistere et ministrare (1). Item Episcopo diœcesano solemniter baptizante et capitulo assistente, nihil etiam obstat, si canonici sacra paramenta assumant, sicut Episcopo solemniter celebrante, ea semper induere tenentur (2).

¶. Primus assistens seu capellanus mitram Episcopo semper imponit et aufert (3).

5. Gremiale lineum ponitur in gremio Episcopi, dum baptizandum ungit oleo catechumenorum, dum deinde baptizat, ungit Chrismate, vestem albam imponit et candelam porrigit.

BENEDICTIO FONTIS BAPTISMI EXTRA SABBATUM PASCHÆ ET
PENTECOSTES, CUM AQUA CONSECRATA NON HABETUR.

167. 1. Hæc benedictio quacumque die et quavis hora fieri potest.

2. In sabbatis paschae et pentecostes diaconus et subdiaconus assistunt, quia tunc fontis benedictio et reliqua unum cum missa officium efficiunt. Cum autem hæc benedictio nullam cum alio officio relationem habeat, solus sacerdos benedicens paratur, videlicet superpelliceo et stola violacea juxta regulas generales ritualis de benedictionibus. Pluviali indui non debet, quia per rubricas generales missalis tit. 19 hoc tantum præscribitur *in benedictionibus, quæ punt in altari*; licet tamen juxta aliquos auctores eodem indui possit (4).

(1) Vid. Praxis Pontificalis, toni. 1, n. 31 et 222.

(2) Praxis Pont. ibid. n. 134.

(3) Martinucci lib. 7, cap. 12, n. 26, 35, etc.

(4) Martinucci lib. 4, cap. 4, n. 10.

3. Cum ad baptisterium pervenerint, si altare ibi habeatur, se sistunt, sacerdos in medio ante altare, reliqui a lateribus ejus vel prout fieri potest, et crucifer cum ceroferariis in plano ad cornu epistolæ, si autem altare non habeatur, tunc crucifer et ceroferarii se sistunt in loco magis opportuno, sacerdos ante crucem, et reliqui a lateribus vel in circuitu ejus.

4. Stantibus crucifero et ceroferariis, reliqui omnes genuflectunt infra litanias, quia hæ semper a genuflexis dicuntur.

Sacerdos recitat litanias, aliis respondentibus. Ad versum *ut fontem* solus sacerdos surgit, eundem versum bis dicit, et stans versus fontem, utraque vice fontem bis signat, ut signa crucis indicant. Deinde iterum genuflectit, et litanias absolvit.

Ad *Dominiis vobiscum* sacerdos surgit, et oratione dicta omnes surgunt, ac se sistunt Juxta fontem, sacerdos facie ad altare conversa, si nihil obstet, crucifer cum ceroferariis e regione sacerdotis, facie et Crucifixi imagine ad eundem conversis, et reliqui in circuitu.

Sacerdos incensum imponens, illud benedicit, et fontem ter more solito incensat.

De Sacramento Pœnitentiæ.

ORDO MINISTRANDI SACRAMENTUM PŒNITENTLE.

168. *Sacerdos ad audiendam Confessionem vocatus, promptum facilemque se præbeat, ac priusquam ad audiendum accedat, si tempus suppetat, ad hoc ministerium recte sancteque obeundum', divinum auxilium piis*

precibus implorabit. Si autem confessarius inopinato et confeslim advocetur, suflicit quæcumque oratio jaculatoria fervens seu subita mentis in Deum elevatio.

“ Sanctissimus Dominus Noster Pius PP. IX omnibus et » singulis confessariis in universo orbe catholico existi-
« bus, infrascriptam orationem antequam ad sacramentales » excipiendas confessiones assideant, corde saltem contrito et
« devote recitantibus, centum dierum indulgentiam semel • tantum in die acquirendam, clementer est elargitus » (1).

Da mihi, Domine, sedium tuarum assistricem sapientiam, ut sciam judicare populum tuum in justitia, et pauperes tuos in judicio. Fac me ita tractare claves regni cadorum, id nulli aperiā cui claudendum sit, nulli claudam cui aperiendum sil. Sit intentio mea pura, zelus meus sincerus, charitas mea patiens, labor meus fructuosus. Sit in me lenitas non /emissa, asperitas non severa, pauperem ne despiciam, diviti ne aduler. Fac me ad alliciendos peccatores suavem, ad interrogandos prudentem, ad instruendos peritum. Tribue, quæso, ad retrahendos a malo solei'tiam, ad confirmandos in bono sedulitatem, ad promovendos ad meliora industriam : m responsis maturitatem, in consiliis rectitudinem, in obscuris lumen, in implexis sagacitatem, in arduis victoriam; inutilibus colloquiis ne detinear, pravis ne contaminer, alios salvem, meipsum non perdam. Arnen.

169. Confessiones excipiendæ sunt *in ecclesia, non autem in privatis ceclibus*, nisi adsit casus alicujus necessitatis vel saltem causa rationabilis, uti infirmitas pœnitentis aut confessarii, confessio clericorum, etc. Si quis extra ecclesiam confessionem excipiat, id præstare studeat in loco decenti et patenti, et non clauso, præcipue si mulieris audiat confessionem ad omnem evitandam suspicionem (2).

170. Confessiones in ecclesia excipiendæ sunt in sede

(1) S. C. Indulg. 27 Mart. 1854, apud Prinzivalli, n. 640.

(2) Baruffatdus tit. 18, n. 5 et seq. Catalauus in rit. Rom. tit. 3, c. 1, § 7.

confessionali, extra quam nemini, nisi in casu necessitatis, feminarum saltem confessiones audire licet (1).

Sedes confessionalis posita esse debet in apto ecclesiæ loco, satis ab altaribus remoto, et ita patenti, ut undique conspici possit; [non'autem in angulis aut parvis sacellis, neque in aliis secretis ecclesiæ locis. Unde : 1° cum sacristia conspicuus ecclesiæ locus dici non possit, ibidem confessiones præcipue mulierum excipi nequeunt, nisi pœnitens præ morbo vel infirmitate aut alia gravi ratione in confessionali se sistere non valeat, vel nisi tali surditate laboret, ut confiteri non possit,"quin ab aliis audiatur. 2° Cum locus debeat esse conspicuus, sequitur non esse excipiendas confessiones, saltem mulierum, ante vet post lucem diei (2), vel, si tenebræ sint, lumen apponendum esse, uti plures synodi præscribunt. 3° Sequitur, non laudabile esse, quod velum appendatur ab anteriori parte confessionalis, ita ut confessarius conspici nequeat. Quapropter S. Carolus præscribit, ut confessionale a parte anteriori sit apertum omnino, neque ullo modo occludatur (3).

Sedes confessionalis crate perforata pœnitentem inter et confessarium instructa esse debet, quæ laudabiliter debet posse claudi, ne, dum confessarius cum uno pœnitente loquitur, alius ab altera parte ipsum loquentem audiat. Crates non debet esse ita angusta ut locutionem impediat sed multo minus ita aperta, ut fere sit, ac si crates non habeatur. Sola crates saltem parva sufficere non videtur; sed confessarius_a pœnitente totaliter disjungendus est ad obviandum periculis et suspicionibus, quibus satis provisum non est, si sola parva crates interponatur. Quo circa Baruffaldus (4) dicit, confessionale tabulis ligneis ita componendum esse, ut sola anterior

(1) 111 Cone. prov. Mechl. tit. 5, cap. 3. Vid. *Mélanges théol.*, 3sü, fol. 596.

(2) S. R. G. 23 Mart. 1686, n. 2956-3105, 2; Baruffaldus tit. 18, n. 17; Cavalieri tom. 4, decr. 58, n. 4 et 5.

(3) Instruct, iab. ecclesiaet. *forma confessionalis*.

(4) Tit. 18, n. 15.

pars aperta sit, quæ tamen parva porta claudatur. Addit insuper tertium conc^{Hmjpjjj}^{^^vi^^} (1), pœnitentem a sequentibus alio asserculo disjungendum esse.

171. Confessarius *superpelliceo el stola violacei coloris utatur, prout tempus vel locorum feret consuetudo*, ut rituale hoc loco praescribit, vel *nisi occasio, vel consuetudo, vel locus interdum aliter suadeat*, ut notat inter generaliter servanda in administratione sacramentorum.

Confessiones igitur sine superpelliceo et stola excipere licet : 1° si talis sit consuetudo, licet S. R. Congregatio rescripserit, ea non obstante, conveniens esse, ut in ecclesia stola adhibeatur (2). Hæc consuetudo, ut observat Baruffaldus (3) praecipue viget apud nonnullos regulares, qui in habitu tantum suæ religionis confessionalibus insident. Hic tamen cum Catalano distinguendum est : vel enim confessarii sunt monachi aut fratres mendicantes, et tunc non quidem superpelliceum, sed tamen stolam adhibere debent, ut sacramenti administratio distinguatur ab aliis humanis actionibus, quæ in communi veste peraguntur; ita Emus Dom. Cardinalis Sterckx, Archiep. Mechlinien. (4) notavit : * Regulares vero * meminerint, fas sibi non esse, confessiones audire, nisi » stola supra vestem sui ordinis adhibita » : vel confessarii sunt alii clerici regulares, et tunc non tantum stolam, sed et superpelliceum adhibere debent (5). 2° Confessiones sine superpelliceo et stola excipere licet si occasio aut locus aliter suadeat, v. g. pro confessione infirmi, in necessitate, extra ecclesiam, ubi non datur occasio superpelliceum et stolam assumendi; pro quibus tamen casibus confessarius stolam

(1) Loco cit.

(2) 31 Aug. 1867, n. 5382, III; 7 Julii 1877, n. 5702, IV.

(3) Tit. 2, n. 56.

(4) In Congr. Archip. 1849, VIII.

(5) Ita Catalanus in rit. Rom. tit. I, § VU, η. IV, et tit. III, c. I, § IX, juxta praxim Ecclesiarum Urbis, complurium conciliorum provincialium particulariumque sanctiones, S. R. C. decreta atque summorum Pontificum edicta,

laudabiliter domi conservat. Aliud tamen est, dum confessiones in ecclesia et in sede confessionali excipiuntur; ubi, cum semper detur occasio, superpelliceo et stola utendum est, ad excitandam in pœnitentibus maiorem humilitatem et venerationem.

¶ 7?. 1. Pœnitentes ad confessionem accedere debent animo humili, habitu modesto, armisque, si gerant, depositis; et in confessionali se sistere nudjs complicatisque manibus, flexi utroque genu, aversa paululum facie, ne confessarium inspiciant. Antequam incipiant confiteri, dicunt *Benedic Pater*; et confessario benedictionem impertiente, se signant; tum generalem faciunt confessionem lingua latina vel vulgari: *Confiteor Deo omnipotenti, B. Mariæ etc.* vel saltem dicunt: *Confiteor Deo omnipotenti' et tibi Pater*. Deinde peracta confessione sua, concludunt dicendo: *mea culpa, mea... ideo precor etc.*

Si pœnitentes, qua decet humilitate et modestia, non accedant, monendi sunt, si opus sit. Quinimo ad confessionem admittendi non sunt, qui indecenter se gerunt, et praesertim mulieres quæ habitu impudenti accedunt.

2. Cum poenitens ad confessionale accesserit, et genuflexus signo crucis se munierit, confessarius juxta rituale mox inquit de illius statu, quampridem sit confessus, an impositam poenitentiam adimpleverit, etc. etc. Tum poenitens confessionem generalem dicit, et exinde peccata sua confitetur. Dubitari potest, an rituale hic ordinem, an rem ipsam servandam præscribat. Quod rem, et non ordinem absolute servandum præscribat, probari potest ex aliis, quæ rituale eodem loco præscribit, scilicet: *Quod si poenitens aliqua censura vel casu reservato sit ligatus, a quo ipse non possit absolvere non absolvat etc.* Quod confessarius communiter scire non potest, nisi post confessionem peccatorum. Quidquid autem sit; sæpius contingit, ut pœnitentes in confessionali sese sistant imparati, ignari, rudes, cum quibus necessario procedendum est eodem ordine, quo in rituali præscribitur. Quoad alios autem rituale non obstat, quominus pœnitentes, facto signo crucis, mox confessionem generalem dicant, et exinde peccata sua confiteantur.

3. Confessarius cooperto capite, nisi aliud notetur, tanquam iudex sedere debet, quacumque dignitate pœnitentes fulgeant (1), sed averso paululum vultu, ne pœnilentis faciem inspiciat, præsertim si mulier fuerit, ita ut auribus tantum se præbeat, et consultum sit, ut linteo seu velo albo vultu suumtegat.

113? Ritus et cæremoniæ hujus sacramenti pauciores sunt, quia secreto et frequenter ministratur.

1. Rituale Romanum prescribit, ut pœnitens flexis genibus signo crucis se muniat; confessario autem signationem faciendam aut aliqua verba dicenda non præscribit : juxta plura autem particularia ritualia et nonnullos auctores confessarius poenitenti ante initium confessionis benedicit, dicens *Dominus sit in corde tuo* etc. (2).

Quoad reliqua, rituale Romanum tantum præscribit ut confessarius post *Misereatur* ad *Indulgentiam* dextram versus pœnitentem elevet, eumque signet ad absolutionem sacramentalem, dum dicit *In nomine Patris*. Hæc elevatio manus durare debet usque ad dictam pœnitentis signationem, post quam manus demittitur.

Preces ante dextræ elevationem, scilicet *Misereatur*, sicut et *Passio Domini nostri J. C.* quæ post absolutionem dicuntur, recitantur aperto capite junctisque ante pectus manibus, quia confessarius orat pro pœnitente; verba autem *Et ego auctoritate ipsius* cum absolutione sacramentali dicuntur cooperto capite. Hæc licet præscripta, laudabiliter tamen servantur. Si manus sub precibus non jungantur, Optime super_genua ponuntur : item sinistra, dum dextra est elevata vel aliquid agit, super genu sinistrum ponenda est. Ad nomen *Jesu Christi* caput, nisi sit apertum, detegitur.

Not. 1° Elevatio dextræ est actus, quo sacerdos suam jurisdictionem demonstrat; ideoque fit, ut actio cum verbis con-

ti) III Cone. prov. Mechl. tit. 5, c. 2; Castaldus lib. 2, s. 14, c. 5, n. 3; Catalanus in rit. Rom. tit. 3, c. 2, § 3, n. 21 et 22.

(2) Mechl. Brug. Gand. Torn. Leod. Camer. Gousset, *Instruct. sur le rituel*, tom. 6, fol. 402; Schuster instructio practice p. 12, c. 8, η. 6.

cordet. Præscribi videtur ad formam impositionis manus super caput pœnitentis, et proinde ita extendenda est, ut palma, non autem parvus digitus, pœnitentem__respiciat. Ex pervetusta Ecclesiæ disciplina ab ipsis, ut probabile est, Apostolis tradita, super pœnitentes, dum reconciliabantur, fiebat manus impositio. Postquam autem confessionalis sedis forma introducta est, loco impositionis manus super caput pœnitentis, successit manus dextræ elevatio (1).

Not. 2° Convenit preces et absolutionem semper dicere voce non elata, sed tamen distincta, et ita mediocri, ut adstantes non intelligant, ne, si quis sine absolutionejiimitatur, id audire queant

2. Preces *Misereatur, Indulgentiam* et *Passio Domini*, etsi sint valde salutare, ordinarie dicendæ, et pro libito non omittendæ, licite tamen juxta rituale Romanum omitti possunt in confessionibus frequentioribus et brevioribus (2), ut dum pœnitens saepius redit, dum post absolutionem recordatur peccatum etc. item in magno pœnitentium concursu (3).

3. Urgente gravi aliqua necessitate, in periculo mortis, confessarius juxta rituale Romanum breviter dicere potest: *Ego te absolvo ab omnibus censuris et peccatis in nomina Patris f, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.*

4. Si pœnitens non absolvatur, confessarius voce mediocri seu aliquantulum secreta lente dicere potest *Misereatur* etc. et deinde elevata manu *Indiligentiam* illum in fine signando, sine qua elevatione manus et benedictione nullus pœnitens quantumvis indispositus dimitti potest (4).

(1) lia Fornici p. 3, c. 11.

(2) S. R. C 28 Feb. 1847, n. 493G-5089, 2.

Ç3) Baruffaldus tit. 19, n. 11.

(4) Baruffaldus lit. 19, n. 7; Catalanus in rit. tit. 3, cap. 2, n. 20; Fornici p. 3, cap. 11.

DE ABSOLUTIONE AB EXCOMMUNICATIONE, SUSPENSIONE,
INTERDICTO ET IRREGULARITATE.

174. Ad validitatem absolutionis ab excommunicatione, suspensione, interdicto et irrégularité, certa verba ex natura rei non requiruntur, sed quaecumque verba aut alia signa externa voluntatem absolvendi exprimentia sufficiunt. Cerlæ tamen formæ in rituali Romano ponuntur, quæ a delegatis ordinarie adhibendæ sunt.

175.1. Confessarius habens facultatem absolvendi excommunicatum in foro sacramentali, absolvere debet juxta formam communem, quæ absolutioni sacramentali præmittitur, scilicet : *Ego auctoritate ipsius te* etc ; nullaue alia forma vel caeremonia requiritur.

In foro exteriori, si a superiore certa forma præscripta sit, hæc omnino servanda est; si præscripta sit communis forma Ecclesiæ, intelligitur forma communis, quæ absolutioni sacramentali præponitur; si præscripta sit forma Ecclesiæ consueta, servanda est forma in rituali Romano præscripta; si nulla forma præscripta sit, tunc adhibenda est forma Ecclesiæ consueta prædicta, nisi res non fuerit adeo gravis, quo casu sufficit sola forma absolutionis *Dominus noster*, desumpta ex forma Ecclesiæ consueta. Si excommunicatio sit publica, absolutio quoque fit publice; si autem sit occulta, occulte sine cæremonia et sine solemni ritu impertienda est.

Sacerdos pro hac absolutione se induit superpelliceo et stola violacea (1). Percussio excommunicati ad singulos versus psalmi *Miserere* fieri solet (2).

II. Præfato igitur modo parochus seu confessarius procedit cum apostata, haeretico, vel schismatico, qui se convertere, et in ecclesiam catholicam recipi desiderat.

1° Si ille pœnitens in periculo mortis sit constitutus, valide autem sit baptizatus et rite dispositus, absolvendus

(1) Baruffaldus tit. 20, u. 15.

(2) Baruffaldus ibid., n. 24.

est ab omnibus peccatis et censuris, quantumvis reservatis, prout rituale præscribit in ordine ministrandi sacramentum poenitentiae.

2° Extra mortis periculum ille pœnitens prius errorum suorum pravitatem agnoscere et detestari debet, ut in rituali præscribilur de baptismo adultorum; per se autem fidei professio vel externa seu publica abjuratio non requiritur, quia in rituali nulla præscribitur nec habetur. In Pontificali quidem ponitur *ordo ad reconciliandum apostatam, schismaticum vel hærei'icum*; hic autem spectat ad officia Pontificalia, et tantum adhibetur, cum Pontifex aliquem reconciliare voluerit, ut in ejus rubricis notatur. Quapropter contessarius habens facultatem absolvendi in foro interiori seu in confessione. pœnitentem absolvit per formam communem in absolute sacramentali præscriptam : *Et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis* etc. Nulla vero alia forma vel cæremonia requiritur.

3° Si autem a Superiore, pro foro externo, cum ita fieri expedierit, certa forma sit præscripta, prout Superior pro opportunitate et necessitate aliquid specialiter servandum præscribere potest, uti rituale hoc loco supponit, illa omnino servanda est, v. g. professio fidei juxta formam Pii IV, publica abjuratio, etc. (i). Si vero Superior certam formam non præscribat, tunc servatis illis, quæ in rituali *primo* et *secundo* præscribuntur, pœnitens absolvendus est per formam in rituali positam, ut supra dictum est; alia autem abjuratio vel professio fidei non requiritur.

III. Pro absolute excommunicati jam mortui, sacerdos induit superpelliceum et stolam nigram (2). Psalmus *Miserere* dicitur cum *Requiem æternam* in fine. Post psalmum anaphona *Eandem* repetitur. Ubi dicitur *propter tale facium*, excommunicationis causa exprimitur.

1T<>. Absolutio a suspensione et interdicto si fiat in foro

(1) Vid. Bened. XIV de syn. dioec. hb. 5, cap. 2, n. 9; Lucius Ferraris *amantes* n. 10 et *fidei professio* n. 2; Statuta diœc. Meehl, n. 163.

12) Baruffaldus tit. 21, n. 30.

sacramental!; simpliciter utendum est forma generali, quæ præmittitur absolutioni sacramentali : *Te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis et interdicti.*

Idem loco exteriori si forma in commissione præscripta sit, hæc exacte servanda est; si autem nulla præscripta sit, adhiberi potest forma, quæ habetur in rituali Romano.

177. Dispensatio super irregularitate si fiat in foro sacramentali; tunc confessarius, postquam absolverit a peccatis, consequenter addere debet *Et eadem, auctoritate* etc. ut in rituali Romano. In foro exteriori eadem adhibetur forma, ut ibidem notatur.

Notandum pro his omnibus, cavendum esse sacerdoti, ne ullo modo in iis facultatis suæ terminos excedat.

De Sanctissimo Eucharistiae Sacramento.

DE VENERATIONE SS. SACRAMENTI.

178. Rituale ante omnia agit de reverentia, qua venerabile hoc Sacramentum tum tractandum, custodiendum et administrandum, tum colendum et suscipiendum est. Oportet, ut sacerdotes omnes et præcipue ecclesiarum rectores ac parochi ad hæc ritualis præscripta bene attendant; et diligentissime curent, ut vasa ss. Sacramenti munda sint et nitida, tabernaculum splendide ornatum, corporale mundum substratum, lampas decens et continuo ardens. Si expensarum forte habenda sit ratio, scire debent, ss. Sacramenti cultum omnibus aliis præferendum esse, et omnino convenire non posse, ut statua aut imago alicujus Sancti magis ornata appareat, quam ipsum tabernaculum ss. Sacramenti. Satagant quoque, ut exemplo suo devotionem et venerationem populo inspirent; accedentes ad tabernaculum, flexis genibus suppliciter adorent, ipsumque transeuntes semper usque ad terram devote genuflectant, etc. etc.

in quibus ecclesiis ss. sacramentum asservandum est.

179. SS. Eucharistiae sacramentum continuo asservari potest et debet : 1° in ecclesiis parochialibus; 2° in cathedralibus, quæ reputantur primæ diœceseos parochiæ; 3° in ecclesiis regularium utriusque sexus, quorum vota sunt sollemnia, et monasteria auctoritate Apostolica erecta (1). In aliis autem ecclesiis asservari nequit, nisi habeatur speciale indultum Sedis Apostolicæ, vel immemorabilis consuetudo, aut nisi per aliquod tempus, occurrente impedimento in ecclesia parochiali, et cum licentia ordinarii (2).

Per se igitur asservari nequit in ecclesiis collegiatis, nisi simul sint parochiales (3); neque in ecclesiis sodalitatum et confraternitalum (4); neque in conservatoriis aut ecclesiis seu oratoriis monialium, quarum vota sunt simplicia aut monasteria auctoritate episcopali erecta (5); neque in seminariis (6); neque in quibusvis ecclesiis simplicibus seu non parochialibus (7).

(1) S. R. C. 16 Ap. 1641, n. 1349-1496; Angelus Lucidi de visit, ss. librum, vol. 1, fol. 88, n. 92.

(2) S. R. C. 12 Sept. 1626, n. 508-655; 14 Junii 1646, n. 1410-1558; 12 Jan. 1704, n. 3521-3670, 26; S. R. C. apud Zamboni *Sacramentum Eucharistia*: § 2, et tom. 4, § 3; Benedict. XIV, Conslit. *Quamvis justo*, 30 Ap. 1749, n. VIII. § 24; Luc. Ferr. *Eucharistia*, art. I, n. 45 et seq.; Cavalieri tom. 1, cap. 6, usque ad dec. VIII inclus. Angelus Lucidi loco cit. et seq.; Pasqualigus, q. 353, n. 4; Andreucci Hierarchia eccl. tract. 3, de Episcopis Cardinalibus c. 3, n. 91, qui tamen ibidem n. 92 inquit, an nihilominus Episcopus licentiam concedere possit. Vid. *Melanges thiol.* 4 sér. fol. 209.

(3) S. R. C. 7 Sept. 1652; Angelus Lucidi loco cit. n. 94.

(4) S. R. C. 14 Jun. 1646, n. 1110-1558; 21 Mart. 1699, n. 3361-3510; 1699 *Mazzarien*, apud Analecta n. 2700; Angelus Lucidi loco cit. n. 95,

(5) S. R. C. 10 Feb. 1629. apud Analecta n. 894; 20 Jul. 1630, ibid. n. 980; 7 Dec. 1630, ibid. n. 990; 11 Jul. 1699, ibid. n. 2689; item Analecta S'ser. fol. 1741-1760, et 9 sér. fol. 251, V; Angelus Lucidi loco cit. n. 92. De Angelis. Prælect. Jur. Can. lib. III, tit. 44, n. 1.

(6) S. R. C. 2 Sept. 1679, apud Analecta juris Pontii, n. 2111; 22 Jan. 1689, ibid. n. 2383; 22 Jan. 1695, ibid. n. 2556.

(7) S. R. C. 23 Martii 1593, n. 51; 12 Sept. 1626, n. 508-655; Lucius Ferr. *Eucharistia* art. 1, n. 46.

In uno autem cujuscumque ecclesiæ loco tantum asservari potest (1); ita ut ferri non possit consuetudo asservandi ss. Eucharistiam in duobus aut tribus altaribus, aut occasione novendialis aut alicujus festivitatis transferendi in aliud altare diversum ab illo, in quo ordinarie asservatur 2).

Notandum est, in ecclesiis, in quibus ss. Sacramentum asservatur, missam quotidie celebrandam esse (3).

DE TABERNACULO SS. SACRAMENTI.

ISO. 1. SS. Sacramentum, ut in rituali hoc loco præscribitur, asservandum est in tabernaculo, quod collocatum esse debet, non in sacristia aliove loco privato; neque apud moniales intra chorum vel septa monasterii, quocumque induito aut privilegio juxta Concilium Trid. non obstante (4), sed in publica ipsa ecclesia : non in quolibet ecclesiæ loco, etiamsi insigni; neque ad dextram aut lævam partem altaris, prout per rescriptum S. R. C. Sanctitatis Suæ nomine omnino prohibetur (5); sed in medio altaris. non in quolibet altari, sed in ecclesiis parochialibus et regularibus communiter in altari majori tanquam digniori.(6); in cathedralibus autem non quidem in altari majori propter functiones episcopales, quæ fiunt versis rebus ad altare (7); neque in illis parochialibus et regularibus, in quibus ad altare majus sacris functionibus aut ecclesiasticis officiis impedimentum afferretur.

(1) Cong. Episc. 13 Oct 1620, apud Cavalieri loco cit dec. VIII n 1; S. R. C. 18 Jul 1597, apud Analecta juris Pontif. u. 37, et 21 Jul. 1696, n. 3243-3392, 3; De Conin, liv. 1, ch. 1.

(2) S. R. C. 16 Mart. 1861, n. 5310. XIII.

(3) S. R. C. 16 Mart. 1833, n. 4551-4700.

(4) Sess. XXV, c. 10, de regul. et monial.

(5) 21 Aug 1863; Litt, pastoral. Archicl. Meehl, tom III, fol 653.

(6) Cong. Episc. 10 Feb. 1579, et 29 Nov. 1594, apud Cavalieri tom. IV, dec. 102.

(7) Cærem. Ep. 1. 1, c. 12, n. 8; S. R. C. 6 Feb. 1870, n. 5588,

uti fieri posset per distributionem s. communionis intra missam solemnem aut officium in choro (1); sed juxta rituale Romanum in alio altari ornatissimo et maxime conspicuo, quod venerationi et cultui tanti sacramenti commodius ac decentius videatur (2); quodque fidelium ecclesiam ingredientium oculos ad se convertat, atque omnibus indicet, ibi ss. Sacramentum adorandum esse.

2. “ Tabernaculum regulariter debet esse ligneum, extra « deauratum, intus vero aliquo panno serico decenter con- » tectum » (3). Hinc tamen dici non debet, inhibitum esse, illud confici ex alia nobiliori materia solida, ut ex laminis argenteis aut aeneis, inauratis, aut ex marmore pretiosiori (4), vel interius vestiri pannis aureis aut argenteis, vel etiam intus tantum deauratum esse (5). Si ex metallo aut marmore confectum sit, expedit, ut tabulis populeis aliisve ligneis intrinsecus obducatur, ut ab humiditate præservetur. Intus autem ad minus pannis sericis albi coloris, totum contegendum est.

3. A mensa altaris ita procul collocatum exstet, ut infra missam per tabellam secretarum non contegatur, corporale late expandi, ac pyxis, cum hostiæ consecrandæ sunt, comode in altari poni possit; non sic tamen distet, ut ad pyxidem imponendam et extrahendam, gradu ligneo opus sit (6). Sub tabernaculo armariolum nullum sit, sive pro conservandis s. oleis vel reliquiis sive pro aliis rebus. Forma esse potest octangula, vel sexangula, vel quadrata, vel rotunda, prout ad ecclesiæ formam decentius accommodata videtur (7). Ostiolum habeat ab anteriori parte ita patens, ut ostensorium, quod intus in eo includitur, facile introduca-

(1) Baruffaldus tit. XXIII, n. 67, et Cavalieri loco cit.

(2) Cærem Ep. lib. 1. c. 12, n. 8

(3) Congr. Episc. 26 Oct. 1575, apud Cavalieri torn. 4, dec. 100.

(4) S. Carolus. Instruet, fab. ecclesiast. lib, 1, c. 13.

(5) S. R. C. 7 Aug. 1871, n. 5490, VII et VIII

(G) S. Carolus loco cit.; Gavantus de mensuris s. supell.

(7) S. Carolus et Gavantus ibid.

tur (1); et ita aptatum, ut eo aperto pyxis in privata expositione populi oculis commode subjiciatur, quin e tabernaculo extrahatur. In hic locis tabernaculum communiter reperitur tornatile; in rubricis autem et decretis nihil occurrit, quod hanc formam approbare vel reprobare videtur.

In aliquibus tabernaculis duo quandoque reperiuntur loca separata super invicem posita. Locus inferior dicitur custodia et pyxidi custodiendæ inservit; superior vulgo tabernaculum vocatur, et inservit conservando ostensorio, et si s. Hostia in ostensorio non asservetur, vacuus relinquitur. Hæc tabernaculi structura cum forma jam descripta omnino non convenit. Præterea locus inferior seu custodia communiter existit in medio gradus mensæ altaris sine ullo fere tabernaculi signo, qualis mos asservandi ss. Eucharistiam laudabilis non videtur (2), tum quia janua illius custodiæ infra missam saltem per tabellam secretarum cooperitur, tum quia tale tabernaculum vix distinguitur, et adorantium attentio ad illud non dirigitur. Insuper locus superior, qui dicitur tabernaculum, et tale apparet, si claudatur, et ss. Sacramentum in eo non asservetur, in errorem inducere debet adorantes, qui ibidem ss. Sacramentum adorabunt, ubi non est. Si ss. Sacramentum ibi non asservetur, janua aperta relinquenda foret, ne adorantes in errorem inducerentur.

4. Interius exteriusque pro cujusque ecclesiæ facultate eleganter elaboratum esse debet, et magis ornatum, quam capsæ vel altaria, in quibus conduntur corpora, vel reliquiæ aut imagines sanctorum exponuntur (3). In ostiolo exteriori sculpi vel pingi non possunt nisi figuræ, quæ ad devotionem et fidem excitant, ut imago Domini nostri crucifixi, aut resurgentis, aut vulneratum pectus vel cor exhibentis, calix cum hostia, etc. In summitate, si nihil obstat, et commode fieri possit, parva crux est collocanda; et si per tabernaculi occupationem congruus locus cruci infra missæ celebratio-

(1) S. Carolus ibid.

(2) Catalanus io rit. tit. 4, c. 1, § V, η. XI.

(3) S. R. C. 7 Dec. 1630, apud Analecta juris Pontif. n. 989.

Dem non relinquatur, hæc major et eo loco posita esse debet, ut celebrans et populus eamdem commode aspicere valeant (1). Vas florum vel quid simile ante ostiolum poni nequit (2), sed in loco humiliori vel a lateribus, ne conspectum tabernaculi impediat. Imagines aut reliquiæ sanctorum superimponi non possunt (3). In aliquibus ecclesiis sericæ cortinae intus post ostiolum appenduntur : bæ non praescribuntur, nec prohibentur, recte tamen adhibendividentur, ut tabernaculum interius eo magis a pulvere defendatur.

5. Oportet, ut sit nitidum, mundum a minimo pulvere, et vacuum ab omni alia re : ita ut in illo vasa s. oleorum vel reliquiæ, purificatorium, vas cum aqua ad abluendos digitos vel similia ponenda non sint (4).

6. Debet esse bene clausum et 1° ita obtectum, ut vas, in quo ss. Eucharistiæ sacramentum asservatur, a circumstantibus nullo modo videri possit (5); 2° instructum sera solida, cujus duæ sint claves, quæ nullatenus ad tabernaculum aut in loco aperto sunt relinquendae, sed a parocho aliove sacerdote sub sera custodiendæ (6). Convenit, ut claves auro vel argento sint obductæ (7).

7. Conopeo decenter opertum, id est, velo adinstar tentorii, ex serico, lino, cannabe, gossypio aut lana confecto, coluris albi vel potius oflicio convenientis, excepto nigro, pro quo adhibetur violaceus (8).

(1) S. Cerolus loco cit Gardellinus in decr. 4428 4578, 6.

(2) S. R. C. 22 Jan. 1701, n. 3426-3575, 10.

(3) Decr. gen. S. R. G. 3 Ap. 1821, n. 4428-4578, 6. Vid. tom. 1, n. 191.

(4) Cong. Episc. 3 Maji 1693, apud Cavalieri, tom. 4, dec. 103.

(5) S. R. C. 20 Sept. 1806, n. 4355 4505, 2.

(6) Cone. Lateran IV, cap. 20. Vid. G-iraldi de officio et potestate parochi, c. 20, n. 27; Lucidi de visit, ss. Lim. vol. 1, fol. 90; De Angelis, Prælect, jur. can. lib. III, tit. 41, n. 2; *Mélanges théol.*, 4 sér. fol. 360, XVIII; *Nouvelle revue théol.* 1876, huitième année, fol. 261-271.

(7) Baruflaldus tit. 23, n. 62; Epist. II Humbert! a Prec. Archiep. Meehl. Syn. Belg. tom. II, fol. 445.

(8) S. R. C. 21 Jul. 1855, n. 5221, 12; 28 Ap. 1866, n. 5368; Gavantus, p. 1, tit. 20, in flue; Cavalieri, tom. 4, decr. 103, n. 2.

8. Debet habere corporale mundum, benedictum, huic tantum usui destinatum, cui ss. Sacramentum imponitur; loco tamen corporalis palla adhiberi potest, quæ eodem modo ac corporale benedicitur (1).

9. Benedicendum est benedictione, quæ in missali inscribitur *Benedictio tabernaculi seu vasculi* (2) : Cavalieri tamen hoc negat (3), quia vox *vasculum*, quæ in benedictionis formula ponitur, soli pyxidi et vix tabernaculo ligneo convenire potest. Hanc tamen formulam ad benedicendum tabernaculum adhiberi posse, idem Cavalieri admittit : et cum benedictio in reverentiam ss. Sacramenti cedat, dicendum est, eam saltem laudabiliter iieri.

Not. ubi acciderit tabernaculum ab omni sacra specie vacuari, illud relinquendum esse apertum, et lampadem statim extinguendam, ne fideles in errorem circa præsentiam ss. Sacramenti inducantur.

DE PYXIDE SEU CUSTODIA SS. SACRAMENTI.

181. SS. Sacramentum, ut in rituali præscribitur, conservandum est *in pyxide ex solida decentique materia, eaque munda, et suo opercido bene clausa, albo velo cooperta*. De pyxide, ejus materia et benedictione vid. tom. 1, n. 173.

Convenit, ut duæ saltem pyxides habeantur, major pro communione fidelium, et minor pro infirmis, ut, dum una ad infirmos defertur, altera remaneat pro adoratione fidelium et delatione ad alium infirmum, si casus accadat. Oportet etiam, ut parva habeatur pyxis portatilis, deferendo ss. viatico destinata, et bursæ includenda.

(1) Gardellini, Instr. Clem. § V, n. 1 et 5; Cavalieri tom. 4, c. 8, § 5.

(2) Baruffaldus tit. 68, n. 1; S. Carolus in Cone, prov, 6; Gavanlus Manuale Ep. *benedictio* n. 15; Catalanus in rit. Rom. tit. 8, c. 25, n. 4.

(3) Tom. 4, decr. 182, n. 8 et 9.

Pyxis, dum in tabernaculo conservatur, et etiam præler velum humerale dum ad infirmos defertur, *albo velo coopertu* esse debet. Materia hujus veli non præscribitur nisi forte, dum rituale postea agit de communione infirmorum, ubi præscribitur ut sacerdos pyxidi *velum sericum superimponat*; juxta s. Carolum (i) auro aut argento sit contextum, fimbriis circumquaque ex eadem materia adhibitis; decet certo, ut sit seiicum; cum autem dubitetur, an rituale in loco de communione infirmorum agat de velo pyxididis vel de velo humerali, ut dicetur n. 189, forte nihil etiam obstat, si sit lineum. Notandum est, pyxidem hoc velo non cooperiri infra missam, in qua hostiæ in eadem consecrantur, sicut calix etiam discoopertus in altari existit.

Cum particulæ consecratæ juxta rituale conservandæ sint in pyxide, inquirendum est an S. Hostia in ostensorio conservari possit, vel eadem etiam in pyxide vel in parva custodia conservari debeat. In rubricis nullibi præscribitur. ut sacra Hostia post expositionem ex ostensorio deponatur, et conservanda collocetur in pyxidem vel parvam custodiam. Rituale enim hoc loco præscribens, particulas conservandas esse in pyxide, expresse agit de illis, quæ *usui infirmorum et aliorum fidelium communioni* inserviunt; et in fine processionis ss. Sacramenti solummodo præscribit, ut sacerdos *illud reverenter deponat*. Similiter cæremoniale Episcoporum nihil circa hoc notat lib. 1, cap. G, aut cap. 12, n. 8, neque lib. 2, cap. 33. Contra juxta Instructionem Clementinain § 31, in fine orationis quadraginta horarum celebrans *accipit ostensorium, et cum eo benedictionem dat populo; reposito Sacramento super corporale, descendit... salim diaconus vel sacerdos... includit Sacramentum in tabernaculum*. Quæ verba clare indicant, Ostensorium poni in tabernaculum. Inter auctores etiam non reperitur, qui censet et demonstrat, s. Hostiam in ostensorio conservari non posse. Juxta s. Carolum vero (2) ostensorium in tabernaculo indu-

it) Instruct fab. ecclesiast. p. 2.

(2) Instruct, fab. eccl. p. 1, c. 13, de tabernaculo.

ditur. Idem dicunt Gavantus et Cavalieri (1). Juxta A Carpo Hostia pro expositione in Ostensorio vel in capsula asservari potest; et juxta Baruffaldum custodia in usu est, quando tabernaculum non est capax retinendi Ostensorium (2). Hinc dare sequitur s. Hostiam in Ostensorio recte conservari, eamque in parvam custodiam tantummodo collocandam esse, cum tabernaculum adeo parvum fuerit, ut Ostensoriu: com- mode capere non possit. Ostensorium juxta Gavantum loco citato contectum in tabernaculo conservatur, etsi id juxta Cavalieri sit præter rubricas; cum tamen pyxis velo coope- rienda sit. ut supra dictum est, Ostensorium simili etiam velo laudabiliter cooperietur.

Not. nemini hæc vasa s. species continentia licere tangere, nisi induto superpelliceo et stola, accensis ad minus duobus cereis.

DE LAMPADE CORAM TABERNACULO.

182. Coram tabernaculo ss. Sacramenti lampades plures, vel saltem, una diu noctuque perpetuo collucere debet, tum in signum reverentiæ ss. Sacramenti, in quo continetur is, qui est candor lucis æternæ et inextinguibile lumen ejus; tum ut indicetur, Christum Dominum ibidem viva fide et ardenti charitate adorandum et colendum esse. Parochi est huic invigilare. Plures lampades laudabiliter ardent, præci- pue in majoribus ecclesiis et cathedralibus, pro quibus cære- moniale Ep. (3) præscribit, ut *ad mimis tres accensæ tota die adsint*; plures etiam ante tabernaculum, quam ante aliud quodcumque altare, imaginem aut statuam juxta cæremo- niale semper ardere debent; una autem ubique saltem est de

(1) Gavantus p. 4, tit. 12, n. S, et Cavalieri toni. 4, cap. 9.

(2) A Carpo Cærem. p. 3, c. 14, n. 184; Baruffaldus tit. 26, n. 120, Cavalieri loco cit.

(3) Lib. 1, c. 12, n. 17.

præcepto, et quidem juxta plures sub gravi obligatione (1), ex generali totius Ecclesiæ consuetudine, quæ vim legis obtinuit ex communi sensu tum fidelium et auctorum, tum Ecclesiæ superiorum négligentes graviter punientium. Hujus obligationis ratio fundatur in reverentia ss. Sacramento debita, quæ, sicut sub gravi exigit, ut missa sine lumine non celebretur, sic pariter sub gravi requirit, ut ss. Eucharistia sine lumine non conservetur. Impotentia tamen, paupertas aut alia gravis causa excusare potest (2). Bene autem notandum est sequens decretum Congregationis Episc. *Quod si reditus et societas ss. Sacramenti non sufficiat, instituatur quæstor vel eleemosynarum collector* (3).

Hæc lampas retinenda est, non supra valvas ecclesiæ, neque in loco laterali, sed ante tabernaculum, seu in medio ante illud, ut ingredientibus advertant, ubi adorare debeant (4). Si plures lampades appendantur, convenit, ut numero sint impari, sicut in cæremoniali Episcoporum prescribitur.

1 S3. Circa oleum, quo lampades nutriuntur, censuit S. R. Congregatio (5) : * Generatim utendum esse oleo oli-
» varum; ubi vero haberi nequeat, remittendum prudentiæ
» Episcoporum, ut lampades nutriantur ex aliis oleis quan-
» tum fieri possit vegetabilibus. « Quam sententiam Sanctitas
Sua ratam habuit et confirmavit. Utendum igitur est oleo
olivarum; si hoc haberi nequeat, per se tamen alia olea
adhiberi non possunt, sed remittitur prudentiæ Episcoporum
ut ipsi alia olea permittere valeant; si alia admittantur,
utendum est oleis vegetabilibus, quantum fieri potest; ita
ut, etiamsi petroleum absolute non excludatur nec prohibea-

(1) Quarti in rub. miss. p. 1, tit. XX, dub. XI, diilic. 5; Collet, *Traiti des ss. myst.* chap. VIII, n. XX, et *Traité de Voff. div.* observat, in fine; Baruffaldus tit. 23, n. 72; Busemb. apud s. Alph. de Lig. lib. 6, n. 248; Conferentiæ ecclesiast. Dioec. Mechl. 1870, Liturg. V.

(2) III Cone. prov. Mechl. 1607, tit. VII, c. 2.

(3) 14 Martii 1614, apud Cavalieri tom. 4, decr. 92. Vid. *Mélanges thiol.* 4 8er. fol. 499-522.

(4) S. R. C. 22 Aug. 1699, n. 3376-3525.

(5) 9 Jul. 1864, n. 5331. Vid. Appendix ad rit. Rom.

tur, hoc equidem adhibendum non sit, nisi deficientibus oleis vegetabilibus (1).

Plura hic dicenda de renovatione ss. specierum et purificatione pyxidis ac de s. communione, habentur tom. 1, n. 272 et 279; et cum communio paschalis proprie spectet ad jus canonicum et theologiam moralem; ideo in sequentibus tantum agetur de communione infirmorum.

AD QUOS INFIRMOS SS. SACRAMENTUM EST DEFERENDUM,
CUM NOTANDIS IN CASIBUS OCCURRENTIBUS.

184. Deferendum est : 1° ad infirmum per modum viatici, *cum probabile esi, quod illud amplius sumere non poterit*; 2° ad infirmum qui *sumpto viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, et communicare voluerit*, cujus pio desiderio, ait rituale, parochus non deerit; 3° ad ægrotos parochiales, in paschalibus diebus, etiamsi communionem extra praescriptos paschales dies sumpserint; 4° ad infirmos, etiamsi graviter non ægrotent, aut mortis periculum non immineat, non tantum tempore paschali, sed aliis etiam temporibus, maxime si festi alicujus celebritas id suadeat. Circa quod rituale duplicem parochis præscribit obligationem : 1° ut infirmos hortentur, ut s. communionem sumant, et 2° ut illam ministrare non recusent. Quoties autem ss. Sacramentum ad infirmos deferri potest aut debet? Quantum ad infirmos qui jejuni communicare valent, dubium esse non potest, quod quotidie ipsis s. communionem sumere liceat, quia nulla lege vel ratione impediuntur, sed contra sæpius eo magis gratia sacramenti indigent : ita ut, quoties rationabiliter petunt, et confessarius eos dignos judicat, toties ss. Sacra-

ti) Vid. Baruffaldus lit. 23, η. 73; Cavalieri tom. IV, dec. 105; Acta quæ apud s. Sedem geruntur, vol. I, fol. 39; Analecta juris pont. sér. 7, fol. 847; *Revue cath.* 1863, fol. 373 et 1864, loi. 498; Statuta diœcesaua Mechl. n. 247.

mentum ad ipsos sit deferendum. Quantum ad infirmos, qui jejuni permanere nequeunt, post sumptum viaticum, eodem periculo perdurante, rituale Romanum aliquot dies intercedere debere praescribit (1). Laudabile est, quod in praecipuis anni solemnitatibus ss. Sacramentum ad omnes infirmos generaliter deferatur cum magna solemnitate, apparatu et etiam cantu : in hoc casu campanæ ecclesiarum, quas processio transit, solemnity pulsandæ sunt (2).

Supponendum autem est : 1° quod non sint amentes perpetui aut peccatores publici, et 2° quod ob phrenesim, assiduam tussim, aliumve similem morbum aliqua indecentia cum injuria tanti sacramenti non timeatur : nam ad eos, qui ss. Sacramentum deglutire non possunt, vel per vomitum redderent, vel aliam causarent irreverentiam, deferri nequii, sive ad adorandum solum, sive devotionis seu cujusvis rei prælexu ad ostendendum. Si forte aliquo in loco ea sit consuetudo, ea prorsus tollenda est (3), quia ss. Sacramentum ad hoc non est institutum, neque hoc Ecclesiæ universalis habet consuetudo.

Not. sacerdotem in his casibus caute se gerere debere, ne permittat, quod negandum est, vel neget, quod concedendum est; 2° considerandum esse, an vomitus, tussis, sternutatio sint ita continua, ut locum administration! decenti relinquunt vel non; 3° periculum experiri posse, præbendo quid aliud, v. g. hostiam non consecratam.

Si sacerdos prædictum periculum ignorans, ad ægrotum ss. Sacramentum detulerit, et intelligat tale subesse periculum; ss. Sacramentum super mensam deponere, et adorando cum præsentibus aliquantulum morari potest, donec periculum cessat : quod si non cessat, infirmum docere debet, quomodo ss. Sacramentum spiritualiter sumere valeat per votum et desiderium, fidemque vivam quæ per dilectionem

(1) Vid. Bened. XIV, de Syn. diœc. lib. VII, c. XII, n. V; item Cavalieri, qui tom. IV, cap. V, dec. I, n. VIII et seq. verba ritualis Rom. explicat.

(2) S. R. C. 10 Mart. 1787, n. 4279-4428.

ç3, Congr. Cone, apud Cavalieri tom. 4, deer. 72.

operatur, et sic fructum ejus et utilitatem consequi; ac de-
mum ss. Sacramentum potest ei præbere adorandum, aperta
etiam pyxide, et inde sumptam s. Hostiam infirmo ostendere,
sed numquam porrigere ad osculandum. Dein clausa pyxide
ei dare debet benedictionem cum ss. Sacramento, et redire
ad ecclesiam (1). Hæc praxis juxta Catalanum ubique religiose
servari potest, nisi specialiter prohibeatur.

Si timeatur, ne infirmus præ ariditate oris vel impedimento
faucium s. Hostiam deglutire possit; sacra Hostia integra
vel aliqua pars prius dari debet, et deinde vinum aut aqua
ad faciliorem sumptionem; vel etiam vinum aut aqua prævie
dari potest, ut os madefiat, cum infirmus in periculo mortis
ad jejunium naturale non teneatur. Sacra etiam Hostia vel
particula cochleari imponi potest, ut infirmus illam simul
cum vino vel aqua hauriat: nimirum sacerdos manu dextra
accipiens cochlear vino vel aqua ad medietatem circiter reple-
tum, et supra illud manu sinistra sacram Hostiam tenens,
illam ori infirmi admovet, et tum in cochleari demissam ori
imponit seu infundit. Hic ultimus modus licet ab aliquibus
afferatur, est tamen præter consuetum communicandi modum,
a quo non facile est recedendum; duo autem priores sunt
convenientiores et adhibendi. In hoc casu vinum album vel
rubrum et etiam rhenanum adhiberi potest, sed nunquam
vinum adustum, quod reverentiæ repugnat.

Si infirmus post sumptionem ad vomitum provocetur, vo-
mitus in vas mundum aut linteum mento infirmi suppositum
recipiendus est, et de eo faciendum quod dicitur torn. 2. n. 187.

Not. consultius esse sputa phlegmatica, cum ex stomacho
non veniant, post modicum tempus permittere, quia difficul-
ter retinentur, et periculum afferunt, ne ea retinendo, in
stomachum recipiantur, et sic facile ad vomitum excitent.

(1) S. Carolus in couc. prov. V; Benedict. XIV, de sac. missæ sect. 2,
§169; Cavalieri, tom. 5, cap. 24, dec. IV; Cata'arus in rit. Rom. tit. IV,
c. IV, § VI.

PRAEPARANDA IN ECCLESIA ET CUBICULO INFIRMI PRO
DELATIONE SS. SACRAMENTI.

185. In ecclesia præparanda sunt : 1° pyxis seu vas ad deferendum ss. Sacramentum, 2° superpelliceum, stola et pluviale, 3° velum humerale, 4° bursa cum inclusis corporali et puriûcatorio, 5° laterna, cerei aut intorticia, 6° umbella seu baldachinum, 7° rituale et campanula, 8° aqua benedicta, 9° debent convocari qui comitaturi sunt.

Cubiculum infirmi mundandum est. ibique præparandum linteum ponendum ante infirmum, et mensa cum requisitis.

18<>. Circa prædicta in ecclesia præparanda, notanda sunt :

1° Pyxis adhibenda est, nisi longius et difficiliter iter obeundum sit, aut etiam equitandum : quo casu parva adhibenda est custodia, quæ includitur bursæ, et hæc ad collum appenditur, atque ad pectus ita alligatur, ut neque decidere, neque ss. Sacramentum excuti possit. Nunquam autem ss. Sacramentum deferendum est in vestium saccis, neque etiam corporali imponendum est (1).

2° Sacerdos induitur superpelliceo et stola alba, et etiam si haberi potest, pluviali albo.

Pluviale non est de præcepto, sed de arbitrio et more (2) : convenit tamen, ut adhibeatur saltem in locis insignioribus et pro personis dignioribus, ut Episcopis et Principibus, item in delationibus generalibus et solemnioribus.

Superpelliceum autem et stola sunt de præcepto, et ita quidem, ut contraria consuetudo tolerari nequeat (3) et illa in nullo casu omitti possint, neque tempore noctis aut in casu morbi contagiosi, neque quando longius aut difficiliter iter obeundum aut etiam equitandum est, quia rubricæ hos casus non excipiunt (4). Eorum, scilicet superpellicei et stolæ, omis-

(1) Vid. dec. S. R. C. 26 Mart. 1859, n. 5285, VI.

(2) Gardellini in decr. S. R. C. IG Dec. 1826, n. 4474-4623, II.

(3) S. R. C. 16 Dec. 1826, n. 4474-1623, II.

(4) Gardellini in decr. cit.

sionem auctores damnant, aliqui venialis, alii communius mortalis culpæ; et infirmum a præcepto viatici potius absolvunt, quam permetterent, ut ministretur sine prædictis vestibus, cum haberi non possunt. Non desunt tamen, qui in necessitatis casu permittunt absque præfatis vestibus, et dicunt has leges Ecclesiæ non obligare cum tanto rigore pro mortis articulo, si aliter fieri non possit (1). Not. autem Episcopos Belgii specialem solere habere facultatem permittendi, ut ss. Sacramentum ad infirmos occulte et etiam sine lumine deferatur (2). *Vid.* n. 188.

Praeterea oportet, ut vulgaris habitus sacerdotis sit decens et mundus, uti dignitas ss. Sacramenti exigit; et ut ipse veste talari induatur, nisi ss. Sacramentum longe deferatur extra oppida, maxime si iter lutosum sit aut tempus pluviosum, vel necessitas urgeat (3).

3° Velum humerale, quo manus et pyxis cooperiuntur, adbibetur, ut ipsa pyxis a pluvia et omni pulvere præservetur. Debet esse album, sericum, saltem sex pedibus longum et vitta ligatum ad pectus, ne decidat.

4° Bursa esse debet albi coloris, et corporale cum purificatorio mundum. Decet ut huic soli ministerio inserviant. Purificatorium in bursa una cum corporali deferri solet.

5° Laterna saltem una deferenda est, ne lumen vento extingualur; plures autem hastis afflæxæ laudabiliter deferuntur. Quot praeterea cerei aut intorticia deferenda sint, non determinatur, sed ecclesiarum devotioni et conditioni relinquitur, ita tamen ut abundare quidem possint, numquam autem deficere in convenienti saltem numero. Baruffaldus (4) requirit decem, et Cavalieri octo ad minus et quatuor saltem lumina pro omni casu (5). ;

6° Umbellam, quæ ab uno retro post sacerdotem, aut bal-

(1) Cavalieri tom. 4, c. 5, decr. 7, ad V; Baruffaldus tit. 26, n. 110; Lucius Ferraris *infirmus*, n. 19; Bissus E, n. 180, § II.

(2) Dens de Poenitentia, n. 222, ad 16.

(3) Cavalieri tom. 4, c. 5, decr. 5, ad IV.

(4) Tit. 26, n. 89.

(5) Tom. 4, c. 5, decr. 7, n. 3 et decr. 11, n. 1.

dachinum, quod a pluribus defertur, rituale præscribit. Umbella et baldachinum albi coloris esse debent.

7° Campanula præferenda et jugiter pulsanda est, ut populus admoneatur sui officii tum erga ss. Sacramentum, tum erga infirmum ad orandum pro eo.

8° Aqua benedicta conferenda est, nisi apud infirmum habeatur. Si in aliquo casu defuerit, ibidem benedici potest.

9° Campana aliquot ictibus, sed distincto modo, pulsanda est, ad convocandum parochianos, seu confraternitalem ss. Sacramenti, seu alios Christi fideles, ut cum cereis seu inlorticis comitentur, et umbellam seu baldachinum deferant; vel saltem vicini et familiares infirmi monendi sunt, ut in habitu decenti ss. Sacramentum comitentur.

1ST. Circa præparanda apud infirmum notanda sunt sequentia :

1° Cubiculum infirmi, ingressus in illud, et ipsum cubile, in quo jacet infirmus, mundanda sunt : ad quod præmonendi sunt domestici, demonstrando illis dignitatem ss. Sacramenti, ad cujus accessum omnia munda et nitida esse deberent. Convenit etiam ut locus pro cujusque facultate ornetur, bonis odoribus repleatur, profana removeantur. Aliquando tamen ista mundities haberi nequit, ut dum infirmus jacet in stabulo, in fœnili, etc. ad quem tamen sacrum viaticum deferendum est; cum apud Deum nulla sit acceptio personarum, ac ipse pro nostra salute nec stabulum nec crucis ignominiam exhorruerit.

2° Linteum mundum ante pectus infirmi ponendum est, ejusque mento supponendum, ad effectum colligendi fragmenta vel ipsam s. Hostiam, si e sacerdotis manibus decidat, vel ex ore ægroti in casu tussis vehementis aut repentini vomitus aliave de causa erumpat.

3° Mensa in cubiculo infirmi paranda est, optime ad pedes cubilis seu in conspectu infirmi, linteo mundo cooperta, in qua ponuntur duo saltem cerei ardentes, et vasculum parvum et vitreum cum vino vel aqua communi ad abluendos digitos sacerdotis, et potius cum aqua, quia sumptio vini ut plurimum infumis nocet Sufficit ut hoc vasculum tantum humoris

capiat, quantum ad abluendos digitos sufficit, ut infirmus eo facilius ebibere possit.

Juxta Rituale duo paranda sunt vascula, alterum cum vino et alterum cum aqua, ut sacerdos digitos abluat, in quo sibi magis libueiit, vel cujus sumptio infirmo potius placuerit. Cum igitur unum tantum sit necessarium, unum etiam parare sufficit (1). Vasculum aquæ benedictæ, quod in rituali non numeratur inter ponenda in mensa, collocatur alio loco opportuno, vel manibus ministri tenetur. Crux non requiritur, sicut in altari extra missam exposito ss. Sacramento etiam non est collocanda, et sicut a rituali in praeparandis et tota viatici administratione nulla ejus fit mentio.

DELATIO SS. SACRAMENTI AD INFIRMUM.

188. *Deferri debet hoc sanctum Sacramentum ab ecclesia aci privatas cegrotantium domos decenti habitu, superposito mundo velamine, manifeste atque honorifice, ante pectus cum omni reverentia et timore, semper lumine praecedente.* Rituale hæc præscribit sive ss. Sacramentum ad infirmum deferatur per modum Viatici, sive ex devotione; ita ut occulte numquam deferendum sit (2), nisi tanta forte esset necessitas, ut infirmus alias sine Viatico moreretur, ut ex dicendis patebit. Vid. n. 186 ad 2.

In casu sacrilegæ Viatici susceptionis, quam pœnitens confitetur, ss. Sacramentum ad infirmum iterum publice deferri nequit, si adsit periculum infamiae aut fractionis sigilli sacramentalis; idcirco autem juxta aliquos auctores (3) illud etiam occulte, scilicet sine lumine et vestibis sacris, deferre et ministrare non licet, quia præstat potius reverentiam servari tanto Sacramento, quam infirmum communicare; sed com-

(1) Baruffaldus, iit. 2G, o. 102.

(2) S. R. C. 6 Feb. 1875, n. 5590.

(3) Apud s. Alph. de Liguorio theol. mor. lib. G, n. 211.

munius et satis probabiliter affirmat s. Alph. de Ligorio cum pluribus aliis, quod in necessitate liceat deferre et ministrare viaticum sine lumine et vestibus sacris, quia non rationabiliter praesumitur, quod Christus, qui hoc Sacramentum ad subsidium animarum instituit, et Ecclesia quæ tam benigna est mater, voluerint moribundos tanto bono privari, ne præscriptæ cæremoniæ omittantur. Si in hoc casu aliquot dies post susceptionem sacrilegam effluxerint, et gravis non obstet inconvenientia, præstaret infirmo proponere, ut iterum petat s. communionem; et tunc ss. Sacramentum publice et more solito ad eum deferendum est. Quod si pauciores dies elapsi fuerint, et mortis periculum non ita urgeat, aliquantulum expectari potest, antequam idipsum infirmo proponatur.

In casibus publicæ perturbationis seu tumultus, vel communis lætitiæ seu festivitatis aliisve similibus, in quibus gravis irreverentiæ periculum occurrit, pallium super stolam et superpelliceum indui potest; delatio autem omnino occulta sine lumine et sine vestibus sacris non permittitur, nisi rubricarum observatio moraliter sit impossibilis (1).

“ Ubi Turearum vis prævalet et iniquitas, sacerdos stolam » semper habeat propriis coopertam vestibus; in sacculo seu n bursa Pyxidem recondat, quam per funiculos collo appensam in sinu reponat, et numquam solus procedat, sed uno *» saltem fidei, in defectu clerici, associetur » (2).

Not. parochum in casu necessitatis ss. Sacramentum ex ecclesiis regularibus aliisque extrahere posse, et « non licere, » nec regularibus nec presbyteris sæcularibus etiam exemptis » in casibus necessitatis tantum, denegare « (3).

181). 1° Omnibus paratis de quibus n. 185 dictum est, et clericis seu ministris, qui comitantur, si locus ferat, super-

(1) Vid. quæstiones in conferentiis eccl. Diæc. Mechl. 1872, ex Lit. q. IV.

(2) Appendix ad rit. Rom. sub tit. Modus s. Euch. deferendi ad inf. ob melum infid. ex Const. Boned. XIV inter omnigenas § 25, edita pro Servia... 2 Feb. 1744.

(3) S. R. C. 22 Aug. 1705, n. 3583-3732, 1.

pelliceo indutis, sacerdos lotis manibus, superpelliceo et stola alba indutus, cum ministris reverenter accedit ad tabernaculum, ibique debita reverentia et oratione facta, velum humerale accipit, et ante pectus ligat; tum debitis cum reverentiis ad tabernaculum ascendit, illud aperit, genuflectit, in pyxidem, si alia adhibeatur, aliquot s. Hostias ponit, ut n. 193 dicetur, illam suo operculo cooperit, et velum sericum, quo pyxis in tabernaculo cooperta asservari solet superimponit; renovata genuilexione pyxidem utraque manu accipit, dextra ad nodum et sinistra ad pedem, et velum humerale superimponit, ita ut velum manus et totam pyxidem tegat (1), tum ut pulveris et aeris injuriae arceantur, tum ut magis veneratio augeatur, res enim quæ ante oculos patent, facile vilescent.

Notandum igitur est, pyxidem, dum ad infirmos defertur, cooperiri velo serico, quo in tabernaculo cooperta asservari solet, et deinde velo humerali. In rituali hoc loco bis veli fit mentio : primo pyxidem *proprio operculo cooperit, et velum sericum superimponit*, et deinde *ipse vero sacerdos imposito sibi prius ab utroque humero oblongo velo decenti, utraque manu accipiat vas cum Sacramento*, Cavalieri quidem (2) sentit, esse velum humerale, quod rituale pyxidi imponendum praescribit; quia, cum proprium pyxidis velum regulariter ejus operculo adhaereat, una cum operculo pyxidi superimponitur, ubi verba *et velum sericum superimponit*, aliam distinctam actionem important : in eo tamen sensu textus ritualis difficulter exponitur, quia ut attendenti patet, de duobus distinctis velis agit. Potius dicitur, rituale supponere, aliam pyxidem adhiberi pro delatione ss. Sacramenti ad infirmos, uti textus etiam indicat; ipsumque igitur praescribere, ut huic pyxidi velum sericum superimponatur, sicut pyxidi semper impositum esse debet, quandocumque sacrae species in ea continentur. Sive autem rituale de duobus

(1) S. R. C. 21 Mari. 1699, n. 3355-3501; 23 Feb. 1839, n. 4698-1844, 5; Baruffaldus tit. 26, n. 63; Cavalieri toni. 4, c. 5, decr. 6.

(2) Tom. 4, decr. 75, n. 8.

distinctis agat velis, sive de uno et eodem; equidem pyxis, dum defertur ad infirmos, cooperienda est velo suo proprio, et deinde velo humerali; quia si rituale de duobus distinctis agat velis, sequitur pyxidem cooperiri utroque velo; et side uno tantum velo agat, ut sentit Gavaiieri. supponitur, velum pyxididis cooperculo ejus adhærere, et velum humerale superimponi.

2° Praecedit semper acolythus vel alius minister deferens laternam; deinde duo clerici vel qui eorum vices supplent, unus cum aqua benedicta et bursa corporalis ac purificatorii, alter cum rituali et campanula; turn deferentes intorticia; et postremo sacerdos cum ss. Sacramento sub umbella seu baldachino. Oportet ubi fieri potest, ut ss. Sacramentum eo modo ad infirmum deferatur. Cum autem in parochiis ruralibus id sæpius fieri nequeat, præscribit rituale, ut præcedat semper acolythus, vel alius minister deferens laternam; librum, bursam, campanulam.

3° Sacerdos pyxidem deferre debet nudo capite (1), utraque manu ante pectus elevatam, cum omni reverentia et timore, non fabulando, nec oculis hinc inde vagando, sed coelestem thesaurum, quem manibus gestat, contemplando, reverenter et graviter ince iendo. festinando quidem, si necessitas urgeat, sed numquam præcipitanter currendo; non enim præcipitanter currendo, viaticum deferre tenetur, etiamsi timeat fore, ut infirmus moriatur: nam cursus nimis festinus et reverentiæ ss. Sacramento debitæ et honestati clericali repugnat; nec viatici praeceptum introductum videtur cum periculo, ut parochus fatuus videatur et irrideatur (2).

4° Sacerdos deferens ss. Sacramentum ps. *Miserere* aliosque psalmos et cantica recitat, quoad in ægrotantis cubiculum introducatur. Psalmus *Miserere*, qui optime congruit, ad infirmo divinam impetrandam miserationem, primo dicitur; reliqui psalmi possunt esse pœnitentiales vel alii, aut cantica, ut *Benedicite* etc pro libito et circumstantiis. Hi psalmi pro

(1) Vid. tom. 1, η 161.

(2) Baruffaldus lit. 26, n. 68; Cavalieri tom. 4, decr. 74, b. 5.

locorum consuetudine cantantur, vel a sacerdote alternatim cura ministris recitantur; et si non sit, cum quo sacerdos alternatim recitet, ipse solus eos submissa voce legit, et reliqui rosarium, litanias B. Mariæ Virg. aliasque preces recitare possunt, dicendo *Ora pro eo* vel *ea* (1).

DE CASU LONGIORIS AUT DIFFICILIORIS VLE,
VEL EQUITATIONIS.

190. Si longius aut difficiliter iter sit obeundum, aut equitandum, necesse est vas. in quo ss. Sacramentum defertur, bursa decenter ornata et ad collum appensa apte includere, et ita ad pectus vittis seu funiculis alligare atque obstringere, ut neque decidere neque pyxide excuti ss. Sacramentum queat. Hæc bursa albi coloris et saliem serica esse debet; utraque manu, saltem si potest, tenenda est; velo tamen humerali non videtur tegenda, quia pyxis seu vas modo est velatum bursa, et rituale de eo in hoc casu non loquitur

Not. ad equitandum requiri, ut equus sit mansuetus et sacerdos artem equitandi calleat; et hoc tantum permitti ob locorum distantiam, difficultatem itineris, viarum asperitatem, juxta arbitrium tamen et prudentiam Episcopi, et comitante uno saltem homine, si fieri potest, accensam laternam deferente (2), et servatis in reliquis, rubricis, a quibus in hoc casu non dispensatur (3).

ADMINISTRATIO SS. VIATICI.

191. 1. Sacerdos ingrediens locum, in quo jacet infirmus, dicit *Pax huic domui*, scilicet in ipso ingressu seu limine cubiculi, dum adhuc tenet ss. Sacramentum.

(1) Baruffaldus ibid. n. 154, el Gavaiieri ibid. decr. 79, n. 4 el 5.

(2) S. R. C. 23 Jan. 1740, n. 3951-4100, et 23 Maji 1816, n. 4890-5036.

(3) Vid. Baruffaldus tit. 26, n. Iq6; Catalauus in rit. Rom. tit. 4, c. 4t § 12; Gardellini in decr. 4474-4623, ad II, q. 1.

Minister bursam deferens, cubiculum ingressus, corporale in medio mensæ paratae extendit; et sacerdos sine benedictione danda, pyxidem deponit. Deinde statim genuflectit, surgens velum humerale deponit, et aspergit infirmum, présentes ac cubiculum per circuitum, cavens ne ss. Sacramentum aspergat, et dicens antiphonam *Asperges me* cum primo versu psalmi ut in rituali. Hæc antiphona non mutatur tempore paschali.

Si diaconus in necessitate ss. Viaticum administret, facere potest aspersionem aquæ, dicere *Misereatur* et *Indulgentiam*, signare infirmum, dicere orationem, benedicere cum ss. Sacramento (1).

2. In rituali tres tantum genuflexiones ante ss. Sacramentum in administratione viatici præscribuntur : 1° post depositum ss. Sacramentum super mensam, 2° priusquam sacerdos Sacramentum accipiat ante *Agnus Dei*, et 3° in fine administrationis, antequam pyxidem accipiat ad discedendum. Inde autem concludendum non est, non oportere, ut sæpius genuflectatur; sed potius dicendum est, genuflectendum esse, quandocumque juxta alias rubricas in casibus similibus id fieri debet. Hinc sacerdos recte genuflectit, antequam, recitata oratione *Exaudi nos*, a mensa recedat, et accedat ad infirmum, ut cognoscat, num sit bene dispositus; item dum deinde revertitur ad mensam, prout etiam data communionem, et deposita pyxide, antequam eam cooperiat(2).

3. Sacerdos infra versum *Adjutorium*, orationem *Exaudi nos*, et alteram *Domine sancte* post communionem, stat junctis manibus ante mensam coram ss. Sacramento, sicut orationes in ecclesia, etiam coram ss. Sacramento, stando dicuntur. Solus autem sacerdos stat, et reliqui ab initio usque ad finem genuflectunt, nisi ad ministerium præstandum surgere debeant.

4. Ante sumptionem viatici sacerdos accedit ad infirmum, ut cognoscat, an sit bene dispositus ad sacrum viaticum

(1) S. R. C. 14 Aug. 1858, n. 5270, 1.

(2) Vid. decr. S. R. G. 23 Dee, 1862, n. 5324.

accipiendum; eumque secreto interrogat, an aliquid ei occurrat confitendum, licet prius sit confessus, uti oporteret, nisi necessitas urgeat. Si aliquid confitendum habeat, eum audire debet (1). Deinde exhortationem ad infirmum instituere potest pro ratione temporis et qualitate personae, de digna susceptione, etc.

5. *Confiteor* dicitur ab infirmo, si potest, vel ab alio ejus nomine. Dicta confessione, Sacerdos stans versus infirmum, cavens ne tergum ss. Sacramento vertat, dicit *Misereatur* et *Indulgentiam* signando infirmum ut alias, sed in singulari, *lui, tuorum* etc. (2) quia status infirmi exigit, ut preces integræ pro ipso dicantur, sicut in litaniiis agonizantium.

6. In quibusdam ritualibus præscribitur interrogatio de fide hujus sacramenti, circa quam peculiaribus his standum est dispositionibus (3). Cum autem rituale Romanum de hac interrogatione sileat, eadem per se nec fieri debet, nec potest.

7. Post *Indulgentiam*, sacerdos conversus ad mensam, genuflectit; surgit, pyxidem sinistra accipit et dextra s. Hostiam, quam supra pyxidem elevatam tenens, ostendit infirmo dicens *Ecce Agnus Dei*, et deinde more solito faciens signum crucis cum s. Hostia supra pyxidem, eandem infirmo præbet sumendam sub præscripta forma verborum, scilicet *Accipe frater*; quæ forma clare et distincte proferenda est. ut infirmus intelligat se esse in via ad aeternitatem. An hæc forma aliquando omitti possit, vide apud s. Alphons. de Liguorio (4).

8. Si mors immineat, et periculum sit in mora, tunc precibus præcedentibus omnibus vel ex parte omissis, sacerdos tantum dicit *Misereatur* et *Indulgentiam*; vel hæc etiam omittit, si necessitas urgeat, et præmissa confessione vel saltem absolutione, si opus sit, statim præbet viaticum: et

(1) Vid. Baruffaldus tit. 26, n. 162 et seq.; Cavalieri tom. 4, decr. 79, n. 9 et 10; Catalanus in rit. tit. 4, c. 4, § 14.

(2) Baruffaldus lit. 26, n. 170; Cavalieri tom. 4, cap. 5, decr. 79, n. 11; Marlinucci lib. 4, c. 7, n. 17.

(3) S. R. C. 11 Sept. 1847, n. 4941-5102, 10.

(4) Theol. mor. lib. 6, n. 285, dub. 4.

deinde dicit orationem *Domine sancte*, nisi extrema Unctio immediate administranda sit; in quo casu eam orationem differt usque post hujus sacramenti administrationem. Preces omissæ ante viaticum, postea repetendae non sunt, quia rituale hoc non praescribit, et dicuntur pro præparalione susceptionis ss. Sacramenti, quae modo peracta est. Continuo moriturum, etiamsi species sacramentales consumere nequeat, sacro viatico muniendum esse, probant Baruffaldus et Cavalieri (1).

Not. in casu, quo infirmus stalim moriatur, et s. Hostia in ore appareat, eamdem reverenter extrahendam esse, et ponendam in aliquod vas decens, distinctum a pyxide, vel saltem in corporale, et cum eadem relata ad ecclesiam idem faciendum esse ac cum s. Hostia evomita (2); si vero in ore non appareat, nihil curandum esse, quantumvis ignoretur, an eam deglutierit.

9. Infirmitate communicato, sacerdos pyxidem super corporale reponit, genuilectit, surgens digitos inspicit, et si fragmenta adhæreant, ea in pyxidem mittit; tum digitos in vase abluit, et purificatorio extergit; deinde pyxidem claudit, et in bursum, si ea usus fuerit, deponit.

Ablutis digitis, ablutio datur infirmo ad faciliorem s. Hostiae deglutionem et oris purificationem. Hoc tamen non est officium sacerdotis, sed infirmarii vel alterius. Si infirmus abluitionem sumere nequeat vel refugiat, non est urgendus; sed in eo casu reportatur ad ecclesiam in sacrarium projicienda. vel in domo infirmi igni traditur. Ad hanc præcavendam difficultatem, facilis methodus abluendi digitos videtur esse sequens : purificatorium ponitur juxta vasculum aquæ, pollex et index dextræ tenentur supra purificatorium juxta idem vasculum, cum digitis sinistræ manus spargitur aqua super indicem et pollicem dextræ, quantum satis est ad ipsos abluendos, et tum index et pollex purificatorio mox

(1) Baruffaldus tit. 26, n. 177, et Cavalieri tom. 4, de cr. 179, n. 15.

(2) Vid. tom. 2, q. 187.

absterguntur. Qua servata methodo, de reliqua aqua vel vino in vasculo remanente, nihil est curandum (1).

10. Ahlutis digitis, sacerdos dicit *Dominus vobiscum. Oremus. Domine sancte. Versus Dominus vobiscum*, qui in rituali dicendus præscribitur ante orationem post communionem infirmi, et in ecclesia ante benedictionem cum ss. Sacramento, omittendus est juxta decretum S. R. G. (2). Credit tamen Gardellini (3) diversam ecclesiarum consuetudinem servari posse, quamvis magis congruat versum illum omittere saltem ante orationem de sacramento in ecclesia dicendam. Dici debet in domo infirmi ante orationem, si una tantum hostia sumpta fuerit, et infirmus manu benedicatur (4).

11. Recitata oratione *Domine sancte*, sacerdos infirmum hortari potest ad gratiarum actionem, patientiam, resignationem, etc. eumque consolari suavibus verbis pro personæ et temporis ratione.

12. Omnibus expletis, sacerdos velo humerali induitur, genuflectit, surgens pyxidem accipit, eam velo humerali cooperit, et deinde cum eadem cooperta facit signum crucis super infirmum, nihil dicens; quo facto, ordine quo venerat, revertitur ad ecclesiam, dicendo ps. *Laudate Dominum de codis*, aliosque psalmos et hymnos, prout tempus feret.

18. Cum pervenerit ad altare, ponit ss. Sacramentum super illud, supposito corporali, vel in tabernaculum apertum; genuflectit, et deinde descendit ante infimum gradum altaris; ibi flectit utroque genu, donec populus ecclesia ingressus est; quo ingresso, surgit, dicit versum *Panem de cado*, cui tempore paschali non additur *Alleluja*, et deinde orationem ss. Sacramenti, prout in rituali præscribitur. Dicta oratione, genuflectit, se vertit ad populum, cavens ne tergum ss. Sacramento vertat, et annuntiat indulgentias a

(1) Vid. Baruffaldus, tit. 26. n. 186.

(2) 3 Mart. 1761, n. 4 150 4299, 7.

(3) Instr. Clem. § 31, n. 410.

(4) Cavalieri, tom. 4, deer. 79, n. 17.

summis' pontificibus concessas, scilicet 7 annorum et totidem quadragenarum pro illis qui cum lumine, et 5 annorum et totidem quadragenarum pro illis, qui sine lumine devote comitati sunt (1). Hæ singulatim enumerari possunt; sufficit tamen dicere, omnes qui digne comitati fuerunt, lucratos esse omnes indulgentias concessas (2). Postea cum debitis reverentiis ascendit, et velo humerali adhuc indutus populum cum s. Pyxide benedicit; deinde eam in tabernaculum reponit, illudque claudit. Hæc benedictio in ecclesia ad altare, et non ad januam danda est (3).

14. Juxta rituale Romanum in delatione ss. Sacramenti ad infirmum, bis cum eodem danda est benedictio, ut supra ad 12ret 13 notatum est, scilicet : 1° in fine administrationis, antequam e cubiculo infirmi discedatur, nisi unica tantum s. Hostia assumpta fuerit, et 2° in reditu ad ecclesiam apud altare vel tabernaculum, si populus adsit. Rituale alias benedictiones non præscribit, nec permittit, ita ut seposita consuetudine, nulla alia danda sit, etiamsi numerosus accurrat populus, qui accedit, non ad benedictionem accipiendam, sed ad venerandum et adorandum ss. Sacramentum. Habita autem consuetudine, modo sit legitima, benedictio pluries impertiri potest. Ita in decretis S. R. C. (4), permittitur *ex speciali gratia servari posse consuetudinem* benedicendi retrocedentem populum extra portas civitatis, regionis, sive domus infirmi. Quoties autem et ubi ex consuetudine danda sit benedictio, generaliter dici non potest. Attendendum est, an ipsa consuetudo sit laudabilis, an venerationem ss. Sacramenti ac veram populi devotionem augeat potius quam minuat : sicut enim benedictio nimia et inopportuna probari nequit, sic contra suo loco et modo debito data laudabilis dici debet. Cavendum est, ne consuetudo antiqua pluries

(1) Inn. XII. Constit. *Debitum pastoralis officii* 5 Jan. 1695. Recueillie prières et d'œuvres pies, fol. 73.

(2) Baruflaldus tit. 26, n. 200.

(3) S. R. C. 19 Jul. 1687, n. 2992-3141.

(4) 7 Ap. 1832, u. 4536-4685, 2, et 12 Sept. 1857, n. 5251, XXII.

benedictionem dandi, cum obloquio et offensione populi abrogetur, et ab alia parte, ne plures benedictiones præter præscriptas imprudenter introducantur.

Not. 1° infra benedictionem cum ss. Sacramento in cubiculo infirmi post adinistrationem viatici nihil esse dicendum, quia Deus est qui benedicit, non autem sacerdos.

2° Non obstante consuetudine contraria, numquam trinam, sed semper unicam tantum benedictionem cum ss. Sacramento esse impertiendam, sive in cubiculo infirmi post adinistrationem viatici, sive alibi (i).

15. Clericus, cui administratur viaticum, induendus est superpelliceo, et si sit sacerdos, etiam stola alba (2). Reliqua autem omnia modo ordinario recitanda et peragenda sunt.

DELATIO SS. SACRAMENTI AD INFIRMUM EX DEVOTIONE.

192. SS. Sacramentum deferendum est eodem prorsus modo ac per modum Viatici, uti n. 188 et 189 explicatum est.

Preces antecedentes et subséquentes communionem, pariter recitandæ sunt ac pro Viatico, quia rituale eas præscribens pro communionem infirmorum, uti titulus indicat, non distinguit inter communionem sive per modum Viatici, sive ex devotione.

In hoc tamen casu juxta Cavalieri *Misereatur* et *Indulgentiam* dicuntur in plurali, quandocumque infirmus communicat ex mera devotione extra mortis periculum (3), quia tunc non militat eadem ratio, ut in singulari dicantur.

Item s. Communio datur sub forma ordinaria *Corpus Domini*, ut rituale præscribit; idque iit juxta aliquos auctores (4), quotiescumque infirmus ex devotione communicat, etiam sumpto Viatico, et eodem periculo perdurante; juxta aliquos autem alios (5) formula *Accipe frater* non semel tan-

(1) S. R. C. 22 Jun. 1675, n. 2583-2735; 11 Feb. 1702, n. 3467-3616.

(2) Castaldus lib. 2, s. 14, c. 8, n. 1; Barulialdus tit. 26, n. 206.

(3) Tom. 4, dec. 79, n. 11.

(4) Catalanus in rit. tit. 4, c. 4, § 4, n. 2, cum s. Carolo.

(5) Bouvry p. 4, § 3, Jit. IV, n. 12.

tum, sed toties dicenda est, quoties sumpto viatico communicatur infirmus in periculo mortis constitutus.

DELATIO SS. SACRAMENTI AD INFIRMUM CUM UNA TANTUM
S. HOSTIA; IN TRIDUO SACRO; INFRA MISSAM : ET DE PLURIBUS
INFIRMIS SIMUL COMMUNICANDIS.

193. Unica tantum s. Hostia non est assumenda pro delatione ss. Sacramenti ad infirmum, sed semper aliquot et saltem duæ in pyxidem sunt ponendæ, ut semper una supersit, cum honore ad ecclesiam deferenda. Unam tamen tantum assumere licet, dum longius et difficilius iter est obeundum, aut etiam equitandum; dum ob instantem mortem vel de nocte defertur (noctu autem deferri non debet, nisi necessitas urgeat); dum tempus est pluviosum aut ob alias similes rationes, ob quas ea qua decet veneratione, Sacramentum ad ecclesiam commode reportari non potest.

In prædictis casibus, in quibus unica tantum hostia accepta fuit, sacerdos precibus recitatis, infirmum manu benedicit; infra quam benedictionem dicere potest : *Benedictio Dei omnipotentis ut post* communionem fidelium in ecclesia (1). Tandem depositis superpelliceo et stola, extinctis luminibus, umbella demissa, latente pyxide, in privato habitu ad ecclesiam vel domum suam quisque revertitur.

191. In triduo sacro majoris hebdomadæ, a missa nempe feriæ quintæ usque ad missam sabbati, ss. Sacramentum ad infirmos per modum viatici tantum deferri potest. In hoc casu notanda sunt sequentia : 1° psalmi in accessu et reditu private et submissa voce sunt recitandi; 2° in psalmorum fine dici potest *Gloria Patri*, quia talis actio nihil habet commune cum functionibus Ecclesiæ hujus tridui; 3° stola et velum humerale albi coloris sunt adhibenda; 4° populus

(1 \ Rari Tatdus tit 2G, η. 202

absque benedictione ex ecclesia est dimittendus (1). Item loco campanulas instrumentum ligneum seu crotalum adhiberi potest. Aliæ cæremoniæ rautandæ non sunt, neque benedictio cum ss. Sacramento in cubiculo infirmi est omittenda, nisi una tantum sacra species assumpta fuerit, proutjuxta aliquos auctores in hoc casu fieri potest (2-),

195. Infra missam non decet s. viaticum infirmis administrare, quia, quamvis infirmus sit in proximo loco, id tamen fieri nequit, nisi pervertatur ordo, et unus ritus cum altero confundatur. 2° Numquam licet ss. Sacramentum sive per modum viatici, sive ex devotione infirmis intra missam ministrare, si celebrans altare e conspectu suo amittat (3), nisi cubiculum infirmi ita propinquum sit. ut vox sacerdotis celebrantis ibidem audiat, modo umbella deferatur, et ministri cum luminibus comitentur (4). 3° Si fiat infra missam, fieri potest cum missæ paramentis etiam nigris, sed omittendi sunt ps. *Miserere* aliique psalmi in delatione ss Sacramenti recitari soliti (5) : adeoque administrandum est cum illis tantum caeremoniis, quæ pro communione fidelium in ecclesia tempore missæ præscribuntur, dicendo tamen formulam *Accipe frater*, si pro viatico ministretur.

196. Si pluribus simul infirmis in eodem loco ss Sacramentum pro viatico sive ex devotione sit administrandum, ut in nosocomiis et in morbis contagiosis sæpius contingere potest; tunc semel tantum dicitur antiphona *Asperges* we, et interim asperguntur infirmi; item semel recitantur versus *Adjutorium*, oratio *Exaudi*, *Confiteor*, *Misereatur*, *Indulgentiam*, *Ecce Agnus Dei*, sicut hæc etiam semel tantum in ecclesia dicuntur, quotquot sint communicandi : deinde sub respectiva forma unicuique infirmo datur s. Communio; et tandem semel recitatur oratio *Domine sancte*, atque semel datur benedictio.

(1) S. R. C. 15 Maji 1715, n. 4021-1170; Cavalieri lom. 4, decr. 80, u. 7

(2) Cuppinus de communione infirmorum 1761, n. 9.

(3) S. R. C. 19 Dec. 1829, n. 4502-4651, 1.

(4) S. R. C. 7 Feb. 1874, n. 5574.

(5) S. R. C. 19 Dec. 1829, n. cit. ad 1 et 2.

De Sacramento Extremæ Uctionis.

DE LOCO ET MODO CONSERVANDI SACRUM OLEUM
INFIRMORUM.

197. Sacrum oleum in ecclesia conservandum est, nisi propter magnam ab eadem distantiam, in quo casu domi continuo conservari permittitur, modo omnino servetur rubrica quoad honestam et decentem, tutamque custodiam (1) ut mox dicetur.

Dubitatur autem : 1° an domi conservari liceat in nocte, ne infirmus sine sacramento decedat. Barbosa (2) putat « non * bene agere parochum timentem de nocte se vocandum * pro infirmo periculoso, si vespere ferat oleum ad suum ♠ cubiculum, ut vocatus expeditius vadat; vel si de nocte » reversus ab unctione infirmi, oleum retineat domi usque « mane; nullum tamen credit mortale peccatum contrahere » citra scandalum vel periculum alicujus irreverentiae; contra autem s. Alph. de Ligorio (3), censet * recte parochum ♠ in sua domo oleum sanctum in nocte servare posse » dum probabile periculum prævidet, ut si vocatus ad confessionem unctionem præsto non esset « (4).

Dubitatur : 2° an in casu morbi contagiosi aliquo tempore domi conservari liceat : nullibi hoc permittitur, adeoque extra casus necessitatis, vel saltem gravis et justæ causæ, id faciendum non est : culpandus tamen non est, qui in hoc et præcedente casu s. oleum domi decenter conservaret (5)4

(1) S. R. C. IG Dec. 1826, n. 4471 46'23, III, in *Gandaven.* 31 Aug. 1872, n. 5517, V.

12) De officio et potest, parochi p. 2, cap. 22, n. 41 ; Bissus E, n. 244, §28,

(3) Praxis confessoriorum n. 275.

(4) Vid. Gardellini in decr. cit.

(5) Vid. *Mélanges théol.* 3 sér. fol. 581.

198. Conservandum est, ut Rituale hoc loco præscribit, *in loco nitido et decenter ornato*, et ut præscribit de sacramento baptismi *in loco proprio, honesto, ac'mundo, sub clave, ac tula custodia* (1), scilicet in sacrario seu sacristia, et optime in quadam custodia apud altare, in quo ss. Sacramentum reconditur, ut ad manum sit, dum viaticum et simul oleum ad infirmum sunt deferenda ; numquam tamen in tabernaculo ss. Sacramenti, licet in loculo separato; sed in custodia separata in pariete ad cornu epistolæ aut evangelii (2). Oportet, ut hic locus sit proprius et separatus a custodia chrismatis et olei catechumenorum, ne aliquis error committatur (3); et ut bene claudatur cum sera et clave; convenit etiam ut pannis sericis violacei coloris interius vestiatur, et ejus ostiolo inscribatur §. *oleum infirmorum*, ut ab aliis distinguatur (4).

199. Conservandum est *in vase argenteo seu stanneo*, quod pyxidi ss. Sacramenti nullatenus annecti, neque ejus cooperculo aut pedi imponi potest; si enim vas sacri olei in tabernaculo ss. Sacramenti asservari nequeat, multo minus pyxidi annecti aut imponi potest.

In vasculo servari potest *vel per se solum vel in bombacio seu re simili*, ut lino aut serico dissoluto vel parva spongia, qualis materia apta est ad oleum ebibendum, et sub levi pollicis compressionem exprimendum (5); *sect ad evitandum effusionis periculum. multo commodius ad infirmos defertur in bombacio.*

Vas illud imponitur seu includitur bursæ vel *sacculo serico violacei coloris*, quod habeat suos funiculos sericos ejusdem coloris, ad illud constringendum et aperiendum, atque collo-

(1) Concilium Laleran. IV, can. 20.

(2) S. R. C. 16 Jun. 1663, n. 2071-2218; 21 Aug. 1863 in Rescripto ad Episcopos Belgii.

(3) Cæremoniale Ep. lib. 1, cap. 6, n. 2.

(4) Vid. Gardellini in decr. 4474-4623 ad III, IV et V; Baruffaldus tit. 27, n. 40.

(5) Baruffaldus tit. 10, n. 23.

appendendum. Non expedit igitur, ut vas ansas cum funiculis habeat, quibus per se ipsum collo appenditur; sed ad omne effusionis periculum praecavendum, uti rituale praescribit, vas bursæ seu sacco includendum est, et ita ad infirmos deferendum.

Reliqua hic dicenda vid. n. 155 157, et quæ ibi dicuntur de mixtione sacrorum oleoru ^H etiam de sacro oleo infirmorum intelligenda sunt.

DE UNCTIONIBUS.

200. Circa unctiones generatim notanda sunt sequentia:

1° Faciendæ sunt pollice, qui ex rubricarum præscripto et juxta universalem Ecclesiæ consuetudinem, semper in sacris unctionibus est adhibendus (1), nisi in casu morbi contagiosi, de quo infra n. 207; ita ut remota necessitatis causa, virgula luto adhiberi nequeat (2). Pollex oleo non totaliter intingendus est, sed tantum summitas ejus, ne oleum defluat, bene tamen attendendo, ut pollex oleo intingatur, et sensus eodem physice liniantur. Pollex adhibendus est non a parte unguis, sed a parte opposita seu inferiori; unguis prolixus esse non potest, ne oleum sub eo latere possit.

2° Ad singulam unctionem pollex oleo est intingendus, ne in pollice oleum desideretur, nisi duplex sit organum, quod utrumque absque nova intinctione ungendum est.

3° Quælibet unctio facienda est in modum crucis, non autem de necessitate sacramenti, primam lineam ducendo a parte superiori organi, et alteram a sinistra ad dextram respectu inungentis.

4° Ubi sensuum organa gemina sunt, geminæ quoque

(1) Catalanus in rit. Rom. tit. 5, c. 1, § 4, jn fine; Lucius Ferraris

unctiones cum gemino crucis signo sub una forma faciendae sunt, non necessitate sacramenti sed præcepti tantum, ita ut urgente necessitate, vel si infirmus verti nequeat, unum organum inungere sufficiat.

5° Quæque unctio eodem facienda est tempore, quo pronuntiatur forma cum expressione sensus, cujus organum inungitur : et quando organum est duplex, incipitur forma cum unctione organi dextri infirmi, et finitur cum unctione organi sinistri : forma tamen unico recitetur tractu, et unctiones ita fiant, ut unctiones ante formam non incipiantur, et forma non prius absolvatur, quam utrumque organum inunctum sit.

6° Post unamquamque unctionem loca inuncta novo globulo sunt abstergenda a ministro, si sit in sacris ordinibus constitutus, et alias ab ipsomet sacerdote. Si duplex sit sensus, loca tantum post unctiones utriusque et eodem globulo terguntur. Globuli adhibiti separatim in idem vel melius in aliud vas reponendi sunt, ne iidem bis adhibeantur.

7° Si infirmus careat aliquo membro quod inungendum foret, vel illam partem ita tectam et obligatam habeat, ut commode detegi nequeat; pars illi loco propinqua inungenda est eadem verborum forma. Si illo membro vel organo a natiuitate caruerit, unctio tamen suo vel proximo loco facienda est; quia licet infirmus externe non peccaverit, per concupiscentiam tamen et desideria illicita circa sensus peccare potuit. Si infirmus abundet sensibus, ungendum est membrum, quo sanus magis usus fuit, vel quod magis in naturali corporis parte collocatum est (1).

8° Unctionum ordo servandus est, sed non de necessitate sacramenti.

9°.Juxta rituale (*juinque corporis partes præcipue ungi debent, nempe oculi, aures, nares, os el manus : attamen pedes etiam el renes ungendi sunt*; ita ut, ubi rituale est in usu, pedum unctio omitti nequeat, et alia præter expressas in rituali, v. g. ad pectus, etiam fieri non possit.

(1) Barufaldus lit. 27, η. 116 et seq.

*

201. Circa unctiones particulariter notanda sunt sequentia :

1° Oculi inunguntur non in pupilla, sed clausis oculis in superciliis.

2° Aures non in alveolo, sed in media parte auriculæ,

3° Nares super extremitatem summitatis nasi ad evitandam sternutationem, et tantum unica unctione, quia licet stride loquendo duplex dicatur organum, equidem unica unctione in summitate facta utrumque simul ungitur; deduci id potest ex ritualibus, quæ dum in duplici organo loquuntur, narium mentionem non faciunt (1).

4° Os compressis labiis unica unctione, qua utrumque labium tangitur; si autem infirmus non audiret, vel labia sine incommodo comprimere non posset, ne respiratio intercluderetur, alterutrum labium sive superius sive inferius inungere sufficit.

5° Manus laicorum et clericorum sacerdotibus inferiorum in media palma utriusque manus, sacerdotum autem in exteriori parte ungendæ sunt; tum quia sacerdotum manus invola ab Episcopo in ordinatione unctæ sunt, et ideo eas ibidem a simplici sacerdote inungi non congruit; tum etiam ut sacerdos, si adhuc sit rationis capax, dignitatem suam advertat, et ad poenitentiam excitetur (2).

6° Pedes in superiori parte (3), et juxta plures in plantis (4): Sacra autem R. Congregatio (5) rescripsit quoad hoc nihil esse innovandum; ita ut quisque usum receptum sequi debeat, et si infirmus pedes vertere non valeat, ungantur, ubi commode fieri potest.

7° Lumbi seu renes ungendi sunt in medio dorsi, vel si

(1) Bissus E, n. 244, § 18.

(2) Baruffaldus tit. 27, n. 110 et seq.

(3) Castaldus lib. 2, s. 14, c. 10, n. 7; Baruffaldus tit. 28, n. 84; Billuart; Dens.

(4) S. Alph. de Ligorio lib. 6, n. 711; s. Carolus, Catalanus in rit. tit. 5, c. 2, § 14.

(5) 27 Aug. 1836, n. 4631-4780, 1.

commode fieri nequeat, in alterutra parte (1), ad locum, ubi celebrans cingulo praecingitur. Hæc - unctio in mulieribus, . honestatis gratia, semper omittitur; atque etiam in viris, » quando infirmus commode moveri non potest. Sed sive in . mulieribus, sive in viris, alia corporis pars pro renibus . ungi non debet »». Juxta Baruffaldum (2), hæc unctio etiam in viris ut plurimum praetermittitur, etiamsi, ut ipse testatur, facilis ejus usus sit secluso incommodo, quod non nisi in gravissime laborantibus, occurrere potest. Sacra aute R. Congregatio consulta pro dioecesi, in qua rituale Romanum adoptabatur, declaravit, quod si unctio renum inusitata istic hactenus fuit « patienter se quidem laturam, si singularia » istius diœcesis adjuncta impediunt, quominus illico et uni-
• versim ad praxim unctio isthæc deducatur, insimul tamen
” ardentissimum votum suum expressit, ut... docentibus
* parochis, paulatim et sensim sine sensu disponantur fideles
» ad istam quoque specialem unctionem in extremo agone
« recipiendam juxta ritualis Romani præscriptiones * (3).

PRÆPARANDA IN CUBICULO INFIRMI.

207. Paranda est, quatenus fieri potest, mensa mappa candida cooperta, in qua sint : 1° effigies Crucifixi, 2° candela cerea, 3° vas cum bombacio, gossipio, aut stuppa seu lino, 4° medulla panis ad detergendos digitos sacerdotis post unctiones, vas cum aqua ad abluendas manus, et linteolum mundum, 5° vas cum aqua benedicta et aspersorio. De his præmonendi sunt, qui curam infirmi agunt; et si prævideanturdefutura, per ministrum conferenda sunt.

Uni tantum candela requiritur, quæ ad unctiones faciendas

(1) Castaldus lib. 2, s. 14, c. 10, n. 7.

(2) Tit. 27, n. 108.

(3) 14 Aug. 1858, n. 5271.

accenditur, ut in actu unctionum, licet sit de die, lumen præbeat, ad partes ungendas bene discernendum et tergendum.

Vas cum bombacio proprie esse debet patinula, in qua bombacium distribuitur in tot globulos, quot unctiones pro diverso sensu sunt faciendae, adeoque in septem, si renes sint ungendi, et in sex tantum, si hi ungendi non sint. Duplex sensus eodem globulo abstergitur (1).

Cubiculum et cubile infirmi mundanda sunt, ut hoc sacramentum, quantum fieri potest, cum munditie ac nitore ministretur; et partes infirmi inungendae, valde laudabiliter prius abluuntur, si commode fieri possit, ad s. olei reverentiam.

A QUO ET QUOMODO SACRUM OLEUM AD INFIRMOS
DEFERENDUM EST.

20\$. 1. Pro delatione s. olei ad infirmum, convenit, ut detur aliquod signum campanæ, distinctum ab eo, quod datur pro viatico, ut advocentur ministri necessarii, vicini et amici comitentur, et omnes fideles excitentur ad orandum pro infirmo (2).

2. Sacrum oleum ad infirmos deferendum est ab ipso sacerdote administraturo hoc sacramentum, nisi deferat viaticum, ut dicetur n. 208. Si tamen sacerdoti, urgente necessitate, tempus non suppetat vel assumendi s. oleum, vel redeundi ad ecclesiam ut afferat; curandum ei est, ne per laicos, sed per aliquem sacerdotem vel saltem ecclesiæ ministrum deferatur (3). Cum autem laici a delatione absolute non excludantur, in necessitatis casu, quo non alius nisi laicus minister habetur, hic s. oleum deferre potest (4), occulte tamen et reverenter.

(1) BaruiTaldus tit. 28, n. 11.

(2i BaruiTaldus tit 28, n. 2-1; Fornici p. 3, c. 14.

(3) Rituale de Baptismo, n. 38.

(4) Gardellinus in decr 4474 4623, V. not. 2; Catalanus in rit. tit. 2, c. 1, § 40; Cavalieri tora. 4, c. 2G, IV; BaruiTaldus tit. 27, n. 93 et 94.

3. Sacerdos sacrum oleum ad infirmum deferre nequit superpelliceo et stola indutus, sed illud defert in habitu vulgari et capite cooperto; superpelliceum autem et stolam tantum induit in cubiculo infirmi, oleo super mensam deposito (1).

In administratione autem hujus sacramenti superpelliceo et stola indutus esse debet, et ita quidem necessario, ut s. Alphonsus de Ligorio (2) dicat, certum esse, sacerdotem ministrando extremam unctionem sine superpelliceo et stola, si non urgeat necessitas, graviter peccare. In necessitate tamen dicendum non est, administrationem hujus sacramenti defectu istarum vestium omittendam esse, uti quidam volunt; non enim pro hoc sacramento concurrat eadem reverentiae ratio sicut pro viatico, neque praesumitur ecclesia ideo fideles velle privare medio adeo utili et necessario : ita ut in necessitate sacerdos sine superpelliceo et stola, vel cum sola stola, hoc sacramentum administrare possit (3). Stola violacei coloris esse debet.

4. Sacerdos vasculum s. olei bursæ inclusum caute deferre debet, ne oleum effundi possit, neminem neque infirmum cum oleo benedicendo. Quod si longius iter peragendum, vel etiam equitandum sit, vel alias adsit periculum effusionis, vas olei sacco vel bursæ inclusum ad collum appendit, ut commodius et securius perferat.

5. Comitantur ministri. Rituale requirit plures, vel saltem unum clericum, qui comitetur ad ministrandum. Minister defert crucem sine hasta, aquam benedictam cum aspersorio, rituale, stolam violaceam et superpelliceum in canistro vel alio modo conveniente. Si crux et aqua benedicta apud infirmum parata sint habenda, non est opus, ut conferantur.

(1) S. R. C. 28 Jan. 1606, n. 143-289, et 16 Dec. 1826, n. 4474-4623, V, 2; BaruiTaldus tit. 28, n. 43.

(2) Theol. mor. lib. 6, n. 726.

(3) Vid. decr. S. R. C. n. 4471-4623, ad II, 2 et nota; BaruiTaldus tit. 28, n. 44; Bissus E, n. 244, § 11; Bencd. XIV, Casus consciendi», Decouib. 1737.

Crux sine hasta defertur pro commoditate ingrediendi domos et cubicula (1).

6. Omnes in habitu vulgari et cooperto capite procedunt; et licet rituale non præscribat, sicut pro delatione ss. Sacramenti, ut psalmi in via recitentur, oportet tamen, ut decenter et reverenter incedant, et quantum fieri potest, a colloquiis abstineant.

7. Procedendum est sine sonitu campanulæ et sine lumine: nam etsi juxta quædam ritualia (2) lumen seu laterna præferri debeat; rituale tamen Romanum non loquitur de lumine: quinimo decreta S. R. C. (3) consuetudinem s. oleum cum lumine deferendi reprobant, quia hic cultus tantum ss. Sacramento tribuitur, et ne populus in errorem inducatur, adorando s. oleum. **Cj**

Not. dicta intelligenda esse, si s. viaticum simul non deferatur, ut infra dicitur n. 208, et si tempus permittat; necessitate enim urgente, solus sacerdos ad infirmum accedere potest et debet, et tali incessu, ut ad omne aliud peragendum procedere videatur (4).

ADMINISTRATIO EXTREMÆ UNCTIONIS.

204. 1. Cum perventum fuerit ad locum, ubi jacet infirmus, sacerdos intrans cubiculum, adhuc tenens sacrum oleum, dicit *Pax huic domui*

Deinde deponit sacrum oleum, extra bursam vel in eadem relictum usque ad unctiones, super mensam.

Deposito oleo, superpelliceum et stolam violaceam induit. Minister vel ministri similiter superpelliceum assumunt.

Postea ad infirmum accedit cum cruce, eamque ei pie

(1) Baruffaldus tit. 28, n. 32.

(2) Catalauus iu rit. tit. 5, c. 2, § 2, n. 9 et 10, § 4, n. 3.

(3) 28 Jan. 1606, n. 143-289, et 16 Dec. 1826, n. 4474-4623, dub. V, 2.

(4) Baruffaldus tit. 28, n. 26.

deosculandam porrigit. Hæc crucis oblatio non crude fieri debet, sed sacerdos, etiamsi rituale non exprimat, brevibus verbis fiduciam infirmi excitare potest, dicendo v. g. ecce crucem Domini, osculare eam, confide infinitis meritis ejus, hæc tibi per sacramenta applicantur, etc.

2. Aspergit infirmum aqua benedicta in modum crucis, scilicet : 1° in medio, 2° a sinistris respectu sacerdotis, et 3° a dextris; deinde circumstantes et cubiculum per circuitum, dicens antiphonam *Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor : lavabis me, et super nivem dealbabor*. Hæc sola antiphona dicenda est sine versu *Miserere*, quia rituale solam antiphonam dicendam præscribit.

3. *Quod si ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, et absolvat*. Si ægrotus confessus non fuerit, vel etiamsi confessus fuerit, modo adhuc confiteri voluerit, sacerdos illum prius audire et absolvere debet; et licet confessionem non petat, sacerdos tamen pro qualitate personæ propius ad eum accedere, eumque secreto interrogare potest, an non aliquid ei adhuc confitendum occurrat; ad quod si infirmus affirmet, eum audire et absolvere debet.

4. *Deinde piis verbis infirmum consoletur, et de hujus sacramenti vi atque efficacia, si tempus ferat, breviter admoneat; et quantum opus est, ejus animam confirmet, et in spem erigat vitæ æternæ*. Hoc etiam loco cæremonias explicare potest, et præcipue infirmum excitare ad actus fidei, spei, charitatis, et præsertim contritionis, ut per hoc sacramentum peccatorum remissionem consequatur.

Sacerdos hanc adhortationem consulto quidem lingua vulgari conscribet, ut illam decore et fructuose proponere possit. Notandum tamen est, eam faciendam esse paucis verbis, cum suavitate et opportunitate, ne ægro molestiam sed levamen afferat, illamque qualitati et conditioni personæ accommodandam esse : si infirmus sit timoratus, pauca et gravia adhibenda sunt verba; si fuerit peccator aut liberioris vitæ, suavia, ne deterreatur, et in desperationem inducatur, nisi forte vixerit in damnabili securitate, quo casu efficaciter excitandus est, sed ita tamen ut periculum desperationis

praecaveatur. Unde non semper eadem, sed varia dicenda sunt, prout bonus paterfamilias profert de thesauro suo nova et vetera.

5. Postea sacerdos dicit *Adjutorium nostrum* cum tribus sequentibus orationibus, quas recitat mediocri et devota voce. Interim stat capite aperto, et aliquantulum conversus ad infirmum et ad Crucifixum super mensa positum; crucesque signatas dextra format ante se seu versus infirmum.

Ilæ orationes juxta rituale, si tempus non patiatur, ex parte vel in totum omitti possunt.

G. *Tum de more jacta confessione generali, latino tel vulgari sermone, sacerdos dicat Misereatur.*

Sive infirmus ante administrationem hujus sacramenti immediate confiteatur, sive non; dicit tamen confessionem generalem *Confiteor Deo omnipotenti*, latino vel vulgari sermone, prout rituale permittit, sicut hæc etiam semper dicitur ante communionem, licet communicantes immediate sint confessi. Si infirmus non valeat, ejus loco dicit minister, et alias ipse sacerdos. Deinde sacerdos addit : *Misereatur tui et Indulgentiam... peccatorum tuorum* (signando infirmum), in singulari numero (1).

7. *Antequam sacerdos incipiat ungere infirmum, moveat adstantes, ut pro illo orent, et ubi commodum fuerit, pro loco et tempore, et adslantium numero tel qualitate, recitent septem psalmos pœnitentiales cum litanis, rei alias preces dum ipse Unctionis Sacramentum administrat.*

8. Admonitis adstantibus, et recitatis *Misereatur et Indulgentiam*, sacerdos mox dicit *In nomine Patris*, etc. dextra extensa infirmum ter benedicens (2).

9. Deinde sacerdos vasculum s. olei accipit, illud aperit, et manu sinistra tenet, convenienter purificatorio involutum ad evitandam etlusionem. Minister tenet librum, candelam accensam et patinulam cum globulis : si plures adsint, unus

(1) Rit. Rom. editionis Camera» Apost. 1615 Vid. n. 191, ad 5.

(2) Baruffaldus tit. 28, n. 61.

tenet librum, secundus candelam et tertius patinulam : si adsit clericus, hic etiam vasculum s olei tenere potest, ita ut sacerdos nihil in manibus habeat.

Intincto pollice in oleo sancio, in modum crucis ungit infirmum, servando supra notata n. 200 et 201, et incipiendo ab oculis, quia oculi sunt sensuum custodes et animæ fenestræ.

Minister, si est in sacris, vel ipsemet sacerdos, post quamlibet unctionem, tergit loca inuncta novo globulo.

10. Uctionibus factis et abstersis, sacerdos vasculum sacri olei super mensam reponit; pollicem fricat cum medulla panis, manus lavat, et manutergio abstergit. Deinde vasculum claudit, et reliquas preces absolvit. Si infirmus ad mortem acceleret, tunc deposito vasculo, prius preces absolvit, cavendo ne pollice aliquid tangat, iisque absolutis lavat manus.

11. Preces et orationes sequentes recitantur stando, et si sit femina, in genere feminino, ut liquet ex secunda oratione, in qua nomen infirmi exprimendum est.

12 Orationibus recitatis, sacerdos pro personæ qualitate, salutaria monita breviter præbere potest, quibus infirmum ad moriendum in Domino confirmat, et ad fugandas daemonis tentationes roborat ; hortatur ad gratiarum actionem, ad patientiam exemplo Christi crucifixi et sanctorum, ad resignationem cum Christo in horto; in spem erigit proponendo Dei bonitatem et misericordiam, mortem et merita Christi, gloriam cœlestem, etc. excitat ad orandum, et invocandum B. Mariam Virginem, angelum custodem, patronos, etc.

13. Sacerdos apud infirmum aquam benedictam et crucem, si non habeantur, relinquere debet, ut aqua benedicta infirmus sæpius utatur et aspergatur, et crucem in loco eminentiori collocatam frequenter aspiciat, pro sua devotione osculetur et amplectatur. In defectu aquæ benedictæ, eamdem apud infirmum benedicere potest.

11. Si post ministrata extrema sacramenta, mors imminet; priusquam sacerdos discedat, animæ commendationem facere debet; si autem mors proxime non immineat hæc ad

illud tempus differenda est : cum enim infirmus non est in proximo discessu, ipsa quasi ad nihilum valet, quia fit extra tempus et inopportune (1).

15. Omnibus absolutis, sacerdos eodem modo, quo venerat, discedit, et reversus in ecclesiam, sacrum oleum in locum proprium reponit.

16. Juxta rituale globuli adhibiti ad loca inuncta abstergenda, in vase mundo, distincto a bursa in quo sacrum oleum reconditur, reponendi sunt, ad ecclesiam deferendi, comburendi, et cineres in sacrarium projiciendi; juxta usum autem in pluribus locis sat communem, in domo infirmi in ignem projiciuntur, et comburuntur. Idem faciendum est cum medulla panis, quacum sacerdos pollicem abstersit, et cum aqua, qua manus suas lavit.

DE ADMINISTRATIONS EXTREMÆ UNCTIONIS IN CASU INSTANTIS MORTIS.

205.1. Si sacerdos cum s. oleo accedens, intelligat infirmum esse in extremis, et periculum imminere, ne decedat antequam sacramentum cum omnibus ritibus administraverit; omittere debet preces praecedentes unctiones, et praemissa tantum confessione sacramentali, vel saltem absolutione, si opus sit, incipere a *Confiteor*, tum recitare *Misereatur*, *Indulgentiam. In nomine Patris*; et si periculum hæc dicere non permittat, incipere debet per formam sacramentalem *Per istam s. unctionem* cum unctionibus, omnibus aliis omissis, quæ præcedunt.

2. Si infirmus in ultima agonia constitutus sit, et periculum sit, ne moriatur, antequam omnes et singulæ unctiones fiant; sacerdos celeriter inungat quinque sensuum organa in capite sub hac unica forma : *Per istam s. unctionem et...*

(1) Baruffaldus tit. 28, n. 100. ,

indulgeat tibi Domine quidquid deliquisti per sensus, visum, auditum, odoratum, gustum et tactum, inungendo etiam sine signo crucis quemlibet sensum, scilicet unum oculum, unam aurem, etc. et maxillam pro tactu, loca inuncta tantum abstergendo post omnes unctiones. Quæ forma, ut ait Baruffaldus (1), a rituali Romano quidem non indicatur, sed ob casum necessitatis valet, et a consuetudine est introducta et approbata. Expediit, ut verbum *Deliquisti* in hac forma praemittatur, ut eo magis sacramenti validitati prospiciatur, si infirmus forte moreretur ante integræ formæ prolationem; item ut addatur vox *sensus*, quia, cum generalis forma forte sufficiat, in eo sensu sacramentum subsisteret, etiamsi infirmus decederet ante singulorum sensuum expressionem. Quinimo cum prudenter timetur, ægrotum decessurum, priusquam omnes absolvantur quinque sensuum unctiones, unicus sensus inungi potest, formam universalem pronuntiando : *Per istam sanciam unctionem et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per omnes sensus vel per quinque sensus tuos*, et interim inungendo caput, ex quo omnium sensuum nervi descendunt, v. g. in fronte vel in parte magis ad unctionem exposita (2); et si infirmus adhuc respiret, sacerdos singulorum sensuum unctiones prosequi potest, addendo *per visum, auditum, etc.* inungendo unum oculum, unam aurem etc. ut supra dictum est.

3. Si infirmus, dum inungitur, decedat; sacerdos ultra procedere non potest, sed statim animæ commendationem facere debet, dicendo *Subvenite sancti*.

4. Si dubium sit, an infirmus adhuc vivat, sive ab initio sive inter unctiones, sacerdos unctiones omnes vel restantes facere debet sub conditione, pronuntiando formam : *Si vivis, per istam*.

(1) Tit. 27, n. 125.

(2) Benedictus XIV, de syn. dioec. lib. 8, c. 3; Catalanus in Rit. Ronx» tit. 5, c. 1, § X; Bissus M, n. 107, § 61-65.

DE SUPPLENDIS ORATIONIBUS PRÆTERMISSIS IN CASU
NECESSITATIS.

206. Orationes pro administratione extremæ unctionis in rituali præscriptas extra casum necessitatis omittere, sine dubio est mortale (1).

Si in casu necessitatis orationes prætermisssae fuerint, tunc si infirmus obierit, sacerdos nihil supplere et repetere debet aut potest, quia illae preces pro vivis et non pro mortuis institutæ sunt; si autem supervivat, orationes præcedentes unctiones usque ad *Confiteor* exclusive, in cubiculo infirmi supplendæ sunt, et deinde recitandæ illae, quæ unctiones subsequuntur. Unde notanda est disparitas quoad orationes administrationis viatici et extremæ unctionis : hujus supplendas sunt, non autem illius, si omissæ fuerint, ut dictum est n. 191 ad 8.

DE ADMINISTRATIONE EXTREMÆ UNCTIONIS
IN MORBIS CONTAGIOSIS.

207. Prænotandum est: 1° rituale Romanum administrationis extremæ unctionis iu morbis contagiosis mentionem non facere, etiamsi casus satis sint frequentes et prævisi; inde igitur concludendum esse, rituale supponere omnia modo ordinario esse peragenda, nihilque omittendum aut mutandum, nisi grave adsit periculum, in quo necessitas excusat, et leges ecclesiæ cessant.

2° Episcopum loci ordinarium per se non posse dispensare seu permittere, ut preces vel unctiones omittantur, quia hæc Sedi Apostolicæ sunt reservata; illum tamen per accidens dispensare posse, quatenus res moram non patitur, atque etiam declarare, periculum tam grave esse, ut preces licite

(1) S. Alph. de Lig. theol. mor. lib. 6, n. 727.

omittantur vel alibi recitentur, ut unctiones hoc aut illo modo fiant, etc.

I. Rituale Romanum præscribit, ut, *si quis laboret in extremis et periculum immineat, si tempus non patiatur*, omittantur orationes, quæ unctiones præcedunt; nullibi autem indulget aut permittit, ut preces, quæ unctiones præcedunt, aut eas subsequuntur, in morbis contagiosis omittantur vel alibi recitentur. Plura quidem particularia ritualia (1) permittunt, ut preces antecedentes et subséquentes in ecclesia vel alio loco tuto recitentur : cum autem particularia illa ritualia hoc permittant, quatenus preces et cæremoniæ multo longiores in administratione extremæ unctionis recitandæ et faciendæ præscribuntur; hæc permissio nullatenus extendi potest ad loca, ubi in usu est rituale Romanum, in quo preces tam breves habentur, ut sine ullo fere periculo communiter recitari possint. Si illas preces in morbis contagiosis omittere liceret, rituale procul dubio id indicasset, sicut pro periculo instantis mortis. Quapropter preces antecedentes et subséquentes in morbis contagiosis omittendæ non sunt, nisi grave et extraordinarium subsit periculum. In hoc casu omitti vel alibi recitari possunt : licet enim sub gravi dieendæ sint; sunt tamen institutionis ecclesiasticæ, et sicut aliæ leges ecclesiasticæ, cum gravi incommodo cessare possunt, sic etiam hæ preces, ubi grave adest periculum, licite omitti vel alibi recitari possunt. Quando talo existât periculum generaliter dici nequit, sed prudenti iudicio determinandum est.

II. Gravi existenle infectionis periculo, unctio non tantum renum, sed etiam pedum omitti potest, quia neutra pertinet ad substantiam sacramenti (2). Item celeriter inungi possunt quinque organa sensuum sub forma semel prolata, omnes sensus exprimente : *Per istam sanciam unctionem, et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus*

(1) Meehl. Brug. Gaadav. Torn.

(2) S. Alph. de Lig. thepl. mor lib. 6, n. 710; Bencd. XIV, de syn. lib. 8, c. 3, n. 2.

quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum et tactum. Quinimo si tantum sit contagii periculum « sufficit inungere organum illius sensus, qui patentior, sive » inunctioni magis expositus se offert « sub forma praedicta, uti ostendit Benedictus XIV (1). Quia tamen certum non est, unicam unctionem ad sacramenti validitatem sufficere, sacerdos quinque sensuum inunctionem ob infectionis periculum, praesertim si propinquum non sit, haud facile omittere potest (2).

III. Uctiones fieri possunt cum virgula; et prudenter quidem diversae virgulae lignae, deinde comburendae, ad singulas unctiones adhibentur, ne oleum inficiatur; vel saltem virgula post quamlibet unctionem, antequam in oleum sacrum reponatur, purganda est per stuppam, qua organum inunctum abstergitur. Juxta Benedictum XIV (3), pro pestiferis etiam uti licet virga oblonga, cujus extremæ parti alligatus sit gossipii pugillus sacro imbutus oleo, quæ deinde comburatur, aut servanda purgetur. Hæc de virgula dicta, etiam servanda sunt pro rabidis; et cavendum est, ne saliva, quæ inficiendi vim habet, ungentis manum aut virgulam tangat; ideoque unctio oris non in labiis, sed in loco vicino facienda est (4).

Auctores plura remedia et cautelas adhibendas proponunt, uti abstinere ab omni contactu, exceptis tactibus necessariis, cavere a respiratione infirmi, etc. (5). Optimum autem remedium est, administrare confidenter et intrepide : sæpius enim fit, ut, quo plura adhibentur media, eo magis excitetur timor, et eo majus detur periculum.

Not. in morbo contagioso convenienter adhiberi vasculum s. olei distinctum ab eo, quod pro aliis infirmis adhibetur,

(1) De syn. lib. 13, c. 19, n. 29.

(2) Bened. XIV de syn. lib. 8, c. 3; s. Alph. de Lig. lib. 6, n. 710; Calalanus in rit. tit. 5, c. 1, § X, n. 2.

(3) De syn. lib. XIII, c. 19, n. 29.

(4) Catalanus loco cit.

(5) Schuster, *Instruct. pract.*, p. 12, c. 13.

prout experientia scriptorem docuit, cum officio rectoris in nosocomio Diestliemiensi fungebatur.

DE CASU QUO SIMUL VIATICUM ET S. OLEUM AD
INFIRMUM DEFERUNTUR.

208. 1. Si ss. viaticum et s. oleum simul deferantur, servanda sunt omnia quæ de delatione ss. Sacramenti propriis locis dicta sunt. Eo casu *si alius presbyter vel diaconus, qui oleum sanctum deferat, haberi possit, per ipsum deferatur; qui superpelliceo* (non stola) *indutus, cum oleo sacro occulte delato sequatur sacerdotem viaticum portantem* : si autem alius presbyter vel diaconus non habeatur, s. oleum per ipsum deferri potest sacerdotem, qui defert s. Eucharistiam (1). Rituale Romanum non explicat, quomodo oleum a sacerdote sit deferendum; sed si alius in hoc casu illud occulte deferre debeat, sequitur eo magis occulte esse deferendum ab eo, qui simul ss. Sacramentum defert. In eo tamen casu sacrum oleum nullatenus deferre potest in ipsa pyxide ss. Sacramenti, neque in cooperculo aut pede ejus; si enim vasa sacri Olei in tabernaculo asservari nequeant, multo minus in ipsa pyxide deferri possunt : neque illud deferre debet in vestium sacculis, sed bursa collo appendatur infra superpelliceum, ita ut exterius non appareat.

2. Stola alba in delatione adhibenda est, administrato autem viatico, si commode Heri possit, stola alba deponenda est, et violacea assumenda.

3. Distincta mensa parari non debet.

4. Administrato viatico, benedictio infirmi cum ss. Sacramento differtur usque ad finem totius administrationis. Similiter pro administratione extremæ unctionis, verba *Pax huic domui* dicenda in ingressu cubiculi, et aspersio aquæ benedictæ post ingressum illum mox facienda, omittuntur, quia ante administrationem viatici dicta et facta sunt. Oratio

(1) Rituale, tit. V, cap. I, n. 13.

aulein *Exaudi nos* dicta ante viatici administrationem, iterum cum reliquis ante extremam Unctionem recitanda est. Item *Confiteor* tam ante extremae Unctionis quam viatici administrationem dicendum est (1).

5. In casu necessitatis ss. Viaticum administrandum est, sicut dictum est n. 191 ad S; et deinde omissis etiam precibus, quæ post datum viaticum dicuntur, extrema unctio, ut dictum est n. 205, immediate administrari debet.

DE CASU QUO PLURIBUS SIMUL INFIRMIS EXTREMA
ADMINISTRANDA SUNT SACRAMENTA.

209. De hoc casu, quo pluribus simul infirmis sacramenta viatici et extremæ unctionis sunt administranda, ut in morbis contagiosis et in nosocomiis sæpius contingere potest, rituale nihil praescribit.-Sicut autem S. R. Congregatio (2), quando Episcopi ritum consecrationis seu benedictionis in pontificali pro uno tantum praescriptum, exercere debent pro pluribus, regulam certam praescribit desumendam ex eodem pontificali in collatione ordinum pro pluribus; ita videlicet ut psalmi et preces recitandæ, quæ cum actionibus non conjunguntur, semel et respective in plurali dicantur, actiones vero cum adjunctis formulis super singulis reiterentur : sic etiam hic dicendum non est, illicitum esse, quod rituale quoad baptismi administrationem permittit; sed contra, regulam pro baptismo plurium inservire posse, dum extrema sacramenta pluribus sunt administranda; ita ut in Viatici administratume preces semel tantum dicantur, et unicuique sub respectiva forma sacra Eucharistia præbeatur, prout lit in ecclesia, dum pluribus simul sacra communio distribuitur; et pro extrema unctione preces ante et post unctiones semel recitentur, unicuique autem crux osculanda porrigatur, et

(1) S. C. Indulg. 5 Feb. 1841, n. 506, 6.

(2) 11 Mart, 1820, n. 4415-4564, 1.

unctiones cum formis super singulis repetantur; item preces et orationes post viatici et extremæ unctionis administrationem recitentur in plurali, saltem si commode fieri possit; alias enim sufficit, easdem in singulari numero pronuntiare, quia singulariter dicta de unoquoque seorsum sumpta etiam intelliguntur.

De Visitatione et Cura Infirmorum.

210. An infirmi sunt visitandi, quando, quoties, et quoniam præcipue?

R. 1. Affirmativo; et procul dubio parochus ejusque vicarii ad hoc sub gravi tenentur obligatione resultante ex præcepto ecclesiæ, uti omnia ritualia id præcipiunt tamquam principalem muneris pastoralis partem, ex gravi necessitate infirmi, atque ex sustentationis stipendio, quod non tantum pro cura in vita parochianorum, sed etiam amplius in eorumdem morte recipiunt (1). Quod si, ait rituale Romanum, parochus legitime impeditus, infirmorum, ut quando plures sunt, visitationi interdum vacare non potest; id præstandum curabit per alios sacerdotes, a quos habet in parochia sua, aut saltem per laicos homines pios et Christiana charitate præditos. «

2. Visitandi sunt non tantum dum parochus vocatur, sed, ut ait rituale Romanum, * cum primum noverit, quempiam ex fidelibus curæ suæ commissis ægrotare, non expectabit, ut ad eum vocetur, sed ultro ad illum accedat » etiamsi morbus periculosus non luerit : tum quia nihil ita confert ad lucrandos parochianorum animos, quam infirmorum visitatio modo debito facta; tum quia hæc ipsa valde utilis esse potest morbi tempore, quo cessantibus passicni-

(1) Vid. Calalanus in Rit. Rom. tit. 5, c. 2, § 19, n. 2.

bus, infirmi ejusque amici et domestici melius dispositi sunt ad parochum excipiendum éumque audiendum. Præcipue tamen visitandi sunt, cum morbus gravior fuerit.

3. Visitandi sunt « non semel tantum, sed sæpius, quatenus opus fuerit. » Adeoque frequenter et etiam in dies, si fieri possit, uti zelosi sacerdotes facere solent. Error non tolerandus est, parochum officio functum esse erga infirmos, dum illis ultima sacramenta ministravit. Si tamen infirmus sit amens, phreneticus aut usu rationis destitutus, visitationes rariores esse possunt.

4. Præcipue visitandi sunt : 1° pauperes qui humanis auxiliis destituti, benigni ac providi pastoris charitatem et operam requirunt; quibus ipse de suo, prout debet, et si facultas non suppetat, per aliorum eleemosynas succurret; 2° peccatores et spiritualité! ægri seu tentati, ut in viam salutis dirigantur; 3° graviores infirmi, præcipue in articulo mortis; 4° cæteris paribus omnes æque visitandi sunt, sine acceptione personarum.

211. Quænain parochus servanda sunt, ne huic suo officio desit?

R. Omnem curam adhibere tenetur, ut notitia infirmorum sibi præbeatur : quapropter præscribit rituale Romanum : 1° ut hortetur parochiales suos, ut ipsum admoneant, cum aliquem in parochia sua ægrotare contigerit, præcipue si morbus gravior fuerit : 2° ut ingravescente morbo etiam domesticos infirmi admoneat, ut ipsum accersant : 3° ut, præsertim in amplis parochiis, ægrotoium catalogum habeat, ut cujusque statum et conditionem cognoscat, eorumque memoriam facilius retinere, et illis opportune subvenire possit.

212. Quo ordine et modo visitationes sunt instituendae?

R. Sacerdos infirmi cubiculum ingressus, primum dicit : *Pax huic domui* etc. mox infirmum, lectum ejus et cubiculum aspergit aqua benedicta dicens : *Asperges me* etc. deinde erga infirmum officium suum præstat; quo præstito, vel antequam discedat, dicere potest super infirmum preces in rituali pro visitatione infirmorum positas. Discedens infirmum manu benedicit, dicens : *Benedictio Dei omnipotentis* etc.

et deinde eum iterum aspergit aqua benedicta. Baruffaldus (1) notât, sacerdotem primum moderate posse salutare aegrum elcircumstantes, et tum dicere: *Pax huic domui*. Preces arbitrio sacerdotis dici vel omitti possunt, prout tempus et ægrotorum conditio ierunt, et quando super plures infumos in eodem loco fiunt, in plurali dicuntur. Rituale hunc ordinem et modum visitationum præscribens, inter graves et leves infirmitates non distinguit; adeoque in quacumque visitatione laudabiliter servantur : valde autem convenit, ut servantur pro infirmis peiculose decumbentibus, et qui ultima sacramenta susceperunt.

213. Quænarn notanda sunt circa visitationem infirmorum?

R. 1. Ut sacerdos ad eos accedat affectu vere paterno vultuque ad benignitatem et commiserationem composito : non statim loquatur de periculo et sacramentorum susceptione, sed blandis verbis exquirat, quomodo ægrolus se habeat, a quo tempore ægrotet, quibus remediis sit usus, etc. Postmodum sermonem suaviter misceat de miseriis humanis, et inde occasionem capiat colloquendi de iis, quæ ministei ius suum præscribit.

2. Ut « ægrotos visitans ea, qua sacerdotes Domini decet, » honestate et gravitate se habeat; ut non ægris solum sed » sibi et domesticis verbo et exemplo prosit ad salutem. « Hæc honestas et gravitas requirunt, ut sacerdos ab esculentis et potulentis aliisque vanis, jocosis et inutilibus rebus ac colloquiis abstineat; ut ab omni avaritiæ specie caveat; et præcipue ut sedulo vitet omnem malam suspicionem circa personas alterius sexus, ad has solus non accedat, uti omnino consultum est, saltem numquam solus sit cum sola, et si confessionem excipiat, semper cubiculi janua pateat, ut dictum est n. 169. Honestas tamen et gravitas, præcipue in prima visitatione, cbaritati, urbanitati et affabilitati christianæ conjunctæ esse debent, ut sacerdos animum infirmi lucretur, facilioremque ad eum accessum habeat.

(1) Tit. 30, n. 61.

3. Ut sacerdos « in primis spiritualem ægrotantium curam
 † suscipiat, omnemque diligentiam in eo ponat, ut in viam
 » salutis eos dirigat, atque a diabolicis insidiis salutarium
 » adjumentorum præsidio defendat ac tueatur. * Quapropter
 diligenter et prudenter inquirere debet, quo morbo anima
 laboret, et quibus potissimum lentationibus, aut pravis opi-
 nionibus æger sit subjectus, quæ ejus natura, defectus ac
 passionibus, ut apta remedia prudenter adhibeat (1). Hinc sacer-
 dos, dum primum ad infirmum vocatur, laudabiliter colligit
 omnia, quæ ad eundem spectant; et si illum non cognoscat,
 prudenter inquit de ejus morbo, statu, moribus et vita, de
 peracta confessione, etc., item an ipsum vocari jusserit, vel
 saltem vocatum sciat.

4. Ne unus et idem sacerdos, aliis exclusis, eundem sem-
 per infirmum visitet; sed si plures in eodem loco habeantur
 sacerdotes, ut vel alternating illum visitent, vel saltem alius
 aliquando ad eum accedat; et si solus sit parochus, sacerdos
 extraneus interdum ad infirmum mittatur, ut ei detur occasio,
 reparandi confessionem sacrilegam, si hæc forte apud confes-
 sarium ordinalium et notum facta fuerit.

5. Ne visitationes ordinariæ nimis protrahantur.

fi. Sacerdoti curæ sit ut ab infirmi cubiculo periculosa
 objecta removeantur, et personæ, quæ aliquo modo occasio-
 nem peccati præbere possunt, ad eum nullatenus accedant;
 item ne memoret personas impure dilectas, odio habitas, aut
 a quibus læsus fuit; neque loquatur de litibus, filiis, bonis,
 aliisque similibus, nisi necessitas urgeat; et si de his infirmus
 loquatur, sacerdos sermonem ad alia convertat.

7. Sacerdos curet, ut imagines Crucifixi. B. Mariæ Vir-
 ginis et sancti, quem æger præcipue veneratur, ob oculos
 ejus apponantur; item ut adsit vasculum aquæ benedictæ,
 qua frequenter aspergatur.

8 Infirmum consoletur tum verbis et exemplis, tum dicendo
 se pro eo in missa aliisque precibus oraturum, curaturumque,

(1) Remedia videri possunt apud s. Alph. de Ligorio in praxi confessa-
 riorum u. 237, etc.

ut alii itidem pro eo faciant : item eum excitet, confortet et adliortetur.

211. Quæ notanda sunt circa adhortationes?

R. 1° Ut opportune et discrete suggerantur, no ægroto molestiam sed levamen afferant; 2° ut sacerdos accedat ita paratus, ut in promptu habeat argumenta ad persuadendum apta ac praesertim sanctorum exempla, quæ plurimum valent : 3° non semper eadem dicantur, sed varia pro varia qualitate et statu infirmi; dicantur doctis pauca et gravia, rudibus communia, devotis et parvulis suavia, peccatoribus consolatoria, excitatoria, manifesta; item alia ante confessionem, alia post ultima sacramenta, alia in agoni.. : 4° sermo sit familiaris, candidus et non affectatus, brevis et sæpius interruptus, ut infirmus dicta meditari valeat : 5° sonus sit non altus, nec clamosus, nec durus, et si minæ et increpationes requirantur, blandis sermonibus mulceantur : 6° sermo sæpius dirigi potest ad circumstantes de miseriis vitae, vanitate saeculi, etc.

215. Ad quæ sacerdos infirmum adhortari debet?

R. 1. « Ut omnem spem suam in Deo ponat, peccatorum suorum poeniteat, divinam misericordiam imploret, et « infirmitatis poenas, tanquam paternam Dei visitationem, « patienter ferat, et ad salutem suam provenisse credat, ut « vitam moresque suos melius instituat * ; 2° ad crebro eliciendos actus fidei, spei, charitatis, contritionis, patientiae aliarumque virtutum : 3° ad frequenter, prout ejus conditio feret, orandum et meditandum, atque invocandum patrocinium B. Mariæ Virginis aliorumque sanctorum, saltem per orationes jaculatorias et pia suspiria : in quem finem etiam proponet aliquas breves orationes et pias mentis ad Deum exercitationes; item passionis Domini nostri meditationem, sanctorum martyria et exempla, ac coelestis gloriae beatitudinem; religiosis et doctis etiam versiculos e psalmis, rudibus autem orationem dominicam, salutationem angelicam, symbolum fidei, et praesertim invocationem ss. nominum Jesu, Mariæ, Joseph, etc. : 4° ad exercenda bona opera, quorum capax est, elargiendas eleemosynas, curandum ut preces et

missæ pro ipso fiant, bene tamen cavendo proprii lucri commodum, et onus in se non suscipiendo, nisi infirmus propria sponte petierit, quo casu stipendia recusare non debet : 5° ne pro salute corporali aliquid adhibeat, quod in detrimentum animæ convertatur : 6° De confessione vide infra quæst. seq.

Si morbus gravior vel periculosus fuerit, hortabitur, ut dum integra mente est, rem suam omnem recte constituat; si quid habeat alienum, restituat; debita solvat, vel curet solvi, aut saltem cautionem præbeat; pacem stabiliat, inimicis reconcilietur; testamentum juste faciat, ne quæ inter hæredes discordia oriatur, et ad refrigerium animæ suæ pro facultatibus, quod in Domino placuerit, disponat : hæc autem suggerendo, omnis avaritiæ nota caveatur (1).

Ubi periculum imminet, quod ipsi infirmi ut plurimum ignorant, sacerdoti incumbit, si alius non faciat, veritatem infirmo revelare, et statum periculosum indicare (2); atque
 « monebit infirmum, ne dæmonum astutia, neque medicorum
 n pollicitationibus, neque propinquorum aut amicorum blan-
 * ditiis se ullo modo decipi sinat; quo minus ea, quæ ad
 » animæ salutem pertinent, opportune procuret, et qua par
 » est devotione et celeritate sancta sacramenta dum sana
 n mens est, integrique sensus, religiose suscipiat, citra
 « fallacem illam ac perniciosam procrastinationem, quæ plu-
 » rimos ad æterna supplicia perduxit, indiesque fallente
 * diabolo perducit, n Quod fieri potest, hoc vel simili modo
 infirmum alloquendo : amice mi, licet tua sanitas non sit
 desperata in periculo tamen est; ideoque optimum est, ut
 quanto citius potes, ultima sacramenta accipias; nam Christus
 in pristinam te restituet sanitatem, si hoc æternæ saluti
 expedierit; si tamen moriendum sit, gratiis valde indiges, et
 per sacramenta gratiæ copiosæ in te effundentur quibus
 brevi ad coelestem patriam pervenies (3).

%

(1) Vid. Calalanus in Rit. Rom. lit. 5, cap. 4, § 4 et 16.

(2) Baruiïaldus tit. 30, η. 31.

(3) S. Alph. de Lig. in praxi confessari, n. 268,

Susceptis ultimis sacramentis, infirmum adhortari perget ad omnia, quæ supra dicta sunt, præcipue ad patientiam, perseverantiam, resignationem, orationes, actus fidei, etc. item ad iteratam confessionem, si opus sit, et s communionem.

Convalescentes hortabitur, ut ante omnia ad ecclesiam veniant, Deo gratias agant, peccata rite confiteantur, si forte confessio ex causa necessitatis imperfecta vel non materialiter integra fuerit, sacram communionem pie suscipiant, ac deinceps meliorem vitæ disciplinam teneant.

216. Quæ notanda sunt circa confessionem infirmorum?

R. 1. Quamvis decreta (1), quibus cavetur, ne medici ultra tertiam vicem ægrotos visitent, nisi sint confessi, in Belgio aliisque regionibus usu recepta non sint, vel obligare desierint (2); gravis equidem ex jure naturali medicis incumbit obligatio, ægrotos in morbis periculosis tempestive monendi. Quapropter oportet, ut parochus medicis et chirurgis sæpius exponat obligationem, quæ illis incumbit, monendi tum parochum de infirmorum statu et periculo, tum ipsos infirmos, ut Ecclesiæ sacramenta tempestive, sacramentum vero pœnitentiæ etiam ab initio ægritudinis percipiant.

2. Ex hac tamen medicorum obligatione parochus a sua cura minime liberatur, cum ipse et non medicus stet pro animabus sibi concreditis. Cognoscens igitur infirmitatem esse mortalem (hujus scientiam etiam clam, si aliter fieri nequeat, a medico sibi procurando), infirmum ad confessionem inducere debet, licet necdum proximum adsit periculum; non tamen ordinarie in prima visitatione, nisi urgeat necessitas, et semper qua par est prudentia et charitate; scilicet, in primis non loquendo de confessione, sed benigne interrogando, quomodo valeat, quæ causa morbi, quanti ejus dolores; inde hortando, ut se Dei voluntati resignet,

(1) Concilium Later. 4, cap. 22. *Cum infirmitas corporalis*; S. Pius V. Constit. *Super gregem Dominicum* anno 1506; Benedictus XIII in conc. Rom. 1725, tit. 32, c. I.

(2) S. Alph. de Lig. lib. 6, n. 664.

et dolores in peccatorum satisfactionem patienter ferat; et sic paulatim, qua par est prudentia, interrogando tempus, a quo confessus est; ac eodem tempore sensim efficiendo, ut ægrotus suæ infirmitatis periculum agnoscat; et tandem dicendo sapientis esse providere futura, occasionem sumet, eum hortandi ad confessionem, dum mens valet, simul proponendo, quod corporis saluti, si animae expedierit, sit profutura. Si ægrotus dilationem quærat, et periculum mortis, lethargi vel delirii imminens non sit, ei indulgere potest ad breve tempus determinatum, puta vespertinum, in diem crastinum : si autem imminens sit periculum, dilationem admittere nequit; sed ipsum cum s. Augustino admonere debet, quod Deus non promiserit peccatores expectare, sed tantum parcere eis, si poenitentiam agant : *crastinum non promisit, fortasse dabit, fortasse non dabit* (i). Quod si infirmus nec sic adduci possit, sacerdos eum non deserat; et amicorum et domesticorum consiliis eum adduci curet : et si necdum velit, tunc non omnino desperanda res est, ait rituale, sed quamdiu vivit, repetendae sunt frequentes, variæ et efficaces sacerdotum et aliorum piorum hominum exhortationes; proponendaque aeterna salutis damna et sempiternæ mortis supplicia; ostendendaque immensa Dei misericordia, cum ad poenitentiam provocantis, ad ignoscendum paratissimi. Infirmus etiam commendandus est precibus fidelium et præsertim communitatum religiosarum aliarumque personarum devotarum; adhibendae sunt quoque ferventes ad Deum preces a sacerdote aliisque adstantibus, qui flexis genibus coram eo orent, ita ut ab eo videantur et audiantur. Si mors instet, et non moveatur, sacerdos personam infirmi induat, ejus nomine Deum orando pro remissione peccatorum, eliciendo actus contritionis, fidei, etc. ut modo det signum contritionis, in ultimo instante absolvatur.

3. Dum infirmus consentit in confessionem; si fieri possit, semper relinquendus est libertati alteri confitendi, et etiam 'rogandus, an alteri confiteri velit. Confessarius eum audire

(1) Ita S. Alph. de Lig. in praxi confess, n. 231 et 232.

tenetur etiamsi totius vitæ peccata confiteri velit, et curare ut ultima confessio bene fiat, cum vehementi contritione, firmo proposito et integritate qua potest. Infirmum hortari debet, ut veraciter et integre confiteatur, dicendo quod nunc omnes defectus commissos emendare possit, et etiam interrogando de præcedentibus confessionibus, de peccatis forte voluntarie omissis, etc. Præterea infirmus adjuvandus est in enarrandis peccatis, in eliciendis actibus contritionis, fidei, etc. Et tandem parva poenitentia est imponenda, quam infirmus præsentem confessario statim impleat, indicendo tantum justam poenitentiam opportuno tempore, si convaluerit, peragendam (i).

4. Dum sacerdos post factam confessionem, infirmum visitat, etiamsi ejus confessionem non exceperit, prudenter eundem iterato interrogat, an nihil supersit, quod conscientiam angit, an perduret bona conscientiae dispositio, sed semper industrie et numquam aliis audientibus, ne præ verecundia veritatem dicere non audeat.

5. Tempore agoniae, dum infirmus adhuc sensibus viget, absolutionem pluries ei conferre post brevem reconciliationem juvabit, ut ita ille circa statum gratiae magis securus reddatur, si forsan præteritæ confessiones invalidae fuerint; aut saltem gratiae augmentum recipiat, nec non purgatorii pœnæ ei minuantur; et si forte ex lentatione in peccatum incidat, statim absolvatur (2).

MODUS JUVANDI MORIENTES.

2 *fi* Ingravescente morbo, parochus infirmum frequentius visitabit, et ad salutem diligenter juvare non desinet; monebitque domesticos, ut instante periculo confestim voce-

(1) Rit. Rom. in ordine minist. sacram, pœuil. in fine.

(2) S. Alph. de Lig. in praxi confess, n. 276 ad 11.

tur, ut in tempore præsto sit morienti, tametsi ad aliud subinde non esset, quam ut commendationis animæ preces persolveret (1).

Si periculum immineat, statim commendationis animæ officium inchoabit; sed si tempus suppetat, et pro conditione personae ita expediat, sequentia pietatis obsequia præstare poterit : 1° Si infirmus indulgentiam consequi possit, eam illi in mentem reducat, et proponat quid ad eam consequendam agere debeat, præsertim ut contrito corde ss. nomen Jesu semel vel sæpius invocet. Sic Sixtus V et Benedictus XIII universis Christi fidelibus... qui sanctissimum nomen Jesu et Mariæ devote invocaverint, indulgentiam viginti quinque dierum concesserunt. Iis vero, qui præfata agere consueverint, si in articulo mortis constituti, et ore, vel si non potuerint, saltem corde ss. nomen Jesu invocaverint, insuper plenariam indulgentiam adjecerunt. Quas indulgentias Clemens XIII Apostolica auctoritate confirmavit (2). 2° Horietur infirmum, ut eliciat actus fidei, spei, charitatis, contritionis, aliarumque virtutum, uti in rituali habetur, eos breviter proponendo, ut infirmus eosdem in corde saltem eliciat, vel ad interrogationes per affirmationes respondeat. 3° Hortetur eum, ut ore vel saltem corde per intervalla dicat breves orationes, quæ in rituali præscribuntur, quas aliasque similes sacerdos infirmo vulgari vel latino sermone pro captu personæ suggerere debet.

ORDO COMMENDATIONIS ANIMÆ.

2 i S. Sub commendatione animæ comprehenduntur breves litanie cum sequentibus orationibus, quæ incipiuntur *Proficiscere*, uti habentur in breviario et rituali. Quoad hanc inquirendum.

(1) Vid. Acta s. Sedis, 1878, vol. XI, fol. 189-196.

(2) S. C. Indulg. 5 Sept. 1759, n. 243.

Quandonam animæ commendatio est recitanda, 2° a quo, 3° quo sermone, et 4° quo ritu et ordine?

R. 1. Litanie recitari possunt, licet mors non ita imminet, sequentes autem orationes *Proficiscere* etc. dicende tantum sunt, *cum in agone sui exitus anima anxiatur*, seu dum tempus expirandi instat ; quod extremum vitæ tempus profecto diillicile est judicare, cum peritissimi medici in hoc sæpe hallucinentur. Quapropter sacerdos non præceps esse debet, sed caute admodum progredi ad præfatas recitandas orationes, eo magis, quod in oratione *Proficiscere* denuntietur animæ, ut corpus deserat : quod in minus fortibus talem ingenerare potest tremorem, ut eos, si non sint, in mortis articulo constituat, ac mortem ipsam acceleret. Si igitur recitatis litanis, infirmus verisimiliter non judicetur in ipsa agonia constitutus, sacerdos, vel easdem litanias repetere, vel illas B. Mariæ Virginis, aliasve pias orationes consulto dicere potest; seu satius est, si infirmus sit compos mentis, occupari in virtutum actibus et salutis monitis (1).

2. Commendatio animæ recitari potest non tantum a parochio, sed etiam a quocumque sacerdote sine commissione; ideoque in breviario apponitur, ut quilibet in necessitate eam ad manum habeat (2). Et putamus, ait Cavalieri, in defectu sacerdotis, etiam ab aliis morienti tantæ charitatis oilcium præstari posse et debere (3).

3. Videtur legenda solo sermone latino; nam rituale Romanum aliud non exprimit nec permittit, cum tamen ubique notet, quæ in vulgari sermone dicere expediat. Si in quibusdam libellis lingua vulgari imprimatur, hoc laicis, in defectu sacerdotis, usui esse potest.

4. Fit hoc ritu et ordine : sacerdos juxta rituale Romanum clericum saltem unum, si potest, secum habeat, qui deferat aquam benedictam, superpelliceum et stolam violaceam. In defectu clerici vel ministri ipse superpelliceum et stolam

(1) Cavalieri toni. 3, decr. 244, n. 18.

(2) Gavantus in brev. s. 9, c. 5, n. 1.

(3) Tom. 3, decr. 244, n. 32 et decr. 245, n. 2.

defert, et aquam, si non habeatur, ibidem benedicere potest. Induitur superpelliceo et stola ante cubiculum, et iis indutus cubiculum ingreditur, ut maiorem morienti inferat venerationem. Ingrediens dicit *Pax huic domui* etc. deinde aspergit ægrotum, lectum et circumstantes, dicens *Asperges me*. Postea Crucifixi imaginem ægroto deosculandam præbet, verbis elhcacibus eum ad spem æternæ salutis erigens; ipsamque imaginem coram eo ponit, ut illam aspiciens, salutis suæ spem sumat. Deinde accensa candela, genibus flexis cum omnibus circumstantibus devote recitat breves litanias : et sic consequenter stando ante infirmum (1) *Proficiscere* et reliquæ orationes usque ad *Delicia juvenulis* inclusive, quæ omnes pro commendatione animæ stricte præscribuntur, semper dicendæ sunt, dum tempus suppetit; nec iis prætermisissis, ad alias preces progrediendum est. Si anima diutius anxietur, præterea reliqua legi possunt, inter quæ rituale Romanum, assignat : 1° passionem Domini Nostri secundum Joannem cum evangelio totius capitis præcedentis; 2° ps. 117 *Confitemini* ex prima horarum, et 118 *Beati immaculati* per minores horas distributum, qui juxta breviarium totus legi potest cum interjecto versu *Gloria Patri*; 3° quasdam alias orationes de passione Domini. Si recitatis orationibus præscriptis, anima adhuc anxietur, potius est easdem repetere, quam alias ab auctoribus excogitatas dicere (2).

Notandum ; 1° sacei dotem sine necessitate morientem deserrere non posse, etiamsi diutius agonizet; 2° eum sæpius aspergere debere aqua benedicta, etiam in facie, ut excitetur et a tentationibus liberetur; manu benedicere; Crucifixi et Mariæ imagines præbere deosculandas; suggerere pias et breves orationes et allectus, actus fidei, spei, charilatis et contritionis, et præcipue invocationem ss. nominum Jesu et Mariæ, ad hoc etiam interrompendo commendationem animæ. 3° curare, ut parentes, filii, uxor, fratres, alique

(1) BaruiTaldus tit. 32, n. 15.

"Rj

(2) Cavalier! torn. 3, decr. 244, n. 37.

amici, qui eum turbare possent, e cubiculo recedant, et ut circumstantes pro moriente orent, recitando litanias sanctorum, illas B. Mariæ Virginis, aliasque preces.

Notandum quoad candelam : 1° hanc accendi ante litanias, ut supra dictum est, eamque accensam manere toto tempore agoniae, atque convenire ut ipse infirmus, si potest, ea teneat, saltem in expiratione, ut se in fide mori profiteatur : 2° illam benedictam esse debere, ut morientem adjuvet contra tentationes daemonum; nam licet rituale id non exprimat, praxis equidem fidelium benedictam usurpare solet, et aliunde ei vis contra dæmones inesse nequit (1). Si benedicta desit, sacerdos illam benedicere potest benedictione candelarum extra diem purificationis B. M. V. quæ habetur in rituali Romano et in fine missalis. Si candela apud infirmum deesse prævideatur, convenit, ut sacerdos eam conferat (2).

IN EXPIRATIONE.

219. Cum tempus expirandi institerit, tunc maxime ab omnibus circumstantibus flexis genibus vehementer orationi instandum est. Ipse vero moriens, si potest, dicat, vel si non potest, assistens sive sacerdos pro eo clara voce pronuntiet : *Jesu, Jesu, Jesu*. Quod et ea, quæ sequuntur, ad illius aures, si videbitur, etiam sæpius repetat : *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, Domine Jesu Christe suscipe spiritum meum. Sancta Maria, ora pro me. Maria mater gratiæ, mater misericordice, tu me ab hoste protege, et hora mortis suscipe*.

Tunc ubi viget pia consuetudo, pulsetur aliquot ictibus campana, ad significandam instantem mortem ægroti, ut fideles ad orandum pro eo excitentur; et ubi non viget hæc consuetudo, putat Gavaiieri eam esse inducendam (3).

(1) Cavalkri loco cit. n. 14.

(2) Vid. Calalanus in rit. tit. 5, c. 7, § 3.

(3) Tom. 3, decr. 245, n. 11.

Notandum, sacerdoti cavendum esse, ne manus, pedes vel alia membra infirmi sæpius tangantur, ad videndum an frigerint, ne infirmus perturbetur : neque illum in agone verti permittat, nam id mortem accelerare posset.

220. Egressa anima statim dicitur : *Subvenite sancti Dei*. Sed notet sacerdos, ne adeo facile credat infirmum expirasse; et si expirasse videatur, ne statim det hujus mortis signum; neque oculos et os claudi, aut vultum cooperiri permittat, quia si nondum mortuus sit, mors accelerari posset. Lectum etiam mox deserere non debet, sed orationes aliquo tempore proseguere, recitando v. g. *Paler* et *Ave*, ut videat, an post respirationem alia non succedat, ut sæpe accidit. Cognita autem et perspecta mortis veritate, sacerdos immediate recitat : *Subvenite sancti Dei*. Deinde defunctum aqua benedicta aspergit, amicos consolatur, eosque hortatur, ut defuncti corporis et animæ curam habeant. Interim datur campana signum transitus defuncti pro loci consuetudine, ut audientes pro ejus anima Deum precentur (1).

MODUS CURANDI CORPUS DEFUNCTI.

221. Antequam corpus curetur, necesse est, ut mora interjiciatur sufficiens, et de morte omnino constare possit, ne quid vitæ, si forte supersit, nocere valeat.

Quando autem de morte morali certitudine constat, corpus de more honeste componendum est : nimirum oculi et os clauduntur, corpus lavatur, capilli discriminantur, membra forte extremo tempore contracta recte diriguntur, corpus camisia vel linteis mundis induitur, parva crux super pectus inter manus defuncti ponitur, aut ubi crux deest, manus in modum crucis componuntur, aliaque præstantur, quæ lauda-

†

(1) Vid. Cavalieri tom. 3, decr. 113, n. 2.

bilis loci consuetudo oblinet. Honestas exigit ut feminis a feminis, et masculis a masculis hoc officium præstetur.

222. Corpora laicorum suis vestibus indui, usus quidem communiter non habet, nullibi tamen prohibetur (1), * Sed , sacerdos aut cujusvis ordinis clericus defunctus vestibus • suis quotidianis communibus usque ad talarem vestem » inclusive, tum desuper sacro vestitu sacerdotali vel cleri- - cali, quem ordinis sui ratio deposcit, indui debet. Sacer- « dos quidem super talarem vestem, amictu, alba, cingulo, « manipulo, stola et casula seu planeta violacea sit indutus, i Diaconus vero induatur amictu, alba, cingulo, manipulo, » stola super humerum sinistrum, quæ sub axilla dextra -annectatur, et dalmatica violacea. Subdiaconus autem n amictu, alba, cingulo, manipulo et tunicella. Alii præterea w inferiorum ordinum clerici superpelliceo supra vestem « talarem ornari debent : singuli prædicti cum tonsura ac tl biretis suis. » Rituale Romanum præscribit paramenta violacea, Baruffaldus autem dicit, rubricam præscribentem violacea, non excludere nigra, saltem in defectu coloris violacei (2). Notandum autem quoad hoc, an cadavera episcoporum, sacerdotum, diaconorum aliorumque de clero sepelienda sint cum vestibus proprio ordini congruentibus, vel an sufficiat, ut cum his in ecclesia exponantur, servandam esse cuiusque loci consuetudinem (3).

223. Corpus sic compositum, decenter collocatur in lecto, super mensam, vel in alio loco parato, sic ut facies cœlum respiciat : et prope illud ponitur mensa cum lumine ad significandum animam vivere, defunctum esse filium lucis, ejusque corpus resurrecturum; item cum vasculo aquæ benedictæ, qua corpus interdum aspergitur ad arcendos dæmones, qui nonnumquam desæviunt in mortuorum corpora, quæ, dum vivebant, vexare non potuerunt (4).

(1) Cavalieri tom. 3, decr. 121, n. 5, et cap. 16, n. 3.

(2) Tit. 34, n. 121.

(3) S. R. C. 12 Nov. 1831, n. 4520-4669, 25.

(4) Cavalieri tom. 3, decr. 121, n. 8.

Interim, donec efferatur ad sepulturam, qui adsunt, sive sacerdotes sive alii, orabunt pro defuncto. In nonnullis synodalibus constitutionibus prohibentur non hujusmodi vigili», sed contubernia, quæ hac occasione fiunt non sine crapula, comessionibus aliisque malis et periculis (1). Ideo curandum est, ut peisonæ piæ adsint custodes corporis, quæ diu noctuque preces devote effundant pro animæ defuncti refrigerio.

Not. prædicta non ita ad parochum, quam ad defuncti hæredes spectare.

De Exequiis.

OBLIGATIO PAROCHORUM.

22 1. 1. “ Sacras cæremonias ac ritus, quibus ex antiquissima traditione et summorum Pontificum institutione, sancta mater Ecclesia catholica in filiorum suorum exequiis uti solet, tamquam vera religionis mysteria, christianæque pietatis signa, et fidelium mortuorum saluberrima suilragia, parochi summo studio servare debent, atque usu retinere.

2. « His itaque præstandis, qua par est modestia et devotione ita se habebunt, ut ad defunctorum salutem, simulque ad vivorum pietatem, quemadmodum vere sunt, non adquæstum ejusmodi ritus sancti instituti esse videantur. †

3. Parochi suorum Jurium prætextu sepulturam sacram nulli denegare aut differre possunt (2).

“ Caveant omnino parochi, alique sacerdotes, ne sepulturæ, vel exequiarum, seu anniversarii mortuorum offlcii causa quidquam paciscantur, aut tamquam pretium exigant,

(1) Baruffaldus tit. 33, n. 52.

(2) S. C. C. 8 Ap. 1634. *Ortonen.* et 15 Maji 1638, *Acher*, apud Zamboni *Emolumenta* § II, n. 1 et 2.

sed iis eleemosynis contenti sint, quæ aut probata consuetudine dari solent, aut ordinarius constituerit. » Non tamen reprehendendi sunt parochi, si juxta laudabilem consuetudinem et taxam instent pro exequiis celebrandis secundum qualitatem et facultatem defunctorum, aut post celebratas exequias exigant illas eleemosynas, quas consuetudo vel ordinarius constituerit : nam quod suum est petunt, et jure suo utuntur (1). Ita concilium provinciale Mecbliniense 1570 statuit, ut pro exequiis... nihil stipulentur, sed officiiis peractis demum recipiant : aut a recusantibus, et post gratiosam monitionem solvere differentibus, juridice exigant, quod ex laudabili consuetudine solvi consuevit (2).

4. “ Cum antiquissimi ritus ecclesiastici sit cereos accensos in exequiis et funeribus deferre, caveant item, ne ejusmodi ritus omittatur, ac ne quid avare, aut indigne in eo committatur. Quod rituale hic dicit de cereis, similiter par est de omnibus expensis intelligere. *Avare* scilicet si numerus aut pondus cereorum aliæve expensæ, supra taxam a consuetudine vel ab ordinario præscriptam, aut pro officiiis non factis exigantur; *indigne*, si candelæ non omnes vel earum loco aliæ adhibitæ accendantur.

5. “ Pauperes, «quibus mortuis nihil aut ita parum superest, ut propriis impensis humari non possint, gratis omnino sepeliantur. * Parochus nihilominus caveat, ne in depositione pauperum et miserorum aliquid prætermittat. Neque permittere potest, ut pauperes pro exequiis eleemosynas sordide conquirant (3).

Reliqua ex dicendis patebunt. Nota ritualia hæc parochis præsciibere, quia ipsorum est suos sepelire, hæc tamen spectare ad omnes, quibus mortuos sepeliendi cura incumbit.

(1) Baruffaldus tit. 34, n. 60.

(2) Tit. 13, cap. 12.

(3) Vid. Cavalieri tom. 3, decr. 155 et 211.

JURA PAROCHORUM.

225. Sicut supra actum est de obligatione parochorum, sic nunc de eorum agendum est juribus. Hic autem bene notanda et considerata est consuetudo, quia si hæc sit legitima, præscriptionem inducere potest.

Parochi jus habent ad exequias parochianorum, qui decedunt sine sepulchri electione, et majorum sepulchrum non possident. Parochorum igitur est, eorum funus deducere, officium defunctorum et missam exequialem cantare, absolutionis ac sepulturæ officium peragere (1), etiamsi capitulum ecclesiæ cathedralis aut collegiatis assisteret (2).

Idem habent jus, etiamsi parochianus extra parochiam decedat, *dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari* (3). Hoc periculum adesse censetur, quando cadaver distat per iter unius diei, seu per unicum diem transferri nequit, ne forte putrescat, et aerem inficiat; vel potius prudentis arbitrio judicandum relinquitur (4).

Si ipse parochus obierit, ejus exequias celebrat vel successor, seu qui illius parochiæ curam habet, vel parochus vicinior, vel alius, qui per statuta diœcesana aut consuetudinem designatur (5).

22G. Parochi habent jus ad eas eleemosynas, quæ aut probata consuetudine dari solent, aut quas Ordinarius constituit. Dicit enim rituale : *Caveant parochi alique sacerdotes ne sepulturee, vel exequiarum, seu anniversarii mortuorum officii causa quidquam paciscantur, aut*

(1) Reiflenstuel lib. 3. tit. 28. n. 29; Barbosa de oft. et potest, parochi c. 26, n. 1; Bouix de parocho p. 4, c. 10, § 1, prop. 1; Moulart de sepultura p. 2, c. 3, art. 1, § 2; Graisson Manuale jur. can. n. 1392.

(2) S. R. G. 25 Jun. 1611, n. 295-442; 21 Jun. 1636, n. 898-1045, 26 Mart. 1672, n. 2424-2576, 3.

(3) Sext. Decret, lib. HI, tit. XII, cap. *Is. qui*. Vid. Reiflenstuel lib. 3, tit. 28, n. 26.

(4) Lucius Ferr *sepultura* n. 41; De Angelis, Prælect, jur can lib III, tit. XXV11I, n. 4.

(5) Moulart loco cit. § 3, in fine.

tamquam pretium exigant; sed iis eleemosynis contenti sint, quæ aut probata consuetudine dari solent, aut Ordinarius constituerit, Secluis autem consuetudine probata et statuto Ordinarii, parochus quidquam exigere nequit, nam sepeliendi officium est quid spirituale, et parochus vi muneris sui illud parochianis suis præstare tenetur; ita ut si prelium exigeret, injustitiæ et simoniæ reum se faceret. A rituali etiam prohibentur pactiones et exactiones, sed simul probantur statuta Ordinarii et consuetudo, modo, quod bene notandum est, consuetudo sit legitima, non enim quamlibet rituale admittit consuetudinem, sed illam solam, quæ probata est. Confectam a superiore taxam parochus nec propria auctoritate mutare, nec quidquam, quocumque prætextu, ultra illam ab hæredibus exigere potest (1). Ultra legitimam taxam aliquid exigere, ullo modo ipsi non est licitum. Si secus fecerit, ad acceptorum, retentionis deficiente titulo, restitutionem tenebitur (2).

5427. Parochi habent jus interveniendi funeribus suorum parochianorum, qui alibi sepeliuntur, eaque associandi, ut infra dicetur; quinimo vocati intervenire tenentur, sicut parochianis suis reliqua officia parochialia præstare tenentur.

Corpora tamen defunctorum ad ecclesiam parochialem prius asportanda non sunt, sed recto tramite ad ecclesiam tumultantem deferenda (3).

Verum nisi alia vigeat laudabilis consuetudo immemorabilis, funera ordinanda sunt « secundum jus commune, « videlicet quod quando quis in una parochia moritur, et « in alia sepelitur, benedictionem in domo mortui faciat » circa corpus proprius parochus, qui stolam deferens a

(1) S. C. C. 16 Nov. 1669, *Materanen*, dub. 1.

(2) Moulart loco cit. c. 3, art. 1; Barbosa de off. paroebi c. 26, n. 18; Bouix de parocho p. 4, c. 10, § 3, q. 1; Craisson Manuale jur. can. n. 1426.

(3) S. R. C. 22 Jun. 1675, n. 2581-2733, 3; S. C. C. 14 Mart. 1722. dub. 2. *Lucerna funerum* apud Zainboni *Emolumenta* § 2, n. 43; 16 Sept. 1826, dub. 3, *Viterbicn. jurium parochialium*, Reiffensiuel lib. 3, tit. 28, n. 35; Moulart p. 2, cap. 3, art. 2, § 1.

* *domo defuncti* usque ad ecclesiam, in qua corpus sepe-
» liendum erit, aliis omnibus præcedere debet. In ecclesia
* *vero, in qua* corpus sepelitur, *officium faciat circa corpus*,
« et aliis præcedat parochus ipsius ecclesiæ - (i).

Parochi igitur, ad quem spectat defunctus, est stolam
deferre, cadavere domo levare, illud aqua benedicta asper-
gere, intonare antiphonam *Exullabunt, et* processioni fune-
rali præesse usque ad januam ecclesiæ tumultantis, sive hæc
sit *sæcularis sive regularis* (2).

Parochus cum processione funerali transire potest per
alias parochias et diœceses, etiam irrequisitis illarum pa-
rochis, quin hi id impedire valeant, *ei intervenire debeant*,
aut ullam renumerationem exigere *possint* (3).

Parochus funus associare tenetur usque ad januam eccle-
siæ tumultantis (4). Ante ejus *fores sistere debet; ibidem*
preces consuetas recitare non potest (5), sed post datam
benedictionem seu aspersionem recedit (6).

Ecclesiam tumultantem parochus cum stola ingredi non
licet (7), nisi contraria immemorabilis adsit consuetudo (8),
vel nisi, deposita stola, ut quilibet alius *de* populo assis-
tat (9). Multo adhuc minus in alienis ecclesiis ei officium
facere licet (10).

(1) S. R. C. 5 Jun. 161-1, n. 346-493.

(2) S. R. C. 18 Nov. 1606, n. 181-328; 2 Jul. 1661, n. 1972-2119, 3 et 4.

(3) S. R. C. 14 Feb. 1626, n. 468-615; 9 Dec. 1634, n. 864-1011; 15 Sept. 1685, n. 2945-3094; Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 36, 37 et 40.

(4) S. R. C. 22 Jun. 1675, n. 2581-2733, 5; 20 Nov. 1677, n. 2688-2840; 7 Maji 1763, n. 4167-4316, 1.

(5) S. R. C. 1 Sept. 1708, n. 3644-3793.

(6) S. R. C. 23 Mart. 1619, n. 422-569; 20 Nov. 1677, n. 2688-2840; 19 Sept. 1750, n. 4061-4210, 2; Martinucci lib. 4, c. 8, n. 20.

(7) S. R. C. 2 Aug. 1698, n. 3336-3485, 2; 9 Maji 1705, n. 3573-3722, 9; S. G. C. 2 Maji 1711, dub. 1, *Lauden. Fumer.* apud Zamboni *parochus* § IV, n. 32; Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 88.

(8) S. R. C. 24 Jan. 1665, n. 2162-2309; 21 Nov. 1665, n. 2201-2348; 20 Nov. 1677, n. 2684-2836, 1; S. C. C. 17 Jun. 1702, *Trojana Fun.* apud Zamboni *parochus* § 4, n. 18.

(9) S. R. C. 20 Nov. 1677, n. 2694-2846, 2; 12 Sept. 1699, n. 3380-3529;

Regularibus autem non licet “ aut in domo, aut per viam,
» dum defuncti cadaver ad sepeliendum defertur, illud as-
» pergere, neque ante januam ecclesiæ orationem solitam
» cantare, seu dicere, antequam cadaver intus illam collo-
» cetur, etiamsi in eorum ecclesiis suam defuncti elegerint
» sepulturam, hæc enim omnia proprio parochus competere :
» non ad regulares vero supradictos solum spectare, facere offi-
» cium circa corpus defuncti, postquam intus eorum ecclesias
» fuerit delatum (1).

* Regularibus nullo modo licet, etiam specialis alicujus
» consuetudinis prætextu, parochias cum cruce processio-
» naliter, aut aliter ad levanda et efferenda defunctorum
» corpora, intrare, vel illa levare et efferre, nisi vocato et
» expectato proprio parochus, eoque ibidem præsentem, nisi
» tamen ipse aliter fieri consentiat, vel requisitus venire
» expresse omnino recuset (2). Vocato parochus, et ipso
» renuente intervenire, vel alterum mittere, tunc regularibus
» licet absque parochus deferre cadavera, in eorum ecclesiis
» sepelienda « (3). Si parochus vocatus, non adveniat, expec-
» tandum est; ipso autem expectato per decretum tempus, quod
» horæ spatium excedere non debet, licet regularibus levare
» cadaver, et ducere funus (4).

228. Parochus habet jus ad portionem canonicam, quo-
» ties parochianus, non acquisito alio saltem quasi domicilio,
» extra ecclesiam parochialem tumultatur, sive in sepulchro
» electo, sive in sepulchro majorum (5).

Hæc portio canonica communiter dicitur quarta funeralis,
quia de jure est quarta pars ex emolumentis, quæ ratione
funeris alteri ecclesiæ obveniunt, licet per consuetudinem

(1) Ita S. R. C. 12 Oct. 1619, n. 429-576; item 3 Sept. 1746, n. 4035-4184; 7 Maji 1763, n. 4167-4316, 2.

(2) Ita S. R. C. 12 Oct. 1619, n. 429-576.

(3) S. R. G. 22 Jun. 1675, n. 2581-2733, 6; 20 Nov. 1677, n. 2694-2846, 1.

(4) S. C. C. 19 Dec. 1857, apud *Analecta Juris Pontif.* ser. 3, fol. 798, anno 1858; Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 48.

(5) Zamboni torn. IV, *quarta funerum* § 3; Moulart de sepultura p. 2, c. 3, ar. 2, § 1.

etiam decem annorum induci possit, quod sit media aut tertia. Ad hoc autem, ut præscribatur, quod sit major parte dimidia, vel infra quartam, vel ut nihil solvatur, requiritur consuetudo quadraginta annorum cum titulo aut immemorabilis (1).

Quartam funeralem solvit, non hæres, sed ecclesia tumulans (2).

Hæc obligatio quartam funeralem solvendi, cessat contraria consuetudine quadraginta annorum cum titulo vel immemorabili, ut supra dictum est.

Parochus præter portionem canonica HI, jure exigere nequit, ut, cum parochianus in alia ecclesia tumulatur, in ecclesia parocbiali exequiæ et officia funebria celebrentur (3).

Quid vero dicendum, si parochus exigere nequeat, ut, dum parochianus in alia ecclesia tumulatur, in ecclesia parochiali exequiæ celebrentur, et obligatio quartæ funeralis solvendæ cessaverit, ut in his locis communiter obtinet? An igitur in hoc casu parochus jus nullum habet? Et quomodo ejus juri provideri potest?

R. 1° Parocho cæterisque ecclesiasticis cadavera associantibus ad ecclesias regularium, licet exigere, non majus emolumentum. sed dari solitum occasione associationis faciendæ ad ecclesiam (4).

2° Provideri potest libera defuncti testatoris ejusve hæredum voluntate et arbitrio; si ipsi exequias tam in parocbiali, quam in ecclesia tumulante ordinaverint vel exquisierint, parochus id recusare non debet.

Itera si testator disposuerit, ut exequiæ celebrentur in

(1) Vid. Lucius Ferraris *quarta funeralis* n. 1, 2, 3; Barbosa de oilicio et potest, parochi c. 25; Giraldis ibidem; Zamboni torn. 4, *quarta funerum* § 2 et 3; Bouix de parocho p. 4, c. 10, § 3, q. 2 et 3; Moulart de sepultura p. 2, c. 3, art. 2, § 2.

(2) S. R. C. 23 Mart. 1619, n. 422-569; S. C. C. 7 Jun. 1760, § 7, apud Zamboni tora. 4, *quarta funerum* § III; Acta s. Sedis vol. 5, iol. 613, η. IX; Lucius Ferraris *quarta funeralis* n. 46; Moulart ibidem ad II.

(3) S. R. C. 22 Ap. 1633, n. 836-983, 2; Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 47; Moulart loco cit. ibidem § 1.

(4) S. R. C. Maji 1763, n. 4167-4316, 5.

parocbiali, et sepultura in alia fiat ecclesia, emolumenta pertinent ad parochialem, a qua tamen in hoc casu juxta jus præstanda est quarta funeraria ecclesiæ tumulanti (i).

3° Occurri potest statuto Episcopi : licet enim Episcopus nihil possit circa universalis Ecclesiæ leges; cum tamen elemosynæ exequiarum officii causa juxta rituale Romanum ordinandæ sint, prout *Ordinarius constituerit, sequitur* Ordinarium in hoc casu statuere posse, quæ æquitas seu justa ratio exegerit.

4° Provideri potest pacto, quod fit inter parochos, vel inter parochum et regulares ante monasterii erectionem : nam etsi regulares post foundationem juri suo renunciare non valeant, nisi cum licentia Sedis Apostolicæ; antea tamen pactum inire possunt, ut parochianos ad sepulturam vel non, vel tantum cum licentia parochi admittant, saltem si provincialis vel generalis ordinis consensus accesserit (2).

DE LOCO SEPULTURÆ.

230. Prænotandum est, per publica co?meteria non auferri jura ecclesiarum, sed tantum mutatum esse locum, in quo ecclesiæ jure suo utuntur, ita ut, quo jure antea fruebantur in propriis sepulchris, eodem nunc utantur in coemeteriis publicis (3). Non requiritur, ut regulares proprium ac distinctum sepulchrum habeant in communi cæmeterio, ut I funerandi jure gaudeant (4).

(1) S. R. G. 7 Dec. 1841, n. 4852-4998; 14 Jun. 1845, n. 4577-5022; Moulart loco cit. cap. 3, art. 2, § 1, iol. 240.

(2) Lucius Ferraris *sepultura* n. 142-146; Moulart loco cit. cap. 1, art. 2, fol. 142 etc. Acta s. Sedis vol. 5, fol. 562 et seq.

(3) S. C. G. 26 Nov. 1864, et 16 Feb. 1867, *juris funerandi et emolumentorum*; S. C. Episc. et Reg. 6 Maji 1870, *juris funerandi*. Vid. Acta s. Sedis vol. 1, loi. 85 et 125, vol. 3, fol. 305, vol. 5, fol. 222 et 568, vol. 6, fol. 469, vol. 8, fol. 453. Item Moulart de sepultura p. 2, c. 3, appendix fol. 264.

(4) Acta s. Sedis, vol. 9, fol. 27.

1° Quilibet defunctus, sive clericus sive laicus, in ecclesia sua parochiali sepeliendus est, nisi sepulturam alibi *elegerit*, *vel* majorum sepulchrum habeat (1).

2° Si quis sepulturam alibi elegerit, in eadem sepeliendus est. Quilibet fidelis utriusque sexus locum sepulturae sibi libere eligere potest, dummodo a jure non prohibeatur, cum sit actus propriæ voluntatis. Prohibentur : 1° impuberes, pro quibus sepulturam eligere potest pater, etc. 2° Regulares qui propriam voluntatem non habent, et 3° omnes qui sepultura ecclesiastica sunt indigni (2).

3° Qui sepultura sibi non electa decedit, *sepeliri* debet in majorum suorum sepulchro, si habeat, et ad illud commode deferri valeat (3).

4° Quilibet autem, qui nullam habet sepulturam majorum, nec aliquam sibi elegit, sepeliendus est in propria ecclesia parochiali (4). Si alibi decedat, transferendus est ad propriam parochiam, dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari (5).

Qui duo habet domicilia, sepeliendus est in parochia, in qua decedit (6).

Si regularis extra monasterium decedat, in eo tamen sepeliendus est, *et* parochus, etiamsi ei sacramenta administraverit, jus nullum habet, nisi ad monasterium commode

(1) Reiffenstuel lib. 3, tit. 28, n. 29; Barbosa de off. et potest. parochi cap. 26, n. 1; Baruffaldus tit. 34, n. 10.

(2) Vid. Barbosa de off. et potest. parochi c. 26, n. 19; Zamboni tom. 3, et tom. 4, *sepultura* § 2; Lucius Ferraris *sepultura* n. 6; Bouix de parochia p. 4, c. X, § 1, prop. III; Moulart de sepultura p. 2, c. 2, art. 1.

(3) Barbosa de off. et potest. parochi c. 26, n. 31; Lucius Ferraris *sepultura* n. 8 et seq.; Moulart ibid. art. 2.

(4) Vid. Barbosa de off. et potest. parochi cap. 26, n. 1 et 33; Lucius Ferraris *sepultura* n. 20 et seq.; Bouix de parochia p. 4, c. 10, § 1, prop. 1; Moulart ibidem art. 3, § 3.

(5) Sext. Decret. lib. III, tit. XII, cap. *Is. qui*. Lucius Ferraris ibid. c. 24; Moulart ibid. fol. 191 et seq.

(6) Vid. Lucius Ferraris ibid. n. 25; Moulart ibid. 2°; Acta s. Sedis vol. XIV, fol. 215 et 216.

deferri nequeat (1). Cadaver, inconsulto etiam parochus, ad monasterium transferri potest (2). Regulares vero dispersi quoad funera subsunt parochus loci, prout cæteri parochiani (3). Item sicut religiosi utriusque sexus, qui volunt simplicia profitentur, sine induito Apostolico jurisdictioni parochi sunt obnoxii, sic etiam per se parochus eos sepeliendi jus habet (4).

Canonici sepeliendi sunt in ecclesia parochiali domicilii sui, nisi adsit consuetudo immemorabilis vel quadraginta annorum cum titulo, quod scilicet capitulum cathédrale funera canonicorum persolvat, qualis consuetudo in tota fere Gallia, et etiam in Belgio viget (5).

Infirmi in nosocomiis commorantes pertinent ad parochiam domicilii sui, etiamsi nosocomii rector, ex Ordinarii commissione, iisdem sacramenta administret; adeoque modo commode fieri possit, decedentes ad ecclesiam parochialem transferendi sunt, ibique tumulandi, nisi contraria habeatur consuetudo immemorabilis vel saltem quadraginta annorum cum titulo. Nosocomium est locus pius, omnino specialis, ad quem ex omni parte conveniunt infirmi, et plerique pauperes ac indigentes, quorum defunctorum corpora ad propriam ecclesiam parochialem sæpius commode transferri nequeunt; illa ut rationabiliter supponi possit, statutum fuisse, omnes ibidem defunctos, in nosocomio communiter tumulandos fore. Fieri etiam potuit, ut parochi, quatenus nosocomii foundationi et sustentationi consulerent, juri suo

(1) Sext. Decret. lib. III, tit. XII, cap. *Religiosi*; Acta s. Sedis vol. 1, fol. 164, et vol. 5, fol. 124.

(2) Vid. Barbosa et Giraldis de off. et potest. parochi c. 26, n. 30 et 68; Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 53, *et sepultura* n. 34 et seq.; Moulart de sepultura p. 2, c. 2, art. 3, § 3, fol. 204.

(3) S. C. Episc. et Reg. 26 Feb. 1864 in Actis s. Sedis vol. 1, fol. 168.

(4) S. C. C. 15 Feb. 1879 in Actis s. Sedis vol. XII, fol. 346-353. Vid. Analecta juris Pontificii 8 ser. fol. 1741; et Bouix de jure regul. p. 5, s. 6, c. 2, § 2.

(5) S. G. C. 9 Julii 1881, in Actis s. Sedis vol. XIV, fol. 447-454. Vid. Praxis Pontificalis tom. 3, n. 265.

cesserint, item ut nosocomia privilegio Apostolico donata fuerint. Quapropter si adsit consuetudo, nosocomia a jure suo acquisito privari non debent (1).

231. Loca quæ jure sepulturae /ruuntur, sunt omnes ecclesiae parochiales cum suis coemeteriis, cathédrales, et omnes regularium exemptorum, non autem monialium nisi cum licentia S. Congregationis Episc. et Reg.; hoc vero jure non gaudent aliae ecclesiae, nisi his a Sede Apostolica vel ab Ordinario loci privilegium concessum fuerit, quod concedi potest cum solo jure tumulandi sine jure exequias celebrandi vel cum jure funerandi et celebrandi exequias (2)

232. Loca sepulturae sunt ecclesia *et* coemeterium, sicut rituale praescribit : « Nemo Christianus in communione fidelium defunctus extra ecclesiam aut coemeterium rite benedictum sepeliri debet; sed si necessitas cogat ex aliquo eventu aliquando ad tempus aliter fieri, curetur, ut quatenus fieri poterit, corpus in locum sacrum quam primum transferatur; *et* interim semper crux capiti illius apponi debet, ad significandum illum in Christo quievisse. »

Quamvis autem ecclesia et coemeterium sint loca sepulturae inservientia, magis tamen convenit coemeterium, tum quia hoc proprie in fidelium sepulturam est benedictum, tum propter salubritatem aliasve *rationes* i3). *Unde* juxta rituale “ ubi viget antiqua consuetudo sepeliendi mortuos in coemeteriis, retineatur; et ubi fieri potest restituatur. »

Si vero *cui locus sepultures dabitur in ecclesia*, rituale duas praescribit conditiones, quarum prima est, ut *humitantum detur; et* secunda, ut *cadavera prope altaria non sepeliantur*; ita ut spatium trium cubitorum revera intercedat inter sepulchrum et altare : nam altare, sub quo aut

(1) Vid. Bouix de *parocho* append. 1, c. 4; Giraldis expositio jur. Pontif. p. 1. Sect. 567 et 629; J. J. Scarfanti ad Cecop. p. 3, addit. 48.

(2) Ita Moulart de sepultura p. jurid. c. 1, art. 2. Vid. Lucius Ferraris *sepultura* n. 135 et seq.; Bouix de parocho p. 4, c. 10, § 1 post prop, VII; Acta s. Sedis vol. 8, fol. 52S *et seq.*

(3) Vid. Baruffaldus tit. 34, n. 91 et seq.

sub cujus scabellis sepultum est cadaver, profanatum est, et in eo celebrari nequit, donec alio transferatur (1).

233. Circa locum sepulturae insuper notanda sunt sequentia.

1. “ Sepulchra sacerdotum et clericorum cujuscumque ordinis, ubi fieri potest, a sepulchris laicorum separata sint, ac decentiori loco sita; atque ita, ubi commodum fuerit, ut aliqua pro sacerdotibus, alia pro inferioris ordinis Ecclesiae ministris parata sint. “ Item sepulchra parvulorum baptizatorum, qui ante annos discretionis obierunt, separata esse debent, ut dicetur infra n. 269.

2. Corpora in sepulchris ponenda sunt eodem situ et loco, prout in ecclesia (2), sacerdotum scilicet cum capite versus altare majus ecclesiae, et aliorum cum pedibus versus idem altare, saltem si sepulchri commoditas permittat. Si coemeterium separatum sit, corpora sacerdotum cum capite, et aliorum cum pedibus versus orientem poni convenit, quia ecclesiae sic de jure construendae sunt (3).

3. Corpora in sepulchro profunde ponenda sunt, ne foetor cadaverum locum inficiat, neque canes aut aliae voraces bestiae ea de terra ullatenus extrahere possint.

4. Nullum cadaver perpetuae sepulturae traditum exhibere licet, ut recognoscatur, aut alio transferatur, nisi de licentia ordinarii (4).

5. In medio coemeterii crux alta cum imagine Crucifixi ponenda est. 2° « Coemeteria muris, fossis aut sepibus ita « concludantur, ut equis, vaccis, porcis aliisque similibus » animalibus nullus pateat accessus « (5). 3° “ Liba quoque, * placentae et similia in coemeteriis non vendantur; neque «strues lignorum in iis fiant, lignaque congerantur; et

(1) Vid. toni. 1, n. 177, ad 5; Moulart de sepultura p. 2, c. 1, art. 1, § 1.

(2) Rituale hoc loco, n. 17.

(3) Baruffaldus tit. 34, n. 149 et 150.

(4) Rituale hoc loco n. 15; Baruffaldus tit. 34, n. 128; Cavalieri tom. 3, dec. 219-223.

(5) II. Syn. dicec. Mechl. anno 1609, tit. XI, c. 16.

» *generaliter nihil in iis* permittatur, quod loci religioni ac » *sanctitati* repugnet » (1). 4° In coemeterio nulla facienda est cultura, neque arbores plantandae, imo ne fœnum quidem herbaque virescens, quæ pabulo dantur, ibi metenda aut vendenda, ibi non fabrilia opera exercenda, nec ludi instituendi, nec conventus profani neque proclamations civiles faciendæ (2).

6. In coemeteriis *et ecclesiis* monumenta defunctorum erigi, et sepulchris epitaphia inscribi nequeunt, nisi sint religioni aut bonis moribus consona (3).

Parvuli non baptizati et alii, qui sepultura ecclesiastica donari non possunt, in loco benedicto sepeliri nequeunt; eorum tamen corpora propter humanæ naturæ dignitatem non sunt insepulta, more belluarum, projicienda : sed a laids sine ullis precibus ac solemnitate in loco honesto recondenda; nullus autem e clero etiam vocatus profanæ illi sepulturæ interesse potest (4).

DE TEMPORE SEPULTURÆ, ET EXEQUIAS CELEBRANDI.

934. « Nullum corpus sepeliatur, præsertim si mors repentina fuerit, nisi post debitum temporis intervallum, ut nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus. « Sunt enim quidam morbi, ex quibus infirmi apparent mortui *et vere* non sunt, ut laborantes morbo apoplexiæ, cordis passionibus, aliisque hujusmodi; quibus mulieres ex partu laborantes adjungendæ sunt. Spatium temporis a rituali Romano non statuitur, sed sæpius determinatur per particularia

(1) Eadem Syn. ibid. c. 18.

(2) Vid. e. Carolus Instruet, fabricæ eccl. Jib. I, c. 27; Gavantus Manuale Ep. *coemeterium*; Catalanus in rit. Rom. tom. 2, tit. 8, c. 31 ante § 1; *Revue théol.* 1859, fol. 331, 10.

(3) Vid. Cavalieri tom. 3, dec. 199, 203 et 230.

(4) Antiquum Rituale Leodiense.

ritualia, synodos, consuetudinem, et etiam per constitutiones civiles, quorum omnium præscriptum ita servandum est, ut terminum statutum quidem prolongare, non autem anticipare liceat. Et quoties vel minimum remanet dubium, consulendus est medicus; satiusque semper est sepulturam differre quam anticipare : sollicitudo enim in sepeliendis mortuis, defectus amoris non leve est argumentum, et absurdis plurimis manet obnoxia. Exceptio fit pro cadavere, quod vix egressa anima incipit putrescere, quod certæ mortis est indicium (1).

935.1. Exequiæ regulariter in sepultura fieri debent, sicut rituale præscribit, ut “ quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut missa præsentē corpore defuncti pro eo celebretur, antequam sepulturæ tradatur. » Dicitur tamen regulariter, quia necessitas tempore morbi contagiosi, occurrentia festorum, aliæve causæ rationabiles permittere, et etiam exigere possunt, ut exequiæ differantur.

II. Fieri possunt omnibus diebus, excepto : 1° toto triduo sacro majoris hebdomadæ, in quo exequiæ solemnes et cum cantu fieri nequeunt, sed officium et preces privatim recitandæ sunt (2); nihil autem aliud in hoc triduo est mutandum (3) : in sabbato tamen sancto post meridiem etiam in cantu et solemniter celebrari possunt, potius autem ad vespam (4). 2° Aliis diebus solemnibus exequiæ solemnes et in cantu non prohibentur; illis tamen diebus, quibus missa exequialis præsentē corpore vetita est, laudabiliter ad vespam differuntur post expletum diei officium (5). Licet autem exequiæ diebus dominicis et festivis celebrari possint, sine præjudicio tamen missæ conventualis et parochialis, concionis et aliorum officiorum faciendæ sunt (6). Hæc enim, ut

(1) Baruffaldus tit. 34, n. 20-35; Cavalieri tom. 3, dec. 129.

(2) S. R. G. 11 Aug. 1736, n. 3901-4050.

(3) S. R. C. 16 Jan. 1677, n. 2660-2812,6.

(4) Cavalieri tom. 3, dec. 127, V.

(5) Merati in Rub. brev. s. 9, c. 2, in fine.

(6) S. R. C. 26 Jan. 1793, n. 4299-4448, 7; Synodus 1, diœc. Mechl. anno 1574, tit. 5, c. 6; Baruffaldus tit. 34, n. 49; Cavalieri tom. 3, dec. 128, III

exequiæ celebrentur, omittere, anticipare aut differre non licet, quia sunt de præcepto, et hora secundum sacros canones et synodos præscripta celebranda sunt; contra exequiæ sunt magis pietatis oilicium, et in particularium bonum, quod publico communitatis bono postponendum est. 3° Fieri nequeunt tempore expositionis ss. Sacramenti ob gravem et publicam causam, ut in oratione 40 horarum; et quo casu cadavera neque in ecclesiam inferenda sunt : et quando necessitas ea inferendi cogit, et ss. Sacramentum velari aut deponi non potest; officium funerale extra ecclesiam quidem solemniter fieri potest et debet, sed in ecclesia privatim, sine cantu, sine missa et absque ulla solemnitate, et convenienter in aliqua capella laterali, si fieri possit (1). In aliis expositionibus ss. Sacramentum in tabernaculo recludi potest; quo casu officium cum missa in ecclesia etiam solemniter faciendum est.

III. Exequiæ et sepulturæ ante meridiem fieri debent, ut missa præsentem corpore celebrari possit, nisi obstet magna diei solemnitas, ut supra dictum est, aut aliqua necessitas aliter suadeat (2). In casu necessitatis quacumque hora fieri possunt, numquam vero de nocte, nisi de licentia ordinarii (3).

DE MISSA EXEQUIALI.

236. Missa in sepultura celebranda est, sicut rituale præscribit : « Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut missa præsentem corpore defuncti, pro eo celebretur, antequam sepulturæ tradatur. Missa... præsentem corpore non omittatur. », Licet igitur daretur ratio

(1) S. R. C. 19 Junii 1875, n. 5613; Gardellini Instr. Clem § 17, η, 8; Cavalieri tom. 3, dec. 127, VIII.

(2) Rituale de exequiis in tunc, tit. VI, c. 3, n. 19.

(3) S. C. C. 15 Mart. 1704, *Novarien. Fun. et Jut.* dub. 6, apud Cavalieri tom. 3, dec. 128, et apud Zamboni *parochus* § IV, η. 24.

omittendi officium defunctorum ut n. 237 dicetur, non propterea missa praetermittenda foret; et quotiescumque utrumque fieri nequit, missa praeferenda est. Rituale tamen has limitationes ponit : 1° si hora congruens fuerit, 2° nisi obstet magna diei solemnitatis, aut aliqua necessitas aliter suadeat, 3° dum tamen missa conventualis (et parochialis) et officia divina non impediuntur (i). Unde in parochia, in qua praeter parochum nullus est alius sacerdos, si in diebus S. Marci et rogationum et in vigilia Pentecostes occurrat sepultura, quae anticipari vel differri nequit, sepultura facienda est sine missa (2). In his casibus nec etiam convenit cadaver inferre infra missam diei, quia missa de *Requiem* ut in die obitus juxta rituale pro exequiis celebranda est, et missa et officium exequiale semper in paramentis nigris peragenda sunt : adeoque in casibus, in quibus missa exequialis de *Requiem* non permittitur, exequiae sine missa celebrandae sunt. An his casibus missa postea supplenda sit, dicetur n. 262.

An igitur parochus vel alius, ad quem spectat, pro pauperibus, qui gratis tumulandi sunt, missam etiam gratis celebrare tenetur?

R. Benedictus XIV (3) ab hoc onere parochis imponendo abstinet; rituale Romanum (4) etiam loquens de pauperibus gratis tumulandis et debitis luminibus ministrandis, missae mentionem non facit; et parochus insuper ex lege Ecclesiae satisfacit sacrificando pro populo diebus dominicis et festivis, majusque onus parochis non imponitur : ex quibus dicendum videtur, parochos ad missam gratis celebrandam non teneri, nisi ex statuto synodali, mandato Ordinarii aut consuetudine obligentur. Etiam si autem nulla lege teneantur, laudandi tamen sunt, qui cum commode possint, id suffragii pauperibus praestant, vel saltem curant ut missa celebretur sumptibus mensae pauperum vel pia confrater-

(1) Cavalieri tora. 3, dec. 173, n. 2.

(2) S. R. C. 3 Julii 1869, n., 5439.

(3) Instit. 36, et de sacrif. missae s. 2, § 201.

(4) Tit. VI, cap. I, n. 8.

nitatis, vel ex fidelium eleemosynis collectis in capsulis à hunc finem in ecclesia appositis (i)

Cum fideles, præsertim pauperes, stipendium missæ exequialis solvere non valeant; postquam funeralia in ecclesia parochiali sine missa persoluta fuerint; possunt postea pro defunctis parentibus vel amicis, in aliena ecclesia et apud regulares, missam de Requiem cantare facere, servatis rubricis, etiamsi missa exequialis in ecclesia parochiali non celebretur (2).

Not. 1° unicam tantum cantandam esse missam juxta decreta S. R. C. (3), et cavendum esse, ne secundam vel forte tertiam missam solemnem primæ addendo, fideles a tam pio erga defunctos obsequio removeantur, notaque avaritiæ seu turpis lucri apud eos incurratur. Hæc secunda et tertia missa nullo gaudet privilegio, et in duplicibus de Requiem celebrari nequit.

2° Missas de Spiritu sancto et de s. Maria, in duplicibus nullatenus permitti, illasque non convenire officio lugubri defunctorum, quod totum in paramentis nigris celebrandum est (4).

3° In missis et officiis defunctorum non musica instrumenta esse adhibenda (5), nec musica, quam figuratam vocant, utendum, sed cantu firmo (6).

DE OFFICIO DEFUNCTORUM.

237. Rituale officium defunctorum dicendum præscribit, *deposito feretro in medio ecclesiæ, nisi quid impediat.*

(1) S. R. C. 2 Sept. 1871, n. 5491; Cavalieri tom. 3, dec. 173, IV.

(2) S. R. C. 13 Maji 1879, n. 5782.

(3) 23 Maji 1846, n. 4904-5050, 13.

(4) S. R. C. 21 Junii 1632, n. 813-960.

(5) Bened. XIII, in Cone. Rom. tit. 15, c. 6.

(6) Cæremoniale Ep. lib. 1, c. 28, n. 13; Cavalieri tom. 3, dec. 173; BaruiTaldus tit. 34, n. 46.

\ \$wco ob rationabilem causam, videlicet ob temporis angustiam, vel aliorum funerum instantem necessitatem, Ipædiclum officium mortuorum cum tribus nocturnis et laudibus dici non potest, statuit in fine de exequiis, ut dicatur saltem primum nocturnum cum laudibus, vel diam sine laudibus, maxime ubi ejusmodi viget consuetudo. Totum autem officium tantum omitti permittit, si ea fuerit temporis angustia, vel alia urgens necessitas, ut primum nocturnum cum laudibus dici non possit (i). Officium igitur defunctorum juxta rituale omittendum non est, nisi causa adsit allegata Ad hoc autem animadvertendum est, juxta ritualis loquendi modum ibidem in fine de exequiis, æqualem vel potius graviolem esse obligationem non omittendi missam, quam non omittendi officium defunctorum. Si igitur, ut præcedente n. 23G dictum est, obligatio non detur, ad missam gratis celebrandam; sic procul dubio dicendum est, per se non dari obligationem, ad officium defunctorum gratis dicendum. Si vero consuetæ erogentur eleemosynæ, ut officium defunctorum recitetur vel cantetur, illud certo dicendum est, prout rituale præscribit, et justitia exigit.

In dicendo defunctorum officio, servandæ sunt rubricæ. Si unum tantum nocturnum dicatur, primum semper nocturnum cum invitatorio in quacumque die sumendum est. Antiphonæ duplicantur, etiamsi unum tantum nocturnum dicatur, et in line psalmorem dicitur Requiem æternam dona eis in plurali, licet pro uno tantum fiat officium. Psalmi Lauda anima in vespers et De profundis in laudibus non dicuntur. Vid. n. 127.

Rituale vel totum officium, vel primum nocturnum in exequiis dicendum præscribit; si tamen alicubi sive ex consuetudine sive ex alia ratione duo recitentur nocturna, primum et secundum dicendum videtur, quia, cum rituale

I
I

(1) Vid. dec. S. R. G. 8 Jul. 1602, n. 7-153; 22 Dec. 1612, n. 319-466, 23 Dec. 1662, n. 2052-2199; 22 Mart 1862, n. 5318, 16; Cavalieri tom. 3; dec. 172.

jubeat, ut quandocumque unum solum recitatur nocturnum, *dicatur primum nocturnum* cum invitatorio, consequitur, post primum dicendum esse secundum.

Parochus seu officium faciens induitur superpelliceo et pluviali nigro, vel saltem stola nigra (1). Nulli alii parati assistere possunt, sed omnes superpelliceo seu habitu choralis induti esse debent.

Not parochum aliosque sacerdotes exequiis officiiisque defunctorum assistentes, ac stipendium accipientes, teneri per se ipsos officium defunctorum persolvere; ita ut solummodo assistentes, et non cantantes vel psallentes, fructus non faciant suos (2).

DE CEREBUS.

1. *Cum antiquissimi ritus ecclesiastici sil, cereos accensos in exequiis et funeribus deferre, caveant* parochi uti rituale præscribit, *ne ejusmodi ritus omittatur, ac ne quid, avare, aut indigne in eo committatur.* Et quoad pauperes sepeliendos specialiter monet, *ut debita lumina suis impensis, si opus fuerit, adhibeant sacerdotes, ad quos defuncti cura pertinet, vel aliqua pia confraternitas, si fuerit, juxta loci consuetudinem.*

2. Adhibendi sunt circa feretrum, dum corpus defertur ad ecclesiam et ad sepulchrum, et in circuitu feretri, dum deponitur in ecclesia.

3. Adhibendi sunt cerei communes seu flavi coloris, nisi forte alia sit consuetudo, vel cerei albi ab hæredibus aut aliis, ad quos spectat, afferantur (3), indistinctim pro nuptis et innuptis (1).

(1) Cuercm. Ep. lib. 2, cap. 10, n. 10; S. R. C. 12 Aug. 1854, n. 5208, 5, 8, 9.

(2) S. R. C. 9 Maji 1857, n. 5230; 11 Martii 1871, n. 5478.

(3) Gaslaldus lib. 1, s. 3, c. 8, n. 22; Bauldry p. 3, c. 13, n. 1.

(4) Vid. tom. 1, n. 149 et 183.

4. Adhibentur : 1° in obsequium, quatenus in iisdem reverentiam et honorem exhibemus defunctis, quorum membra fuisse credimus templa Spiritus Sancti; 2° in suffragium, quia cedunt in eleemosynam ecclesiae et cleri; 3° in mysterium, quia significant, defunctos duci tamquam athletas devicto sacculo, esse filios lucis, eorum animas vivere, et immortalitatis dono gaudere, corporaque resurrectionem ac fruitionem expectare lucis illius, quam iisdem apprecamur per verbum *Lux perpetua luceat eis* (1).

DE CONSUECUDINE IN EXEQUIIS.

231). “ Non una est omnium locorum consuetudo. Una-
 « quæque ecclesia in exequiis præsertim celebrandis suas
 » habet peculiares constitutiones et ritus, qui servandi
 » sunt » (2), modo, quod bene notandum est, sint laudabiles, vel saltem nihil superstitiosum, indecens aut inconveni-
 niens contineant. Ritus a rituali pro exequiis præscripti servandi sunt; essent enim frustra ab Ecclesia instituti, si non observarentur, salva tamen semper, ut notat Baruffaldus (3), aliquorum locorum consuetudine, quæ in materia funerum multum operatur (i). Præterea sicut Cavalieri (5) observat “ rituale assignat ritum, qui in exequiis regulariter
 « observari debet, quin in præcepto constituat rigorosam
 » omnium observantiam, nisi quatenus, et prout attentis
 » circumstantiis ad praxim deduci possunt; unde si v. g.
 » meminerit cantus cantorum et aliorum ministrorum, necesse non erit, hæc in quocumque habeantur funere. Hæc

(1) Cavalieri tom. 3, dec. 154 VI.

(2) Ita Fornici p. 4, cap. 16.

(3) Tit. 36, n. 1.

(4) Ad iudicandum, num consuetudo in exequiis admittenda sit, recollenda sunt quæ dicta sunt n. 143.

(5) Tom. 3, dec. 141, 3.

« igitur erit regula, ut omnia quidem servanda sint quæ et
 « prout servari solent, non autem rigorose, prout jacent in
 « rituali descripta. -

Num hæc, quæ Cavalieri scribit de cantu et ministris, pluiibus aliis applicari possunt, v. g. deductioni funeii ad ecclesiam et ad coemeterium? Si parochus et clerici ad domum defuncti accedere vel funus ad coemeterium comitari soleant, hæc consuetudo, quæ rituali est conformis, omnino servanda est, nisi forte necessitas vel magna saltem difficultas in aliquo casu aliud exigat. Si autem existât consuetudo non accedendi ad domum defuncti, prout fieri solet, non tantum ruri in casu magnæ dislantiae, sed etiam in civitatibus et oppidis, in quibus sæpius convenienter fieri non potest; hæc consuetudo satis rationabilis esse potest, ita ut necessario mutanda aut abroganda non videatur. Si tamen in bis casibus funeri occurri soleat ad certum locum, vel saltem ad ingressum coemeterii vel portam ecclesiæ, hoc omnino servandum, et nullatenus abrogandum est. Item si habeatur consuetudo funus non comitandi ad coemeterium, sicut bodiedum fieri solet in locis, in quibus coemeterium ab ecclesia est separatum, et extra oppidum situm; in hoc casu nemo sane dicet, celebrantem ejusque ministros ac clericos funus a coemeterium per se comitari debere, præsertim quia cæremoniæ ritualis ordinatæ sunt pro casibus in quibus sepultura fit vel in ecclesia vel in coemeterio contiguo, ut liquet ex antiphona *In paradisum*, quæ eundo ad sepulchrum sola cantanda proponitur, et qua finita funus ad sepulchrum adductum supponitur.

2 KO. Quoad consuetudines circa exequias insuper bene notanda sunt sequentia.

i° Distinguendum est inter consuetudines : consuetudinem existentem rituali conformem nemini abrogare licet; consuetudinem non existentem contra rubricas ritualis pro exequiis præscriptas per se etiam inducere non licet; existentem autem consuetudinem, temporis tractu roboratam, licet exequialibus rubricis non omnino conformem, abrogare sæpius non oportet, neque expedit.

Hoc bene notandum est neoparochis, qui circa exequias aliqua mutando, pluribus quandoque sese exponunt dii Ticultatibus. Abusus si qui sint, semper emendandi sunt; si autem timeatur, ne ex immutatione facienda, offensio aut scandalum in populo oriatur, prudenter admodum procedendum est, et satius sæpe est, aliquid tolerare quam movere turbas, quæ non sine magno religionis detrimento ex bona etiam causa excitantur.

2° Distinguendum est inter ea, quæ faciliter fieri possunt, et quasi pendent a parochi seu celebrantis aut ministrorum arbitrio, et inter ea quæ non nisi difficulter servari valent : rationabiliter enim quandoque omitti potest, quod cum difficultate foret faciendum ; rationabile autem vix dici potest, omittere quod rituale præscribit, cum faciliter fieri potest, et quasi a voluntate dependet.

3° Per se pejus est, aliquid addere vel mutare, quam omittere, quia illud magis expositum est errori et superstitioni.

4° Exequiæ et sepulturae semper honestæ esse debent. Si quid inconveniens aut indecens fieri soleat, dicendus est abusus, quacumque non obstante consuetudine, isque reprobatus et corrigendus. E. g. cadaver a duobus portatur ad ecclesiam, ibi in aliquo angulo circa portam super pavimentum deponitur, et sine lumine relinquitur; tandem aliquis sacerdos, stola nigra sine superpelliceo indutus, accedit, recitat absolutionem *Libera*, fuuusque aspergit; et deinde ab iisdem duobus defertur ad coemeterium. Hic modus, etiamsi cadaver sit pauperis, conveniens dici nequit, neque consuetudine etiam antiqua cohonestari potest. Funus saltem decenter, comitantibus amicis et vicinis, ad ecclesiam deferendum foret, ibique deponendum loco debito accensisque duabus ad minus candelis; ac sacerdos superpelliceo et stola nigra indutus, omnes preces devote recitare, et cæremonias circa feretrum religiose servare deberet.

PRÆPARANDA PRO EXEQUIIS.

241. 1. *Clerus et alii, qui, funeri interesse debent, convocandi sunt certis campanæ signis* eo modo et ritu, quo in illo loco fieri solet.

Not. Rituale Romanum pro unoquoque fidei defuncto per tres vices campanam pulsari jubet ; 1° in agone, 2° statimac expiravit, 3° pro delatione corporis defuncti ad ecclesiam, ad convocandos eos, qui *funeri* interesse debent. Pluries tamen pulsari solet, in quo, si nihil *obstet*, ecclesiarum consuetudinem servare expedit. Pulsatur autem ut fideles excitentur ad conveniendum ad officium, vel saltem ad orandum pro defuncto; item ad fugandos daemones, ne fideles impediant ab orationibus, causa precum nomine Ecclesiæ in campanæ benedictione dictarum, quæ semper in divina acceptatione manent (i).

2. *Clerus et alii qui funeri-interesse debent, convocandi sunt*; sed quis est clerus, et qui alii, qui convocandi sunt, et a quo vocandi? In associandis enim cadaveribus, non nisi vocati intervenire debent (2). Ad quod S. R. Congregatio respondit « posse parochum ad libitum vocare quos voluerit, » nisi aliter disponant hæredes defuncti, quorum voluntatem servandam esse declaravit » (3). *Quoties* electio fit a parocho, clerici ecclesiæ externis præferri debent (4). Si autem hæredes secus disponant, tunc non est in voluntate parochorum, sed in arbitrio hæredum, vocare regulares numerumque eorum, qui funeri intervenire debent (5). Quinimo parochus nec prohibere potest, ne hæredes invitent regulares aut confraternitates, nec impedire, ut hi ad funera

(1) Baruffaldus tit. 36, n. 18 et 118; Cavalieri tom. 3, dee. 114, 117 et 118. Vid. hoc tom. n. 139 et seq.

(2) S. R. C. 12 Jan. 1641, n. 1134 et 1135-1281 et 1282.

(3) 7 Sept. 1613, n. 329-476; Acta s. Sedis, vol. XIII, fol. 175.

(4) S. C. Episc. et Reg. 23 Ap. 1649, apud Lucium Fer. *sepultura* n. 225, et Rota 14 Jun. 1617, ibid, *sacerdos* n. 31; S. C. C. 29 Jul. 1861; Craisson Manuale jur. can. n. 1422.

(5) S. R. C. 7 Dec. 1641, n. 1216-1363.

veniant (1). Parochus tamen regulares et confraternitates expectare non debet, si tempore statuto non advenerint (2).

3. *Clerus et alii in parochialem vel in aliam ecclesiam, juxta loci consuetudinem convenire*, et exinde ad dorum defuncti se conferre debent (3); numquam autem recto tramite ad domum defuncti accedere, neque ibidem aut in via expectare possunt (4). Si vero capitulum cathédrale interveniat, parochus, regulares, omnesque alii semper et ubique in cathedralem convenire debent, etiamsi defunctus non sit parochianus cathedralis, et in alia ecclesia sæculari vel regulari sit tumulandus (5). Expleto autem funere, nullibi præscribitur capitulum esse associandum. Quod si cadaver in tertia ecclesia depositum fuerit, tunc omnes ibi congregari, et parochum expectare debent (6).

242. Celebrans induitur superpelliceo et stola nigra, ac etiam pluviali nigro superindui potest (7); albam autem assumere nequit, etiamsi missam immediate sit celebraturus (8); neque cappam seu habitum choralem induere et deferre potest, ut a cæteris presbyteris distinguatur (9). Solus celebrans stolam defert (10), alii tantum induuntur superpelliceis. Diaconus et subdiaconus sacris vestibus induti non adhibentur juxta dispositionem ritualis Romani, quod in casu excludit sacras vestes, ibi non memoratas (11).

(1) S. R. C. 18 Aug. 1629, n. 684 et 685-831 et 832; 17 Jun. 1673, n. 2487-2639; Lucius Ferraris *parochus* n. 41-46; Barbosa de off. et potest. parochi c. 26, n. 57 et seq.

(2) S. R. C. 26 Feb. 1611, n. 290-437.

(3) S. R. C. dec. in indice gen. ad vocabulum *vocati* et 17 Sept. 1822, n. 4442 4592, 1.

(4) S. R. G. ibid, ad 3; Cavalieri tom. 3, dec. 144 et 145.

(5) S. R. G. 24 Jan. 1671, n. 2373-2525; 28 Ap. 1703, n. 3501-3650, 1 et 2; 17 Sept. 1822, n. 4442-4592, 4.

(6) Baruffaldus tit. 36, n. 56; Cavalieri tom. 3, dec. 146.

(7) S. R. C. 21 Jul. 1855, n. 5221, 2.

(8) Idem dec. ad 1.

(9) S. R. C. 19 Dec. 1699, n. 3394-3543.

(10) S. R. C. 11 Sept. 1847, n. 4946 5107, 2.

(11) S. R. C. 23 Maji 1846, n. 4904-5050, X; Bauldry p. 3, c. 15, n. 1.

ACCESSUS AD DOMUM DEFUNCTI. .

243. Omnibus paratis, ex ecclesia ad domum defuncti accedunt omnes bini, juniores ante seniores, composite incedentes, nihil cantantes, non autem colloquentes nec circumspicientes, sed potius Deum sub silentio pro defuncto deprecantes. Extra ecclesiam clerici caput bireto cooperiunt (1).

1° Procedunt confraternitates laicorum (2).

2° Clericus cum aqua benedicta et aspersorio. Thuriferarii nullibi fit mentio in processione funerali, et proinde adbibendus non est. Si tamen alicubi adhiberi soleat, incedit ante crucem a latere ministri de aqua benedicta.

3° Cruciferarius cum imagine crucifixi ante se, ita ut hæc ipsi tergum vertat (3), medius inter duos ceroferarios cum candelabris et candelis accensis (4).

Unica crux in funeribus deferenda est, non obstante consuetudine etiam immemorabili (5), nempe ecclesiæ tumultantis, id est, illius ecclesiæ ad quam cadaver defertur, et in qua sepeliendum est; ita ut, si unius parochiae defunctus in altera ecclesia parochiali sepeliendus sit, hujus posterioris, non autem propriæ defuncti parochialis crux defeienda sit; et si defunctus non in ecclesia sua parochiali, sed in regulari tumulandus sit, tunc ecclesiæ regularis, non autem parochialis crux portanda sit : nisi tamen capitulum ecclesiæ cathedralis vel collegiatæ adfuerit; interveniente enim capitulo ecclesiæ cathedralis, sola ejus crux deferenda est privative quoad omnes alias (6), eique licet ecclesiam regularium ingredi cum propria cruce (7); absente autem capitulo ecclesiæ cathe-

ti) Cavalieri tom. 3, dec. 151, n. 3 et 4.

Iu »

(2) Vid. Praxis Pontificie, tom. 3, n. 214.

(3) S. R. C. 18 Maji 1675, n. 2580-2732, 1.

(4) De Conny liv. 2, ch. 21.

(5) S. R. C. 4 Aug. 1663, n. 2088-2235; 28 Ap. 1866, n. 5362, 1.

(6) S. R. C. 22 Nov. 1631, n. 789-936, 3; 6 Dec. 1631, n. 794 941; 28 Ap. 1866, n. 5362.

(7) S. R. C. 26 Januarii 1641, n. 1290; 8 Junii 1669, n. 2482.

dralis, et præsente capitulo ecclesiæ collegiatæ, sola hujus crux præferenda est, sub qua omnes incedere debent (i). Si autem crux ecclesiæ cathedralis vel collegiatæ in processione funerali deferatur, infra exequias tamen et officium crux ecclesiæ adhibenda est.

4° Regulares (2).

5° Clerus sæcularis (3).

6° Celebrans, sive parochus, sive alius sacerdos (i), qui stolam defert, digniorem locum occupat, et omnes alios regulares et sæculares, ac etiam canonicos singulariter incedentes præcedit, nisi capitulum cathédrale vel collegiale capitulariter interveniat. Capitulo cathedrali assistente, parochus seu qui ejus vicem gerit et stolam-defert, incedit post omnes alios, et deinde post ipsum sequitur capitulum cathédrale (5). Idem fit capitulo collegiati assistente (6), nisi contraria adsit consuetudo (7).

“ Canonicus, cui collata est cura animarum, si velit incedere in funeribus cum stola, et gerere personam parochi, « locum non habet inter canonicos; sed incedere debet uti « parochus ante capitulum cathedralis post cæteros presbyteros Si autem velit intéresse uti canonicus, stare debet « loco suæ receptionis, sed sire stola, deferenda hoc casu per * digniorem de capitulo » (8).

In funere defuncti extra parochiam præcedentia competit, non parocho loci ubi defunctus obiit, sed parocho domicilii (9).

(1) S. R. C. 2 Jul. 1661, n. 1956 2103; 11 Ap. 1840, n. 4730-4877.

(2) Vid. Praxis Pontii, torn. 3, n. 215.

(3) Ibidem tom. 1, n. 114.

(4) S. R. C. 21 Oct. 1609, n. 269 416; 22 Aug. 1654, n. 1575-1722.

(5) S. R. C. 25 Jun. 1611, n. 295-442; 15 Sept. 1640, n. 1113 1260; 26 Mart 1672, n. 2424 2576; 17 Dec. 1695, n. 3227-3376.

(6) S. R. C. 20 Nov 1627, n. 564-711; 11 Ap. 1840, n. 4730-4877; 17 Jun. 1843, n. 4819-4965, 3.

(7) S. R. G. 2 Jul 1661, n. 1956 2103; 21 Mart. 1705, n. 3566 3715; 2 Ap. 1707, n. 3618-3767.

(8) S. R. C. 24 Nov. 1691, n. 3101-3250; Moulart de sepultura c. 3, art. 2, § 3 ad III.

(9) S. R. C. 2 Jul. 1641, n. 1186-1333.

7° Alii quicumque, sive laici sive clerici in habitu ordinario et vulgari, qui funus associare volunt (1).

244. *Cum* ad domum defuncti pervenerint, processio eodem ordine mox ordinatur, ut dictum est : quod commode fieri potest, si primi *incedentes, remotius a domo* remanentes, sequentes ante se procedere sinant, et sic *deinceps* usque ad domum defuncti; et quando processio est ordinata et extensa, *sistendo ad funus expectandum*. Interea accenduntur cerei et *intorticia*. *Celebrans cum deferente aquam benedictam et nonnullis aliis* ingreditur domum seu locum, in quo jacet defunctus; et similiter cruciferarius cum ceroferariis ingredi potest, si locus permittat : *ingressi ad feretrum se* sistunt, celebrans ad pedes defuncti, *a retro* habens clericum cum aqua benedicta, crucifer inter *ceroferarios ad caput, et* reliqui circa feretrum. Si funus ante fores exponatur, ibidem eodem modo se sistunt. Si domus defuncti nimium distet, eadem servantur in loco, ad quem funeri occurritur.

Celebrans consistens ad funus, illud *aspergit aqua* benedicta, fer, in medio, a dexfris et a sinistris, nihil dicens; et deinde mox alta voce inchoat antiphonam *Si iniquitates* eandem non perficiendo, sed ea inchoata, subjungit psalmum *De profundis*; in cujus fine dicit in singulari numero *Requiem cetemam dona ei*, et tunc fotam repetit antiphonam : *Si iniquitates observaveris, Domine : Domine, quis sustinebit*.

245. Dictis precibus, funus effertur; et omnes procedunt ad ecclesiam, primo confraternitates laicorum, deinde, deferens aquam benedictam, et crucifer cum ceroferariis, qui a funere celerius, medii inter alios, procedunt, ut suo ordine ante clerum incedere possint; tum clerus regularis et saecularis, eodem ordine quo venerunt; tandem celebrans praecedens feretrum luminibus stipatum; inde sequuntur alii funus comitantes, et pro defuncto sub silentio Deum rite deprecantes.

0) S. R. C. 11 Nov. 1641, n. 1198-1345.

(2) Cavalieri torn. 3, dec. 160, n. 4.

Funus deferendum est, ut rituale praescribit, vel manibus vel super humeros. Si dignitas defuncti exigat, ut currus ipsum associant, vacui post caeteros funus comitantes subsequi possunt (i). Usus tamen tolerari potest, quo funus currui imponatur, atque parochus et clerus sacris vestibus induti erectaque cruce illud ducant : quia Ecclesiae ritus jubet, fidelium cadavera, utcumque deferuntur, sive ad ecclesiam sive ad coemeterium, semper a sacerdote esse associanda (2).

• Laici cadaver, quolibet generis aut dignitatis titulo praeditus ille fuerit, clerici ne deferant, sed laici. « quia, licet deferre mortuos sit opus pietatis et misericordiae, est tamen simul actus servitutis, quem laicis a clericis praestari minus decet. Clericorum cadavera a laicis deferri possunt; laudabiliter tamen deferuntur a clericis ejusdem ordinis et qualitatis, cujus erat defunctus, vel ab inferioribus, si non per totam viam, saltem pro elatione e domo per aliquot passus, et iterum ad ingressum ecclesiae, ut fraternae charitatis inde appareat exemplum. Clerici feretrum deferentes, superpelliceo induti esse possunt, stola autem aliisve paramentis parati esse nequeunt (3). Minus decet, quod feminæ funus quamvis feminæ defunctæ deferant (4). In deferendo funere praestantissimi viri licet, ut aliquot nobiles fimbrias panni funebris apprehendant, sed hoc quoad ecclesiasticos, in funere etiam sacerdotis licet nobilis, prohibetur (5).

Cadavera recto tramite et via breviori ad ecclesiam deferenda sunt, dummodo via sit commoda et decens (6). Si difficultas excitetur, ad parochum spectat declarare, per quam viam sit incedendum (7).

246. Statim ac funus effertur, parochus de domo proce-

(1) Baruffaldus tit. 36, n. 97-, Cavalieri toni. 3, dec. 158.

(2) S. R. C. 5 Mart. 1870, n. 5444; 15 Julii 1876, n. 5670.

(3) S. R. C. 22 Mart. 1862, n. 5318, 15.

(4) Baruffaldus lit. 34, n. 146; Cavalieri torn. 3, dec. 162, n. 3.

(5) S. R. C. 20 Sepi. 1681, n. 2813-2962; 22 Mart. 1862, n. 5318, 15.

(6) S. R. C. 15 Sept. 1742, n. 3983-4132, 2; Coug. Ep. 11 Dec. 1615, apud Cavalieri lom. 3, dec. 132, qui plures exceptiones adducit.

17) Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 51.

dens (1) gravi voce intonat antiphonam *ExuUabunl Domino*, quæ non duplicatur (2); cantores inchoant ps. *Miserere* (3); et si longitudo itineris postulaverit, dicuntur psalmi graduates, vel alii ex officio mortuorum. Hi psalmi devote, distincte, gravique voce recitantur, ad summum secundo tono Gregoriano cantantur (4), et in fine cujuslibet psalmi additur *Requiem eternam dona ei* in singulari numero. Nihil impedit per viam recitare psalmos, qui postea in officio defunctorum repetendi sunt, quia distinctæ sunt partes (5).

Ad ingressura ecclesiæ cessat cantus psalmi, concluditur cum versu *Requiem ælemam dona ei*, et repetitur antiphona *ExuUabunl Domino ossa humiliata*. Deinde ecclesiam ingressi, cantant responsorium *Subvenite Sancti Dei*, cantore incipiente, et clero alternatim respondente.

247. In Ecclesia clerici se dividunt in duas lineas, quarum una se constituit ex parte evangelii, et altera ex parte epistolæ; ita ut juniores cruci, et seniores seu digniores celebranti sint viciniore, et in eorum medio feretrum deponatur. Crucifer et celebrans se sistunt, ut dicetur n. 251. Funus non est aspergendum aqua benedicta, neque responsorium *Subvenite* cum oratione concludendum; sed feretro deposito et cantu finito, omnes discedunt præcedente cruciferario cum aliis, ut de processione dictum est, nisi nec officium, defunctorum, nec missa dicenda sit, et absolutio immediate incipienda sit; aut nisi officium defunctorum, missa et absolutio ad aliam horam differantur, in quo ultimo casu post responsorium *Subvenite* addi possunt *Kyrie eleison. Pater noster*, oratio *Absolve* cum aspersione (6).

Not. crucem non esse statuendam et relinquendam ad feretrum, dum divina peraguntur officia, sed præferendam clero,

(1) S. R. C. 21 Mart. 1671, 2386-2538.

(2) Bauldry p. 3, c. 15, n. 5.

(8) S. R. C. 1 Dec. 1742, n. 3984 4133.

(4) Baruffaldus tit. 36, u. 88; Cavalieri tom. 3, dec. 165, X.

(5) Cavalieri ibid. IV et seq.

(6) S. R. C. 7 Sept. 1850, n. 5148.

dum ad chorum vel sacristiam pergit, et iterum præferendam, dum post missam ad feretrum pro absolutione accedit, prout nibricæ præscribunt (ñ).

DISPOSITIO FERETRI EJUSQUE ORNATUS, ATQUE OFFICIUM EXEQUIALE IN ECCLESIA.

248. Feretrum deponendum est : 1° in medio ecclesiæ absque exceptione personarum, quia rituale non distinguit, et cæremoniale Ep. (2) idem pro feretro defuncti Episcopi præscribit. Si in medio ecclesiæ aliquod adsit impedimentum, vel consuetudo sit contraria, in oratoriis vel capellis lateralibus collocari potest (3). 2° Deponi potest super pavimentum vel super lugubrem machinam pro loci consuetudine. 3° Ita ponendum est, ut si sit corpus laici vel clerici inferioris sacerdote, quacumque dignitate effulserit, sit pedibus versus altare majus, vel si deponatur in oratorio aut capella, cum pedibus versis ad ejus altare; si autem sit corpus presbyteri, habeat caput versus altare.

In circuitu feretri ponuntur cerei accensi in scamnis cum foraminibus vel super candelabra ferrea aut lignea nigro colore picta. Fas autem non est uti candelabris, quæ adhibentur in altari vel ad ornatum ecclesiæ (4).

Feretrum cooperiri solet panno. Hic pannus nigri semper coloris esse debet, et non albi, neque super feretrum virginum (5). Medium ejus insignitur signo crucis (6) albi colo-

(1) Cavalieri tom. 3, dec. 173 ad 5, et 240 ad 5.

(2) Lib. 2. c. 38, n. 25.

(3) Baruffaldus tit. 36, n. 131.

(4) Martinucci lib. 4, c. 9, n. 1; Cuppinus anno 1766, n. 5.

(5) Tom. I, n. 149.

(6) Castaldus lib. 2, s. 9, c. 5, n. 3.

ris (i), vel satius rubri (2). Si hæc crux albi vel rubri esse possit coloris, non videtur ratio, cur etiam esse non possit coloris flavi, sicut in his locis communiter fieri solet. In panno imagines mortuorum inseri, aut ilammæ depingi possunt.

Insignia quoque honorifica gradus et dignitatis defuncti ad latera vel ad pedes defuncti apponi possunt, sicut etiam stemmata gentilitia e feretro pendentia; signa autem cujuscumque societatis ab Ecclesia damnatæ ulli feretro superimponi non licet (3). Pallia vel alia altaris ornamenta ad ornatum feretri vel tumbæ per rituale Romanum adhiberi prohibentur; et hæc prohibitio multo magis ad manipulos et stolas, aliaque sacrorum ministrorum paramenta extensa censenda est (4). Cum autem hæc ad ornatum feretri adhiberi tantum prohibeantur; in sepultura clericorum insignia ordinis quo insigniti sunt, apponi possunt, non ad ornandum feretrum, sed ad dignitatem defuncti demonstrandam, v. g. biretum, stola nigra vel violacea (5).

Baldachinum in exequiis pro Episcopo, vel Cardinali, vel etiam pro Summo Pontifice, tum præsentequam absente corpore, super defunctum aut castrum doloris neque ponendum neque deferendum est, et consuetudo, si adsit, uti abusus eliminanda est (6).

In pluribus locis corona super feretrum virginum in signum integritatis carnis et virginitatis imponi solet : hoc fit præter rubricas, quæ id honoris signum tantum tribuunt parvulis ante usum rationis defunctis; probatur tamen a Baruf-

(1) S. Carolus Instruet, fab. eccl. lib. 2, p. 2, de suppellectile off. funera!.; Favrel p. 4, cb. 12, n. 5.

(2) Cavalieri tom. 3, cap. 18, n. 5; Merati p. 2, tit. 13, n. 8; Bissus lit. 1, n. 84.

(3) Statuta diœc. Meehl. 1872, n. 355.

(4) Cavalieri loco cit. n. 6.

(5) Gardellini ad dec. 4386-4536, 13; Cavalieri loco cit. n. 7; Baruffaldus tit. 34, n. 62.

(6) S. R. C. 4 Julii 1879, n. 5789.

faldo (1) et Catalano (2) in quacumque ætate quamvis decrepita decesserint, dummodo notum sit, hujusmodi defunctos a conjugio matrimoniali abstinuisse, et a vinculo solutos usque ad mortem perseverasse; tales enim personæ, cujuscumque generis sint, præsumuntur esse virgines; atque ideo laureola virginali ornari possunt : nam virginitas est qualitas naturalis, quæ hominem sequitur, ideoque præsumi debet : juxta Cavalieri tamen (3) hæc consuetudo pluribus inconvenientiis manet obnoxia, et certo tribui nequit illis, qui per notorium peccatum integritatem carnis amiserunt (4).

249. Deposito feretro, statim, nisi quid impediatur, ut dictum est n. 237, dicitur officium defunctorum. Adeoque, licet alicubi pridie vel mane ante exequias cantari soleat, melius tamen præsentibus corpore et amicis recitatur, ut majori devotione dicatur, et plurium suffragio defunctus juvetur. Sacerdos, qui stolam et pluviale ad funus in ecclesiam deferendum assumpsit, stolam et pluviale infra officium defunctorum retinere potest (5). In fine laudum, dicta oratione, non adduntur versus *Requiem aeternam*, nec *Requiescant*, sive missa sequatur, sive hac omissa mox ad absolutionem procedatur (6), quia hi versus, qui deserviunt ad ultimum vale defunctis, in finem precum reservandi sunt.

Circa finem officii, sive dum dicuntur laudes, sacerdos cum ministris paratur ad celebrandam missam solemnem, modo alius sacerdos in choro adsit, qui in fine laudum orationem cum versibus dicturus est, qui si desit, celebrans expectat, donec orationem in fine laudum dixerit.

Sacerdos, qui funus ad ecclesiam adducit, alius esse potest; unus autem et idem missam celebrare, et deinde absolutionem

(1) Tit. 40, n. 8.

(2) In Rit. tit. 6, c. 7, § 1, n. 2.

(3) Tom. 3, c. 16, n. 5, 6, 7.

(4) In statutis diœc. Meehl. 1872, n. 355 statuitur pannum album et coronam imponi non posse, nisi feretro parvulorum.

(5) S. R. C. 12 Aug. 1854, n. 5208, 4.

(6) Cavalieri tom. 3, dec. 16, n. 14, et dec. 172, n. 1.

peragere debet (i), nisi absolutionem faciat Episcopus, etiam non ordinarius (2).

Si habenda sit oratio funebris, hæc fit finita missa ante absolutionem (3).

ABSOLUTIO AD FERETRUM.

230. Finita missa, celebrans, diaconus et subdiaconus post lectum evangelium s. Joannis, debita ante medium altaris facta reverentia, descendunt per gradus laterales in planum ad cornu epistolæ (4), ubi omnes deponunt manipulum, et celebrans etiam casulam, quæ omnia deponuntur super scamnum vel super credentiam vel in alio loco opportuno, et eo deficiente super altare (5). Celebrans accipit pluviale nigrum, et in ejus defectu manet sine casula et manipulo in alba et stola transversa; hoc autem casu diaconus et subdiaconus etiam dalmaticam deponunt. Deinde celebrans cum diacono a sinistris, ad planum ■ ante medium altaris accedit, ibique debitam facit reverentiam, ut in accessu ad altare; subdiaconus, post depositum suum manipulum, sine bireto, crucem accipit, et medius inter duos ceroferarios cum candelis accensis, sine ulla reverentia facienda, accedit ante medium altaris, et se sistit in loco remoto; thuriferarius etiam et alius acolythus de aqua benedicta et rituali, cum debita reverentia ad medium post subdiaconum ■ accedunt. omnes faciem ad altare vertentes, donec discedunt.

Cum omnes debitam altari reverentiam fecerint, exceptis crucifero et ceroferariis, qui non genuilectunt, nec se inclinant, procedunt ad feretrum : 1° thuriferarius cum thuribulo

(1) S. R. C. 12 Aug. 1854, n. 5208, 13, et 21 Jul. 1855, n. 5221, 3 et 4.

(2) S. R. C. 4 Sept. 1875, n. 5025; 25 Sept. 1875, n. 5637, VII.

(3) Vid. loin. 2, n. 2.

(4) Rub. missatis in rilu celeb, tit. 13; S. R. C. 7 Sept. 1861, n. 5315, VI,

(5) Merati tom. 1, p. 2, lit. 13, n. 19.

io dextra et navicula incensi in sinistra, habens a sinistris acolythum cum aqua benedicta et rituali; 2° subdiaconus medius inter ceroferarios, cum cruce, cujus imago ipsi tergum vertat; 3° omnes alii clerici cum candelis accensis, bini, incipiendo a junioribus; 4° celebrans cum diacono a sinistris, pluviale non elevante : si adsint assistens (1) et cæremoniarius, assistens a dextris celebrantis incedit, et cæremoniarius ante celebrantem, nisi, ut hic aditum aperire possit, necesse sit, ut ante omnes incedat : si celebrans pluviali non utatur, diaconus ante eundem incedit. Celebrans et ministri parati praeter subdiaconum cruciferum capite tecto, et reliqui omnes detecto procedunt.

Cum ad feretrum pervenerunt,thuriferarius, acolythus cum aqua benedicta et cæremoniarius manent a parte epistolæ inter feretrum et altare; subdiaconus cum ceroferariis per partem evangelii progrediendo, se sistit ad caput defuncti, medius inter ceroferarios, ita ut sit inter feretrum et portam ecclesiæ, facie conversa ad feretrum, et relicto commodo spatio celebranti et diacono transituris; celebrans se sistit ad pedes defuncti, inter altare et feretrum, aliquantulum versus cornu epistolæ, ne altari tergum directe vertat et ut ciucem subdiaconi respiciat. Diaconus stat a sinistris celebrantis, et prope cum a retro thuriferarius et acolythus cum aqua benedicta. Reliqui clerici ab utraque parte feretri se constituunt, ita ut omnes faciem versus illud vertant, juniores cruci et digniores celebranti sint viciniore, et commodum celebranti et diacono transituiis spatium relinquant. Hæc dispositio expresse in rubricis præscribitur (2). Quæ positio servanda sit in absolute corpore defuncti sacerdotis dicetur n. 261, et corpore absente n. 266.

Cantores superpelliceis induti, stant cum aliis clericis in circuitu feretri. Rituale autem non admittit canlores pluvia-

li) Rituale Rom. tit. VI, cap. 3, n. 7.

(2) Missal, ritus celebr. miss. tit. XIII, n. 4; Rit. Rom. de exequiis; Cærem. Ep. lib 2, cap. XI, n. 15 et 24; S. R. C. 2 Jul. 1661, n. 1968-2115; 3 Sept. 1746, n. 4034-4183, 2; et ita rubricielæ omnes.

libus indutos. Si iis tamen induantur, equidem stare nequeunt ad cornu evangelii, sicut celebrans ad cornu epistolæ, quia tunc locum principalem occuparent; neque se sistere possunt a dextris et sinistris celebrantis; si autem in hoc casu locus specialis iisdem assignandus sit, juxta Cæremoniale S. Rom. Ecclesiæ sunt seu stant post cruciferum (i).

Si absolutio facienda sit in choro, vel juxta seu ante chorum, forte opus non est, ut clerici de choro procedant (2).

252. Omnibus sic constitutis, celebrans et ministri parati caput detegunt, et stant detecto capite sub tota absolutione, biretis ministro traditis; atque celebrans junctis inanibus sine *Oremus* dicit orationem *Non inires*, vel alta voce recitando vel in tono feriali collectarum cantando. In hac oratione verba *cum serro luo* mutanda non sunt, sed semper in genere masculino et in singulari recitanda, quamvis pro muliere aut pro pluribus fiant exequiæ (3). Sub hac oratione assistens, si adsit, librum tenet coram celebrante; si ille non adsit, eum tenet diaconus juxta missale (4); et si diaconus etiam desit, eum tenet acolythus seu clericus, ut hoc loco in rituali notatur.

Finita prædicta oratione, clerus circumstans cantat responsorium, quod celebrans vel alternatim cum diacono submissa voce recitare, vel simul cum choro cantare potest. Circa finem responsorii, ita ut ante *Kyrie eleison* omnia sint parata, diaconus etthuriferarius cum debilis reverentiis cruci et altari faciendis, ad dextram celebrantis accedunt; diaconus incensum sine osculis ministrat, et dicit *Benedicite Pater reverende*; et celebrans iter thure imposito, illud ore solito benedicit, dicens *Ab illo benedicaris*. Deinde diaconus recedit ad sinistram, vel manet a dextris celebrantis, ut ei præsto sit.

(1) Lib. I, de exequiis Cardinalium.

(2) Bauldry p. 3, c. 14, n. 3; Merati p. 2, tit. 13, . 22.

(3) S. R. C. 13 Aug. 1697, u. 3292-3441; 21 Jan. 1741, n. 3956-4105; Vid. Cavalieri tom. 3, dec. 174, n. 9.

(4) In ritu celeb, m. tit. 13.

253. Cantato ultimo *Kyrie eleison*, celebrans cantat seu dicit alta voce *Pater noster*, sub aspersione et incensatione secreto prosequens *qui es in cælis* usque ad *el ne nos inducris* exclusive, sicut etiam reliqui orationem hanc secreto prosequuntur. Dicto *Pater noster*, celebrans accipit aspersorium a diacono, qui sine osculis illud ministrat; et sinistra manu super pectus posita, cum diacono debitam facit reverentiam, prius cruci ex adverso stanti, ex cujus conspectu recedit (i), et deinde altari ante quod transit (2); tum feretrum circuit, præcedente cæremoniario, si adsit, et comitante diacono a dextris ac elevante anteriorem pluvialis fimbriam, incedens a parte feretri, quæ est dextra respectu sui stantis versus illud; et interea illud aspergit, non in capite nec in fine feretri, sed a parte laterali, ter in parte dextra, 1° in initio lateris dextri, 2° in medio, 3° in fine lateris, absque aliqua inclinatione et semper procedendo; tum transiens ante crucem, se totaliter cum diacono ad illam convertit, eique debitam facit reverentiam. Deinde reversus ad feretrum, illud eodem modo ab altera parte laterali ter aspergit. Redux ad locum, unde discesserat, reddit aspersorium diacono, qui illud tradit ministro, et statimthuribulum sine osculis celebranti ministrat. Tum celebrans cum diacono eodem modo comitante, facta debita reverentia altari, ante quod transit, non autem cruci ex adverso stanti, quia ex ejus conspectu non discedit, sed continuo ad incensandum procedit (3). Circuit feretrum, eodem modo illud ter ab utraque parte laterali incensans, cum debita reverentia cruci facienda, dum ante illam transit; reversus ad pristinum locum paulo versus cornu epistolæ,thuribulum diacono reddit, et cum eodem reverentiam debitam facit altari, et deinde cruci ex adverso stanti. Si inter aspergendum et incensandum tabernaculum ss. Sacramenti transeat, genulleclit, uti in rituali præscribitur.

(1) Rituale, lit. VI, cap. 3, n. 10.

(2) Missale in ritu celeb, tit. 13.

(3) Cavalieri tom. 3, dec. 174, n. 18.

Celebrans stans facie ad crucem subdiaconi conversa, dicit *El ne nos inducas* cum reliquis versibus et oratione, junctis ante pectus manibus. Assistens si adsit, ut supra dictum est, tenet librum apertum ante illum, et alias diaconus, et hoc etiam absente, acolythus seu alius minister, ut hoc loco in rituali notatur. Versus *Requiem æternam*, et alii dicuntur in singulari numero. Si defuncta sit femina, oratio dicitur in feminino genere, et sit sacerdos, nomen sacerdotis in ea exprimitur. Post orationem nihil additur, *nec, Requiem celeram, nec Requiescant in pace.*

Not. 1. Una tantum absolutio juxta dispositionem ritualis Romani facienda est (1); si tamen in aliquo casu plures fiant, omnes eodem modo sunt peragenda (2).

Not. 2. Inter reverentias et inclinationes faciendas cruci altaris et subdiaconi non est distinguendum, cum vox *referentia* sit generica, quæ sub se continet capitis et corporis inclinationem et etiam genuflexionem; et ad omnes istas reverentias circumeundo tumulum, diacono est genuflectendum, et celebranti corpus profunde inclinandum (3).

Not 3. Si ss. Sacramentum elevetur, dum fit absolutio, non conveniunt auctores, an celebranti, ministris et clericis genuflectendum sit: plures negant (4), ne sacra interrumpatur actio; et contra Quarti (5) dicit, etiam celebranti infra aspersionem et incensationem genuflectendum esse: his autem opinionibus praetermissis, dicendum videtur juxta decreta S. R. G. (6), quæ agunt de processionibus per ecclesiam, adeoque optime huic casui conveniunt, missas interea non esse celebrandas, si commode fieri possit; si autem

(1) S. R. C. 23 Maji 1846, n. 4904-5050, 12.

(2) Vid. Praxis Pontif. tom. 2, n. 203.

(3) Rub. missalis io ritu celeb, tit. 13, n. 4. Gavalieri tom. 3, dec. 174, n. 16; Merati torn. 1, p. 2, tit. 13, n. 26; Vinitor p. 4, tit. 8, n. 5. Vid. torn. 1. n. 118.

(4) Gavantus in miss. p. 2, tit. 13, in fine, et post eum Merati, Biesus. Vinitor. Janssens, Romsée.

(5) P. 2. tit. 13, dub. 3.

(6, 2 Maji 1620, n. 441-588; 1 Mari. 1681, n. 2794-2943, 9.

celebrentur, campanulam ad elevationem non esse pulsandam, et proinde nemini esse genuflectendum; et si pulsetur campanula, omnibus esse genuflectendum, exceptis crucifero et ceroferariis, qui numquam genuilectunt, item celebrante et diacono, dum actione impediuntur, ut infra aspersionem et incensationem, atque dum celebrans versus et orationem caotat (1).

254. Feretrum aspergitur et incensatur : 1° ad significandum defunctum in Christo obiisse, illum suffragiorum Ecclesiæ participem esse, et nobiscum societatem habere; 2° ut omnis immundorum spirituum præsentia arceatur; 3° in refrigerium defunctorum, non tantum quatenus fiunt cum recitatione orationis dominicae, sed etiam quatenus preces in benedictione aquæ et thuris factæ, iis applicantur, et prosunt per modum impetrationis ex parte Ecclesiæ. Incensatio insuper adhibetur : 1° ad honoranda corpora fidelium quorum membra credimus fuisse templa Spiritus Sancti; 2° ad significandum defunctum per bona opera se Deo obtulisse in odorem suavitatis; 3° ad malum pellendum odorem.

SEPULTURA.

255. Finita oratione *Deus, cui proprium est*, corpus defertur ad sepulchrum eodem modo et ordine, quo ad ecclesiam allatum est; et dum portatur, clerici cantant antiphonam *In paradisum*. Si longior sit via, antiphona repetitur, vel aliqui psalmi graduates, pœnitentiales vel ex officio defunctorum cantari possunt (2).

Si defuncti corpus ad publicum coemeterium deferendum sit, parochus jus habet ad illud associandum funebri quoque pompa usque ad sepulchrum, etiamsi per alienas parochias

(1) Cavalieri tom. 4, dec, ISO, n, 6 et 7.

(2) Bauldry p. 3, c. 15, η. 11.

sit transeundum, ibique omnes exercere potest jurisdictionis actus, quos exerceret in proprio coemeterio parochial! (i).

Quando regularis defunctus sepeliri nequit in conventus ecclesia seu coemeterio, obstante v. g. lege civili, regulares cadaver ad commune coemeterium deferre possunt, cum stola et cruce conventus, absque interventu parochi, dummodo tamen cadaver absque solemni pompa et recto tramite ad coemeterium deferatur (2). Idem servari potest et debet quoad omnes, quorum exequiæ apud regulares celebrantur, et sepultura in coemeterio publico facienda est (3) Similiter confessarius associare potest funus sanctimonialium, cum stola et cruce, dummodo deferatur absque pompa et recto tramite ad coemeterium (4).

256. Cum pervenerint ad sepulchrum, feretrum prope illud deponitur, omnes se sistunt juxta feretrum prout in ecclesia infra absolutionem; et si sepulchrum non sit benedictum, sacerdos illud mox benedicit.

Sepulchrum, quod foditur in coemeterio benedicto, sive novum fuerit sive non, in sepultura benedicendum non est, sicut S. R. Congregatio respondendum censuit (5), quia totus locus ad hunc usum jam est benedictus. Ita ut sepulchrum in sepultura tantum benedicendum sit : 1° si in coemeterio novum ex lapidibus construatur sepulchrum, quod ratione novæ materiæ benedicendum est : 2° si quis in Ecclesia sepeliatur, quia ecclesia non est benedicta in usum sepulchrorum, nisi locus in alterius sepultura fuerit benedictus (6) : 3° quando ex urgente necessitate corpora defunctorum in ecclesiis aut coemeteriis benedictis sepeliri non possunt, ut

(1) Acta s. Sedis, vol. 5, fol. 222.

(2) S. C. G. 2-1 Jan. 1846, *Ordinis praedicatorum*. Vid. Bouix de jure regul. p. 5, s. 6, c. 2, § 2; *Revue des sciences ecclésiast.*, toni. 25, fol. 532.

(3) S. C. C. 17 Sept. 1860 in Actis s. Sedis vol. XIII, fol. 416-422.

(4) S. G. C. 24 Feb. 1872, et 12 Aug. 1872. Vid. *Revue des sciences ecclésiastiques* tom. 27, fol. 172, III.

(5) S. R. C. 27 Maji 1876, n. 5664, V;

(6) Baruffaldus tit. 36, η. 169; Cavalieri tom. 3, dec. 174, η. 24.

tempore pestis et belli, putat Quarti (1) sepulturam ob decenciam esse benedicendam, et adhibendam benedictionem brevem in rituali Romano assignatam. Pro hac benedictione, sacerdos recitata oratione *Deus cujus miseratione*, corpus defuncti et deinde tumulum, nihil dicens, ter aspergit, in medio, a dextris et a sinistris, et postea utrumque similiter incensat. Ad hanc benedictionem rituale nullam requirit delegationem, et proinde ab omni sacerdote oilicium sepulturae peragente, fieri potest.-

257. Si sepulchrum non sit benedicendum, omittuntur etiam aspersio et incensatio corporis; quia hæc non præscribuntur nisi ratione benedictionis sepulchri, et idcirco si sepulchrum non benedicatur, nec etiam corpus est aspergendum et incensandum (2).

Quando sepulchrum non est benedicendum, tunc celebrans, cum ad sepulchrum pervenerit, intonat anlipbonam *Ego sum*, quæ tantum inchoatur, et non duplicatur. Tum cantatur *Benedictus*, et deinde antiphona integra repetitur. Postea celebrans dicit *Kyrie, Pale)' noster*, etc. Infra *Pater noster* corpus ter aspergit in medio, a dextris et a sinistris, non circumeundo feretrum (3). Post orationem dicens *Requiem æternam*, dextra signum crucis facit super feretrum (4).

258. Deinde a sepultura in ecclesiam vel in sacristia ^H revertentes, dicunt sine cantu antipbonam : *Si iniquitates* cum ps. *De profundis*. Celebrans dicit anlipbonam, quæ tantum inchoatur et non duplicatur, ac capite cooperto, revertitur cum aliis eodem ordine. Psalmus *De profundis* alternatim, tono choralis, sine cantu recitatur. In fine dicitur *Requiem æternam dona eis* in plurali, quia sunt ultimæ preces, quæ semper dicuntur in suffragium omnium fidelium ^{II}

(1) Quarti de benedictionibus tit. 2, s. 11, d. 2, n. 166.

(2) Cavalieri toni. 3, dec. 174, n. 27; De Carpo cærem. p. 2, n. 268; De Conny liv. 2, ch. 21.

(3) Cavalieri loco cit. n. 30.

(4) Rub. missalis in ritu celeb. tit. 13, η. 4; Cavalieri loco cit. η. 31; Martinucci lib. 4, cap. 9, η. 32.

defunctorum (1); et deinde repetitur antiphona *Si iniquitates observaveris, Domine : Domine, quis sustinebit*. Non oportet, ut ante altare sistatur, ad dicendam orationem, neque ut oratio cum versiculis adjungatur, quia hoc a rituali non præscribitur, nec notatur.

Cum clerus e coemeterio discesserit, corpus in sepulchrum demittitur, et sepelitur.

259. Si celebrans et clerus funus usque ad coemeterium non comitentur, ut, ob coemeterii distantiam, præcipue in civitatibus, fieri solet, tunc tota caeremonia completur in ecclesia (2). Eo casu dum funus ad portam defertur, cantatur antiphona *paradisum*, et deposito feretro apud portam, ibidem reliqua fieri et recitari possunt, quæ ad sepulchrum præscripta sunt. Si tamen omnia absolvantur in medio ecclesiæ seu in loco, in quo feretrum infra exequias depositum est, ibidem etiam cantando antiphonam *In paradisum*, iste usus juxta consuetudinem aliarum ecclesiarum continuari potest (3).

Ita faciendum est, sive in coemeterio adsit sacerdos sive non, quia rituale præscribit, ut officium, quod incipitur per *Ego sum*, numquam omittatur. Si in coemeterio sacerdos adsit, nihil impedit, ut funus aqua benedicta aspergat, ac recitet ps. *Miserere* et *De profundis* cum versiculis et oratione (4). Si ibi detur ecclesia, et funus in eadem deponatur, præstari possunt omnia, quæ in rituali præscribuntur ab antiphona *In paradisum* usque ad finem, licet canticum *Benedictus* cum precibus et oratione jam cantatum fuerit (5).

260. Quod si corpus post absolutionem ad sepulchrum non deferatur, tunc dicta oratione *Deus cui proprium est*, omisso responsorio *In paradisum*, celebrans mox intonat antiphonam *Ego sum*, cantatur *Benedictus* cum versiculis

(1) Cavalieri tom 3, dec. 174, n. 33.

(2) Mariinucci lib. 4, c. 9, n. 42.

(3) S. R. C. 28 Jul. 1832, n. 4545-4694, 2.

(4) Vid. Martinucci loco cit.

(5) Cuppinus anno 1766, n. 30.

et oratione, et deinde in sacristiam revertentes, dicunt antiphonam *Si iniquitates* cum ps. *De profundis*.

SEPULTURA SACERDOTUM.

261. 1. In exequiis defunctorum sacerdotum rituale servandum est, sicut in aliis (1). Quomodo corpora sacerdotum et clericorum defunctorum sint induenda, vid. n. 222, et quæ insignia eorum funeri apponenda n. 248.

2. Corpora sacerdotum in ecclesia et in sepulchris ponuntur cum capite versus altare ex dignitatis sacerdotalis privilegio, quo fit ut in celebratione faciem versus populum et tergum ad altare vertant. Cum autem rituale hoc tantum pro depositione corporum in ecclesia et in sepulchris praescribat, videtur dicendum, quod in delatione ad ecclesiam et ad sepulchrum, sicut aliorum corpora, cum pedibus versus praecedentes deferenda sint, quia sic fert naturalis ratio procedendi, et nihil aliud exigit sicut pro depositione in ecclesia et in sepulchro.

3. Praesente corpore sacerdotis, crucifer se sistit ad caput defuncti inter feretrum et altare, et celebrans ad pedes inter feretrum et portam ecclesiae (2); absente autem corpore, crucifer se semper sistit inter feretrum et portam ecclesiae, et celebrans inter altare et feretrum (3), ut infra dicetur n. 266. Cum igitur corpore praesente celebrans consistat facie ad altare versa, non opus est, ut se ad feretrum constituat paululum versus cornu epistolæ, sed in medio ante feretrum; nec necesse est, ut in circumeundo feretrum, altari reverentiam exhibeat, quia solam crucem ex adverso stantem in conspectu habere, et illam transire censetur.

(1) S. R.C. 1 Dec. 1742, n. 3984-4133; 23 Maji 1846, n. 4904-5050, 12.

(2) S. R.G. 3 Sept. 1746, n. 4034-4183, 2.

(3) S. R.G. 21 Jul. 1855, n. 5219, 3.

4. In aliquibus locis calix cereus cum simili patena sacerdotum defunctorum manibus imponitur : hic ritus etsi sit præter rubricas Romanas, cum tamen unice inserviat ad demonstrandam dignitatem sacerdotalem, nihilque indecenti» habeat, ubi ea est consuetudo, tanquam antiquitati conformis tolerari potest (i).

SEPULTURA SINE EXEQUIIS.

262. Licet regula generalis sit, ut in die depositionis defuncti, corpore præsentem, totum officium exequiale persolvatur; missa tamen et officium defunctorum ob diei solemnitatem, temporis angustiam, aliorum funerum officium vel aliam necessitatem omitti possunt, ut notatur in rituali ad finem de exequiis, et ut dictum est n. 236. In his casibus rituale Romanum quidem non præscribit, hæc postea esse supplenda, sed quam hoc sit menti Ecclesiæ conforme, exinde patet, quod decreta S. R. G. missam exequialem etiam in duplici majori permittant, si corpus pridie sepultum fuerit. Cum autem decreta dictum privilegium tantum concedant pro die sequente, si corpus pridie sepultum fuerit, infertur exequias in casu non esse differendas ultra diem sequentem, vel saltem non ultra primam diem per rubricas non impeditam.

Si igitur missa exequialis et officium defunctorum differantur, aliæ tamen preces et suffragia numquam omittuntur (2) neque differuntur; ita ut corpus numquam sepeliatur sine precibus a rituali pro depositione seu sepultura defuncti præscriptis : et si ex consuetudine forte non laudabili quædam omitti soleant, numquam tamen totaliter omittuntur,

(1) S. R. C. 23 Maji 1846, n. 4904 5050, 11; Cavalieri tom. 3, dec. 196, n. 3.

(2) Rituale in fine de exequiis, n. 18.

Corpus igitur solitis cæremoniis et precibus ad ecclesiam deferendum est, eo in ecclesia deposito absolutio facienda est, et deinde consueto modo sepeliendum est. Notandum autem est, in his exequiis seu absoluteione extra missam, adhiberi non posse diaconum et subdiaconum sacris indumentis paratos (i). Licet absolutio in sepultura facta fuerit, nihil tamen impedit, illam iterum fieri, dum exequiæ celebrantur.

In casu contagionis vel nimii fœtoris. corpora sepeliri possunt, quin prævie ad ecclesiam deferantur.

Preces exequiales pro pluribus defunctis quidem simul recitari possunt; id tamen regulariter et frequenter non est faciendum, sed solum in casu necessitatis, vel in quo vix aliter fieri potest, uti evenit tempore belli, pestis, etc. Gavaieri censet super acervum cadaverum tempore belli preces exequiales dici posse, si constet admixta esse ex fidelibus et infidelibus, quia cadavera fidelium ad illas preces jus habent, et iisdem privanda esse non videntur (2).

EXEQUIÆ IN MINORIBUS ECCLESIIS.

263. Ad domum defuncti præcedit minister cum aqua benedicta, sequitur crucifer medius inter duos ceroferarios, si habeantur, ultimo incedit parochus superpelliceo et stola nigra indutus. Cantores laici si comitentur, procedunt ante crucem, nisi forte superpelliceis induantur.

In domo crucifer se sistit ad caput defuncti, parochus ad pedes, et minister de aqua post eum vel a sinistris ejus. Psalmum *De profundis* in domo et *Miserere* in via parochus recitat solus vel alternatim cum ministris. Si cantores habeantur, ps. *Miserere* etiam cantari potest.

(1) S. R. C. G Feb. 1858, u. 5258.

(2) Tom. 3, dec. 174, n. 10 et 11. '

Ad absolutionem tres vel quatuor, si haberi possint, requiruntur ministri, scilicet unus defert crucem, quæ tamen deficiente ministro in basi collocari potest, alter ministrat aspersorium, tertius incensum et thuribulum, et quartus si habeatur, librum tenet et ministrat.

Celebrans ad absolutionem induit pluviale nigrum, si habeatur, et eo deficiente manet in alba cum stola sine casula et manipulo. Si pluviali sit indutus, minister eum comitatur, et pluviale elevat, dum funus circuit; si autem eo non sit indutus, non opus est, ut aliquis in circumeundo eum comitetur.

Parochus alta voce recitat *Non inires in iudicium*, et deinde responsorium *Libera me*, nisi sint cantores, qui cantent. Responsorio finito, incensum imponit, et benedicit sine invitatione ad benedictionem, ac immediate dicit *Kyrie eleison*. Infra *Paler noster* circuit feretrum, illudque aspergit, et incensat ut alias (1).

DE OFFICIO FACIENDO IN EXEQUIIS, ABSENTE CORPORE DEFUNCTI, ET IN DIE TERTIO, SEPTIMO, TRIGESIMO ET ANNIVERSARIO.

26-1. In his diebus, dicto officio defunctorum, si dicendum sit, ac celebrata missa, fit absolutio, quæ ita vocatur, quia functio funebris per eandem absolvitur, aut quia Deus in ea exoratur pro absolutione defunctorum a pœna purgatorii (2).

An absolutio post missam, absente corpore in exequiis, aliisque diebus supradictis fieri debet de præcepto?

R. Negative, ex lege ecclesiastica, juxta rubricas missalis, quæ dicunt : *Finita missa, si facienda esi absolutio*, etc. (3),

(1) Vid. Martinucci, lib. 3, cap. 11.

(2) Cavalieri tom. 3, c. 18, n. 1.

(3) Ritus celebr. missam tit. 13, n. 4; S. R. C. 4 Sept. 1875, n. 5628, IV,

qui loquendi modus obligationem non supponit (1) In officio exequiali absolutio quidem præscribitur, sed quoad exequias præsentem corpore, in quibus absolutio, ut n. 262 dictum est, non omittitur. In prædictis tamen diebus, absente corpore, aliunde dari potest obligatio absolutionem faciendi, et quidem justitiæ strictæ dictæ, ex accepto stipendio, vel legato sub tali onere relicto. Licet autem obligatio non detur, fieri tamen potest in istis diebus, sicut etiam in commemoratione fidelium defunctorum et quibuscumque aliis diebus, modo dies permittat.

Si absolutio post missam fiat, idem qui eandem celebravit, excepto Episcopo, absolutionem facere tenetur, ut dictum n. 249.

265. Quibus diebus absolutio permittitur?

R. In omnibus diebus, quibus missa de *Requiem* permittitur in illo casu, de quo agitur; si autem missa de *Requiem* non permittatur, nec etiam permittitur absolutio, quæ est quoddam missæ accessorium; et non convenit, ut post missam diei absolutio in nigris, uti fieri debet, peragatur (2). Unde in die tertio, septimo, trigesimo et anniversario, sicut missa die impedito differenda vel anticipanda est, sic etiam absolutio; in aliis autem diebus, in quibus absolutio defunctorum sive ex legato sive ex stipendio accepto cantanda est, oportet vel saltem præstat eandem differre in diem, in qua missa de *Requiem* permittitur, ut testatoris et stipendiarii mens integre, prout fieri licet, servetur tam quoad qualitatem missæ, quam quoad decantationem absolutionis. Aliud tamen est, si post missam non fiat (3), ita ut, si testatore sic jubente, absolutio quotidie sit facienda, decantari possit, exceptis duplicibus 1 et 2 classis, octavis privilegiatis, hebdomada majori, dominicis, et vigiliis nativitatis Domini et pente-

(1) S. R. C. 31 Jul. 1665, n. 2198-2345. 7; Cavalieri tom. 3, c. 18, n. 8.

(2) S. R. C. 21 Ap. 1668, n. 2282-2433, 2; 18 Jun. 1689, n. 3039-3188, 2; 4 Aug. 1708, n. 3642-3791; 16 Dec. 1828, n. 4496-4645, 7; 16 Mart. 1833, n. 4553-4702; 9 Jun. 1853, n. 5188. 1; 20 Mari. 1869, n. 5430, X.

(3) S. R. C. 10 Jan. 1852, u. 5166, 1.

costes, in quibus, ne pia testatoris voluntas defraudetur, privatim recitanda est, absolutis horis canonicis (1).

£(»(>. Si in ecclesia erectus sit tumulus, qui vulgo dicitur castrum doloris seu cenotaphium, in funeris repræsentationem; hæc absolutio facienda est eodem modo, quo dictum est n. 250. Notanda tamen sunt sequentia :

1° Tumulus erigitur, ac si corpus adesset, ita ut figuret caput versus portam ecclesiæ et pedes versus altare. Si absolutio fiat pro defuncto sacerdote, alii (2) censent, tumulum ita erigendum esse, ut caput versus altare figuret, quia in rituali de exequiis ita præscribitur, et hoc loco de officio faciendo ia exequiis absente corpore nullatenus indicatur, tumulum absente corpore sacerdotis, eodem modo esse collocandum ac pro laico defuncto; alii autem (3) tenent tumulum, absente corpore defuncti sacerdotis, eodem modo ponendum esse ac pro defuncto laico, scilicet cum pedibus versus altare, quia celebrans in hoc etiam casu consistit inter tumulum et altare, ut mox dicetur.

Quomodocumque autem tumulus ponatur, crucifer tamen se semper sistit inter tumulum et portam ecclesiæ, et celebrans inter altare et tumulum, sive absolutio fiat pro sacerdote, sive pro laico : rubricæ enim missalis (4), ritualis Romani (5) et cæremonialis Ep. (6) absente corpore hanc positionem generaliter præscribunt; et addit rituale Romanum, eundem ritum pro defunctis tam sacerdotibus quam laicis absente corpore servandum esse (7].

(1) S. R. G. 8 Jul. 1741, n. 3968-4117; 23 Aug. 1766, n. 4186 4335; 12 Sept. 1857, n. 5251, 21; Cavalieri tona. III, dee. 242.

(2) Rit. Leodiense; Gavantus p. 2, tit. 13, rub. 4, litt. m; Schuld, Man. lit. p. 2, tit. 13, § IV, n. 3.

(3) Bouvry p. 4, s. 1, append, de exequiis tit. 1, n. 4; Le Vasseur p. 4, s. 1, ch. 4, n. 30; *Revue des sciences ecclésiast.*, tom. 4, fol. 582. Cavalieri autem et Janssens ab illis citati nihil expresse dicunt.

(4) Rit. celeb, m. tit. 13, u. 4.

(5) Hoc loco.

(6) Lib. 2, c. 11, n. 15 et 24.

(7) S. R. C. 21 Jul. 1855, n. 5219, 3; Gavantus p. 2, tit. 13, rub. 4, litt. m; Merati ibidem; Cavalieri tom. 3, append, ad cap. XV, et alii.

2° Absente corpore dicenda non est oratio *Non inires* (1); rituale Romanum illam etiam non assignat pro absolutione absente corpore; cum autem cæremoniale Ep. (2) et pontificale Rom. eamdem in hoc casu proponant, videtur equidem dicendum esse, hanc orationem in exequiis absente corpore recitari posse, saltem si ea sit consuetudo.

3° Responsorium *Libera* non est incipiendum, nisi finita missa, et convenienter tantum inchoandum cum celebrans, pluviali indutus, ad pedes tumuli pervenerit (3).

4° Communiter dicitur oratio *Absolve*, vel prout habetur in rubricis missalis (4) vel prout ponitur in rituali Romano, seu in breviario assignatur pro die depositionis. Dici tamen etiam potest oratio, quæ dicta est in missa, vel alia conveniens, ut pro *sacerdole*, item *Fidelium* si absolutio fiat pro omnibus fidelibus defunctis.

5° Versus et oratio, si absolutio fiat pro uno defuncto, dicuntur in numero singulari; si pro masculo, in masculino genere; si pro femina, in feminino; si pro pluribus, in plurali et in genere masculino, si omnes sint masculi, vel inter mulieres aliqui sint masculi, quia genus masculinum aptum est sub se continere femininum; sed in feminino, si omnes sint mulieres. 2° Si absolutio fiat pro defuncto sacerdote vel episcopo, in oratione exprimitur nomen dignitatis, alii autem tituli exprimi nequeunt, neque etiam nomen defuncti, nisi littera N apponatur (5). 3° Quæcumque oratio ad absolutionem dicitur, semper brevi terminanda est conclusione *Per Christum Dominum nostrum*, vel *Qui vivis el regnas insæcula sæculorum*, prout oratio requirit (6).

6° Post orationem celebrans non intonat *Ego sum*, uti in

(1) Baruffaldus tit. 36, n. 154, et Merati p. 2, tit. 13, in tine.

(2) Lib. 2, c. 11, n. 17.

(3) S. R. C. 7 Sept. 1861, n. 5315, V.

(4) Rit. celeb, m. tit. 13, n. 4.

(5) S. R. C. 22 Mart. 1862, n. 5318, 17.

(6) S. R. C. 5 Jul. 1698, n. 3228-3477, 4; Cavalieri in idem dec. tom. 3, dec. 241.

exequiis corpore præsente fieri debet, sed dicit *Requiem ælernam*, etc. faciendo crucem manu dextra super tumulum, sinistra super pectus posita (1).

7° Versus *Requiescat* in fine dicitur in singulari vel plurali pro numero defunctorum, pro quibus fit absolutio (2). Deinde subjungi non debet versus : *Anima ejus, et animæ omnium fidelium dejunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace*, juxta rubricas missalis (3) et decretum S. R. C. 2 Dec. 1681 (4), quia cum juxta hoc decretum servandum sit rituale Romanum, illud intelligendum est de sola absolutione corpore præsente, ubi in rituali hæc additio adjungitur, non autem de absolutione corpore absente, ubi in rituali non ponitur (5). Dicto per cantores *Requiescat in pace*, omnes ordine, quo venerant, recedunt, primothuriferarius et minister cum aqua benedicta, deinde subdiaconus cum cruce, tum reliqui per ordinem. Cruci, cum transit, omnes caput profunde inclinant (6).

8° Juxta rituale Romanum, una tantum absolutio, scilicet *Libera me*, est cantanda (7). Cæremoniale Ep. et pontificale Romanum quinque quidem præscribunt, sed pro officio pontificali tantum (s), et solum pro primis exequiis, quæ fiunt ad castrum doloris pro anima summi Pontificis, Cardinalis, Metropolitanis, Episcopi proprii, Imperatoris, Regis, ducis magni aut domini loci.

267. Si non habeatur tumulus erectus, hic modus servandus est (9); scilicet celebrans finita missa, post evange-

(1) Ruh. miss, in ritu celeb, tit. 13, n. 4.

(2) S. R. C. 22 Jan. 1678, n. 2709-2858.

(3) Rit. celeb, m. tit. 13, n. 4.

(4) N. 2924-3073, 11.

(5) Bouvry p. 4, s. 1, § 4, de exequiis.

(6) Castaldus lib. 2, s. 9, c. 5, n. 13.

(7) S. R. C. 3 Jul. 1728, n. 3830-3980, 4, et 23 Maji 1846, n. 4904-5050 12 et 14.

(8) Dec. cit. 3 Jul. 1728.

(9) Cæremoniale Ep. lib. 2, c. 37; S. R. C. 22 Sept. 1837, n. 4666-4815 XI, q. 4.

lium s. Joannis, accedit ad cornu epistolæ, ubi in plano depositis planeta et manipulo, accipit pluviale nigrum (in cujus defectu manet sine casula); et stans in dicto cornu epistolæ versus altare, expectat finem responsorii : inter clericos seu alios pannum nigrum ante gradus altaris extendunt, vel illuc portant lecticam mortuorum. Quando responsorium post versum *Requiem æternam*, per cantores repetitur, celebrans thus in thuribulum imponit; dicto ultimo *Kyrie eleison*, stans in dicto cornu versus altare dicit *Dater noster*, quod secreto complet, interim accedit ad medium altaris, et versus dictum pannum seu lecticam ter aspergit, et simili modo thurificat; deinde conversus ad altare, ex libro ibidem posito in eodem cornu epistolæ dicit *El ne nos inducas* et alios versiculos et orationem, prout habetur in ritu celebr. missam tit. XIII.

DE EXEQUIIS PARVULORUM.

268. Parvuli defuncti distingui possunt in tres classes : 1° in non baptizatos, 2° in illos qui usus rationis capaces fuerunt, et 3° in illos qui ante usum rationis defuncti sunt. Sub his perpetuo amentes septennio majores comprehenduntur.

1. Parvuli non baptizati in loco benedicto sepeliri nequeunt; eorum tamen corpora propter humanæ naturæ dignitatem non sunt insepulta, more belluarum, projicienda, sed a laicis sine ullis precibus in loco honesto recondenda. Si in loco benedicto sepeliantur, tunc, modo sint parentum fidelium, coemeterium equidem juxta plures auctores non violatur (i).

Si sint baptizati, quocumque etiam occurrente dubio de valore baptismi, in coemeterio benedicto sepeliri debent (2).

(1) Vid. Moulart de coemeteriis p. 2, c. 1, § 5.

(2) Lucius Ferraris *sepultura* n. 172; Moulart loco cit. cap. 4, art. 1, II.

2. Parvuli, *qui usus rationis* capaces fuerunt, sepeliendi sunt more adultorum.

Pueri communiter consentur usum rationis adepti, dum septimum compleverunt annum, vel etiam citius, si malitia suppleat ætatem, ita ut peccati capaces præsumi possint. Tales pueri, etsi primam communionem nondum instituerint, sepeliendi sunt more adultorum; dicenda est pro ipsis missa ordinaria pro defunctis ut in die obitus, quæ gaudet iisdem privilegiis, iisdemque diebus celebrari potest, ac pro adultis defunctis; post missam legenda vel cantanda est oratio *Non inires* cum responsorio *Libera me, et* cum reliquis pro sepultura adultorum præscriptis. Si enim parvuli, qui ad usum rationis pervenerunt, peccare potuerint et de facto peccaverint, prout supponendum est, missæ sacrificio et Ecclesiæ suffragiis juvari possunt et debent; ita ut minime toleranda sit quarumdam ecclesiarum consuetudo in exequiis parvulorum, qui usum rationis sunt *adepti, sive* celebrandi missam de *Requiem* pro defunctis parvuli consanguineis, aut votivam de angelis in gratiarum actionem, sive recitandi preces pro parvulis ante usum rationis defunctis præscriptas, quasi illorum animæ in coelum essent receptæ, dum interim in purgatorio cruciantur. Idem fieri potest et debet, si dubitetur, an parvuli ad annos rationis pervenerint, vel an malitia ætatem ante septimum annum non suppleverit; sufficit enim ad celebrandum pro illis, ut suffragiis indigere possint, sicut pro omnibus fidelibus defunctis oratur et sacrificatur, licet et alii beati et alii sint damnati (1)

3. Pueri non censentur usum rationis adepti, qui septimum annum non compleverunt, nisi malitia suppleat ætatem (2). Quando malitia suppleat ætatem, seu, quod idem

(1) Andréas Creusen Archiep. Mechl. in 37 Congreg. Archipresb. statuit, parentes numquam cogendos esse ad exequias puerorum more adultorum celebrandas ante decimum quartum ætatis annum completum. Item Pastorale Brugense præscribit in ejusmodi exequiis jura stolæ alia exigere non posse, quam quæ pro sepultura parvulorum solvi consueverunt,

(2) Baruffaldus tit. 40, n. 2; Cavalieri, tom. 3, cap. 16, n. 1.

est. præsumi possit, eos peccati capaces fuisse, parochi prudentiæ dijudicandum relinquitur. De pueris baptizatis ante usum rationis defunctis, tantum agitur in sequentibus.

2(>9. 1. Parvuli baptizat! ante usum rationis defuncti -quatenus commode fieri potest, speciales et separatos ab aliis loculos et sepulturas habere » debent, ne corpora immaculata misceantur cum corporibus adultorum, quorum animæ peccati labe maculatæ fuerunt.

2. « In funere parvulorum ut plurimum non pulsantur campanæ; quod si pulsantur, non sono lugubri, sed potius festivo pulsari debent. »

3. “ Infans vel puer baptizalus, defunctus ante usum rationis, induitur juxta ætatem, et imponitur ei corona de floribus seu de herbis aromaticis et odoriferis in signum integritatis carnis et virginitatis. » Feretrum similiter ornari potest (1).

4. Exequiæ parvulorum fieri possunt eisdem diebus et tempore ac exequiæ adultorum, de quibus dictum est n. 235 (2).

5. Parvuli, qui post baptismum ante usum rationis eripiuntur, oratione Ecclesiæ non indigent, quia *nihil damnationis est iis, qui sunt in Christo Jesu* (3). Quapropter in sepultura parvulorum, ante usum rationis defunctorum, missa celebrari non debet, et pro iisdem parvulis omnino celebrari non potest, quia suffragiis non egent (4). Occasione tamen eorum sepulturæ missa celebrari potest in gratiarum actionem, laudem divinæ providentiæ similesque lines, præcipue si talis sit consuetudo, qualis in his locis communiter habetur, vel si particulare rituale aut statuta diæcesana id præscribant (5); nulla enim ratio obstat, nullaue lex pro-

(1) Vid. Baruffaldus tit. 40, n. 4, et Cavalieri toni. 3, c. 16, n. 3, et seq.

(2) Cavalieri, tom. 3, dec. 175, n. 16.

(3) Ad Rom. VIII, 1.

(4) Martinucci lib. 4, cap. 11, in fine.

(5) Hæc missa præscribitur vel saltem probatur in Pastoralibus Mechlinien, Gandaven et Brugen.; in Rit. Leodien, Cameracen. et Parisien, apud Catalanum in rit. Rom. de exequiis parvul. c. 7, § 3; Manuale pastorum ad usum Archid. Coloniensis *Modus sepeliendi parvulos*; Le Vavas-

hibet, ne missa hac occasione ad similes fines celebretur(1). Missa dicenda est de die; vel si rubricæ permittant, votiva de angelis maxime convenit, ut cum iisdem ob felicem transitum congaudeamus, atque Deum collaudemus. Hæc tamen missa de angelis, aut quæcumque alia votiva, vel de *Requiem* pro defunctis parvuli consanguineis, nullo gaudet privilegio, et tantum dici potest diebus, quibus votiva privata permittitur(2).

6. Asperguntur parvulorum corpora ad impediendos daemones, ne corporibus illudant; sacerdos autem interea numquam dicit *Requiescat* aut *Asperges me*; neque id facit circumeundo feretrum, sed ter, in medio, a dextris et a sinistris (3).

7. In fine omnium psalmorum non dicitur *Requiem æternam*, quam parvuli jam possident, sed semper *Gloria Patri*, in laudem ss. Trinitatis, quæ parvulos ad regnum coelorum misericorditer vocare dignata est. In triduo sacro majoris hebdomadæ hic versus *Gloria Patri* in psalmis, qui dicuntur, pro conformitate temporis omitti potest (4). Cum autem in decreto dicatur, quod omitti possit, sequitur quod omitti non debeat, et dici possit: quia, cum preces istæ sint extra officium, et privatim ac submissa voce, ut dictum est n. 235. in hoc triduo recitandæ sint, nihil habent commune cum functionibus Ecclesiæ horum dierum. Not. nihil aliud in hoc triduo esse mutandum.

8. Cereos in sepultura parvulorum rituale non præscribit; indubie tamen adhibendi sunt (5), quia sunt inter cæremónias Ecclesiæ coævas, quibus puerorum honorantur corpora, quæ Spiritus Sancti templa fuerunt, et simul denotatur

seur. *Cérémonial*, p. 7, ch 14, art. 3, n. 27; Schuster, *Instructio pract*, p. 12. c. 19.

(1) Non obstant dec. S. R. C. 16 Jan. 1677, n. 2659-2811, 5, et 23 Mart. 1709, n. 3651-3800, 1.

(2) S. R. C. 30 Jan. 1880, n. 5801.

(3) Cavalieri tom. 3, dec. 175.

(4) S. R. C. 16 Jan. 1677, n. 2660-2812, 6.

(5) Cavalieri tom 3, cap. 16, n. 10, et Catalanus in rit. Rom. tit. 6, cap. 7, § 2.

eorumdem animas vivere, corporaque expectare resurrectionem ac fruitionem lucis æternæ, qua animæ jam per-
i (ruuntur.

270. 1. Uti in exequiis adultorum, ita juxta rituale Romanum in parvulorum sepultura processio ad defuncti domum ordinatur. Præcedit deferens aquam benedictam, sequitur cruciferarius cum cruce quæ sine hasta defertur, medius inter ceroferarios, postea clerus et ultimo loco sacerdos. Cum ad funus pervenerint, sacerdos illud aspergit, nihil dicens. Deinde incipit antiphonam *Sil nomen Domini*. Dicto Psalmo *Laudate pueri*, et antiphona repetita, corpus effertur; dum portatur ad ecclesiam, dicitur ps. 118. *Beati immaculati*, etc. ex prima, et si tempus superest, dici potest ps. *Laudate Dominum de ccelis* cum aliis duobus sequentibus ex laudibus. Si non instituatur processio, corpora tamen parvulorum semper honorabiliter et non sub chlamidibus deferenda sunt.

Sacerdos induitur superpelliceo et stola, ac etiam pluviali indui potest; sed albo semper utitur colore, etiam in triduo sacro majoris hebdomadæ, in lætitiæ argumentum, et signum virginei candoris parvulorum, qui jam *amicti sunt stolis albis*.

Defertur crux sine hasta, quia eorum vita brevis fuit, vel melius, ad denotandum quod solis Christi meritis, et nullis eorum propriis salvi sint (1).

2. Cum processio ad ecclesiam pervenerit, omittitur quod de psalmo superest, et concluditur cum *Gloria Patri*. Feretrum deponitur in medio ecclesiæ, et omnes se sistunt, ut infra absolutionem in exequiis adultorum (2).

3. Feretro deposito, dicitur antiphona *Hic accipiet*, et deinde psalmus *Domini est terra*: si enim ad ingressum ecclesiæ inciperetur, sæpe finiretur, antequam feretrum depositum foret. Cum juxta rituale corpus in ecclesiam interendum sit, ibique aspergendum, aliqua mora facienda

(1) Cavalieri tom. 3, cap. 16, n. 8.

(2) Cavalieri tom. 3, dec. 175, a. 5; Martinucci, lib. 4, c. 11, n. 11.

est, ut caeremonia debito modo fieri valeat; quæ mora habetur, antiphonam *Ilie accipiet* tantum incipiendo, cum fere-trum depositum fuerit : ita ut verba ritualis *cum pervenerit ad ecclesiam* intelligenda sint, non de primo accessu, sed de tempore, quo omnia in ecclesia disposita fuerunt.

Si funus ad ecclesiam afferatur sine processione et sine præsentia sacerdotis, tunc oilicium sepulturæ in ecclesia incipitur ab antiphona *Hic accipiet* cum ps. *Domini est terra*.

Post repetitionem antiphonæ *Hic accipiet*, sacerdos dicit *Kyrie, Pater noster*. Dum secreto perficit *Pater noster*, corpus ter aspergit, in medio, a dextris et a sinistris.

4. Dum portatur ad tumulum, dicitur antiphona *Juvenes*. et ps. *Laudate Dominum de cælis* cum duobus sequentibus *Cantate Domino* et *Læudate* sub uno *Gloria Patri*. Si funus tunc ad tumulum non portetur, vel si sacerdos non comitetur, hæc omnia dicuntur et fiunt in medio ecclesiæ, ubi funus deponitur. Repetita antiphona, sacerdos dicit *Kyrie. Pater noster*. Hic nulla fit aspersio. In oratione *Omnipotens sempiterne Deus* dicitur *animam hujus parvuli* : si corpus puellæ fuerit, censet Cavalieri (1), dici posse *hujus parvulæ* juxta morem, quem in aliis orationibus Ecclesia servat, licet satius putet, nullam facere mutationem.

5. Finita oratione, antequam funus in sepulchrum demittatur, sacerdos incensum imponit et benedicit; tum aqua benedicta ter aspergit, prius corpus, et deinde tumulum separatim; postea prius ter thurificat corpus et deinde tumulum separatim.

Si in ecclesia omnia perficiantur, tumulus hoc loco nec aspergi nec thurificari potest. Item si sepulchrum seu cæmeterium sit benedictum, tumulus juxta Cavalieri (2), non est aspergendus neque thurificandus. Si autem in ecclesia omnia compleantur, vel si sepulchrum sit benedictum, dubitatur, an tunc solum etiam corpus in ecclesia vel ad tumulum non sit aspergendum et thurificandum. Hæc aspersio et thurifi-

(1) Tom. 3, dec. 175, n. 8.

(2) Loco cit. n. 10.

catio rationem benedictionis sepulchri habere videntur, cum apud tumulum præscribantur, et non in ecclesia, in qua, si principaliter ratione corporis defuncti fierent, locum opportunum haberent ad *Pater noster* post antiphonam *Hic accipiet*; ita ut, si tumuli aspersione et thurificatio omittantur, etiam omittenda sint aspersione et thurificatio corporis. Verum Cavalieri (1), censet, licet tumuli omittantur aspersione et thurificatio, equidem parvulorum corpora hoc loco recte aspergi et thurificari, ne eis penitus denegetur thuris honor, cujus utique sunt indubie magis digni utpote coelorum incolae.

6. Clerus discedens recitat alternatim antiphonam et canticum *Benedicite*. Cum clerus discesserit, corpus in sepulchrum demittitur, et sepelitur.

De Sacramento Matrimonii.

DE LOCO ET TEMPORE CONTRAHENDI MATRIMONIUM.

271. 1. *Nuptiae qua decet modestia et honestate fiant; sancta enim res est matrimonium, sancteque tractandum* (2).

2. *Matrimonium juxta rituale omni tempore contrahi potest*, etiam tempore clauso, licet per synodi decreta aut particularem consuetudinem prohibeatur, dummodo accedat Episcopi venia (3). Si autem tempore clauso contrahatur, tunc privatim, sine solemnitate et sine nuptiarum benedictione, celebrandum est, quia solemnitas et nuptiarum benedictio eo tempore prohibentur, ut infra dicitur n. 278. Si sponsi sacrum exposcant, in quo divinam Eucharistiam simul percipiant, uti consentaneum est; parochus sacrum ejus diei faciet sine nuptiarum benedictione (4).

(1) Loco cit. n. 11.

(2) Rituale, tit. 6, c. 1, n. 18.

(3) S. R. C. 14 Aug. 1858, n. 5275, 3; 25 Sept. 1875, 5640, IV; Bened. XIV. Inslit. 80; Cavalieri tom. 4, dec. 248, n. 4.

(4) Bened. XIV, Instit. 80.

3. *Matrimonium* juxta rituale *in ecclesia maxime celebrari decet*. Hæc verba præceptum præ se non ferunt, ita ut in ecclesia per se celebrari non debeat, nisi id præscribant leges synodales. In mortis periculo, sicut baptizatur extra ecclesiam, sic etiam matrimonium licite celebratur ad legitimandam prolem, ducendam concubinam, etc. Item haud vetitum est locorum Ordinariis, ut, si nullum immineat periculum ac laudabiles concurrant causæ, illud celebrare quandoque pro sua prudentia permittant in privatis oratoriis, in quibus sacrum fieri valeat (1). In quo ecclesiæ loco hoc sacramentum celebrandum sit rituale non exprimit : locus autem opportunus est altare, in quo missa celebranda, et nuptiæ benedicendæ sunt; nullatenus autem sacrislia, quæ non est proprius sacramentorum locus, sed paramentis custodiendis et induendis destinata est.

4. Matrimonium, nisi necessitas aut justa aliqua ratio aliter exigat, ante meridiem celebrari debet, non tantum quia nuptiæ in missa benedicendæ sunt, sed etiam quia honestas et decentia id sæpius exigere possunt.

RITUS CELEBRANDI MATRIMONII SACRAMENTUM.

272. 1. Parochus pro matrimonii celebratione induitur superpelliceo et stola alba, vel si immediate est celebraturus, alba, stola et etiam planeta coloris missæ convenientis, indui debet (2), excepto manipulo, quem ante missam accipit.

Adhibet unum saltem ministrum superpelliceo pariter indutum, qui librum et vas aquæ benedictæ cum aspersione deferat, eique ministret.

2. Ad celebrationem parochus se constituit facie ad spon-

(1) S. R. C. 31 Aug. 1872, n. 5503, II.

(2) S. R. C. 31 Aug. 1867, n. 5382, IV et V.

sos conversa; sponsus stat a dextris sponsæ, testes prope adstant vel juxta vel retro post sponso, ut videre et audire possint, quid agatur; et post eosdem, parentes et propinqui, quorum præsentia nuptias cohonestari decet.

3. Interrogat utrumque singillatim, *N vis accipere*, exprimendo nomen consuetum et proprium, cui cognomen prosapiæ addi potest (1).

4. Mutuo consensu intellecto, sacerdos jubet eos jungere dexteras, sicut refertur Tobie VII, 15. *Apprehendens dexteram filice suce dexterae Tobie tradidit*, quia conjunctio et mutua fides nullo meliori actu externo exprimitur. Convenit ob reverentiam sacramenti, ut sponso dextrae nudæ sint.

5. Sacerdos dicens *Ego conjungo vos... in nomine Patris* etc. facit signum crucis versus ipsos.

6. Postea eos aspergit aqua benedicta in medio, a dextris eorum et a sinistris (2), nihil dicens.

273. Benedictio annuli. Annulus in celebratione matrimonii, etiam in secundis nuptiis, datur propter mutuæ fidei et dilectionis signum, et ut eodem pignore corda eorum jungantur : datur autem sponsæ, ut mulier, natura fragilior viro, data fidei signum continuo sub oculis habeat.

Materia annuli per rubricas non determinatur; adeoque indifferens est, ex quacumque conficiatur materia, ex auro, argento, cupro, etc., gemmis vestiatur nec ne. In ea servari potest consuetudo, et sponso facultatis habenda est ratio.

Annulus etiam pro secundis nuptiis (3) benedicatur; interim ponitur super altare, vel potius a ministro tenetur coram sacerdote in aliquo vase honesto seu disco; sacerdos eum aspergit in modum crucis, seu in medio, a dextris et a sinistris, interea nihil dicens, quia in rituali nulla verba indicantur. Hæc benedictio per modum intercessionis operatur, ut sponsi vera et sincera dilectione sese mutuo prose-

(1) Baruffaldus tit. 42, n. 13-16.

(2) Martinucci lib. 4, c. 12, n. 7.

(3) S. R. C. 27 Aug. 1836, n. 4631-4780, 2.

quantur, fidelitatem servant, atque omnis fascinatio a conubio amoveatur. Si idem annulus in *ordine ad* matrimonium fuerit benedictus, ejus benedictio omittitur, et solito modo tantum digito imponitur. Quando *frangitur*, amittitur aut usu teritur, novus benedici potest, eadem formula quæ in celebratione matrimonii ponitur; hæc enim formula non ita matrimonii celebrationi annexa est, ut alio tempore ad eundem finem adhiberi nequeat; vel in celebratione alterius matrimonii etiam benedici potest simul cum annulo præsentē, orationem in plurali dicendo.

Sacerdos tradit annulum benedictum sponso, qui illum imponit in digito annulari sinistræ manus sponsæ, sacerdote dicente *In nomine Patris, et* interim faciente super eos signum crucis. Imponitur digito annulari seu digito juxta parvum digitum, quia iste digitus usu generali designatus est ad terendum annulum, unde et annularis dicitur.

Benedictio vel saltem impositio annuli non est faciliter omittenda, quia sponsi illum ex metallo infimi valoris sibi providere possunt, vel parochi unum annulum secum tenere possunt, qui sponsis eo deficientibus traditur.

Si annulus non sit benedicendus, ejus benedictio omittitur, preces tamen *Confirma hoc* cum reliquis semper recitandæ sunt (1).

BENEDICTIO NUPTIARUM.

274. Per benedictionem nuptiarum non intelligitur ipsa matrimonii celebratio, neque versus *Confirma hoc*, qui cum oratione post benedictionem et traditionem annuli semper recitandi sunt, sed illæ preces, quas missale in missa pro sponso et sponsa præscribit.

Hæc benedictio, si benedicendæ sint nuptiæ, communiter

(1) S. R. C. 4 Maji 1882, n. 5843.

fit in matrimonii celebratione, nisi matrimonium contrahatur extra ecclesiam aut tempore clauso, ut infra dicitur.

275. 1° Nuptiæ primæ ex parte viri et mulieris de præcepto benedicendæ sunt (1) sed tantum sub veniali (2). 2° Nuptiæ primæ ex parte mulieris et secundæ ex parte viri juxta Rituale Romanum (*Tit. VII, cap. 1, n. 15*) benedicendæ non sunt, nisi consuetudo has nuptias benedicendi in loco vigeat. Quam tamen conditionem abstulit Decretum S. R. Inquisitionis 31 Aug. 1881 : ut quoties mulier benedicta non fuerit, semper sit benedicenda in secundis vel etiam tertiis nuptiis, post matrimonium rite celebratum. Quod pia mater Ecclesia indulget, forte ut fragilitati humanæ consulat, ne mulier benedictione privetur, ex qua tanta ei vis derivat ad laqueos Satanæ vitandos, Evæque maledictionis effectus removendos. 3° Nuptiæ secundæ ex parte mulieris, licet primæ ex parte viri, benedici non possunt, quia mulier, super quam proprie cadit benedictio, in primis nuptiis fuit benedicta.

Not. 1° dum dicuntur nuptiæ secundæ ex parte mulieris non esse benedicendæ, subintelligendum esse mulierem in primis nuptiis fuisse benedictam : si enim non fuerit benedicta, quia v. g. post nuptias ante receptam benedictionem vidua facta est, cum postea iterum nubit, benedicenda est (3). 2° Nihil referre ad benedictionem, an mulier sit virgo, nec ne, seu corrupta; qualiscumque enim sit, modo in præcedentibus nuptiis non sit benedicta, semper est benedicenda (4).

Si nuptiæ primæ fuerint invalidæ, benedictio tamen in secundis iteranda non videtur, quia illa proprie non respicit nuptias, sed fertur in personas, in quibus permanet, ut patet ex secundis nuptiis, quas mulier contrahit, quæ non sunt benedicendæ, quia mulier fuit et manet benedicta (5).

(1) Baruffaldus tit. 42, η. 71 ; Cavalieri tom. 4, c. 15.

(2) Quarti de benedictionibus, tit. 3, s. 11, dub. 1, n. 295; Baruffaldus loco cit.

(3) Cavalieri loco cit. n. 3.

(4) S. C. G. 2 Oct. 1593, apud Cavalieri tom. 4, dec. 254.

(5) Vid. Cavalieri loco cit. n. 4.

276. Minister benedictionis nuptiarum est proprius sponsorum parochus, ita ut ab alio sacerdote fieri nequeat, nisi cum licentia parochi vel ordinarii (i). Matri onii autem celebratio et nuptiarum benedictio non *ita* connexæ sunt, ut ab uno eodemque sacerdote fieri debeant; sed matrimonium coram parcho contractum, ab alio sacerdote cum consensu parochi vel ordinarii licite benedici potest (2).

277. 1. Benedictio nuptiarum tantum in ecclesia fieri potest; et si quodam casu matrimonium extra ecclesiam celebratum fuerit, sponsi deinde ad ecclesiam venire debent, ut benedictionem accipiant, quia missam, infra quam benedictio confertur, extra ecclesiam celebrare non licet; et sic Concilium Trident. (3), dicit, *benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam*; prout etiam cæremoniæ baptismi extra ecclesiam collati, in eadem supplendæ sunt.

Not. dum benedictio a matrimonii celebratione separatur, cavendum esse sacerdoti, qui illam confert, ne iterum a contrahentibus consensum exigit.

2. Nuptiarum benedictio fieri non potest nisi infra missam, prout rituale Romanum præscribit, benedictionem celebrata missa tantum conferendam esse (4). S. R. Congregatio (5) quidem rescripserat, nihil ob stare, quominus nuptiarum benedictionem a missa abstrahere liceret, et sponsos ad benedictionem in missæ celebratione recipiendam etiam adigendos non esse; postea autem hoc decretum revocavit, et Sanctitas Sua mandavit, ut benedictio juxta rubricas non sit impertienda nisi in missa (6) : ita ut consuetudo contraria sit eliminanda ut abusus (7).

(1) Cone Trid. s. XXIV, de reform, matrim. c. 1.

(2i) Cavalieri tom. 4, dec. 255, n. 2.

(3) Sees. XXIV, de reform, matrim. c. 1.

(4) S. C. C. 13 Jul. 1630, apud Cavalieri, tom. 4, dec. 258.

(5) 1 Sept. 1838, n. 4694 4840, 2

(6) 23 Jun. 1853, n. 5190, item 31 Aug. 1839, n. 4722-4868; 14 Aug. 1858, n. 5275, 1; 2G Mart. 1859, n. 5289; 31 Aug. 1867, n. 5382, IV, 3.

(7) S. R. C. 25 Sept. 1875, n. 5640, 1.

278. Benedictio nuptiarum prohibetur tempore clauso, sicut in rituali expresse præscribitur, *tanc, solemnitates nuptiarum prohibitas esse, ut nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia*. Episcopus etiam concedere nequit facultatem benedicendi nuptias tempore clauso (1). Hæc prohibitio juxta Benedictum XIV (2), ex communi sententia obligat sub gravi, et ita quidem ut Episcopus in eo dispensare non valeat (3). Quapropter si matrimonium tempore clauso contrahatur, prout fieri licet, ut supra n. 271 dictum est, nuptiæ privalim, sine solemnitate et benedictione celebrandæ sunt (4). Si sponsi tempore clauso in matrimonii celebratione missam exposcant, in qua sacram communionem percipiant, sacerdos missam diei celebrat sine nuptiarum benedictione (5).

Tempore clauso elapso datur sollemnis benedictio nuptiarum (6); et decrevit etiam Sacra Congregatio S. R. U. Inquisit. (7), *insuper hortandos esse conjuges catholicos, qui benedictionem sui matrimonii non obtinuerunt, ut eam primo quoque tempore petant*. Item *benedictionem nuptialem, quam exhibet missale Romanum in missa pro sponso et sponsa, semper impertiendam esse in matrimoniis catholicorum, infra tamen missæ celebrationem, juxta rubricas, et extra tempus feriatum, omnibus illis conjugibus, qui eam in contrahendo matrimonio, quacumque ex causa non obtinuerint; etiamsi petant, postquam diu jam in matrimonio vixerint, dummodo mulier si vidua, benedictionem ipsam in aliis nuptiis non acceperit*. Elapso igitur tempore clauso, sponsi veniant ad eccle-

(1) S. R. C. 14 Aug. 1858, n. 5275, IV; 25 Sept. 1875, n. 5640, III.

(2) Institut. 80.

(3) S. R. C. 23 Jun. 1853, n. 5190, 3, et 14 Aug. 1858, n. 5275, 3 et 4.

(4) S. R. C. 23 Jun. 1853, n. cit.

(5) Bened. XIV, Institut. 80.

(6) S. R. C. 25 Sept. 1875, o. 5640, IV.

(7) Decr. gen. Ieria IV die 31 Aug. 1881, io Actis s. Sedis, vol. XIV, fol. 513.

siam, benedictionem accepturi; et tunc sacerdos benedictionem illis conferat, celebrata missa, ut n. seq. dicitur.

MISSA PRO SPONSO ET SPONSA.

279. Quando missa votiva pro sponso et sponsa permittitur, et quid faciendum in diebus quibus prohibetur?

R. I. Prohibetur tempore clauso, quoniam tunc locum haberi nequit solemnis benedictio nuptiarum (1); ita ut tempore clauso nec missa nec commemoratio pro sponsis in missa diei fieri possit. Si sponsi tempore clauso missam exposcant, missa diei celebranda est sine nuptiarum benedictione, ut supra dictum est. Sicut autem benedictio nuptiarum, sic etiam missa pro sponsis vel ejusdem commemoratio in missa diei differenda est, donec tempus clausum elapsum sit, quando missa eodem modo et iisdem diebus celebrari potest, ut mox dicitur (2).

2. Dici non potest, dum mulier est vidua seu semel benedicta (3). Tunc tamen alia missa votiva pro devotione sponsorum, si per rubricas licet, vel missa conformis officio absque commemoratione nuptiarum celebrari potest.

3 Permittitur quibusvis diebus, exceptis omnibus dominicis, festis de praecepto in populo, duplicibus 1° et 2° classis (4), tota octava epiphaniae, et vigilia pentecostes (5) et similiter tota octava pentecostes, die octava Corporis Christi, aliisque diebus duplicia 2° classis excludentibus : qui enim

(1) S. R. G. 31 Aug. 1839, n. 4722-4868.

(2) Not. decretum citatum 31 Aug. 1839, quidem declarare, orationes eeu nuptiarum benedictiones nou esse resumendas extra missam tempore prohibito jam elapso; non autem easdem infra missam non esse resumendas.

(3) S. R. C. 3 Mart. 1761, n. 4150-4299, 4.

(4) Dec. gen. S. R. C. 20 Dee. 1783, n. 4266-4415.

(5) S. R. G. 20 Ap. 1822, n. 4437-4587, 5.

dies duplicia 2° cl. excludunt, etiam missam votivam pro sponso et sponsa excludunt, et prohibent (1).

Dubitari potest de feriis rogationum, si unica tantum missa celebretur, et de die commemorationis fidelium defunctorum. Quoad ferias rogationum dicendum vitetur, missam votivam pro sponsis non permitti, quia in hoc casu missa rogationum de praecepto celebranda est, et in hac nuptiaruⁿ benedictio æque ac in aliis diebus exceptis fieri potest : major autem est difficultas de die commemorationis fidelium defunctorum, cum ea die omnes missæ celebrandæ sint de *Requiem*, in quibus nuptiarum benedictio cum commemoratione pro sponsis certo non permittitur (2), licet tamen aliqui censeant, missam votivam pro sponsis hac die permitti (3).

Ut hæc missa privilegio gaudeat, requiritur : 1° ut fiat causa benedictionis nuptiarum, et 2° ut in missa reliqua fiant, quæ pro benedictione nuptiarum in ea habentur. Privilegia enim tantum concessa sunt causa benedictionis nuptiarum; adeoque missa, quæ non dicitur causa benedicendi nuptias, quia sunt benedictæ, vel non benedicendæ, ullo privilegio gaudere non potest. Quod autem reliqua fieri debeant, constat ex rubricis positis ante missam pro sponso et sponsa, ubi hæc tanquam connexa praescribuntur.

II. Diebus istis exceptis, quibus missa votiva pro sponso et sponsa prohibetur, dicenda est missa diei cum commemoratione missæ pro sponso et sponsa et reliquis orationibus, quæ in eadem missa pro benedictione nuptiarum habentur, ut infra dicitur.

Not. sacerdotem non teneri missam, quam pro benedictione nuptiarum celebrat, applicare pro sponsis, nisi ab iisdem eleemosynam accipiat (4).

(1) Gardellini in dee. cit. n. 4437-4587, ad 5, et in Instr. Clem. § 12, n. 8.

(2) S. R. et Univ. Inquis. Cong. 1 Sepi. 1841, decrevit benedictionem nuptiarum in missa defunctorum fieri non posse, sed potius ad aliam diem transferendam.

(3) Ealise ad 2 Nvv. Bouvry, p. 4, s. 1, § 5, juxta dec. S. R. C. 7 Sept. 1850, in Veronen. ad 4, quod in collectione auth. non reperitur.

(4) Dec. S. R. et Univ. Inquis. Congr. 1 Sept. 1841; *Mil. théol.* s. 2, fol. 139.

280. An diebus, quibus missa pro sponso et sponsa permittitur, hæc necessario est celebranda ad benedicendas nuptias?

R. Affirmative; ex Rituali Romano (tit. VII, cap. 3, n. 4), * Si benedicendæ sint nuptiæ, parochus missam pro sponso et sponsa ut in missali Romano celebret ». Hæc confirmant: 1° Decretum S. G. de Prop. Fide 10 Januarii 1837. Petitum erat utrum sacerdos, qui impertit benedictionem nuptialem, si non recipit eleemosynam, teneatur diebus permissis dicere missam votivam ad hoc designatam, an vero possit dicere missam diei etc. addendo collectam ejusdem missæ votivæ? Et S. G. de Prop. Fide rescribendum censuit : “ Servetur Rubricæ præscriptio quoad Missæ speciem, ita tamen ut celebranti liberum sit mente sua convertere spiritualem Missæ fructum in favorem suppeditantis eleemosynam » (1). 2° Decretum S. R. G. 23 Junii 1853 (n. 5190, ad 1), “Missa in Nuptiis semper debet esse Votiva pro sponso et sponsa ut in Missali. præterquam in Festis de præcepto, etc. »

281. Quomodo missa votiva pro sponsis, vel alia cum benedictione nuptiarum est celebranda?

R. 1° Cum missa votiva pro sponso et sponsa sit votiva privata, pro privato nempe nubentium bono, semper celebranda est ut alia votiva privata sine *Gloria* et *Credo*, cum tribus saltem orationibus et omnibus commemorationibus, quæ in Missa diei forent faciendæ (2), prima videlicet missæ votivæ propria, secunda officii diei, et tertia, si alia commemoratio specialis non occurrat, quæ alias in missa semiduplicis eodem tempore secundo loco diceretur; cum *Benedicamus Domino* in fine et ultimo evangelio s. Joannis (3) atque ἱη~οὸϊοπΓαλbo. Si votiva in festis B. M. V. celebretur tempore, quo secunda oratio A *cunctis* dicitur, hæc oratio A *cunctis* dicenda est, mentionem B. M. V. omitting, eamque recitando : *Intercedente beato Joseph cum beatis*

(1) N. 1547 in Collectanea S. C. de Prop. Fide, edit. 1893.

(2) S. R. C. 28 Jul. 1832, n. 4542-4691, 4.

(3) Ita dec. gen. S. R. C. 28 Feb. 1818, . 4394-4544.

apostolis (1). Hæc missa votiva ita celebranda est, sive officium sit duplicis sive inferioris ritus, quia ritus duplex naturam missæ votivæ privatæ non immutat.

R. 2° Alia missa, dum missa votiva pro sponso et sponsa non celebratur, dicenda est prout extra talem circumstantiam, cum commemoratione missæ pro sponso et sponsa post orationes a rubricis præcepfas et ante orationes a superiore imperatas ac alias quæ forte pro libitu adduntur, et semper sub distincta conclusione etiam in festis 1^a et 2^a classis, licet nulla alia commemoratio occurrat (2). Hæc commemoratio missæ pro sponso et sponsa facienda est etiam in festis 1^a classis (3), tantum exceptis vigilia et festo pentecostes cum duobus diebus sequentibus, missa solemni ascensionis et Corporis Christi, in quibus videtur omittenda juxta dicta torn. II, n. 282.

R. 3° Missa sive celebretur votiva sive de die, fieri potest vel sine cantu et solemnitatem ut missa privata, vel pro devotione etiam cum cantu (4) et solemnitatem. servato semper ritu, qui eidem missæ convenit. 2° Infra missam sponsi honestiori loco collocantur, et propius ad altare, ut suo tempore commode accedere possint. 3° Dicto in missa *Pater noster*, et responso a ministro *Sed libera nos a malo* et a sacerdote *Amen*, ante extensionem et acceptionem patenæ, sacerdos genuflectit, et se retrahit ad cornu epistolæ, ubi conversus ad sponso, ante altare genuflexos, dicit super eos orationem : *Oremus. Propitiare* etc, et sequentem, ministro/ librum tenente. Has orationes, sicut et aliam in fine missæ, manibus junctis recitat, prout in aliis benedictionibus, juxta rubricam missalis pro benedictione cinerum; in conclusione, dum dicit *Jesum Christum*, caput ss. Sacramentum inclinatur. Dum a medio altaris recedit, et ad medium redit, utroque

(1) Vid. dec. S. R. G. 15 Maji 1819, n. 4410-1560, 3, et 12 Nov. 1831, n. 4520-4669, 31.

(2) S. R. C. 20 Ap. 1822, n. 4437-4587, ad 6, 7 et 8.

(3) Idem dec. ad 6.

(4) S. R. C. 31 Aug. 1839, n. 4723-4869.

casu genuflectere, et cavere debet, ne tergum ss. Sacramento vertat. Dictis orationibus² sponsi ad locum suum recedunt; et sacerdos, ad medium altaris reversus, *extergit patenam, ac dicit Libera nos cum reliquis more solito.* 4° Si adsit consuetudo, pax cum instrumento dari suo loco potest, primum sponso *ef* deinde sponsæ (1). 5° Post sumptionem s. Sanguinis, sponsi more solito communionem sumunt. Hæc communio, etsi non sit de præcepto et essentia benedictionis nuptiarum, de convenientia tamen sumenda est, quia in missali est præscripta (2). 6° Dicto *Benedicamus Domino* vel *Ile missa est*, si missæ illius diei conveniat, ante orationem *ibi*, sacerdos conversus ad sponsum et sponsam dicit orationem *Deus Abraham*, sine *Oremus*, quia in missali non additur, ministro librum sustinente. Hæc oratio in cornu epistolæ dicenda est, sicut duæ aliæ post *Baler nosier* (3) : adeoque si in missa dicendum sit *he missa est*, sacerdos ad medium altaris non revertitur, sed ad cornu epistolæ immediate transit; si autem dicendum sit *Benedicamus Domino*, se vertit ad altare, et dicto *Benedicamus*, factaque cruci inclinatione, ad cornu epistolæ accedit. 7° Dicta oratione *Deus Abraham*, sacerdos in cornu epistolæ manens, monet sponso ut in missali præscribitur, sed sermone brevi, gravi et prudenti, atque abstinendo a rigidioribus sententiis (4). 8° Post sermonem sacerdos in eodem cornu epistolæ aspergit sponso aqua benedicta cum aspersorio et per modum crucis scilicet : 1° in medio, 2° a dextris ipsorum et 3° a sinistris. 9° Facta aspersione, sacerdos redit ad medium altaris, dicit more solito *Placeat libi*, dat benedictionem, et legit ultimum evangelium vel s. Joannis, vel aliud, prout ratio missæ exposcit.

282. An benedictio nuptiarum infra missam, prout in missali habetur, pro pluribus nuptiis simul conferri potest?

(1) Gavantus p. 1, (it. 17, n. 23 et Cavalieri, tom. 4, dec. 258, n. 9.

(2) S. R. C. 21 Mari. 1874, n. 5582.

(3) Gavantus et Cavalieri loc. cit.

(4) Cavalieri loco cit. n. 11.

R. Inspectis precibus missalis, quæ in oratione *Deus, qui polestale* etc. in singulari proponuntur, et non notantur in plurali unquam applicandæ, dicendum videtur, benedictionem tantum pro uno sponso et sponsa fieri posse : cum autem benedictio nuptiarum sit functio parochialis, et parochus, licet benedictionem alii sacerdoti committere possit, ad hoc tamen nullibi obligetur; dicendum est. parochum, ut pluribus nuptiis eodem die occurrentibus benedictionem infra missa⁰¹ conferre possit, eam pro pluribus simul instituere posse et debere, orationes tamen non dicendo in plurali, sed recitando prout in missali ponuntur; quæ tamen licet singulariter dictæ, de unoquoque seorsum sumptæ intelliguntur. praxis instar, quam Ecclesia servat in divino officio plurimarum virginum, in quo numerus singularis etiam relinetur.

Not. licet Christus Dominus cum Matre et discipulis suis nuptiali convivio interesse dignatus fuerit, ob plures tamen rationes dedecere, ut clerici et præcipue parochi ad illud accedant, uti per antiquos canones etiam prohibitum fuit (1).

RITUS PARTICULARIS CELEBRANDI MATRIMONIUM.

283.1. “Si quæ provinciæ aliis, ultra prædictas, laudabilibus consuetudinibus et cæremoniis in celebrando matrimonii sacramento utantur, eas sancta Tridentina Synodus optat retineri n (2). Particulares igitur consuetudines et cæremoniæ in celebrando matrimonio licite retineri possunt, modo, quod bene notandum est. tempore Concilii existeront ; loquitur enim Concilium de usibus existentibus : ita ut singulæ provinciæ et dioeceses suas consuetudines et caeremonias, tempore Concilii existentes, libere relinere possint; rituale tamen Romanum in matrimonii celebratione etiam assumere valeant, cum Concilium non mandet, sed tantum optet;

(1) Vid. Calalanus iu rit. Rom. tit. 7, c. 1, § 13, u. 14, el § 17, n. 11.

(2) Sess. 24, de reform, malrim. c. 1.

postea vero particulares suas cæremonias in novas alias mutare nequeant, obstante canone XIII ejusdem Concilii Tridentini sess. 7 de sacramentis in genere : “Si quis dixerit, receptos, et approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in » solemn! sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito » omitti, aut in novos alios per quemcumque ecclesiarum » pastorem mulari posse; anathema sit ».

2. In pluribus locis exstat consuetudo sponsalia solemnia contrahendi; generalis autem lex aut consuetudo non existit, et rituale Romanum eorum etiam mentionem non facit. Parochorum non est, ubi fieri non solent, eorum usum inducere, sed neque ubi fiunt, eundem abrogare. Cum autem diœcesanæ seu particularis sint institutionis (1), eadem auctoritate, qua sunt instituta, mutatis circumstantiis, abrogari possunt.

3. Ubi sponsalia solemniter celebrantur, servatur modus particularis præscriptus ; et ubi speciales cæremoniæ in matrimonii celebratione in usu sunt, eadem pariter servandæ sunt, nec ulli parocho liberum est easdem mutare, quia Concilium Tridentinum eas retineri optat.

1. Sicut speciales cæremoniæ in matrimonii celebratione, approbante Concilio Tridentino, servantur, sic etiam in pluribus dioecibus specialis nuptiarum benedictio habetur. Si specialis hæc benedictio infra missam conferenda sit, qualis in aliquibus particularibus ritualibus assignatur, et cum missali omnino non conveniat; ipsa adhiberi nequit, quia *in missor celebratione alias cæremonias, vel preces, quam quæ missali continentur, addere vel recitare non licet* juxta bullam s. Pii V missali præfixam (2). Si vero specialis ista benedictio extra missam impertienda sit, qualis in pluribus ritualibus particularibus danda præscribitur, post celebratum⁹ matrimonium et traditum annulum; dubitari potest,

(1) Vid. 3 Syn. dicec. Antverpien. anno 1610. Synodic. Belg. torn. 3, fol. 132, tit. X, c. 1, ubi fieri præcipiuntur.

(2) S. R. C. 13 Martii 1804, n. 4342-4491, 10.

nura ejusdem Concilii Tridentini approbatio ad eam extendenda, et consequenter num ipsa benedictio adhibenda sit : licet enim nulla benedictionis formula adhiberi possit, nisi a S. R. Congregatione approbata sit (1); dici tamen potest, hanc benedictionem esse consequentiam cæremoniaruin, de quibus concilium loquitur, quasque approbat, et retineri optat. Eo autem supposito, quod particularis hæc benedictio licite adhibeatur, inquirendum adhuc est, an benedictio missalis in missa pro sponso et sponsa et particularis benedictio simul fieri possint et debeant, vel alterutra tantum.

R. Hæc particularia ritualia ita præscribunt, ut utraque benedictio, si missa celebretur, simul fiat, prior post celebratum matrimonium et traditum annulum, prout in respectivis ritualibus proponitur, et deinde altera infra missam per preces in missali præscriptas. Cum enim orationes diversæ sint, nihil impedit utramque benedictionem seu potius preces benedictionis recitari; neque inde nuptiæ bis benedici dicendæ sunt, quia cum preces eodem tempore fiant, et ad eundem finem referantur, inter se uniuntur. Si autem missa non celebretur, omittuntur preces quæ a missali in missa pro sponso et sponsa præscribuntur; aliæ autem preces, quæ pro benedictione in dictis ritualibus proponuntur, recitantur.

DE MATRIMONIIS MIXTIS.

281. In celebrandis matrimoniis mixtis sequenda est instructio Sedis Apostolicæ *Etsi Sanctissimus Dominus* 15 Nov. 1858 (2), ad omnes Archiepiscopos, Episcopos aliosque locorum Ordinarios, in qua quoad hanc materiam “ Sanctissimus Dominus constituit, in harum dispensationum concessione utendam esse formulam illius rescripti, quo

(1) Vid. infra n. 293 et dec. S. R. C. 23 Jun. 1853, n. 5190, 2.

(2) Acta s. Sedis vol. 6, fol. 456.

» *etiamsi* conditiones prædictæ de mixtis hisce conjugiiis
 « extra ecclesiam, *et absque parochi* benedictione, alioque
 » ecclesiastico ritu celebrandis haud aperte declarantur,
 * tamen implicite continentur. Ac Sanctitas Sua omnes
 r, Archiepiscopos, Episcopos, aliosque locorum Ordinarios
 * vehementer in Domino monet, hortatur, et excitat, eisque
 p mandat, ut cum ipsi in posterum hujus rescripti formula
 « ab hac Sancta Sede obtinuerint facultatem dispensandi
 « super impedimento mixtæ religionis, in eadem facultate
 » exequenda nunquam desistant omni cura, studioque ad-
 « gillare, ut sedulo quoque impleantur conditiones de mixtis
 « hisce matrimoniis extra ecclesiam, et absque parochi
 « benedictione, alioque ecclesiastico ritu celebrandis. Quod
 « si in aliquibus locis Sacrorum Antistites cognoverint,
 », easdem conditiones impleri haud posse, quin graviora
 « exinde oriantur damna ac mala, in hoc casu tantum
 „ Sanctitas Sua ad hujusmodi majora damna ac mala
 „ vitanda, prudenti eorundem sacrorum Antistitum arbitrio
 * committit, ut ipsi, salvis firmisque semper ac perdiligenter
 * servatis cautionibus de perversionis periculo amovendo a
 « conjugē catholico, de conversione catholici conjugis ab
 « ipso conjugē catholico pro viribus procuranda, deque uni-
 », versa utriusque sexus prole in sanctitate catholice religionis
 « omnino educanda, judicent, quando commemoratae condi-
 », ditiones de contrahendis mixtis hisce nuptiis extra eccle-
 », siam, et absque parochi benedictione impleri minime possint,
 et quando in promiscuis hisce conjugiiis ineundis tolerari
 n queat mos adhibendi ritum pro matrimoniis contrahendis
 „ in diœcesano rituali legitime præscriptum, exclusa tamen
 » semper missæ celebratione, ac diligentissime perpensis
 n omnibus rerum, locorum ac personarum adjunctis, atque
 n onerata ipsorum Antistitum conscientia super omnium
 « circumstantiarum veritate, et gravitate. »

Matrimonia igitur mixta contrahenda sunt præsentibus pa-
 rocho et duobus testibus, sicut ad validitatem juxta concilium
 Tridentinum requiritur; et nisi Ordinarius loci, ut in præfata
 instructione declaratur, aliter judicet, celebranda sunt :

1° *Extra ecclesiam*, et etiam non in sacristia, sed in domo
 parochiali aliove loco honesto;

2° *Absque parochi benedictione*, ita ut annulus non sit
 benedicendus, neque nuptiarum benedictio impertienda, neque
 pronuntianda verba *Ego conjungo vos*;

3° *Absque alio ecclesiastico ritu*, omittendæ igitur sunt
 proclamationes, quia pertinent ad ritum ecclesiasticum; pa-
 rochus assistit sine superpelliceo et sine stola; nullam exercet
 cæremoniā sacram; nullas preces recitat; et solam assisten-
 dam passivam præstat, tantummodo audiendo seu recipiendo
 consensum partium; postquam autem utramque partem de
 consensu simpliciter interrogaverit si ita opus fuerit, et dua-
 bus interrogationibus quisque eorum responderit, parochus
 nihil amplius addit, sed matrimonium in libro conscribit (1).

Horum omnium rationes sunt, prout in præfata instruc-
 tione declaratur ut in catholicorum animis numquam
 « oblitteretur memoria tum canonum, qui istiusmodi mixta
 « matrimonia detestantur, tum constantissimi illius studii,
 » quo Sancta Mater Ecclesia nunquam destitit filios suos
 » avertere ac deterrere ab iisdem mixtis conjugiiis in eorum
 » et futuræ prolis perniciem contrahendis

DE BENEDICTIONE MULIERIS POST PARTUM.

285. Christianæ mulieres ad imitationem B. Mariæ Virg.
 non nisi prævia sacerdotis benedictione, post partum ad
 ecclesiam accedere solent, ut Deo pro incolumitate sua gra-
 tias agant, utque prolem suam, si deferant, Deo offerant,
 elapsis a partu aliquot diebus, non quidem quadraginta, ne
 videantur legi hebraicæ sese conformare, sed nulla habita
 ratione temporis, prout circumslantiæ et incommoda partus
 •permittunt.

(1) Vid. Feyerabend de matrimoniis mixtis p. 2, c. 2, art. 2, § 4; Bouvry, p. 4,
 B. 1, § 5.

Ad hanc benedictionem jus tantum habent mulieres, quæ ex legitimo matrimonio pepererunt (i), ita ut ad hanc admitti nequeant illæ, quæ notorie ex adulterio aut fornicatione prolem pepererunt; his enim potius poenitentia imponenda esset.

Notandum autem est, dici *jus tantum habere mulieres, quæ ex legitimo matrimonio pepererunt*, non vero, quæ ex legitimo matrimonio conceperunt : cum enim matrimonium subsequens præcedentia sanet et purget, sufficit, ut mulieres ad benedictionem jus habeant, et ut benedictio eis legitime impertiatur, si ex legitimo matrimonio pepereint (2).

28G. Mulieres nulla lege ullo die post partum ab ingressa ecclesiæ abstinere tenentur, licet per aliquot dies laudabiliter expectent ad imitationem B. Mariæ Virginis, quæ se legi voluntarie subjecit (3).

Quando mulieres ac ecclesiam accedunt, pia et laudabilis est consuetudo, ut benedictionem accipiant; nulla tamen lege obligantur, non vetere quæ desiit, nec nova cujus nullum exstat præceptum (4). Unde mulieres ad hanc benedictionem adhortandæ quidem, sed non urgendæ sunt.

Mulieres pie et laudabiliter secum prolem ad ecclesiam deferunt ad imitationem B. Mariæ Virginis, ut eam Deo offerant; ad hoc autem non tenentur, quia sola mulier subjectum hujus benedictionis esse videtur, cum tum in rubricis, tum in precibus solius mulieris fiat mentio, et non prolis, nisi indirecte et per accidens (5). Quinimo hæc benedictio neganda non est mulieri, cujus proles mortua est, licet etiam absque baptismo (6).

287. Hanc benedictionem posse fieri in quacumque

(1) Ita S. C. C. 18 Jun. 1859, *Wratulavien*. Vid. Acta s. Sedis vol. 1, fol. 347.

(2) Vid. Conferent, ecclesiast. dioec. Mechl. 1870, Liturg. q. VI.

(3) Quarti de benedictionibus n. 301.

(4) Quarti loco citato; Cavalieri tom. 4, c. 13; Baruffaldus tit. 43, n. 4.

(5) Cavalieri loco cit.; Baruffaldus loco cit. n. 14; Fornici p. 4, cap. 4.

(6) Ita S. R. C. 12 Sept. 1857, n. 5251, 20 rescipsit, in hoc casu servandum esse rituale Romanum, seu benedictionem impertiendam esse sine ulla mutatione. Bouvry p. 4, s. 1, § 5.

ecclesia et a quocumque sacerdote sive saeculari sive regulari, plures contendunt (i) : 1° quia in rituali Romano non fit mentio parochi neque ecclesiae parochialis; 2° quia sicut mulier pro libito hanc benedictionem suscipere vel negligere potest, ita pro libito tum ecclesiam tum sacerdotem seligere; 3° quia S. Congregatio Cone, id declaravit (2). His tamen non obstantibus, dicendum est, hanc benedictionem esse munus parochiale, et a solo parocho vel ab alio sacerdote ex ejus licentia fieri posse : 1° juxta decreta S. R. C. (3/. 2° Juxta alia decreta S. Cong. Cone. (4) quæ sunt supra citatis posteriora, adeoque sequenda; in quibus respondetur, regularibus in propriis ecclesiis mulieres post partum ad purificationem admittere non licere, eamque benedictionem parocho competere. 3° Quia synodi, et statuta diœce>ana horum locorum ita præscribunt (5) Ad rationes supra adductas respondetur ad 1, sufficere, ut jus parochi in aliis ecclesiae decretis exprimatur; ad 2, licet mulier benedictionem pro libito suscipere possit, si tamen velit, se eamdem a ministro designato suscipere teneri; et ad 3, decreta allata S. Congr. Concilii per contraria et posteriora decreta censenda esse revocata.

288. Benedictio mulieris post partum extra ecclesiam facienda non est : rituale enim Romanum illam tantum permittit, si mulier ad ecclesiam venire voluerit; ejus preces et cæremoniæ ingressum mulieris in ecclesiam requirunt; præterea nulla est necessitas aliter faciendi; et insuper dede-

(1) Quarti de benedictionibus n. 302; Fornici loco cit.; Giraldi de officio et potestate parochi c. 12, n. 12.

(2) 9 Jun. 1708; 3 Dec 1718; 7 Dec. 1720. apud Cavalieri toni. IV, c. 13.

(3j 8 Feb. 1631, n. 752-899; 22 Mart. 1631, n. 762-909; 13 Ap. 1631, n. 764-911; 10 Dec. 1703, n. 3521-3670, 6.

(4) 18 Nov. 1662, apud Cavalieri loco cit. et præcipue 31 Mart. 1759, et 26 Ap. 1788. Thesaurus résolut. S. C. C. toni. 28, p. 6 et 22, et tom. 57, p. 42.

(5) III conc. prov. Mechl. 1607, tit. III, c. 8; syn. dioec. iMechl. 1872, d. 230; Syn. Namurc. 1639, tit. 21, c. 49; Rit. Leod. et Tornac.; Past. Brug.; Statuta dioec. Gandav. tit. 3, c. 9. Vid. *Mil, thiol.* 5 sér. fol. 379, V.

cere potest, quod sacerdos pro hac benedictione ad domum mulieris accedat. Sic plura particularia ritualia expresse prohibent, ne domi aut alibi fiat, quacumque mulier infirmitate detineatur etiamsi mortis immineat periculum; et praescribunt, ut differatur purificatio, donec mulier utcumque restituta, ecclesiam ingredi possit. Unde si aliqua ritualia aut consuetudo aliter permittant, hæc permissio non est extendenda, sed potius, quantum prudenter potest, restringenda.

289. Pro hac caeremonia sacerdos induitur superpelliceo et stola alba, quia color albus usurpatur in festo purificationis B. Mariae Virginis, in cuius memoriam hæc benedictio suscipitur.

2° Mulier expectat ad fores seu ostium ecclesiæ in signum humilitatis, se indignam declarans, ut ecclesiam ingrediatur, antequam per sacerdotem introducatur. Si mulier sit adeo debilis, ut foris expectare nequeat, intra ecclesiam ad ostium se sistere potest; si autem habeatur atrium commodum, ibidem expectare debet. Licet enim actus sit liber, quoties tamen fit, fieri debet, saltem in quantum potest, juxta normam ab Ecclesia probatam (1).

3. Expectat genuflexa, et manet genuflexa, donec stola porrigatur, ut introducatur.

4. Defert candelam accensam, in memoriam festi purificationis, cuius processio fit cum candelis accensis.

5. Utraque aspersionis mulieris cum aqua benedicta fit in modum crucis, scilicet : 1° in medio, 2° a dextris mulieris, 3° ab ejus sinistris; ad priorem autem initio caeremoniæ nihil dicitur, quia in rituali nihil praescribitur.

G. Sacerdos in manum dextram mulieris porrigit extremitatem stolæ ad honestiorem introductionem, quia minus decet manu mulierem inducere; porrigitur autem sinistra pars stolæ, quia sic facilius a muliere dextra tenetur, et sacerdos præeundo tanquam dignior a dextris incedere potest.

7. Sacerdos mulierem ducit ad altare vel ss. Sacramenti vel B. Mariæ Virg. vel ad aliud altare proximum (2). Ibidem

(1) Baruffaldus tit. 43, n. 24; Cavalieri tom. 4, c. 13, dec. 5, n. 6.

(2) Cavalieri loco cit. n. 8.

mulier genuflectit, et sacerdos cum debilis reverentiis suppedaneum ascendens, se sistit, non in medio ante altare, præcipue si detur tabernaculum ss. Sacramenti, sed aliquantulum versus cornu epistolæ vel evangelii, et conversus ad mulierem, præscriptas preces recitat; ad *Pater noster* ad altare se vertere potest, sed genuflectere non debet.

8. Si mulieres imitantes B. Mariam Virginem, quæ obtulit par turturum aut duos pullos columbarum, quid nomine eleemosynæ aut devotionis studio offerre soleant; laudabilis hæc servanda est consuetudo

9. Si missa petatur, occasione benedictionis mulieris, celebrari nequit missa festi purificationis (1), sed si de B. Maria Virgine celebranda sit, assumenda est una ex quinque votivis B. M. V. in fine missalis pro diversitate temporis assignata. Hæc tamen missa nullo gaudet privilegio, et tantum dici potest, dum votiva privata permittitur.

DE BENEDICTIONIBUS.

290. Benedictio est cæremonia ecclesiastica, qua per invocationem divini nominis aliquid boni confertur vel postulatur (2).

Alia de præcepto sunt benedicenda, ut parainenta sacerdotalia, ecclesia, comieteriui, etc. alia autem, ut domus, navis, panis, fructus, etc. de convenientia tantum oh multiplices fructus inde provenientes in salutem animarum et corporum (3). Similiter cruces etiam altarium et processionum non sunt benedicendæ de præcepto (4). Aliqui censent imagines necessario esse benedicendas (5); si autem cruces convenienter tantum benedicantur, non apparet ratio, quare imagines necessario forent benedicendæ (6).

(1) S. R. C. 12 Mart. 1675, n. 2710-2859,8; 22 Dec. 1753, u. 4088-4237,5.

(2) Ita Quarti de benedictionibus, tit. 1, s. 1, dub. 2.

(3) Vid. Quarti ibidem sect. 5.

(4) S. R. C. 12 Jul. 1704, n. 3548-3697, 1.

(5) Baruffaldus, tit. 70, n. 5 et 6; Catalanus in rit. tit. 8, c. 27, n. 15.

(6) Cavalieri tom. 4, decr. 188.

291. Benedictiones dividuntur : 1° in episcopales et sacerdotales.

2. In reservatas et non reservatas. Plures reservantur Episcopis, aliquæ parochis, aliae autem non reservantur, et ab omnibus sacerdotibus fieri possunt.

3. In verbales et reales. Illae solis verbis, et hæ etiam sacra unctione perficiuntur.

4. In solemnes et simplices seu privatas. Solemnes fiunt majori apparatu et pluribus adhibitis ministris, ut benedictio palmarum; simplices autem fiunt sine apparatu, a solo sacerdote cum unico ministro, ut benedictio aquae.

5. In constitutivas et invocativas. Constitutivæ sunt, quibus personae seu res constituuntur sacrae et religiosas, adeo ut eum statum deinceps non mutant, et ad usus profanos amplius converti nequeant. Ita benedicuntur ecclesiæ, altaria, calices, paramenta sacerdotalia. Invocativæ sunt, quibus non confertur esse sacrum, sed applicatur munimemextrinsecum divinae protectionis in salutem animæ et corporis. Sic benedicuntur fideles in fine missæ, item res comestibiles, domus, naves, etc. Benedictiones constituiivæ non repetuntur, quia benedictio perseverat, quamdiu res in eodem statu permanet; benedictiones autem invocalivæ super eadem re iterari possunt, sicut fideles in fine missæ quotidie benedicuntur.

DE MINISTRO BENEDICTIONIS, EJUS FORMA ET MATERIE PRÆSENTIA.

292. Ad benedictionem requiruntur : 1° minister competens, 2° forma seu preces ab Ecclesia præscriplæ, et 3° materiæ præsentia.

1. De ministro rituale Romanum præscribit : * Noverit « sacerdos, quarum rerum benedictiones ad ipsum, et quæ - ad Episcopum suo jure pertineant, ne majoris dignitatis * munera temere, aut imperite unquam usurpet propria » auctoritate. † Quælibet namque benedictio nec valide nec licite fieri potest nisi ab eo, qui ad tale munus designatur

ab Ecclesia (1) : quod certo verum est de benedictione, ad quam benedicens delegari non potest; si autem benedicens delegari queat, benedictio quidem est illicita, idcirco tamen non semper invalida (2). Quantum peccet, qui usurpat munus benedicendi, vide apud Quarti (3) et Baruffaldum (-1).

2. Episcopis propriæ sunt benedictiones, in quibus intervenit sacra unctio, et præterea iisdem reservatæ sunt benedictiones sacerdotalium indumentorum, mapparum, corporalium, tabernaculi, novæ crucis, imaginum; item benedictiones primarii lapidis, ecclesiæ, coemeterii, juxta rubricas missalis et ritualis Romani, in quibus hæ omnes dicuntur faciendæ ab episcopis vel aliis specialem facultatem habentibus.

Notandum tamen est, solam solemnem crucis et imaginum benedictionem reservatam esse Episcopis, quæ fit publice, cum concursu populi, cum solemnitate, cantu, pluribus ministris, etc. non autem privatam, quæ fit absque prædicto apparatu a solo sacerdote cum unico ministro (5).

Notandum quoad delegationem. Certum est, Episcopum suo jure posse delegare simplicem etiam sacerdotem ad benedictionem primarii lapidis ecclesiæ ædificandæ, novæ ecclesiæ seu oratorii publici, novi coemeterii, item ad reconciliandam ecclesiam nondum consecratam, nec non coemeterium violatum, quia hæc facultas delegandi in rituali romano specialiter exprimitur; certum etiam est, Episcopum sive ex jure ordinario sive ex consuetudine omnes benedictiones descriptas in Rituali Romano et reservatas, in quibus non intervenit sacra unctio, ut benedictionem indumentorum sacerdotalium, mapparum, corporalium, tabernaculi, bene-

(1) Ita Quarti de benedict, tit. 1, sect. IV, dub. 2; Baruffaldus tit 44, n. 18; Catalanus in Rit. Rom. tom. 2, tit. 8, c. 1, §), n. 1; Fornici, p. 4, c. 2.

(2) S. R. C. 27 Aug. 1707, n. 3626 3775; Bouvry p. 4, s. 2, § 1.

(3) Loco cit. dub. 10.

(4) Loco cit. n. 27.

(5) S. R. C. 12 Jul. 1704. n. 3548-3697, 2; S. C. Indulg. 7 Jan. 1843, n. 544, 1; Cavalieri tom. IV, dec. 188; J. B. C. Pascal Lit. catb. *Croix* § III; contra Quarti de bened. lit. 3, s. 14, dub. 1.

dictionem solemnem crucis et imaginum, sacerdotibus delegare non posse (1). Episcopi tamen Belgii specialem habere solent facultatem delegandi simplicibus sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta et alia utensilia ad sacrificium missæ necessaria, ubi sacra non intervenit unctio.

3° Aliæ benedictiones, quæ in missali et rituali Romano habentur, a benedictione aquæ usque ad benedictiones ab Episcopis vel aliis facultatem habentibus faciendas, ut agni, candelarum, etc. a simplici sacerdote sine delegatione Episcopi fieri possunt. Quædam tamen ex illis sunt de jure parochi, ita ut alii sacerdoti non nisi cum licentia et consensu parochi sint permissæ.

De jure parochi est benedictio nuptiarum, mulieris post parium, domorum in sabbato sancto (2); similiter benedictio communis super fruges, et agrorum, saltem si solemniter fiat (3); item forte benedictio domorum alio tempore extra sabbatum sanctum facienda, quia in rituali Romano pro hac benedictione fit mentio parochi; hoc tamen Cavalieri negat (4).

Reliquæ benedictiones existentes in missali et rituali Romano scilicet aquæ, agni, ovorum, panis, novorum fructuum, ad quodcumque comestibile, candelarum extra diem purificationis. loci, domus novæ, thalami, novæ navis, peregrinorum, et olei simplicis non suut de juribus mere parochialibus (5), et a quolibet sacerdote et quocumque tempore fieri possunt (6). Notandum tamen est : 1° has benedictiones non esse faciendas in alterius ecclesia, neque in capellis vel oratoriis ecclesiæ annexis, rectore invito vel contradicente (7); 2° illas faciendas

(1) S. R. C. 2 Ap. 1875, n. 5596.

(2) Cavalieri tom. IV, dec. 381 et 382; Baruffaldus tit. 47, n. 1.

(3) S. R. C. 5 Octob. 1686, n. 2975-3124 ; 9 Maji 1705, n. 3573-3722, 1; Baruffaldus lit. 53, n. 10.

(4) Tom. IV, dec. 383, I.

(5) S. R. C. 12 Jan. 1704, n. 3521-3670, 5 et 6; Cavalieri tom. 4, dec. 386.

(6) Cavalieri tom. 4, dec. 385, n. 5; Gavantus tom. 1, p. 4, tit. 19, n. 1; Baruffaldus lit. 44, n. 24.

17) S. R. C. 6 Ap. 1658, n. 1740-1887, et 22 Nov. 1659, n. 1857-2004.

esse publice et solemniter in locis alterius jurisdictionis; et 3° servandas esse conventiones, constitutiones synodales, et immemorabiles consuetudines contrarias (1).

Quoad varias benedictiones, quæ habentur in appendice ad rituale Romanum, attendendum est, num sint propriæ regulæ ordinibus, num sint reservatæ vel non; et si reservatæ sint, an requiratur licentia Episcopi vel Sedis Apostolicæ.

•/93. Ad benedictionem requiritur forma, seu preces cum ritibus ab Ecclesia præscriptæ, ita ut, si orationes et signa ab Ecclesia præscripta ad res benedicendas, omittantur vel ita mutantur, ut destruatursignificatio principalis quoad præcipuos effectus ab Ecclesia intentos, nulla sit benedictio (2).

In benedictionibus tantum utendum est missali et rituali Romano, non autem aliis libris, licet approbatis a locorum Ordinariis, nisi missali et rituali Romano sint conformes (3), nec aliæ formulæ benedictionum sunt adhibendæ. dum non constat, eas a S. R. Congregatione fuisse approbatas : per decreta enim de libris prohibitis, nec in indice nominatim expressis § IV, n. 1, prohibentur *benedictiones omnes ecclesiasticæ, nisi approbatæ fuerint a Sacra Rituum Congregatione* (4).

Pro omnibus rebus, de quibus specialis benedictio non habetur in rituali Romano, a quovis sacerdote adhiberi potest *Benedictio ad omnia*, quæ ponitur in appendice ad rituale.

Ad benedicendas cruces, numismata et rosaria seu coronas cum applicatione indulgentiarum sufficit signum crucis manu efformare super res benedicendas absque pronuntiatione formulæ benedictionis et sine aspersione aquæ benedictæ, sive in induito existât clausula : *In forma Ecclesiæ con-*

(1) Vid. dec. S. R. C. 12 Jan. 1704, n. 3521-3670 in fine.

(2) Fornici p. 4, cap. 2.

(3) S. R. C. 7 Ap. 1832, n. 4532-4681, 5.

(4) S. R. C. 23 Maji 1855, n. 4599-1748, 9; Bened. XIV Bull. toni. 1, Constit. 89, *Inter omnigenas* § 18; Baruffaldus tit. 44, n. 9, 10, 34, 35, 50 et 51; Calalanus in' rit. Rom. tom. 2, lit. S, c. 1, n. 3; Fornici p. 4, c. 1 et 2; *Mélanges théol.* sér. 2, fol. 628, VII.

sueta, sive non (i), exceptis tamen rosariis s. Dominici et coronis septem dolorum B. M. V. pro quibus benedicendis peculiaris forma ex præscripto servanda est (2).

291. Ad benedictionem requiritur materiæ benedicendæ præsentia, ut liquet tum ex orationibus, in quibus sermo semper dirigitur ad res præsentis per pronomina, quæ solum cadunt super res præsentis; tum ex signationibus, aspersione et incensatione, quæ super solam materiam præsentem fieri possunt : ita ut si materia præsens non fuerit, nec orationes ecclesiæ, nec signa crucis, aspersione et incensatio ad eam extendantur. Cum autem hæc ad benedictionem necessaria sint, sequitur, materiam, quæ præsens non est, etiam non benedici, non obstante benedicentis intentione eandem benedicendi, quia sola intentio benedictionem edicere non potest. Ad valorem tamen benedictionis præsentia moralis sufficit. Quousque autem hæc extendatur, generali regula definiri non potest. Clarum videtur, populi assistentiam et rerum benedicendarum præsentiam æquiparari non posse; populus enim congregatus unum corpus efficit, res autem benedicendæ non ita uniuntur, neque unum quid efformant. Certum etiam est a benedicente non benedici res quæ in sacculis vel sub vestimentis retinentur, neque quæ inter populi assistentis multitudinem quasi absconduntur, aut quæ a benedicente nec videri, nec in se aut alio continente ordinario demonstrari possunt. Quarti (3) requirit, ut res benedicendæ sint coram benedicente intra viginti passus; alii (4) docent sufficere propinquitatem viginti aut triginta passuum; quanta autem propinquitas sufficiat, dubium est, et ex morali prudentum iudicio pendet (5).

(1) S. C. Indulg. 14 Ap. 1840, et 7 Ianuarii 1843, apud Prinzivalli n. 500, 5 et n. 544.

(2) S. C. Indulg. 29 Feb. 1864, in Actis s. Sedis, vol. 1, fol. 554-557.

(3) De benedictionibus n. 12.

(4) Apud s. Alph. de Ligorio theol. mor. lib. 6, n. 213.

(5) Ita Busebaum ibidem apud s. Alph. de Ligorio.

CÆREMONIÆ BENEDICTIONUM.

295.1. Ecclesia proprius benedictionum locus est, licet non necessario omnium; nam certarum rerum, ut aquæ, paramentorum sacerdotalium et similium benedictiones ex causa rationabili fieri possunt in loco profano seu honesto.

2. In benedictionibus, quæ fiunt in altari, sacerdos utitur pluviali, et ubi pluviale haberi non potest, stat sine planeta et manipulo, cum alba et stola (1). Hoc tamen intelligendum est de benedictionibus solemnibus candelarum, cinerum et palmarum; in omni enim alia benedictione ad altare, postquam immediate sequitur missa, adhibet albam, stola et casulam (2). In omni autem alia benedictione extra missam sacerdos juxta rituale saltem superpelliceo et stola pro ratione temporis seu coloris officii diei uti debet, nisi aliter in propriis locis quoad colorem notetur (3).

3. In benedictionibus cinerum, palmarum et candelarum candelæ altaris accendendæ sunt : pro aliis autem benedictionibus cereorum nullibi fit mentio, et proinde non requiruntur.

4. Res benedicendæ, ut paramenia sacerdotalia, super altare poni possunt, sed non esculenta, vestes monialium, enses, vexilla, candelæ et alia ejusmodi, quæ collocanda sunt super mensam opportuno loco paratam, ut in medio ante altare vel ad cornu epistolæ (4). †

5. Omnis benedictio fieri debet stando et aperto capite ac manibus junctis, nisi liber teneatur, eas non disjungendo ad *Dominus vobiscum* et *Oremus*, sed caput tantum cruci inclinando ad *Oremus*, et ss. nomen *Jesu*. Sacerdos in principio cujusque benedictionis dicit *Adjutorium nostrum* se signando (5), et *Dominus vobiscum* sed numquam se ver-

(1) Rub. gen. missalis tit. XIX, n. 3 et 4.

(2) S. R. C. 31 Aug. 1867, n. 5382, IV et V.

(3) Vid. tom. 1, n. 152.

(4) Baruffaldus tit. 44, n. 52.

(5) Bissus B, n. 91, § 8.

tendo ad populum. Si benedictio fiat ad altare, omnia recitantur ad cornu epistolæ, et dum res benedicendæ signantur, sinistra super altare deponitur (1).

6. Res benedicendæ sunt aspergendæ ob magnas et plures aquæ benedictæ virtutes. Hæc aspersio cum precibus ad benedictionem ut causa efficiens benedictionis concurrit, quia res precibus et simul aspersione benedicuntur. Quamvis conveniat ut res aqua benedicta physice tangantur, non oportet tamen ut quælibet in particulari tangatur (2). In quibusdam benedictionibus, sed tantum ubi notatum fuerit, incensatio fieri debet, tum quia, cum res per benedictionem jam sacra sit, honor incensi ei convenit; tum in symbolum benedictionum, quæ nobis ab ea proveniunt. Aspergendo et incensando nihil est dicendum, ut hoc loco in rituali dicitur, nisi notetur, prout in benedictione cinerum, palmarum, et candelarum in die purificationis. Aspersio et incensatio ter fieri debent, scilicet : 1° in medio rei benedicendæ, 2° a dextris rei, et 3° a sinistris ejus.

NOTANDA CIRCA PARTICULARES ET SIMPLICES BENEDICTIONES.

296.1. Triplex vel quadruplex in ecclesia adhibetur benedictio aquæ : 1a communis de qua hoc loco in rituali et in fine missalis, 2a in benedictione fontis baptismalis in sabbatis paschalis et pentecostes; 3a in benedictione fontis baptismalis extra prædicta sabbata, cum aqua fontis defecerit, aut corrupta luerit; 4a in consecratione ecclesiæ et altaris.

2. Benedictiones esculentorum, agni, ovorum, panis, etc. quæ in rituali et in fine missalis assignantur, præcipue inserviunt pro die paschatis, ut in hac die nihil sumatur, nisi prius benedictum (3); quocumque tamen alio tempore etiam fieri possunt. Pro benedictione panis tempore paschali prior

(1) Bauldry p. 2, c. 20, n. 7.

(2) BaruiTaldus tit. 44, n. 39.

(3) BaruiTaldus iit. 56, n. 2, et seq.

videtur adhibenda, et posterior alio tempore (1). Quamvis benedictiones missalis et ritualis Romani ad esculenta tantum spectare videantur, potulenta tamen etiam benedici possunt, adhibendo benedictionem pro quocumque comestibili (2).

3. Quatuor in rituali Romano assignantur benedictiones domorum : 1a in sabbato sancto cum aqua e fonte baptismal! ante infusionem sacrorum oleorum desumpta; 2a alio quocumque tempore facienda ad libitum postulantis; 3a pro nova domo; 4a pro loco vel domo, ut ex oratione patet Hæc tamen quarta specialiter instituta videtur, ut pro particulari alicujus domus loco adhibeatur; et pro toto etiam aliquo territorio, districtu aut communitate adhiberi potest (3). Benedictio domus in sabbato sancto singulis annis repeti potest; item secunda et quarta supradictæ iterari possunt, quoties opportunum videtur, sicut homines in missa sæpius benedicuntur, et aqua benedicta asperguntur.

4. Benedictio novæ crucis, quæ in rituali Romano assignatur, in benedictione solius crucis sine imagine Crucifixi adhibenda est; et si imago Crucifixi apponatur, sumenda est benedictio sequens pro imaginibus (4).

BENEDICTIO PEREGRINORUM.

297. Peregrini sunt, qui devotionis gratia proficiscuntur ad locum, in quo aliquod sanctuarium adest, seu in quo sacra imago portentosa vel corpus alicujus Sancti colitur (5).

Hæc benedictio dari potest in omnibus casibus, in quibus devota peregrinatio instituitur, non tantum ad sacrum Domini sepulchrum, ad limina Apostolorum, ad domum Lauretanam, etc. sed ad alia quoque sanctuaria, v. g. B. M. V.

(1) BaruiTaldus tit. 59 et 60.

(2) BaruiTaldus tie. 56, n. 6, et tit. 62, n. 2.

(3) Cavalieri tom. 4, cap. 24, dec. 4, n. 5.

(4) BaruiTaldus tit. 69, n. 3; Cavalieri tom. 4, dec. 188, n. 4.

(5) BaruiTaldus tit. 54, n. 1 et 8.

Aspricollensis et similia. Hæc enim benedictio fere eadem *est ac* itinerarium clericorum, quod laudabiliter quidem recitatur, quandocumque clericus itineri se accingit; ergo similiter dicendum est, benedictionem peregrinorum impertiri posse, quandocumque pia instituitur peregrinatio; nihil enim in ejus ritibus et precibus occurrit, quod eam dandam impediret, quotiescumque talis peregrinatio saltem processionaliter peragitur. In hujus benedictionis rubricis quidem patentes seu commendatiliai litteræ aliaque præscribuntur, quæ solos peregrinantes ad sepulchrum Domini, ad limina Apostolorum, etc. respicere videntur, hæc autem directionis et instructionis gratia ita tantum statuuntur, quatenus hi iisdem indigent, non autem quatenus his solis ipsa benedictio impertienda est. Item etsi peregrinantes sacram communionem in missa non suscipiant, benedictio tamen fieri potest, sicut nuptiae benedicuntur, quamvis sponsi communionem in missa praescriptam non recipiant.

In missa, si celebretur alia quam votiva *pro peregrinantibus vel iter agentibus*, additur oratio ex hac missa *pro peregrinantibus* eodem modo ac ordinaria oratio imperata.

Expleta missa, sacerdos benedictionem impertit missalibus adhuc indutus paramentis, sicut post missam eodem modo sacram communionem distribuit, et reliquias venerandas præbet; si autem alio tempore hæc benedictio danda foret, superpelliceo et stola induitur (1).

Sacerdos super peregrinantes ante altare genuflexos, stans recitat antiphonam *In viam, Benedictus*, versus et orationes. Finitis orationibus se vertit ad peregrinantes, et dicens *Pax et benedictio*, dat benedictionem ut in fine missæ. Deinde illos more solito aqua benedicta aspergit.

Simili fere modo fit benedictio peregrinorum post reditum.

De benedictione sacerdotalium indumentorum vide tom. 1, n. 168 et seq.

(1) Castaldus lib. 2, s. XI, c. 3, n. 3; Baruffaldus tit. 51, n. 31; Fornici p. 4, c. 7.

RITUS BENEDICENDI, ET IMPONENDI PRIMARIUM LAPIDEM PRO ECCLESIA ÆDIFICANDA, SERVANDUS A SACERDOTE FACULTATEM HABENTE AB EPISCOPO.

298. 1. Primarius lapis benedicendus et ponendus est ante inchoatam ecclesiæ ædificationem, ut patet : 1° ex significatione primarii lapidis, qui primum denotat lapidem in ecclesiæ ædificatione ponendum; 2° ex orationibus hujus benedictionis, in quibus innuitur, ædificationem per hanc caeremoniam inchoari; 3° ex fine hujus benedictionis, qui est, ut ædificatio sacri ædificii sacrum quoque initium habeat, cum Dei benedictione incipiatur, et prosperum successum consequatur; 4° ex eo, quod primarius lapis ponendus sit in fundamento, quod denotat, fundamenta nondum esse constructa. Quapropter Pontificale præcipit, ut * nemo ecclesiæ siam ædificet, priusquam... lapis primarius in fundamento « ponatur. »

2. Pridie, quam primarius lapis benedicatur, ipse benedicens vel alius sacerdos figit crucem in loco, ubi altare majus esse debet. Oportet, ut hæc crux sit lignea ad imitationem dominicæ crucis, et talis magnitudinis, ut in competenti distantia conspici possit, sed tantum levis, ut a sacerdote facile plantari queat (1). An qui crucem plantat, sacris vestibus indutus esse debeat, rubrica non exprimit; sed cum id muneris sacerdoti committat, saltem superpelliceo et stola alba vel violacea induendus esse videtur (2).

3. Die post quam crux plantata est, lapis benedicendus est, nisi pluvia vel aliud magnum obstat incommodum. Non refert, an dies sit ferialis vel festivus, quia talis actio opus servile non censetur. Fieri potest ante vel post meridiem, sed congruenter ante meridiem (3).

4. Lapis primarius debet esse : 1° quadratus et angularis, sic ut habeat quatuor latera aequalia, et totidem angulos

(1) Baruffaldus tit. 71, n. 14.

(2) Cavalieri torn. IV, dec. 189, n. 2.

3) Baruffaldus loco cit. n. 21 et seq.

rectos, in figuram Christi, qui in sacra Scriptura lapis angularis dicitur; 2° planus et non informis, ut in quacumque parte signum crucis sculpi possit; 3° e saxo vivo vel ex latere, sed rationibus mysticis convenientius e saxo vivo (1).

5. Ante crucem pridie positam praeparatur tapetum, et super eo ex una parte mensa, alba mappa cooperta, in qua disponuntur necessaria ad functionem, videlicet ipse lapis primarius, vas aquæ benedictæ cum aspersorio, culter, indumenta celebrantis et superpellicea pro clericis.

6. Diaconus et subdiaconus non assistunt, quia horum in rituali nulla fit mentio; plures autem adesse debent clerici, superpelliceis induti, quorum duo assistunt celebranti, eique ministrant, alii autem cantorum officio funguntur.

7. Aqua, si opus sit, et lapis benedicuntur apud mensam; reliqua autem generaliter dicuntur ante crucem pridie positam.

Quando ecclesia dedicanda est, non sub vocabulo alicujus sancti, sed mysterii, ut s. Crucis; tunc oratio *Domine Deus, qui licet cado et terra*, legenda est *Bealæ Mariæ semper virginis, omniumque Sanctorum intercedentibus meritis* (2).

8. Dubitatur, quot cruces in lapide sculpendæ sint : sed cum rubrica præscribat, signum crucis sculpendum esse; *per singulas partes*, et cum sex sint ejusdem partes, scilicet superior et inferior, quatuorque partes laterales; sex etiam cruces in eo sculpendæ sunt, scilicet in cujusque partis medio, ad singulam crucem repetendo *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen*, et trina signa crucis faciendo.

Non est opus, ut benedicens cultro violenter utatur ad cruces sculpendas, quia sufficit, ut signa sculpta leviter appareant. Verum cum signa leviter sculpta facile deleantur, prævie sculpi possunt; ita ut benedicens tantum præstet servilem manuactionem cultri per signa jam sculpta (3).

(1) Vid. Baruffaldus n. 24 et Cavalieri n. 7, locis cit.

(2) S. R. C. 11 Martii 1871, n. 5476, III.

(3) Baruffaldus loco cit. n. 57 et seq.

Licet rubrica sola signa crucis in lapide sculpenda præscribat; propterea tamen vetitum non est, in eo etiam sculpi fundatorum nomina, positionis annum, aliaque ejusmodi, quæ ad futurorum temporum instructionem deservire valent.

Non refert, quod cruces sculptæ caemento obstruantur, quia mysterium equidem non obliterâtur.

9. Litanîæ ordinariæ omnium sanctorum dicendæ sunt ut in breviario, genibus flexis, sine orationibus in fine positis; adeoque usque ad *Kyrie eleison* inclusive, sed sine *Pater noster* et sine reliquis, uti fit in benedictione ecclesiæ.

10. Lapis ponitur in fundamento, non quidem in loco, ubi altare esse debet, cum ibi crux figatur, sed in angulo superiori ecclesiæ ædificandæ. ita ut utrumque jungat angulum (i).

11. Sacerdos tangit, et ponit ipsum primarium lapidem in fundamento : ad quod sufficit, quod sacerdos manum lapidi applicet, dum interim a caementario aliisque pro lapidis magnitudine elevatur et collocatur, sacerdote semper prosequente iter lapidis, et manu eundem tangente, donec in fundamento collocatus fuerit. Sacerdos lapidem sinistra tangit, ut dextra super eum præscripta crucis signa in ejus positione efformare valeat (2). Si opus fuerit, lapis ope resticulae in fundamentum demitti potest (3).

RITUS BENEDICENDI NOVAM ECCLESIAM SEU ORATORIUM PUBLICUM.

299. 1. Notandum hic tantum agi de ecclesiis et oratoriis publicis, quæ in usum perpetuum cultus divini eriguntur. Oratoria enim et loca, quæ pro aliquo tempore ad cultum destinantur, hac benedictione, quæ constitutiva et perpetua

(1) Baruffaldus loco cit. n. 32.

(2) Cavalieri loco cit. n. 9.

(3) Martinucci lib. 4, cap. 13.

est, ut dictum est η. 291, non benedicuntur; neque oratoria privata hoc ritu pro publicis oratoriis præscripto unquam benedicuntur (1); benedici tamen possunt benedictione loci vel domus novæ, quæ habetur in rituali Romano et in fine missalis, et privatim fieri potest a quolibet sacerdote et quocumque tempore (2).

2. Ecclesia benedicenda debet esse nuda et vacua quoad scamna, sedes, et omnia amovibilia; et pariter altaria nuda, sine antependio, candelabris, aliisque ornamentis, excepta unica altaris icone, quæ toleratur ob difficultatem illam statim apponendi post benedictionem pro missæ celebratione Populo etiam vacua esse debet usque ad missam.

3. Ad hanc benedictionem instituitur processio ad principalem ecclesiæ seu oratoiii januam, in qua præcedit deferens aquam benedictam, deinde crucifer medius inter ceroferos; sequuntur clerici superpelliceis induti, et ultimo celebrans in medio ultimorum ecclesiasticorum et assistentium, indutus amictu, alba, cingulo, stola et pluviali albi coloris, qui est habitus solemnis benedictionis, et a rituali Romano in similibus præscribitur. Diaconus et subdiaconus non adhibentur (3). Hæc processio non egreditur ex ecclesia benedicenda, sed ex alia, quæ in vicinia habetur, et alias ab honesto et opportuno loco.

4. Providendum est, ut ecclesia exterius libere circumiri et circumdari possit : si tamen ob annexas fabricas vel alia impedimenta id fieri nequeat, sufficit, ut circumdetur per illas partes, per quas aditus datur, ritusque et cæremoniæ servantur, in quantum fieri potest; prout S. R. Congregatio sæpius permisit in ecclesiæ consecratione, etiam sine ulla requisita dispensatione aut facultate (4).

(1) S. R. C. 11 Mart. 1820, n. 4415-4565, 10.

(2) Gardellini in dec. cit.

(3) Vid. n. præc. 298 ad 6.

(4) 30 Sept. 1596, n. 99, in supplem. et 19 Sept. 1665, n. 2196-2343, I. Ita etiam Barufialdus, tit. 72, n. 46, et Cavalieri, torn. IV, dec. 190, n. 6. Vid. Prax. Pontif. tom. 3, n. 377.

Circumeundo ecclesiam exterius benedicens aspergit parietes exteriores in superiori parte et in fundamentis, seu in partibus inferioribus fundamentis proximis, cum aqua benedicta ordinaria benedictione, interim dicens antiphonam *Asperges me*, eamque repetens, quamdiu aspersio duraverit (1). Clerici interea psalmum *Miserere* alternating dicunt.

Hæc aspersio fit cum aspergillo ex herba hyssopi; si autem hæc herba inveniri nequeat, alia adhiberi potest herba (2), quæ tamen in sacris ritibus est admissa, saltem in veteri testamento, cujusmodi sunt ruta, absinthium, lactuca agrestis, origanus, serpyllum, verbena, ocymus.

5. Antiphonæ *Asperges me*, et *Benedic Domine* integræ dicuntur ante et post psalmum. Ante psalmum benedicens illas tantum inchoat cum aspersione, et clerici easdem prosequuntur (3).

6. Primus assistens celebrantis dicit *Flectamus genua*, et alter respondet *Levate*.

Si ecclesia seu oratorium benedicatur in honorem alicujus mysterii, oratio *Domine Deus* recitatur hoc modo : *beatæ Marice semper virginis, omniumque Sanctorum intercedentibus meritis*, ut dictum est n. præc. 298 ad 7.

Ecclesiam intrantes litanias decantant, procedunt ad altare majus ibique genuflectunt.

Infra litanias, dum sacerdos benedicit ecclesiam et altare, non se vertere, sed elevata manu amplum signum crucis in aere versus altare formare debet.

Not. quamvis, ut dicitur in rubricis ritualis Romani, sacerdos ecclesiam et altare hic benedicat, præterea tamen requiri formalem altaris consecrationem, vel saltem altare portatile consecratum, ut missa licite celebrari possit (4).

7. Infra benedictionem interiorem ecclesiæ benedicens repetit antiphonam *Asperges me*, quousque aspersio dura-

(1) Cavalieri loco cit. n. 4.

(2) Barufialdus n. 57, et Cavalieri n. 5, locis cit.

(3) Barufialdus n. 64, et Cavalieri n. 4, locis cit.

(4) S. R. C. 22 Jan 1707, n. 3613-3762, 3.

verit; et interim clerici dicunt tres psalmos *Ad Dominum cum tribularer*, etc. Si processio ante finem psalmorum terminetur, omittitur quod remanet, et lanium subditur *Gloria Patri*, cum repetitione antiphonæ; si autem psalmi pro toto ecclesiæ circuitu non sufficiant, alii adjungi possunt ex psalmis gradualibus, qui illos tres subsequuntur, quotquot sufficiunt, in quorum fine dicitur *Gloria Patri*, et antiphona repetitur (1).

8. Dicta oratione post interiorem ecclesiæ aspersionem, populus ecclesiam ingreditur, clerici altare præparant, et interim sacerdos paramenia ad missam celebrandam induit.

Missa dicitur de tempore occurrenti vel de sancto, uti rituale præscribit, scilicet de tempore vel de sancto, de quo fit officium, si dies votivam solemnem pro re gravi excludit; alias dicitur votiva solemnis de sancto in cuius honorem ecclesia est benedicta (2) sed nunquam de dedicatione, quæ tantum ecclesiæ consecrationi convenit. Missa ab ipso benedicente ecclesiam vel ab alio sacerdote dici potest.

RITUS BENEDICENDI NOVUM CÆMETERIUM.

300. *Gæ*ⁿelenium licet ecclesiæ contiguum non benedicatur benedictione ecclesiæ, sed specialiter est benedicendum. Aliud autem est de reconciliatione; per reconciliationem enim ecclesiæ reconciliatur et coemeterium contiguum.

Si cæmeterium ampliatur per loci additionem, pars addita benedicenda est, antequam sepulluræ inserviat, sive pars addita sit major sive minor, nisi tam modica sit, ut considerari non debeat. Si pars addita major sit, liquet eam esse benedicendam, quia bæc pars major non est benedicta, et per adjunctionem parti minori benedictæ factam, benedicta non fit, cum pars minor non trahat ad se majorem. Si aute

(1) BaruffalJus n. 79, et Cavalieri n. 9, locis cit.

(2) S. R. C. 23 Febr. 1884, n. 5907, 2.

pars addita minor sit, equidem benedicenda est, quia per adjunctionem etiam non fit benedicta : si enim benedicta fieret, id foret, vel quia parti benedictae commiscetur, sicut aqua vel oleum non benedictum admiscetur aquæ vel oleo benedicto, et modo in minori fiat quantitate, totum fit benedictum; vel quia cum parte benedicta unum totum efficit, sicut ecclesia, cui minor pars additur, est et manet benedicta seu consecrata, quatenus fit unum totum, cujus major pars est benedicta seu consecrata, et hæc trahit ad se minorem. Neutrum autem de coemeterio dici potest, quia pars non benedicta non commiscetur cum parte benedicta, sicut aqua cum aqua, et oleum cum oleo; neque unum lotum cum parte benedicta efficit; sed ipsa pars non benedicta, omnino distincta et separata manet, ut clare probatur 1° ex supposito contrario, videlicet, si major pars non benedicta una vice addatur minori parti coemeterii benedicti, non obstante hac additione majoris partis non benedictæ, pars minor benedicta non desinit esse benedicta; quia hæc pars in statu permanet, in quo fuit benedicta, et regula generalis est, rem benedictam non amittere benedictionem, quamdiu in eodem statu permanet; si autem in hoc casu pars minor benedicta, non desinat esse benedicta, profecto admittendum est in casu contrario, partem minorem non benedictam, si addatur majori parti benedictæ, etiam non fieri benedictam. 2° Id liquet et probatur ex coemeterio, quod muris, fossis aut sepibus ita conclusum est, ut quasi unum totum constituat, et in quo tamen aliqua pars vel etiam plures non benedictæ reservantur. Dictum est supra, *nisi pars addita tam modica sit, ut considerari non debeat*; in hoc enim casu admittendum est, majorem partem trahere ad se minorem. Quanta autem talis pars esse possit, morali judicio æstimandum est (1).

301.1. *Pridie ponitur in medio cæmeterii lignea crux, alta ad staturam hominis, scilicet nuda sine imagine Crucifixi, in cujus summitate et extremis brachiis accommo-*

(1) Baruffaldus tit. 74, n. 11.

dantur cuspides ferrei ad candelas imponendas. Una tantum crux ponitur in medio coemeterii, dum benedictio fit a sacerdote, et non quinque ut in officio pontificali. Crux potius figitur in terra, quam super mensam ponitur (1).

2. Ante ipsam crucem in terra figitur paxillus seu parvus palus ligneus, altus ad cubitum unum, qui in summitate tridens esse debet ad figuram crucis informis cum ferreis in quocumque tridentis ramo cuspidibus, aptis ab affigendas tres candelas (2).

3. Benedicens sacra paramenta in sacristia induit, si coemeterium sit ecclesiae contiguum, vel tantum parum distet, et alias ad mensam in loco opportuno.

In processione ad coemeterium praecedunt deferens aquam benedictam et thuriferarius, deinde crucifer medius inter ceroferarios, sequuntur alii clerici superpelliceis induti, et ultimo sacerdos benedicens (3).

4. Adhibetur aqua benedicta ordinaria benedictione, et etiam aspergillum consuetum, quia aliud non exprimitur in rituali Romano; juxta Baruffaldum tamen (4) et Cavalieri(5) aspergillum ex herba hyssopi convenienter adhibetur, quia par est ratio benedictionis ecclesiae et coemeterii. Aspersio crucis prout in similibus videtur facienda per modum crucis, sed non reliquae aspersiones per circuitum, quae incedendo fieri possunt a dextris et a sinistris, ita quidem, ut coemeterium totum et ubique aspergatur.

5. Candelae accensae ab initio benedictionis ponuntur super paxillum, quia hic vere incipit benedictio in nomine ss. Trinitatis, et crux, cui deinde affiguntur, nondum est benedicta (6). Tandem in crucis summitate ponuntur ad significandum lucem aeternam lucere fidelibus ibidem sepe-

(1) Cavalieri torn. IV, dec. 192, n. 5.

(2) Baruffaldus loco cit. n. 18.

(3) Cavalieri loco cit. n. 6.

(4) N. 28.

(5) N. 6, loc. cit.

(6) Baruffaldus loco cit. n. 17 et 30.

liendis, per meritum Christi in cruce passi. Istae candelae, benedictione etiam peracta, non extinguuntur, sed relinquuntur accensae, donec totaliter absumantur, ut inde edoceamur, venerationem loci perpetuo durandam esse (1).

6. Litaniae ordinariae omnium sanctorum ut in breviario, dicuntur usque ad *Kyrie eleison* inclusive, ut in benedictione ecclesiae : et cum dicendae sint genibus flexis, convenit, ut tapetum super terram sternatur.

7. In fine benedicens crucem triplici ductu incensat ; et deinde aspergit, non ipsam crucem, a qua discedit, sed coemeterii terram, per quam transit in via, dum ordine quo venerat, redit ad sacristiam seu locum, ubi paramenta assumpserat (2).

Not. 1. hic tantum actum esse de ritu benedictionis coemeterii in rituali Romano descripto, qui semper servandus est, dum a sacerdote coemeterium benedicitur, non autem de ritu pontificali, qui Episcopis proprius est, et a simplici sacerdote usurpari nequit.

Not. 2. brevitatis causa praetermitti ritum reconciliationis ecclesiae benedictae et coemeterii, tum quia casus raro occurrit, tum quia ex dictis de benedictione ecclesiae et coemeterii colligi potest, quatenus in istis casibus sint servanda et notanda.

Not. 3. ecclesiam, quae militaribus stationibus et excubiis per biduum inservivit, censeri profanatam, et *ad cautelam esse reconciliandam* (3).

RITUS ABSOLVENDI ET BENEDICENDI POPULOS ET AGROS EX APOSTOLICÆ SEDIS INDULTO.

302. Hæc absolvendi et benedicendi formula adhibetur, dum non una persona tantum, sed integer populus ac locus

(1) Baruffaldus n. 38 et seq. Cavalieri n. 9, locis cit.

(2) Cavalieri loco cit. n. 9.

(3) S. R. C. 27 Feb. 1847, n. 4924-5077.

ab excommunicatione, suspensione, interdicto aliisque pœnis, quas populus contraxit, est absolvendus; ejusque agri, qui ob interdicti causam steriles effecti erant, benedicendi sunt(i). Longiorem explicationem vid. apud Catalanum et Baruffaldum hoc loco.

METHODUS INDICATIONIS PRÆMITTENDÆ PONTIFICLE BENEDICTIONI STATIS DIEBUS SUPER POPULUM ELARGIEND/E : RITUSQUE IN EA SERVANDUS A REGULARIBUS, QUIBUS A S. SEDE HUIJUSMODI FACULTAS INDULTA EST, VEL INDULGEBITUR.

303. 1. Ritus in hac benedictione a regularibus servandus dicitur, quia Clemens XII in Constitutione *Inexhaustum* tertio Nonas Septembris 1762 facultates dandi benedictionem papalem revocavit, servando tamen facultates eamdem benedictionem impertiendi aliquibus regularibus ordinibus concessas (2). Hæc tamen facultas aliis etiam sacerdotibus sæcularibus sæpius conceditur, uti 11 Junii 1862 concessa fuit omnibus parochis et rectoribus totius Belgii, scilicet semel illo anno impertiendi benedictionem Apostolicam post missarum solemnia, juxta formam consuetam (3).

2. Benedictio Summi Pontificis nomine impertienda, ab omnibus regularibus danda est cum formula approbata in Constitutione Benedicti XIV. *Exemplis prædecessorum*, 19 Mart. 1748 (4).

Regulares tenentur in omnibus ritum ibidem a Benedicto XIV, præscriptum servare, sicut præcipit et mandat Clemens XIII in Constitutione citata. Hic ritus est ille, qui hoc loco in rituali præscribitur. Regulares igitur tenentur

(1) Catalanus in rit. Rora. tit. 8, cap. 33, n. 2.

(2) Vid. decr. S. Cong. Indulg. 6 Nov. 1764, *Tarvtsina* apud Prinzivalli n. 264.

(3) Collectio epist. pastoral, dicec. Mechl. tom. 3, fol. 591.

(4) Decret. SS. D. N. Leonis XIII, *Quo Universi* VII Jul. 1882, n. 5845.

stolam et superpelliceum induere, benedictione III dare, non ex suggestu, sed ad altare, etc.

Regulares facultate eam benedictione III elargiendi uti non possunt sine scientia et per III missione Episcopi diæcesani seu loci Ordinarii in scriptis impetranda ante annuntiationem benedictionis, et saltem triduo ante diem benedictionis (1).

• Facultate, quæ ex induito Sedis Apostolicæ nonnullis ordinibus regularibus competit, dandi pontificiam benedictionem statutis anni diebus, regulares uti dumtaxat » possunt in ecclesiis suorum conventuum » (2).

3 Episcopi in duabus solemnitatibus, in quibus ex speciali facultate benedictionem Papalem impertiunt, eam elargiri tenentur post missam solemnem, quam ipsimet celebrant; ita ut, si celebrare non valeant, pro illa die et vice censeri nequeant præditi auctoritate populo benedicendi (3). Item Benedictus XIV in litteris Apost. 19 Mart. 1748, in quibus ritus hujus benedictionis præscribitur, loquens de Abbatibus adjungit, eos sane hoc privilegio uti non posse, nisi postquam sacrum solemne aut vespas in ecclesia peregerint. Si in particularibus concessionibus missarum fiat mentio, ut in facultatibus parochis et rectoribus Belgii concessis 14 Junii 1862 (4), ille qui benedictionem impertit, similiter eam elargiri tenetur post missam solemnem, quam ipsemet celebrat.

4. Facultas elargiendi benedictionem Papalem. subdelegari non potest (5), nisi subdelegandi facultas in induito concessa fuerit (6).

5. Benedictio papalis, seu Summi Pontificis nomine impertienda, dari potest non nisi bis in anno, et nunquam

(1) Clem. XIII in litt. cit. 30 Aug. 1763.

(2) S. C. Indulg. 4 Feb. 1754, *Urbis et Orbis*, n. 212.

(3) Vid. Praxis Pontifie, tom. 1, n. 210.

(4) Litteras pastorales diæc. Mechl. tom. 3, fol. 591.

(5) S. C. Indulg. 22 Mart. 1763, n. 256.

(6) S. C. Indulg. 9 Jan. 1770, n. 314.

eodem die et in eodem loco, ubi Episcopus eam impertit (i) neque bis in die (2).

304. *Ritus hujus benedictionis.* Primo admonendus est populus, ut in rituali hoc loco præscribitur. Die et hora statutis, populo in ecclesia congregato, legendæ sunt integræ litteræ Apostolicæ lingua latina, et deinde lingua vernacula, nisi speciale habeatur indultum Pontificium (3). Tum populus ad suorum scelerum detestationem pio brevique sermone excitandus est. Postea sacerdos delegatus, stola et superpelliceo, non autem aliis paramentis, indutus, nullis circumstantibus seu assistentibus sacris ministris, benedictionem elargitur, ut in rituali præscribitur.

Versus et orationes procul dubio vel simpliciter recitari vel cantari possunt. Omnes, etiam *Dominus robiscum* et *Oremus*, dicuntur manibus junctis, nisi sacerdos librum teneat. Dicta oratione sacerdos ad altare ascendit, in medio debita facta reverentia, accedit ad cornu epistolæ, ibique conversus ad populum, benedictionem elargitur, manu dextra extensa faciens signum crucis, dum dicit *Pater et Filius et Spiritus Sanctus*. Juxta Cavalieri (4) sacerdos stans in cornu epistolæ. facie versa ad altare dicit *Benedicat ros omnipotens Deus*, interim oculos elevans, manusque extendens et elevans ut ad benedictionem in fine missæ, ac deinde conversus signat populum, dicens *Pater*, etc.

RITUS BENEDICTIONIS APOSTOLICÆ IN ARTICULO MORTIS
A SACERDOTIBUS AD ID DELEGATIS IMPERTIENDÆ.

305. De hac benedictione edidit Benedictus XIV, 5 Aprilis

(1) SS D N. Leo XIII in Brevi cit. 7 Julii 1882, n. 5845.

(2) S. R. C. 11 Sept. 1790, n. 4294-4413, *pro Priore conventus S. .1»-oustini*.

(3) Vid. Praxis Pontif. tom.], n. 210, 6.

(4) Tom. 4, dec. 388, n. 6

1747 Constitutionem *Pia Mater*, quæ pro regula in hac benedictione servanda est.

In hac Constitutione Benedictus XIV inter alia statuit :
1° Episcopos, qui ecclesiis præficientur, aut ad aliarum ecclesiarum regimen transferentur, obtenturos esse facultatem impertiendi benedictionem cum indulgentia plenaria fidelibus in articulo mortis constitutis, ad omne tempus, quo adeptum semel Ecclesiæ regimen obtinebunt, adjecta etiam facultate subdelegandi, quatenus facultatem prædiclam petierint (1).
2° Episcopos facultatem habere subdelegandi in suis civitatibus unum aut plures sacerdotes, quotquot pro numero animarum necessarios esse prudenter judicabunt, et in diocesis omnes parochos speciatim ruii degentes (2). Non requiritur, ut hujusmodi delegatio singulis fiat speciatim et in scriptis, licet consultius sit, si personis speciatim et per scriptum tribuatur (3). Sacerdotes deputati et subdelegati ab Episcopis pro eorum arbitrio et prudentia removeri, aliique in eorum locum subrogari possunt. 3° Indulta Episcopis concessa non expirari per mortem summi Pontificis concedentis, nec subdelegationes per Episcopi subdelegantis cessum aut decessum; sed perseverare usque ad superventum novi Praesulis, cujus arbitrio confirmari aut revocari possunt. Hæ tamen subdelegationes, si successor non revocet, censentur confirmari (4).

Quoad praelatos inferiores territorium separatum habentes, item quoad vicarios capitulares vid. Cavalieri (5).

Vicarius generalis non gaudet facultate subdelegandi ad benedictionem Apostolicam cum indulgentia plenaria in articulo mortis, quamvis Episcopus eamdem a sede Apostolica impetraverit, quia hoc non est de ordinaria potestate ad rectam necessariamque animarum administrationem ordi-

(1) Vid. Cavalieri, tom. 4, c. 27, dec. 2.

(2) S. C. Indulg. 23 Sept. 1775, n. 237, 8; 23 Nov. 1878, n. 440.

(3) 23 Nov. 1878, n. 440, 3.

(4) Cavalieri loco cit. dec. V, n. IL

(5) Loc. cit.

nata, nisi Episcopus in precibus Apostolicæ Sedi delatis eam facultatem expostulasset his aut similibus verbis, nempe per se vel suos vicarios generales communicandi indulgentiam (i).

Hæc indulgentia plenaria in articulo mortis in anno jubilæi non suspenditur (Raccolta ad hanc indulgentiam).

306. Quibus infirmis in articulo mortis hæc benedictio impertienda est?

R. Generaliter cunctis petentibus (2), qui non sunt excommunicati, impenitentes, neque in manifesto peccato mortali moriuntur; etiam pueris, qui peccare potuerunt, seu quibus absolutio et extrema unctio ministrantur (3); item sensuum usu destitutis, delirantibus et amentibus, quibus eadem sacramenta ministrantur, uti in rubrica hujus benedictionis præscribitur; quinimo etiam iis, qui ultimis Sacramentis culpabiliter refecti non fuerint, subitoque vergunt ad interitum (4). Applicatio effectum quidem frustrari potest, sed si in his extremis sacramenta cum periculo nullitatis ministrentur, eidem periculo indulgentiam exponere licebit.

307. Requiruntur ex parte sacerdotis ad hanc benedictionem impertiendam sequentia :

1° Ut sit delegatus. Circa quod notandum : 1° facultatem delegatam posse esse restrictivam, uti quoad moniales pro solo earum confessario ordinario (5); et 2° hanc tantum respicere loca respectivæ jurisdictionis; intra horum autem limites pro omnibus indistinctim, sive sint alienæ dioecesis, sive regulares, aliæve personæ a delegati jurisdictione immunes (6). Unde in aliena diœcesi illam nullus impertire potest, nisi hæc facultas ab Episcopo loci delegata sit parochis et viceparochis aliisque, qui eorum vicem in necessitate subeunt (7). Delegati etiam subdelegare nequeunt.

(1) S. C. Indulg. 24 Maji 1813, n. 321.

(2) S. C. Indulg. 23 Ap. 1675, n. 9, 2.

(3) S. R. C. 16 Dec. 1826, n. 4474-4623, in fine.

«) S. C. Indulg. 23 Sept. 1775, n. 237, 5.

(5) S. C. Indulg. 23 Sept. 1775, n. 237, 9.

(6) Cavalieri loc. cit. dec. 2 et 3.

(7) S. C. Indulg. 23 Sept. 1775, loco cit. ad 8.

2° Ut adhibeat formulam a Benedicto XIV præscriptam, quæ *non est tantum directwa sed præceptica* (1).

Hæc ipsa formula, præscripta in Constitutione Benedicti XIV *Pia Mater* adhibenda est ab omnibus regularibus, addito tantum ad *Confiteor* nomine Sancti proprii fundatoris, non obstantibus quibuscumque juxta Breve SS. D. N. Leonis XIII *Quo universi* VII Julii 1882.

3° Ut « si ægrotus voluerit confiteri, audiat illum et absol-
« vat. Si confessionem non petat, excitet illum ad eliciendum
» actum contritionis ; de hujus benedictionis efficacia ac
• virtute, si tempus ferat, breviter admoneat; tunc instruat
« atque hortetur, ut morbi incommoda atque dolores in
» anleaclæ vitæ expiationem libenter perferat. Deoque sese
« paratum offerat ad ultro acceptandum quidquid ei placue-
» rit, et mortem ipsam patienter obeundam in satisfactionem
» poenarum, quas peccando promeruit. Tum piis ipsum verbis
» consoletur, in spem erigens, fore, ut ex divinæ munificentiae
« largitate, eam poenarum remissionem et vitam sit conse-
« cuturus æternam (2). » Denique alias condiciones si requi-
site sint, infirmo proponere debet, ut illas adimplere possit,
de quibus in sequentibus.

Notandum hic est, sacerdotem quandoque circumspectum esse debere, ne, infirmum adhortando ad mortem patienter obeundam in satisfactionem poenarum, eundem offendat, neve ejus aut adstantium amicorum indignationem incurrat : quapropter, si difficultates provideantur, consultum quandoque erit, infirmum ad mortem patienter obeundam adhortari in confessione aut in absentia aliorum; nam, licet requiratur ad indulgentie consecutionem, ut infirmus mortem æquo ac libenti animo de manu Domini suscipiat, non tamen requiritur, ut hæc adhortatio fiat immediate ante applicationem indulgentiæ, sed sufficit, ut infirmus eam dispositionem habeat : si id fieri nequeat, convenit adhortationem ita moderari, eamque tam prudenter et suaviter proponere, ut

(1) S. C. Indulg. 5 Feb. 1841, n. 286, 8.

(2) Rubrica hujus benedictionis.

infirmus ipsam mortem æquo ac libenti animo de manu Domini suscipere paratus sit.

308. Requiruntur ex parte infirmi ad plenariam hanc indulgentiam lucrandam sequentia :

1° Gravis infirmitas; quanta autem infirmitas esse debeat non ita constat; certo sufficit mortis articulus, per quem intelligitur, non quidem agonia, sed evidens ac imminens mortis periculum. Neque ipsam agoniam exspectare consultum est, ne infirmus usu sensuum destituatur; nam indulgentia multo utilius et securius applicatur, dum infirmus dispositione propria ad illam se præparare potest. Diu dubitatum est, an valide concedatur illis, qui quidem tam graviter infirmantur, ut extrema sacramenta ipsis administrentur, sed tamen morti non ita sunt proximi, ut in articulo mortis constituti dici possint. Benedictus XIV enim in constitutione *Pia Mater* illam tantum concedere videtur in *articulo mortis, pro extremo momento*, prout S. Congregatio Indulg. etiam respondit, eam in vero tantum mortis articulo accipi (1) : et contra verba rubricæ hujus benedictionis *Solet impertiri, post sacramenta pænitentiae, Eucharistico el extremes unctionis*, item requisita in induito facultatis Episcopis concessae, ut infirmus *sit confessus ac sacra communione refectus*, supponere videntur, quod infirmo, cui hæc sacramenta administrantur, mox ipsa indulgentia sit applicanda; insuper ipsa constitutio Benedicti XIV indicat, Ecclesiæ curam esse, ne catholicae religionis professoribus hujusmodi adjumenti copia desit, neque ullus moribundus hoc subsidio privetur, cum tamen plurimi privarentur, si ad validitatem indulgentiae, ipse mortis articulus requireretur. Quaestio vero nunc dirempta est novo S. C. Indulg. responso ad sequens dubium : *utrum benedictio apostolica cum indulgentia plenaria in articulo mortis dari possit post collata extrema sacramenta, quum periculum quidem mortis adest, non tamen imminens?* Emi ac Rmi Patres in generali congregatione habita die 18 Decembris 1885 in

(1) 23 Ap. 1675, n. 9, 1,

ædibus vaticanis responderunt : *affirmative* : quam responsionem *ex rei natura* pro omnibus ægrotis Christi fidelibus in mortis periculo constitutis valere dixerunt. Facta vero de his relatione in audientia habita die insequenti a S. C. secretario, SSinus D. N. Leo PP. XIII Patrum cardinalium responsionem approbavit (1).

2° Intentio non quidem actualis aut virtualis, licet hæ sint optimae, sed saltem habitualis, ut patet ex his verbis rubricæ :

« Illis infirmis qui vel illam petierint, dum sana mente et integris sensibus erant, vel verisimiliter petiissent, vel dederint signa contritionis, impertienda est etiamsi postea linguæ cæterorumque sensuum usu sint destituti, aut in delirium vel amentiam inciderint. »

3° Status gratiæ.

4° Actus contritionis et charitatis. Sic præscribit constitutio, ut, “ studeant moribundos fideles excitare ad novos de admissis peccatis doloris actus eliciendos, concipiendosque ferventissimæ in Deum charitatis allectus. « Item rubrica benedictionis : * Si confessionem non petat, excitet illum ad eliciendum actum contritionis. »

5° Ut ipsam mortem æquo ac libenti animo de manu Domini suscipiat. Hæc inter alias præcipua conditio est : « hoc enim præcipue opus « ait Benedictus in sua constitutione, in hujusmodi articulo constitutis imponimus, et injungimus, quo se ad plenariae indulgentiæ fructum consequendum præparent atque disponant. *

Præcedentes condiciones in constitutione Benedicti XIV requiruntur, sed præterea aliae atque aliae imponi possunt, et etiam imponuntur in induitis, quibus facultas benedictionem impertiendi Episcopis Belgii concedi solet, scilicet :

6° Ut infirmus “ sit confessus ac sacra communione refectus, vel quatenus id facere nequiverit, saltem contritus nomen Jesu ore, si potuerit, sin minus corde devote invocaverit, et mortem tamquam peccati stipendium de manu Domini patienti atque alacri animo susceperit. * Invocatio

(1) S. C. I. 19 Dec. 1885, apud *Acta s. Sedis* 18, f. 411.

saltem mentalis SS. Nominis Jesu præscribitur ut conditio sine qua non, quamdiu ægrotus suæ mentis est compos, ad indulgentiam vi istius benedictionis lucranda (i). An sufficiant confessio et communio in infirmitate suscepta, vel an infirmus, qui ab aliquibus diebus est confessus et communicavit, iterum, si possit, confiteri et communicare teneatur ad lucranda indulgentia, non constat; unde tutius certo erit, iterum confiteri et communicare, si commode fieri possit.

Not. conditiones prædictas per se requisitas esse, si nempe infirmus sana mente et integris sensibus fuerit; horum autem defectu, in quantum ad illas adimplendas capax fuerit, ut patet ex rubrica benedictionis, ubi dicitur eandem impertiendam esse, etiamsi infirmi linguæ cæterorumque sensuum usu sint destituti, aut in delirium vel amentiam inciderint.

309. An hæc benedictio apostolica iterari potest?

R. Affirmative in diverso mortis articulo, ut liquet ex his verbis, quibus facultas episcopis concedi solet : « Quoties » aliquem in mortis articulo constitutum esse contigerit... » toties Apostolicam benedictionem impertiri valeas; « negative autem in eodem mortis articulo, sive ab eodem sive a pluribus sacerdotibus facultatem habentibus (2) impertiretur, quia verba relata et constitutio Benedicti XIV tantum loquuntur de unica benedictione in eodem mortis articulo, et ad plures extendi nequeunt. Hinc sequitur eam non posse iterari in eodem articulo, licet aliquo tempore perdurante (3) et contra posse, si cesset mortis articulus, infirmus convalesceret, et deinde quacumque de causa in novum mortis periculum reincidat, licet ex eodem morbo (4).

Idem dicendum est de permanente infirmitate etsi diuturna : quamdiu enim idem morbi status protrahitur, benedictio iterari nequit (5); 2° de casu, quo ægrotus accepit

(1) s. C. Indulg. 23 Sept. 1775, n. 237, 7.

(2) S. C. Indulg. 5 Feb. 1841, n. 286, 7; 12 Mart. 1855, n. 362.

(3) S. C. Indulg. 23 Sept. 1775, n. 237, 6; 24 Sept. 1838, n. 263; 12 Feb. 1842, n. 300.

(4) S. C. Indulg. 24 Sept. 1838, n. 263; 12 Feb. 1842, n. 300.

(5) S. C. Indulg. 24 Sept. 1838, n. 263; 12 Feb. 1842, n. 300.

applicationem in statu peccati mortalis, aut post applicationem in peccatum relapsus est : in neutro casu benedictio repeti potest (1). 3° Pariter prohibitum est indulgentia // plenariam in articulo mortis impertiri a pluribus sacerdotibus hanc facultatem ex diverso capite habentibus, puta ratione aggregationis confraternitati ss. Rosarii, s. Scapularis, ss. Trinitatis, etc. (2).

310. Sacerdos pro hac benedictione induitur superpelliceo et stola, scilicet violacea, quia ad ritum pœnitentialem attinet (3). Ingrediens infirmi cubiculum dicit *Pax huic domui* etc. ac deinde aegrotum, cubiculum et circumstantes aqua benedicta aspergit, dicendo antiphonam *Asperges me* sine psalmo *Miserere* et repetitione antiphonæ, quia Benedictus XIV de his non loquitur; tum peragit quæ supra dicta sunt.. Postea recitat stando *Adjutorium* cum reliquis vel alternatim cum clerico, vel solus, si ille desit. In prima oratione nomen personæ infirmæ exprimit, et si sit femina infirma loco *famulum tuum* dicit *ancillam tuam*. Clericus recitat *Confiteor*, et si desit, ipse sacerdos. Deinde sacerdos dicit *Misereatur tui*. Dubitatur, an *Indulgentiam* etiam adjungere debeat : *Misereatur* enim et *Indulgentiam* post *Confiteor* alias semper junguntur; in forma vero in constitutione Benedicti XIV et in rituali Romano praescripta tantum ponitur *Misereatur* etc., et in formulis totaliter impressis *Indulgentiam* communiter omittitur : solus s. Alphonsus de Lig. (4). *Indulgentiam* adjungit : an igitur sub expressione *Misereatur* etc. quæ in forma habetur, *Indulgentiam* comprehendatur, merito dubitatur. Practice tamen dicendum est, utrumque fieri posse, scilicet vel *Indulgentiam* omitti, quia in forma non ponitur; vel addi, quia alias semper dicitur. Sacerdos signat infirmum dicens *In nomine Patris*, et in fine ad *Pater et Filius* etc. (5).

(1) S. G. Indulg. 20 Junii 1836, n. 257, 7; 12 Feb. 1842, n. 300.

(2) S. C. Indulg. 5 Feb. 1841, n. 286, 7; 12 Mart. 1855, n. 362; 12 Jun. 1884, apud *Acta s. Sedis*, 17, f. 302.

(3) Cavalieri tom. 4, in fine.

(4) In praxi conf. n. 289.

(5) Cavalieri loc. cit.

« Si infirmus sit adeo morti proximus, ut neque confessionis generalis faciendæ, neque præmissarum precum recitandarum tempus suppetat, statim sacerdos benedictionem ei impertiatur (1). † Hæc verba *Statim sacerdos benedictionem ei impertiatur*, varie intelliguntur : juxta breviarium editionis typicæ' in hoc casu incipiendum est a verbis : *Dominus noster* etc., idque certum et tutum esse patet ex rubricis præfatis . Catalanus tamen (2) censet tantum dicendam esse benedictionem in fine, scilicet : *Benedicat le omnipotens Deus, Pater, Filius, et Spiritus Sanctus. Amen*. Item breviarium citatum, si mors proxime urgeat, assignat dicendam esse hanc formulam : *Indulgentiam plenariam et remissionem omnium peccatorum tibi concedo, in nomine Patris et Filii et Sjnritus Sancti. Amen*. Qua formula uti etiam potest ad contagium evitandum (3).

Si benedictio Apostolica immediate post viaticum et extremam unctionem impertiatur, *Confiteor*, ante applicationem indulgentiæ repetendum est (4) : verba autem *Pax huic domui* et aquæ aspersio forte omitti possunt, quia ab initio dicta et facta sunt; securius tamen est bæc benedictioni semper præmittere, quia Benedictus XIV præcipit formulam a se confectam usurpari, et hæc omnia in ipsa formula habentur.

311. Notandum hic est, infirmum plures alias indulgentias plenarias et partiales lucrari posse ratione confraternitatis aut associationis, cui est adscriptus, vel causa exercitii piorum operum, quæ facere consuevit. Expedit, ut sacerdos infirmo illas indulgentias proponat, iliumque instruat, quid ad easdem consequendas agere oporteat.

(1) Ita rubrica in fine bened.

(2) In rit Rom. tit. V, cap. VI, § VII.

(3) Decret. S. R. C. Colonien. 8 Martii 1879, n. 5768.

(4) S. C. Indulg. 5 Feb. 1841, n. 286, 5 et 6.

DE PROCESSIONIBUS.

31 “ Publicæ sacræque processiones, seu supplicationes, quibus ex antiquissimo ss. Patrum instituto catholica Ecclesia vel ad excitandam fidelium pietatem, vel ad commemoranda Dei beneficia, eique gratias agendas, vel ad divinum auxilium implorandum uti consuevit, qua par est religione celebrari debent; continent enim magna ac divina mysteria, et salutare Christianæ pietatis fructus eas pie exequentes a Deo consequuntur : de quibus fideles præmonere et erudire, quo tempore magis opportunum fuerit, parochorum officium est. »

313. Processiones distinguuntur : 1° in ordinarias et extraordinarias. Ordinariæ sunt, quæ fiunt certis diebus per annum, ut in festo purificationis B. M. V., dominica palmarum, in litaniiis majoribus et minoribus, in festo ss. Corporis Christi, vel aliis diebus pro ecclesiarum consuetudine : extraordinariæ vero sunt, quæ variis ac publicis de causis in dies indicuntur.

2° In generales seu publicas, et particulares seu privatas. Generales sunt, ad quas clerici omnium ecclesiarum illius loci seu civitatis conveniunt. Tales sunt processiones litaniarum majorum et minorum seu rogationum, solemnitatis ss. Corporis Christi, et aliæ extraordinariæ pro publico bono indictæ (1). Circa has processiones Concilium/Trid. (2), præscribit, ut. « exempti omnes tam clerici saeculares quam » regulares quicumque, etiam monachi, ad publicas processiones vocati, accedere compellantur; iis tantum exceptis » qui in strictiori clausura perpetuo vivunt » (3). Processiones

(1) S. R. C. 3 Dec. 1661, n. 1992-2139; 2 Sept. 1662, n. 2040-2187; 18 Mart. 1679, n. 2725-2874.

(2) Sesa. XXV, c. 13, de regul. et mon.

(3) Vid. dec. S. R. C. 27 Jul. 1628, n. 1787-1934; Quarti de process, sect. 3, puuct. 1 et 2; Lucius Ferraris *processiones* n. 13 et seq.

particulares sunt, quæ præter generales prædictas in qualibet ecclesia separatim instituuntur.

314. An propria auctoritate processiones fieri possunt?

R. 1. Quoad clerum sæcularem. 1° In ecclesia sæculari, sive cathedrali et collegiata sive parochiali, fieri possunt processiones particulares ex præscripto missalis et ritualis, v. g. in festo purificationis, dominica palmarum, triduo majoris hebdomadæ, absque alia licentia Episcopi, quia facta ecclesiarum erectione, eo ipso concessa censetur facultas, imo et imposita obligatio exercendi functiones juxta ritum et ordinem in missali et rituali præscriptum, saltem si commode fieri possunt (1). 2° Aliæ processiones consuetæ, etiam publicæ, fieri possunt absque nova Episcopi licentia, ita tamen, ut Episcopus easdem prohibere possit, etiam non obstante consuetudine (2). 3° Neque extraordinariæ processiones generales, neque novæ particulares non præscriptæ in missali et rituali, absque licentia Episcopi institui possunt, quia cura rerum spiritualium et regimen ecclesiarum ad Episcopum primario spectant; et insuper ad generales requiritur super omnes ecclesiasticos, qui ad publicas processiones convocari debent, universalis potestas et jurisdictio, quæ in solo Episcopo residet (3). 4° Dubitari potest, an processiones publicæ ordinariæ in diebus rogationum absque licentia Episcopi prima vice institui possint, quia ab una parte sunt processiones publicæ, ad quas requiritur auctoritas et indictio Episcopi; et ab altera sunt ex præscriptis in missali et rituali, ad quas eo ipso, quo ecclesia erigitur, facultas concessa censetur. Tenentur tamen Episcopi et ecclesiarum rectores omnino curare, ut dictæ processiones ordinariæ celebrentur, modo commode fieri possint (4).

(1) Quarti de process, sect. 3, p. I, q. 4, n. 151.

(2) S. R. C. 14 Jan. 1617, n. 381-528; 2 Aug. 1631, n. 786-933; 14 Maji 1672, n. 2433-2585; Quarti loco cit.

(3) S. R. G. 14 Jan. 1617, n. 381-528; 14 Maji 1672, n. 2433-2585; 22 Nov. 1681, n. 2821-2970, 8; Quarti loco cit. q. 1 et 4. Vid. dec. Alph. de Berges Archiep. Mechl 1 Feb. 1675, Syn. Belg. torn. II, ibi 363.

(4) Quarti loco cit. p. 2, q. 1, n. 157.

R. 2. Processiones ecclesiarum parochialiurn, quæ fiunt in festo et per octavam ss. Corporis Christi, fieri possunt non petita parochi venia, intra cujus paroebiæ limites ducentur sunt, quamvis quoad alias processiones hæc venia petenda sit (1). Neque in eodem festo et per octavam licentia Episcopi requiritur, ut patet ex sequente responso, quæ tamen necessaria est, si illæ post octavam transferantur (2).

R. 3. Quoad regulares et confraternitates. Ab his publicæ processiones in festo et per octavam ss. Corporis Christi, non petita parochi vel Episcopi venia, fieri possunt (3). Quoad alias autem processiones servandum est decretum generale (4) scilicet : « Regularibus, et confratribus in ecclesiis regularium esse permissum intra eorum ecclesias et claustra tantum processiones facere; et non extra : si vero ecclesiæ claustro careant, eisdem regularibus et confraternitatibus licere processiones tacere intra ambitum dumtaxat earundem ecclesiarum, hoc est prope muros ecclesiæ, sive exeundo a janua ecclesiæ, et intrando per aliam, sive per eandem januam, et semper prope muros ecclesiæ, et non extra dictum ambitum, nisi de licentia et consensu ordinarii, aut cum cruce parochi : privilegiis Apostolicis contrarium disponentibus per hoc decretum minime censeatur derogatum ». *Cum cruce parochi*, id est de licentia, consensu aut cum cruce parochi (5).

Sufficit tamen sola licentia parochi, per cujus parochiam proceditur, sine licentia Episcopi, ut patet ex decretis S. R. C. (6), quæ solam parochi licentiam exigunt, et aliis supra citatis, quæ vel ordinarii vel parochi licentiam dis-

J)_S. R. C. 20 Jun. 1654, n. 1558-1705; 8 Ap. 1656, n. 1643-1790; 11 Jân. 1681, n. 2788-2937; 1 Sept. 1838, n. 4695-4841.

(2) Cuppinus anuo 1772, n. 4.

(3) Dec. supra ad R. 2 citata, et 23 Feb. 1839, n. 4705-4851.

(4) Cong. S. C. Ep. et Rit. 21 Aug. 1628, n. 1787-1934.

(5) S. R. C. 26 Feb. 1628, n. 576-723; 20 Ap. 1652, n. 1489-1636. Vid. etiam dec. 19 Dec. 1671, n. 2422-2574, et dec. Inn. XI, 20 Maji 1682, Syn. Belg. tom. II, fol. 380.

(6) 24 Aug. 1630, n. 726-873, et 15 Dec. 1632, n. 823-970, 1.

junctive requirunt (1). Id tamen intelligendum est de solis processionibus, quæ fiunt juxta cujusque religionis aut confraternitatis propria instituta et regulas approbatas (2); nam sicut ipse parochus, sine licentia Episcopi, extraordinariam processionem facere nequit, sic nec eandem licentiam aliis concedere potest.

Sola quoque Episcopi licentia sufficit, contradicente etiam paracho (3).

Quod in decretis allatis statuitur de confraternitatibus *erectis in ecclesiis regularibus*, pariter intelligendum est de confraternitatibus institutis in propriis ecclesiis aut in aliis ecclesiis sæcularibus (4). Et si confraternitates in aliis ecclesiis ereclæ sint, processiones etiam intra ecclesiam fieri nequeunt, nisi cum licentia rectoris seu parochi (5).

Not. S. R. Congregationem (6) respondisse, clericorum et presbyterorum consuetudinem obviam eundi cum superpelliceis, cruce et baldachino, ad excipiendos cives suos, quando graduati redeunt in patriam, *non convenire, sed prohibendam, prout omnino prohiberi mandavit*.

3i<>. Notandum etiam, non variari nec ampliari posse processionis viam semel electam, sed semper incedendum esse per eandem, per quam processio prima vice incessit (7); non licere se opponere processioni, quando de consensu Episcopi intrat fines alterius parochiæ (8); si via mutanda sit « ad Episcopum privative pertinere indicare, et dirigere » processiones, quo et qua maluerit, nec sine ejus licentia

(1) Quarti de process, sect. 3, p. 1, q. 5, u. 154, io fine.

(2) S. R. C. 11 Nov. 1641, n. 1197-1344, et 10 Dec. 1703, n. 3521-3670, 21 et 22.

(3) S. R. C. 4 Jun. 1644, n. 1359-1507; 9 Aug. 1670, n. 2360-2512; 22 Nov. 1681, n. 2821-2970, 6; 10 Dec. 1703, n. 3521-3670, 22; 7 Sept. 1861, n. 5317, 2.

(4) Dec. gen. 10 Dec. 1703, η 3521-3670, 21 et 22.

(5) S. R. C. 15 Sept. 1640, n. 1116-1263, 1.

(6) 19 Nov. 1629. n. 1041-1188.

(7) S. R. C. 27 Sept. 1873, n. 5560.

(8) S. R. C. 14 Nov. 1615, n. 366-513; 15 Sept. 1668, n. 2303-2454.

» aliter fieri licere (1) Item similiter ad Episcopum spectare, transferre processiones consuetas ex causa pluviae aliave ratione legitima (2).

ORDO IN PROCESSIONIBUS SERVANDUS.

316. Prænotandum est, præcedentiæ rationem in processionibus et similibus considerari a propinquitate versus celebrantem; ita ut juniores seu minus digni antecedant, et seniores seu digniores sequantur secundum ætatem suscepti presbyteratus, factæ professionis, etc. Omnes bini procedunt, etsi numerus sit impar, senior seu superior incedit medius inter duos ultimos (3). Quoad hunc ordinem vid. *Praxis Pontificalis*, tom. 3, η. 213 et seq.

1° Ante omnes juxta cæremoniale Ep. (4) incedunt laicorum confraternitates, inter quas præcedentia debetur confraternitati ss. Sacramenti in processione ejusdem ss. Sacramenti (5).

Laici cum luminaribus procedunt ante clerum sæcularem et regularem, atque etiam ante confraternitates (6).

2° Loco religiosi incedunt secundum ordinem antiquitatis, vel prout de jure vel consuetudine procedere solent (7).

3° Loco curiales et officiales, inter quos ultimo loco nobiliores et magistratus incedunt (8). Si autem ista loci sit consuetudo, post celebrantem incedere possunt (9).

(1) S. R. C. 2 Aug. 1631. n. 786-933; 21 Jan. 1690, n. 3052-3201.

(2) Idem dec. 21 Jan. 1690, 2; Praxis Pontificalis, tom. 3, n. 206

(3) S. R. C. 18 Mart. 1656, n. 1640-1787, et 23 Nov. 1675, n. 2608-2760.

(4) Lib. 2, c. 32, n. 1, et c. 33, n. 5.

(5) Vid. Gardellini et instr. Clem. § 22, η. 4 et 5; Praxis Pontificalis, torn. 3, η. 214.

(6) S. R. C. 22 Januarii 1876, η. 5650, II.

(7) Cærem. Ep. 1. 2. c. 33, n. 5. et Praxis Pontif. ibid. n. 215. Vid. dec. S. R. C. 20 Aug. 16)2, n. 19-165; 28 Sept. 1632, n. 25-171; 6 Sept. 1603, n. 67-213; 1 Man. 1614. n. 337-184.

(8) Cærem. Ep. loco cit. et Praxis Pontif. ibid. n. 216.

(9) S. R. C. 4 Ap. 1615, n. 356-503; Merati torn. I, p. 4, tit. 12, η. 13.

4° Loco clerus sæcularis, ante quem incedit cruciier medius inter ceroferarios : deinde crucem sequuntur : 1° clerici seminarii, 2° curati ecclesiarum parochialium, 3° ecclesiæ collegiatæ, 4° clerus ecclesiæ cathedralis (1), et ultimo celebrans, medius inter diaconum et subdiaconum pluviale elevantes; nisi subdiaconus crucem deterat, in quo casu diaconus semper a sinistris celebrantis incedit, et pluviale non elevat, Gæremoniarius apud celebrantem et ejus assistentes incedit, et ubique discurrit, quando opus est, ad processiones dirigendas (2).

Laicus minister, qui processionem dirigit, in quovis etiam loco vel inter seu ante vel post clericos et undequaque juxta temporis et necessitatis exigentiam, pro sui officii exeeutione incedere, discurrere, ambulare atque associare potest (3). Ante crucem autem et utrumque clerum procedunt cantores laici (4), et musici (5). Milites non inter clerum, sed a lateribus incedere possunt (6).

5° Loco incedunt Prælati, si adsint, immediate post celebrantem (7), et deinde, si ea sit consuetudo, magistratus et nobiles, ut supra dictum est.

6° Et ultimo loco processionem prosequuntur laici, et quantum fieri potest, feminæ a viris separatae, primo scilicet viri, et deinde feminæ (8).

DE HABITU, ORNAMENTIS ET RITU SERVANDO IN PROCESSIONIBUS.

317. *Omnes decenti habitu, sine galeris nisi pluvia*

- (1) Cærem. Ep. loco cit. et Praxis Pontif. ibid. n. 218 et seq.
(2) S. R. C. 30 Aug. 1602, n. 17-163, et 8 Maji 1617, n. 390-537.
(3) S. R. C. 6 Dec. 1608, n. 248-395.
(4) Cierem. Ep. lib. 2, c. 16, n. 15.
(5) S. R. C. 23 Sept. 1837, n. 4667-4815.
(6) S. R. C. 17 Jun. 1679, n. 2748-2897.
(7) Praxis Pontif. tom. 3, n. 226.
(8) Rit. Rom. S. R. C. 31 iMaji 1642, n. 1240-1387.

cogente, induiti esse debent. Intra ecclesiam in quibuscunque processionibus omnes detecto capite incedunt, exceptis celebrante et ministris sacris aliisque paratis, qui caput tegunt, modo ss. Sacramentum aut lignum s. crucis non deferatur (1). Extra ecclesiam “ in processionibus, in quibus » deferitur ss. Christi Corpus, vel ss. Crucis lignum, tam « clerus quam sæculares detecto capite incedere debent. In » aliis vero processionibus, in quibus deferuntur reliquiæ vel » statuæ sanctorum, tunc sæculares et ecclesiastici, qui eas » deferunt, detecto capite; alii vero clerici possunt incedere « tecto capite cum bireto (2) ». Dum clerici caput detectum habent, non ideo tamen absque bireto incedere debent, sed illud manu non impedita ante pectus deferre possunt. Regulares pariter intra ecclesiam procedunt capite aperto, et extra ecclesiam capite cooperto bireto vel caputio, dummodo ss. Sacramentum aut lignum ss. crucis non deferatur (3). Quando sanctorum reliquiæ aut statuæ deferuntur, omnes laici detecto capite incedere debent; quando vero reliquiæ aut statuæ non gestantur, magistratui, sed non aliis laicis, capite cooperto adinstar cleri incedere licet (4). Cæremoniarius et clerici, qui dirigunt processionem (5), thuriferarius, acolythi atque deferentes crucem et vexillum detecto semper capite incedunt (6). Item cantores cum aliquid inchoant, aut soli decantant, caput regulariter detegunt, nisi aliquid obstet (7).

Not. per S. R. G. (8) prohiberi, ne pueri puellæque defe-

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 3, n. 1; S. R. C. 2 Ap. 1667, n. 2253-2404; 17 Juu. 1673, u. 2485-2637, 9; Quarti do process, sect. 1, p. 6, n. 16 ad 7; Vinitor p. 4, lit. 5, annot. 32, et p. 6, tit. 3, a. 15.

(2) S. R. G. 2 Sept. 1690, n. 3081-3230, 1.

(3) S. R. C. 24 Maji 1664, n. 2126-2273, 4; Cavalieri torn. III, dec. 151,

(4) S. R. C. 18 Jun. 1689, n. 3036-3185, et 2 Sept. 1690, n. 3081-3230, 2.

(5) S. R. C. 23 Sept. 1837, n. 4666-4815, IX, 1.

(6) S. R. C. 10 Jun. 1690, u. 3076-3225.

(7) Bauldry p. 2, c. 14, n. 18; Praxis Pontif. tom. 1, n. 54.

(8) 5 Mart. et 5 Nov. 1667, n. 2247-2398, et 2272 2423, 7; 7 Dec. 1844, n. 4848-4994.

rentes instrumenta divinæ passionis, vel aliud repraesentans hujus mysteria vel sanctorum vitas et martyria, ullo modo in processionibus praesertim ss. Sacramenti admittantur. Similiter Humbertus a Precip. Archiep. Mechl. prohibuit (1). “ Ne ulli saeculares vel regulares ad supplicationes admit- » tant parvulos religiosa aut alia indutos veste, quam quoti- », diana sua aut communi, aut ad summum ornatu angelico, .. qui tamen ad vanitatem non debet esse compositus. » Item Thomas Philippus Card. Archiep. Mechl. (2) prohibuit in publicis processionibus equitum turmas, personas larvatas aliasque insolentias admittere : et deinde (3) praecedentem prohibitionem extendit ad parvulos ornatu angelico aut virgineo indutos, sRICTE prohibens eosdem admittere in processionibus, in quibus Venerabile circumfertur. Ratio est, non tantum quia hæc omnia animum ab adoratione avertunt, quæ unice in supplicationibus intenditur; sed etiam quia fictus ille habitus risum potius quam pietatem, contemptum quam venerationem nostrae religionis et divinorum mysteriorum progignit. His tamen non obstantibus, parvuli ornatu angelico aut virgineo in pluviis locis ad processiones admitti solent.

2. Clerici (mines juxta rituale Romanum superpelliceis induti esse debent, non tantum sæculares, sed etiam regulares, exceptis monachis et mendicantibus, qui in proprio sui ordinis habitu incedunt (-1). An permittantur paramenta sacra vide in *Praxi Pontificali* tom. 3, n. 242. Celebrans pluviali induitur (5, et ita quidem necessario in processione ss. Sacramenti, ut sibi sine illo ss. Sacramentum deferre non liceat (6). In aliis autem processionibus, si pluviale non

(1) Ep. past. 21 Jul. 1700. Syn. Belg. toni. II, fol. 445.

(2) 9 Maji 1750.

(3) 12 Feb. 1753. Syn. Belg. torn. II, fol. 506.

(4) Catalanus m rit Rom. torn. II, tit. 9, c. 1, § 3, n. 1; Cavalieri torn. III. dec. 151. η 4 Vid η. 171.

(5) Rub. gen missalis tit. XIX, n. 3.

(6) S. R. C. 22 Jan. 1701, n. 3426-3575, 5; 15 Maji 1756, n. 4111-4260; 18 Dec 1784, n. 4270-4419, 1, 29 Nuv. 1856, n. 5228, 3.

habeatur, amictu, alba et stola, vel superpelliceo et stria, indui potest. Si diaconus et subdiaconus assistant, dalmatica et tunicella induuntur, modo celebrans pluviali sit indutus, et molo usus dalmaticæ ista dio et in ista processione permittatur, quod vide loin. I, num. 159. Diaconus etiam stola utitur. Numquam autem manipulum assumunt, et si eo induti sint, eundem ante processionem deponunt. Si piæter subdiaconum assistentem alter subdiaconus crucem deferat, uti in processione ss. Sacramenti fieri convenit; congruit, ut hic quoque veste subdiaconali sit indutus. Cantores clerici superpelliceis induuntur (i) vel si adsit consuetudo, etiam pluvialibus indui possunt (2).

3^{fl} N. Præferenda est *crux, et ubi fuerit consuetudo, vexillum sacris imaginibus insignitum, non tamen (ne- tum militari seu triangulari forma* Crucem deferre est officium subdiaconi assistentis, modo processio sit longitudinis competentis et ciux ad portandum facilis; in processionibus autem, in quibus ss. Sacramentum defertur, vel in quibus celebrans insignem portat reliquiam, aut quæ fiunt solemniter, alter subdiaconus sacris vestibus indutus ad crucem deferendam adhibendus est (3) : si subdiaconus non habeatur, aut processionis longitudo aliud exigat; crux a clerico superpelliceo induto præferenda est (4). Crux inter duos acolythos cum candelabris et candelis accensis portanda est, in honorem crucis et Crucifixi. In processionibus deferenda est cum imagine Crucifixi non ad celebrantem seu deferentem conversa, sed ut eisdem tergum veitat, quasi Christus præire videatur (5), ad differentiam crucis archiepiscopalis, in qua imago Crucifixi ipsum Archiepiscopum respicere debet. Totus clerus sæcularis sub una eademque cruce incidit : si accedat capitulum ecclesiæ cathedralis,

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 3, n. 7.

(2) S. R. C. 14 Ap. 1753, n. 4084-4233, 11.

(3) Rub. miss. in cæoa Dom. Bauldry p. 1, c. 13, art. 3, n. 2.

(4) S. R. C. 12 Jun. 1660, n. 1920-2067.

(5) S. R. C. 15 Maji 1675, u. 2580-2732, 1; Praxis Pontif. torn. 1, n. 86.

omnes sub cruce cathedralis incedunt; et alias unica elevanda est crux ecclesiæ, cujus fit processio, quam sequuntur omnes, qui sunt de clero saeculari, reservato loco digniori clero illius ecclesiæ, cujus est ciux (1) Si legitima adsit consuetudo, ut plures cruces deferantur, quilibet clerus sub propria cruce incedere potest (2). Unaquæque vero religio et confraternitas cum sua cruce et insignibus præcedunt (3). Begulæ crucem cum velo pendente seu pallio coloris convenientis deferre debent (4) ad indicandam inferioritatem et subjectionem respectu cleri sæcularis (5). Ita ut a clero saeculari crux cum pallio deferenda non sit, nisi talis sit consuetudo (6).

Not. cruciferum et duos acolythos deferentes candelabra, numquam. neque ss. Sacramento, in processione genufieclere; et ceroferarios præcedere, quandocumque ob loci angustiam simul incedere nequeunt.

Vexillum ante omnes deferendum est a clerico cotta, vel ab aliquo laico habitu honesto induto (7).

319. Via, per quam transeundum est, ab habitantibus mundari debet.

De circulo et via procedendi standum est locorum consuetudini Juxta Gardellini (8) regulariter incipiendum est a parte evangelii, et progrediendum ad latus epistolæ, si processo intra ecclesiam fiat; et si per plateam, tunc ad dextram pergendum est, et per sinistram ad januam revertendum : juxta Gavantum autem (9) et Quarti (10) rectius

(1) S. R. C. 27 Nov. 1632, n. 822-969; 28 Ap. 1866, n. 5362, 3.

(2) S. R. C. 27 Nov. 1632, n. cit.; 5 Mart. 1825, n. 4465-4615, 1.

(3) S. R. C. 2 Aug. 163], n. 778-925, et 7 Maji 1639, n. 1004-1153.

(4) S. R. C. 14 Jan. 1617, n. 379-526.

(5) Gavantus p. 1, tit. 19, litt. e.

(6) S. R. C. 12 Jun. 1660, n. 1914-2061. Vid. Praxis Pontii, tom. 3, n. 210 et 211.

(7) Bauldry p. 4, c. 16, art. 2, η. XI, et art. 3, η. XIII.

(8) Instr. Clem. § 20, η. 16.

(9) P. 4, tit. 12, η. 6.

(10) De process, sect. I, p. 6, n. 16, ad 11.

proceditur a latere epistolæ ad latus evangelii. In bis locis, si processio intia ecclesiam fiat, communiter proceditur usque ad januam, et tunc dextram tenendo, iit circulus progrediendo ad partem evangelii altaris : et si extra ecclesiam, solis cursus servari solet.

320. Adhibentur duo thuribula, modo sit copia, in processionibus, in quibus ss. Sacramentum defertur (1), et in quibus lignum ss. crucis, spinæ coronæ D. N. aliæve reliquiæ insignes solemniter transferuntur (2). In aliis autem processionibus, ut in festo purificationis, dominica palmarum, etc. unum tantum thuribulum in missali et rituali præscribitur. In prioribus processionibus duo thuriferarii immediate incedunt ante ss. Sacramentum aut reliquias, facie semiversa in incesso, thuribulum lente ac æqualiter moventes et ducentes, illudque habentes e manu dextra pendens ab eo, qui est a sinistris, e manu vero sinistra ab eo, qui est a dextris. In posterioribus vero processionibus unicus thuriferarius incedit omnium primus ante crucem processionis, ut quasi sternat viam Crucifixo sequenti cum odore incensi, vel ut Christus quasi trahat post se sequentes in odorem unguentorum suorum.

Modus thuribulum ducendi in processione duplex est, scilicet incensare, seu thuribulum in altum tollere versus objectum, quod incensatur, et suffumigare pavementum, seu thuribulum ante et post se projicere : uterque inodus bonus est: posterior tamen in processionibus, tanquam facilius inter ambulandum eligi potest, praesertim si fiat tractibus longioribus erga objectum, quod sequitur, ut non tantum ei viam sternere, sed ipsum quoque incensare dici possit.

Vid. Praxis Pontif. tom. 3. n. 247.

Priusquam sacerdos ante processionem ab altari discedat, thus more solito imponit; quoties autem deinde thuribula non amplius fumigant, thuriferariorum est, novum thus imponere.

(1) Rub. miss, in cœna Dom. et rit. Roin. de process, ss. Sac.

(2) S. R. C. 26 Aug. 1752, n. 4078-4227, 5; Merati p. 2, lit. 7, n. 73.

301 • Rubricæ non prohibent, lumina accensa *deferri in* quacumque processione; id tamen magis convenit, cum ss. Sacramentum, vel saltem reliqui® in processionibus deducuntur (1). In processione ss. Sacramenti juxta cæremoniale Ep. (2) omnes tam religiosi, quam laici, et etiam clerici (3) deberent, cum fieri posset, si non funalia, saltem accensas ceræ albæ candelas manibus portare. Et juxta rituale Romanum in translatione sacrarum reliquiarum insignium cum luminaribus accensis omnes procedere debent. Item quando ss. Sacramentum extra ecclesiam circumfertur, ne ob ventum aut imbrem lumina extinguantur. mandat Benedictus XIII (4) ut quatuor saltem cum suis hastis lanterna? comparentur, *et suis* semper cum intus accensis candelis hinc inde circa celebrantem, qui Sacramentum gestat, deferantur (5).

Auctores communiter censent, candelas in processione deferendas esse manu extima (9) praeterquam a capellanis, qui immediate ante baldachinum incedunt. Cum autem rubricæ nihil praescribant, idcirco dici non debet, contrariam, ubi existit, immutandam esse consuetudinem. Usus in his locis habet, ut deferantur dextra ab iis, qui sunt a sinistris, et sinistra ab iis, qui sunt a dextris, ut proximiora sint Sacramento, in cujus honorem deferuntur.

302. SS. Sacramentum in processionibus semper sub haldachino, non tantum extra sed etiam intra ecclesiam deferendum est; et si baldachinum usque ad altare afferri nequeat, umbella adhibenda est, ne ss. Sacramentum absque hoc honoris signo, licet per breve spatium deferatur (7). Lignum ss. Crucis, ss. spioæ coronæ Domini, et alia quædam

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 32, n. 9.

(2) L. 2, c. 33, n. 4.

(3) S. R. C. 12 Ap. 1603, n. 44-190.

(4) In conc. Rom. 1725, tit. 15, c. 7.

(5) Vid. Gardellini in instr. Clem § 20, 11.

(6) Gavantus p. 4, tit 12, n. 5; Cavalieri torn IV, c. 8, § 20, n. 2; Gardellini in instr. Clem. § 20, n. 12; Praxis Pontii, tom. 3, n. 212 et 225.

(7) Miss. Rom in ccena Dom. *feria 6* parasc. et rit. in process ss. Sac.

instrumenta Dominicæ passionis sub haldachino etiam deferri possunt, dummodo id fiat seorsim et disjunctim a sanctorum reliquiis; sanctorum autem statuæ et reliquiæ licet insignes sub ullo prætextu, aut ob consuetudinem immemorabilem sub haldachino deferri nequeunt (1/, neque etiam retro reliquias et simulacra sanctorum, sive Episcopo absente sive præsentem (2).

Baldachinum et umbella debent esse perpulchra et semper albi coloris in processionibus ss. Sacramenti (3).

323 • Dum fiunt processiones per ecclesiam sine ss. Sacramento, 1° celebrans et canonici ecclesiæ cathedralis transeuntes ante altare majus, caput inclinare, et alii genuflectere tenentur : 2° transeuntes ante tabernaculum ss. Sacramenti omnes genuflectere debent (4) : 3° transeuntes ante altare sub elevatione ss. Sacramenti infra missam, similiter genuflectunt (5) in supposito, quod campanula pulsetur; nam in processionibus candelarum, palmarum, et similium, quæ fiunt per ecclesiam sine ss. Sacramento, ad elevationem “ non est pulsanda campanula : quod si pulsetur, et advertatur elevatio v. g. Corporis Christi, tunc genuflectendum utroque genu a transeuntibus ante altare, ubi missa celebratur; et deposito sacramento progrediendum : similiter si alii transeant in elevatione calicis » (6). Genuflectendum igitur est, non quidem ab omnibus, sed ab illis tantum, qui in casu ante altare transeunt; neque debent permanere genuflexi, quousque calix elevatus et depositus fuerit, sed s. Hostia deposita surgunt et progrediuntur; et similiter alii genuflectunt, qui transeunt infra elevationem calicis ; ut, quo minus

(1) Dec. gen. S. R. G. a Pontifice approbatum 27 Maji 1826, u. 4471-4620, a. Vid. dec. 23 Sept. 1820, u. 4420-4570; 16 Mart. 1833, n. 4561-4710; 26 Ap. 1834, n. 4578-4727.

(2) S. R. G. 22 Januarii 1876, Nuscana VII. Acta s. Sedis vol. 9, ibi. 218.

(3) Cæremoniale Ep. lib. 1, c. 14, n. 1, et lib. 2, c. 23, n. 3; Praxis Pont. tom. 1, n. 117.

(4) S. R. C. 14 Dec. 1602, n. 33-179.

(5) S. R. C. 2 Maji 1620, n. 441-588.

(6) S. R. C. 1 Mart. 1681, n. 2794-2943, 9.

fieri potest, sacra interrumpatur functio et processionis ordo (1), 4° In processione ss. Sacramenti, genuflectendum est ss. Sacramento, quod circumfertur, in occurso et transitu ejusdem (2), non tamen altari, neque tabernaculo, neque etiam sub elevatione missæ, quæ celebratur, licet campanula pulsetur, quia incedentes in processione, sunt in actuali ss. Sacramenti adoratione (3). Cum in processione est genuflectendum, ambo simul incedentes genuflectunt et surgunt, graviter quidem et modeste, sed tamen alacriter et sine cunctatione, ut sequentes non sistant se expectantes, sed ordinatim in eodem loco genuflectant post eos. Non genuflectunt crucifer, acolj'thi qui candelabra a latere crucis deferunt, nec qui reliquias aut statuas gestant (4).

324. Dum fit processio, pulsantur campanæ ecclesiæ, cujus est processio, et aliarum, juxta quas transitur.

Not. 1. « Processiones prius fieri debent, deinde missa solemniter celebrari : nisi aliter ob gravem causam interdum ordinario, vel clero videatur n. Missa tamen solemnitate ss. Corporis Christi prius celebranda est (5) ; et quoad rogationes vide n. 74.

Not. 2. Processiones non sunt peragendæ « tam longi itineris circuitu, ut aut populi devotio languescat, aut computationibus aliisque insolentiis occasio præbeatur » (6). Rituale Romanum similiter præcipit, ut § edendi ac bibendi abusus secumque esculenta et potulenta deferendi in sacris processionibus, agrisque lustrandis, et suburbanis ecclesiis visitandis, tollere parochi studeant ; ac fideles, praesertim die dominica, quæ proxime rogationes antecedit, quam hæc dedeceat corruptela, sæpius admoneant » (7).

(1) Cavalieri tom. IV, dec. 180, I.

(2) S. R. C. I Mart. 1681, n. 2794-2943, 8.

(3) Merati p. 4, tit. 12, n. 14; Cavalieri loco cit. n. 2.

(4) De Carpo Cærem. p. 3, n. 178.

(5) Rit. Rom. et cærem. Ep.

(6) 3 cone. prov. Meehl, tit. XIV, c. 5.

(7) Vid. Vinitor p. 4, tit. 5, annot. 38.

Not 3. « Videant in primis sacerdotes, alique ecclesiastici ordinis, ut in processionibus ea modestia ac reverentia tum ab ipsis, tum ab aliis adhibeatur, quæ piis et religiosis hujusmodi actionibus maxime debetur. Omnes... graviter, modeste, ac devote bini suo loco procedentes, sacris precibus ita sint intenti, ut remoto risu, mutuoque colloquio, et vago oculorum aspectu, populum etiam ad pie, devoteque precandum invitent. »

Quo colore utendum sit in processionibus, vide tom. 1, num. 151.

DE CANTANDIS IN PROCESSIONIBUS.

325. Γη processionibus cantanda sunt ea, quæ in missali aut rituali Romano præscribuntur. Circa hæc notari potest : 1° præscribitur cantandum *Procedamus in pace* in processionibus candelarum et palmarum, non autem in illis, quæ incipiuntur per litanias, ne canius interrumpatur neque in quibus ss. Sacramentum defertur, propter ejus præsentiam : in reliquis tamen processionibus cantari potest. *Procedamus in pace* cantatur a diacono : scilicet post impositionem thuris, antequam ab altari descendat aut discedat, altari debitam facit reverentiam, se vertit ad populum per suam sinistram, ne tergum celebranti vertat, conversus cantat *Procedamus*, eoque cantato ad altare revertitur, ut cu^H celebrante procedat. Absente diacono, celebrans conversus ad populum, eadem verba dicit aut cantat. 2° Si ad unam aut plures ecclesias in via sit divertendum, litaniæ vel psalmi intermittuntur; in illis ecclesiis stando ante altare cantatur antiphona cum versu et oratione titularis ecclesiæ, et si sit processio ss. Sacramenti, cantatur antiphona cum oratione de eodem ; in egressu autem cantus intermissus iterum resumitur. 3° In processionibus ad petendam pluviam, serenitatem etc. cantantur ea, quæ in rituali loco proprio assignantur; et quæ litanis addenda præscribuntur, quibus res-

pondetur *Te rogamus*, adduntur post versum *Ut fructus terree dare*. 4° In processionibus quæ diebus dominicis in quibusdam ecclesiis fiunt, ad honorandam Domini nostri resurrectionem, cantantur responsoria aut hymni ex officio diei secundum statuta diœcesana aut consuetudinem ecclesiæ (1).

MODUS IN PROCESSIONIBUS SERVANDUS.

326. In processionibus nihil ita curandum est. quam ut debito ordine et modo peragantur, præcipuo quidem initio, in statione si fiat, et in fine

1. Cæremoniarius tempestive et diligenter curare debet, ut omnia sint parata et disposita, omnes sua loca habeant et occupent, atque in iisdem regulariter et ordinatim procedant, tam illi qui ante crucem, quam qui post eam incedunt.

2. Si processio non fiat post missam aut officium, vel si celebrans post missam aut officium ad sacristiam revertatur: tunc celebrans pluviali indutus, præcedente crucifero inter duos acolythos deferentes candelabra cum cereis accensis, e sacristia egreditur, et ad altare accedit.

3. Si fiat post missam aut officium, et celebrans ad sacristiam non revertatur, uti fit communiter; crux parata collocatur ad cornu epistolæ prope credentiam.

Finito ultimo evangelio missæ, celebrans, facta reverentia in medio altaris, descendit in planum ad cornu epistolæ, ibi deponit casulam et manipulum, atque pluviale assumit. Diaconus et subdiaconus suos etiam deponunt manipulos. Deinde per planum accedit ad medium ante gradus altaris, diacono et subdiacono pluviale elevantibus, nisi subdiaconus crucem deferat, in quo casu per totam processionem diaconus semper a sinistris celebrantis incedit, pluviale autem non elevat.

Si subdiaconus crucem deferat, tunc manipulo ad cornu

(1) Vid. Vinitor p. 6, tit. 19, n. 3, et Lebrun, *Traité prélim.*, art. 7.

epistolæ deposito, crucem apud credentiam ab acolytho accipit, vel per semetipsum apprehendit, si non porrigatur; medius inter acolythos cum candelabris accedit ad medium ante altare, et se sistit, ut mox dicetur de crucifero.

1. Si processio non fiat post missam, sed post benedictionem palmarum et candelarum aut aliud officium, in quo celebrans pluviali indutus fuit; et subdiaconus crucem deferat, ut in die purificationis et dominica palmarum; tunc acolythus, dum incensum ante processionem imponitur, cum cruce inter ceroferarios ad medium ante altare accedit, ibique se sistit facie ad altare conversa, donec subdiaconus crucem accipiat. Eo casu subdiaconus, reverentia cum celebrante ante gradus altaris facia, se vertit, nudo capite et sine bireto in manibus, crucem accipit, et medius inter ceroferarios cum candelabris, paulo celerius procedit, ut ante alios suo loco incedere valeat.

5. Si subdiaconus missæ crucem non deferat, eandem portat alter subdiaconus vel clericus superpelliceo indutus, ut dictum est n. 318. Si processio fiat post missam aut officium, et celebrans ad sacristiam non revertatur, hic crucifer finita missa aut officio, crucem apud credentiam accipit, et cum eadem medius inter acolythos cum candelabris tempestive accedit ante altare, et facie ad altare conversa, donec procedendum est. se sistit ad ingressum chori, vel propius aut longius ab altari, prout exigit locus, in quo infra processionem incedere debet. Quamdiu crucem defert, neque ipse neque acolythi qui cum candelabris eum comitantur, faciunt reverentiam aut genuilectunt sive ante altare, sive etiam ante ss. Sacramentum. Semper procedit in medio acolythorum cum candelabris, nisi locus sit angustus, in quo casu acolythi præcedunt.

6. Cum celebrans, incenso ante processionem imposito, se vertit ad procedendum, crucifer pariter se vertit et procedit, omnesque facta reverentia suo ordine similiter procedunt, ita se gerentes, ut nulla fiat confusio, atque ut celebrans amplius expectare non debeat, sed continuo procedere possit.

Omnes incedunt bini et bini, et ultimi, si numerus sit impar,

trini; pari passu et æquali inter se servata distantia, videlicet unius circiter passus inter collaterales, *et* duorum vel trium passuum inter antecedentes et subséquentes. Qui ex una parte incedunt, quantum fieri potest, diligenter et modestè attendere debent ad socios suos ex altera procedentes, ne unus alium præcedat, aut alter quasi sequatur; aut ne nimis sint vicini aut remoti a se invicem, sed duas rectas lineas in longum efficientes. Si loci angustia non permittat, ut juxta se invicem incedant, minor seu junior præcedit (1).

Curandum etiam est, ne spatium aliquod inter diversa corpora relinquatur, ed omnia ita cohaereant, ut unu,^H quasi agmen videatur.

II. Si statio fiat in via, qua transitur, v. g. ad altare juxta viam constructum. omnes procedere possunt, donec celebrans ad stationem seu altare pervenerit: tunc omnes consistunt, et se vertunt ad celebrantem. Precibus in statione dictis seu cantatis, oinnes iterum se vertunt, eodemque ordine procedunt.

2. Si autem in statione ad locum aliquem sit accedendum, vel ecclesiam aut oratorium ingrediendum; tunc cum illuc perventum fuerit, illi qui primi incedunt, persistunt in loco ita remoto, ut omnes alii transire valeant; duo primi se sistunt, unus a dextris et alter a sinistris, ita a se invicem separati, ut reliqui inter eos procedere possint; duo sequentes se sistunt similiter juxta duos primos; reliqui similiter, successive usque ad ultimos, ita ut omnes duas lineas usque ad altare seu locum stationis efficiant, juniores longius ab altari remaneant, et digniores illi appropinquent eodem ordine, quo in processione incedunt. Sic stant facie ad se invicem conversa; cum autem celebrans transierit, faciem vertunt ad altare. Crucifer cum acolythis persistit in loco, in quo incessit, aliquantulum autem e medio recedit, ut alii transire possint; cum omnes transierint, se sistit in medio, ibique sine reverentia aut genuflexione facienda, stat, donec sit progrediendum. Dum pergendum est, omnes se vertunt

(1) λ id. Praxis Pontificalis, tom. 3, n. 213.

et procedunt, quia processio est extensa eodem modo, quo incessit, et quo jam procedendum est.

III. In fine processionis, cum ad ecclesiam aut ad altare redierint, si sequatur missa, ut in festo purificationis et dominica palmarum, omnes debita altari facta reverentia, ad respectiva sua loca accedunt; crucifer deponit crucem ad cornu epistolæ prope credentiam, et acolythi candelabra super credentium; celebrans cum ministris, debita ante gradus altaris facta reverentia, accedit ad cornu epistolæ, ibique potius quam ante gradus altaris paramenta permutat.

2. Si sequatur aliud officium, ut feria sexta parasceves, vel benedictio danda sit cum ss. Sacramento, ut in ejusdem processione, crucifer deponit crucem et acolythi candelabra, ut jam dictum est: reliqui autem se gerunt ut in statione, juniores scilicet, seu qui primi incedunt, se sistunt in loco remoto ab altari, alii ordine quo incedunt, propius ad altare accedunt; stant omnes facie ad se invicem conversa, et ad adventum ss. Sacramenti genuflectunt utroque genu. Cum celebrans cum ss. Sacramento transierit, se convertunt ad altare, et manent genuflexi usque ad finem. Quod si circa altare efficiant quasi semicirculum, ut in aliquibus locis fieri solet, digniores sint directe ante altare et quasi in medio plani hinc inde, et juniores versus cornua altaris. Si locus capax non fuerit, omnes ad loca sua in choro accedere possunt.

3. Si non sequatur missa neque aliud officium, tunc in accessu ad altare omnes, nisi mox ad respectiva loca in choro accedant, se sistunt, ut supra dictum est, juniores, in loco remoto ab altari et alii ordine quo incedunt propius ad altare; crucifer non deponit crucem neque acolythi candelabra, nisi statio ante altare forte longior foret, sed stant in loco in quo inceserunt, paulisper e medio recedentes, ut alii transire possint; cum oinnes transierint, se sistunt in medio. Cantata oratione, celebrans redit in sacristiam præcedente crucifero cum acolythis (1).

(1) Bauklry p. 2, cap. 14, n. 29 et seq.

His omnibus de processionibus generaliter dictis, cum actum sit de processione in die Purificationis n. 88 et seq. in dominica palmarum n. 23 et seq. in rogationibus n. 74 et seq. ; agendum restat de processione ss. Sacramenti.

DE PROCESSIONE SS SACRAMENTI.

327. ^o/clarat sarda Synodus Trid. (i) : « Pie et religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis, peculiari quodam et festo die, præcelsum hoc et venerabile Sacramentum .. in processionibus reverenter, et honorifice per vias, et loca publica circumferretur » Item statuit tertium concilium prov. Mechl. (2) : * Sacrosancta Eucharistia pie et utiliter ad populi devotionem interdum in publicis supplicationibus defertur; potissimum vero in festo sacro Christi Corpori consecrato, ejusque octava. Sed ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat, et non nisi in arduis causis pacis et publicae necessitatis vel utilitatis. In illis autem processionibus, ad quas populus non tam orandi quam spectandi gratia confluere solet, abstinenceatur. - Sic synodus diœcesana Antverp. (3) edicit : “ Quoniam in processionibus, quas vocant dedicationum, multas contingit insolentias plerumque committi, et quædam inepta et lasciva immisceri, quæ tamen non esse toleranda decernimus; omnino prohibemus in illis venerabile Sacramentum circumferri - (4).

“ Ubi processio ss. Sacramenti in ejus festo die, vel per octavam, ea qua decet solemnî pompa nequiverit haberi, designabit Episcopus pro suo arbitrio et prudentia unicuique

(1) Sess. XIII, de Euch. c. 5.

(2) 1607, tit. VII, c. 8.

(3) 1610, tit. VII, c. 8.

(4) Vid dec. S. R. C. 12 Jun. 1638, n. 911-1058; epist. past. Alph. de Berghes Syn. Belg. torn. II, fol. 363.

ecclesiæ aliquam ex sequentibus dominicis, in qua celebrata missa cum commemoratione ss. Sacramenti juxta rubricarum præscriptam formam, solemnî illius processio peragi possit * (1). Missa igitur in hoc casu de dominica seu festo duplici occurrente celebranda est, cum commemoratione ss. Sacramenti post alias orationes præceptas (2). Si processio fiat extra dominicam in die, qua votiva privata permittitur, et votiva de ss. Sacramento cantatur; hæc more votivo sine *Gloria* et *Credo*, et cum tribus saltem orationibus dicenda est.

328. A quo, et quomodo ss. Sacramentum in processionibus deferendum est?

R. I. Deferri debet ab eo, qui missam aut officium celebravit, quatenus processio fiat aut post missam aut post officium (3) Solus excipitur Episcopus diœcesanus, qui, licet missam aut officium non celebret, nihilominus ss. Sacramentum in processione defert (4). Delatio ss. Sacramenti in processione ejusdem solemnîtatis ad primam pertinet dignitatem. modo ipsa missam aut officium celebret, et deficiente prima dignitate ad secundam, et sic successive (5). In oppidis aliisque locis ruralibus a digniori illius loci sacerdote id fieri decet (6). Per totam autem processionem, ab initio usque ad finem, ss. Sacramentum ab uno eodemque deferendum est, et non successive a pluribus, quacumque in contrarium non obstante consuetudine (7).

Similiter quæcumque processio, quæ fit immediate sive

(1) S. R. C. 8 Mari. 1749, n. 4051-4200

(2) S. R. C. 6 Dec. 1653, n. 1515-1692, et 10 Sept. 1796, n. 4320-4469, 6.

(3) S. R. G. 19 Jan. 1608, n. 219-366; 12 Jun. 1627, n. 540-687, I; 16 Ap. 1614, n. 1348-1495; 23 Mart. 1709, n. 3653-3802; 3 Aug. 1839, n. 4715-4861; 22 Maji 1841, n. 4780-4926. Vid. Praxis Pontif. tom. 3, n. 241

(4) Cærern. Ep. lib- 2, c. 33.

(5) Eadem dec. cit. Praxis Pontif. tom. 3. n. 211.

(6) Merati cum aliis p. 4, tit. 12, n. 11, in fine.

(7) S. R. C. 4 Maji 1748, n. 4)46-1195; 3 Aug. 1839, n. 4715-4861; 22 Maji 1811, n. 4780-4926.

ante sive post missam aut officium, fieri debet per celebrantem; si autem celebrans v. g. post vespervas recesserit, et processio instituatur post completorium, vel fiat alio tempore sine respectu ad missam aut officium, tunc etiam spectare potest ad primam dignitatem juxta statuta et consuetudinem (i).

R. 2. Deferendum est 1° manibus celebrantis, pedibus incedentis (2), dextra ad nodum et sinistra ad pedem ostensorii, manibusque velo humerali coopertis : 2° ante faciem juxta rituale Romanum, seu superiorem partem pectoris, cum imagine s. Hostiæ versus praecedentes : 3° sub baldachino, sub quo celebrans et simul diaconus et subdiaconus pluviale elevantes, incedunt, si fieri possit. 4° Deferens ss. Sacramentum. submissa voce alternatim cumjuinistiis continuo recitat aliquos psalmos vel hymnos, quos memoriter recitare potest(3); numquam tamen cum aliis cantat, nisi alii non cantent vel inordinate (4).

329. An et quoties est standum, item populus cum ss. Sacramento in ejusdem processione benedicendus?

R. 1. Si via processionis longior fuerit, super altare alicujus ecclesiæ vel super altare per viam constructum ss. Sacramentum deponere, et aliquantulum quiescere licet. Quod tamen non passim in singulis ecclesiis, vel ad singula altaria, quæ per viam constructa reperiuntur, faciendum est, sed semel tantum vel iterum. Deposito ss. Sacramento super altare, cantatur *Tantum ergo* et *Genitori* vel aliqua antiphona de venerabili; celebrans ponit incensum in thuribulum et ss. Sacramentum ter incensat; deinde cantatur versus *Panem de coelo*, cum oratione *Deus qui nobis sub Sacramento*, ut infra dicitur. Cantata oratione, celebrans recipit ostensorium, et proceditur (5).

(1) S. R. C. 23 Maji 1873, n. 5549, II et III.

(2) S. R. G. 2 Jun. 1618, n. 411-558; 2 Aug. 1631, n. 784-931; 24 Jul. 1638, n. 931-1078; 18 Jan. 1653, n. 1512-1659.

(3) Cærem. Ep. lib. 2, c. 33, n. 22.

(4) Merati p. 4, tit. 12, n. 10; Gardellini in instr. Clem. § 19, n. 15.

(5) Cærem. Ep. lib. 2, c. 33, n. 22; S. R. C. 10 Jul. 1677, n. 2673-2825; Cavalieri tom. IV, dec. 297, n. 6.

R. 2. Cæremoniale Ep. rituale Romanum et dec. S. R. C. 11 Maji 1652 (1) unam tantum benedictionem cum ss. Sacramento in processione præscribunt, scilicet in fine, ut infra dicitur; adeoque nec initio processionis, nec in ecclesiæ janua (2), nec in statione benedictio per se dari potest : attamen S. R. Congregatio (3) postea respondit, in ecclesiis vel altaribus per viam~benedictionem cum ss. Sacramento dandi « vetustissimam consuetudinem tolerari posse, eo tamen « modo, ut saltem servetur regula cæremonialis, quod non « toties pausatio fiat, et benedictio elargiatur, quoties altaria » occurrunt, sed ^semel^jveLjjerum, « Eo casu benedictio datur post cantatam orationem de ss. Sacramento, ut in fine processionis. $\int^w 34?$

330. Processio sic institui ^rperagi aébét : fihito evangelio in fine missæ, celebrans, diaconus et subdiaconus ad medium altaris accedunt, flectunt unico genu, et per gradus laterales cornu epistolæ descendunt in planum; ibi celebrans deponit casulam et manipulum, assistentes suos manipulos, et ipse celebrans pluviali induitur (4). Deinde celebrans medius inter diaconum et subliaconum per planum accedit ad medium ante infimum gradum altaris ; ibi genuflexione utriusque genu facta, imponit incensum sine benedictione in duo thuribula, vel simul, vel in unum post alterum : tum genuflexus cum alterutro thuribulo ss. Sacramentum triplici ductu incensat. Incensatione facta, per diaconum juxta rituale Romanum, vel per cæremoniarium juxta cæremoniale Ep. velum humerale imponitur, quod, ne decadat, firmatur vel ligaminibus ante, vel aciculis retro. Tum omnes ad altare ascendentes, celebrans cum subdiacono a sinistris, flectit utroque genu suffer suppedaneum seu supremum gradum; et diaconus progreditur usque ad altare, genuflectit unico genu/deinde accipit ostensorium, illudque

(1) N. 1492 1639.

(2) S. R. G. 19 Jul. 1687, n. 2992-3141,

<3> 23 Sept. 1820, n. 4424-4574, in Volaterrana.

(4) Gavantus p. 4, tit. 12, n. 3; et Merati ibidem n. 8.

ambabus manibus tenens] stans tradit celebranti, qui prius facta capitis inclinatione, manibus sub velo ante pectus pendente positus et coopertus, genuflexus illud reverenter accipit. Celebrans accepto ostensorio surgit; et diaconus statim ac velum super manus celebrantis accommodaverit, in eodem in quo est loco, ss. Sacramento genuflectit, ac sine mora se erigens, se sistit ad dextram celebrantis, qui diacono et subdiacono pluviale elevantibus ascendit ad planum suppedanei, ubi cum iisdem ministris, qui simul ascendunt, se vertit ad populum. Diaconus autem et subdiaconus, se simul vertendo, proprium tenent locum, ita ut diaconus a dextris et subdiaconus a sinistris pluviale elevent, quod similiter faciunt per totam processionem, et cum sacerdote sub baldachino incedere possint. Dum celebrans surgit, et se convertit ad populum, incipitur hymnus *Pange lingua*, et sine benedictione danda statim proceditur. Crucifer et duo ceroferarii tempestive accedunt ad medium presbyterii, ubi in spatio competente ab altari stantes facie ad altare conversa expectant, donec processio inchoetur. Dum Celebrans procedere incipit, simul procedit crucifer cum ceroferariis sine reverentia facienda: omnesque reliqui, facta ss. Sacramento genuflexione, procedunt modo et ordine, quo dictum est. Infra processionem in rituali Romano assignantur cantandi tres hymni ex officio ss. Sacramenti, et duo ex officio ascensionis Domini, item *Te Deum*, *Benedictus* et *Magnificat*; si longior sit processio, his superaddi potest sequentia *Lauda Sion*, item responsoria et psalmi ex officio ss. Sacramenti. Celebrans non cantat, sed cum diacono et subdiacono psalmos aut hymnos alternatim recitat. In fine processionis crucifer deponit crucem ad cornu epistolæ prope credentiam, et ceroferarii candelabra super credentiam, atque cum aliis genuflectunt. Clerici in duas partes divisi hinc inde, ita ut celebrans cum ministris per medium illorum transire queat, stant facie ad invicem conversa usque ad adventum ss. Sacramenti; et tunc omnes coram illo genuflectunt utroque genu, et sic manent genuflexi sed facie ad altare conversa, donec benedictione data, ss. Sa-

cramentum repositum fuerit. Celebrans cum ss. Sacramento, et simul diaconus et subdiaconus pluviale elevantes ad altare ascendunt : diaconus genuflectit utroque genu in plano suppedanei versus cornu epistolæ, facie ad celebrantem conversa; subdiaconus genuflectit, in supremo gradu altaris a sinistris celebrantis; et celebrans consistens in gradu ante suppedaneum, tradit ostensorium diacono genuflexo. Diaconus accepto ostensorio surgit, et postquam celebrans ss. Sacramentum genuflexione adoraverit, ostensorium super altare collocat. Interim celebrans cum subdiacono descendit ultra infimum gradum, et flectit utroque genu. Diaconus facta genuflexione pariter descendit, et genuflectit. SS. Sacramento super altare deposito, clerici et cantores hinc inde genuflexi, illud reverenter adorant, cantantes duas ultimas strophas hymni *Pange lingua*, scilicet *Tantum ergo* et *Genitori*; dum interim celebrans cum ministris more solito imponit incensum sine benedictione in alterutrum ex duobus thuribulis, et ss. Sacramentum triplici ductu incensat. Deinde cantatur versus *Panem de coelo*, cui tempore paschali et infra octavam Corporis Christi additur *Alleluja* : tum celebrans surgit, omnibus aliis manentibus genuflexis etiam diacono et subdiacono librum ante celebrantem tenentibus (1); et non præmittendo *Dominus vobiscum* (2), cantat orationem *Deus qui nobis sub Sacramento* cum brevi conclusione *Qui vivis et regnas in sceczda* (3), cui nihil aliud additur. Deinde celebrans velo humerali iterum induitur, nisi illud retinuerit, ad altare ascendit, ss. Sacramentum sine alterius ministerio accipit, et populum more solito benedicit. Clauso tabernaculo, omnes more solito ad sacristiam redeunt.

Not. 1° processionem ss. Sacramenti non esse terminandam per versus et orationes ex processione in gratiarum actionem, sed per versum et orationem de ss. Sacramento, ut

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 33, u. 27.

(2) S. R. C. 3 Mart. 1761, n. 4150-4299, 7.

(3) S. R. C. 29 Mart. 1851, u. 5152, 6.

supra dictum est, et ut in rituali Romano præscribitur : hæc enim processio principaliter non fit in gratiarum actione *r sed in laudem et triumphum ss. Sacramenti.

Not. 2° Quamvis ecclesia omni tempore ornata esse debeat, ejus tamen ornatus specialiter præscribitur in processionibus ss. Sacramenti, et signanter in testo ss. Corporis Christi (1). Item viæ, per quas transeundum est, bene mundandæ sunt, ac ornandæ tapetibus et aulæis, picturis et sacris imaginibus, floribus, frondibus virentibus, herbisque bene olentibus, cereis aut funalibus secundum facultatem et qualitatem loci. Cavendum tamen est a profanis aut vanis figuris seu indignis ornamentis. Arcus etiam triumphales, si locis congruis disponi possint, cum versibus, emblematis et mysticis figuris valde laudabiliter eriguntur. Aliquot altaria per vias etiam erigi possunt, saltem si via processionis sit longior, ut, si opus sit, ss. Sacramentum super illa collocari possit.

DE RELIQUIS PROCESSIONIBUS.

331. In processione ad petendam pluviam, ad postulandam serenitatem, et in reliquis quæ in rituali habentur post processionem ss. Sacramenti, utendum est colore violaceo, præterquam in processione pro gratiarum actione, in qua adhibetur color albus vel rubeus, prout officium vel missa illius solemnitatis requirit, et in processione translationis reliquiarum, quæ fit in colore albo vel rubeo, prout officium Sancti, cujus reliquiæ transferuntur, exposcit.

e.,Omnia'fiunt et aguntur ut in litanis majoribus seu rogationibus. Cantatur antiphona *Exurge Domine*, et deinde litanie omnium Sanctorum usque ad *Pater noster* inclusive. Versus *Ul congruentem pluviam* in processione ad petendam pluviam, versus *Ut fidelibus tuis* in processione ad

(1) Rit. Rom. et cærem. Ep. lib. 2, c. 33, n. 2 et 12.

postulanda ^{IT} serenitatem, et versus *Ut a pestilentie flagello* tempore mortalitatis, in litanis addendi sunt post versum *Ul fructus terre dare*. Post *Pater noster* recitantur seu cantantur palmus, versus, et orationes, quæ in rituali præscribuntur pro processione, de qua agitur. Si longior sit processio, vel repetuntur litanie, ut in diebus rogationum, vel litanis absolutis usque ad preces exclusive, dici possunt aliqui psalmi ex pœnitentialibus seu gradualibus.

De processione in translatione reliquiarum dictum est tom. 2, n. 195 et 196.

FINIS.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA IN SÆCULA SÆCULORUM.

AMEN.

INDEX GENERALIS TOTIUS OPERIS.

PRIMUS NUMERUS DESIGNAT TOMUM, SECUNDUS NUMERUM
ET TERTIUS, SI ADDATUR, LOCUM NUMERI.

- Abbas an potest benedicere paramenta tom. 1, n. 168, 4. An consecrare vasa sacra ibid. n. 172. An campanas tom. 3, n. 136. Tenetur paramenta in sacristia induere, et in missa privata non differt a simplici sacerdote tom. 1, n. 194 et tom. 2, n. 49.
- Ablutio digitorum in missa super calicem torn. 1, n. 270. Explicantur ritus et oratio tom. 2, n. 115. Quid debet fieri, si quid de ablutione ceciderit tom. 2, n. 186. Ablutio digitorum post administrationem viatici tom. 3, n. 191, 9.
- Absolutio generalis. Quære *Benedictio Apostolica*.
- Absolutio defunctorum. Rubricæ missalis tom. 2, n. 3. Quomodo iit præ-sente corpore tom. 3, n. 250 Absente corpore ibid. n. 266. An fieri debet ibid. n. 264. Quando permittitur ibid, 265. Quot absolutiones 253 et 266, 8. Quomodo facienda, si non habeatur tumulus erectus 267.
- Acolythi quot in missa solemni tom. 2, n. 14. Illorum officium ibid.
- Adhortatio infirmorum. Quære *infirmi*.
- Adoratio perpetua. Quænam et quomodo missa est cantanda tom. 1, n. 31, in fine not. Notanda tom. 2, n. 25 ad XII. Quid si occurrat in commemoratione fid. def. tom. 3, n. 100.
- Adscripti ecclesiæ qui sunt tom. 2, n. 227. Ad quæ officia teuentur ibid, n. 228.
- Adventus quando incipitur tom. 3, n. 1. Notanda infra adventum quoad missam feriæ, vigiliis occurrentes etc. ibidem.
- Agnes s. Ejus festum 21 Jan. et coinm. 28 Jan. Notanda tom. 3, n 86.
- Agnus Dei quomodo dicitur torn. 1, n. 262. In Missa de *Requiem* torn. 2, n. 1, 7. Explicatio ritus et orationis tom. 2, n. 108.
- Alba quid significat tom. 1, n. 163. Ejus materia ibid, n. 167. Debet benedici ibid. n. 168. Quomodo induitur torn. 1, n. 198.

Alleluja quare retinetur in officio tom. 1, n. 75, 3. An et quoties dicitur post epistolam ibid. η. 89. Rub. Explicatio hujus vocis torn. 2, η. 64. An omittendum in officio votivo ss. Sacramenti tom. 2, n. 291. Quando additur in responsoriis brevibus ibid. n. 356. Omittitur a dominica septuagesimæ tom. 3 η. 13. Ubi additur tempore paschali ibid. n. 69.

Altare fixum et portatile tom.], n. 176. Quando amittit consecrationem ibid. 177. Ejus ornatus ibid. n. 191. An et quæ reverentia altari facienda torn. 1, n. 200, 202, 206.

Altare privilegiatum Quæ missa ibidem celebranda est torn. 1, n. 66, I, in not An debet esse fixum, n. 176. An per destructionem perdit privilegium n. 177.

Amen torn. 1, n. 75, 3. Ejus significatio tom. 2, n. 50.

Amictus quid significat tom. 1, n. 163. Ejus materia ibid. n. 167. Debet beneiici n. 168. Quomodo induitur torn. 1, n. 194.

Ampullæ vini et aquæ, quales torn. 1, n. 190.

Andreæ Avellini s. festum 10 Nov. duplex in Ecclesia universali tom. 3, n. 112.

Angeli custodes celebrantur in Germania dom. 1 Septembris. Notanda circa hoc festum ejusque octavam tom. 3, n. 105.

Anniversarium defunctorum quid est torn. 1, n. 59. Debet esse de *Requiem* ibid. 1. Cantari 2. Fundatum esse 3. Quis dies anniversarius 5. Quibus diebus permittitur, si fundatum sit pro die obitus ibid. n. 60. Quid sr impediatur ibid. Fundatum pro aliis diebus ibid. 61. An satisfit per missam diei ibid. n. 59 ad 1, et n. 66 ad II et III.

Anniversaria, quæ celebrantur a capitulis, collegiis, confraternitatibus, pro omnibus defunctis religiosis, benefactoribus etc. torn. 1, η. 61 in fine.

Anniversarium dedicationis. Quære *dedicatio*.

Anniversarium consecrationis Episcopi. Quære *Episcopus*.

Annulus. Quære *matrimonium*.

Annuntiatio B. M. V. si sit titularis tom. 3, n. 92. Si occurrat in dominicis quadragesimæ ibid. 1, in parasceve vel sabbato sancto 2, in hebdomada majori vel paschali 3. Quomodo transferenda est in provincia Mechliniensi ibid. 5.

Antipendium quale et quare requiritur, quando mutandum torn. 1, n. ISO.

Antiphona. Rub. brev. tom. 2, 325. Unde sic dicitur ibid. Quomodo antepsalmos inchoanda ibid. Quando incipit sicut psalmus, verba antiphonæ non repetuntur in psalmo ibid. Tertia antiphona primi nocturni in communi virginum quomodo legenda tom. 3, n. 126. Quid si antiphona commemorationis eadem sit ac in officio tom. 2, n. 262.

Antiphonæ finales B. M. V. in fine officii, quando dicuntur tom. 2, n. 371 et 372. Quando stando et quando genuflectendo ibid. n. 373.

Apparitio s. Michaelis 8 Maji si transferatur post tempus paschale tom. 3, n. 96.

Aqua baptismalis tom, 3, n. 149. Si non sufficiat ibid. Si defecerit ibid. Munda servanda est ibid. Si sit congelata ibid. Non potest defluere ex capite infantis in fontem ibid. n. 151 et 154

Aqua benedicta, quando, ubi et cum quibus sacris vestibus debet benedici tom. 3, n. 129. Notanda circa benedictionem et exorcismum ibid. n. 130 et 131. Si desit, potest benedici apud infirmum tom. 3, n. 186, 8. Retinenda est consuetudo eandem removendi e vasis ecclesiæ in triduo sacro tom. 3, n. 33. Benedicenda in sabbato sancto tom. 3, n. 54 et 55. Quære *Aspersio*.

Aqua in calicem fundenda, qualis, quanta et quomodo torn. 1, n. 227 et 230. In missa de *Requiem* tom. 2, n. 1. Explicatio ritus et orationis tom. 2, n. 74. Quid faciendum si celebrans advertat se omisisse aquam admiscere tom. 2, n. 143.

Aranea, si in calicem ceciderit tom. 2, n. 178.

Ascensio Domini. Matutinum dicitur cum singulis antiphonis ad unumquemque psalmum; in occurrentibus autem festis infra octavam dicitur ut tempore paschali tom. 3, n. 77. FERIA sexta post octavam ascensionis vid. *feria*.

Aspersio aquæ benedictæ quandonam, a quo et cum quibus sacris paramentis fieri debet tom. 3, n. 132 Quomodo fit ibid. n. 133 et 134. Explicatio ritus n. 135. Quomodo fit præsentē Episcopo tom. 2, n. 45.

Aspersio funeris in absolutione defunctorum tom. 3, n. 253 et 354.

Aspersorium porrigere Episcopo cui competit tom. 2, n. 43, 4.

Assistens sacerdos in missa solemni cui debetur tom. 2, n. 4. Qualis ibid. 5. Ejus officium 6 et 7. Assistens in expositione ss. Sac. ibid. n. 26. In exequiis tom. 3, n. 250 et 252.

Assistentes Episcopi in missa solemni celebrata coram eo tora. 2, n. 43, 5. In missa privata celebranda ab episcopo ibid. n. 48.

Ave Maria ubi et quomodo legitur in officio tom. 2, n. 360.

Aufer a nobis, quomodo dicitur tom. 1. n. 207. Explicatio orationis tom. 2, n. 53.

Aurora quando incipit tom. 1, n. 102.

B.

Baldachinum in delatione ss. Sacramenti ad infirmos tom. 3, n. 186, 6, in processionibus ibid. n. 322.

Baptismus. Cui licet administrare tom. 3, n. 144, forma baptismi ibid, n. 150. Quando et ubi administrari debet ibid. 152 et 153. Baptisterium et fons baptismalis ibid. n. 154. Baptismi administratio ibid. n. 155 et seq. Quomodo in necessitate baptizandum n. 162. An et quomodo plures simul baptizari possunt n. 161. De baptismo adultorum n. 164. Cæremoniæ omitti nequeunt n. 165; si omissæ sint, supplendæ sunt in ecclesia

ibid.; quomodo supplendæ ibid. Cæremoniarum baptismi significatio n. 163 Ritus episcopalis n. 166.

Barnabæ s. festum si celebretur tempore paschali tom. 3, n. 98.

Bartholomrei apost. festum quo die celebrandum tom. 3, n. 104.

Beatus. De eo missam votivam legere non licet tom. 1, n. 38. An ejus missa ab aliis aut alibi legi potest ibid. n. 95, 4. An licet beatorum imagines exponere ibid. n. 191.

Benedicite, psalmus in fine missæ torn. 1, n. 294. In fine missæ de *Requiem* tom. 2, n. 1, 10. Quomodo creaturæ dicuntur benedicere Domino tom. 2, n. 123.

Benedictio in fine missæ quomodo datur torn. 1, n. 292. Explicatio rituum tom. 2, n. 122.

Benedictio in officio quid tom. 2, n. 329. In publica recitatione semper dicitur *jube domne*, an etiam in privata ibid. 330. Quid si Episcopus sit præsens ibid. Octava benedictio in officio sanctorum semper est *Cujus* vel *Quorum festum colimus* ibid. 331. In officio angelorum an *Cujus* vel *Quorum festum* ibid.

Benedictio cum ss. Sacramento quomodo danda tom. 2, n. 31 et 32. Quoties in expositione ss. Sac. ibid. n. 30 Quoties in delatione ss. Sac. ad infirmos tom. 3, n. 191, 14. In processione ss. Sacramenti tom. 3, n. 329. In expositione privata tom. 2, n. 32.

Benedictio Apostolica in articulo mortis tom. 3, n. 305. Quibus infirmis impertienda ibid. 306. Requisita ex parte sacerdotis 307 Requisita ex parte infirmi 308. An potest iterari 309. Ritus eam impertiendi 310.

Benedictiones. Quid est benedictio tom. 3, n. 290. An est de præcepto ibid. Quis minister n. 292. Quæ episcopis, quæ parochis propriæ et quæ ab aliis fieri possunt ibid. An Episcopus delegare potest ibid. Quæ formulæ et qui libri adhiberi possunt n. 293. Quæ requiritur materiæ præsentia n. 294. Cæremoniæ benedictionum n. 295. Notanda circa particulares benedictiones n. 296. Quo colore utendum tom. 1, n. 152.

Benedictio mulieris post partum tom. 3, n. 285. An est de præcepto ibid. 286. Ubi facienda ibid. 287 et 288. Ritus ibid. 289.

Benedictio papalis. Qui eam elargiri possunt tom. 3, n. 303. Quæ forma servanda ibid. Quoties ibid. Ritus ibid. n. 304.

Benedictio peregrinorum tom. 3, n. 297.

Benedictio. Ritus absolvendi et benedicendi populos et agros tom. 3, n. 302.

Benedictio sepulchri tom. 3, n. 256.

Benedictio primarii lapidis pro ecclesia ædificanda torn. 3, n. 298. Vide *aqua, paramenta, ecclesia, oratorium, cæmeterium, campana*.

Bénéficiât! quæ officia particularia recitare tenentur torn. 2, n. 228.

Binare sive in eadem sive in diversa ecclesia tom. 1, n. 284 et 285.

Birelum quando adhiberi potest torn. 1, n. 161. Quando deponendum in faciendis reverentiis tom. 1, n. 201.

Bonifacii s. Ep. et Mart, officium tom. 3, n. 98.

Breviarium. Quo utendum tom. 2, n. 200-204. An potest mutari in aliud ibid. Quomodo imprimendum 205.

Bursa in delatione ss. Sacramenti ad infirmos tom. 3, n. 186, 4. Ubi et quomodo ponenda super altare tora. I, n. 202. Quære *paramenta*.

G.

Cæcutiens dispensatus ad legendam missam votivam B. M. V. et de *Requiem* tom. 1, n. 68.

Cæremoniæ missæ populo explicandæ tom. 1, n. 107. Quæ servandæ in officio divino tom. 2, n. 376, etc. Quære *rubricæ, baptismus*.

Cæremoniarius. Ejus habitus tora. 2, n. 9. Officium in missa ibid. 10. Duo in missa solemni ibid. n. 11.

Cæsaries ficta. An eam adhibere licet torn. 1, n. 161.

Calix, ubi et quomodo accipiendus est tom. 1, n. 143. Quomodo cooperitur et discooperitur ibid. 144. Ejus significatio mystica ibid. n. 163, 8. Obligatio ejus ornamentorum n. 165. Ejus materia n. 172. A quo consecrari debet ibid. Quando amittit consecrationem ibid. 174. Cui eum tangere licet ibid. n. 175 Quomodo præparandus est ante missam tom. 1, n. 196. Nihil super eum ponendum ibid. Ab ipso celebrante ad altare deferri debet et quomodo ibid. n. 199. Ejus oblatio in missa privata 229, et in missa solemni n. 322. Ejus consecratio 252. Sumptio ibid. n. 268. Purificatio ibid. 269. Ablutio 270. Velatio 271. Explicatio oblationis tom. 2, n. 74-76; consecrationis n. 94 et 95; sumptionis n. 113; purificationis ibid. 114, et ablutionis 115. Quid faciendum, si calix effundatur tom. 2, n. 140; si quid in calicem ceciderit ibid. n. 178; si sacra species congelatur ibid. n. 184. Quære *Sanguis*,

Campana quæ ad usum sacrum destinatur, debet benedici tom. 3, n. 137. A quo ibid. 136. Benedictio dicitur baptismus ibid. 138. Virtutes Campanarum benedictarum. 139. Quandonam pulsandæ 140. An ad usum profanum ibid. 9. Item quoad pulsationem ante delationem ss. Sac. ad infirmos tom. 3, n. 186, 9; ante administrationem extremæ unctionis ibid. n. 203; tempore agonix ibid. n. 219; in exequiis ibid. n. 241. Notanda quoad pulsationem in cæna Dom. tom. 3, n. 37, et in sabbato sancio ibid. n. 65.

Campanula quando pulsanda est infra missam et quando non tom. 1, n. 189. Pulsanda est in delatione ss. Sac. ad infirmos tom. 3, n. 186, 7. An in missa infra absolutionem defunctorum ibid. n. 253.

Candelarum benedictio extra diem purificationis tom. 3, n. 292. In die purificationis vide *Purificatio*. Candela benedicta morienti porrigenda tom. 3, n. 218 in fine. Quære *lumen, cerei*.

Candelabrum triangulare in officio tenebrarum tom. 3, n. 31 Candelabra altaris qualia tom. 1, n. 191.

Canon quare ita dicitur, ejus puritas et antiquitas, ex quibus componitur, ubi incipit et desinit tom. 2, n. 86. Secreto recitari debet tom. 1, n. 106. Canonici an debent genuflectere cruci altaris torn. 1, n. 119. Quæ officia particularia recitare tenentur tom. 2, n. 228. Cantores in missa solemni tom. 2, n. 12. Cantus Quæ in missa cantanda sunt et quomodo etc. torn. 1, n. 108 112. Cantus Gregorianus et musicus ibid, n. 113. Capella vid. *oratorium*. Capellani monialium quam missam dicere debent torn. 1, n. 95, 2, et n. 98. Quære *adscripts, patronus*. Capitulum *Beatus vir* in communi coni, non pont, quomodo legendum tom. 3, n. 126. Caput quando licet cooperire torn. 1, n. 161. Quære *reverentia, inclinatio*. Cardinalis. Illi debetur reverentia in missa tom. 2, n. 37. Missa privata coram eo ibid. 38 et 39; solemnis n. 43 et 44. Vesperæ et laudes vespertinæ ibid. 46 et 47. Casula, quid significat tom. 1, n. 163, 6. Ejus materia ibid. n. 167, Debet benedici, n. 168. Quomodo induitur 198. Celebrans quomodo ingreditur ad altare torn. 1, n. 199, et de reliquis num. seq. Quid faciendum, quando infra missam ss. Sacramentum elevatur aut movetur ibid. n. 205. In missa solemni actiones exacte exercere debet torn. 1, n. 303. Agenda in missa solemni 366 et seq. In missa privata de *Requiem* torn. 2, n. 1. et in solemni n. 2. Celebrans ad altare, ubi s. communio distribuitur tom. 2, n. 34. Quid si praevideatur infirmus tom. 2, n. 132. Si recordetur se esse in peccato mortali ibid, n. 157; item se esse suspensum, excommunicatum, irregularem aut locum interdictum ibid. 158. Si timeatur incursus hostium vel alluvionis, vel ruina loci, vel aliud vitee periculum ibid. n. 165. Si infra missam deficiat n. 167 et seq. Quære *sacerdos*. Cerei quales in missa torn. 1, n. 183. Quot ibid. 184. In exequiis tom. 3, n. 238. Cereus accendendus ad elevationem torn. 1, n. 185. Quære *lumen*. Ceroferarii quales et eorum officium in missa tom. 2, n. 16. Chorus. Quando infra missam genuflectendum, standum et sedendum torn. 1, n. 146; et si expositum sit ss. Sacramentum tom. 2, n. 25, VIII. Ejus incensatio torn. 1, n. 323. Cæremoniæ in officio divino servandæ torn. 2, n. 376-387. Chrisma. Vide *oleum*. Ciborium. Quære *pyxis*. Cingulum quid significat torn. 1, n. 163, 3. Ejus materia ibid. n. 165, 3. An benedicendum n. 168, 1. Quomodo induitur tom. 1, n. 198. Claves tabernaculi tom. 3, n. 180, 6. Coadjutor ad quod officium tenetur tom. 2, n. 227. Cochlearis parvi usus in missa torn. 1, n. 227. Coemeterium. Notanda et servanda tom. 3, n. 233. Ejus benedictio tom. 3, n. 300 et 301.

Cæna Domini. Notanda quoad officium tom. 3, n. 29. Ubi missa cum reliquis celebrari potest ibid. n. 34. An permittuntur missæ privatæ n. 36. Communio in missa solemni suscipienda ibid. Notanda quoad missam, colorem veli crucis, campanas etc. Ibid. 37. Missa ad communionem 38. Locus ad asservandum s. Calicem 39. Processio 40. Denudatio altarium a quo et quomodo fieri debet; item lotio altarium 41. Lotio pedum 42. Quomodo missa cum reliquis celebratur in minoribus ecclesiis ibid. n. 43 et 44. Collectio particularum in missa torn. 1, n. 266 et 267. Color paramentorum in missa torn. 1, n. 147. Color aureus ibid. Cujus et qualis coloris debent esse paramenta 148. Color in missa defunctorum 149. In expositione ss. Sacramenti 150. In processionibus 151. In benedictionibus 152. Quando color altaris mutari debet 154. Quanta est obligatio colorem adhibendi 155. Quare diversi colores adhibentur 156. Quo colore utendum in officio divino tom. 2, n. 377. Commemoratio quid tom. 2, n. 251. De quibus fieri potest comm. ibid. 253. Quando et ubi lit. comm. simplicis tom. 1, n. 70, annot. 1 et t. 2, n. 254, feriæ torn. 1, n. 70, 3, et 2, n. 255; vigiliæ ibid.; dominicæ tom. 2, n. 256; diei octavæ et infra octavam ibid. 257. Quæ commemorationes fieri possunt et debent in festis duplicibus 1 cl. tom. 2, n. 259; in duplicibus 2 cl. ibid. n. 260; et in festis officiisque inferioris ritus ibid. 261. Quo ordine commemorationes sunt faciendæ torn. 1, n. 71, et tom. 2, n. 263. Non bis fit comm. de eodem, neque de eo, de quo fit officium tom. 2, n. 258. Quid si antiphona, versus aut oratio sint eadem tom. 1, n. 70, 5, et tom. 2, n. 262. Commemorationes in missis torn. 1, n. 70. Quot, quæ, et quo ordine fiunt in missa ibid. 71. Quid si dicantur duæ missæ conventuales ibid. n. 70 ad 4. De feria quatuor temporum dicitur prima oratio ibid. rub. n. 4. Quomodo fit comm. in officio tom. 2, n. 262. Commemoratio ss. martyrum in festo s. Stephani, et ss. apostolorum in festo ss. Petri et Pauli ubi et quomodo fit tom. 3, n. 54 et 99. An regulares alii hanc tenentur ibid. Commemoratio fidelium defunctorum 2 Nov. quid si occurrat in dominica aut festo patroni tom. 3, n. 109. De quo festo ea die fieri potest ibid. 2. Quæ missa celebranda, et cui applicari potest ibid. Quando matutinum defunctorum cantandum aut recitandum ibid. Dicitur brevis conclusio in oratione absolutionis ibid. An licet facere octavas pro defunctis ibid. An si transferatur in tertiam Nov. cantari potest missa de s. Huberto ibid, n. 110. Commemoratio pro defunctis quando in missa diei fieri potest aut debet tom. 1, n. 51. Quo loco ponenda ibid. n. 53. Commendatio animæ quando facienda tom. 3, n. 204, 14, et n. 218. A quo, quo ritu et ordine ibid. Commune sanctorum. Non licet missam et lectiones sumere pro libitu de 1 vel 2 loco tom. 3, n. 126.

- Communicantes proprium (piando dicitur tom. 1, n. 93. Non dicitur in missa de *Requiem* tom. 2, n. 1 ad 6 Quomodo recitatur in missa torn. 1, n. 244. Explicatio ritus et orationis tom. 2, n. S9.
- Communicantes. Ohservanda ab iis torn. 1, n. 277. Ordo communicantium ibid. 276. An sacerdos extra missam seipsum communicare potest ibid. 275 in fine; cum stola communicare debet ibid. 277 in fine.
- Communio. Cui eam distribuere licet tom. 3, n. 143. Ejus distributio in missa torn. 1, n. 272. An expedit infra missam ibid. 274. In missa de *Requiem* ibid. Distributio extra missam 275. Prima puerorum communio 277. Distributio in missa solemni ibid. n. 331. Ad altare expositionis ss. Sacramenti tom. 2, n. 34. Ad altare ubi missa celebratur ibid. n. 35. Explicatio rituum tom. 2, n. 116. An et quid licet cantare infra communionem ibid. n. 118. Quid si hostia vel particula dilabatur tom. 2, n. 188. Quære *Eucharistia*.
- Communio, antiphona torn. 1, n. 287. Quare ita dicitur tom. 2, n. 118
- Completorium quomodo in choro dicendum tom. 2, n. 384. Quomodo in sabbato sancto torn. 3, n. 66, in fine. Infra octavam paschatis ibid. n. 68.
- Conceptio B. M. V. duplex 1 cl. tom. 3, n. 83, præfatio; novum oflicium recitandum ibid. Oflicium votivum in sabbatis tom. 2, n. 288 291.
- Concio. Si ipse celebrans concionetur torn. 1, n. 319. Si alius, quibus sacris vestibus induitur ibid. 320. Si fiat coram Episcopo, Prælato etc. ibid. Oratio funebris torn. 2, n. 2 ad 11. Concio coram ss. Sac. exposito tom. 2, n. 25 ad VII.
- Concurrere et concurrentia quid tom. 2, n. 250 et 303 Notanda circa tabellam concurrenti» n. 302. Quære officia cum aliis concurrentiam habent n. 304. Regulæ concurrenti» n. 305. Quære *Vesperæ*.
- Concursus populi ratione quando permittitur missa votiva solemnis tom. 1, n. 69. An dicitur *Credo* ibid, et n. 90 ad 9 et 11.
- Confessarius quomodo et quo habitu confessiones excipit, et quos ritus servare debet tom. 3, n. 171. An preces licet omittere ibid. n. 173. Quid si non absolvat ibid. not. 4.
- Confessiones cui licet excipere tom. 3, n. 14 i Excipi debent in ecclesia nisi ex causa rationabili ibid, n. 169, et in sede confessionalis ibid. n. 170. Quomodo pœnitentes confitentur ibid, n. 172. Confessio instituenda ante viaticum ibid. n. 191, 4. Notanda circa confessionem infirmorum ibid, n. 216. Confessio facienda a sacerdote immediate ante missam, torn. 1, n. 192.
- Confiteor Deo etc. quomodo dicitur in missa privata torn. 1, n. 206; in missa solemni n. 307; in missa coram Episcopo tom. 2, n. 39, 2. Explicatio ibid. n. 51. Quomodo dicitur, quando quis solus recitat officium tom. 2, n. 315. Item quomodo a monialibus ibid.
- Conformitas missæ cum officio torn. 1, n. 15. An et quando sacerdos se conformare debet in missa cum officio ecclesiæ ibid. n. 96-100. Quomodo se conformare debet ibid. 101.

- Confraternités. Missæ defunctorum quæ celebrantur torn. 1. η. 61, in fine
An confraternitates possunt facere processiones tom 3, η. 314.
- Consecratio hostiæ tom. 1, η. 247 et 248. Quomodo verba consecrationis
proferenda sunt ibid. 249. Consecratio calicis n. 252. Explicatio verbo-
rum et ritus tom. 2, n. 92-95. An consecrare licet sib conditione tom. 2,
n. 147. Quære *forma, hostia, calix*.
- Consecratio ecclesiæ vid. *dedicatio*.
- Consuetudo contra rubricas torn. 1, n. 10 Conditiones requisitæ ad eam
legitimandam ibid. 11. An illegitima est emendanda ibid. Consuetudo
recitandi aliud breviarium tom. 2. n 101, Consuetudo recitandi oflicium
an servari potest ibid. n. 210-216. Consuetudo in officio divino n. 376, 2.
In materia funerum tom. 3, n. 239 et 240.
- Cor. Festum ss. Cordis Jesu tom. 3, n. 97. Est festum secundarium tom. 2,
n. 268. Ejus missa votiva in fer. VI, quæ prima unoquoque in mense
occurrit torn 1, n. 32.
- Cornu epistolæ. Quare ibidem quædam leguntur tom. 2, n. 56 et 66.
- Corporale ponendum in tabernaculo tom 3, n. ISO, 8 Ejus materia torn. 1,
n. 167. Debet benedici ibid, n 168. A quo lavari debet ibid. 171. Cui
licet tangere n. 175 Quomodo plicandum et explicandum super altare
torn. 1. n. 202. Vid *paramenta*.
- Corporis Christi solemnitas quomodo in republica Gallicana in dominicam
transfertur tom. 2, n. 295 300. Quando processiones et officia ibidem
incipienda sunt tom. 3, n 81
- Corpus defuncti curandum tom. 3, n 221. Corpora clericorum sunt ves-
tienda ibid. n. 222 Vid. *funus, exequiæ, sepultura*.
- Credentia. Quæ sunt super eam ponenda torn. 1. n. 304.
- Credo in missis, in quibus diebus et festis dicitur torn. 1, n. 90 et quare
ibid, ad 14. Non dicitur in missa, in qua fit comm. anniversarii conse-
crationis Episcopi ibid. n. 30, in tine. An dicitur in votivis ibid n 47.
An ratione concursus n 69 et n 90 ad 9 et 11. Quomodo legitur in missis
privatis torn. 1, n. 220 et in missa solemni n. 321. Explicatio rituum
tom. 2, n. 69 Quodnain symbolum in missu dicitur ibid.
- Credo ubi et quomodo legitur iu officio tom. 2, n. 360 363.
- Crux quomodo formanda torn 1. n. 131 et 206. Rub. 6. Quomodo et
quando celebrans seipsum signat torn. 1, n. 132 et 134. Quomodo et
quando hostiam et calicem 133 et 134. Quænam alia signat ibid. Quare
cruces fiunt et quid significant n. 135 et tom. 2, n. 50. Quando facienda
infra oflicium divinum tom. 2, n. 382. Crux requiritur in altari torn. 1,
n. 181. Qualis III. Ubi ponenda IV. An extra missam V. Cruces velan-
tur tempore passionis tom. 3, n. 21. Quomodo et a quo defertur in pro-
cessionibus tom. t. n. 318. Crux non est statuenda ad feretrum defuncti
ibid n. 247.
- Cubiculum infirmi mundandum ante Iclationem ss. Sacramenti tom. 3,
n. 187. et ante administrationem extreme unctionis ibid. n. 202.
- Cyrilli et Methodii ss. Festum tom. 3, n. 103.

D.

Dalmatica quomodo differt a tunicella torn. 1, n. 158. Quando adhibenda ibid. rub. 5 et 6 et n. 159. An benedicenda n. 168. Vid. *paramenta*.

Decreta S. R. C. quam auctoritatem habent tom. 1, n. 5. An obligant ibid, η. 7. Quid si sint contraria ibid. η. 9.

Dedicatio seu consecratio ecclesiæ Quodnam officium recitandum est coram reliquiis pridie exponendis tom. 3, n. 113. Jejunium pridie consecrationis a quibus servandum ibid. n. 117. Quid si ecclesia undique circumiri nequeat, ibid, et n. 299, ad 4. Duodecim cruce semper remanere debent ibid. torn. 3, η. 117. Ubi inchoandum officium dedicationis in die consecrationis ibid. n. 113, ad 2 Quo ritu, a quibus et de quo officium fieri debet 3. Quid si consecratio fiat in die impedita ibid. Quæ missa consecratione facta est celebranda 4. Quæ missæ et ubi ab aliis sacerdotibus celebrandæ sunt 5. Quo die anniversarium dedicationis celebrandum n. 114. An et quondam Episcopus anniversarium in alia die assignare potest ibid. Quo die anniversarium celebrandum in republica Gallicana ibid. Quid requiritur ut officium anniversarii dedicationis celebrari possit n. 115 et tom. 2, n. 219, Quinam et quo ritu tenentur ad officium anniversarii dedicationis tom. 2, n. 220, 222. Dedicatio capellarum et oratoriorum celebrari non potest, tom. 2, n. 219 et 221.

Dedicatio quibus festis cedit, et quibus præfertur tom. 2, n. 267, resp. 1 et 2; n. 268, reg. 3, 4 et 8. Quæ lectiones in die octava in primo et tertio nocturno sunt recitandæ torn. 3, η. 116. Quæ orationes dicendæ, si plura anniversaria occurrant aut concurrant ibid.

Dedicatio ecclesiæ cathedralis a quibus et quo ritu celebranda tom. 2, n. 226. Præferenda est festis ordinis ibid. n. 268, reg. 5.

Delectus missæ qui est tom. 2, n. 128. Quotuplex ibid. Sub quanta obligatione defectus caveri debent ibid. n. 129. Notanda n. 130. An dum defectus suppletur, debent reliqua iterari n. 131. Quid si defectus substantialis aut accidentalis prævideatur ibid. η. 132. Quid si advertatur defectus accidentalis infra missam commissus ibid. n. 133. Quid si materiaiciens haberi nequeat n. 144. Si defectus in utraque materia panis et vini simul occurrat ibid. n. 145. Quid si celebrans defectum alterutrius materiæ panis aut vini non cognoverit, seu supplere omiserit, donec calicem cooperuerit, aut ab altari discesserit n. 148. Vid. *hostia, tinum, species, forma, intentio*.

Defuncti corpus quomodo curandum tom. 3, n. 221. Vid. *corpus, missa, commemoratio*.

Depositionis dies quis quoad missas de *Requiem* t. 1, n. 55, et 59 ad 5.

Desponsatio B. M. V. Ubi et quomodo fit comm. s. Josephi tom. 3, n. 86.

Diaconus quando in missa debet genuflectere torn. 1, n. 118; quando se inclinare n. 127; quænam osculari n. 130, ad IV. Debet se conformare

- celebranti tom. 1, n. 303. Semper tenet manus junctas ibid. Quæ facere debet ante missam n. 301, et in missa n. 306, et seq. In missa cum sacerdote assistente tom. 2, n. 8. In expositione ss. Sacramenti ibid, n. 20-28. In missa coram ss. Sac. n. 36. Quænam cum celebrante recitare debet ibid. n. 60. An diaconus permittitur in missa lecta torn. 1, n. 301. An solus sine subdiacono assistere potest ibid. An laicus ejus locum supplere potest ibid.
- Dies 3, 7 et 30 defunctorum torn. 1, n. 62.
- Diptycha quid tom. 2, n. 88.
- Directorium diœcesanum an in casibus dubiis est sequendum tom. 2, n. 208, not. 6. Modus componendi directorium ibid, n. 208.
- Dolorum 7, festum B. M. V. Quomodo hymni concludenli sunt tom. 2, n. 322. Quid si feria 6 post dominicam passionis impediatur, concurrat cum annuntiatione, etc. torn. 3, n. 93. Quæ est dominica tertia Septembris, in qua celebrari debet tom. 3, n. 107; quibus diebus et festis impeditur, et in quam diem est transferendum ibid. Quid si celebretur cum octava, et dies octava occurrat in festo B. M. V. de mercede tom. 2, n. 26G, resp. 3.
- Domine non sum dignus, quomodo diciiur torn. 1, n. 264. Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 111.
- Dominicæ quomodo distinguuntur torn. 1, n. 20. Rubricæ brev. tom. 2, n. 236. Quidnani officium fit in dominicis infra octavas ibid. annot. 2. Dominicæ post epiphaniam et pentecosten anticipandæ vel transferendis ibid. n. 236. Rub. 3, 4, 5 et n. 237. Quæ est prima dominica mensis ibid. n. 236. Rub. 7, et annot. 4. Officium dominicæ est semiduplex ibid. annot. 5. Quando et ubi Ht comm. dominicæ ibid. tom. 2, n. 256.
- Dominica secunda post epiphaniam si anticipetur in feriam, hæc est dies impedita pro translatione festorum tom. 2, n. 274. Quomodo anticipatur, si septuagesima venerit in prima dominica post octavam epiphania tom. 3, n. 11.
- Dominica palmarum. Ubi et a quo benedictio palmarum fieri potest et debet tom. 3, u. 22. Quid si expositum ss. Sacramentum ibid. 3. Cæremoniæ benedictionis palmarum ibid. n. 23. Solemnis benedictio n. 21. In minoribus ecclesiis n. 25. In missa una tantum diciiur oratio n. 26. Ubi et quomodo passio legitur in missa privata ibid. 3. A quibus et quomodo passio cantatur ibid. n. 27 et 28.
- Dominus vobiscum. Quomodo diciiur in missa privata torn. 1, n. 212 et in solemni n. 315. Explicatio tom. 2, n. 52 et u. 61. An dicitur ante orationem in administratione viatici torn. 3, n. 191, 10, et in expositione ss. Sacramenti torn. 2, n. 29, et 191 ad 8.
- Duplex torn. 1, n. 17. Quare ita dicitur ibid. Quomodo differt a semid. et simplice ibid. n. 19. Officium duplex tom. 2, n. 231. Quando in induito non exprimitur, an sit majus vel minus, intelligitur duplex ininus ibid, not. 2. Quid requiritur ut festum sub ritu dup. celebretur ibid, n. 232. Festa duplicia minora et semiduplicia non transferuntur ibid. n. 265.

E.

- Ecclesia a quo benedicenda tom. 3, n. 292. Ritus benedictionis ibid. n. 299.
- Quid faciendum, si infra missam violetur tom. 2, n. 164. A quo reconciliari potest ibid. Quid, si militaribus stationibus inserviverit tom. 3, n. 301. Lapides et ligna ecclesiæ dirutæ tom. 1, n. 170.
- Elevatio. Vid. *oculi, manus, consecratio*.
- Epiphania tom. 3, n. 10. Quomodo ejus solemnitas in republica Gallicana in dominicam transfertur tom. 2, n. 295-300.
- Episcopus. Ejus anniversarium electionis seu consecrationis tom. 1, n. 30. Hujus commemoratio in missis ibid, et n. 74. An benedictionem parentorum aliis delegare potest torn. 1, n. 168, ad 4. An calicis et paterne consecrationem aliis delegare valet ibid. n. 172. Quis potest et debet exprimi in oratione canonis *Te igitur* torn. 1, n. 240. Missa privata celebranda coram eo tom. 2, n. 39, et solemnitas n. 42-44. Missa privata celebranda ab Episcopo n. 48. Si intersit vespertinis n. 46, et 386 in tine; aut laudibus vespertinis ibid. n. 47. Quid potest quoad officium tom. 2, n. 203, 204, 210. Absens quæ officia recitare debet tom. 2, n. 228, reap. VI, 1. Benedictiones ei propriæ tora. 3, n. 292. An eas aliis delegare potest ibid. An benedictionem campanæ aliis delegare potest tom. 3, n. 136.
- Epistola tom. 1, n. 89. Quomodo legitur in missa privata torn. 1, n. 216; in missa solemnitate n. 317; in missa solemnitate de *Requiem* tom. 2, n. 2 ad 4. Explicatur, quare ita dicatur, legatur et cantetur tora. 2, n. 63.
- Evangelistæ ss. æquiparantur apostolis tom. 2, n. 273 ad 3.
- Evangelium quomodo dicitur torn. 1, n. 89. Rub. 6, et n. 219; in missa solemnitate ibid. n. 318; in missa de *Requiem* torn. 2, n. 1 et 2. Explicatio rituum tom. 2, n. 67 et 68.
- Evangelium in tine missæ quodnam dicitur tom. 1, n. 94. In missa de *Requiem* semper dicitur illud s. Joannis tom. 2, n. 1 ad 9. Quomodo legitur tom. 1, n. 293. Explicatio rituum tom. 2, n. 123.
- Eucharistia veneranda tom. 3, n. 178. Ibi asservari potest tom. 3, n. 179. Debet asservari in tabernaculo ibid. n. 180, et in pyxide n. 181. Lampas coram ea ardere debet ibid. n. 182. Ad quos infirmos et quoties est deferenda n. 184. Præparanda in ecclesia et cubiculo infirmi n. 185. Habitus sacerdotis ibid. 186 ad 2. Non occulte deferenda ibid. n. 188. Quomodo deferenda et administranda per modum viatici ibid. n. 189, et ex devotione ibid. n. 192. In triduo sacro, infra missam, cum unica tantum hostia ibid. n. 193-195. Dum difficiliter iter est obeundum ibid, n. 190. Au equitando ibid. Quomodo deferenda, si simul s. oleum deferatur ibid. n. 208. An et quomodo pluribus infirmis simul administrari potest ibid. 196.
- Expectationis parius testum B. M. V. Quomodo hymni concludendi sunt tom. 2, n. 322. Notanda tom. 3, n. 84.

- Expositio ss. Sacramenti. An exposito ss. Sacramento permittitur missa exequialis torn. 1, n. 56; exequiæ tom. 3, n. 235; anniversaria tom. 1, n. 60; missæ privatae de *Requiem* ibid. n. 64; psalmi *De profundis et Miserere* ibid, in fine. De eodem exposito facienda est comm. in missa, et ubi tom. 1, n. 73. An eodem exposito sedere licet ihid. n. 145, n. 146, et tom. 2, n. 25 ad VIII. Quo colore utendum torn. 1, n. 150. Qualia et quot lumina requiruntur ibid. n. 183 et 184, 4. An frequens vel rara expositio expedit tora. 2, n. 18-20. Causæ ad exponendum ss. Sacramentum ibid, n. 22-24. Licentia episcopi ibid. n. 23. Expositio publica et privata ibid. n. 21-24. Servanda coram ss. Sacramento exposito n. 25. Debet exponi in altari majori ibid. IV, et non in pluribus simul altaribus ibid. V. Ritus exponendi et deponendi ss. Sacramentum a solo sacerdote, cum sacerdote assistente et cum sacris ministris ibid. n. 26-28. Quænam cantari possunt coram ss. Sacramento ibid, n. 29. Missa privata coram ss. Sacramento ibid. n. 33, solemnitas n. 36. An et quomodo ad altare expositionis s. communio distribuitur ibid. n. 34. Quid si ss. Sacramentum sit exponendum, et celebrans hostiam in ostensonum locandam consecrare omiserit tom. 2, n. 175. Vid. *benedictio*.
- Excommunicatio quomodo absolvenda tom. 3, n. 175. Quid si excommunicatus vitandus missæ assistere velit tom. 2, n. 166. Vid. *celebrans*.
- Exequiæ quando fieri possunt et debent tom. 3, n. 235. Quomodo tiut ibid. n. 241 et seq. Quomodo in minoribus ecclesiis ibid, n. 263. Quomodo absente corpore ibid. n. 264. An omitti aut differri possunt ibid, n. 235 et n. 262. An pro pluribus simul fieri possunt ibid. Vid. *absolutio, sepultura, missa, officium, parvuli*.
- Exorcismus explicatur tom. 3, n. 131.
- Extrema Unctio. Cui eam administrare licet tom. 3, n. 144. Quomodo accedendum ad infirmum ibid. n. 203. paranda in cubiculo infirmi 200. Notanda circa unctiones ibid. n. 200 et 201. Administratio hujus sacramenti n. 204. Quid si infirmus sit in extremis, si inter unctiones moriatur, si dubitetur an vivat ibid, n. 205. An preces omissæ suppleri debent ibid. 206. Quid licet in morbis contagiosis ibid. n. 207. Quæ servanda sunt, dum s. oleum et simul ss. Viaticum ad infirmum defertur ibid. n. 208. An plures infirmi simul administrari possunt. Ibid. n. 209. V. *oleum*.

F.

- Feria Quando missa de ea dicitur tom. 1, n. 22, rub. Feria infra octavam ibid. rub. n. 2. Feria quare sic dicitur ibid. n. 23. Quomodo dividitur ihid. Quæ missa in feria est dicenda ibid. n. 95, rub. Officium feriale tom. 2, n. 238. Quando et ubi fit comm. ferite ibid. n. 255. Quid notandum in feriis a septuagesima usque ad quadragesimam tom. 3, u. 14.
- Feria quarta cinerum. Benedictio et distributio cinerum tom. 3, n. 20.

Quales debent esse cineres ibid, ad 1. Ubi et a quo benedictio cinerum fieri potest et debet ibid n 22. Quid si expositum sit ss Sacramentum ibid, ad 3.

Feria sexta post octavam ascensionis officium est semiduplex torn. 3, η. 78.

Quid si occurrat festum simplex, duplex aut semiduplex etiam translatum, et quid si sit 1 aut 2 cl. ibid.

Vid. *cccna Domini, parasceue, rogationes*.

Feriatio, si festum transferatur, qua die fit tom. 2, n. 280.

Festum de præcepto torn. 1, η 56, resp. 3, not. 3 Festa duplicia minora et semiduplicia non transferuntur ibid. n. 265. Quænam sunt festa primaria et secundaria ibid. n. 268. reg. 4. Festum facultativum et præceptivuin in occurrentia tom. 2. n 268, reg. 5. Quodnam censetur festum proprium tom. 2, n 268, reg. 3. Vid *officium, translatio*.

Flectamus genua in missa privata torn. 1, n. 215, et in missa solemni n. 316.

Fons baptismatis ubi tom. 3, η. 154 Qualis ibid. Debet mundari ibid, 149. Ejus benedictio extra vigiliis paschalis et pentecostes ibid. n. 167. Vid. *aqua baptismatis, sabbatum sanctum*.

Forma consecrationis tom. 2, n.] 19, rub. Quid faciendum, si celebrans aliquid in forma consecrationis omiserit, vel saltem de eo dubitet ibid. Quid si sacerdos per errorem super hostiam proferat formam consecrationis calicis ibid. n. 150. Forma baptismi tom. 3, n. 150.

Fractio hostiæ torn. 1, η. 260. Explicatio ritus torn. 2, η. 105.

Franciscus Caracciolo s. 4 Jun. Dicenda est missa propria tom. 3, n. 98.

Franciscus Salesius, tom. 3, n. 86, 29 Jan.

I'unus deferri debet tom. 3, n. 245. A quo deferri debet ibid. Via breviori ibid. Ubi et quomodo deponendum in ecclesia ibid. n. 248 et n. 266. Ejus ornatus ibid. n. 248. Vid. *absolutio, sepultura, exequiæ, parvuli*.

Gr.

Genuflexio. Quomodo genuflectendnm est torn. 1. n. 115. Quando in missa privata ibid. n. 116, et in solemni n. 117 et 118. Quando cruci altaris n. 119. Quare genulecten lum n. 120. Genuilectendum est utroque genu coram ss. Sacramento tom. 2, n. 25, IX. Quando genuilectendum in officio divino toni. 2, n. 376 et 380, in triduo sacro tom. 3, n. 32,- in processionibus per ecclesiam tom. 3, n 323. Vid. *reverentia*.

Gloria in excelsis, quando dicitur torn. 1, n. 75, rub. 3 et 4. Quando in missis votivis torn. 1, n 43. Quomodo in missis privatis torn 1, n. 211, et in solemnibus n. 314. Explicatio tom. 2, n. 59.

Gloria Patri tom. 2, n. 50.

Graduale torn. 1, n. 89. Quomodo dicitur torn. 1, n. 216. In missa solemni n. 317. Quare ita vocatur tom. 2, n. 64. Quomodo dicendum post septuagesimam in missa *Vultum tuum* in communi virginum tom. 3, η. 126.

Gradus super altare torn. 1, n. 191.

Gratiarum actio post missam torn. 1, n. 294.

Gregorius VII s. 25 Maji. Quæ missa dicenda tom. 3, n. 96.

Gregorius Thaumaturgus s. 17 Nov. Ejus festum semiduplex in Ecclesia universali tom. 3, n. 112.

H.

Habitus sacerdotis celebraturi torn. 1, n. 192, in sacramentorum administratione tom. 3, n. 146 ad 4.

Hæc commixtio etc. quomodo dicitur torn. 1, n. 261. Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 107.

Hanc igitur etc. proprium quando dicitur torn. 1, n. 93. Quomodo recitatur tom. 1' n. 245 Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 90.

Hermenegildus M. s. 13 Ap. si ejus festum celebretur tempore paschali aut non paschali tom 3, n 94.

Hilarius s. 14 Jan. torn. 3, η. 86.

Hora celebrandi missam privatam torn. 1, n. 102, et missam conventualem ibid. n. 103.

Hosanna torn. 1, η. 75, 3. Quid significat tom. 2, η. 85.

Hostia paranda ante missam torn. 1, n. 196. Quomodo offerenda ibid, n. 224, et in missa solemni n. 322; consecranda n. 247; frangenda n. 260 et 261; sumenda n. 265. Explicatio oblationis hostiæ tom. 2, n. 73; consecrationis n 92 et 93; fractionis n. 105, et sumptionis ibid. n. 113. An licet adhibere hostiam quæ habet defectum accidentalem tom 3, n. 136. An licet celebrare cum minori ibid. n. 137. Quid si celebrans infra missam advertat hostiam non esse triticeam aut esse corruptam ibid. n. 138. Quid si dubitetur an hostia sil materia debita validæ consecratioins ibid, n 146 et 117. Quid si sacerdos putans se tenere unam hostiam, inveniat esse duas ibid. n. 156. Si post sumptionem aut etiam post ablutionem reliclæ sint reliquiæ consecratae aut etiam hostia integra ibid, n 161. Quid faciendum si quid venenatum tetigerit aut infecerit s hostiam ibid, n. 179. Quid si hostia sil fracta ibid, n ISI. Si dilabatur in calicem ibid. 182. Si dilabatur super vestes, linteum, altare, aut terram ibid, n 188. et 189. Quid si evomatur ibid. n. 187. Quid si ad altare inveniatur, et ignoretur, an sit consecrata ibid. n. 190. Vid. *species, defectus*.

Quales debent esse hostiæ torn. 2, η 134. Notanda circa confectionem hostiarum ibid. n. 135. Debent esse recentes torn. 1, n. 281.

Hostite minores sunt purgandæ a micis torn. 1, n. 282 in line. Ponenda in remonstranliam, item minores consecranda), ubi ponuntur infra missam torn. I, n. 203. Quomodo offerendæ ibid. η. 225. Quomodo consecrandæ η. 250 Quid cum iisdem faciendum ad sumj tionem n. 278 An et quousque, facta oblatione hostiæ, licet accipere hostias minores consecrandas tom. 2, n. 139. An hostiæ minores consecrantur, si sacerdos in couse-

cratione de illis non cogitet ibid. n. 154. Quid si una vel plures hostiæ non consecratæ misceantur cum consecratis ibid. n. 155. Sub qua obligatione et quoties hostiæ renovari debent tom. 1, n. 279, 280 et 283. Novæ non sunt miscendæ cum veteribus ibid. n. 281.

Huhertus s. 3 Nov. Quæ formula benedictionis panis adhibenda est. tom. 3, n. 110. An de s. Huberto permittitur missa solemnis, si occurrat in commemoratione fidelium defunctorum ibid.

Hymnus. Quando conclusiones hymnorum mutantur et quomodo tom. 2, n. 322, rub. 4-8. Notanda ibid. Veni Creator ibid, ad 6. In festo expectation's partus, et 7 dolorum ibid. Iste Confessor ibid. n. 323. In festo stigmatum s. Francisci ibid. Quando hymnus proprius non potest recitari in primis vesperis, an debet uniri hymno matutini ibid. n. 324.

I. J.

Jejunium naturale tom. 2, n. 159. Rub. An illud frangunt reliquiæ cibi in ore remanentes ibid. An stilla aquæ lavando os ibid. Quid faciet sacerdos, qui infra missam recordatur se non esse jejunum ibid. n. 160. An post ablutionem licet sumere relictas reliquias consecratas aut etiam hostiam integram ibid. n. 161.

Jejunium vigiliarum tom. 2, n. 239. In diebus rogationum tom. 3, n. 73.

Imagines sanctorum quales esse debent torn. 1, n. 191. Ubi et quando super vel ante altare ponuntur ibid, et tom. 2, n. 25 ad II. Quomodo sunt incensandæ torn. 1, n. 309. Velantur tempore passionis tom. 3, n. 21.

Incensatio quomodo fit torn, 1, n. 311. An fit in missa cantanta torn. 1, n. 300. Quomodo lit in missa solemni ad introitum ibid, n. 308; ad oblationem n. 323. In missa de *Requiem* non lit ad introitum sed ad offertorium tom. 2, n. 2. Quomodo fit exposito ss. Sacramento ibid. n. 36 ad 6. Quare lit incensatio et explicatio mystica rituum tom. 2, n. 55 et 77. Incensatio funeris tom. 3, n. 253 et 254.

Inclinatio capitis et corporis quid torn. 1, n. 121. Versus quod objectum dirigitur n. 122. Inclinatio corporis fit in missa n. 123 et 124, et capitis n. 125 et 126. In missa solemni n. 127. Quare fit n. 128. Quando caput inclinandum in otlicio divino torn. 2, n. 381. Vid. *reverentia*.

Indulgentia in expositione ss. Sac. adinstar orationis 40 horarum torn. 1, n. 31. An ss. Sacramentum exponere licet causa indulgentiarum tom. 2, n. 22. An translato festo transferuntur indulgentiæ torn. 2, n. 281. Indulgentiæ comitantibus ss. Viaticum concessæ torn. 3, n. 191 ad 13. Indulgentia plenaria in articulo mortis ibid. n. 305. Alia? indulgentiæ ab infirmis lucrandæ ibid. n. 217 et 311. Vid. *Benedictio Apostolica*.

Infirmi sunt visitandi, quando, quo'ies, et quanam præcipue tom. 3, n. 210. Quo ordine et modo visitandi sunt ibid. n. 212. Notanda circa visitationem infirmorum n. 213; circa adhortationes n. 214 et 215 circa confessionem infirmorum n. 216. Tempore agonæ ibid, ad 5.

Innocentes ss. si sint patroni tom. 3, n. 9.

Iu paradisum, oratio dicenda in delatione corporis ad sepulturam tom. 3, n. 255 et 260.

Iu spiritu humilitatis, quomodo dicitur tom. 1, n. 231. Explicatio tom. 2, n. 78.

Intentio. Quid si sacerdos defectum essentialem commiserit circa intentionem tom. 2, n. 151. Quæ et qualis intentio requiritur ad valide et licite consecrandum ibid. n. 152. Quid quoad micæ hostiarum et guttas vini ibid, ad 5, et n. 153. An hostiæ minores consecrantur, si sacerdos in consecratione de illis non cogitet ibid. n. 154. Quid si una vel plures hostiæ non consecratæ admisceantur consecratis ibid. n. 155.

Interdictum quomodo absolvendum tom. 3, n. 174 et 176. Vid. *Celebrans*.

Interrogationes in baptismo tom. 3, n. 160.

Introductio mulieris in ecclesiam post partum tom. 3, n. 285.

Introitus quando et quomodo dicitur torn. 1, n. 75, rub. 1, et annot. 2. Quomodo dicitur in missa privata torn. 1, n. 209; in missa solemni ibid, n. 312; et in missa de *Requiem* torn. 2, n. 1 ad 3. Explicatio t. 2, n. 57.

Inventio s. Crucis 3 Maji, si transferatur post tempus paschale t. 3, n. 96.

Invitorium. Rub. tom. 2, n. 320. Quomodo dicitur lenqore passionis tom. 3, n. 21.

Joachim s. festum tom. 3, n. 164.

Joannes Apost. s. si sit patronus tom. 3, n. 9. Ejus festum ante portam Latinam si transferatur post tempus paschale tom. 3, n. 96.

Joannes Baptista s. Quibus festis præfertur festum nativitatis t. 2, n. 267, 1. Quid si occurrat in festo ss. Corporis Christi ibid. n. 273, circa finem, et tom. 3, n. 98. Lectiones in die octava ibid.

Joannes Cautius s. 20 Oct. Si festum careat secundis vesperis, hymnus anticipandus est in laudibus tom. 3, n. 108.

Joseph s. sponsus B. M. V. Patronus Ecclesiæ catholica?; ejus qua talis privilegia; quid si festum transferendum t. 3, n. 91. Vid. *patrocinium*.

Irregularitas quomodo dispensanda tom. 3, n. 174 et 177. Vid. *Celebrans*.

Iste confessor. Notanda circa mutationem tertii versus tom. 2, n. 323.

Ite missa est, quando dicitur torn. 1, n. 94, rub. 1. Quomodo in missa privata loin. 1, n. 289, et in missa solemni n. 332. Explicatio sensus et ritus tora. 2, n. 120.

Judica ps. quando dicitur tom. 1, n. 75, annot. 1. Quomodo recitatur t. 1, n. 206. Explicatio tom. 2, n. 50.

Juliana s. de Falconeriis 19 Jun. Hymnus proprius vesperarum dicendus est in secundis, si habeat tom. 3, n. 98.

Kalendarium Romanum universale est tom. 2, n. 207, not. 2; dkocesenum ibid. n. 208; archidiœcesis Mechliniensis, ibid. not. 4. An kalendarium

- in dubiis est sequendum ibid, not. 6. An kalendarium de novo reformare licet tom. 2, n. 277, 1, not. et quid tunc observandum est ibid. Medus componendi kalendarium diœcesanum ibid. n. 208.
- Kyrie eleison tom. 1, η. 75, rub. 2, et annot. 3. Quomodo recitatur in missa privata tom. 1, η. 210, et in missa solemni n. 313. Ubi dicitur in missa cantata n. 300, et ubi dum plures lectiones sunt dicendæ η. 215. Explicatio tom. 2, η. 58.
- Lampas ante tabernaculum ss. Sacramenti torn. 3, n. 182.
- Laterna in delatione ss. Sacramenti ad infirmos torn. 3, n. 186 ad 5, et in processionibus ibid. 321.
- Lavabo in missa privata tom. 1, n. 233 et in missa de *Requiem* tom. 2, η. 1 ad 5. Explicatio psalmi et rituum torn. 2, n. 80.
- Laudes Rub. lom. 2, n. 314. An dicenda sunt *Pater* et *Ave*, dum a matutino separantur ibid. Cæremoniæ solemniū laudum torn. 2, n. 386.
- Laudes vespertinæ tom. 2, η. 191.
- Lectiones, quando et quomodo plures dicendæ sunt in missa privata tom. 1, n. 215, et in missa solemni n. 316.
- Lectiones in officio Rub. tom. 2, n. 332. Quid servandum, dum mensis tantum quatuor hebdomadas habet ibid. n. 334. Lectiones non approbate legi nequeunt n. 336. Quid si dubium oriatur circa lectiones ibid. Si assignentur lectiones, quæ non habentur ibid, ad 3.
- Lectiones primi nocturni. Initia sacræ Scripturæ leguntur in die, qua assignantur, et si impediuntur, transferuntur tom. 2, n. 337 et 338. Similiter lectiones dominicarum quadragesimæ ibid. In quam diem initium transfertur ibid. n. 339. Quid si cuncta initia poni nequeant ibid. Notanda n. 340. Aliæ lectiones non transferuntur excepta historia Machabæorum n. 341. Quid si dominica anticipetur ante septuagesimam n. 237. Quæ lectiones legendæ sunt in primo nocturno officii 9 lectionum n. 342. An in communi sumi possunt de primo vel secundo loco ad libitum ibid, n. 343.
- Lectiones secundi nocturni quæ recitandæ sunt in festis particularibus patroni reliquiæ etc. tom. 2, n. 344 et per octavas n. 246. Notanda circa has lectiones n. 348.
- Lectiones tertii nocturni quæ recitandæ sunt in festis particularibus tom. 2, n. 344. Quando legenda est nona lectio homiliæ dominicæ, feriæ aut vigiliæ ibid. η. 345. Quid si evangelium festi idem sit. ac illud dominicæ, feriæ aut vigiliæ ibid. Quando de festo simplice nona lectio legi debet ibid, n. 346. Quomodo disponendæ sunt lectiones 3 nocturni, quando nona lectio legitur de homilia aut festo simplice ibid. n. 347. Unde sumenda est nona lectio festi, si nona lectio homiliæ aut simplicis non sit dicenda ibid. not. 1.

- Legatus Apostolicue. Vid. *Nuntius*.
- Leo s. 11 Ap. Quæ missa est dicenda tom. 3, n. 94.
- Libera nos, quomodo recitatur in missa torn. 1, n. 259. Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 104.
- Lignum s. crucis. Quomodo celebrantes coram eo se gerunt tom. 2, n. 199. Si sit expositum, transeuntes genuilectunt ibid. Non decet, ut cum sanctorum reliquiis in eadem theca occlusum permaneat ibid, in fine.
- Ligorio s. Alphonsus M. de Lig. Ejus officium torn. 3, n. 104.
- Linteum mento infirmi supponendum tom. 3, n. 187.
- Litaniæ, festo s. Marci impedito, an et in quam diem transferuntur tom. 3, n. 72. Sunt de præcepto in diebus rogationum ibid. n. 74. Quomodo dicendæ sunt ibid. Iis nihil addi potest nisi ex induito Apostolico ibid. 4. Vid. *rogationes*.
- Litaniæ Lauretanæ B. M. V. Iis nihil addi potest nisi ex induito Apostolico tom. 3, n. 74.
- Litaniæ ss. Nominis Jesu, an publice cantari possunt, tom. 1, n. 112.
- Lotio manuum ante missam torn. 1, n. 195. in missa n. 233 et post missam n. 294; ante administrationem sacramentorum tom. 3, n. 146, ad 5. Lotio corporalium torn. 1, n. 171.
- Ludovicus s. 25 Aug. quo die celebrandus tom. 3, n. 104 ad 24 Aug. Oratio concluditur *Qui tecum vivit* ibid.
- Lunieu «piare requiritur torn. 1, n. 182. Quale n. 183. Quot lumina in missa n. 184. An licet celebrare sine lumine n. 185. Quid si prævideatur lumen extinguendum tom. 2, n. 132. Lumina in processionibus tom. 3, n. 321. Vid. *cerei*.

M.

- Majus mensis tom. 3, n. 95.
- Manipulus deponendus est, dum adhibetur pluviale torn. 1, n. 157. rub. 4. Quid significat ibid. n. 163 ad 4. Ejus materia n. 167. Debet benedici n. 168.
- Manus quomodo et quando in missa ante pectus junguntur torn. 1, n. 136. Quomodo et quando junctæ super altare ponuntur ibid. n. 137. Separatee super altare ponuntur n. 138. Super librum, et supra aut infra pectus ibid. Ante pectus extenduntur, extensæ tenentur, et junguntur n. 139. Quomodo et quando circulus faciendus est n. 140.
- Mappæ Materia torn. 1, n. 167. An benedicendæ n. 168. Quot quales, et sub qua obligatione requiruntur n. 179.
- Mappa communionis, ex qua materia torn. 1, η. 167; qualis n. 273. Notanda ibid.
- Marcus s. 25 Ap. Si festum transferatur, iu quam diem est transferendum torn. 3, n. 72, et in provincia Mechliniensi ibid. Quæ missa dicenda, si transferatur post tempus paschale ibid. n. 94. Quæ missa celebranda, si

fiat processio rogationum, et si non fiat ibid. n. 75. Quomodo missa processionis celebranda ibid, ad 2 An in aliis missis fit comm. rogationum ibid, ad 3. Vid. *litaniae, rogationes*.

Maria B. V. Quando ejus missa votiva permittitur torn. I, n. 25, rub. et n. 32. Quæuam pro ejus votiva dicenda est ibid. n. 39. Ejus officium in sabbato tom 2, n. 249. Quid si festa B. M. V. occurrant in die octava alterius festi B. M. V. ibid. n. 266, resp.3. De quo fiunt vesperæ, si duo festa B. M. V. concurrant n. 308. Ejus suffragium in laudibus et vesperis n. 368. Antiphonte finales n. 371-373. Officium parvum n. 375.

Marlyrologium in choro legendum et quomodo, quæ festa et officia, et quomodo annuntianda sunt etc. 2, n. 316.

Mathias s. Apost. Ejus festum in anno bissextili tora. 3, n. 90, 25 Feb.

Matrimonium ubi celebrandum tom 3, n. 271. Ritus 272 Quare annulus datur, ejus materia, benedictio et impositio ibid. n. 273 Ritus particularis contrahendi matrimonium ibid. n. 283. Matrimonia mixta ibid, n. 284 Vid *nuptiae, missa pro sponso*.

Matutinum et laudes, an et sub qua obligatione sunt recitanda ante missam tom 1, n. 104. Rub. Matutini tom. 2, n. 310 Si matutinum separetur a laudibus, an et quomodo concludendum est ibid. n. 312 An nocturna separare licet, quomodo et ad quantum tempus ibid. n. 313. Cæremoniæ matutini in choro servandæ tom. 2. n. 385.

Memento vivorum quomodo fit tom. 1, n. 241-243. Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 88. Memento defunctorum quomodo fit tom. 1, n. 256. Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 99.

Memoriale rituum pro minoribus ecclesiis, ubi adhibendum tom 3, n. 43.

Mensa in cubiculo infirmi paranda pro delatione ss. Sacramenti tom. 3, n. 187 ad 3. Pro extrema unctione ibid. n. 202.

Meridies, post quem missam celebrare non licet tom. 1, n. 102.

Minister unus tantum in missa privata adhiberi potest tom. 1, n. 297. Qualis ibid. n. 298. Ejus officium n. 299. Quid facit tempore consecrationis in missa privata tom. 1, n. 251, Minister in administratione sacramentorum tom. 3, n. 147 ad 1. In delatione ss. Sacramenti ad infirmos ibid n. 189 ad 2.

Missa quare sic dicitur torn. 1. n. 12. Ejus divisio ibid. n. 13. Debet protrahi ad tertiam horæ partem ibid, n. 4. Debet esse conformis officio vid. *conformitas*. Missa propria an ab aliis legi potest tora. 1, n. 95. An missa celebranda est coram ss. Sacramento exposito tora 2, n. 25 ad III. An ad altare, ad quod s. communio distribuitur ibid. n. 35 Missa privata coram ss. Sacramento ibid. n. 33, et solemnitis n. 36. Missa privata coram Episcopo, Prælato, rege etc. n. 37-41, et solemnitis n. 42-44. Missa privata celebranda ab Episcopo n. 48. An licet missam abrumpere tom. 2, n. 176; et an interrompere ibidem n. 177. Quomodo celebranda est missa cantata sine diacono et subdiacono tom. 1, n. 300. Quid est missa solemnitis torn. 1, n. 13 et 302. An duæ missæ eadem die in eadem ecclesia de eodem cantari possunt tom. 1, n. 22, f.

Missa conventualiis quid torn. I, n. 13. Ubi obligat ibid. n. 14. Debet esse conformis officio ibid. n. 15, quando et ubi duæ missæ conventuales sunt dicendæ ibid. n. 22, rub. 1 et 2, et annot. f. quando potest esse votiva ibid. n. 25; et quando de *Requiem* ibid, n. 50, rub. Quæ commemorationes sunt faciendæ, dum dicuntur duæ missæ conventuales ibid. n. 70 ad 4 Præfatio ibid. n. 92 ad 2 Evangelium in fine missæ ibid. n. 94 in fine. Qua hora est celebranda ibid. n. 103.

Missa de *Requiem*. Ritus missæ privatæ tom. 2, n. 1, et solemnitis ibid, n. 2. An peccat, qui eam celebret in diebus vetitis tom. 1, n. 34. Quando singulæ e quatuor missis pro defunctis dicuntur ibid. n. 54. Quot et quæ orationes dicendæ sunt in missis de *Requiem* ibid n. 65, in missa solemniti et cantata ibid. Missa pro defunctis vage sumptis ibid. An sacerdos obligatus ad missam pro defunctis, tenetur celebrare de *Requiem* ibid. n. 66 ad I, II, III. Quare varia mutantur et omittuntur in missa de *Requiem* tom. 2, n. 124. Explicatio offertorii ibid. n. 126.

Missæ privatæ de *Requiem* quando permittuntur torn. 1, n. 64. Quid si celebretur in alia ecclesia n. 99 ad 2.

Missæ de *Requiem* in diebus 3, 7 et 30, quando permittuntur tom. 1, n. 62. Lnde hi dies numerandi sunt ibid. Unde missæ triginta originem ducunt ibid. n. 63.

Missa exequialis quando permittitur tom. 1, n. 56. Quot missæ permittuntur ibid. n. 57. An debet Ciutari vel potest legi pro pauperibus torn. 1, n. 58. Quo colore utendum n. 149. An missa exequialis in sepultura est celebranda tom 3, n. 236. An pro pauperibus est celebranda ibid. An omitti aut differri potest ibid. n. 262.

Missa votiva quid, et quomodo dividitur tom. 1, n. 26. Quid requiritur, ut celebretur votiva ibid n. 27. Quibus diebus permittitur privati n. 28; solemnitis n. 29; in anniversario electionis seu consecrationis Episcopi n. 30; in precibus 40 horarum n. 31; votiva B. M. V. ibid. n. 32 et n. 39. Missa aurea ibid. n. 32 An peccat, qui celebrat votivam in diebus vetitis n. 34. De quibus dici potest votiva n. 35 et seq ; an de tempore et mysteriis ibid. n. 36; an de omnibus sanctis ibid, n. 37; an de beatis ibid. n. 38. Si petatur in honorem p'urium sanctorum ibid. n. 40, in honorem apostolorum ibid. n. 41 ; de instrumentis passionis, de ss. corde Jesu aut s. corde B. M. V. in honorem omnium sanctorum, s. Joannis Bapt., in gratiarum actionem, pro speciali necessitate ibid. n. 42, de s. Joseph, ibid. n. 44 et 84. Quando dicitur *Gloria* ibid. n. 43, et *Credo* ibid. n. 47, et n. 90 ad 11. Orationes in privatis et solemnibus ibid. n. 41, 45. Graduale, tractus et sequentia ibid tom. 1, n. 46. Præfatio ibid, n. 48. Communicantes. Ite missa est, et ultimum evangelium ibid. n. 49. An satisfit per missam diei ibid. n. 66 ad IV. Quid si celebretur in alia ecclesia ibid. n. 99. Color missarum votivarum ibid. n. 49 et 147, rub.

Missa pro sponso et sponsa quando permittitur et quid faciendum, quando prohibetur tom. 3, n. 279. Si permittatur, an tunc necessario est celebranda ibid. n. 280. Quomodo est celebranda n. 281. An' benedictio

- nuptiarum pro pluribus nuptiis simul fieri potest n. 282. Vid. *nuptiæ matrimonium*
- Missale quale et sub quanta obligatione requiritur torn. 1, n. 95, et n. 187. Cussinus supponendus ibid. n. 188. A quo et quomodo transferendum in missa privata, et quomodo ponendum ad evangelium torn. 1, n. 217. Ejus translatio in fine missæ; ibid. n. 286. Quare transfertur ad evangelium tom. 2, n. 66 et in fine missæ ibid. n. 117. Quomodo est imprimendum tom. 2, n. 205.
- Moniales quæ officia particularia recitare possunt et debent tom. 2, n. 230. In *Confiteor* dicunt *Tibi Pater, vos fratres* ibid. n. 315, et ad benedictiones *Jube domne* n. 319. Vid. *regulares, capellani*.
- Morientes quomodo juvandi sunt tom. 3, n. 217.
- Mulier introducenda in ecclesiam post partum tom. 3, n. 285.
- Munda cor, quomodo dicitur in missa privata torn. 1, n. 218, et in missa solemni ibid. n. 318. Explicatio orationis et rituum tom. 2, n. 65.
- Musca si in calicem ceciderit tom. 2, n. 178.
- Musica in missa, ejus usus et abusus torn. 1, n. 113. Non est adhibenda in missis et officiis defunctorum tom. 3, n. 236 not. 3.
- Mutatio festorum. Vid. *translatio*.

N.

- Nativitas Domini. Quid servandum est quoad tres missas torn. 1, n. 284. Tres missæ celebrari non debent sed possunt tom. 3, n. 3. Qui unam celebrat, quam et quomodo eam celebrat ibid. Quomodo singulæ celebrandæ sunt ibid. n. 4. Quo tempore celebrandæ n. 5. Sacram communionem in nocte nativitatis distribuere non licet n. 6. Notanda infra octavam n. 8, Quid si patronus intra octavam occurrat ibid. n. 9.
- Nativitas B. M. V. Quid si dies octava occurrat cum festo ss. nominis aut 7 dolorum tom. 2, n. 266, resp. 3 et tom. 3, n. 106 et 107. Si concurrat cum festo ss. nominis tom. 2, n. 308.
- Nobis quoque peccatoribus, quomodo recitatur torn. 1, n. 257. Explicatio orationis et rituum tom. 2, n. 100. *
- Nomen, quando exprimendum in orationibus defunctorum torn. 1, n. 65, not. 5, in fine, et tom. 3, n. 266 ad 5. In orationibus cognomina et patria sanctorum non sunt exprimenda torn. 1, n. 85.
- Nomen ss. Jesu celebrandum dominica secunda post epiphaniam tom. 3, n. 85. Quid si impediatur dominica septuagesimæ aut festo 1 cl. ibid.
- Nomen B. M. V. Quid si celebretur cum octava, et dies octava occurrat in festo 7 dolorum tom. 2, n. 266, resp. 3. Si concurrat cum nativitate B. M. V. ibid. n. 308. Si occurrat in die octava nativitatis aut alia die octava torn. 3, n. 106. Non fit comin. octavæ nativitatis ibid.
- Non intres, oratio dicenda in absolutione defunctorum tom. 3, n. 252 et 266 ad 2.

Nosocomium. Ibi decedentes ubi sepeliendi sunt tom. 3. n. 230.

Nuntius Apostolicus, quando illi debetur reverentia in missa tom. 2, n. 37 et 40. Missa privata coram eo celebranda ibid. n. 39, et solemnis n. 42 et seq.

Nuptiæ. Quid intelligitur per benedictionem nuptiarum tom. 3, n. 274. Quæ nuptiæ sunt benedicendæ ibid. η. 275. Quis est minister hujus benedictionis n. 276. Au fieri debet in ecclesia et infra missam n. 277. An fieri potest tempore clauso n. 278. An pro pluribus nuptiis simul conferri potest n. 282. Quid si specialis detur benedictio n. 283 ad 4. Vid. *Missa pro sponso et sponsa*.

O.

Obitus dies, quis quoad missas de *Requiem* torn. 1, η. 55 et η. 59 ad 5.

Oblatio hostiæ et calicis in missa privata torn. 1, η. 224 et η. 229; et in missa solemni n. 322. Explicatio orationum et rituum tom. 2, n. 73 76.

Oblatio fidelium in missa facienda loin. 1, n. 222; quando et quomodo facienda ibid. Iu missa de *Requiem*, torn. 2, η. 2. Explicatio torn. 2, η. 72.

Occurrere et occurrentia quid tom. n. 2, n. 250. Notanda circa tabellam occurrentiæ ibid. n. 302. Vid. *translatio, officium*.

Octava quid, et quomodo dividitur torn. 1, η. 21. Quæ missa est celebranda, si feria major aut vigilia occurrat infra octavam ibid. η. 22, rub. 2. Rubricæ breviarii de octavis tom. 2, η. 240. De quibus festis fit infra octavam ibidem rub. 3 el n. 244. Quomodo fit oflicium octavæ ibid. n. 240, rub. 4 et 5. Non dicuntur suffragia, neque preces infra octavam ibid. n. 240, rub. 6. Quando octavæ prohibentur ibid n. 241. Quomodo festum habens octavam est celebrandum tempore, quo octavæ prohibentur ibid. n. 242. Ubi cessant octavæ ibid. η. 243. Major octavarum dignitas n. 244. Quomodo celebranda est octava patroui, titularis, etc. n. 246. Quando et ubi fit commemoratio diei octavæ et infra octavam tom. 2, n. 257. Quid si festum habens octavam transferatur ibid. n. 278.

Octava dies. Quodnam festum et officium in ea fieri potest, et quodnam transferri debet tom. 2, n. 257 et 266, resp. 3. Quomodo vesperte ordinandæ sunt n. 305, reg. 1 et 2.' Quid st dies octava occurrat in dominica privilegiata ibid. n. 307.

Octavarium Romanum quid, et an adhibendum tom. 2, n. 248.

Oculi quomodo et quando elevandi sunt in missa torn. 1, n. 129.

OlTertorium quomodo dicitur torn. 1, n. 221. In missa solemni n. 322. Explicatio tom. 2, n. 72. Explicatio offertorii in missa de *Reqmern* ibid. η. 126.

Officium divinum. Cæremoniæ in eo servandæ tom. 2, η. 376 387. Quo modo privatim est recitandum ibid. η. 388 el 389. Quomodo cum socio ibid. η. 390.

Quid Ordinarii possunt quoad officium divinum tom. 2, n. 203 et 204.
 An officium potest mutari, in altiore ritum elevari, aut ad alia loca extendi ibid. Quomodo concessionem officiorum imprimendæ sunt ibid, n. 206 et n. 232 in fine. Quodnam officium cuique est recitandum ibid. 207-209. Officium omissum non potest fieri alio die ibid. n. 207, not.4. Quod officium recitare debent, qui causa itineris, studii etc. extra patriam, diœcesim, vel locum domicilii versantur tom. 2, n. 228, resp.VI, An satisfit assistendo officio in alia ecclesia ibid. 5 Quid si quis transeat de una ecclesia ad aliam ibid. n. 229. Quo die officium novum est celebrandum tom. 2. n. 269. Quid si extendatur ad aliam diem ibid. n. 270. An acceptari debet n. 271. An eodem anno est celebrandum n. 272. Quando separandum est officium sancti cum sociis, quomodo et quando in casu separationis utriusque officium est celebrandum tom. 2, n. 247 et 293. An officia, quæ conceduntur sub clausula *Fieri posse*, sunt præceptiva, vel facultative, et an transferuntur tom. 2, n. 285 Officium proprium dicendum est ex præcepto torn. 3, n. 309.

Officia propria et particularia (archidieci Mechl.) a quibus sunt recitanda tom. 2, n. 208, not. 3 Sine-indulto non extenduntur ibid. n. 209 in fine. A quibus recitari possunt et debent ibi l. n. 228 Quid requiritur, ut officium particulare sub ritu dup. aut semid. recitetur ibid. n. 232.

Officium ad libitum quid; an transfertur, si impediatur; in quibus diebus impeditur tom. 2, n. 283 et 284.

Officia affixa feriis aut dominicis, si sint universalia, transferuntur; si autem sint particularia, sine speciali induito non transferuntur tom. 2, n. 287. Idem est de officiis mysteriorum et instrumentorum dominicæ passionis ibid.

Officia mysteriorum et instrumentorum Dominicæ passionis tom. 3, n. 93.

Officia votiva ss. Sacramenti, conceptionis B. M. V. etc. non transferuntur tom. 2, n. 289. Dies impediti n. 290. Quomodo recitanda n. 291. In his non attenditur dignitas ibid, in fine In missa non dicitur Credo tom. 1, n. 90 ad 1.

Officia votiva per annum per decretum 5 Julii 1883 generali induito concessa, tom. 2, n. 292.

Officium parvum B. M. V. An et quando datur obligatio illud recitandi tom. 2, n. 375. Quomodo recitandum ibid, in fine.

Officium defunctorum. An et ubi datur obligatio illud recitandi diebus in breviario præscriptis tom. 2, n. 375. An dicendum in exequiis tom. 3, n. 237. Quando dicendum in exequiis ibid. An in exequiis differri potest ibid. n. 262. In eo servandæ sunt rubricæ torn. 3, n. 127 ad 1. Quando publice cantari potest ibid, ad 2. Vesperæ pridie sunt recitandæ ibid, ad 3. Quodnam nocturnum dicendum, si unum tantum recitetur ibid, ad 4. Quando invitatorium dicitur ibid. ad 5. Quando duplicantur antiphonæ ibid, ad 6. Quando dicuntur psalmi *Lauda anima* in vespere, et *De profundis* in laudibus ibid, ad 7. Qui versus dicuntur in singulari et qui in plurali ibid, ad 8. Quomodo publice cantandum est ibid. n. 128.

An ante officium defunctorum et post illud dicendum est *Pater noster*, et an in fine antiphona B. M. V. ibid.

Olea sacra debent eodem anno esse benedicta tom. 3, n. 56 et 155. Quidquid superfuerit, comburi debet ibid. Si infra annum deficient ibid, n. 156. Ubi sunt conservanda ibid. n. 157, n. 197 et 198. Conservanda sunt in vasculis ibid, n. 157 et n. 199. A quo sunt deferenda ibid. n. 157 et n. 203 ad 2. Non sunt solemniter in ecclesiam introducenda tom. 3, n. 56, not. Quomodo oleum infirmorum ad infirmos est deferendum t. 3, n. 203; et quomodo si simul ss. Viaticum deferatur ibid, n. 208.

Oleum quale in lampade ante tabernaculum tom. 3, n. 183

Oramus te Domine, quomodo dicitur torn. 1, n. 208. In missa solemniori n. 308. Explicatio tom. 2, n. 54.

Orate fratres, quomodo dicitur torn. 1, n. 235. Explicatio tom. 2, n. 82.

Orationes quomodo dicuntur in missis privatis torn. 1, n. 213. Quando et quomodo dicendæ sunt, dum plures lectiones recitantur ibid, n. 215. Quomodo dicuntur in missa solemniori ibid. n. 315. Explicatio mystica tom. 2, n. 62. Quomodo orationes secretæ recitandæ sunt torn. 1, n. 236. Quare secretæ ita vocantur, et secreto leguntur tom. 2, n. 83. Quomodo dicuntur orationes in fine missæ torn. 1, n. 288; et in missa solemniori n. 332. Quomodo in quadragesima oratio super populum dicitur in missa privata torn. 1, n. 290, et in missa solemniori n. 332. Quare ita dicitur, ejusque origo tom. 2, n. 119. Notanda circa orationem ad libitum t. 1, n. 83. Notanda circa orationem *A cunctis* ibid. n. 84. Oratio imperata, quis et ex qua causa potest eam imperare torn. 1, n. 72. Ubi, quando et quo ordine est recitanda ibid. Oratio de ss. Sacramento exposito, quando et quomodo in missa recitari potest et debet torn. 1, n. 73. Orationes in missis votivis privatis torn. 1, n. 44; in votivis solemnioribus ibid. n. 45, et in missis de *Requiem* ibid. tom. 1, n. 65. Si festum transferatur, nihil mutandum est in orationibus tom. 2, n. 358. Si orationes sint eadem, quatenus et quomodo in aliam est mutanda torn. 1, n. 70 ad 5, et tom. 2, n. 262, not. 2. Quot, quæ et quo ordine orationes in missa dicuntur in dup. semid. dominica etc. loin. 1, n. 76, in simplicibus, feriis et vigiliis ibid. n. 77. Quæ orationes dicendæ sunt, dum duo officia occurrunt, quæ diversas exigunt ibid. n. 78. Quæ dicuntur, dum duæ missæ conventuales celebrantur ibid. n. 79. Quomodo orationes ordinandæ sunt, dum plures dicuntur, si una vel plures commemorationes speciales occurrant ibid, n. 80. An numerus orationum debet esse impar ibid. n. 81. Quare una, tres, quinque aut septem orationes præscribuntur ibid, n. 82. An exprimenda cognomina et patria sanctorum ibid. n. 85. Quomodo orationes concludendæ sunt in missa et officio ibi l. n. 86. Quando plures orationes dicuntur sub una et prima conclusione, ibid, n. 70 ad 5. Quomodo extra missam et officium ibid. 87. An orationes præparatoriæ ante missam obligant, et quomodo sunt recitandæ torn. 1, n. 193. Tres orationes ante communionem quomodo dicuntur torn. 1, n. 262; explicatio earundem

oralionuni et rituum torn. 2, η 109. Orationes in officio rub. tom 2, D. 357. Quid si quis non sit iu or line diaconatus ibid. Quæuam orationes in officio concluduntur ibid. 4 et 5, III. Quænam oratio et quomodo dicenda est in absolutione defunctorum tom. 3, n. 266, ad 4 et 5.

Oratio Dominica, quomodo recitatur in missa torn. 1, n. 259. Explicatio rituum tom. 2, n. 103. Ubi et quomodo recitatur in officio tom. 2, n. 360-362.

Oratio funebris tom. 2, n. 2 ad 11.

Oratorium publicum benedicitur, et quomodo tom. 3, n. 299. Si sit privatum, an benedicitur et quomodo ibid. I. An ejus dedicatio celebrari debet torn 3, n. 115 in fine. An ejus patronus tom. 3, n. 125. Quæ missa in oratoriis est recitanda torn. 1, n. 100. Vid. *Capellanus*.

Ordo divini officii quomodo distinguitur torn. 1, n. 16. Vid. *directorium kalendarium'*

Organum in missa torn. 1, n. 113 et 114.

Osculum altaris quomodo et quando fit torn. 1, n. 130. Osculum aliorum ibid. III et tora. 2, η. 1 ad 2 In missa de *Requiem* tom. 2, n. 2, rub. Exposito ss. Sacramento tom. 2, n. 36 ad 5.

Ostensorium quale, et an benedicendum tom. 1, n. 173. Renovatio hostiæ tom. 1, n. 283. An ss. Sacramentum in eo asservandum tom. 3, n. 181. Vid. *vasa sacra*.

P.

Palla. Ejus materia torn 1, n. 167. An benedicenda ibid. n. 168. A quo lavanda ibid. n. 171. Cui eam tangere licet ibid. n. 175. Quando perdit benedictionem tom. 1, n. 169.

Paramenta, qualia esse debent, ex qua materia, et quomodo ornari possunt torn 1, h. 167. Quis tenetur ea subministrare n. 164. An, quomodo, sub qua obligatione, et a quo benedici debent ibid. n. 168. Quando amittitur benedictio ibid. n. 169. Quid faciendum cum paramentis tritis et quæ amiserunt benedictionem ibid. n. 170. Sunt induenda in sacristia tora. I, n. 194. Quomodo induenda ibid, et exuenda n. 294. Ante missam de *Requiem* tom. 2, n. 1 ad 2. Quibus paramentis utendum est in officio tom. 2, n. 377. Vid. *colory vestes*.

Parasceve Domini. Notanda circa officium tom. 3, n. 29. Ubi misea præ-sanctificatorum cum reliquis fieri potest ibid. n. 34. Officium usque ad adorationem crucis ibid. n. 45. Quomodo passio cantatur ibid, ad 6. Adoratio crucis ibid. n. 46. Processio ad sacellum ss. Sacramenti ibid, n. 47. Quando in choro sra< dum, sedendum et genuflectendum ibid, in fine. Reliquum officium ad altare, incensatio, communio etc ibid. η. 48. Quomodo officium fit in minoribuss ecclesiis ibid. n. 49.

Parvuli defuncti distinguuntur in tres classes tom. 3, n. 268 Quomodo sepeliendi sunt, qui rationis usum fuerunt adepti, et quæ missa pro iis

est celebranda ibid. Quomodo sepeliendi, qui ante usum rationis defuncti sunt ibid. n. 269 et 270.

Pascha. Notanda circa missam et officium infra octavam paschatis tom. 3, n. 68.

Paschale tempus. Quomodo fiunt missa et officium t. 3, n. 69. Quid ei festum transferatur ad tempus paschale, vel a paschali ad non paschale ibid, n. 70.

Passio. Vide *Dominica palmarum et parasceve*.

Passionis tempus. Velantur cruces et imagines tom. 3, n. 21. Notanda circa missam et officium ibid. II. Quomodo dicitur invitatorium III. In mis«a duæ tantum dicuntur orationes IV. Officia passionis n. 93.

Pastor seu parochus, quanta obligatione et diligentia tenetur sacramenta administrare tom. 3, n. 145. An potest se absentare ibid. Ejus obligatio circa communionem infirmorum ibid. n. 184, circa visitationem infirmorum ibid. n. 210 et 211 ; tempore agoniae sui parochiani ibid. n. 217; circa exequias celebrandas ibid. u. 224. An pro pauperibus defunctis missam gratis celebrare tenetur ibid. n. 236. Eju· jus quoad exequias ibid, n 225-229; et quoad processiones ibid. n. 314.

Pastorale, vide *Rituale*.

Patena, ex qua materia torn. 1, n. 172. A quo consecrari debet ibid. Quando amittit consecrationem ibid. n. 174. Cui eam tangere licet ibid. n. 175. Non potest adhiberi in oblatione populi torn. 1, n. 222. Ejus extensio in missa torn. 1, n. 259. Collectio particularum et extensio patenæ ibid, η. 266 et 267. Quomodo tenenda a subdiacono ibid. η. 322.

Pater noster, vide *oratio Dominica*.

Patrocinium B. M. V. Non transfertur sine speciali induito : si transferatur usque ad adventum : item alia notanda tom. 3, n. 111.

Patrocinium s. Joseph. De præcepto celebrandum iu universali Ecclesia tom. 3, n. 96 initio. Quid si impediatur ibid.

Patronus Quid iutelligitur per patronum, et quid per titulum tom. 3, n. 118. Quibus patronus debetur ibid. n. 119. Quomodo patronus eligitur et constituitur ibid. n. 120. Ex quo cognoscitur ibid. Quo die celebrandum est festum patroni ibid. n. 121. Patronus immutari nequit, nisi per facultatem Aposolicam, uti per novam circumscriptionem dioecesium et parochiarum in republica Gallicana ibid. n. 123, An beati possunt eligi in patronos ibid. n. 124. Quomodo offiicium festi et octavæ patroni est celebrandum tom. 2, n. 246. Quid si conjunctum sit cum sociis ibid. 247. Quibus festis et officiis cedit et præfertur torn. 2, η. 267, resp. 1 et 2, et η. 268, reg. 3, 5, 6 et 8. Quid si patronus occurrat infra octavam nativitatis Domini tora. 3, n. 9. Suffragium patroni in laudibus et vesperis tom 2, n. 370. Ejus nomen exprimendum est in oratione *A cunctis* torn. 1, n. 84. An, quando et ubi dicitur *Credo* ratione patroni ibid, n. 90 ad 5. Si festum patroni transferatur, quando tunc missa votiva solemnne permittitur ibid. n. 69.

Patronus seu titulus ecclesiæ tom. 2, η. 217. Quid requiritur, ut ejus offi-
Tom. III.

cium recitari possit ibid. η. 219. Quinam et quo ritu tenentur ad officium patroni ecclesiæ ibid. η. 220-222. Patroni capellarum et oratoriorum non sunt celebrandi ibid, et tom. 3, η. 125. Quid fieri potest de titulo altaris ibid. tom. 3, n. 125.

Palronus loci quis tom. 2, n. 217. Quinam et quo ritu tenemur ad ejus officium ibid. η. 218.

Patroni solemnitas in dominicam transferenda in republica Gallicana tom. 2, n. 295. De quo patrono ibid. n. 296. In quam dominicam n. 297. In quibus ecclesiis n. 299. Quomodo officium et missa sollemnis celebrari debent n. 300. Quomodo ipsum festum patroni est celebrandum ibid, n. 295 et 301.

Patrorus dioecesis, ecclesiæ calhedralis, et civitatis episcopalis, a quibus et quo ritu est celebrardus tom. 2, n. 224 et 225. Quæ festa ei præferuntur 7- ibid. η. 267, reg. 5.

Patronus ordinis, provinciæ religiosæ aut monasterii a quibus celebratur tom. n. 217. Quæ festa ei præferuntur ibid. η. 266 et 267, reg. 5.

Patroni, an plures esse possunt, quales et quomodo tom. 2, n. 223, et tom. 3, n. 112. A quibus et quo ritu debet fieri oflicium de secundo patrono ibid. torn. 2, η. 223.

Paulus s. Vid. *Petrus*.

Pax. an et quomodo in missa privata datur torn. 1, n. 263. Quomodo in missa sollemni ibid, n. 329. Mystica rituum explicatio tom. 2, n. 110.

Pax domini, quomodo dicitur tom. 1, n. 261. Explicatio ritus torn. 2, n. 106.

Peccatum mortale Vid. *Celebrans*.

Pectus quomodo et quando percutiendum est torn. 1. n. 142.

Pentecostes. Dicitur Veni Creator tom. 3, n. 80. Duæ tantum orationes dicuntur infra octavam, *Communicantest* ibid.

Per quem hæc omnia etc. quomodo recitatur torn, i, n. 258. Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 101.

Perspicilla torn. 1, n. 196.

Petrus et Paulus ss. Apost. In quocumque festo s. Petri et per octavam fit commemoratio s. Pauli et vicissim tom. 2. n. 261 in fine Primarium eorum festum prrefertur omnibus aliis ibid. n. 267. Ubi, quando et quomodo eorum solemnitas in republica Gallicana in dominicam transfertur ibid. n. 295, 297-300. Ubi et quomodo fit commemoratio apostolorum torn. 3, n. 99. Si s. Petrus sit patronus ibid. Si s. Paulus sit palronus ibid. n. 100. Cujus ritus est commemoratio s. Pauli, ibid.

Philippus et Jacobus ss. Apost Si festum transferatur post tempus paschale tom. 3, n. 96. Si alteruter sit patronus principalis ibid.

Pileolus, quando adhiberi potest, el quando non torn. 1, n. 161.

Placeat, quomodo recitatur in missa torn. 1, n. 291. Explicatio orationis et ritus tom 2, n. 121.

Planetæ plicalæ, quales, quando et ubi sunt adhibenda» torn. 1, n. 159. Quando deponenda et resumenda est a subdiacono torn. 1, n. 317, et a diacono n. 318.

Pluviale, quando adhibendum torn. 1, n. 157, rub. 3. An benedicendum n. 168 ad l.

Pneuma quid tom. 2, n. 64.

Poenitentia, pœnitens. Vid. *Confessio*.

Pollices et indices quomodo junguntur torn. 1, n. 141.

Pollutio. An post eam communicare aut celebrare licet torn. 1, n. 162.

Pontifex summus. Ejus creationis et coronationis commemoratio in missa torn. 1, n. 74.

Postcommniones quomodo dicuntur in missa privata torn. I, n. 288, et ia missa sollemni n. 332. Quare ita dicuntur tom. 2, n. 119.

Præfatio Quot torn. 1, n. 91. Præfatio nativitatis, ss. Trinitatis. B M V. ibid. Quæ dicenda est in festis et feriis ibid. n. 92, et in missis votivis ibid n. 48. Quomodo dicenda est torn. 1, n 237. Quare ita vocatur, et explicatio præfationis communis tom. 2, n. 84.

Prælatatus, cui debetur reverentia in missa tom. 2, n. 37. Missa privata celebranda coram eo ibid n. 39, et missa sollemnis n. 42 et seq. Vesper.e et laudes vespertinae ibid. η. 46 et 47. Quomodo missam privatam celebrat ibid. n. 48.

Præparatio sacerdotis celebraturi torn. 1, n. 192. Ante missam de *Requiem* torn. 2, η. 1, ad l.

Preces in officio, quando dicuntur dominicales tom. 2, n. 364, rub. n. 2, et n. 365; quando fériales ibid. rub. η. 3, 4 et 5, et n. 366, An et quousque flexis genibus sunt recitandæ ibid. rub. n. 4, et n. 367. Quomodo cantandæ tom. 2, n. 367.

Preces 40 horarum. Vid. *quadraginta horæ*.

Preces publicæ. Vid. *orationes imperatæ*.

Prima. Mutatio versus in responsorio tom. 2, n. 355. Quando dicitur symbolum s. Athanasii ibid. n. 363.

Processiones. Earum distinctio tom. 3. n. 313. An propria auctoritate celebrari possunt ibid n. 314. Ordo in processionibus servandus n. 316 Quo habitu, cum quibus ornamentis, et quo modo processiones fieri debent n. 317, Processiones prius fiunt, et deinde celebratur missa n. 324. Cantanda in processionibus ibid. n. 325. Quo colore utendum torn. 1. n. 151. Ritus et modus in processionibus servandus t. 3, n. 326 et 331. Processio reliquiarum tom. 2, n. 195 et 196. Vid. *Rogationes*.

Processio ss. Sacramenti, si in die festo aut per octavam fieri nequeat t. 3, n 327. A quo et quomodo ss. Sacramentum est deferendum ibid n. 328. An et quoties est standum, et benedictio danda n. 329. Quomodo tit processio n. 330.

Professio monialium ejusque renovatio in missa ante communionem au licet torn. 1, n. 272 ad 12.

Prophetiæ. Vid. *lectiones*.

Psalmi graduates et jo-uitentiales. Ubi datur obligatio eos recitandi t 2, n. 375.

Psalterium in officio per hebdomadam distribuitur tom. 2, n. 238 et 326.

Purificatio B. M. V ei impediatur, in quam diem est transferenda etc. tom. 3, n. 87. Ubi et a quo benedictio candelarum fieri debet t. 3, n. 22. Quid si ss. Sacramentum sit expositum ibid. 3. Benedictio candelarum, processio et missa tom. 3, n. 88.

Purificatio calicis torn. 1, n. 269. Explicatio orationis et ritus t. 2, n. 114.

Purificatoriura. Ejus materia torn. 1, n. 167. Non debet benedici n. 168. A quo lavandum ibid. n. 171. Cui illud licet tangere n. 175.

Pyxis, qualis, torn. 1. n. 173. An benedici debet ibid. 2. Qualis pro delatione viatici tom. 3, n. 181 et 185 ad 1. Quoties et quomodo purificari debet torn. 1, n. 282 Velo cooperienda tom. 3, n. 181 et 189. Vid. *vasa sacra*.

Q.

Quadragesima Notanda circa missam et oilicium tom. 3, n. 14-19.

Quadragesima horarum oratio. Quæ missæ cantandæ : quando votivæ permittuntur : indulgentiæ tom. 1, n. 31. Quid si occurrat in commemoratione fid. def. tom. 3, n. 100.

Quadragesima martyrum festum tom. 3, n. 18.

Quam oblationem etc. Quomodo recitatur in missa tom. 1, n. 246. Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 91.

Quatuor tempora. Quomodo dicendæ sunt plures orationes et lectiones in missa privata tom. 1, n. 215, et in missa solemni n. 316.

R.

Redemptor ss. Ejus festum est secundarium; quæ festa ei præferuntur in occurrentia tom. 2, n. 268, reg. 4-8.

Regulares non possunt dicere missas proprias aliis religionibus concessas torn. 1, n. 95 ad 3. Missale Romanum in sacristia retinere tenentur pro exteris sacerdotibus ibid. 1. An superiores paramenta benedicere possunt tom. 1, n. 168. In canone Episcopum loci exprimere debent t. 1, n. 240 ad 5. Non possunt exponere ss. Sacramentum sine licentia Ordinarii tom. 2, n. 23. Quo kalendario uti debent tom. 2, n. 208. Regularis factus Episcopus aut parochus, quo breviario uti, et quæ officia recitare debet ibid. Regulares non possunt recitare oilicium titularis et dedicationis ecclesiæ, sub cujus parochia habitant ibid. n. 220. Absentes aut transeuntes de uno ad alium conventum, quodnam officium recitare debent ibid. n. 228, resp. VI ad 4, et n. 229. Quæ officia particularia recitare possunt et debent ibid. n. 230. Non possunt pulsare campanas in cœna Domini post silentium campanarum parochialis vel matricis ecclesiæ torn. 3, n. 37, 'neque ante pulsationem in sabbato sancto ibid, n. 65. An tenentur ad commemorationem ss. martyrum in festo s. Stephani, et ss. apostolorum in lesto ss. Petri et Pauli tom. 3, n. 84 et 99.

Tenentur accedere ad publicas processiones torn. 3, n. 313. An possunt facere processiones ibid. 313 n. 314. An et quomodo associant funera tom. 3, n. 227. Quid si regularis extra monasterium obierit ibid. n. 230. Si in communi coemeterio sepeliatur ibid. n. 255.

Reliquiæ quales pro altaris consecratione torn. 1, n. 178. An et quomodo sunt necessariae ad altaris consecrationem ibid. n. 177. Quando et ubi super altare poni possunt ibid. n. 191, et tom. 2, n. 25. II. An et quæ reverentia coram illis est facienda torn. 1, ad 200 ad 3. Quomodo sunt incensandæ ibid. n. 309. Quare altari includuntur tom. 2, n. 54 Reliquiæ approbatæ et non approbatæ tom. 2, n. 192. Ubi sunt conservandæ ibid. n. 193. Notanda circa expositionem et venerationem ibid, n. 194. In quibus processionibus et quo ritu deferuntur ibid, n. 195 et 196. Insignes reliquiæ sanctorum, et earum privilegia ibid, n. 197 et 198. Privilegia concessa ligno s. crucis aliisque instrumentis domoicæ passionis ibid. n. 197 et 199.

Remigius s. Festum ad libitum 1 Oct. torn. 3, n. 108.

Remonstrantia. Vid. *Ostensortum*.

Requiem æternam. Quare dicitur in plurali in missa de *Requiem* torn. 2, n. 125.

Requiescat in pace, in absolutione defunctorum tom. 3, n. 266 ad 7, in missa de *Requiem* semper dicitur in plurali tom. 2, n. 1 ad 8, et quare ibid. n. 125. In missa solemni ibid. n. 2 ad 10

Responsoria post lectiones Rub. tom. 2, n. 349. Unde sumuntur in feriis tempore paschali ibid. Rub. 4, 6 et 7, et in aliis feriis extra tempus paschale ibid. Rub. 5, 6 et 7. Quomodo fiunt repetitiones, si plures asterisci ponantur ibid. 3. 350. Responsoria primi nocturni domoicæ, in qua primum sunt posita, transferuntur, et quomodo ibid. n. 351. Quando dicitur responsorium *Hæc est vera fraternitas* ibid. n. 352. Quando *Domine, prævenisti* ibid. n. 353.

Responsoria brevia horarum. Rub. tom. 2, n. 354. Mutatio versus in responsorio primæ ibid. Rub. 3 et n. 355 Quando adduntur duo Alleluja ibid. Rub. 5, et n. 356.

Reverentia. Quid per eam intelligitur torn. 1, n. 121 initio. Reverentiæ faciendæ in accessu ad altare et discessu tom. 1, n. 208, et n. 294; in incensationem ibid. n. 300; in circumeundo funere tom. 3. n. 253. Exposito ss. Sacramento nemini debetur reverentia tom. 2, n. 25 ad XI. Quibus infra missam debetur specialis reverentia ibid. n. 37, 40 et 41. Reverentia facienda coram Episcopo ibid. n. 43 ad 3. Reverentia facienda infra processiones tom. 3, n. 323.

Rituale Romanum. Ejus usus et obligatio torn. 3, n. 141 Auctoritas ibid, n. 142 Ejus rubricarum obligatio ibid. n. 143. Quomodo imprimendum tom. 2, n. 205.

Ritualia alia. Illorum usus tom. 3, n. 141.

Ritus, quomodo distinguitur torn. 1, n. 16.

Rochettum, quomodo differt a superpelliceo torn. 1, n. 160. A quibus et

ubi ahibendum ibid. Ejus materia ibid. n. 167 in fine. An benedicendum ibid. n. 168, resp. 1.

Rochus B. Ubi de eo officium recitari potest tom. 3, n. 104 ad 16 Aug. An de eo permittitur missa votiva tom. 1, η. 37 et 38.

Rogationes in die s. Marci et tribus feriis rogationum, quare fiunt tom. 3. n. 71 Festo s. Marci impedito, an et in quam diem transferuntur ibid, n. 72. An servandum jejunium, et abstinencia a carnibus ibid n. 73. Processio fieri debet ibid, n. 74 ad 2. An processio ante missam facienda ibid, ad 3. Quomodo fit processio, et quænam cantanda ibid, ad 4. Quæ missa celebranda ad processionem et quomodo ibid. n. 75. Feria secunda rogationum est major; quid si festum simplex aut 9 lectionum occurrat ibid. n. 76. Feria tertia est minor, et quid si festum simplex aut 9 lectionum occurrat ibid, ad 2. Vesperæ in his feriis ibid. Feria quarta ibid, ad 3. Non dicuntur preces feriales sed dominicales tantum ibid. Color officii est albus et missæ processionis violaceus ibid. Quid si in hoc triduo occurrat festum duplex 1 aut 2 classis ibid. Vid. *Processio, litanies, s. Marcus*.

Rosarii solemnitas, si impediatur tom. 3, n. 108.

Rubricæ, unde ita dicuntur torn. 1, n. 1. Definitio ibid, divisio ibid. Earum obligatio ibid, n. 2. Obligatio in sacramentorum administratione tom. 3, n. 143. Quid si rubricæ inter se discrepent torn. 1, n. 9.

Rumoldus s. martyr. 1 Jul. patronus archidioec. Mechliniensis tom. 3, n. 101.

Sabaoth, quare in Liturgia retinetur torn. 1, n. 75, 5. Quid significat t. 2, n. 85.

Sabbatum, quare dicatum est B. M. V. tom. 2. n. 149.

Sabbatum sanctum. Notanda circa officium tom. 3, n. 29. Ubi missa cum reliquis fieri potest et debet ibid. n. 34. Quare lumen e silice excutitur ibid. n. 50. Notanda circa arundinem ibid. n. 51, circa grana incensi n. 52, circa cereum paschalem n. 53, circa fontem baptismalem et olea sacra n. 51 et 56- Missæ privatæ in hoc sabbato prohibentur ibid. n. 57. Iidem debent esse celebrans, diaconus et subdiaconus pro toto officio ibid. Preparatoria ante officium ibid. n. 58. Benedictio ignis et granorum incensi ibid. n. 59 *Lumen Christi* 60. Benedictio cerei paschalis 61. Prophetiae 62. Benedictio fontis 63. Litanie 64. Missa 65. Vesperæ 66. Quomodo officium fit in minoribus ecclesiis ibid n. 67.

Sacerdos sæcularis non potest legere missas proprias regularium torn. 1, n. 95 ad 1, et not. post 4. An sacerdos sive sæcularis sive regularis legens in alia ecclesia se conformare tenetur officio ecclesiæ ibid. η. 79-100. Sacerdos binans torn. 1, n. 254. Quid faciendum, si infra missam deficiat tom. 2, n. 167. Vid. *celebrans, assistens, communicans*.

- Sacerdotum sepultura tom. 3, n. 261. Absolutio absente corpore ibid, n. 266 ad 1.
- Sacramenta, cui licet administrare tom. 3, u. 144. Quanta obligatione et diligentia sunt administranda ibid. n. 145. Quæ servanda sunt ante administrationem ibid. n. 146. Quæ in ipsa administratione ibid. n. 147. Et quæ post administrationem ibid. n. 148. Sunt gratis administranda ibid, n. 147 ad 5. Obligatio sacrarum vestium torn. 1, n. 166.
- Sacramentum ss. Eucharistiæ. Quæ reverentia illi facienda tom. 1, n. 209. Quæ veneratio ei debita tom. 3, n. 178. Ejus officium votivum in feriis quintis t. 2. n. 289-291. Vid. *Eucharistia, Corpus Christi, expositio, processio*.
- Sacrarium, quid est torn. 1, n. 171.
- Sacrosanctæ etc. oratio dicenda post officium tom. 2, n. 374.
- Sal in baptismo, quale tom. 3, n. 158. Nemini potest reddi ibid. Omittitur ejus benedictio, si habeatur benedictum ibid. u. 160 ad 6. Sal in benedictione aquie torn. 3, η. 130 et 131.
- Sanctus, quomodo recitatur torn. 1, η. 238. Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 85.
- Sanguis s. Quid faciendum, si species congeletur tom. 2, n. 184. Si quid de s. Sanguine ceciderit ibid. n. 185 et 189. Vid. *species, vinum, calix*.
- Sanguinis pretiosissimi D. N. festum dominica prima Julii tom. 3, n. 105. Quæ est dominica prima ibid. 1. Quæ erit nona lectio, si festum transferatur ibid. 2. Quando impeditur 3. In quam diem transfertur 4. Missa pro votiva recitari potest 6.
- Sedere, quando licet in missa, nbi et quomodo torn. 1, n. 145. Notanda ibid. Quando sedendum infra officium divinum tom. 2, n. 378.
- Sedes confessionalis, qualis et ubi ponenda tom. 3, n. 170.
- Semiduplex torn. 1, η. 18. Quomodo differt a duplice et simplice ibid. n. 19, Quando fit officium semiduplex tom. 2, n. 234.
- Septuagesima, quando potest occurrere tom. 3, n. 12. Quare ita vocatur ibid. Officium a septuagesima etc. ibid.
- Sepulchrum, an benedicendum tom. 3, n. 256.
- Sepultura, Pauperes gratis sunt sepeliendi tom. 3, n. 224 ad 5. Tempus sepeliendi ibid. n. 234. Delatio funeris ad ecclesiam ibid. n. 243. Quo ritu sepultura est paragenda ibid, n. 255. Locus sepulture ibid. η. 230. Sepultura sacerdotum ibid. η. 261. An sine precibus sepelire licet ibid, n. 262. Vid. *funus, absolutio, exequiæ, parvuli*.
- Sequentia, quid est, et quare ita vocatur tom. 2, n. 64. In quibus missis dicitur tom. 1, η. 89, 3. Quomodo dicitur torn. 1, η. 216, in missa solemni ibid. n. 217, et in missa solemni de *Requiem* tom. 2, n. 2 ad 5. Non dicitur in missis votivis tom. 1, n. 46. Quando dicenda est in missis de *Requiem* ibid. n. 50, rub. 4.
- Simon et Judas ss. apost. si separentur, quomodo officium ordinandum torn. 3, η. 108.

- Simplex oflicium tom. 2, n. 235. Quomodo iit ibid. Quando et ubi fit ejus commemoratio ibid. η. 254.
- Solemnitas festi, qua die fit, si oflicium transferatur tom. 2, n. 279. Solemnitas epiphanie, ss. Corporis Christi, ss. apostolorum Petri et Pauli, ac patroni in republica Gallicana ibid. n. 295-301.
- Species, Quid faciendum, si species panis aut vini dispareant tom. 2, n. 140. Si sint veneno infectæ ibid. η. 178-180. Vid. *îiostia, sanguist calix, vinum, defectus*.
- Spinæ coronæ Domini torn. 2, η. 197 et 199.
- Sponsalia, ubi et quomodo contrahenda tom. 3, n. 283.
- Stare quando licet infra missam tom. 1, n. 146, et infra oflicium divinum tom. 2, n. 379.
- Statute. Vid. *imagines*.
- Stephanus protomartyr, si sit patronus tom. 3, n. 9. Ubi in ejus festo fit commemoratio ss. martyrum ibid. n. 84 ad 26 Dec.
- Stola, ubi adhibenda torn. 1, n. 157. Quomodo gestanda ibid. Quomodo induitur torn. 1, n. 198, et rub. Quid significat ibid. n. 163. Ejus materia ibid. n. 167. Debet benedici ibid. n. 168 ad 1. Stola in delatione ss. Sacramenti tom. 3, n. 186 ad 2, et in administratione extremæ-unctionie ibid. n. 203 ad 3. Stolæ duæ in baptismo adhibendæ ibid, η. 158. Stola in adoratione ss. Sac. tom. 2, n. 25, X.
- Subdiaconus, quando iu missa debet genuflectere torn. 1, n. 118. Quando se inclinare ibid. n. 127. Debet se conformare celebranti et diacono tom. 1, n. 303. Semper tenet manus junctas ibid. Facienda ante missam tom. 1, n. 304, in missa ibid. n. 306 et seq., in missa de *Requiem* tom. 2, n. 2, in missa cum sacerdote assistente ibid. n. 8, in expositione ss. Sacramenti ibid. n. 26 et 27, et in missa coram ss. Sacramento ibid. n. 36. Quænam cum celebrante recitare debet, et quare tom. 2; n. 60.
- Suffragia communia in vesperis et laudibus, quando dicuntur tom. 2, n. 368. De s. Maria ibid. De cruce ibid. n. 369 et 370. 1. De patrono ibid. n. 370. De quo patrono fit comm. ibid. 1. A quibus 2. Quo ordine 3, Et quo modo 4.
- Sumptio s. Hostiae torn. I, n. 265, et calicis ibid. n. 268. Explicatio orationum et rituum tom. 2, n. 112 et 113. An post ablutiones licet sumere relictas reliquias aut hostiam integram tom. 2, n. 161. An et sub qua obligatione integra sacramenta sunt sumenda ibid, n. 174.
- Superpelliceum, quomodo differt a rochetto tom. 1, n. 160. Ejus materia ibid. n. 167. An benedicendum n. 168 ad 1. A quibus et ubi adhibendum ibid. n. 160, et an a laicis ibid. n. 162, adhibendum in sacramentorum administratione tom. 3, n. 146 ad 4, in delatione ss. Sacramenti ad infirmos ibid. n. 186 ud 2, et in administratione extremæ unctionis ibid. 203 ad 3. Vid. *confessorium*.
- Supplices te rogamus, quomodo recitatur torn. 1, n. 255. Explicatio orationis et rituum tom. 2, n. 98.

Supra quæ propitio etc. quomodo recitatur tom. 1, n. 254. Explicatio orationis tom. 2, n. 97.

Suscipe sancta Trinitas etc. quomodo dicitur torn. 1, n. 234. Explicatio orationis et rituum tom. 2, n. 81.

Suspensio, quomodo absolvenda tom. 3, n. 174 et 176. Vid. *celebrans*.

Symbolum. Vid. *Credo*. Quando symbolum s. Athanasii recitatur in prima tom. 2, n. 363.

T.

Tabelke altaris torn. 1, n. 186.

Tabernaculum ss. Sacramenti, ubi ponendum tom. 3, n. 180 Quale ibid. 2-8. Lampas coram eo ardere debet ibid. n. 182. Relinquendum est apertum, si ab omni s. specie vacuetur ibid. n. 180 in fine. Quæ reverentia illi facienda torn. 1, n. 200.

Te Deum, quomodo cantandum in gratiarum actionem, quo colore utendum torn. 1, n. 153, et quibus paramentis n. 157. Quando dicitur in officio tom. 2, n. 359.

Te igitur, prima oratio canonis, quomodo recitatur torn. 1, n. 239. Explicatio orationis et rituum tom. 2, n. 87.

Teresia s. 15 Oct. Lectiones sunt de s. Scriptura occurrente tom. 3, n. 108.

Thuriferarius, quomodo defert et ministrat thuribulum tom. 2, n. 14 et 15. Ejus officium ibid. In processionibus tom. 3, n. 320.

Thus, quale esse debet torn. 1, n. 311 in fine. Vid. *incensatio*.

Titulus seu titularis. An et quando permittitur missa votiva solemnis, si officium transferatur torn. 1, n. 69. Ejus nomen exprimendum in oratione *A cunctis* ibid. n. 84. Vid. *Patronus*.

Titus s. Qua die ejus festum celebrandum tom. 3, n. 86.

Toga, qualis, in sacro ministerio semper induenda torn. 1, n. 192 et tom. 3, n. 146 ad 4.

Tractus, quando dicitur torn. 1, n. 89 et tom. 3, n. 13. Quomodo dicitur torn. 1, n. 216. Quare ita vocatur tom. 2, n. 64.

Translatio festorum. Si festum transferatur, an et quando permittitur missa solemnis de eodem torn. 1, n. 69. Licet festum transferatur, nihil tamen in oratione est mutandum tom. 2, n. 264, in fine Quæ officia transferri possunt, et quæ non ibid. n. 266. In quibus diebus et festis transferri debet festum ibid. n. 267. De quo faciendum officium, et quodnam transferendum, si plura festa eadem die occurrant ibid. n. 268. In quam diem, et quo ordine translatio festorum fieri debet n. 273. Quinam sunt dies impediti et non impediti pro translatione festorum ibid. n. 274, translatio per errorem facta corrigi debet ibid. n. 275. Quid faciendum, si desint dies vacui usque ad finem anni ibid. n. 282. Quomodo fit translatio in anno bissextili in ultimis diebus Februarii tom. 3, n. 90. Translatio festi cum octava tom. 2, n. 278, cum solemnitate

- η. 279, cum feriatiōe n. 280, cum indulgentia n. 281. Quid si festum transferatur ad tempus paschale, vel a paschali ad non paschale tom. 3, n. 70.
- Translatio in perpetuum seu mutatio, quomodo fit tom. 2, n. 276 et 277. Quid si dies vacua reddatur ibid. Quid si festum iterum transferri debeat ibid. Quinam sunt dies impediti pro translatione in perpetuum ibid. Vid. *officium*.
- Triduum sacrum. Notanda circa officium tom. 3, n. 29-31. Ubi et qua solemnitate officium tridui sacri est paragendum ibid. n. 34. Quid si in hoc triduo viaticum ad infirmos deferatur tom. 3, n. 194
- Tunicella, quando utendum torn. 1, n. 159 et Rub. 5 et 6 Quo nodo differt a dalmatica ibid. n. 158. An benedicenda n. 168, ad 1, Vid. *paramenta*.

V.

- Vasa sacra, ex qua materia sunt conficienda, an benedicenda seu consecranda et a quo, quando amittunt consecrationem seu benedictionem torn. 1, n. 172-174. Cui et quomodo licet ea tangere tom. 1, n. 175 et tom. 3, n. 181.
- Vasculum in administrando baptismo tom. 3, n. 158, ad 3.
- Velum humerale subdiaconi torn. 1, n. 322. In benedictione et delatione ss. Sacramenti tom. 2, n. 32 ad 3 et tom. 3, n. 186 ad 3.
- Velum quo pyxis cooperitur tom. 3, n. 181 et 189.
- Venanlius s. M. 18 Maji. Si festum transfertur tom. 3, n. 96.
- Venenum. Quid faciendum, si quid venenosum in calicem ceciderit, vel s. Hostiam infecerit tom. 2, n. 178 et 179. Quid si sumptione peracta s. species deprehendantur veneno fuisse infectæ ibid. η. 180.
- Veni Creator, quomodo concludi debet tom. 2, n. 322 ad 6.
- Veni Sanctificator, quomodo recitatur torn. 1, n. 232. Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 79.
- Versus post epistolam tempore paschali tom. 1, n. 89 et quomodo dicuntur torn. 1, n. 216. Quid faciendum si versus commemorationis idem sit cum versu in officio tom. 2, n. 262. Versus in officio defunctorum tom. 3, n. 127 ad 8, et in absolutione defunctorum tom. 3, n. 266, ad 5 et 7.
- Vesperæ. Rub. tom. 2, n. 303. Regule generales, juxta quas vespere sunt ordinandæ ibid. η. 305. Quæ festa solemnia integras vespere habent ibid. η. 306. Quid si dies octava occurrat in dominica privilegiata ibid, η. 307. Quomodo ordinandæ sunt vespere, dum duo officia B. M. V. vel alia de eodem objecto concurrunt ibid. n. 308. Vespere ex devotione cantari possunt de sancto, qui celebratur, licet de eodem juxta rubricas non sint dicendæ tom. 2, n. 275 ad 9. Cæremoniæ vesperarum solemnium ibid. n. 283. In quadragesima dicuntur ante meridiem tom. 3, n. 15.
- Vesperæ defunctorum, vid. *officium defunctorum*. Si episcopus intersit vesperis tom. 2, n. 46.

- Vestes sacræ, an permittuntur laicis torn. 1, n. 162. Earum significatio ibid. η. 163. Obligatio η. 164. Benedictio η. 168. Cui eas tangere licet n. 175.
- Vestis alba in baptismo tom. 3, n. 158, ad 8.
- Viaticum, ad quos infirmos est deferendum tom. 3, n. 184. Quid si infirmus. suscipere nequeat, vel timeatur, ne suscipere possit ibid. Præparanda in ecclesia et cubiculo infirmi ibid. η. 185 187. Habitus sacerdotis ibid. η. 186 ad 2 Quomodo ad infirmos deferendum ibid. η. 188. Quid si mors immineat, aut infirmus moriatur ibid. 191 ad 8. Ejus delatio in triduo sacro, infra missam, cum unica tantum s. Hostia ibid. n. 183-195. Dum difficilius iter est obeundum ibid. n. 190. An licet equitando ibid. Quid, dum simul s. oleum defertur ibid. n. 208. An pluribus simul infirmis administrare potest ibid. n. 196. Vid. *Eucharistia*.
- Vigilia, quid et quomodo dividitur torn. 1, n. 24. Vigilia infra octavam ibid. Rub. 2 et tom. 2, n. 239. Rub. 1 et III. In adventu tom. 1, n. 24. Rub. 4, tom. 2, n. 239, VI, et tom. 3, n. 1. In quadragesima et quatuor temporibus torn. 1, n. 24. Rub. 5 et tom. 2, n. 239 ad VI. In festis 1 cl. torn. 1, n. 24. Rub. 2 et tom. 2, n. 239 ad V. Quid si festum celebretur feria secunda torn. 1, n. 24. Rub. 3 et tom. 2, n. 239. Rub. 2 et IV. Quando ejus evaugelium legitur in fine missæ tom. 1, n. 94. Officium vigiliæ torn. 2, η. 239. Rub. De quibus vigiliis fit officium ibid. Si festum transferatur, non transfertur vigilia ibid. II. Quænam vigiliæ habent jejunia ibid. I. Quando et ubi fit commemoratio vigiliæ tom. 2 n. 255. Vigilia epiphaniæ, quando et ubi de ea fit commemoratio tom. 2, n. 239 ad V; quodnam festum in ea celebrari potest ibid. η. 266, resp. 2 et η. 274; dicitur *Credū*, si occurrat in dominica tom. 3, η. 2. Vigiliæ s. Joannis Bapt. et ss. apost. Petri et Pauli tom. 2, n. 239 ad I et V. Vigilia nativitatis Domini occurrens in dominica tom. 3, n. 2. Vigilia pentecostes, officium est semiduplex, quid si occurrat festum simplex, color, introitus etc. torn. 3, η. 78 et 79. Vigiliæ s. Andreae tom. 3, n. 82; s. Thomæ ibid. n. 84, et s. Mathiæ, si sequens dies sit feria quarta cinerum ibid. η. 90.
- Vinum, an licet adbibere quod habet defectum accidentalem tom. 2, n. 136. Quale vinum est materia debita consecrationis ibid. n. I II, Quid faciendum, si celebrans infra missam advertat, vinum non esse in calice, esse corruptum, aquam, acetum, aut alium liquorem ibid. n. 142. Quid si dubitetur, an vinum sit materia debita validæ consecrationis ibid. n. 146 et 147. An licet consecrare vinum congelatum ibid. n. 183. Quid faciendum, si species vini post consecrationem congeletur ibid. n. 184. Vid. *species, defectus*.
- Visitatio B. M. V., elevata ad ritum 2 cl. tom. 3, n. 102. 2 Jul. An et quando ejus octava, ubi celebratur, præfertur octavæ ss. apostolorum tom. 2, n. 267, resp. 1.
- Visitatio infirmorum. Vid. *infirmi*.
- Vomitus. Quid faciendum quoad celebrationem aut communionem in fun-

dato periculo vomitus torn. 2, η. 132 et 187, not. 1. An post communionem vomitum provocare licet ibid. 180, et n. 187. not. 3. Quid faciendum ei s. species evomatur ibid. n. 187.

Votiva missa. Vid. *mvssa votiva*.

Vox, quæ voce secreta, media et alta in missa sunt recitanda t. 1, n. 105 et 110. Sub qua obligatione et quare ibid. torn. 1, η. 106 et 107, et tom. 2, n. 56.

U.

Umbella in delatione ss. Sacramenti ad infirmos tom. 3, n. 186 ad 6, et in processionibus ibid. η. 322.

Unctio ss. oleorum, quomodo fit in baptismo tom. 3. n. 160, ad 13 et 18. Notanda circa unctiones extremæ unctionis ibid. n. 200 et 201. Quomodo fiunt unctiones in casu instantis mortis, et morbi contagiosi ibid. n. 205- et 207.

Unde et memores, quomodo recitatur tom. 1, n. 253. Explicatio orationis et ritus tom. 2, n. 96.

FINIS.

INDEX HUIUS TOMI TERTII.

	Pag.
De tempore adventus	5
De vigiliis, festis nativitatis et epiphaniae Domini , aliisque festis i tervenientibus.....	7
De dominica secunda post epiphaniam	13
De tempore a septiagesima usque ad dominica passionis . . .	15
De feria quarta cinerum	19
De dominica et tempore passionis	23
De benedictione palmarum	25
De missa privata et solemni in dominica palmarum	36
De officio divino tridui sacri majoris hebdomadæ	42
Ubi et qua solemnitate officium tridui sacri est peragendum. . .	45
De feria quinta in cœna Domini	48
De sacris ritibus feriæ quintæ in cœna Domini servandis in minoribu ecclesiis	59
De feria sexta in parasceve Domini	62
De officio feriæ sexlæ in parasceve Domini in minoribus ecclesiis .	76
In sabbato sancto notanda circa ignem, arundinem, grana incens cereum, benedictionem fontis, et missam	79
Cæremoniæ sabbati sancti	87
Cæremoniæ sabbati sancti in minoribus ecclesiis	100
De festo paschatis et tempore paschali	103
De festo s. Marci et tribus feriis rogationum . . .	106
De festis ascensionis, pentecostes, aliisque usque ad festum ss. Cor poris Christi	117
De festis mense Decembri	120
De festis mense Januario	123
De festis mense Februario	126
<i>De</i> festis mense Martio	131
De festis mense Aprili . .	137
De festis mense Majo	137
De festis mense Junio	141
De festis mense Julio	145
De festis mense Augusto	151

De festis mense Septembri	152
De festis mense Octobri	154
De festis mense Novembri	156
De consecratione seu dedicatione ecclesiæ ejusque anniversario. . . .	161
De titulari seu patrono loci et ecclesiæ.....	167
De communi sanctorum	173
De officio defunctorum.....	175
De benedictione et aspersione aquæ	181
De benedictione et pulsatione campanarum	189

PARS VI.

De iis quæ in administratione Sacramentorum generaliter servanda sunt	199
De obligatione et auctoritate ritualis Romani	199
De ministro Sacramentorum ejusque obligatione	203-
Servanda ante Sacramentorum administrationem, in ipsa administra- tione, et post eam.....	205
De Sacramento baptismi rite administrando.....	209
De materia baptismi.....	209
De forma baptismi	211
De tempore et loco administrandi baptismum	211
De sacris oleis	214
De præparandis ante baptismi administrationem - - >> - - - - -	218
Accessus ad baptismi administrationem.....	219
Ordo baptismi parvulorum	220
De pluribus simul baptizandis	225
De baptismo in necessitate	226
Cæremoniæ baptismi significatio.....	227
De baptismo adultorum	230
Ordo supplendi cæremonias baptismi	231
Ritus servandus, cum Episcopus baptizat.....	232
Benedictio fontis baptismi extra sabbatum paschæ et pentecostes cum aqua consecrata non habetur	233
De Sacramento pomiteutiæ . -	234
Ordo ministrandi Sacramentum pœuitentiæ	235
De absolutione ab excommunicatione, suspensione, interdicto et irre- gularitate	241
De Sanctissimi Eucharistiæ Sacramento.....	243
De veneratione ss. Sacramenti	243
In quibus ecclesiis ss. Sacramentum asservandum est.....	244
De tabernaculo ss. Sacramenti	245
De pyxide seu custodia ss. Sacramenti	249

De lampade coram tabernaculo.....	251
Ad quos infirmos ss. Sacramentum est deferendum cum notandis in casibus occurrentibus.....	253
Præparanda in ecclesia et cubiculo infirmi pro delatione ss. Sacra- menti.....	256
Delatio ss. Sacramenti ad infirmum.....	259
De casu longioris aut difficilioris viæ vel equitationis.....	263
Administratio ss. Viatici.....	263
Delatio ss. Sacramenti ad infirmum ex devotione.....	269
Delatio ss. Sacramenti ad infirmum cum una tantum s. Hostia, in triduo sacro, infra missam et de pluribus infirmis simul communi- candis	570
TTS Sacramento extrema* Uctionis.....	272
De loco et modo conservandi sacrum oleum infirmorum.....	272
De unctionibus.....	274
Præparanda in cubiculo infirmi	277
A quo et quomodo sacrum oleum ad infirmos deferendum est	278
Administratio extremæ unctionis.....	280
De administratione extremæ unctionis in casu instantis mortis. . . .	284
De supplendis orationibus prætermisiss in casu necessitatis. . . .	286
De administratione extremæ unctionis in morbis contagiosis	286
Dicasti quo simul Viaticum et s. Oleum ad infirmum deferuntur . . .	289
De casu quo pluribus simul infirmis extrema administranda sunt sacramenta.....	290
De visitatione et cura infirmorum	291
Modus juvandi morientes.....	299
Ordo commendationis animæ.....	300
In expiratione.....	303
Modus curandi corpus defuncti.....	304
De exequiis.....	306
Obligatio parochorum.....	306
Jura parochorum.....	308
De loco sepulturæ.....	313
De tempore sepulturæ et exequias celebrandi	318
De missa exequiali.....	321
De officio defunctorum.....	322
De cereis.....	324
De consuetudine in exequiis.....	325
Præparanda pro exequiis.....	328
Accessus ad domum defuncti.....	330
Dispositio feretri episque ornatus, atque officium exequiale in ecclesia	335
Absolutio ad feretrum.....	338
Sepultura.....	343
Sepultura sacerdotum.....	317

Sepultura sine exequiis.....	348
Exequiæ in minoribus ecclesiis.....	349
De officio faciendo in exequiis absente corpore defuncti, et in die 3, 7, 30 et anniversario.....	350
De exequiis parvulorum.....	355
De sacramento matrimonii . '.....	361
De loco et tempore contrahendi matrimonium.....	361
Ritus celebrandi matrimonii sacramentum.....	362
Benedictio nuptiarum	364
Missa pro sponso et sponsa.....	368
Ritus particularis contrahendi matrimonium.....	373
De matrimoniis mixtis.....	375
De benedictione mulieris post parium.....	377
De benedictionibus	381
De ministro benedictionis, illius forma et materiae praesentia . . .	382
Caeremoniae benedictionis.....	387
Notanda circa particulares et simplices benedictiones.....	388
Benedictio peregrinorum.....	389
Ritus benedicendi et imponendi primum lapidem pro ecclesia aedificanda, servandus a sacerdote facultatem habente ab Episcopo.	391
Ritus benedicendi novam ecclesiam seu oratorium publicum. . . .	393
Ritus benedicendi novum coemeterium.....	396
Ritus absolvendi et benedicendi populos et agros ex Apostolicae Sedis inducto.....	399
Methodus Pontificiae benedictionis, ritusque in easervandus . . .	400
Ritus benedictionis Apostolicae in articulo mortis a sacerdotibus ad id delegatis impertiendae.....	402
De processionibus.....	411
Ordo in processionibus servandus.....	415
De habitu, ornamentis et ritu servando in processionibus - - - -	416
De cantandis in processionibus.....	425
Modus in processionibus servandus.....	426
In processione ss. Sacramenti.....	430
De reliquis processionibus.....	436
Index generalis totius operis.....	439

